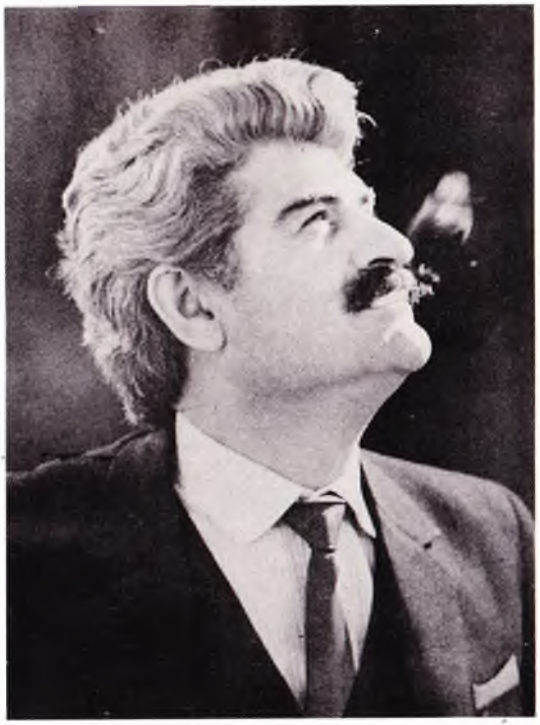
Azime Korkmazgil • Türküleri Yakanlar • Prospero Yayınları

Azime Korkmazgil

TÜRKÜLERİ YAKANLAR

Ozan Hasan Hüseyin'in Yaşamöyküsüne Bir Yaklaşım Denemesi

PROSPERO
YAYINLARI

Türküleri yakanlar, yasaları yapanlardan daha güçlüdür.

İ.Ö.6. Yüzyıl - Thales

PROSPERO YAYINLARI
•
Yöneten: İsmail Gençtürk
•
1. Basım: Temmuz 1995
•
Kapak Düzeni: Esin Güllüler – İsmail Haykır
•
Haberleşme Adresi: P.K. 45
Yenişehir-ANKARA
Tel: (0312) 431 29 55
•
Baskı: Saydam Ofset
Tel: 231 30 30

ISBN 975 7273-84-8

Azime Korkmazgil

TÜRKÜLERİ YAKANLAR

Ozan Hasan Hüseyin'in Yaşamöyküsüne Bir Yaklaşım Denemesi

Kitap I

PROSPERO YAYINLARI

SUNU

Büyük bir ozanın yazgısını, hiç sorgulamadan; benimle omuz omuza paylaşan, o ozanı bir sessiz ve gösterişsiz sevgiyle sevmiş olan kızım Barış'a, oğullarım Ufuk'a ve Temmuz'a...

a.k

Benim yaşamım, tüm yaşamlardan oluşmuş bir yaşamdır; bir ozan yaşamıdır.

(İ.S. 20.Yüzyıl -Neruda)

bilmem ki nasıl
bilmem ki neresinden
bilmem ki kaç güvercin
nasıl nasıl nasıl anlatmalı bilmem
bilmem ki nasıl çizmeli bu yuvarlak sarıyı
bu gergin gökyüzüne?
nasıl nasıl nasıl anlatmalı bilmem
o hiç dönülmeyenin ortayerinde

sular geri dönmüyorlar kiyo
sular hiç geri dönmüyorlar
ya nasıl kanamışız gencecik yerlerimizden
aynalar paramparça kiyo
aynalar hiroşima!

(Temmuz Bildirisi'nden)

gerilerde kaldı şimdi
o yaprak o dalda bir daha açmayacak
o kanat o gölgeyi o suya bırakmayacak
o esinti gitti gider

ulan delicoş gönlüm
ne zaman göçtü köprü?

(Ağlasun Ayşafağı'ndan)

ÖYKÜNÜN BAŞLANGICI

(Temmuz 1963 - Haziran 1964)

İki turna geçti güz mavisinden...

(H.H.)

Seninle ikimiz, bu dünyada yüzyüze; 20 yıl, 6 ay, 8 gün, 8 saat kaldık. Bu süre içinde kaç şubat 29 çekti, bilmiyorum. Sen derdin ki, *çıkarın öpüşülmemiş günleri hesaptan!...*

Yansız mıyım?

Değilim.

Sana yansız eğilemem; ne sana, ne kendime!

Öyleyse, nasıl bakmalı geçmişe?

Kişisel yaşam, belli bir yöntemle mi anlatılır?

O yöntem'i biz, yaşarken kullandık mı?

Geçmiş, geçip gitmiştir; benim geçmişe nasıl ve neresinden başladığım ve şimdi o geçmişe nasıl yaklaştığım, kimin için önemli?

Şu sorulabilir belki:

- Albaştan olabilseydi, örneğin o başlangıcı, yine öyle mi yaşardın?

Bilmiyorum! Rastlantı ve gereklilik.. diyor çağın adamı; bilmiyorum ya da herhalde diyorum, öyle başlardım, ben buyum çünkü.

Ve o günden başlayıp, yaşadım ben o hayatı, adım adım, türkü türkü; siz söyleyin dize dize...

Tutuver öyleyse.. dedim kendi kendime, bir ucundan yakala anıları; uzandığın uç, 3 Haziran 1963 gecesi olabilir örneğin!

Notlarımı gözden geçirdim.

Notlarım evet.. şu geçen 30 yılda, ne çok yazmışım!

Rastgele tutulmuş bir günce bu. 30 yıllık bir takvimin yaprakları gibi çevirdim defterimin sayfalarını. Bir uzun öykü denemesi; yok yok, öyküyle şiir içiçe.. Ve Hasan Hüseyin adı; ondan dört yıl öncesinden başlayıp 63'te birdenbire doruğa varan coşku dolu bir 'soru' olmuş bana!

63 yılında, kendim için fazla bir şey yok. Ufuk'la Barış, kuru boyalarla çizmişler bol bol. Duvarlara asmış, defterlere yapıştırmışım resimlerini. Ufuk, çok fazla oynaştığı için Pangur'u, bir öğrencimin köyüne yollamışım. Hiç unutmadım Pangur'u; dişi bir kediydi, kuzgun karası.. Anlamını bilmiyordum; bu adı ona, bir İrlanda şiirinden alıp vermiştim. Köye göndermişim, çok da ağlamışım Pangur'un ardından.

Başka?

Şubatta, Büyük Eğitim Mitingine gitmişim Ankara'ya.

Martta nisanda, hep Uşak'taymışım, mayısta da..

Mayısta, Hükümete karşı bir şeyler olmuş, 21 gecesi..

Bilginler, Everest'in tepesini, o ara fethetmişler!

Son atak, 22 Mayıs 63 günü gerçekleşmiş.. diye yazmışım defterime; rüzgâr soğuk bir yana, dünyayı ayaklarının altında duyumsamış olmalı insanoğlu! Evrensel ölçülerdeki bu eşsiz olayın etkisindeyim tam bir haftadır.. çektikleri filmleri, ne zaman görürüz kimbilir?

Demişim.

Evet; bu öykü, şimdi başlayacağım öykü, 3 Haziran 63 gecesinden geçiyor. Ayrıntıların öyküsü olacak üstelik.

Bilmem ki nasıl inilir, kör kuyularına ayrıntıların?

Uşak. 3 Haziran 1963. Gece. Çocuklar uyudu.

Hayat ağaçları ve türlü türlü kuşlarla bezeli bir yörük kiliminin kapkalın renkleri üzerine bağdaş kurmuş görüyorum kendimi; saçılmış dergiler, kitaplar arasında...

Açık pencereden gecenin kokuları geliyor. Zaman ne çabuk geçiyor; işte bir baharı daha tüketiyoruz! diye geçiriyorum içimden. Yarın sabah, bu dersyılı sonunun sınavları başlıyor.

Güzel yanı işin, büyük dinlencenin yaklaşmış olması.. Ver elini sevdalım belde, ver elini Ağlasun! Ordan bakınca dünyaya, çağıl çağıl bir yeşil görürsün, çağıl çağıl bir mavi.. Altın rengidir bulutlar; beyaz ve ağır, cıva gibi bir su, çakılları ağartarak akar yanıbaşında. Yaz günleridir; onca göçmen kuşun, kimbilir hangi heveslerle, yöremize aktıkları mevsimin günleridir. Üstünde söğüt, doğanın eldeğmemiş edasına kapılmış, iplik iplik süzer güneşi.

Esnersin tatlı tatlı, işte dersin, uyku çiçeklerinin ortasındasın!

ayılar inlerine kuşlar yuvalarına ya ben hangi yıldıza hey!

Bende uyandırdığın, gide gide yoğunlaşmış o soru, bu dizede odaklaşıyordu belki.. Kimdin; hiç mi yersiz yuvasızdın, hiç mi kimsesizdin?

Uşak.

Yaşamın başlangıcı gidip oraya dayanmış gibi.

Unutulmaz, ayışıklı bir geceydi. Bir bir silinmiş gibiydi yıldızlar. Kaç yıldır yaşadığımız tek katlı evin bahçesine çıktım. Kovayla uzun uzun ve hazla çektim suları kuyudan. Çıkrığı yavaş yavaş döndürüyor, dolan her kovayı kırmızı beyaz akşam sabah sefalarının diplerine boşaltıyordum.

Ne çok çiçeğim vardı! Bir daha hiç öyle bahçe çiçeği yetiştiremedim..

Fesleğenler, karanfiller, gül öbekleri kandı suya. Kovayı astım; geldim, kuyunun taşına oturdum...

sesimi duyuyor musun / kuyu karanlık!..

Bilincimi zorlayıp duruyor bu ses.

...bekler nice kuyularda nice yusuflar / yiğitlik dayanmada...

Neden uyuyamıyorum?

Akşam üzeri çok yürümüştük; Ufuk erkekti, gık demeyişti, ama Barış'ı omuzuma almıştım dönüşte.

İçimde bir boşluk mu var; neyin boşluğu bu?

Yorgunluktan başka bir şey olmalı. Çiçekleri ve suyu bıraktım.

Yakışıklı, dingin doğalı kocam evde olsaydı şimdi, pısıl pısıl uyuyor olacaktı çocukların yanında.

Güldüm;

Hiçbir şey uykusundan edemez onu; ne ayışığının bu denli oyuncu oluşu, ne yıldızların bir bir, böyle gizemle silinişi...

Bir aydır, Eşme'nin köy ilkokullarını denetlemede.

- Halkça dersek, dedim kendi kendime, hayli filozof bir adam!

Kafamdaki karışıklıktan hoşnut değildim. İçeri girdim. Gecenin ıssızlığında, erişebildiğim nence istasyon varsa... her zamanki gibi karıştırmaya başladım radyoyu. Değişik bir ses miydi duymak istediğim? Beş adım ötemde, açık bahçe kapısından, haziran başlarının belirsiz yeli doluyordu.Ardımda bıraktığım kuyunun suyu soluk alıp veriyor gibiydi. Lâmbaları söndürülmüş evin köşe bucağına gökyüzünden sağılan tılsımlı bir yalnızlık sinmiş olmalıydı.Bir bendim koca Uşak kentinde uyanık olan, bir kuyudaki su, bir de ayın ışığı...İçim içime sığmıyordu, parmaklarımla oynayıp duruyordum radyonun düğmesini.Çok sonra diyecektin ki bana:

- Ben de severim radyo kurcalamasını!... *uzun dalga kısa dalga/../dünyanın dört bucağından sesler...*

Bilincim dağınıktı. Kulağıma çarpan kırık kopuk seslerle bir gelip bir giden uzaklıkların bedenime verdiği ürpertiydi tek

algıladığım.Bir dünyanın bir ucuna fırlatılmış gibi oluyordum, bir bu küçük eve gelip çakılıyordum... Derken, büyük bir sopranonun peşinde yitip gidiyordum. Dönüyor, Ufuk'la Barış'ın sessiz soluk alışlarında buluyordum kendimi. Önce, derinden derine bir senfonik şiir dinlediğimi bugünmüş gibi anımsıyorum. Nerden yayılıyordu böyle güçlü bir ileti, bilmek bile istemedim..

Dinledim.

Biraz daha kurcaladım kanalları, yine aynı noktaya geldim. Bu kez, Borodin'in danslarıydı sanırım karşımdaki; lâkin, sanki bozkırlardan bana doğru, bir ağıt duyumu aldım müzikten. Başım önümde öylece bekledim. Elimde, kırmızı bir karanfil varmış da, ezip duruyormuşum gibi parmakuçlarımda, sıcak bir karanfil kokusu geliyordu burnuma.

Birden; müzik ne zaman bitmiş, ayrımsamamışım, yoksa uyumuş muydum; haberler başlamıştı ve Türkçe konuşuyordu sunucu!

Balkanlar mıydı?

Oysa, çok sevdiğim o dansları sonuna dek dinlediğimi sanıyordum. Tok bir ses dünyaya bildirdi:

- Büyük Türk Şairi Nâzım Hikmet...

Bahçeye çıktım. Asmalar, iğdeler, çiçekler ve çiçekler.. Duvarın dibinde birkaç zerdali ağacı.. Ev sahibinin bırakıp gittiği çamaşırlık barakası yanda; nice yağmurlardan geçmiş, hâlâ odun külü kokuyor orası. Ayışığında en belirgini, o kuyunun tulumbası. Kuyunun başındaki yaşlı ağacın adı neydi acaba; kalın bir sarmaşık vardı gövdesinde?

Demek.. Demek çocukluğumdan beri şiirlerini her yerde arayıp okuduğum, adını ve anısını bir söylence örgesi gibi beynimde taşıdığım Nâzım Hikmet...

Gökyüzüne baktım. Kolay değil ağlamak! Ay eğilmiş batıya; yıldızlar yeniden çoğalmış, kimileri Kuzey Yıldızı'nın oralardan kayıyor ardı ardına.. Uşak kentinin, 1963 yılının,

haziran göğünün yıldızları bunlar.. İlk ne zaman rastladım Nâzım'ın adına?

Eski bir 'kıraat kitabı'nın yarısı kopmuş sayfasındaydı o: Yaralı Hayalet... ah ey sarızeybeğim...

Ne bulduğumu bilemem; çekip almıştı o ses beni. Ufacık aklımda ilk yer eden, yalnızca bu muydu? Daha sonra, 50 ile başlayan yılların uzaktan uzağa üzünçlü izlemeleri; o şiirin ozanına değgin çarpıntılarımız, korkularımız, öfkelerimiz...

Yoksa;

- Burası Moskova... mı demişti konuşmacı?

Bizden önceki kuşaklar anlatır: "Atatürk'ün mutlu çağında" Nâzım Hikmet'in adı, şimdikince korku çemberleriyle sarılmış değildi... Ve onlar, Nâzım'ın şiirlerini plâklardan dinliyorlar, piyeslerini alkışlıyorlardı! O zamanlar; bugün, sen şimdi yalnız saçımın akında / alnımın çizgilerinde memleketim.. diyen, .. bir vapur geçer boğaz'a doğru/ nâzım usullacık okşar vapuru.. söylemiyle yanan, ve Fikret'i Yunus'u Akif'i Bedrettin'i... aynı ülküsel coşkuyla seven Nâzım; "yalnızca komünist olduğu için vatan haini" sayılmıyordu!

Biz Gazi Eğitim'deyken; onun kimi şiirleri, elyazılarımızla dolaşırdı aramızda. Örneğin biz kızlar, Bahr-i Hazer'i severdik de, o mavi gözlü bir devdi.. diye başlayanından hoşlanmazdık. İçimizden biri evlenecek olsa, başlardık dalga geçmeye:... bahçesinde ebruliii/hanımeli açan bir ev!.

Bugün Nâzım Hikmet öldü.

3 Haziran 1963: Nâzım Hikmet öldü.

Uşak'ta haziran gecesi.

Tam otuzüç yıl geçmiş; otuzüç yıl önce, yine böyle bir haziranda olmalı, yirmisekiz yaşında Nâzım;... içimde yaprak kımıldamıyor.. demiş:.... bu gece değilse/yarın/gece/ gireceğim kodese/içimde yaprak kımıldamıyor...

Ve daha dört ay önce; sekiz bin metre yüksekten uçarak Nâzım, memleketinin üzerinden geçip Afrika'ya varmıştı. Hey be! Sekiz bin metrenin altında, şubat karlarında biz, sen ben, sonsuz uykusundaki topraklarda halkımız, O'nun üzerimizden geçtiğini duyumsamamıştık. Onulmaz bir keder ve özlemle üzerimizden uçup gittiğini.. Sen, ben, halkımız, hiçkimse; Afrika'ya doğru, uçağın kanadının ucunda, ..ayrılığın kırmızı ışığı...nın yandığını görmemiştik!

Ay batmış olmalı. Artık karanlıktayım. Yeniden kuyunun yakınında, birbaşıma duruyorum bahçede. Tulumbanın koluna son kez asıldım. Bir elimle bastım, bir elimle yüzümü yıkadım. Yıldız yağıyor; çiçeklerin gece kırmızısına, gül dalının ucundaki tomurcuğa, karanfilin daha kaç gece tütecek kokusuna...

- Kayıp gitmek varmış öyle mi, dedim, anlamsız bir gurbetin göklerinde!

Belki bulanık bir acıydı beynimdeki. Tanımsız. Biryerlerde bir deprem olsa, bir köy bir kent bir orman yansa, dev bir kütle yerle bir etse yarıküremizi.. ama ben yerimde kalsam.. duyabileceğim o uzakçıl, o şaşkın, o bedenimde yeri belli olmayacak yabanıl yıkıntıyı duyuyordum belki şimdi. Ne işimde paylaşabilmiştim Nâzım Hikmet gurbetini, ne aşımda! O yaşta en sevdiğim şiir ustasının bu dünyada bir yerde nasıl olsa yaşıyorduğunu bilmek, bilinç altımdaki güzel ve yaşamsal avuntummuş benim.

- Bu kadar genç bir yaşta, hem de oralarda, nasıl ölmek bu?

Birden.. Şimşek gibi bir imge.. İmge bile değil, başka bir esinti, çarptı geçti bilincime: Son yıllarda ben, Nâzım gibi korkusuz bir ozan daha keşfetmiştim anadilimde!

O sendin Hasan Hüseyin.

Bu çok haksız ve zamansız ölüm gününde, ölenin adının yanıbaşında ansızın beliren, senin adındı. Bir esinti gibi oluşu, senin hakkında hiçbir şey bilmeyişimdendi.

Hiçbir şey mi?

Evet, bugün gibi aklımda; Dost Dergisinin Şubat 1959 sayısı, o mutlu sayı: Hasan Hüseyin şiiri, işte orda başlamıştı benim için: Ağustos Şiiri!

Çıldırayazmıştım ilk okuduğumda: *güneşin bahçeleri emzirdiği saatte / susamışlar aşkına kandım diyesi/uzun uzun öpüşsek...*

Yayımlanan ilk şiirinmiş o senin, nerden bileyim: *yüreğim sızlıyor bu roman iyi bitmeyecek...* Ağustos Şiiri'ne adını veren ozan, Hasan Hüseyin'di.. Ve ben, onca yıllık, öyle dikkatli bir şiir okuru, hiç duymamıştım bu adı!

- O günden sonra, dedim bir gün sana; bir güneş gibi girdin, hem Dost'a, hem Türk şiirine!

Evet, dört yıl var ki, kulağımdan gitmeyen bu özgün, bu yepyeni seslenişe, ekleyip durdun daha yenilerini. Hemen her ay, kimi aylar da iki şiirle birden; ayrıca, senden gerçekten uzaktaki ben'i hep şaşırtan dörtlükler'le de, ışıyıp durdun Dost'un sayfalarında.

Aynı yılın haziranında, Yedi Çatallı Kazık'ı verdin. Ufuk o günlerde doğmuştu. Nasıl arayacaktım ki seni? Ağustos Şiiri'ndeki o gözkamaştıran aşk, benim anlayacağım bir aşk:. mı diyecektim?

Ardından Barış doğdu.

Dergi sayfalarında izliyordum seni ben.

Diyordum ki kendi kendime: Sakın bu Hasan Hüseyin, 'takma' bir ad olmasın?

Önceleri, Nâzım Hikmet'teki koşuk ustalığını izliyorum sandım, o zor rastlanacak anlatımı!. Sandım ki; hanidir toplumca yoksun bırakıldığımız büyük ozanın şiirleri, halkça bir ad altında, ufaktan ufaktan yayımlanıyor birilerince! Benim gibi, ne de olsa yüzeyden bakanlar için, sesin, ekinsel duyarlığın ve ataklığın, öylesine andırıyordu Nâzım'ı.. Öte

yandan sende; bizim kuşağın bir ara pek etkisinde kaldığı Attila İlhan'ı andıran kimi imgeler yakalıyordum sanki...

Kısacası; buldukça, öncelikli olarak okudum seni.

Hoşuma gidiyordu sana tanıdığım ayrıcalık!

Ve ah, o Yedi Çatallı Kazık! Koskoca, upuzun bir otuz yılın ardından, şimdi bile; seslenir gibisin evrenin sonsuz ışıkları arasından: *anama sövselerdi keşke-kimseden iş istemeseydim/bu bendeki yürek-demirdenmiş demirden!.*

İçeri girdim. Açık bırakmışım, yayın çoktan bitmiş, hışırdayıp duruyordu radyo. Taç yapraklarına otlarına böceklerine çiy düşmüş haziran gecesinde, tepeden tırnağa üşüyordum. O dakikalarda, Nâzım'ı duyumsatarak, sen sesleniyordun içimde: ... *ahmet'in gözleri o kadar uzaktı ki ölüme/ gerisini balıklar anlatacak...*

O garip titreşimli, o yapayalnız gecede, neden yanyanaydınız beynimde?

Ve içimde depreşen, dolu dolu şiirle geçmiş güzel çocukluğum benim:... ah ey sarızeybeğim/ sen de yaralandın mı?

Dört yıl geçmiş, o yakıcı Ağustos Şiiri'nin üstünden; sıcak bir rüzgâr gibi, üstüste devrilen köpüklü dalgalar gibi, dört şu kadar yıl!

Öyle mi?

Dost'un yanısıra; benim için bugün bile birer büyülü ad olan Yelken, Ataç, İmece.. dergileri, senin hakkında bir yargıya varmak için alttan alta, yetmiş miydi bana?

Herbir yüklenişinle, bir kez daha derinden silkeliyordun çünkü beni!

Aramadım ama, algıladım seni ben Hasan Hüseyin! Olanca benliğim ve bireyliğimle algıladım! Bilinçaltımda bir başka ben, durmadan sormuş aslında: Öncesi neydi, nerdeydi, kimdir; böyle birdenbire nerden çıktı, sağanak yağmur gibi?

Yalnızca okumuyordum ki seni; öğrencilerimi, alabildiğine ortak ediyordum coşkularıma. Bir ırmağa dönüşüyordu o durağan 'edebiyat' dersleri, günbegün senin çağıltılarınla..

Gide gide, ayrı bir yere koyar oldum yazdıklarını; kesip saklıyordum rastladıkça.. Böyle bir şiiri, hem de anlayarak seven biri çıkacaktı bir gün karşıma, paylaşacaktık duygularımızı.. Kitaplıklarda arıyordum; bulamazdım elbet seni! Sana olan ilgimin kaynağında, apayrı ve bilinmedik bir özlem mi yatıyordu, yumuşacık sarıyor muydu geceleri, ısrarım beni; o şiirlerin ardında gizlenen seçkin bir güzelliği mi yudumluyordum düşsel bir iklimde, kendimce?

Ve uzaktan uzağa; o içli, o binbir renkli şiirleri yazan adamın soylu yalnızlığı mı çekiyordu beni kendine?

Ya kim olabilirdi, onları yazan erkeğin sevgilisi?

Hiç değilse şunu biliyordum: Aşk olmadan yazılmazdı o şiir!

Ne ki, yalnızdın sen; benim asıl algıladığım, belki de bu yalnızlıktı, ne bileyim: Acı çekmeyi biliyordun, birbaşınaydın kuşkusuz...

Belki de karanlıktan aydınlığa, beni bekliyordun?

- Seni kendini beğenmiş!

Ne dedi radyo? Nâzım Hikmet öldü.. mü dedi, Büyük Türk Şairi dedi mi, Büyük Türk Şairi Nâzım Hikmet Moskova'da öldü.. mü dedi? Neden ansıyamıyorum doğrusunu, neden üşüyorum bu kadar? Hasan Hüseyin kim? Biri bu adla gerçekten yaşıyor mu? Yalnızlıkta, işsizlikte birbaşına bırakılır mı böyle biri varsa? Onun da, Nâzım gibi ölmesini mi bekleyeceğiz, yüceltip, ardından ağıt yakmak için?

Evet evet, en geç yarın, bir tabu olmaktan çıkacak Nâzım.

çünkü öldü o!...

Ama, Ağustos Şiiri'ni ve Hiroşima'yı yazan ozan yaşıyor! Henüz yaşıyor, belki bu yakınlardadır, elimi uzatsam tutarım belki?

Ya susarsa o da?

Ya o da susturulursa Nâzım gibi?

- Nâzım susturulabildi mi?

Zamanın ve uzamın yanında, bir de düşünce boyutunun olduğunu, en iyi o gece ayrımsadım ben: 59 şubatından 63 haziranına, bir değişik biçimde çalıştı anlıyorum sezgilerim duyargalarım; bir oya gibi işlenmiştiniz bu süreçte, sen ve Nâzım, yanyana gelmiştiniz beynimde. Diyelim ki hazırmışım ben buna! O zaman kendi kendime açıklayamadım, şimdi de bir açıklama bulabileceğimi sanmıyorum... Ama gerçek buydu: Çerçevesi zor çizilir bir alanda vuruyordunuz topuklarınızı aynı toprağa sen ve Nâzım; bir biçimde benziyordunuz işte, andırıyordunuz, benimki gibi düşün ve duyum yuvalarında yanyana duruyordunuz!

Ve Nâzım, sen ve ben.. Kardeştik biz!

Zamanla bende, kuşku demeyeyim, tatlı bir de sorgulama başlamıştı: Öteden beri bir güldüşün yazarını, dönemin kalburüstü gülmece dergilerinde okuyordum; tadını damağımda duya duya, anlamına beynimde vara vara ve nerde görsem öncelikle çekip aldığım Hüseyin Korkmazgil'di bu yazarın adı. Önceleri, belki merak etmemiştim kim olduğunu onun da; oburca bir tüketim, bir okuma eylemiydi benimkisi.. Hasan Hüseyin şiirinin bir tür tiryakisi ne söz, tutkulu izleyeni olduktan sonradır ki; bilinçaltım, garip bir itmeyle beni, Hüseyin Korkmazgil'le Hasan Hüseyin arasında bir köprü, bir bağlantı kurmaya götürdü. Bir yerde, diyelim Akbaba'da, Taş'ta, Tef'te, Karikatür'de.... Bir şey okuyorsam Hüseyin Korkmazgil'den, bir öykü, bir taşlama; beynimin bir kıvrımından çıkageliyordu Hasan Hüseyin şiiri! Dahası, kalkıp ondan birşeyleri, kendisi için düzenlediğim dosyadan çekerek yeni baştan okuma gereksemesi duyuyordum. Sanki bir gizli güç beni, bu iki adı birleştirmeye zorluyordu! Satırlar ya da dizeler arasında esip esip geçen aynı ses, aynı espri gücü, aynı alaylı anlatım.. Türk diline gerçek bir egemenlik; ve o dayanılmaz duygu yükü, o seçkin lirizm!

Evet; Hasan Hüseyin'in şiirlerinde olduğunca, Hüseyin Korkmazgil'in öykülerinde ve fıkralarında da!..

Artık şafak söküyor. Kuyudaki su gerinmeye başlamıştır; belki su da uyumadı bu gece.. Bir kez daha çıktım bahçeye.. Yaprak yaprak aydınlanıyordu ortalık. Ben orda, bir üşüyüp bir yanan yüzümü yıkadığım dakikalarda; bir sabah önce dünyanın bir başka yerinde gözlerini kapatan ozanla, yurdumun kimbilir şimdi neresinde yaşayan ozanı; birlikte ve canımın en duyarlı noktasında düşündüm, ısrarla! Kendimi içine daldırıp daldırıp çıkardığım bir törendi yaşadığım: 1963 yılının 3 haziranını 4'üne bağlayan gecenin sabahında; tek başıma ama dopdolu bir yürekle, Nâzım Hikmet'ten ve Hasan Hüseyin'den şiirler okuyarak geçirdim, bir dua, bir tapınma vaktiymiş gibi yoğunlaşan zamanı.. O süreçte benim duyduğum bir başka şey; bir insanı, başka bir şeye gerek kalmaksızın olgunlaştıran yalnızlıklardan biriydi.. Nâzım Hikmet ölmüştü, öyle mi? Ya bana Onu, şu saatte, *ölüm gibi özleten* sen; kimdin, etinle kemiğinle bu dünyada mıydın, gerçek adın mıydı Hasan Hüseyin; yoksa, acılı bir halkın ölümsüz simgesi miydin?

Gün yükseliyor..

Karanfiller güller fesleğenler yeniden tütmeye başladı bile.

Çocukları çabucak doyurup giydirip lisenin bahçesine bıraktım. Yüreğim gümbür gümbür, girdim sınavlara, çıktım sınavlardan.Sınavlarda Nâzım'ı yaşadım, inanamadığım ölümünü; acıyı konuşacağım kimsem yoktu; memleket, baştan başa vıdı vıdı...

Eve dönüyoruz. Ben nencesine kendi üzerime kapalıysam, o denli cıvıl cıvıldılar Ufuk'la Barış! Tarlalardan geçtik. Keçiyolunun kıyısındaki çiçeklere eğilip kokluyorlar, seke seke gidiyorlardı önümde. Eve gelmeden verdim kararımı; hemen gidecektim Ankara'ya, hemen bu akşamki Ege Treniyle. Sen orda olmalıydın; Yön vardı seni arayabile-

ceğim Ankara'da, Türkiye İşçi Partisi vardı...

- Yoruldun mu? dedim, omuzuma aldım Barış'ı.

Her zaman böyle yapardık; şimdi nasıldır kimbilir; o zamanlar, çepeçevre bağ evleri, bahçeler ve tarlalarla sarılı, düz ovada uyuklayan bir kasabaydı Uşak. Koşar, koşar, koşardık üçümüz; bir kır çeşmesi bulur, tulum peyniriyle bazlama yerdik, su içerdik avuçlarımızla. Adım adım, bu kırlarda, ağırlıksız bir rüzgâr gibi izlerdi senin imgen ve benim sevmeye susuzluğum, yanyana beni!

Çoğu insanın aradığı, arayamıyorsa umduğu, başkaları kendinden önce o yere varmışsa imrendiği bu ülkede sen, beş adım öne çıkmıştın: Kendi içinde sanatsal bir örgütlenmişlikti seninkisi; daha mutlu bir dünya için savaşım veren azınlıkta bir kervanın coşkusunu veriyordun şiirlerinde. Bu coşkuyu bir çağlayan gibi dökmüştün dizelere; akan suyun çeşmelere bölünüşü gibi, güzeli doğruyu iyiyi dağıtmak istemiştin insan kardeşlerine. O şiirlerde, en arıtılmış anlamıyla inanmışlığı ve çok sevimli ama yüksek düzeyde bir iyimserliği algılıyordum hep. İyimserken, elbet hüzünlüydün sen; kurtuluş derken, *uykusuz gecelerin ardından gelecek* güzelliğin umudunu selamlıyordun.. Yanısıra, neden insanoğlunun bunca mutsuz olduğunun kahrını ve öfkesini, damıtarak duyuruyordun bizlere:... *gelir ulan gelir işte bal gibi gelir...* patlamasıyla; bunun, ancak hep birlikte duyumsanacak bir bayram sevinci, bir insanlık düğünü, bir yengi şöleniyle kutlanabileceğini anlatıyordun, o en görkemli söyleyişinle:... *halaylarla çıkalım korolarla duralım/hey diyelim hey!*

Şiirin son bölümüne gelince; üçlü bir koroyla söylüyorduk, oralarda, ıssız Uşak bağlarının çakıllı yollarında; ben, Ufuk, ve sözcüklere çığlık çığlık anlamlar yükleyen miniminicik Barış:... *dağlar uuy.. uy dağlar!*

Körpe haziran yeşilleri arasında uzayıp gidiyordu, taşında oturduğumuz çeşmenin ayağı; eğildik, yarpuzları kokladık,

son kez su içtik birbirimizin avuçlarından, o kırık kahkahalarımızla...

Bir yolculuğa çıkalım mı, dedim onlara; hemen bu akşam?

El çırptılar:

- Japonya'ya mı, Peru Dağlarına mı?

Bir oyundu bu, masum bir harita oyunuydu aramızda; tren uçak, demir, deniz.. tüm yolları bilirdik, parmakuçlarımızla izlerdik o çok yapay sınırları, ve giderdik uzak uzak! Renkli kalemlerimizle, yeryüzünün dörtbir yanına oklar çizerdik atlasta. Masal kitaplarımız vardı; geceleri üçümüz bir yatağa girerdik; ninni söylemiyorsam, masal okurdum onlara.. İkisi de cin gibi dinler, soruya soru eklerlerdi...

Öykümüzün başlangıçları bunlarmış gibi geliyor bana; öyle uzak, ve öylesine dün gibi!

O günlerden belleğime, Yön'deki yazıların da gelip takılıyor:

Kimi konular yeni yeni yazılmaya başlıyordu ülkemizde. Birçok şeyin en başından bozulduğunu hep biliyorduk da; daha iyi anlamak için, doğru dürüst okuyup izlemek gerekiyordu artık...

20-21 Mayıs gecesine gönderme olarak,

- Şerefsiz mâceracılar!

Demiş, Meclis kürsüsünden, Başbakan İnönü. Cumhuriyet Halk Partisinde sancılar var; kimi üyeler, şöyle yükseltiyorlar seslerini:

- Partimiz, Atatürk'ü unuttu!

Ve dünyada açlık var.

artık çekin ellerinizi utanın çocuklar aç!.

Seni o yıllarda ayrıca etkileyen bir başka dünya olayı, insanın uzaydaki başarısı olmalıydı: ... *bir gagarin çıkageldi/ kırıldı tüm oyuncaklarım...*

Benimse, en çok takıldığım fantezi; sevdiğim, model aldığım bir kişinin, görünmez bir noktadan beni seyrediyor olduğunu düşünmekti. Ve sen, uyanıkken ve uykuda, düşte ve düşlemde, hep seyrediyor gibiydin beni; öyle coşkuluydum ve seninle dopdoluydum!

Anlatımın özgün ve güçlü, diyordum; karşımdaymışsın gibi konuşuyordum seninle; her gün, her hafta, her ay.. kimleri okumuyorum ki, ama sen, onlar arasında, seçiliyorsun hemen...

Öteki yayın organları bir yana; senin asıl Akis Dergisinde olduğunu bilmiyordum elbet, seziyordum diyebilir miyim? Dedim ya, öncelikle o güldüşün yazarıyla bu ozanın aynı kişi olduğuna emin olmalıydım!

Israrla ve ivedilikle, iletiler vermekten yanasın, ille de fıkralarında, okura.. İlle de ve tutkuyla, belli bir amaca yöneltmek istiyorsun seni izleyenleri.

O yıllar, daha çok şiir, daha çok güzellik... dediğim yıllardı. Dünya bir yanaydı, edebiyat bir yana.. Lâkin, özellikle 27 Mayıs'tan sonra ve hele toplumcu dergilerle; onca susamışlık içinde biz taşralı okurlar, örneğin her hafta gelen Yön sayfaları arasında; her halde, yani sanıyoruz ki gerçeğe, toplumsal gerçeğe böyle böyle yaklaşılıyor..

Ne söylense inanmaya hazırım örneğin ben; bu döneme gelinceye dek bilmediğim kavramlarla düşünmeye başlamışım bile. Değişiyorum, değişiyorum; değiştikçe daha çok arıyor, kendimi büyük kentlerden esen bu yepyeni rüzgâra uyumlu, iyi ve uyanık bir okur gibi görüyorum hanidir.

- Senin deyişlerin, şiirinle verdiklerin, şiirden ayrımsız denemelerin, benim özlemlerime ve artistik gereksemelerime gayet denk düştü. Yaşamı duyumsatan, yaşama lezzet katan en güzel, en çarpıcı dildi elbet şiirin dili. Ve senin, buna eklediğin o değin çok şey vardı ki! Onlardan esen umut yeli, havalara uçuruyordu beni! Yeryüzünü yedi kat dolaştırıyordun; indiriyor, toprağa ve özgürlüğe, insana ve barışa, daha bir bağlılaştırıyordun...

duru göller nasıl şakırsa türbinlerde / ışık nasıl delerse kör karanlığı / toprak nasıl beslerse tohumu....

Ne kalıyordu geriye, dolu dolu sevmekten ve sevgiye koşullu yaşamaktan başka?

Ve ben, işte o şiirlerde buldum, insanca çarpan bir yürekten her yöne birden dostça yayılan gerçek aydın sıcaklığını! İşte ben, içinde yaşadığımız olağanüstü değişim çağının alçakgönüllü tanıklarından biri; en içtenlikli duygularımın, düşünce, ülkü ve özlemlerimin, okudukça derinleşen duyarlığımın sözcüsü, yepyeni bir ozanla karşıkarşıyaydım.

Uykusuz geçmiş dün gecenin sonunda; nasıl vardım, büyük bir karmaşanın ve kederin küllerinden sanki doğuvermiş, böyle çaplı, çok boyutlu bir sevince? Akşam yaklaştıkça artıyordu telâşım ve sabırsızlığım: Seni bulacaktım! Yazdıkların, yansıtıyor olmalıydı kişiliğini; şu birkaç yıllık geçmişe doğru yol aldıkça imgelemimde, hatırımdan geçirdikçe okuduklarımı bir bir, bu düşüncemi pekiştiren pek çok şeyin varolduğunu görüyordum. Benim gibilerin ufkuna, bir göktaşı yağmuru gibi düşen bu olağandışı şiirler, kuşku yok, öykülerini çoktandır izlediğim o çok özgün yazarın olmalıydı! O yıllarda geçmekte olduğumuz güzelyazın köprüsünde de, şiirde ve düzyazıda birbiriyle böyle bir yetkinlikle boy ölçüşecek iki ayrı kişi olamaz gibi geliyordu bana. Bu ikisinin aynı kişi olması, hem zorunluluktu, hem de beni bundan daha çok mutlu edecek bir şey olamazdı!

Geriye, bu düşüncelerimi doğrulamak kalıyordu!

- Hemen bu akşam gitmeliyim; yarın çok geç olabilir, kimbilir?

Adım gibi biliyorum; Ankara'da, İstanbul'da ve İzmir'de yeniden uzatılacak sıkıyönetim. Tahran'da ve İran'ın dörtbir yanında, "şeriat isteriz, din elden gidiyor!" âvazları yükseliyor, sokaklarda peçesiz kadın gördüler mi öldürüyorlar, 'Batı' yanlıları yakalandı mı kulakları burunları kesiliyor. Bir savaşım bu, geri'nin aydınlığa karşı savaşımı. Ya komünist Tudeh Partisi? Onun şimdilik ileriyi-görür bir yanı görünmüyor...

aklın karanlık köşeleri bir bir aydınlattığı çağda../../ nasıl uyuyorlar görüyor musun / kuyu karanlık...

Sevdiğim sanatların başında şiirden sinemadan romandan sonra karikatür geliyor: Yerküre yüzeyine bağdaş kurmuş gayet oynak bir tahterevalli üzerinde Krutçev ve Kenedi!

Sen, yazmaya yeni başlamış bir ozan olamazsın. Bu yazdıkların, belli bir çarktan geçmiş, acıyı tatlıyı tanımış, olgun bir insanın yarattıkları.. Seni bunca yıldır nasıl tanımadık ki? Başka bir gezegenden gelmediğine göre; demek okurun ve eleştirmenin gözleri önünde ve elleri altında oluşmadı senin evrenin! Bir ipekböceği gibi bizden uzakta, kendi başına örmüş olmalısın kozanı!

Evet, dönüp dolaşıp aynı soruyu çiziyorum havaya: Kimsin sen?

Çağlar öncesinden sürüp gelen bir söylence kahramanı mı; Anadolu'nun sayısız ve adsız yiğitlerinden biri mi; çağdaş bir ozan mı; yoksa bunların hepsi mi? Seni aramazsam, bundan böyle benim varlığımı dolduracak ne olabilir ki? Seni bulmak, yanında yer almak, sana elbette omuzdaş olmak, bulduğum bu yepyeni anlamı ancak somutlamak olacaktır; seni şimdi bugün aramazsam, göstermek istediğim şeyin, istersen karşılıksız ama sapına kadar bir dostluk olduğunu ner-

den bileceksin? Bu iş bana düşüyor! Görüyor gibiyim ki, kendime göre ve bundan böyle bir başka tür savaşım da benim vermem gerekecek; savaşım olmazsa, nasıl kazanırım seni? Maksadım sana sahip olmak değil, hiç değil; ne kadına ne erkeğe iyelik gibi bir saplantım yok benim. Ama seni gerçekten seviyorsam eğer, bu demek eyleminde haklı buluyorsam seni, elbet çilesi de olacaktır bu sevdanın!

- Eve gidelim!

Diyor çocuklar.

- Gidiyoruz ya!

Akşam yemeği. Elimi kızgın tavanın sapıyla yaktım. Ne diyordu annem:

- Kadınların eli yanmaz; kadınların yüreği yanar!

Ben o akşam treniyle, iki çocuğumu alıp da nasıl düştüm yollara? Yaşamımın en hızlı kararı ve en güzel serüveniydi bu: Dün gece dünyaya duyurulan o pek erken ve apansız ölümün bende yarattığı ürküydü bu kararın kaynağı. Tam dört şu kadar yıldır sana duyduğum ilgi ve merak ve havadaki upuzak sevecenlik olgusu, Nâzım olayıyla bir gecede olgunlaşmış ve doruğa çıkmıştı:

şimdi yakınlar ırak, yıldızlar kuru, eller buz/ şimdi masallarla çoğalmak/ şimdi biz ölmüyoruz/... / artık beni hiçkimse susturamaz!

Senin de Nâzım gibi, Türkçemde benzeri yoktu şiirlerinin; senin de yaşamın öğrenilmeye ve gerekiyorsa arka çıkılmaya değerdi.

Hepsi bu!

Bugün, 30 yıl gibi bir zaman parçasının berisinden bakınca; olanca dürüstlükle anımsıyorum ki, beni o gün devinime geçiren gerekçe bugün de geçerlidir: Bir ozan kişiliğine ve onun karanlıkta kalmış yaşamına duyduğum ilginin

doğurduğu inanılmaz gibi görünen coşkudur o gerekçe. Seni hemen o gün, bu demek 3 Haziran 1963'ün ertesinde bulamazsam, gerçekten gecikmiş olabileceğime inandırdım kendimi...

Bilmem şimdi de akşamları mı geçer karatren Uşak'tan?

Haziran başlarının güneşi, inmiş mi olur, tren geçerken?

Çok uzun yıllar geçti, çok mu değişti acaba oralar? Uşak Ovasının buğday tenli yörükleri, bağışladılar m'ola, 30 yıl öncesinin iki çocuklu, gencecik ve âşık kadınını?

Barış'ı bir daha vurdum omuzuma.

Dört yaşındaki Ufuk; bugünkü uzaklıktan gözlerime minicik görünen adımlarını, koca bir adam gibi atarak yürüdü yanıbaşımda. İstasyon Caddesi yokuş muydu düz müydü yoksa bayır aşağı mı iniyordu, unutmuşum; unutmadığım, karatrende boş kompartman yoktu... Bir köşeye büzüldük, ana-oğul, ana-kız; bilinmeyene doğru sarılıştık. Nâzım'ın böyle erken, böyle hazırlıksız yitiminin acısını; bir yakın, bir anlayışlı kişilikle, sıcak bir yürek, yiğit bir sesle, ve kadınsal duyguculuğumda kendisine nasılsa benzettiğim bir ozanla da ayrıca, paylaşmak istememdeki haklılığı; şimdi, bir ömrün sonundaki aklımla bile onaylayabiliyorum.

Keskin bir bıçağın sırtında olmalıydım: Çocuklarımı ve kendimi omuzlayarak seni aramaya çıkmak.. ne anlama geliyordu; ama elyordamıyla, ama göz göre göre.. bu yola çıkışın sonunda umarsız, yapayalnız bir yenilmişlikle dönmek de vardı, seni bulup bağrıma basmak da!.

O zamanlar, Uşak'tan Ankara'ya, Ağlasun'dan Ankara'ya.. ne önemli yolculuktu, karatrenle!

Bir Azime Ninemiz vardı; biz gençler, 100 yaşında sanırdık onu; türkü söyler gibi yumuşacık, ama olağan bir şeyin kesinliğiyle sözederdi ölümden:

- Kapısı yok, bacası yok.. yerin altında yitip gidiyoruz işte!

Akide şekeri gibi eriyerekten gün gün, alıştıra alıştıra ve gülerek veda etmişti bize..

Onun dışında, ölümü görmemiştim, bilmiyordum. O yüzden yüreğim, gayet sâflık içinde zorlanıyordu, sevdiğim ozanın ölümünde, varlık bilimiyle yokluk bilimi arasında... Büyük haksızlıktı bu, değerini bilmemiştik; en güzel yıllarını ya mapuslukta ya gurbette geçirmişti de gık bile dememiştik, büyük bir halk olaraktan biz.

Demek o... demek, yoktu artık o!

Ya Hasan Hüseyin; kimdi o; hangi bilinmezlikten doğmuştu?

Acıların köpüğünden doğrulup geldiği belliydi. Benim kanımca, öyle bir anlatım gücüne, acı çekmeden ulaşılamazdı.

Ya onun elinden kim tutmuştu?

Kim tutacaktı, ben mi, neden olmasın?

Kanatlanmış gibiydim. Bir vargıya doğru koşturuyordu beni tren. Pencereden karanlığa bakıyordum, doyulmaz bir mutluluk coşkusunda yüzüyordum.

Ufuk'la Barış, kanepede uyuyorlar yanyana. Tren, kıvılcımlar saçıyor. Hiç bu denli içli dışlı olmamıştım trenle. Başkentte neler bekliyor beni, şimdiden düşünmeli miyim? Düş içindeyim, olamaz, düşsel bir mutluluk bu!

Dönemin aydınları başkentte, nerelerde buluşuyorlardı acaba? Ya Yön'de olmalıydılar ya Türkiye İşçi Partisinde: Uzaklardan bakılınca böyle bir çizim beliriyordu havada...

5 Haziran 1963. Yıllardır taşrada yaşamış biri için Ankara, koskocaman bir kent! Seni kimden sorabileceğimi, nerde bulabileceğimi yola çıkarken düşünmemiştim. Yön nerdeydi?

Olsa olsa, TİP'liler bilirdi seni! Parti nerdeydi? Polise sordum; Kızılay'da, Güven Parkının karşısında olduğunu söyledi. İyi! Vardık Partiye. Birileri, senin nerde olduğunu bilemeyeceklerini bildirdiler. Heyecanlıydım. Saçlarımın dibi, burnumun ucu terliyor, parmakuçlarım seğiriyordu..

Biz parti binasının merdivenlerini gerisingeri inerken, sevimli bir adam çıkıyordu.

Barış kucağımdaydı.

Adam sarışındı gibi kalmış aklımda; takım giysili mi, gömlekli miydi, yaşlı mıydı genç mi? Hâlâ gözümün önüne getiremem. Yol verdi bize. Sonra durdu; çöp gibi bir kadınla çöp gibi iki çocuğun ne işi vardı TİP'te? Doğal bir yakınlık, insanca bir ilgi.. Yüzümdeki düşkırıklığını mı görmüştü, seslendi:

- Yabancı mısınız?

- Ankara'ya, evet!

- Kimi aradın Bacım? Bilmece gibi durma öyle!

Canlandım.

İçeriye sordum, dedim, Hasan Hüseyin'i aramıştık.. Yokmuş..

Senlibenli konuşuyordu;

- Gel hele! dedi, bir çay içir çocuklara. Neden arıyorsun Hasan Hüseyin'i, yakını mısın?

O önde, ben ve çocuklar arkada, yeniden girdik Partinin kapısından. Bir sıraya mı ne oturduk.

- Adım, Kemal Çiftler, dedi.

Demek senin Yön'de, Sosyal Adalet'te kimi haftalar sütun ve sayfa komşuluğu ettiğin Kemal Çiftler 'di karşımızdaki!

Sevindim. Öncü Gazetesinde çalışıyormuş, sendikacıymış. Sıcak bir insan. Seni tanımadığımı, ama tanımak

için ta nereden geldiğimi öğrenince pek ilgilendi.

- Nasıl yani? dedi.

-Düz bir merakın ötesindeyim... dedim.

Top gibi bir kahkaha.

Babacan bir devinimle, çocukların ikisini birden kendine çekti.

- Onu yakından tanıyor musunuz? dedim, umutla.

- Nasıl tanımam; ozanımız o bizim, yazarımız!

Çıplak salonda gezdirdim gözlerimi;

- Neden yok, öyleyse.. duvarlarda Onun dizeleri?

Yine güldü Kemal Çiftler ve başladı istekle seni anlatmaya:

- İnce dalan bir adamdır ha, bekârdır, yalnız yaşar. Tozu dumana katar haa, yere göğe sığmaz! Dağlık yerde büyüdüğü bellidir, Doğuludur sapına kadar. Dünya iyisidir, çok da alaycıdır haa! Ankara'ya geleli birkaç yıl oldu.. Onu tanımayanınız var mı desene, tanıyıp da sevmeyeniniz?

- Demek alaycıdır?

ben gayri türkü söylüyorum tepelenmiş gecelerimde...

İnsan yaşamında rastlantıların rolü nedir, yasaları var mıdır; ya da, ömrümüzün gidişine yön veren rastlantılar çokça mıdır?

Yoksa, insanoğlunun yazgı dediği, yalnızca rastlantı mıdır? O gün karşıma bir Kemal Çiftler çıkmasaydı, ben dönüp gidecektim Ankara'dan. Bir daha, seni arama coşkusunu ve ataklığını bulabilecek miydim?

Ya adresini?

O sırada senin, 'İtin Ağası' öyküden dolayı tedirgin edildiğini bilmiyordum elbet. Bir yandan bu olay nedeniyle sinirlenmişsin; bir yandan, 21 Mayıs kalkışmasına dayalı

sıkıyönetim var..

- Baştan şunu sorayım, dedim; Ozan Hasan Hüseyin ile, düzyazı ustası Hüseyin Korkmazgil, aynı kişi mi?

Güldü karşımdaki;

- Evet, dedi, elbette!

Derin bir soluk aldım. İşte aradığımı bulmuştum! Demek ben şiirleriyle, pek çok şeyin bilincine yeni baştan varmamı sağlayan Hasan Hüseyin ile; her hafta Yön'de büyük sabırsızlıkla beklediğim, Ööhhhööö!. başlıklı fıkraların yazarı Hüseyin Korkmazgil'i aynı anda tanıyacaktım, öyle mi! Birdenbire aydınlandı önüm; demek, bugün pazar deyip okuyormuşum aynı adamı, haftaiçi deyip okuyor, aylık dergiler deyip okuyormuşum; hem de hep, aynı ayrımsız hazla! Şiirse bellemişim, öyküyse taşlamaysa fıkraysa.. döne döne, kahkahalarla..

Ne güzeldi seninle birlik olup gülmek!

Evet.. Apaydınlık artık her şey.

Anlattı Kemal Çiftler:

3 Haziran'dan hemen sonraymış gidişin, önceki gün yani! İlk gece evinde, unutulmaz bir sarhoşluk yaşamışsın, radyonu duvara çarpıp parçalamışsın. Çok sonra bir gün Abdullah Nefes de anlatacaktı ki; sabahında uyumadan gelmişsin Akis'e, çalışmayıp volta atmışsın odalarda. Ağlamışsın, duvarları masaları havaları yumruklamışsın...

- Şu bu derken bunaldı. Kaptığı gibi yazımakinesini...

Çekip gitmişsin Gürün'e.. Gürünlüymüşsün.

Öyle dedi Kemal Çiftler.

Birkaç güne kalmaz gelirmişsin; ekmeğini, Akis Dergisinde çalışarak kazanıyormuşsun..

- Neee? dedim, Ozan Hasan Hüseyin, Akis'te mi çalışıyor,

yani bir patronun buyruğunda?

Kemal Çiftler, yalancıktan gürledi:

- Ne sanıyorsun, dedi, şairler yiyip içmez mi?

Sonra bana, gençliğime acır gibi baktı;

- Bilirsin.. dedi, patronlar, en iyileri çalıştırırlar!

Yüzüme doğru eğildi; yalancı bir giz- yakalama isteğiyle sordu:

- Niçin tanımak istiyorsun Hasan Hüseyin'i?

Kızardığımı sanıyorum. Derken, başımı dikleştirdim; dedim ki:

Ona duyduğum ilginin kaynağı; gerçek şiirin, kanımı tutuşturan sıcaklığıdır. O şiirin ardında kim var, bunu bilmek, benim hakkım...

Artık gülmüyordu karşımdaki; ama beni köşeye sıkıştırmayı da istiyordu;

Pekiiii.. dedi, durdu; sen, dedi, Yön okuduğunu söyledin; 'Başlangıç Bildirisi'ni imzaladın mı bakalım?

Evet! dedim böbürlenerek; Türkiye'de o bildiriyi imzalayan 878 kişinin içinde ben de varım.

- O zaman, dedi Kemal Çiftler, o bildiri'ye ilk anda adını koyan 167 kişiden birinin de Hasan Hüseyin Korkmazgil olduğuna dikkat etmiş olmalıydın! Ondan sonra kurulan Sosyalist Kültür Derneğinin de Kurucular Listesindedir adı.. O zaman senin 'bilinçaltı', pek o kadar bilinçaltı olmuyor, ne dersin?

Durdum, düşündüm;

Olabilir ama, olmayabilir de.. İsimlere tek tek bakmış değilim; en ünlülerin dışında, kimseye takılmamış olmam

daha doğal.. dedim.

- Her neyse.. dedi, sustu Kemal Çiftler; bir ağabey tavrı takındı. Oğlumla kızımı da pek sevdi. Bizimle yürüyerek Kızılay'dan Büyük Gar'a geldi. Yolda, kendisinden sözetti:

- Üç oğlum var, dedi, bir tane daha bekliyoruz, bu kez kız olacak, biliyorum; seni ve çocuklarını unutmayacağım..

Barış'ın kıvırcık saçlarını okşadı;

- Kızımın adını, dedi, Barış koyacağım!

Koydu da.

Çantamız 'Emanet'teydi, geri almamıza yardım etti, trene bindirdi bizi, el salladı. Ayrılırken seslendi:

Gelince, bir hanımın aradığını söyleyeceğim Hasan Hüseyin'e!

Yolların gölgeli yerlerinden söyleşerek Gar'a doğru giderken, üstüne basa basa anlatmıştı Kemal Çiftler:

27 Mayıs'tan önce, en önemli siyasal muhalefeti Akis yaptı. Başkent'e Devirim'den sonra gelebilen Hasan Hüseyin de, anca Akis'te sürekli iş bulabildi. İlhami Soysal'ın 'Bir Kitap Okudum' sütununun yanısıra; 'Akis'çiler Sizin İçin Gördüler Dinlediler Seçtiler!.' genel başlığı altında bir bölüm vardır. Hasan Hüseyin, küçük çerçeveler içinde fıkralar yazar o bölümde; imzasız kılçıklardır bunlar. Ayrıca ve fırsat buldukça, tiyatro ve sergileri, okuyup beğendiği kitapları tanıtır. Akis'in yazı ailesinden sayılmaz pek; o daha çok ve asıl, mutfağındadır derginin, elinde kalem, tek tek gözden geçirir yazıları, dizilenleri düzeltir, sayfaları en son bağlayan da odur.. Senin anlayacağın, Akis'in perde arkasında, hem de a'dan z'ye onun emeği kullanılır. Derginin ağzı burnu yerinde çıkıyorsa çoktandır, Hasan Hüseyin'in emeği altında olduğundandır bu. Başka yerlerde de, türlü türlü yazdığı için, onu tanıyanlar pek çoktur.. Hani allahı var, Metin Toker de,

onun çoğunca bir militan tutumuyla TİP'te çalıştığını bildiği halde, siyasal görüşlerine ilişmemiştir: Korkmazgil nerde yazar, ne yazar, O'nu Akis'te kimler niçin ne sıklıkta görmeye gelirler, neler konuşulur aralarında.. karışmadı bugüne dek. Sözleşmesi ona göredir ozanın. Öte yandan; Korkmazgil'in de bu 'mutfak'ta dergicilik-gazetecilik görgüsü ve becerisi gün geçtikçe arttı, iç ve dış politikayla ilintisi, Akis çevresi dolayısıyla yoğun oldu çünkü.. Zaten kendisi gülerek anlatır: Şiirim, der, gazetecilikten besleniyor!.. Geçende, Derginin okurlarından mektup gelmiş: Hüseyin Korkmazgil Akis'te de, neden mizah yazılarını orda yazmıyor imzasıyla? Ee-eee, Metin Toker dedikse, o kadar uzun değil tabiy!

...denizi motorla geçeceğim/ aptal yerine korsan/ yüzerek geçeceğim!..

Bu coşku, bu korkusuzluk, bu meydan okuyuş; kendine, ve sanatına bu eşsiz güven!

Halkın ozanı deyince ben bunu anlıyordum işte!

Demek Anadolu'nun Orta-doğusundan, Sivas-Malatya arasındaki yaylaların birinden doğmuş bir ırmaktı bu yiğit!

Hiç yürünmemiş, uzun bir yol serilmiş önümde benim. Ama içimde bir ses, tek başına yürüyecek değilsin!.. diyor bana.

Ben içimdeki o sesin ardına düşmüşüm meğer!

Uşak'a döndüm; iğde çiçeğinin gül kokusuna karıştığı günlerin içine daldım.

Bitkilerim susamıştı. Arka bahçeye geçip de kuyudan su çeken olmamış yokluğumda. Birdenbire solduğunu, giderek tükendiğini duyumsadım yaşadığım kentin.

Sahi, ne içindi yaşadıklarım?

Ufuk'un dördüncü doğumgününü kutladık, kalabalıkça. Ardından, sınavlar biter bitmez Ağlasun'a yollandık.

Bu gelen temmuz ayıydı; uzun yaz dinlencelerinden biri

daha başlıyordu..

Gurbete gitsek, gurbetten gelsek, kendi evimizi kursak, özgürlük istesek.. onmayıp geri dönsek.. tek bir duası olurdu annemin:

- Hadin evlatlarım hadin.. derdi, varın sağlıcakla; dönün sağlıcakla!

Hep kıvanarak ayrılmışızdır yuvamızdan. Yine de çok uzaklara düşmeyip kökümüzden, koşup koşup gelmişizdir ana-baba ocağına..

İki çocuğumla, döndüm işte evime. Elma çiçekleri çoktan durmuş meyvaya, mısırlar püskül vermiş.. Şöyle uzansam diplerine, günlerce kendimle kalsam, güneşin ayın yıldızların ve ölenlerin gittiği yerlere dalsam, doya doya düş kursam, doya doya kitap okusam; yaşlanıyor muyum, çok yorgunum, yatsam uyusam...

Annemin 'ev halkı', benden önce toplanmıştı başına. Nineciğim gibi o da sağa sola buyruk yağdırır durmadan; mutfağı odaları büyük ocağı avluyu ahırları bağı bahçeyi mısır tarlalarını arpa buğday harmanlarını tek elden yönetmek isterdi. Koca bir dünyaydı evi onun gözünde; kocası, üç oğlu, üç kızı, bir gelini torunları... Kalanı ayrıntıydı. Babamsa, uzun uzun ve güzel yaşadığı köy öğretmenliğinden yenile emekli olmuştu. Ne demekti emeklilik? Yerinde duramıyordu! Koca Çınarın her yöne birden yayılan dalları altında, güneşten gölgeye tavla oynuyor, önüne çıkanı yenmenin tadını çıkarıyor; onbin kavak daha dikmek için gelecek kış sonunu bekliyordu.. Meyva da aşılamalıydı dağa taşa; Türkiye Cumhuriyeti neden öğretmen yapmıştı yoksa onu?

Ağaç, elbette! Başkaca bir düşü, şimdilik yoktu.

O temmuz, hızla biçildi buğdaylar, hızla girildi harman vaktine. Bana fazla bir iş düşmüyordu, kalabalıktı ailem. Ben her zamanki gibi gezip tozacak, kitaplar devirecektim. Köyleri katır

sırtında, haftada on günde dolaşan postacı,dergilerimi getirecekti. Söğüdün eriğin, hele yaşlı cevizlerin altında pinekliyorsam yanıma uğrayacak, bir tas ayranımı içecekti gölgede; havadan sudan açacak, iki çift lâf edecektik onun bunun, bana gelen yayınların üzerine...

İşte geliyor temmuzun sonu.

Çok sıcak bir öğle vakti, akan suyun sesine dalmış, birşeyler okuyordum ufarak derenin kıyısında. Okuduğumu anlamadığımı ayrımsadım birden. Sana doğru gidip gidip geliyordu aklım. Umarı yoktu, kaptırmıştım kendimi; seni bulmalı, şiirlerine olduğunca düzyazılarına da yansıyan o derin yalnızlığın, eleştirel ama ağlatıcı alaycılığın çözesine değdirmeliydim dudaklarımı..

Yoktu bunun başka yolu.

On gün kadar olmuştu; burdan, sana bir mektup yollamıştım ben! Sevinçler ve acılar.. diye yazmıştım, seviler ve düşler, varlıktan ve yokluktan, hele yoksunluklardan gelen kırgınlıklar paylaşılabilmeli.. Çocuklarla haziran başındaki, eliboş döndüğümüz Ankara yolculuğumuzu öykülemiştim. Zaten Kemal Çiftler adındaki o iyi adam, anlatmış olmalıydı bizi sana. Günün birinde Yön'ü bırakıverdin. demiştim; ve Sosyal Adalet'e kuruldun.. Artık kuşkum yok ki, iyi doğru güzel ve sağlamsın sen.. uğuldayıp duran bir ses oldun bey nimde; uyanık, pırıl pırıl bir bilince, nehir gibi gür ve derin bir anlatıma sahipsin.. diye tanımlamıştım seni sana; daha yüreklisini tanımadım.. demiştim!

Zarfa pul koymuştum. Benim ne de olsa bölük pörçük görebildiğim şiirler topluca hangi kitaptaysa, gönder o kitabı bana, eğer yalnız bir tanecikse o kitap sende, yine yolla, okuyup kopya edip geri göndereyim.. demiştim.

Nasıl karşılamıştın acaba?

O günlerden çok önce, kimi dergilerde duyurularını

gördüğüm 'Hiroşima' için ivedilik olmadığını, çıkınca benim de getirtebileceğimi; ama daha önce yayımlanmış olması gerekeni okumak için sabırsızlandığımı; şiirlerinin tümünü okumadan, susuzluk gibi duyduğum o şeyi kandıramayacağımı.. da eklemiştim.

Yanıt bekliyordum.

O süre içinde postacı iki kez geçmişti bizim ordan. Tanin kapanmıştı, Sosyal Adalet ve Zübük gelmemişti. Belki onlar da kapatılmıştı? Bekliyordum; Ankara'ya döndünse, yazacaktın bana. Akis adresine postalamıştım mektubumu, aykırı bir şey algılamış olamazdın yazdıklarımdan.. İçimdeki ses böyle diyordu. Ne olmuştu ki, gecikmişti yanıtın?

Bu kuşku, bu korku, bu her kıpırtıda bir yürek sıkışması bende, 50'li yılların başlarında yerleşti. O zamanlar da şimdiki gibi, yalnızca doğru olanı arayıp duran bir öğrenciydim; çok sevdiğim kimi hocalarımın alınıp götürülüşlerinin ve dönmeyişlerinin anısı öyle canlıdır ki...

Sıradan bir temmuz günü işte.. Yalnızca sıcak!

Küçücük, daracık, üzerine eğilsen yüzünü göreceğin duruluktaki sular, yeşil yeşil titreşen yapraklara değe değe gidiyor. Bir ince salkımsöğüdün altında, daha dünmüş gibi görüyorum kendimi. Çocuklar çakıltaşlarıyla, bütün gün bütün gece akıp duran suyun kıyısında oynuyorlar çığrışarak.. Ağlasun gökleri tütüyor sıcaktan; harman sarıları, dizlerimdeki sayfalardan kalkıp yamaçlara ağıyor; kırlangıçlar geçiyor masmavi ufuklarımızdan.. Daha dün gibi!

Hep böyledir.. İklimin ipeksi yumuşaklığı örterken üstümüzü; tanımsız içtenlikte bir gülümseme, yansır da yansır köylü yüzlerimizde; bakar kalırız durmadan değişen dünyamıza!

Bakar kalırız! Bu dağlar böyle gider.. duygusu sarar ruhlarımızı.

Bu dağlar böyle gider; günün dört yanından güneş yağar toprağımıza. Ne yöne dönsek bir ışık yağmuruna tutulmuş buluruz kendimizi..

Okumuş ve özümlemiştim, düşünmüş ve karar vermiştim; çocuklarımın yörük karası gözlerinden, güneşi ince ince süzen salkımsöğüdün dallarına kadar, evreni bir bir taramış, meydan okumuştum:

Benim olmalısın!

Demiştim.

Dünya bir devrimin eşiğindeydi sanki.

Oysa.. Oracıkta oturmuş; serçelerin, sukuşlarının ve iki minicik çocuğun cıvıltısına dalmış, kitap okumaya çalışıyordum ben.

Yanıbaşımda sessizce dikiliverdi postacı. Gölgesi vurmuştu kitabıma, unutmuyorum! Kimdi o postacı, adı neden kalmamış aklımda?

27 Temmuz 1963. O ciddi, o namuslu, o öğretmen tavırlı, o ilk mektubun bu tarihi taşıyor işte: *"Azime Karabulut, merhaba!"*

Elyazın hoplattı yüreciğimi.

Beş yapraklık, kalın bir mektuptu bu, kalın bir beyaz kâğıda yazılmış, arkaları boş bırakılmış sayfaların: *Ben Hüseyin Korkmazgil. On günden beri kendini dünyanın mutlu kişilerinden sayan vatandaş Hüseyin..."*

Ne kadar Hasan Hüseyin, ne kadar Hüseyin Korkmazgil olursan ol; demek *Hüseyin* diyordu en yakınların sana?

Anlatmışsın: Sosyal Adalet, süresiz kapatılmış sıkıyönetimce.

Eğer o sıra, 'Aşıklar Şenliği'nde görevli olmasaymışsın; bu mektubu yazmak yerine, atlar gelirmişsin Ağlasun'a! " *An-*

kara'ya geldiğinde" diyorsun, *"burada bulunmayışıma çok, çok, çok, üzüldüm. Ben işte hep böyle, trenleri kaçırmışımdır..."*

"Ben" diyorsun, *"Akis'te yemlenip Sosyal Adalet'e yumurtlayan bir tavuğum Azime! Gönlün rahat olsun, Millî Eğitim sistemimizi, Talim Terbiye'yi beğenmiyor olmamız, öğretmenlik yapmamıza engel değil ki.. Ben Akis'in politikasına katılmam. Ben Akis'in redaktörüyüm, bazı sayfaların yazarıyım. Bu bakımdan yanlış adım attığımı sanmıyorum. İyi ve doğru olandan kaçmadım. İlerde bu konuyu uzun uzun tartışırız..."*

Kemal Çiftler, senin Akis'te çalışıyor olmanı yadırgadığımı mı söylemişti acaba; başka ne anlatmıştı?

Ah ne sersemim ben! Nerde çalışacaktın peki?

Yazmışsın: *"...Benim şiirlerim, henüz kitap halinde basılmadan, 46'da, 48'de, 51'de... elimden alındı. Ben yıllarca sustum. Sonra Dost Dergisinde, Hasan Hüseyin adıyla şiirlerimi yayımlatmaya başladım. Bu arada Yelken, Varlık, Kapı, Elek, İmece, Ataç, Yön,Sosyal Adalet'te yazdım. 1961'de 'Hiroşima' adlı şiir kitabımı Düşün Yayınevinin sahibi Aziz Nesin istedi. Kapağı yapılmıştı, basılmak üzereydi. Fakat terslik her yerde paçamı bırakmıyor, bu kez de Tanin Gazetesinden dolayı Nesin Usta tutukluya alındı ve bizim Hiroşima, savcılığı boyladı, başka şeylerle birlikte. Sekiz aydan çok orada yattı.Kurtuldu. Bu kez, Düşün Yayınevi yandı, Hiroşima da yandı! İkinci şiir kitabım Kavel'i Ataç Kitabevi bu eylül veya ekimde basacak... Kitap çıkar çıkmaz, eğer bunun da başına bir şey gelmezse, kuşun kanadıyla sana uçururum.. (...) Ben İmece'de ardarda üç şiir yayımlattım. Sonra kızdım dergiyi yöneten arkadaşlara ve bir daha şiir vermedim. Dost Dergisinde yazardım, bir iki şiirimi yanlış dizdirdiler, kızdım, birbuçuk yıldır hem şiir vermiyorum, hem de der-*

giye gitmiyorum.. (...) Sana ve senin gibi duyup düşünenlere binlerce selam. Sizlere lâyık olamamak korkusuyla titrediğimi duyuyorum. Ah, ne iyisiniz, ne yiğitsiniz sizler!"

Mektup böyle gidiyordu.

"Hoşçakal Azime Karabulut, iyilikler dilerim. Cidden çok mutluyum." diye bitirmişsin.

Hem çılgınca beklemiştim; hem de tanrı biliyor ki, kesinlikle inanmamıştım mektubumu yanıtlayacağına. Ya da nazik bir yazarın umursamazlığı ve sıradan bir hayranına şöyle uzaktan ilgisiyle; hayli aşırı bir coşkunun anlatımı olan övgülerime soğuk bir teşekkür mektubu olabilirdi karşılığın. Ama o ne? Benim coşkunluğumdan daha yakıcı bir yanıttı yazdıkların! Eteklerim tutuştu... desem yalan olmaz. O andan başlayarak yüklendiğim şey, başı sonu olmayan bir sorumluluktu artık.

Hiç olmazsa bunun bilincindeydim gibi geliyor bana...

Gözyaşları.. Akşam olmuş, şöyle diyebilmişim sana: Ben bir mektup daha, yazabilir miyim şimdi? Acıyor gözlerim.

...acıyor gözlerim/acıyor gözlerim/anlamıyorlar yakın uzaklıkları...

Şunu da demişim: ...Dünya yüzünde oynanmakta olan zorlu dramda, çoktandır biliyorsun sen kendi yerinin ne olduğunu... Ya ben?

Ben ki; geleceğe daha da acılı kuşaklar doğuran kadın; bir ilkçağ tanrısının ayaklarını öper gibi, eğiliyorum önünde senin!

Oğlumla, kızımla...üçümüz. Minik bir fotoğraf yolladım sana.Benim gerçeğim bu, dedim... Bu kadarcık!

Yine altın rengi arpa buğday tozları, yine çayboyları, yine salkım saçak söğüt gölgeleri; ve Ağlasun tarlalarının kırpışan, sarı yeşil mor sıcağı...Beyaz başörtüsüyle annem geliyor karşıdan. Gözüme öyle genç ve güzel görünüyor ki...Diri

yürüyüşlü karakaçan eşeğimizin üstüne binmiş, üzengi niyetine bağladığı ayaklıklara vermiş ağırlığını..Alımlı, eski bir yörük! Akşam güneşinin eriştiği en son yere, tam köprünün korkuluğuna oturmuş Ömer, küçük kardeşim benim; köye de bize de aynı uzaklıkta, annemle şakalaşmaya hazır, bekliyor:

Valla Anacık, diyor, telli gelin gibisin; bir tek duvağın eksik, biliyor musun!

Biz batı yakasına yürümüştük çocuklarla. Annem doğudan geliyor; sebze sulamış, yeni diktiklerine cansuyu vermiş, kuzulara yonca biçip sarmış semere; kendi de üstüne.. Yorgun değil; akşam üzerinin enlemesine vuran ışınları altında, delifişek sarışın, terli ve güleç..

Kadınlar eşeklerden, köyün altbaşında inerler hep. Kış yaz duvar diplerinde pinekleyen erkeklerin önünden binekli geçmek, ayıptır kadınlarımıza. Dağda bayırda öylesine serbest olan bu insancıklar, köy girişinde pervasızmış gibi görünmekten, ölesiye korkarlar; erkeklerin gözucuna bile değmeden, girerler damlarına.

Bir annemdir; gözü gibi kolladığı eşeğinin üstünde, erkekmiş kadınmış aldırmadan dimdik geçer kalabalığın arasından. Taa avlukapısının önünde, iki bin yıl önceki Sagalassos'tan depremle yuvarlanıp gelmiş çok köşeli binektaşına ayağını atar, gururla iner yere:

- Biz de çekinirdik gençliğimizde Gızım; yaş kemale geldi, dakdığımız yok artık, neyimiş, erkeklermiş, yeycek değiller ya!

Bir söz de bana saklamış Ömer:

- Ildız Gıız, mektubun var!

Köylülerim, Yıldız diyemez, Ildız diye çağırırlar beni; annemle babam, Azime yerine 'Azu' derler. Bir tek Azime Ninem, Azime der; bir de adımdan dolayı, pek özel bir yere koyar da severdi beni..

İkinci mektubun bu! Birincisini beğenmeyip, hemen ardından yazmışsın; açık bir sevecenlikle, *"Sevgili Azime!"* diye seslenmişsin bu kez. Fotoğrafını da koymuşsun!

Genç bir adamsın bu resimde. Karşıya değil, karşındakinin tepesinin üzerinden birilerine bakıyor gibisin! Gür saçlar, basık izlenimi veren bir burun.. göğüs bağır açık...

Ayrıca, büyücek bir zarfı, heyecanıma ekledi Ömer: Vatan gazeteleri de yollamışsın bana.

Ağustosun ilk on günü, ardarda yazdıklarımla geçti.

Çok sonraki bir şiirinde; benden aldığın ilk mektup üzerine, *"kutuplarım değişti"* demiştin. Bense, kendi kendime değiştirir dururdum kutuplarımı; dostlarıma yazmakla, dağıtır ya da toplardım havamı. Kimi de, karşıdan aldığım sese göre biçim alırdı göklerimdeki bulutlar... Onulmaz yalnızlıkların gereğidir mektup.. diye düşünürdüm. Çoğunca, yavanlıklardan sıkılır, yazmaz oluverirdim; biterdi mektuplarla geliştirmek istediğim ilişki!. Uzun uzun içsöyleşilere dalardım bir zaman, yazılmamış romanlar kurgulardım bu yarım kalmış ilişkilerden..

Üçüncü mektubun, öncekilere benzemiyordu artık. Aradan geçen şu kadarcık haftada; ikimiz için de, bir yerden kalkıp bir yere konmuştu yeryuvarlağı: *"7 Ağust. 963, gece saat 3.*

Benim Azimem!"

Böyle başlamışsın üçüncü mektubuna. Yön başlıklı kâğıtlara, tam 11 sayfa doldurmuşsun (dün varan mektubumdan sözediyorsun): *Dünden beri hep seninle doluyum, hep seninleyim. Demek yıllardır seni beklemişim... Geç mi kaldık? Yooo... Suç ikimizin de değil. Bu, bir ilk hız meselesi. Böylesi bir yerde karşılaşmamız zorunluymuş. Ah, ne tatlı zorunluluk!.*

Azime!

Seni sevdim, seviyorum. Seni anlayarak seviyorum. Bunu bugün söylüyorum sanma. Ben sevmem böylesi lâflar etmeyi. Hele, hiç sevmem mektup yazmayı. Seni seviyorum diyorum, anlıyorsun değil mi? Bu, benim için zor bir itiraf. Çünkü, ilgi duyduklarım, bugüne dek, hiç uzağımda olmadılar. İlk sensin benden uzakta.. İlk sana yazıyorum, 'seviyorum' diye.. Oysa, tahmin edersin ki, buna hiçbir ihtiyacım yok.

(....)

Azime, benim Azimem!

Seni birazcık anladığımı sanıyorum. Herkesi, herşeyi alaya aldım, alabilirim de... Ama seni değil! Seni alaya alamam Azimem! Sen biraz yarınımsın benim. Biraz değil, yarınımsın Azime. Sana Azimem diyorum, anlasana!.. Seni anlayarak seviyorum Azime. Düşün ki yüzünü görmedim daha. Kimseden de sormadım seni. Seni kendi sözlerinle tanıyorum, bir de, yolladığın resimden...

(...) Şunu da belirteyim ki, bugüne dek arasıra evlenmeyi düşündüğüm oldu. Ama, sadece düşündüm, o kadar!. Çevremdekiler gibi evlenmek, aklımın kıyısından bile geçmedi. (...)

Mektubunu dün saat 11'de aldım. Çalışmam gerektiği halde, bırakıp çıktım Akis'ten. Seni ve kendimi dinlemek istiyordum. Yüzünü öptüm, öptüm, öptüm... Konuşuyormuş gibi yazdığın mektubu kimbilir kaç kez okudum! Dün gece sana mektup yazdım, bu sabah yaktım. Bugün hep seninleydim. Ankara güzeldi bugün. Hani, birdenbire bir ölüm gelse, 'Azimem' diyebilirdim artık.

Azime!

Arasıra yalan söylediğim oldu. Fakat bugün hiç de yalan söylemek niyetinde değilim. Seni çoktanberi aradığımı şu son günlerde anlıyorum. Mutluluğum burdan geliyor Azime!

Ben gerçekten mutluyum; koşa koşa giderken birden kolundan çekilmiş bir kimsenin şaşkınlığı içindeyim. Seni gerçekten seviyorum Azime! '... İkimiz elele bir yola düşsek/ herhalde büyük işler yapabilirdik' demiştim bir şiirimde. Belki de sen vardın kafamda, bunu derken... Biliyorum, adım adım yaklaşıyorum amacıma; ama, istiyorum ki sevdiğim yanımda olsun. Zaten ömrümüz ne ki?

'Kavel' adlı kitabımı dün yolladım yayınevine, ve resimlesin diye Balaban'a. Eylülde, belki de ekimde çıkar sanıyorum. Kitapta, 'Kavel' adlı bir şiir var. Şöyle diyorum onda: 'işime karım dedim/ karıma kavel diyeceğim/... /ve izin verirlerse istinyeli emekçi kardeşlerim/ izin verirlerse kavel grevcileri/ ve ben kendimi tutabilirsem eğer/ sesimi tutabilirsem/ o çoban ateşinin parladığı yerde kavel'de/ o erkekçe direnilen yerde kavel'de/ karın altında nişanlanıp/ dostlarımın arasında öpeceğim/ nişanlımı kavel kapısında!'

Nasıl, buna razı mısın Azime? Ben buyum işte. Dediğimi yapmak zorundayım. Sartre'a bu noktada inanıyorum. Kavel'de nişanlanmaya hazır mısın Azime? Sevince, böyle seviyorum ben. Bu da benim gerçeğim!

(....)

Seni biraz anladığımı sanıyorum, fakat yetmiyor bu. Bana geniş bilgi ver, Azime. 1964 temmuzunda beni Ankara'da bulmak.. Bu, bir fantezi. Biz daha rasyonel olmak zorundayız. Şu anda neredesin, ne yaptın, ne yapabilirsin? 15-16 Ağustosta Uşak'a gideceksin, iyi. Ya sonra? Temmuz 1964 o kadar uzak ki!. Kendi soyadını kullanıyorsun, anlıyorum. Ama, durum nedir, anlat bana. Seni Uşak'ta nasıl görebilirim? Bak ki bir hafta sonu çıkıp gelmişim. 1963 yılına ait iznimi kullanacağım, belki Uşak'ta olurum, seni en rahat nasıl görebilirim? Kesin adres ver bana, hattâ telefon ver. Canım istedikçe sesini duymalıyım. Daha iyi çalışabilirim o zaman, yaratıcı olabilirim.

...)

Senin gerçeğin diye bir şey yok, bizim gerçeğimiz var.

(Mektuplarını ilerde yayımlayacağım.) Sen çabuk yaralanıyorsun, ben çabuk kırılıyorum. Demek ki anlaşabileceğiz. Geç mi kaldık? Yooo.. Bu da bizim gerçeğimiz!.

Azimem!

Bana her şeyi anlat. Bu konuda kapalılığı sevmiyorum. Hem, ne diye kapalı olalım ki? Biz yeni dünyanın insanlarıyız, bakkal değiliz. Neyimiz var yitirecek? Ama, çok işimiz var yapılacak... Seni bunun için seviyorum Azime. Düşün ki ben, her şeyden önce, bir kavga adamıyım. Gerekirse yüreğimi boğabilirim. Ama, o yüreğin içinde bir Azime varsa, o yürek benim değildir artık bizimdir.

(...) Bak, dinle beni: Gazeteci olmam dolayısıyla -şimdilik- Ankara'da kalmak zorundayım. Bu ayrılığın çok süreceğini sanmıyorum. Ama, Ankara'ya naklin için hemen kolları sıvamam gerekiyorsa, yaz bana, başlayayım. Resmin yetmiyor, Azime. Hep yanımda, yanıbaşımda olmanı istiyorum. Bundan böyle Ankara yok, oyuncaklarım yok.. Çok bekledim, seni olsun beklemeyeyim artık. İkimiz birlikte bekleyelim. Yanyana dövüşmek ne güzel şey! Benim Azimem, benim kadınım, Sevdiğim! Resmini öptüm. Ağlama. Senin Hasan Hüseyin (imzalı).

(Not yerine, enine bir çizgi:)

Sosyal Adalet, 18. sayıdaki benim "Anayasayı Okuyorum" adlı yazımla, Fethi Naci'nin yazısı ve başyazı yüzünden kapatıldı. Sıkıyönetim beni İstanbul'dan aramış. Bekledim, gelen olmadı. Hava! Merak etme, birgün güleriz bunlara. Tutukluya alınan yok, gazeteyi yine çıkarırız ilerde. h.h.

(Sonra bir sayfa daha eklemişsin:)

Ben Ankara'da pazartesi, salı, çarşamba, perşembe günleri çalışıyorum. Kalan günlerde orada olmam. Onun için ev adresimi veriyorum. Eve yaz, daha iyi. Hem, mektubumun yitmesinden korkuyorum. Ayrıca, erken gidebilirim eve, seni bul-

mak için. Çok dağınık yaşıyorum. Bu belki bir çaredir: Hüseyin Korkmazgil. Şentepe, Merkez Bankası Evleri, Onurlu Sokağı, no. 32/1, Ankara."

Bu mektubu aldıktan sonraki bocalamamı da unutamam. Ömrümün en önemli adımını atmıştım, dönüşü yoktu. Beni, en kesin anlatımla, istiyordun sen. Yine de, ufak bir direnişi denemek istedim. Hem sunuyordum kendimi, hem geri çekmek istiyordum. Hayır, kadınca değil, insanca bir karşıkoyuş: Sana değil, kendime...

Yazdığım sayısız mektuba tam 30 yıl sonra dönmek, tuhaf, çok tuhaf bir duygu veriyor bugün. Kendisinin 30 yıl önce nasıl biri olduğunu kim merak etmez?

30 yıl öncesine dönüp, seninle bakabilseydik keşke...

Bu tuhaf duygular, bugün bulunduğum noktadan bakınca oluşuyor; karıncalanma gibi, uyuşma gibi, keder gibi, yürek daralması ya da soluksuz kalma.. gibi, bedenin ha deyince karşı koyamadığı durumları da yanısıra getirerek... Yoksa, o ağustosu, aynı bugünmüş gibi değilse de, taptaze, dipdiri hatırlıyorum. Hatırlamak mı? Doğrusu yeniden yaşıyorum: Seni sevmek, kaçınılmaz bir şeydi artık; seni, o güne dek sevdiğimden başka türlü severek; yazgıyı adım adım, gün gün örecek, tel tel dokuyacaktım ellerimle; kaçışı yoktu bunun. Yine de, senin bu dünyada çok işin olduğunu; başka yolu olmadığına göre, iki çocuğumla sana gelmenin, sana da bir 'çocuk' vermek gibi bir 'görev' yükleyeceğini bana; bunun, seni de bağlayacağını ve sana, kendimle birlikte dört kişilik bir yüklenme getireceğini; filan yazmışım; seninkiler de önümde, kendi mektuplarım da..

Öte yandan, ben Uşak'a gitmek zorundayım, demişim; güz sınavları başlıyor, Afyon'da buluşalım!

Hem kaçmak istiyormuşum; hem seni istiyor, sana kolaylıklar sağlıyormuşum! Dayanılmaz bir şey bu; şimdiki gibi canlı.. lâkin anlaşılmaz duygular. O gece şöyle yazmışım def-

terime:... Bir 'Akis' edindim. Derginin ilk sayfasında telefon numarası. Koştum karakola. Telefon karakolda. Sesini duymalıydım. O kadar önemli ki ses denen öge! Çok bekledim. Onbaşının buyruğundaki görevli, tartışıyor Burdur'daki telefon memuruyla:

- Öne alacaksın, ivedi olacak, kendi işim.. diyor.

Yirmi dakika hat kopuyor. Elimin altındaki romanın daracık sayfalarını çevirip duruyorum anlamadan. Bu adamlar ne onarırlar böyle? Duvardaki saat, ateşimi yükseltiyor. Küçük, suratsız, ablak bir saat, gösterişsiz.. okların ilerlediği yok, ama sesi çok fazla: Çat çat çat... Sonra, daha büyük bir gürültü: Beynim! İki parça olacak yüreğim, her telim gergin. Yerinde midir acaba? Keşke olmasa! Nasıl konuşurum, ne söylerim? Kitabın satırları eğriliyor, oynuyor. Ne güzel, ne mavidir karşı tepeler; pencereden karşı tepelere bakıyorum. Yanıbaşımda Koca Çınar, yaymış gölgesini toprağa. Çıplak ayaklı çocuklar, köy meydanının tozlarını savurtuyor. Şu tahta minare..ine çıka eskittik merdîvenlerini. Kovalardı bizi Mollahmet Dayı, o zaman müezzin oydu: Tanrı uludur, Tanrı uludur! Mustafa Kemal'in tozlarını almak gerek; büst ak mıdır kara mıdır, görünmez olmuş...

Sonunda bağlandı telefon. Zil çaldı. Başımı görevli candarmadan yana döndüremiyorum, bana mı değil mi? Sesim çıkacak mı bakalım, konuşabilecek miyim? Su içindeyim. Hayır, çıkmıyor sesim! Bir anlık bir sahne canlanıyor gözümde: Hani Hazreti Muhammet, göğe çıkmadan önce testiyi devirmiş.. Tanrı'nın katlarını dolaşıp geldiğinde, bu an, öyle uzunmuş ve öyle kısaymış, hâlâ boşalmamış su; kendi eliyle doğrultmuş testiyi...

Toparlanmaya çalışıyorum:

Sonunda konuşuyor muyuz, diyorum, senin sesin mi bu?

- Evet, benim, ben Hüseyin Korkmazgil!

- Bu kadar sıcak mıydı sesin?

Diyebildim.

Ufak bir kahkaha! Pürüzsüz bir kahkaha, kısa, âdeta denetimli. Nasıl anlatmalı; o gülüş, aklımı başımdan almış olmalı benim..

Öyle güzel gülmüştün ki; iliklerimde duydum ben bu güzelliği: Kendine güvenli, telin ucundakini sımsıcak saran bir kahkaha..

İlk düşündüğün ne olmuş olabilir?

Bulabildiğim kadarıyla şiirlerinde, tek tek izlediğim 'Ööhhhöö'lerinde ve çoğu öykünde algıladığım, zaman zaman kükrer gibi o ses, telefonda yok! Tam tersine tatlı,' yumuşak, buyurganlıktan uzak, güleç ve hoşgörülü bir ses bu! Bir ara ne dedimse, bir daha güldün. Belki o iki gülüşle kazanmışsındır beni asıl.. Sonradan çok düşündüm, öyle olmuş olmalı! Belki, önceki duygularım oturmamıştı yerli yerine; seni belki, önceden değil, o an sevdim gerçek anlamıyla? Ve bu gülüş, dünyanın öteki ucuna götürebilirdi artık beni!

- Al beni, diyordun.. Ve gel bana, yok ötesi!

- Ne zaman geleceksin? diye vurguladın.

Elim ayağıma dolaşmış olmalı;

- Bak, dedim, mektubunda da 'gel' diyorsun.. Ama..

- Hemen gel, derhal! Bir gün bile bekleyemem, hemen gel; seni görmeliyim ben, sesin yetmez!..

- Dinle.. Şiirini, yazdıklarını yıllarca izlemek başka, giderek seni sevmek de başka; ama, nasıl anlatmalı...

- Evlisin..

- Asıl gerçeğimi söyleyeyim: Otuz yaşındayım ve, küçüğü iki yaşını doldurmamış iki çocuğun annesiyim...

- Sana mektubumda da dedim, son kez diyorum: Senin

gerçeğin, benim gerçeğim, anlaşıldı mı!

- Al çocuklarını, atla ve gel buraya!

Fısıltıyla dedim, bitkindim, ter içindeydim:

- Düşüneceğim..

- Birlikte düşünelim!

- Trenle..

- Bekleyeceğim!

Başka ne dedik acaba?

Otuz yaşındayım ve iki çocuğum var..

Güldün. Gülüyordu sesin.

Evden çıkarken verdiğim karar neydi acaba? Yanına gelmek mi? Bir göreyim seni, isterse kıyamet kopsun.. mu? Şimdi neden direniyorum? Otuz yaşındayım ve iki çocuğum var. Buna mı güldün?

- Benim Azimem! Senin gerçeğin, benim gerçeğim! Atla ve gel, hemen gel!

Bu ses, nasıl bir ses? Türkü söylüyor olmalısın sen!

Sen niye güldün sahi?

Sol elimle, gömlek cebimdeki resmini yokladım. Bu sesle bu yüz, birbirini tamamlıyor şimdi. Ben sana mı dedim, güle güle diye, yoksa sen mi bana? Hat ne zaman kapandı? Gerçekten konuştuk mu, yoksa düş mü gördüm az önce ben?

Bir kez işitilince bir daha unutulmayacak bir sesti sesin, anladığım bu: Güçlü, net, çok değişik, uyumlu, eğitilmiş.. Biraz kırıktı belki? Bir ara boğuk çıktı, sonra aydınlandı yine. Yok yok, tümüyle duru bir sesti! *yorgunum kırık döküğüm*

bu düzenler beni böyle....

Oraya geleceğimi söyledim mi, yoksa unuttum mu?

Görevli içeri girdiğinde, beni öylece oturuyor buldu. Zaman çabuk mu bitti, geç mi? Sararmış olmalıydım. Titriyordum da...

Dönmedim eve. Gölgelerden, güneşten, gölgelerden.. yürüyüp gittim uzaklara. Ne güzel güldün! Niye ama, ne demiştim?

Çok dolaşmışım. Eve gelip uyumuşum.

- İçmediğini bilmesem, sarhoştun diyecektim!

Ertesi sabah böyle dedi annem.

Belki de şöyle demek istedi: Demircinin yüreği, demirden berk gerek!

Çok uzun uyumuşum. Sana ilişkin maddi, fotoğraftan, elyazından başka bir şeye gereksemem varmış benim; sesin yetmiş ama! Yatmış uyumuşum. Şimdi bir türkü yükseliyor yüreciğimden:... ela gözlerini sevda bürümüş... Ama ne güzel dünya! Uzaktaki çamlıklar, bana doğru, büyüyerek yürüyor; her gecekinden daha kalabalık bir 'samanyolu' eğilmiş Akdağ'ın üzerine.. Ve pek yakınımdan beni izler gibi, yaşlı cevizlerin kuytularında, aysız ve sıcak gecelerin kuşları.. Seni sevmeden önce, bu aşkı tanımadan önce; bütün bunlar demek olan yalnızlığımı seviyordum ben!

Haritanın dışında değil Ağlasun, düşsel bir yer de değil; dağlarından daracık yolların geçtiği, dağlar arasında başlayıp bitmiş bir yeşil vadi burası. Ağlasun Çukuru da derler. Antik yıkıntılarla kucak kucağa, sessizce sürdürüyor yaşantısını. Devletten bir şey beklemez. Her yerde birden biten ufak ufak

kaynak suları var da; yok işte, örneğin elektriği yok! *...ben mısralarımı kerpiç gecelerinden çekmişim/ beş numara lâmba kederi var mısralarımda benim...*

Çevrenin en bozulmamış, sen diyesin yabanıl beldesindeyim; bu yeşilde kuruyorum düşlerimi.. Çoğu kişinin yok mudur, düşlere dalmayı sevdiği bir köşesi? Kimileri anılarda arar mutluluğu, benim gibi; geçmişte kalmıştır yaşamın en güzel parçası!

'Geçmiş' duygusuna dayanabilir misiniz?

Ne zaman düşünüp düşleseniz koşup varacağınız, güncel bir sığınağa da gereksemeniz olmaz mı sık sık?

Ama şimdi, senin yaşamındı, önümde sayfa sayfa açılmakta olan..

Kendim, kendi gözümde neydim, belki bilmiyordum bile; yoksa senin yaşamının tanığı olmak mıydı asıl istediğim?

O yıllardaki kadını, istesem de anlatamam; bendim o: Belki çok açık görüşlü, fazlaca açık sözlü bir kadındım.. Otuz yaşımı öyle önemsiyordum ki!

Otuz yaşımla; annem babam kardeşlerim, hele çocuklarımla sarılıydım, sımsıkı. Cumhuriyetçi babamın; dağ taş, dere tepe demeden, kırkbir yıl, kimbilir kaç köye birden ışık götürmeye çabalaması; hele benden başka beş kardeşimin beşinin de öğretmen olması; ve annemin, ben de varım.. demek olan toprak işçiliğini inatla ve onurla sürdürmesi.. bütün bunlar, benim varoluşumun en alçakgönüllü, fakat en renkli yanlarıydı.

Ne ki bunların, öykülemeye değil, yaşamaya değer olduğunu düşünürdüm hep..

O gün sordum kendi kendime: Sanat mı önde gelir, yoksa yaşamak mı? Kestirip attım: Hasan Hüseyin'i sevmekle, şimdiye dek sahibolduğum sevgileri yitirecek değilim ki!

Ah, aramışım seni ben, hem de bilmeden aramışım.

İşte mevsimin ortasındayız, hızla geçiyor günler!

Arasıra gökgürültüleriyle dalgalanan, unutulmaz bir yaz yaşıyorduk aslında. Beklemediğimiz anda geliyordu sağanak, şakırtılarla yıkanıyordu yeryüzü. Derken, güneş açıyordu; yeşilin ve mavinin, bir de altın renginin ortasında parıldıyordu toprak. Gecikmiş harmanlarda, can havliyle biçilen otlarda, hele kır yollarında bir koku, bir koku... Bir küçücük yer burası.. diye yazıyordum sana; benim için, çok anlamlı bir cennet! Düşün ki, yeşilin her türlüsü; mavinin grinin kırmızının her türlüsü! Karanfiller hâlâ tütüyor; karanfil ve harman tozu, anlayabiliyor musun? Sarı buğdayın, boz burçağın, mısırın, ayçiçeğinin hükmündeyiz. Yenile düştü bağlarımıza ben'ler. Akdeniz'e bir adım, ama dağların ardındayız.

Şimdi ne yapacağım ben: Kocam [redacted]a tiryakisiydi fıkralarının.. Hayır, şiirini hiçbir zaman tanımadı o!

Beni bir daha çağıran mektubun geldiği akşam, bulutsu kırmızıya bürünmüş bir ay da vardı göğümüzde. Zamanı ve uzamı yumuşacık kuşandığımız; korkulardan ve hesaplardan uzakta, ve başkaca her türlü etkiden arındığımız; vaktin altın değerinde duyumsandığı bir saatti o. Ne güzeldi, ayakları yosunlu, eski ahşap balkonumuz bizim; toplanmıştık büyük küçük; daracık bir yolakta parıldayan suyun üzerinde

fısıldıyordu ağustos gecesi..

- Sana geleceğim!

Dedim içimden.

Doğruldum, tek başıma yürüdüm ağaçlıklara doğru. Ayın Kemerköprü'ye bir masal perisi gibi vurduğunu anımsıyorum; bundan böyle söğütlerin, bir başka çağın sevdasını izliyormuş gibi bekleştiği, ve toprakta çalışıp yorulan insanın düşsüz uykulara düştüğü bir kesimiydi gecenin.. İçim içime sığmıyor akşamdan beri; hiçbir zaman olmadı, olmuyor, olmayacak; ben bu çok kişisel düzeni değiştirmeliydim çoktan! Kendi elimle, çok değil altı yıl önce çizip kurduğum bu düzeni.

- Çocuklar çok küçük.. diye uyarıyor içimdeki ses.

- Daha iyi ya! diyor, karşıtı bir ses; hemen bugün, bu gece büyümeli onlar; benimle bir büyük, bir yaşamsal serüvene dalacak güce erişmeli, olgunlaşmalılar; onlarla birlikte yürümek, zorunluluk yasasının tamı tamına gereği...

Aman tanrım! Uyku tutmaz bu gece beni; yarın, bir hayal feneri gibi dolaşacağım yine! Turgut Uyar mı demişti:... bir gün alıp başımı gideceğim!

Bir gün alıp başımı gideceğimi biliyordum ben!

Bir kez daha konuşuyor içimdeki ses: Gücünü özünden alıyorsun! Ne güzel köylüsün sen; zorla kırdın, ama kırdın çemberini! Unutma, bir de köylü kadın olmanın kabuğunu.. On yaşında bir kızçocuğuyken düştün yollara; ne sevmek kolay olabilirdi senin için, ne özgürlük..

Uykuda mı geziyormuş? dedi sofular; kızçocuğu okur mu, kocaya gidecek, niye okusun!

Okuma kavgası, birincil başkaldırıydı, çok iyi anlamıştım onu; bu şimdi, ikincisi olacak. Hem bu kez yalnız değilim, iki çocuğumla gerçekleştireceğim bunu!

Ah ah ah! diye yazmışım sana; bir tek şey var, buluncumu ölünceye dek sızlatabilecek bir tek şey: Bırakmamı istediğin 'koca', düşmanım değil ki benim.. Özgürlüğüme özenli; alınteri ve göznuruyla ekmeğimi kazanma savaşımıma, kendince saygılı biri o.. Lâkin, o yağız yörük delikanlısı; anlayabilecek mi bu aşkı, hele onuruna yedirip de, haydi git güle güle.. diyebilecek mi bana? Gözümü kırpmadan dalacağım o coşkulu serüven için, beni yerden göğe haklı bulabilecek mi?

Seni ve kavganı, en az benim kadar anlayıp benimsemeli ki; kendisinden isteyeceğim 'ayrılık'taki zorlayan düşünceyi kavrayabilsin!

Nerde o bolluk, nerde kolaylık?

Ya annem?

Yazgını değiştir, demişti bana annem, ama on yaşımda demişti! Şimdi yanıbaşımda yer almayı bilecek mi? Ben bu düzene kafa tutarken; Hasan Hüseyin'in omuzdaşıyım bundan böyle, derken; yürü arkandayım, diyebilecek mi? Onun desteği, o kadar önemli ki; senin kuşkusuz dikenli yolunda, bir şey olursa bana, kim bağrına basacak çocuklarımı?

- Gel, diyorsun; hemen gel!

Diyorsun.

Göze almamı istediğin şeyin, ezbere bir şey olmadığını biliyorsundur elbet?

Ertesi gün, bir mektup daha geldi senden. Artık kendini tutamayıp, her gün yazmaya başlamıştın.. Bana öyle geliyordu ki, izlencesini değiştiriyordu postacı; tam da o günlerde, rastlantı öyle güzel ki, katırı da değiştirip, motosiklet aldı kendine!

Diyordun ki: *"... Tek tek çiçeklerdi, dergilerde rastlayabildiğin şiirlerim. Şimdi onları, Kavel'de topluca okuyacaksın! Ölüyorum heyecandan..."*

Demek çoktan emindin, *"hemen"* geleceğime?

Ve artık adım gibi biliyordum, beni nelerin beklediğini!

O günlerde, üç beş gün, hep aynı biçimde yinelenen ve beni çok etkileyen, belki biraz ürktüğüm ve hâlâ unutamadığım bir düş gördüm: İki yanı ağaçlıklı bir yokuşun başındayım hep. Yerde, ama yumuşak yapraklar üzerinde, yeni doğmuş bir bebek duruyor. Hayır, onu ben doğurmamışım, öyle bir olguya değgin hiçbir belirti yok, ne duygusal, ne fiziksel.. Tam tersine, düş'ün ortayerine geldim mi, soruyorum kendi kendime: Kimin bu çocuk?

Çıplak bebeği kucağıma alıyorum. Hayır, meme vermiyorum; uzanıp dallardan kopardığım, ne ki adını bilmediğim meyvalarla besliyorum onu. Bebek çok diri, ele avuca sığmıyor; oynayan bir balığa benzetiyorum onu, her kezinde içimden öyle bir benzetme geçiyor uykumda. Verdiğim meyvayı elleriyle tutup alıyor bebek. Sonra oracıkta beliren, bir banyo küveti büyüklüğündeki, kıyıları göle benzer kıvrımlı bir suyun içine kayıyor ellerimden. Hem sığ hem derin olan su; hem yeşil, hem saydam, hem çok soğuk, hem de güneş oynaşıyor içinde! Bebeğin boyu üç karış yok. Bebek konuşmuyor; çok doğal, yeni doğmuş. Ama gözleri bebeğin, yetişkin bir adamın gözleri; bakışlarındaki anlamın yetkinliğinden çıkarıyorum bunu!

İşte böyle, görüp durdum, gördüm yaşadım, hep aynı rüyayı, ayrıntılarıyla. Uyandıktan bir süre sonra, bebeğin kayganlığı siliniyordu belleğimden. Ta ki ertesi gece, aynı düşün havasına girinceye dek ben..

Gün boyu, günler boyu silinip yitmeyen, asıl, o kestane-renkli ıslak bakışlı, yetişkin erkek gözleriydi. Sürekli bu bakışları duyumsuyordum üzerimde; sürekli, gözetleniyormuşum gibi çekidüzen veriyordum kendime uyanıkken.. Ve sonra, yeni bir geceye giriyordum, başlıyordum balık oynaklığındaki bebeği kucağımda duyumsamaya. Uzanıyordum üzerimdeki, o bilmediğim meyvaların sarktığı dallara...

Daha sonra, seninle Ankara'da yüzyüze gelince tanıdım o gözleri. Tanıdım ve aklımı oynatayazdım!

O günler, en sıcak yaz günleriydi. Yüreğim bir çarptı bir daraldı durdu. Deliler gibi dolaştım akarsu kıyılarını, pınar başlarını. Gözeleri saran körpe yeşil otlara ellerimi daldırıyor, düşüncelerimdeki yakıcı telaşı bastırmaya çalışıyordum. Yürürken duruyordum; yıllar yılı görmeden geçtiğim nice kırçiçeğine ilişkin sayısız ayrıntıya dalıyor, herbirinin, ıssız kırlara özgü parlak taçyapraklarına baka baka; benim çoktan silinip gittiğini sandığım anılarım depreşirken, bu yepyeni durumu sorguluyor, içinden belki de çıkılmaz nenlerle ilgili ne yapabileceğimi, günde yüzlerce kez yineleyerek gözden geçiriyordum.

Bir gün de, gayet canlı olarak ve doğrudan, seni gördüm düşümde: Cebimdeki fotoğrafın, inanılmaz boyutlarda renklenmişti: İnce uzun boyluydun ve ince parmaklı, biçimli, upuzun ellerin vardı. Onları, Ufuk'la Barış'ın omuzlarına koydun;

- Bu dünya güzeli çocukların, dedin, ikisi de bizim mi?

Ürpererek uyandım; üşümüştüm, terliyordum: Yoksa mahkeme, ikisini birden vermeyecek miydi bana?!

Sesin, telefondaki sesti.

- Güzel konuşuyorsun, dedim uykumun içinde; sanırım büyülenmek denen şey buydu!

Doğru ve dizgeli düşünüp düşünmediğine sonra karar vereceğim; şimdilik gördüğüm, olağanüstü bir konuşma yeteneğiyle devindiğindir. Sözcükleri, an geçmeden bulup seçip

biçimlice ve hoş anlamlarla bütünleştirmede ustasın, belli. Konuştuğun hızda ve kapsamda yazıyor olmalısın. Bilincin ne aydınlık, duyguların ne denli yoğun olmalı ki; düşündüklerin, söylediklerin ve yazdıkların bunca tutarlı ve göründüğünce bağdaşık.. Sesini dinledim senin; yazdıkların gibi, kendine özgü, duyarlı, renkli, canlı ve hoş bir ses! Seni dinlerken telefonda, yumdum gözlerimi, biliyor musun? Ne dediğini değil, senin yüreğinin müziğini dinliyordum sanki!

Bu nasıl fanteziydi, insanı çekip alan; uyanıkken de, artık düpedüz uyurken de, benliğim seninle sarılıydı ve bu, gittikçe daha çok denetimim dışına çıkarıyordu beni. Ardarda gelen mektuplarının, yoğun biçimde etkisi altında olduğumu yadsıyamazdım; ve ben, her geçen gün değil, saatlerde bile, sanki aşmaya başlamıştım kendi kendimi...

Kısa yaz gecelerini kendimce uzatıyordum. Tüm yazdıklarını seriyordum önüme. Hepsini birden, yeni baştan okudukça, hele de biçemini, canevimde işlenen bir nakış gibi benimsemiştim artık!

Seni ben Sevgilim, başka sayısız yazardan, ozandan, sanateri kişiliklerinden ayıran özelliklerini büyük titizlikle kavrayıp değerlendirecek bir özenle okumuşum; öyle ki, kendimi seninle özdeşlercesine, duygularını, düşüncelerini, nüktelerini, giderek eleştirme biçimini.. yineler olmuşum; hem de, bunca yıl geçmiş, kim olduğunu, ancak Nâzım Usta ölünce merak etmişim! Ne büyük bir 'korku' olmuş duyduğum, inan bana: Elyordamıyla, sana doğru yönlendirirken varlığımı; sanki, binlerce yıllık bir dev çınar göçmüş de yâdellerde; ona en yakın kökten fışkırdığını bilmediğim, yine de bilincimin en kurcalayan yeriyle sezdiğim çok daha genç, ama yine de büyük, yine de O'nun gibi ululuk yolunda boy atan bir başka çınara sahip çıkmak güdüsüyle, devinebileceğim en geniş açıda kulaç atmışım!

Bugüne dek hiç olmayan bir durum doğmuştu durup dururken: Ömrüm dediğim bu yaşta artık; kendi göbeğimi kendim keser, kendi sorunlarımı kendim çözerken; beni düşünen, özleyen, yanıbaşında görmek isteyen, üstelik bunu sevi'nin koşulu olarak dayatan biriyle, tam anlamıyla sarılmıştım şimdi!

Bu böyle süremezdi, ailemle paylaşmalıydım artık..

Bir ikindi vakti, sebze bahçesindeydik evcek.

- Benden açıklama beklediğinizi biliyorum, dedim; hiçbir zaman bu değin sık mektup aldığımı görmemiştiniz...

Annem kesti sözümü:

- Sen de, dedi, gece gündüz yazıyorsun!

Onlara durumu, anlayabilecekleri yalınlıkta anlattım. Necati, Ömer ve Mustafa; üç ilkokul öğretmeni; ne yaparsam yapayım, benim yanımda olduklarını bildirdiler. Babamla annem; başkaca kimseye söz düşmeyeceğini, ama ayağımı denk atmaklığımı, kendilerinin şimdilik gelişmeleri bekleyeceklerini duyumsatıp sustular.

Elini salladı babam:

- Aklın var fikrin var...

Belki ciddiye almadılar; belki, bu işin boşanmaya dek varacağını akıllarına getirmediler.

- Ankara'ya gideceğim! dedim.

- Ya görevin, ya çocuklar, ya Hulûsi.. n'oolacak?

Soran babamdı.

- Kimseye bir şey olmayacak! Ankara'dan Uşak'a geçerim, ilk sınava yetişirim..

Uzun bir susuştan sonra kararını bildirdi annem:

- Olur böyle şeyler.. dedi; insanın başına kar da yağar, baran da savrulur!

Onlar evlendikten on yıl sonra doğmuşum. Hep beklemişler beni; Tanrı'ya inandıkları gibi, benim geleceğime de inanmışlar; ilk gözağrısıyım onların! İlk çocuk, ilk aşk gibi bir şey; her şeyim gibi, özgürlüğüm de kutsal onlar için. Toz kondurmazlar üzerime!

Geliyoruz diye telgraf çektim sana, trene bineceğimiz akşam saatini bildirdim. Beni, Ufuk'la Barış'ı Isparta'ya ileten babam, tren vaktine dek yanımızda kaldı; benimle fazla konuşmadı, çocuklarla oynaştı. O zamanlar; biz Isparta'dan binenler, Baladız'a varınca, Burdur'dan gelen vagonu yedeğimize alır; Karakuyu'da da, Denizli'den gelen trene geçerdik. Sonra, ya Afyon'da Ege Treniyle birleşir; ya da, Eskişehir'de İstanbul'dan gelene atlayıp, öyle yollanırdık Ankara'ya. Bir sürü sıkıntı, kalabalık.. ve erkenden uyuyan çocukları kanter içinde oradan oraya taşımalarla geçti gece.

Rahatladığım saatlerde hep düşündüm: Neydi yaptığım?... *adı konulmamış bir şey düşünün...*

Genç sayılırdım elbet ama, ne çok yaşamış gibiydim! Yoksa beni, yorgun ve durmuş oturmuş mu bulacaktın?

Oysa sen, mektuplarına yansıdığı kadarıyla, tam bir çılgındın! Benim o çılgınlığı çok seveceğimi ve senin eşiğinde, ömrümce bekleyeceğimi anlamış mıydın acaba?

Kompartmanda, Eskişehir'den sonra yalnızız. Elektriği kapattım. Sabah yıldızları, döne döne uzaklaşıyordu dünyamızdan. Gezegenler, takımyıldızlar ve kayıp giden yıldız kırıntıları...

Seni aramış değilim ben, dedim kendi kendime; uslu uslu oturuyordum evliliğimin içinde!

- Demek öyle!

Birdenbire çıktın ortaya! Yazgı eğer, daha önceye dayansaydı, örneğin ilk kurada Iğdır'ı değil de, Gürün Ortaokulunu çekebilirdim..

Ve ben oradaydım!

- Nasıl bilebilirdim?

Mektuplar, bir derin kuyu; mektuplar, gizlerle dolu..

- Geç mi kaldık? diye soruyorsun bana.

Bilmiyorum!

Yarınki buluşmayı, bunca zamandır yazıp yayımladıklarınla kurduğum ruh yakınlığına borçlu olacağım. Fakat yüreğim, yerinden kopacak sanki! Ne yavaş gidiyor tren; ve nedir kanımı böyle çağıl çağıl dolaştıran bedenimde!

"Benim Azimem!" seslenişinde, iyelik saldırısı filan değil; olsa olsa, bir benimseyiş kültürü ve kendine çekip alma atılganlığı vardır. Çok hoş bir şey bu, coşkulu bir ruhun dışa vurumudur ancak. Kimse bugüne dek, böyle seslenmiş olamazdı bana; hep, belli bir uzaklıktan, seçimi elden bırakmayarak yaklaşmıştım sevdiğim erkeklere. Bir sensin ki, seçim ve seçenek tanımadan, tam bir kararlılıkla istiyorsun beni!

Tren, beş dakika sonra Büyük Gar'a girecek. Yüreğim duruvermemek için direniyor. Gürültülerle yaklaşıyoruz Başkent'e. Tanıdığım, bildiğim Gar, dönüyor açılıyor kapanıyor gözlerimin önünde. İri iri açılmış olmalı gözlerim. Cehennem gibi bir ağustos, kocaman bir alan var önümde, kalabalık ve uğultulu..

Ama gördüm seni!

Gri kabarık saçlarıyla, genç, enerjik yüzlü, ince bedenli bir adam, orda duruyor; durmuyor, koşarcasına arıyor! Yakası açık, çizgili beyaz gömleğiyle.. en başta göze çarpan sabırsızlık, ivecenlik, kaygılı bir devinim...

İşte oradasın. Senden başkası olamaz. Pencerelere bakınıyorsun. Erkek güzeli, dünya güzeli. Beğendim seni.

İlk bakışta biraz Akdeniz'li, biraz Asya'lı, ama kesinlikle Doğu Anadolu'lu! Senden başkası olamaz; boylu poslusun, yaylanmış gibi yürüyorsun. Bakınıyor, bakınıyorsun; ah, el

sallıyorum, görmüyorsun! İnce, zayıf değil, ince, çok ince bir insan, dal gibi kıvrak.. diye şimsek gibi geçiyor usumdan; o şiirleri yazan bu işte! Daha beni görmedi, arıyor! Kararlıyım:

-O! diyorum. İki elimi birden, bir daha salladım. Görüverdin! Beni çağıran, bekleyen, alabildiğine heyecanlı; o sensin işte!

Bu fiziği bir görüşte beğenmeseydim, geçip gidecek miydim?

Gözgöze geliyoruz. Tren yavaşladı. Gözgözeyiz. Telefondaki sesi tamamlayan sımsıcak bakışların karşısındayım. Seni görür görmez tanıdım; sen de beni!

Biz, çocuklar ve ben, senin bakışlarından etkilendik ama; çok sonra dile getirdiğin, kendi izlenimin de çıkmıyor belleğimden: Gözlerimden 'rahatsız' olmuşsun benim! İlk ayrılıktan sonraki mektubunda mı yazmıştın: *".. Rahatsızlık değil belki "* diyordun; *"... bir tür çekince duygusu; daha önce böyle, doğrudan insanın gözlerinin içine bakan, gözrengini ve gözbebeklerini ve ruhunu merak ediyormuş gibi bakan, dik kadın gözleriyle karşılaşmamıştım..."*

Bir eleştiri ya da bir yakınma mı, dümdüz bir saptama mı?

Sordum; otururken miydi, yürürken mi:

- Yalnız mısın?

- Arasıra, Holanda'lı bir kızla.. diye yanıtladın; senin gibi içimi okurcasına bakmıyor ama!

Güldün, omuzlarını silktin:

- Hiç canım.. çilli bir kız işte...

Öylece kaldı o konu.

Gar'ın yan çıkışındaki lokantanın önünde bir masaya oturduk. Trenler önce sürtünüyor, bir vaveyla çekip gidiyor önümüzden..

Sen durmadan terliyordun;

- Sizi beklerken, dedin, çok bira içtim!

Dur, iyice bir bakayım sana; düşümde gördüğüm gibi misin?

Çok mu heyecanlıydık; nasıl bir kavuşma yaşadığımızın, yeterince bilincinde miydik?

Durup durup bakıyoruz birbirimize. Sustukça, daha bir bakışıyoruz. Terliyorsun. Bense kupkuruyum. Yutkunamıyorum bile.

gözgözelik...

Elyazının özgünlüğünü ve sesinin bende bıraktığı olağanüstü etkiyi bir yana bırakırsak; sende ilk gördüğüm, yarıdan çoğu ağarmış, fakat azalmamış, isyancı kabarık saçlarındı! İkincisi, yüzünün güleç diriliği! Ayrıntıları zamanla ayrımsadım belki; belirgin diklikteki duruşun ve ivecen yürüyüşün, buğdaya benzeyen tenin, gün ışığında bal rengine dönüşen gözlerindeki dayanılmaz ela bakış.. tütünden olmalı, bellibelirsiz sararmış gür kara bıyıklar.. gülünce görünen iki ön dişinin, ötekilere göre büyüklüğü ve seyrekliği.. Ne olursa olsun, herkesin hemen göreceği özelliklerindi. Uzun boylu muydun? Ehh, öyle sayılır! Senin yanında ufacık kalmıştım çünkü..

- Ne kadar incesin, dedim, tıpkı düşümdeki gibi..

Kahkahayla güldün:

- O kadar ince değilim canım, 174 boyundayım ve kilom 72! Sonra durdun, sen de benim yüzümü inceledin. Sordun:

- Ya öyle olmasaydım?

- Farkeder miydi, bilmiyorum!

Gülüştük. Ön dişlerinden birini gösterdin parmak ucunla;

Erzincan'da.. dedin, askerken, iddialaştık; kör bir çiviyi çürük tahtadan, dişlerimle çekip çıkardım..

Dehşetle bakmış olmalıyım;

- Arızalıdır! dedin, güldün.

Biçimli kulakların ve güçlü bir çenen var. Saçların alnını daraltıyor. Gözlerin çukurda, bir erkeğe göre fazla güzel, biraz kısık... Sağ gözünle burnun arasında, mercimek büyüklüğünde bir kabarcık var..

Bütün bunları bir çırpıda görmüş olamam. Ama gördüm işte.

Elimle sordum:

- Ne oldu?

Şu sağ şakağımda.. dedin, işte, yoklayınca bulurum, ciltteki şu bozukluğu diyorsun, değil mi?

- O kadar belirgin değil canım..

- Bir 'şarkçıbanı'ydı o..

- Ne zaman?

- Çocukluğumda. Anneannem Kezban Nine, tüm kasabanın sağlıkçısıydı; yaktı çıbanı, neyle yaktı, şimdi çıkaramam, ama yaktığı anda kızgın bir tomurcuk geldi, gözpınarıma yakın oturdu! Çoğu 'ben' sanır, değil.. O olayda oldu orda kaldı!

- Gözüne de gidebilirdi.. İyi ki bozmamış yüzünü!

Bozmadı. Başka bir şey bozdu yüzümü:Liseden sonra ilk yılım Çapa Eğitim'de geçti. Jimnastiğe bayılırdım; barfiksten betona, burunüstü düştüm. Ameliyatla burunkemiğim alındı; dokun bak, kemik yoktur burnumda!.

- Hadi canım, kemik olmasa, bunca biçimli durur muydu?

İkimiz de güldük. Nelerle renkleniyordu akıp giden, kısacık o zaman!

Ellerimi tuttun. Upuzundu parmakların. Sonra karışını açtın;

Bak, dedin, çok büyüktür ellerim benim! Babamdan geçmiş; gerçek işçi elleridir babamınkiler..

(Tıpkı bende olduğu gibi, senin gözünde de çok önemliydi baban; sonradan, en güzel şiirlerini baban için de yazacaktın..)

Yumuşacık bakıyorsun bize, üçümüze. Akları görünmüyor gözlerinin. Bir hayli koyu, ela oynaklığında, gülüp duran gözler bunlar. Gülerken daralıp uzuyor. Kirpiklerinin arasından, ıslakmış gibi görünüyor bakışların.

Bütün bunlar...

Nasıl biri olduğunu, gece gündüz düşündüm.. dedim; bana mektuplarınla, resminle, sesinle, benim gelişimden daha hızlı geldin, şiirlerine yüklediğin içtenlikte!. Böyle bir ruhun serpildiği beden, nasolsa güzeldir.. diye düşünmüş olmalıyım!

Elbet, 'bir numara'yı güzellik alır bende de; güzel olmayan birinin, güzel bir şey yaratabileceğine inanmam!

Çevrene, sürekli saçtığın canlılık, olağanüstü geldi bize. Büyülenmiş gibi olduk çocuklarımla. Elektriksel bir olaydı bu; senden bize, sarsıcı, devindirici, coşkusal bir akım.. Ya da, mitolojik, söylencesel bir varlıktı gördüğümüz!

(Emekli İlköğretim Müfettişi, Zara'lı Ömer Cahit Yıldız, bizim seninle buluşmamızdan çeyrek yüzyıl sonra; 51'de nasıl tanıştığınızı anlattı, Sıvas Garajında:

- Uzun boyluydu, gür kara saçlı, yiğit duruşluydu.. dedi.

Yeni ortaokul öğretmeni olmuşmuşun. Çay içmişiniz karşılıklı. Öyle umutluymuşun, ve ozan oluşunla övünçlü..

O duvarın önünde, çay içtiğimiz yerde.... deyip deyip yanıyordu Ömer Cahit'in sesi..)

Durmadan sana baktığım için utanarak, yeniden dikkatle baktım yüzüne; ikimize de güneş vurmuştu:

- Kaç yaşındasın ki? dedim.

Yüzünde derin, çok anlamlar yüklü çizgiler..

Ekledim:

- '40' bile yoksundur; bakışların çok genç!

Güldün. O kadar sevimliydi gülüşün:

- '27 doğumluyum! dedin.

- Demek 36 yaşındasın ve saçların...

Sen de benim, çok kısa kesildiği için diken diken duran açık kumral saçlarıma baktın. Şöyle bir oynayacak gibi oldun kâkülümle, vazgeçtin. Önemsiz bir şey söyler gibi;

51'de, dedin; 51'de Elbistan'da, akreplerin bile barınmayacağı bir hücreye tıktıklarında beni; sen diyesin umarsızlıktan, ben diyeyim öfkeden.. bir gecede oldum böyle! Kimse inanmaz, oldu ama! Bir gecede ağardı saçlarım.. Büyük bir şok geçirilirse, diyor tıp, apak olabilirmiş saçlar.. Demek büyük bir şok geçirtmiş bu 'müesses nizam' bana!

Ve ekledin:

23 yaşındaydım.. Dünyanın sonu geldi sanmış olmalıyım..

Zulüm kıskıvrak bağlamış olmalıydı seni. Böyle delicoş bir insan, başka türlü, *nasıl sığar daracık zindanlara!..?*

Anlattın:

- Coşkunun doruğundasın ve kelepçeye alınıyorsun, tekmelenip horlanıyorsun...

Senin çok hızlı tepki veren bir insan olduğuna bakıp, ne acılar çektiğini anlayabilirdim.. O denli duygulu, ne var ki o denli deneyimsizken; demek hantal ve hoyrat, duyarsız ve ruhça özürlü birtakım yaratıkların ellerine düştün öyle mi! Doğrusu, daha ilk karşılaşmamızda bunları öğrenmek, olağanüstü boyutlarda üzdü beni, şaşırttı da. Öte yandan, kaçınılmazdı bu; çünkü soruyordum, alacağım yanıtları gönlümce seçemezdim!

Bu çok eski ve erken kırılmışlığı bastırmak ister gibi, sert davranışlı, kararlı duruşlu ve çabukçusun.

Nereli olduğunu Kemal Çiftler'den öğrenmiştim; bir de senin ağzından dinledim:... *gürün'de doğdum/ mutlu günlerin dışında/ ekmek kavgasının içinde doğdum...*

- Demek, dedim, Pir Sultan diyârının çocuğuydun? Nasıl bulmuşum ama seni!

- Güzel halay çekerim!

- Yakışır da!

Gerçek şu ki biz, garip bir kovalamaca yaşamışız seninle: Sen Adana Erkek Lisesinde okumuşsun; ben bir süre, Adana Kız Öğretmen Okulunda! Sen Sıvas'ta askerken, ben Adana'dan Sıvas Öğretmen'e sürgün gitmişim. Bilmeden, hep solumuşuz birbirimizin havasını...

Sıvas Öğretmen'den Çapa Öğretmen'e sürüldüm; ama bilmiyordum, geleceğin büyük ozanının vaktiyle, Çapa Öğretmen'in yüksek bölümünde bir yıl okuduktan sonra Gazi Eğitim'e sürüldüğünü! O ozan senmişsin; benden birkaç yıl önce oturmuşsun, o aynı sıralara.. Aynı hocaların önünde, birkaç yıl arayla, karikatürler çiziktirmişiz cansıkıntısından. Sen Çapa'dan Gazi Eğitim'e.. Altı yıl sonra, aynı Edebiyat Bölümünde ben vardım Gazi Eğitim'in. Yine aynı hocalar, senin de benim de dörder dörder inip çıktığımız aynı dolambaçlı merdivenler, koridorlar, bahçeler, duvar gazeteleri.. Ve kitaplık.. Ve raylar üzerinden atlaya zıplaya İstasyon Postanesine gidip gelmeler! Aynı sürgün duyguları, aynı küçümsemeler, doyumsuzluklar, kaçıp gitme istekleri...

Orda, bir çırpıda anlattıkça sen, karşında şaşkınlıktan ne diyeceğimi bilemeyip gülüyordum.

- Biraz zorlasak belleğimizi, dedim, hangi hocaların hangi ucuz nüktelerine, altı yıl arayla, nasıl dudak büktüğümüzü bile çıkarabiliriz!

- Evet, dedin, çok sevdiğim hocalar da vardı, beni bir dedektif kısırlığında izleyenler de...

Hah hah hah! Mustafa Nihat Özön, sık sık somurtuk gördüğünden, 'Küsçiçeği' demişti bana; ama Kemal Demiray, imzanı değiştir.. demişti, birileri orakçekice benzetiyormuş...

- Hah hah hah!

Ya Nevşehir?

Gar'ı bitirip Kızılay'a geçtik. Kızılay Büfesinden üzümsuyu içtik, Tasko'nun muydu? Satıcı çocuk, içtiğimiz şeyin Nevşehir şırası olduğunu söyledi. Sana o beldede çalıştığımı ve o şarap fabrikasına sık sık gittiğimi söyledim. Birden ilgilendin:

Elbistan Mapusundan sonra Nevşehir Mapusunda yattım; yoksa, dedin, gözlerin bir garip ışıldıyordu; yoksa, ben o ıslak taş duvarların içindeyken, sen oralarda mı dolanıyordun?!

Nevşehir Kalesini ve o zindanı biliyordum.

Hesabettik, olmuyordu; benim Nevşehir'e varışım, altı yıl sonrasıydı.

- Desene, dedim, ben hep peşinden gitmişim senin; nerdeyse kozmik bir çekime kapılıp gitmişim! Senin daha önce dolaştığın yerlerde dolaşmışım, belki oralarda bıraktığın esintiyi koklayarak gelmişim bir yerlere; yoklaya yoklaya bulmuşum seni, çok uzun sürmüş ama, bulmuşum..

Ne var ki, sen daha erken bilinçlenmişsin; benim elyordamıyla erişmeye çalıştığım çoğu konunun bilimini önceden okumuş, örgütüne girmiş, sanatına eğilmiş, çilesini çekmişsin.

Daha ne diyebilirim?

Ankara güneşinin altında, o yaman ağustos sıcağında; bir yeşile, bir altın sarısına dönüşen gözlerini kırpıştırarak, erimiş bal renginde gülüyordun durmadan. Çoktan âşık olmuştum sana; tanımsız güzelliğine, devimlerindeki eğitimli ama doğal mı doğal inceliğe, hele sesine!.

Elindeki bardağı güneşe kaldırdın, ustalıkla değiştirdin konuyu:

Demek, dedin, o bağlardan geliyor bu şıralar?

Sonra, gülerek ve yumuşak bir sesle ekledin:

Benimkisi kulak dolgunluğu! Görmüşlüğüm filan yok Nevşehir'in bağlarını...

Şarabı çok sevdiğini söyledin: *...bir bardak şarap içtim bir avuç yel bir beter akşam/ gözlerini özlemlerimi yalnızlığımı içtim...*

- Fakat şimdilerde, dedin, rakıyla bir iyice hoştur başım!

...bir bardak şarap içtim bir on yıl tükettim...

Artık fazla dolaşmadık. Ulus'ta, Buhara Otelinde kalacaktık çocuklarla. Sen, postaya bakmak için, bir koşu gidip geldin Akis'e.

Fransa'dan Tahsin Saraç yazmış; hem okuyor, hem gülüyordun: Eşe dosta, diyordu Tahsin Saraç, dost olmayana, herkese selam: Remzi İnanç'ın Muş Ovası gözlerinden, senin de Divriği demirinden dövülmüş bakışlarından öperim...

Otelin salonunda geç vakte dek kaldın benimle.

Birbirimiz hakkında her şeyi sanki, bir çırpıda bilmek istiyorduk. Dolu dolu bir söyleşiydi aramızdaki; kendimizi birbirimize, tüm yanlarımızla, geçmişimiz ve bugünümüzle vermeye çabaladığımız bir söyleşi..

Ve asıl sen, bir çağlayan gibiydin: *dök önüme neyin varsa/ anlat kendini...*

- Son günlerde, diyordun, ne çok yazdım sana; yazar yazmaz, yine yazmaya oturuyorum! Dizelerle süslüyorum yazdıklarımı, güncel binbir izlenimle süslüyorum; mektup değil, sana bütün varlığımla gelmeye çalışmak oluyor bu.. Uzun sürmüş bir susuzluk sonrası; ne bileyim, ölümcül bir çöl yalnızlığından sonra, serin bir vahada eğilmiş gibiyim pınara..

Söylüyorum, yazıyorum, anlatıyorum; bunun bir düş, bir yanıltmacı, bir ılgım olmasından korkuyorum.

- Kana kana okuyorum ben de! Ve görüyorsun, gününde saatinde yanıtlamaya çalışıyorum. Postacı biliyor musun, ne yapıp edip ulaştırıyor seni bana! Gelmesi kolaylaştı hem mektuplarının; benim yollamam zordu, o yüzden birkaçını tek zarfta gönderiyordum.

Neyse ki, Uşak'a geçiyorum artık, günlük posta var..

Hemen gölgelendi yüzün;

-Bu konuyu çözmeliyiz! dedin ve sordun: Ne zaman evleneceğiz?

Yüreğim çarptı.

Böyle bir durumda, dedim, aklımıza en son gelecek, belki de gelmeyecek bir şeyi, ilk baştan söylüyorsun! Sen benim için karar vermeden önce, ben 'kendim' olayım hele..

Şaşırmıştın; ellerimi tuttun;

Oyun mu oynuyoruz? dedin; biz bu birlikteliği, seninle yeşertip büyüteceğiz, unutma!

- Büyük işlere göre değilimdir belki ben?

- Sevmek, yeterince büyük bir iştir! Ne sen ne ben, artık çocuk değiliz; ölesiye sevebilecek yaştayız. Ve ikimizin de, sanırım en benzeşen yanımız; yaşam'a kesintiye uğradığı yerde, yeniden başlamaya hazır oluşumuzdu bence..

.....oh ne güzel yeniden...

Kaygılarımı bastıramayıp sordum:

Sana güvenmemekten sözetmiyorum: İyi düşünelim, sen olmasaydın, yeni bir 'dünya' kurmaya, benim gücüm yetecek miydi?

- O dünyayı tek başına kurmayacaksın ki! Sana, elele olmayı öneriyorum. Önermiyorum, istiyorum! Ben de onbeşime yeni girmiyorum! Ve, benim de bundan böyle,

sevgiye tutunmaktan başka umarım yok. Bir kez bile düşünmemiştim evlenmeyi; kendimi yeniden yaratmak, bu demek özgürleşebilmek uğruna, bu ülkede benim de varolduğumu, şiirle-yazınla kanıtlayabilmek için çırpındım, yazdım bugüne dek, yazdım ha yazdım. Elin adamı yirmi yaşında ünlenebiliyor; yirmili yaşlar, bizimki gibi ülkelerde mapusluk yaşı, ben de o yaşlarda, ya mapusta ya sürgündeydim. Şimdi, hakkım olanı istiyorum: Aşk ve ün. İstiyorum ki aşk içinde, mutlu bir yaratma dönemine girebileyim!

İyi de.. dedim; bir sanatçının özel yaşamına, bir yabancının, diyelim bir kadının, hem de iki çocuğuyla, balıklama dalması.. nasıl değerlendirilir, düşünebilir misin?

Tam tersine! Sanatçı olmadan önce, normal bir erkeğim ben de; başka her kadından daha fazla, senin gibi birine gereksemem var belki?

Ekledin:

- 'Yalnız' yaşamayı seçmeyeceksem eğer!

Gece bizimdi ve otelci gidip uyumuştu.

İlk tutulanmam, diye başladın; bindokuzyüz kırksekiz yazında oldu, Gürün'de; Adana Erkek Lisesini bitirmiş, anamın evine dönmüştüm. 30 Ağustos kutlanıyordu. Kafamın almadığı, beylik konuşmalar yapılıyordu törende. Tutamadım kendimi, alanı boydan boya geçtim, fırladım kürsüye. Bir konuşma yaptım! Ne dedim? Bu ülkeyi Tanrı kurtarmamıştır. Tanrı varsa eğer, önce Yunan'ı Fransız'ı İngiliz'i vatanımıza saldırtıp, sonra da onları vatandan püskürtmemize yardım etmezdi... türünden sözler ettiğimi anımsıyorum. Ortalık buza kesti bir anda! Beni alıp götürdüler. Kötü bir şey dememiştim ki, ne diye götürüyorlardı beni? Bugün kolay da bunu anlamak, o gün kolay değildi!.

Birkaç gün kalmışsın içerde.

-Savcı aydın biriydi, dedin, kimi öğütler verdi..

Haydi güle güle!

O günlerin Sebilürreşat Dergisi, verdi veriştirdi bana: Liseden atılmış, ne dediğini bilmeyen bir genç.. dedi örneğin. Oysa ben 'pekiyi' ile bitirmiştim liseyi, 'olgunluk' sınav sonucum da 'pekiyi' idi!

1948-49 ders yılında İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsünde öğrenciydim. Aslında doktor olmak isterdim; ne ki ailem, fakültelerde okutamazdı béni. Haydi yine parasız yatılılık! Ne diyordum; İstanbul'u yaşadım iyi kötü. 49 yazında Trakya'da Yüksek Tahsil Askerlik Kampı yaptım. İki ay, Trakya'yı ve denizi yaşadım.

'49-50 dersyılını, Çapa'dan sürgün geldiğim Gazi Eğitim Enstitüsünde geçirdim, Ankara'yı yaşadım bu kez. Orhan Veli'lerin gittiği meyhanelere gider, bardağı 25 kuruştan şarap içerdik...

Ayağa kalkıp bir süre gezindin. İzliyordum seni;

- Çok sigara içmiyor musun? dedim.

- Demokrat Partinin serüvenine yapışık bir serüvenim var benim, diye sürdürdün; Mayıs 50'de DP iktidara geldi, haziranda ben öğretmen oldum. DP iktidarı, CHP'yi halkın gözünde düşürmek için, 'Solcu Avı'nı plânladı. Ben, Maraş ilini çekmiştim. Afşin Ortaokuluna verdiler...

Yanlış bir yargıda bulunmaktan çekinir gibi, tek tek seçiyordun sözcükleri:

- '51 başlarında plân, büyük bir gürültüyle gerçekleştirildi. Ben, önce sudan bir bahaneyle, Afşin'den alınıp Göksun'a verildim. Oysa, Afşin'e atandığım zaman, aklımda bir şey vardı, bakacaktım: Kuran'da anlatılıyormuş, Yedi Uyurlar'ın mağarası oralardaymış, görecektim; gerçekten, doğarken gün, mağaradaki kutsal suya vuruyor muydu?

Mart 51'de, Göksun Ortaokulu öğretmeniyken tutuk-

landım. İşimi, mesleğimi, vatandaşlık haklarımı yitirdim. Göksun, Elbistan ve Nevşehir Mapuslarında yattım ve bir gün İstanbul'da, iş ararken 'yakalandım'! Yanımda koruyucular, 1. Orduya götürüldüm. Yüksek öğrenimli Hasan Hüseyin, o günden sonra 'numarasız bir er' di.. 1. Ordudan Sivas'a, Sivas'tan Erzincan'a sevk.. İki yıl askerlik yaptım Erzincan'da. Sivas'a döndüm. Babam, Sivas Cer Atölyesinde işçiydi o sıra. Bir arkadaşıyla, pis bir han odasında kalıyorlar; kimi kardeşlerim ve annem Gürün'deler. İşsizim, kalacak yerim yok, kamu haklarımdan yoksunum. Üstelik parasız yatılılık giderlerimi ödemem için hakkımda dâva açmış devlet!. Onca yıl geçti, hâlâ ödemekteyim o parayı...

Evet; Sivas'ta hanlarda, otellerde, kahvelerde.. bir yaprak kâğıt, bir küçücük kalemle portre yapmaya o günlerde başlamışsın: *...asker mektupları- mapushâne türküleri- yara izleri/ karakollar- hacizler- han köşeleri...*

Ardından; Gürün'de arzuhalcilik, tabelacılık, dâva vekilliği, toprak işçiliği.. gelmiş. Derken, Ankara Radyosuna oyunlar yollamaya, Akbaba'ya öyküler yazmaya başlamışsın.

DP iktidarı, günden güne çöküyordu. Yazıp çizerek ayakta kalmaya çalışıyordum ama, çok bunalıyordum..

Yani, o yoksulluğun içinde, o renkli ve çoksesli şiirleri yazdın!

- Şiir, öykü, oyun, senaryo, folklor derlemeleri, karakalem resim, dilekçeler, savunma yazıları.. Böyle böyle, halkın da arasında, çok günüm geçti...

İçini çektin. Yaşadıklarının neresi çırılçıplak gerçek, ne kadarı düştü, yanlışların doğruların neydi; üzerinden çok zaman geçmemişti daha, kendi kendini irdelemek için erkendi..

Ama ben, tanımak istiyordum seni!

Şiiri çocukluğumdan getirdim, dedin; çıraklığım hiç

olmadı benim (güldün). Nurullah Ataç'ın bende emeği yoktur yani! 50'li yıllara gelinceye dek yazdığım şiirleri -ki arayış dönemimin ürünleriydi bunlar-, İhtiyar Karanlık ve Olgunlaşan Ağrı.. gibi adlar verdiğim dosyalarda toplamıştım. Dergilerde yayımlatmayı pek düşünmediğim bu şiirleri, bir dönem öğretmenlik yapıp, birkaç kuruş biriktirdikten sonra kendim bastırmak istiyordum. Kafa işte! '51 tutuklanmamda aldılar onları benden. Hapisanede yazdıklarım da gitti.. Ardından gelen yıllar, ne dergileri izlemeye fırsat veriyordu koşullarım, ne de yazdıklarımı yayımlatmayı düşünmeme!

Aslında, şiir yayımlatmada ivecen olmadım ben. Yazdım yaktım; yazdım, attım bir yana. 59'a değin sürdü bu. Orman Fakültesi öğrencisi bir yakınımın zorlamasıyla birkaç şiirimi Ankara'da Dost Dergisine yolladım. Benim 57-58'lerdeki ruh halimi yansıtan, bildiğin ve onca sevdiğin 'Ağustos Şiiri' böyle çıktı günışığına. O şiirin usta işi olduğunu söylemişlerdir ki, doğrudur. Kasabada, okuma yazma bilmeyen insanlar arasında yaşadığım, sanat çevrelerinden uzak kaldığım halde, o şiirin 'usta işi' olarak ortaya çıkmasını, kendi güçbeğenir çalışmama ve her yazdığımı, kendime göre, bir tür elekten geçirmeme borçluyum. Şiirlerimi, yayımlanıncaya dek kimselere göstermem. Yılların acı deneyimlerinin bana kazandırdığı bir özelliktir bu.

İşte, Ağustos Şiiri'nden sonra, dışarıya açılma dönemim başlar. 27 Mayıs 60'a gelindiğinde ben, kimi dergilere şiirler, gülmeceler yazan biriydim taşradan.. 27 Mayıs'ı izleyen günlerde ipimi koparttım kasabayla. Şöyle bir uğradım Sivas'a, ı-ıh! Ankara'ya doğru açıldım. Geliş o geliş; hâlâ Ankara'dayım!

- İlk zamanlar, kimliğini bile gizledin belki?

- Öyle oldu! Dostlarım, Başkent'e çakılıp kalmakla suçlarlar beni. Düşünmezler için içyüzünü. İstanbul'dan, İzmir'den Antalya'dan, Adana'dan, Trabzon'dan... çağırırlar: Gel, bir süre bizimle kal, dinlen azıcık! Yazık değil mi canına, sen mi kurtaracaksın vatanı?

Biraz durdun, durumu şöyle özetledin:

Demem o ki; DP'nin iktidara gelmesiyle yitirdim öğretmenliğimi; yıkılmasıyla da gazeteci, yazar olarak çıktım ortaya! '50-60 arası benim için, değeri ölçülmez bir 'biriktirme' dönemi olmuştur bir bakıma...

İlk şiirin yayımlandığında 32 yaşındasın.

Ağustos Şiiri'ni ne zaman yazdığını anladım ama; ne zaman bu olgunluğa, bu olup bitenleri böyle özgün yorumlama gücüne, bu geniş dil ve anlatım kıvraklığına ve bu yürekli biçeme eriştiğini kavrayabilmek, oldukça zordu!

- Öyle mi görüyorsun gerçekten? diye, yalancıktan sordun.

Aldım sözü:

Şirinde.. dedim; diriliği, umutlu olma gözüpekliğini ve sana özgü canlılığı buldum ben. Buna nasıl vardım, bilemem. Çok bir şey sayılmaz senden okuduklarım; ama, ne ürünler ve ne etkileyişti!

Türkçemizde eşi yok!

Evet... Öyle diyebilirsin! Bence, her biçim, bir anlamla yüklü olmalı. Öne çıkmalı bu anlam; ne dediğim, kim için dediğim, dediklerimin ne işlev yüklendiği, neleri ve hangi taşları yerinden oynattığım önemli...

Bu şiirler yazılıyor, bir yerlere ulaşıyor da; yazın dünyasında yer yerinden oynamıyor! Ben işte buna şaşıyorum; bu ne duyarsızlık, ne mene suskunluk böyle?

Güldün;

Pek de duyarsız değiller.. dedin; bekliyorlar pusuda! Senin gibi de çokları, takma bir ad sanmışlar Hasan Hüseyin'i, daha birçok yerden duydum..

- Birden bire çıkmış gibisin ortaya.. Bu şiirlerin o denli atak ve ısırıcı olduklarınca, çok yetkin oluşları mı ürküttü dersin kimilerini?

- Kimileri dediğin, eleştirmenler mi yoksa? Daha ne koydum ki ortaya? Bir kitabım bile yok!

- Büyük bir tepki olmalıydı bence.. Yoksa, sen mi uzaksın o çevrelerden? Anladığım kadarıyla; kendini aydın, okumuş, sanatçı diye satanlara değil de, halktan olanlara yakın davranıyorsun. Çekingensin belki? Paran olsa da bastıramazdın kitabını; bastırsan, kolay mı dağıtmak!

Yazık, gerçek yetenekler için devlet, devlet olmalı da girmeli devreye...

- Sosyalist ülkelerde böyle; yazdığın her dizeyi götürüp verebileceğin örgütün var..

Buna inanıyor muydun?

Artık sesimiz çıkmıyordu. İkimiz de düşünüyorduk.

Bu dünyada ilk kez, hem de yarım gün önce karşılaştığımız doğru değildi sanki; yıllardır söyleşirmişiz gibi, yakındık artık birbirimize.

Ne ki, açıkça dile getirmesek de, dönüp dönüp bir noktaya takılıp kaldığımız belliydi: Kolay olmayacaktı, hiçbir şey kolay olmayacaktı!

Evine gittin. Ertesi sabah erkenden geldin, bizi uyandırdın.

Uykusuzluğa karşın, taptaze görünüyordun; dikkatli, uyanık ve sevecendin. Geniş geniş gülüyordu yüzün.

Otelde kahvaltı ettik. Ufuk'la Barış'ın kendi kendilerine yetmesine ve olağandışı dingin ve uslu duruşlarına, hele onlarla aramdaki pürüzsüz iletişime şaştığını söyledin.

O gün, 18 Ağustos 1963'tü.

- Söyle bakalım, dedin, bugün ne yapalım?

- Kentin dışına çıkalım!

Hemen toparladın bizi.

- Ne kadar genç ve sevimliymişsin! tümcesini yinelemekten alamıyordum kendimi; 12 yıl önceki toplu 'komünist' avında içeri alınan, hepi topu 200 kişiden biriydin işte!

Kendini denetlemediğin anlarda gölgelenen bir sesle diyordun ki:

- Şiirlerimin yeni yeni yayımlanışına bakarsan, kendimi genç saymam gerek; öte yandan, Orhan Veli'nin öldüğü yaştayım!

Derken canlanıyor ve ekliyordun:

- Genç değilim belki ama, gençliği iliklerimde duyumsuyorum; öyle ya, Orhan Veli'nin yaşama veda ettiği yaşta ben ömrümün en güzel aşkını buldum!

Şu sıra ne okuduğumu sordun bana;

- Şundan bundan.. dedim; Zweig'ın öyküledığı yaşamları, yine Zweig'ın mektuplarını filan...

Söz döndü bu kez, Nâzım Hikmet'in zamansız ölümüne geldi. O gece sen de sıkıntı içindeymişsin. Ve radyo istasyonlarını karıştırırken; benim gibi rastlantıyla öğrenmişsin Moskova Radyosunun haberini (Sonradan, 'Haziranda Ölmek Zor' şiirinde anlattın bunu: *...kökü burda/ yüreğimde/ yaprakları uzaklarda bir çınar/ göçtü memet diye diye/ şafak vakti bir çınar...*).

- Nâzım'ın, dedim, 15 yaşından bu yana yazdıklarını bilirim...

Dura konuşa anlattın; kendi şiirlerini ilk yazdığında herkesten gizlediğini, yine de, ne çok örnekler yitirdiğini...

Senin kimi şiirlerinde, ilk zamanlar belki, Attilâ İlhan gölgesi de var gibi gelmişti bana..

Andıranlar olabilir, diye yanıtladın; benzeşik duygular, benzer sesler getirebilir. Kim, hangi ozan, hangi sanatçı etkilenmedim diyebilir ki?

Sordum:

Yeteneklerinin, ne zaman ayrımına vardın, anımsıyor musun; sence bir 'başlangıç'ı var mı, örneğin yazma'nın?

- Hemen! Kendimi bilmeye başladığım zaman, yeteneklerimi de bildim,! Şu ya da bu alanda, ama yetenekliydim! Konuşmaya, yazmaya, türkü söylemeye, koşmalar üretmeye, mani düzmeye, resim yapmaya, elişlerine filan... Örneğin, 'seri' halde sapan yapıp, arkadaşlarıma üçer beşer meteliğe satmaya, çok erken yaşta başlamışımdır. Yalnız ben değil, çevrem de çabuk gördü neler yapabileceğimi: Mahalledeki arkadaşlarım, ilkokul öğretmenim..

Ne ki-dedin hüzünle; bakışlarında ve yüzünün çizgilerindeydi hüzün; sesinse, gayet canlı ve anlatmaya hevesliydi-, onlar, beni ayrımsayıp, iyiniyet ve sevgi çemberiyle saranlar; küçük, yoksul, sıradan kasaba insanlarıydı. Ne alkışları yüceltebilirdi beni, ne de onların sevecen sözleriyle, ben bir yere varabilirdim! Onun için tek kurtuluşum okumadaydı. Okumalıydım ama nasıl? Gürün'de ilkokuldan başka okul yoktu ki!

Daha sonra anlatacaktın Niğde Ortaokulunda ve Adana Erkek Lisesinde geçen parasız yatılı yıllarını...

Yürüye yürüye, Yenişehir Tren İstasyonuna gelmiştik. Oradan Kayaş'a geçtik banliyö treniyle. Kayaş'ta, İstasyon büfesinden ekmek, beyaz peynir ve çekirdeksiz taze üzüm satın aldık. Bindiğimiz otobüs doğuda, kentin ve gecekonduların dışında, uzak bir yere bıraktı bizi. Sağda, içerlerde bir yere doğru yürüdük. Büsbütün insansız değildi herhal, bahçeler vardı.. Gide gide, iki tepe arasında bir yeşilliğin kıyısına varmışız. Boz bir yatakta cılız bir suydu akan; çevre temiz görünüyordu.

Güneşin sarktığı yöne kaldırdın başını. Gözlerini kıstın, uzun uzun baktın. Tam tepemizde, en yukardan batıya doğru, beyazlı karalı bir kuş kataı geçiyordu. Ayakta, kuşlara bakarak bir şiir okuyacakken, sürdürmedin: *leylekler gider-*

ken ağlarmışsın/o senin bileceğin/ kişi işsiz de yaşarmış/ bak buna hiçbir diyecek yok...

Sonra, mahçup bir gülümseyişle bana döndün;

- Kendi şiirlerimi, dedin, bellekten okuyamam.. Yazdım mı, hele şimdilerde yayımlanmışsa, benden çıkmıştır artık! Başkalarının şiirleriyse, ilk gençlikten, tutkuyla sevip de belleğimde tutmuş olduklarımdır; hâlâ pek çok dize, pek çok dörtlük, gazel bile okuyabilirim!

Ama kendimden değil...

Ellerini pantolon ceplerine soktun. Hiçbir sesin bunca güzel olacağını, hiçbir şiirin böylesine duygulu ve kendiliğinden bir ezgiyle dillendirileceğini bilmezdim:

bize türkülerimizi söyletmiyorlar robson/ inci dişli zenci kardeşim/ kartal kanatlı kanaryam / türkülerimizi söyletmiyorlar bize...

Sen Nâzım'ın, benim de çok sevdiğim bu şiirini baştan aşağı okurken; çocuklar, sessizce gelmişler yakınımıza. Sustuğunda, kucağına varıp oturan Barış'ın iki yanağını parmaklarınla dalgın dalgın sıkıştırdın. Sonra, kesekâğıdındaki yaz elmalarından birini aldın, Barış için soymaya başladın.

Annesine bu kadar benzeyen bu kızçocuğu, kaç yaşındaymış bakalım?

Döndü, bana baktı Barış.

Benim hesabıma göre, dedim, 1 Eylül 1961'de doğacaktı. Adını, o doğmadan koymuştum: Barış! Ne ki, daha dokuz gün sancı payım varmış kızım için! 10 Eylül günü, Burdur Devlet Hastanesinin bir odasında gözlerimi açtığım zaman; komşu yatakta yatan kadının başucunda, yarısı al, yarısı yeşil bir elma gördüm. Uzanıp aldım elmayı. Hâlâ sağ olduğuma inanamayarak, yedim onu. Kadın uyuyor-

du. Getirip kucağıma Barış Bebeği verdiler. Ne olduysa ondan sonra oldu. Bir susuzluk ki, elma susuzluğu! Öleceğimi sandım. Elmanın eylül tadı susatmıştı beni! Korkunçtu, unutamam. İki yıla yakın zaman geçti, ne zaman bir elmaya uzansa elim, ağzımın kuruduğunu, yüreğimin yanarak kabardığını duyarım...

Soyulmuş yaz elması elindeydi;

- Bir elma öyküsü de ben anlatayım mı? diye aldın sözü: Maraş'tayım; Göksun İlçesinde, çiçeği burnunda öğretmen.. Yıl 51'in başları.. Kentten şiir kitapları, öyküler, romanlar yüklenip gelmişim. Bunca kitabı ne yapacağımı soranlara, kışı okuyarak, ve Fransızcamı ilerleterek geçireceğim.. diyorum.

İgnazio Silone'nin Fontamara'sıyla, Steinbeck'in Sardalya Sokağı'nı ancak okuyabilmişsin. O ara, ömrünün ilk ve son pilavını, roman okurken pişirmişsin: Soğuksuya gözkararı pirinci boca edip, pompalı gazocağına oturtmuşsun tencereyi...

- Sonra, odanın bir köşesine çekilip, Sardalya Sokağı'na daldım. Romanın son sayfasına geldiğimde, keskin bir yanık kokusuyla ayıldım. Pirinç yanmıştı, su yanmıştı, tencerenin yarıdan çoğu yanmıştı. Gazocağını söndürdüm; tencereyi kaptığım gibi, evin önündeki bahçe duvarından öteye fırlattım!

- Kaybolan bir şiirimde, Urfalı Harrik Usta'yı anlatmıştım; o günden sonra, daha kaç gün, kaç hafta öğretmenliğim kalmışsa, Urfalı Harrik Usta'nın aşocağından yedim yemeğimi...

Tam senin pilava gülmüştüm ki ben; bir kıyıdan söze karıştı Ufuk:

- Elma öyküsü ne oldu?

- Haa, elma mı.. dedin; Gazi Eğitim'de ek-branşım müzikti. Göksun Ortaokulunda, Türkçe'nin yanısıra müzik derslerini de üstlendim.. Bir müzik dersinde, çocuklara güzel bir türkü öğretmeye başlamışım; masanın ucuna parmaklarımla vurarak, sözleri ezgiledim; şöyle:.. al elmayı daldan al/ daldan alma benden al/ duydum gelin olirsin/ ona varma bana gel...

Yeniden Göksun'da, öğrencilerin karşısındaymışsın gibi, söyledin türküyü. İlk duyuyorduk, çok hoşumuza gitti. Kalın ve anlaşılır bir sesti bu, 'basbariton' dediklerinden; işlenmiş, yumuşak, sıcak.. Bize öyküsünü anlattığın, bu kısacık parçadır; ve ben ömrümde, nasıl dinledimse öyle bellediğim tek türkü bunu bilirim...

Vay sen misin çocuklara al elma'dan söz eden, ne demek, 'al elma'?

- Eeeee?

- Ee'si, al deyince kızıl gelir akla, kızıl da komünistliktir..

-....?

Okul yönetimi önce soruşturma açtı; ardından, müzik dersimi elimden aldılar..

- Derken, başka bir bahaneyle, işten elçektirme, 141, 142.. TKP Dâvası'na kattılar, çorap söküğü gibi geldi arkası; Türk Ceza Yasasının 427 maddesi filan, mahkûm ettiler bizi...

Parmakların Barış'ın saçlarının arasında, bir türküye daha başladın:.. bu dere baştanbaşa cevizli bağ/ cevizler şak şak eder dön geri bag / ellerin yâri gelmiş vah bize vah...

Sustuğun zaman şaşkındım, başımı kaldıramadım.

- Sesin de söyleyişin de çok güzel!

Diyebildim.

Yerlerimizi değiştirdik. Kendimizi ve eşyayı, üzerimize iyiden iyiye vuran güneşten alıp, o cılız suyun kıyısındaki iğde gölgesine taşıdık. Çocuklar acıkmıştı. Ekmekle peyniri dürümleyip verdim ellerine. Derken Barış'ın uykusu geldi, ayaklarıma uzanıp uyudu. O ne zaman uyusa, Ufuk'un da uykusu gelirdi; o da gelip kardeşinin yanına kıvrıldı..

Sen ordaydın, gözalıcılığınla orda; bana dedin ki:

- Güneşe bak, nasıl eleniyor üstümüze, görüyor musun? Bu güneşi unutma!

Bu ne inanılmaz durumdu; daha bir ay önce, düşlemini bile kuramayacağım bir durum! Senin ağzından, geçmişine ilişkin kesitler dinliyordum; dinlemiyor, ipek gibi sesini yudumluyordum.. Benim de uykumun gelip gelmediğini sordun;

- Zamanımız çok sınırlı, dedim gülerek; olabildiğince dinlemek isterim seni!

Gözlerini kıstın, baktın bana; ayağa kalktın.

- Sana, bir de ağıt! dedin; Parti'de çok sık söyleriz bunu:.. hayali gönlümde yâdigâr kalan.. diye başlıyordu türkü: ../ .../ nâz'm ile zindanda gün be gün biri / söyletir dilsizi ağlatır körü...

Çok acı söyledin, çok duyarak dinledim.

Sözleri ve ezgisiyle, upuzun bir parçaydı, düzeyli bir ağıttı gerçekten, ilk dinliyordum:... böyle gitmez elbet hesap sorulur...

Dedin ki:

-...nâzım'ı hiç görmedim/ o çıktı ben girdim içeri/ gördüm toprağını o acı gülün/ o kuş ancak o bahçelerde/ nesini anlatayım ben özgürlüğün/ gün olur zincire vurulmaktır özgürlük/ gün olur/ göğsünü gere gere/ ıslık çalmak caddede...

Ufuk'la Barış uyandılar, susuyorlardı. Kalktılar, az ötemizdeki sel yatağına girip çakıltaşı toplamaya koyuldular..

- Gölgeye gelin!

Etekleri avuçları taş dolu, koşup geldiler, önümüze döktüler yüklerini. Konakladığımız her yerde bir bahçe çevirmeye, ağaç dikmeye, ev kurmaya alışık onlar.. eğildiler işlerine.

Ben çocuklarla ilgilenirken; baktım, yanımızda getirdiğimiz Cumhuriyet'in boş yerlerine notlar alıyorsun.. Gülümsüyor yüzün.

Ve bakışların, kesin çocuk bakışlarıydı orda.. o kadar duru!

Gülüşün de öyle değil miydi?

Aklımdan geçen yine aynıydı: Koskoca adamda çocuk sevimliliği!

- Her gün yazar mısın?- dedim.

- Evet! Her gün en az 20 daktilo sayfası yazıp bir kıyıya koymayan, yazarlığa sıvanmasın! Ben, kendimi bildim bileli, her gün yazarım: Öykü, deneme, şiir, fıkra.. Hiçbir şey yapmasam, notlar alırım; sonradan, herhangi bir biçimde kullanabileceğim notlar.. Gözümün gördüğü, aklımdan geçen her şeye değgin! Yazmak, benim işim; ancak, şiir yazmaktır ki, yaşama biçimim olmuştur!

Güneş, ağaçların ardına indi. Aralıklarla susmaya başladın. Seyrediyordun daha çok; bizi ve her şeyi..

Bir ara dedin ki:

- Söyleşirken, bakıyorum, sen de uzun uzun susuyorsun.. iyi anlaşacağız seninle!

- Nasıl?

- İnsan, iyi bilmeli, susmayı da!

Yerimden kalktım, yaklaşıp gözlerinden öptüm. Kirpiklerin ıslaktı.

- Ağlıyor musun sen?

Şaka etmiştim. Ama sen ciddileşiverdin:

İnsan, dedin, ağlamayı da bilmeli; hem sakın gözlerimden öpme, ayrılırız sonra!

Sana baktığımı bildiğin saniyelerde, sımsıkı kapatıyordun ağzını; bir hayli ince dudakların görünmez oluyordu. Belki dişlerini de sıkıyordun, belki bir alışkanlıktı bu. Ama hemen değişiyordun; gözlerinle gülmeden edemiyordun çünkü. Gözlerinin kıyısında ince sık çizgiler. O 'şarkçıbanı' izi, sağ kaşının bittiği yerin altında...

Bir köylü, selam verip geçti yakınımızdan. Azığımızı açıp bir şeyler yedik. Belleğime yazılmış; beni orda en çok etkileyen, hemen her kadını da etkileyecek olan bir davranışın oldu: Yiyecek sağlanırken ve sofra kurulurken gösterdiğin çaba ve yardım, çöpler kaldırılırken ilgisizliğe dönüşüyordu!

Çocuklara:

- Bakın, dedim, işte çakıltaşları, işte su, yapraklar, otlar ve toprak; oynayın! Ben 'Baba' ile konuşacağım...

Çoğu kurumuş otların üzerine, boylu boyunca uzandın sen. Kollarını başının altında kavuşturdun, derinleşen gökyüzüne bakıyordun artık. Biraz ötende; dizlerimi karnıma çekmiş, oturuyordum. Gözlerini göğün katlarından çekmeden, kaldığımız yerden sürdürüyormuş gibi konuştun gönlünce:

- İlkokuldan sonra öğrenime ara verdiğimden, her zaman sınıf arkadaşlarımdan yaşlıydım.. Ortaokulda ve lisede, hele

Çapa'da ve Gazi Eğitim'de; çoğu kavramın yurdumuzda da, yeni yeni konuşulur olduğu ve adlandırılmaya başlandığı, Dünya Savaşı sonrası o dönemde; gazete ve dergilerdeki sanat ve edebiyat, kültür ve siyaset tartışmalarını, sağdaki ve soldaki kavgaları ve akımları; elbet bulabildiğimce, satır satır izlerdim. Dersler umurumda olmazdı, onları serçe parmağımla yapacağımı ve en iyi notları alacağımı bilirdim. Ders dışında kalan, alabildiğine geniş zamanımda ateşli, coşkulu doğama nasıl uyuyorsa, yakın uzak çevremde ne olup bitiyorsa, her şeyi didik didik ederdim bilincimle...

İkimiz de çocuk Hasan Hüseyin'e eğilmiş, tanımak istiyorduk onu!

Bir yandan da, dedim, kendi içinde olup bitenleri biçimlemek ve yazın diliyle ifade etmek, en sevdiğin uğraştı?

- Evet! Bir gün, ünlü bir ozan, ne bileyim, sevdiğim yazarlardan biri gibi olmak isteği ve ereği, en geniş yeri tutardı düşlemimde...

Kaç yıldır, burnumun direği sızlamadan okuyamadım şiirlerini.. Ufuk'la Barış bile, belki hiç anlamadıkları bu sözlerin kendine özgü müziğini, benim sesimden dinleye dinleye bu yaşa geldiler. Böylesine toplumsal ve devrimci özü baskın sanatsal örneklerin, nasıl olup da, biri 4, biri 2 yaşında bile olmayan bu iki çocuğa, büyüme ve gelişme yolunda ninni, türkü olabildiğini anlatmakta güçlük çekebilirim...

Tam o sırada Ufuk'la Barış; tiz sesleriyle bir ağızdan; bana yardım etmek güdüsüyle mi diyelim, şöyle başlayan bir bölümceyi okudular:... *gelir bir gün/ en gizli tomurcukların ucunda gelir...*

Birden çok heyecanlandın; canevini delip geçmek istedi belki yüreğin.. Az önceki konuşmamızda; şiirin, çocuklar için ayrı, büyükler için ayrı olmayacağında, şiirin ancak şiir olacağında anlaşmıştık seninle. Vardın, çocuklara eğildin; ikisinden aldın kollarına:

- Ne gelir, canlarım benim, ne gelir *tomurcukların ucunda?*

- Uç uç böceği gelir! dedi Barış.

Ufuk ekledi:

- Güneşin ışıkları da gelir!

Gülüştük. Onlar kendi havalarındaydılar: *gelir işte gelir işte/ bal gibi gelir!..*

Doğruldun. Saniyelerce, mıh gibi çakılı kaldı üçümüzün üzerinde bakışların. Dayanamayıp konuştum ben:

- Biz üçümüz bir bütündük Hasan Hüseyin; anlatılmaz bir adanmışlık duygusunda yüzerdik, sana adanmışlık duygusunda.. bunun açıklamasını yapamam! Seni, tılsımlı bir ses ve renk dünyasında algıladı bu iki çocuk. Benim de onlardan kalır yerim yok; onlar, senin kendilerine anlamca ve söylemce en yakın deyişlerini belleklerinden, doğaçlamaymış gibi sese döküyor, çoğunca bir tür dönüştürüme de uğratıyorlar. Neyi nasıl anladıklarını bilemiyorum; bir erkek, bir 'baba' modelinin ötesinde; dedim ya, sende bir, kendilerini- buluş ve benimseyiş.. Benimkisine 'aşk' dedim ben; onlarınki nedir, bilemiyorum!

Aklınla duyguların, belli ki sürekli deviniyor; hiçbir şey, gözleminin ve dikkatinin dışında değil.. Ben senin asıl, masallardaki gibi duruşunu sevdim o gün; şiirlerin bana, yiğitliğin şarkısını söyleyen, çok özden bir ozanı getirmişti; nerelerdeydin diye sormayacaktım: Ya hapislikteydin, ya sürgünde, işsizlikte, besbelli!

Kendi kendine konuşuyormuş gibi mırıldandın:

- Sana, dedin, hiç bilmediğin, hiç yaşanmamış bir aşk sunabilsem..

Az önce ben, işte bunu, böyle düşünmüştüm! Ağustos Şiiri'nden bir dize geçiyordu o sıra içimden: *ben bir ışık için tepmişim rahatımı...*

- O şiir, sürgünde yaşadığım bir aşkı anlatır.. İnsan, en olumsuz koşullarda da âşık olabiliyor!

Güldün.

O şiir, dedim, yazdıkların içinde en çok etkisinde kaldığımdır; beni sana estiren güç'le, sana ulaşmanın olanaksızlığı düşüncesinin karmaşasıdır onda benim yaşadığım..

- O aşk, orda bitti, dedin, Gürün'de.. Şiirin yazılmasıyla bitti! Belki de, işlevi buydu...

- Aşk bitmez! diye direndim; belki başka zamanda, başka birinde sürer...

- Haklısın! Aşksız yaşanır mı hiç! Aşk, sıradan insan için de, bir sanatçı için de, vazgeçilmez bir şeydir; hava gibi, su gibi...

İkimiz de sırtüstü yatmışız, derinliğini birlikte seyrediyoruz göğün.

Sen konuşuyordun daha çok; anlatacaklarını bir güne, bir tek gezintiye sığdırmak istercesine, konudan konuya atlayarak konuşuyordun. Çocuklar çakıltaşı toplaya toplaya uzaklaşmışlardı. Onları yakınımıza çağırdım.

- Acıktınız mı?

- Eh.. dedi Ufuk.

Sofra kurmada bir daha yardım ettin bana. Kalan yiyecekleri gazetenin üzerine serdik, elmaları soyduk. Sen yalnızca çekirdeksiz üzümden, küçük bir çıngıl aldın; çocuklarla ben, açık havada iştahlıydık.

- Ne güzel, dedin bize bakıp; ben pek kolay acıkmam..

Hapislikten sonra; ver elini ey güzel İstanbul! mu demiştin?

Aç kalmış, sürünmüşsün, kapılar kapanmış yüzüne; domates ekmek bile aslanın ağzındaymış. *adım benim unutulmuş bir köşede - kerpiçler arasında...*

Bir iyice tanımışsın; ... *bir zamanlar silik soluk* yaşadığın/.. *padişahlar mermerler düşler şehri İstanbul.../u!*

Yedi Çatallı Kazık, bu tanıyışın ürünüymüş!

Köprü altlarında yatmışsın. Bir tanıdıktan aldığın borç parayla trene atlayıp, aç susuz geri dönecekken...

Hiçbir şey dokunmamış da sana; tıpkı Maraş- Elbistan dağlarındaki gibi; ellerin arkadan kelepçeli, ayakların bukağılı; asker kaçağı deyip üçüncü mevki vagonda; Ispartalı iki er arasında gerisin geri Sıvas'a götürülüşün işlemiş iliklerine..

Sıvas'ta Kabakyazısı'nın ayazı. Soğuğa sormuşlar: Nerelisin? Erzurumluyum ama, demiş, Kabakyazısı'nda otururum!

Ordaymış çocukluk arkadaşın Hakkı Torunoğlu, orda tanımışsın Ressam Balaban'ı. ... *kav çakmak kara kaygu acı türkü içiçe...*

- Gerisini onlar anlatsın!

Ellerine baktığımı gördün; koca koca açtın iki karışını da; sordun:

- Ellerim çok büyük, değil mi?

Ben senin türkünü dinliyordum: *bir çocuk ağlıyor içimde - kıyısında çocuk bahçelerinin...*

- Evet, dedin, alışacaksın buna; ya türkü yakarım ben, ya şiir düzerim...

O bahar Sosyal Adalet'te yayımlanan 'Kocabebek' şiirini yaz boyu yineleyip durmuştuk çocuklarla. Kır yollarında yürüyerek dağıtırdık yalnızlığımızı; akşam dönüşlerimizde, ben başladım mı şiiri okumaya, Ufuk'la Barış hemen araya girerlerdi: *şimdi kayısı çiçekleri tozutur geçer/ şimdi şarap düşer kızgın bağlara...*

Tanrım, o nasıl seslenişlerdi!

Nasıldır kızgın bağlar, o senin ikliminde; nasıl düşer şarap, kızgın bağlara, nasıl tozutur kayısı çiçekleri; nasıl anlatmalı sana şimdi, ağustos şamatasında, o bizim yürek ağrıtan bir

koroyla söylediklerimizin cırcır çekirgelerine karışmasını; nasıl anlatmalı, ana oğul ve kızını dinlerken, ishak kuşunun ötmez oluşunu, susmuş gibi duruşunu fundalıkların!

yıkılır bu düzmeceler yıkılır/ köprüler kurulur aydınlıklara... bölümüne geldik mi şiirin, dedim sana, yerlerinde duramaz olurdu çocuklar; bir gece önceki sıcak yağmurun yıkadığı çakıltaşlarını ayak uçlarında sektirerek, iki adım önümden giderler ve çınlatırlardı oraları...

- Demek üçünüz birden bellemiştiniz şiirimi, demek o denli sevmiştiniz Kocabebek"i?

Sesinde yüzünde bir çocuk sâflığı ve sevinciyle soruyordun bunu.

- Sevmek de söz mü! dedi, lâfa karışarak Ufuk; eğildi, yerden aldığı yuvarlak taşı, asfaltın geçtiği yöne doğru, eğim boyunca fırlattı.

Az durdun. Bu kez, 27 Mayıs'tan sonra Ankara'ya gelişini anlattın. Belki de, yaşamının en sevilesi öyküsüydü bu: Gürün 'deymişsin, *sürgünde*!

Dost'un sahibi Salim Şengil; uzun süredir sessiz kalışını merak etmiş, nerdesin diye yazmış sana. Sıcak küle gömerek 'dolum' yaptığın radyonun başındaymışsın günlerdir. Devrim'i izleyen haftalardaymışsın, kulağın ve yüreğin ...

Çıkıp gelmişsin Dost'a, Ankara'ya:

- Bildiğim tek adres buydu!

Salim Şengil; Akis'te sanat sayfaları düzenleyen, kitap tanıtan, arasıra düzeltmenlik de yapan; ama asıl işi Sümerbank'ta memurluk olan Sunullah Arısoy'a bir gün;

- Senin orda bir iş bulalım Hasan Hüseyin'e.. demiş.

Hasan Hüseyin'in solculuktan mahkûmiyeti var, demiş Sunullah Arısoy; Sümerbank'a öneremem, hem ben kendim de iğreti duruyorum. Ama, Akis'teki düzeltmenlik işim bana fazla geliyor; Metin Toker'e de 'solcu' olduğunu söylemeyiz...

Öyle olmuş; o kanalla girmişsin Akis'e.

Kısa zamanda da, vazgeçilmez üyesi oluvermişsin derginin!

Ve solculuğun değil, işçiliğin ırgalıyormuş patronu...

Ben seni orda buldum. Hey gidi bindokuz yüz altmışüç yılının haziranı temmuzu ağustosu, hey!

63'ün ocak ayında birlikte kurduğunuz Sosyalist Kültür Derneği'nden de önce; Nejat İzar ve o günlerde TİP'ne giren bağımsız senatör Niyazı Ağırnaslı; ayrıca İlhami Soysal, Yahya Kanbolat, Kenan Somer, Attila Aşut.. gibi, sana yakınlıklarını sonuna dek sürdüren, o dönemin de önde gelen sosyalist aydınlarıyla kısa zamanda dost olmuşsun..

Sosyalist Kültür Derneği için şöyle dedin:

Bu dernek, sosyalist kültürü yaymaya çalışacak; o günlerde kurulması düşünülen Türkiye Sosyalist Partisi'nin de çekirdeğini oluşturacaktı...

Yine aynı günlerde, Türkiye İşçi Partisi'ne eylemli olarak üye oldum; Sosyal Adalet Dergisinde de yazmaya başladım.. Partimin türlü basamaklarında, bir sürü görevim var: Ankara il yönetim kurulu üyeliği, Merkez Basın Bürosu ve Bilim-Araştırma Kurulu üyelikleri.. (Daha sonra, kısa süre için Ankara İl Başkanlığı da yapacaktın.)

- Ayrıca, dedin, Basın-İş Sendikası genel sekreterliğinde, etkin görevim var..

Onurlu, ağırbaşlı bir duruşla ekledin:

- Kendime, 27 Mayıs'la esen görece özgür hava içinde ve '61 Anayasası Ankarası'nda bir yaşama alanı bulmaya çalışırken, birdenbire politikanın da içine girdim.

Yurdumuzda, dedim, sola açılış sürecinin hızlandığı bu dönemde senin tanınman da ivme kazanmış oluyor; elbet çok şey borçlusun 27 Mayıs'a!

Sırtını iğde ağacına dayadın, ayaklarını ileri uzattın,

üstüste koydun, güneşin iyice alçaldığı yöne bakmaya başladın. Derken, son derece pürüzsüz bir ıslıkla; ilkin, hiç bilmediğim birkaç marşa; sonra, az çok kulak dolgunluğum olan marşlara geçtin. Ben o güne dek; tek başına, hem de ıslıkla, 'Enternasyonal'i bu değin güzel seslendireni hiç dinlememiştim. Çok etkilendim, ağladım.

Benim duygulandığımı görünce, bu kez 'Avusturya İşçi Marşı'nı söyledin, yine ıslıkla.

Ben sessizce ağlıyordum.

Çocuklar; ceplerine doldurdukları ne varsa, gelip yanıbaşımıza döktüler.

- Yeni bir ev kuracağız.. dediler.

Sordun:

- Bütün dünya ev kurar; bizim niye yok bir evimiz?

Şaşırdım;

- Benim bir evim var, dedim; onu seninle yeni baştan kurmak güç..

Ellerimi tuttun;

- Güç olacağını sanmıyorum.. dedin; sen istersen eğer...

Bir daha.. belki, hiç o değin uzun bakışmamışızdır.

- Peki! dedim.

Kalktın, oynamaya başladın. İçinden gelen, benim açık açık işitmediğim bir ezgiye uyuyordun sanki oynarken. Besbelliydi bu.. ve senin yüzünde, ikindi güneşinin altın rengi vardı yine. O güneşi unutmayacaktım.

Yeniden dinginleştiğimizde, artık batmıştı gün.

Sorayım dedim:

- 27 Mayıs öncesi.. On yıla yakın bir süre var; neler yaptın, deseler...

- Her şeyimi yitirmiştim! dedin, sustun.

Düşündüm: 1950'li koşullarda, yitirdim.. dediklerin, demek ki 'her şey'di. O yaşta bir insanın; şiire, mesleğe, bu demek yaşama yeni başladığı bir noktada kırılmasının ne olduğunu, olanca acılığı, karanlığı ve dehşetiyle kavramaya çalışıyordum; yine de, içinden yaşamadıktan sonra, elbet tamıtamına duyumsanamazdı..

Neden sonra, yeniden konuştun:

- Yıllar geçti gitti; yoksullukta, ama şiirin göbeğinde! Gürün Ağırceza Reisi, şimdilerde savunman Kanber Rişvanoğlu, benim 'iyihal'ime de bakıp, siyasal ve kamusal haklarımı geri verdi, yasalar önünde aklanmamı sağladı. Rişvanoğlu; belli ki, yaşadığımız döneme yabancı biri değildi. Dosyamın altına şunları yazmış: "Adalet, temeli derler mülkün/ Bu gerçek, yürekli ve bilgili hâkimlerle mümkün!"

Akşam oldu. Ağustos toprağında, sırtüstü uzanmış, yatıyoruz hâlâ:

- Biz bu gece, nasıl döneceğiz o kente?

Hayır; birbirimize sormadığımız tek soru buydu!

Çocuklar, onca oyunun yorgunluğuyla, uyuyuverdiler yanıbaşımızda. Biz, yıldızlara bakıyoruz, tek tek. Onların en çok parladığı, gecenin bir hayli ilerlediği saatte kalktık yerimizden. İkimiz de, önümüzdeki güçlükleri mi düşünüyorduk? Senin için, benim için, kocam için, Ufuk ve Barış için, doğmasını isteyeceğimiz çocuğumuz için, hepimiz için çok zor olacaktı..

İkimiz iki çılgındık, besbelli, böyle; kentin içi bile sağlam pabuç değilken, iki çocukla ıssızlıkta!

Nasıl bir başbaşalık gereksemesiydi ki bu?

Ufuk'u sen, Barış'ı ben, aldık, anayola çıktık. Karanlığın serinliğinde, önümüz sıra uzanıyordu gece; adımlarımızı dinleyerek, bir uzun süre yürüdük.

- Sana ayak uydurmak zor, dedim; rüzgârın önünde gibi gidiyorsun!

Güldün;

- Sen de pek yavaş sayılmazsın!

Issız şoseden hiçbir araç geçmiyordu. Çocuklar uyuyor; onlar kucaklarımızda, herşeyden habersiz, birer minik varlık...

- Bir araba gelse de alsa bizi.. dedim.

Senin başın havalardaydı. Ömrünce aradığını bulmuşsun duygusunu yaşamakta olduğunu bilmek isterdim o an.

- Böyle, dedin, sabaha dek yürüyebilirim!

Ve ekledin:

- En önemli özelliklerimden biri, hızlı ve uzun yürüyüşlü olmaktır...

Ben korkuyor ve susuyordum.

- Geç kaldık.. diye mırıldandım; ay da gecikti!

Takıldın bana:

bir akşam kırlarda kaldım âvare/...

Hiç bozmadan ekledim:

perilerle her yer meskûndur sandım...

Gülmeye başladık. Durdun, tam tepeye baktın:

- Nere gitsem, dedin, bu yıldız benimledir!

- Fakat, dedim, o benim yıldızım!

Derinde ve uzakta, çok sevdiğim, her gittiğim uzayda önce onu bulduğum, durağan bir yıldızı gösteriyordun bana;

- Gördün mü, dedin, yıldızımız bile aynı!

Ben sordum:

Talih yıldızına inanır mısın?

Hiç düşünmedim, dedin, güldün; sen inanıyorsan, birleştirelim inançlarımızı?

Sonra dedin ki:

- Bir yıldızım daha var benim; bütün yıl, Terazi'ye yakın yol alan Siriyus'tur o.. Yeşil yeşil kırpışır durur.. Onu ne zaman görsem heyecanlanırım..

- Ah, dedim, ikinci yıldızın, zor bir yıldızdır! Oynaktır her şeyden önce, yılboyu gezer; her mevsim, giderek her ay, aradığın yerde bulamazsın onu!

Yürüyoruz. Adımlarımızdan başka ses yok. Ankara uzakta; sık sık, boylarımızı aşan yarlar içine girdiğimizden, kentin balkımasını göremiyoruz. Lâkin düşüncelerimiz, yaşama yeni başlıyormuşuz gibi cesur! Cesuruz ve korkular içindeyiz! Ağustos yeli okşuyor alınlarımızı. Ankara'ya doğru değil de, coşkulu bir bilinmeyene ilerler gibiyiz. Derken, gündüzünkülere benzemeyen bir türküye başladın; tüm korkularım ve yorgunluğum dağıldı benim de: kaşların ince ince-vay lili vay lili/ ölürüm görmeyince-yâr yangınam/ sen benden ayrılaman-vay lili vay lili/ kabire girmeyince - ben vurgunam..

Yürüyoruz.

Bu türkü, senin kolay anlaşılamayacak bir yanını sergiledi önümde. Ah, yıldız ışıklarında göremiyorum ki yüzünü! Hani nerde, yeşil yeşil kırpışan Siriyus?

İşte! Dar vadiye bir kamyon, olanca hızıyla girdi. Farlarında hemen gördü bizi: Kucakta iki çocuk, bir kadın, bir erkek.. Telaşla, ikimiz birden kaldırdık ellerimizi. Az ilerde, gümbürtülü bir sürtünüşle durdu şoför. Koştuk; sağ yanı boştu sürücünün, doluştuk.

Konuşmadan yaklaşıyoruz kente. Kayaş'ı, Mamak'ı geçmişiz.

Genç bir adamdı şoför, hiçbir şey sormadı bize.

- Benim olmalısın!

Bunu ilkin hangimiz söylemiştik, karıştırıyorum!

Günün 24 saati, ayın 30 günü, yılın 4 mevsimi sevecek miydik birbirimizi? Ya sen, türküler söyleyerek ve hep yazarak doldurduğun yaşantından, ne kadarını ayırabilecektin bana, bize?

Biz.. Biz'in ne olduğunu iyice düşünmüş müydün?

- Benim olmalısın!

Nasıl bir duyguydu o gün bu?

Sanıyorum Çankırı Caddesinde bıraktı şoför bizi. Bir taksiye bindik. Gecenin kaçıydı ki? Bir yokuş çıktık. Meteoroloji Yokuşu olduğunu, oralarda yaşamaya başladıktan sonra öğrendim..

- Evim bu yakında, dedin; biz bu gece bir dostumun evinde kalacağız.

Geldiğimiz yer, Remzi İnanç'ın annesiyle birlikte oturduğu bekâr eviymiş. Kardeşin Kadir'le, karısı ve çocuğuyla oturuyormuşsun sen. Kardeşingil, Sıvas'ta düzenleri bozulunca, o bahar gelmişler Ankara'ya. Ve sen Remzi'nin anahtarını, sabahleyin otele gelirken ödünç almışsın. Öyle ya, çoluk çocuk, tam bir aile gibi görünsek de, birlikte kimliksiz kalamazdık benim otelde...

- Karanlıkta girin, demiş Remzi, annem canınıza okur valla!

Senin bekâr olduğunu biliyormuş Remzi'nin annesi.

Elektriği açmadan girdik eve. Çocukları, elyordamıyla bulduğumuz sedire yanyana uzattık. Kaldıkları yerden sürdürdüler uykularını.

Sımsıkı kapatılmış kalın perdelerle sarılıymışız gibi algıladım bulunduğumuz yeri, bir salon olmalıydı, hayli geniş.. Karanlıkta nereye yönelsek gürültü çıktığından, işimize yarar bir eşya bulamıyorduk. Ellerimizle, uzun, ahşap bir nesneyi boydanboya yokladık. Üstü boştu, yemek masasıydı herhal. Kalınca bir örtüyü serdik üzerine.

-Haydi, dedin bana, hemen uzan, çok yoruldun...

Gerçekten, dizlerimden aşağısı titriyordu. Çıkıp uzandım masaya. Sen de yanıbaşıma.. Lâkin.. Hay körolsun, daha öpmemiştin bile; olduğu yere, dört ayağıyla çöktü masa!

İkimiz aynı anda inmiştik. (O günden sonra, 20 yıl birlikte yaşadık; hiçbir zaman, o olaydaki kadar utanmadık birbirimizden...)

Soluk bile almadan.. uzun süre...

Hayır, beklemedik; bir ışık, yandaki odada!

- Kim o, kim var orda!

Burnundan soluyup fısıldadın:

- Kuş bile uçurtmaz bu kadın!

- Remzi'nin annesi mi?

- Başka kim olabilir ki!

Görmeden tanıyordum Remzi'yi. Rastlantı bu kadar olsun; ben Nevşehir'e atandığımda, Hulûsi de orda, ilköğretim müfettişiydi. Tam dört uzun yılımız geçti Nevşehir'de. Bu yılların birinde Remzi İnanç adında bir genç adam, yakın köyde yedeksubay öğretmendi. Uğradıkça, güzel söyleşirlermiş; dikkatini çekmemiş olsa, anlatmazdı Hulûsi..

- Ne yapsak, dedim sana; gelir mi dersin yanımıza?

Daha pek çok kez, evin orasında burasında kapılar açıldı kapandı, ışıklar yandı söndü. Sürekli bir homurdanmayla, oradan oraya girdi çıktı yaşlı kadın, yanımıza gelmedi..

Sevişemedik.

- Aşk mahremiyet ister! dedin.

Yanlış mı anlamıştım? Çok bozulmuş olmalıyım; niye alındığımı hâlâ bilemem, fakat onurum kırılmıştı. Gözümüz karanlığa alışınca görebildiğimiz kanepenin bir köşesine çekildim. Elim ayağım bedenim durmadan titriyordu. Öyle kaldım. Geldin yanıma, uzun uzun dokundun bana; ellerime

yüzüme saçlarıma... Dokunuşun yumuşak, dikkatli, belki de çekingendi. Gittikçe netleşen bir fısıltıyla konuşuyordun:

- Küsçiçeği gibi durmasana!

Sonunda gülebildim. Titrememi nasıl açıklayabilirdim ki?

Gülünce, çektin beni kendine. İkimiz yanyana oturduk. Öyle yakındık birbirimize. Salonun dışında ışıklar, durup durup yanıyor; buzlu camın önünde homurtular..

Sonradan anlatmış sana Remzi; o gece anneciği çok tedirgin olmuş, uyku tutmamış, korkmuş da.. Neden salona gelmedi, belli değil!

Ah, çocukların mışıl mışıl uykusu.. Hiç uyumadık biz. Birbirimize yaslanıp oturduk. Ellerim avuçlarındaydı. Sen iyiden iyiye yanıyordun; bense, buz gibi.. Korkuyor muydum? Kimden, neden?

Sabah çok erken, tası tarağı toplayıp çıktık evden. Yorgundum. Gözlerim şişmiş olmalıydı.

- Ben senden beterim, merak etme.. dedin, gülerek.

Az aşağıda genişçe bir alan vardı. Durup otobüs bekledik.

Parmağımda benim, beyaz 'alyans' vardı; 27 Mayıs'ın ertesinde altın nikâh yüzüklerimizi orduya bağışlamış, devletten de bu beyazları almıştık Hulûsi'yle. Beklerken, yüzüğü parmağımdan çıkardım, yanıbaşımızdaki çöp sepetine bıraktım. Sen bana baktın;

- İkimiz, dedin, aynı yatakta, aynı yastığın üzerinde, bütün gecelerde yanyana, sımsıkı sarılmış.. uyuyabilmek için, ne gerekiyorsa yapmalıyız!

Durdun, yüzümü inceledin, kıpırdaşıp duran çocuklara baktın, ekledin:

Evimi ona göre düzenleyeceğim; Kadir'e kirayı da ödeyebileceği bir iş bulmalıyım hemen; ve biz, kendi evimizde, yalnız kalmalıyız!

Ben, önümüzdeki engelleri düşünmek bile istemiyordum; sen yeniden ekledin:

- Elbet çocuklarımızla!

Yorgunluk yüzünden, hırçındım ben;

- Çocukları,.dedim, kimseye bırakmam! Aramızda, onlarla ilgili en ufak sorun olacaksa, şimdiden bırakalım düş kurmayı!

Sen, bana göre daha kararlı ve kesindin:

-Senden, dedin, kim isteyebilir ki bunu? Hiç kimse ayıramaz çocuğunu anasından!

İçimi çektim:

- Sayısız örnekten sözaçmanın anlamı yok. Tarihin asla kapanmayacak yaraları vardır; kadınların yaşanmış büyük acılarıdır onlar. Mao'nun karısı Ho, Uzun Yürüyüş'te, iki çocuğunu geride bıraktı.. Ve bir daha, asla göremedi onları!

Aldın, bir çorbacıya götürdün bizi. Ulus'ta bir çorbacıya, yan sokakta. Çocukları doyurduk; biz seninle, birer sütlü kahve içtik. Biraz toparlanınca, attık kendimizi Gençlik Parkı'na.

Çocukların gözüne, uçsuz bucaksız bir orman göründü Park; su içinde saza benzer bir söğüdün yakınına oturduk. Masallar vardı havada.

Bizim yarım günümüz kalmıştı ve söyleşecek çok şeyimiz vardı.

Hep orda kaldık; acıktıkça simit yedik, dondurma filan..

Pek çok şeyi bir arada yaşıyordum; pek çok duyguyu.

Sana;

- Ardımda otuz yılı bıraktım, dedim; işte, 'benim' diyebileceğim şu iki çocuk var avuçlarımda...

- Bir otuz yıla da.. dedin, güldün, var mısın benimle?

Bunu derkenki gülüşünü ve çekiciliğini nasıl unuturum? Ateşli, enerji dolu, kıpır kıpır bir insansın; yürümüyor,

koşuyorsun. Parmağını oynatmakla yapabileceğin bir iş için tüm bedenin oynuyor! Seni gördüğüm andan başlayarak, belki de dünyanın en yürekli, en âşık kadını ben olabilirmişim gibi duyumsar oldum kendimi; bundan böyle, sonuna dek gidebilir, ne istersen yapabilirdim.

- Yeter ki sen iste!

- Benim istemem yetmez, dedin; sen istemelisin!

Bana çok uzaklardan başlayarak, aileni tanıttın yavaş yavaş:

- İki savaşta, dört cephede dövüşmüş Şükrü Babanın en büyük oğluyum! diye girdin söze; Nadire ve Halime ablalarımdan sonra doğan bir erkek bebek ölünce, bana onun adını vermişler: Hasan Hüseyin. Ben şimdi, yaşayan sekiz kardeşin üçüncüsüyüm.

Sürdürdün:

- Nalbantoğulları derlermiş; o ailede, babamdan başkası kalmamış. Şükrü Baba, hem I. Büyük Savaşta, hem Anadolu Kurtuluş Savaşında 'gazi' olmuş.. Dönüp Gürün'e geldiğinde, gerçekten kimsesizmiş. Keziban'dan olma, yetim Gülşan Kıza içgüveyisi girmiş. Tapuda Keziban Nineye kayıtlı bir ev ile iki parça bahçeye olanca gücünü ve alınterini dökmüş, döktü, döküyor. Senin anlayacağın; Şükrü Babanın ömrünün anlamı da özeti de, o kadın, o sekiz çocuk, o evle o iki bahçedir bildim bileli.. Ha bir de, Yılandere sırtında, yamaçta yola yakın, ufacık bir bağ vardır; isterler ki Gülşan Anayla Şükrü Baba, günü gelince kendilerini o bağa gömsün çocukları..

- Gürün'deki sürgün yıllarımda, çok bunalırsam o bağa giderdim. Belden yukarısını soyunur, güneşin en çıplak saatinde, ciğerlerimden kan gelesiye çalışırdım toprakta!

Anamın babası bostancıymış.. Bizi, Keziban Ninemiz büyüttü. Sonra gelen kardeşleri; sırasıyla Hanefi'yi, Kadir'i, Güler'i, Bekir'i Baylan'ı büyütüp sokağa salan, Nadire ve Halime ablalarımdır. Daha doğrusu önden yetişen, arkadan gelene bakıcılık ederdi...

- Sekiz kardeşsiniz yani?

12 doğurmuş anam; arada dördü ölmüş. Biz sekiz kardeş, bir de Gülşan Anayla Şükrü Baba; Gürün'ün Kurultay Mahallesinde, Bayırbağ Yokuşunun tepeye yakın böğründe, 257 numaralı hanede yaşadık on nüfus, yaşıyoruz. Çocukluğumuzda; yakındaki Pınarbaşı'na göçeden teyzemin bitişiğimize kurulmuş evi satınalındı, bizimkine eklendi.. Yaşıyoruz dedimse; şimdi büyüdük, herbirimiz bir yere dağıldı.. Evde yalnız Baylan Kız var; gelinlik o da, el-ulağı annemin, akşamda sabahta verirler kızı birine...

- Anlat! dedim.

Hiç nazlanmadın:

- Babam Şükrü Efendi, mahalledeki adıyla Şükr'aa, 1898 doğumludur. Asıl zanaatı dülgerlik, daha iyisi aşıcılık; ağaçtan topraktan, birincilikle babam anlar Gürün'de. Anamla ikisi, gençliklerinde dokumacıydılar. Benim bitirdiğim Kurultay İlkokulunda, çocukluğumda hademeydi babam; derken, Gurün Ziraat Bankasına geçti. Ordan da; ben mapusta mıydım askerde mi, Sıvas'ın Cer Atölyelerine bekçi oldu. Daha sonra, iki vagon arasında kalıp sakatlanınca ayrıldı işinden. 'Malûlen' işçi emeklisidir. O gün bugün, bir avuçluk toprağımızda, hem ağadır hem ırgat! Ayrıca, kimin bağı-bahçesi demez, bulduğu tüm yoz ağaçları, dere tepe aşılar...

- Kardeşlerin?

- Onlar okuyamadılar. Hanefi ile Kadir; ilkokul sonrası çırak verdi onları Şükrü Baba, iyi marangozdurlar. Küçüğümüz Bekir, Sıvas Erkek Sanat Enstitüsünü bitirdi, motorcudur.

Kızları okutmadı Gülşan Ana. Nasıl ve nerede okuyacaklardı ki!

Senin, 4 Mart doğumlu olduğunu öğrenince şaşkınlığımı gizleyemedim:

Çok garip, dedim; doğum günü 4 Mart olan birini sevmiştim!

Yüzüne baktım, ekledim:

- 17'sindeydim; ilk aşkımdı..

Sıra sendeydi:

İlk aşkımı.. deyip aldın sözü; ben de unutmuyorum. Ama, senden hızlıydım ben; birini bırakıp bir başkasına sevdalanmaya, ilkokulda başladım. Ablalarım 5. sınıfta mı neydi, onların sınıfından bir kızı seçtim sonunda; beni kucağında taşırdı... Öncekiler- sonrakiler bir yana; unutamadığım en eski o vardır. Bıraksalar oracıkta, daha ilkokuldayken evlenirdim onunla!.

Ayrılmadan önce; bana iki zarf dolusu, daktilo edilmiş şiir verdin; onları evinden bir koşu gidip getirmiştin:

- Bak, bunlardan başka tek şiir yok elimde. Ne yazarsam bundan sonra yazacağım. Bu iki zarf, yakın gelecekteki iki kitabın karbon kâğıtla yapılmış biricik kopyalarıdır. Biri, sana söylediğim 'Kavel' adlı dosyanın eşi. Bu yaz başında, Ataç Yayınları sahibi ve yöneticisi Şükran Kurdakul'la, Devrim Ocakları ve Kültür Dernekleri Genel Merkezinde görüştük. Kendisi, eski yeni şiirlerimden bir seçmeyi kitaplaştırmayı önerdi...

Seve seve kabul etmiş ve kotardıklarının aslını, resimlemesi için Ressam Balaban'a, Bursa-Seçköy'e yollamışsın. Şiirlerini alır almaz yazdığı mektupta, " Mum ışığında, çıra alevi altında, hem ağladım, hem resimledim kitabını..." diyormuş Balaban.

Kitabına 'Kavel' adını verenler, Şekibe ve Halit Çelenk dostlarınmış.

- Neden Kavel? dedim.

Anlattın:

- İstinye'de kurulu Kavel Kablo Fabrikasının 173 işçisi önden, 28 Ocak 63'te beş günlük oturma grevini başlattılar; sonra, tüm Kavel işçileri, tezgâhlarının başında greve gittiler. 36 gün sürdü grev, 4 Martta bitti. İşçiler ilk kez, büyük bir dayanışma örneği verdiler. Destansı bir direnişleri oldu. Çok önemli bir grevdi bu. Grevdi yani! Olayın önderliğinde Maden-İş Sendikası vardı. Ve bu eylem, Maden-İş'in ilk grev dersi oldu!

Elbet beni de etkiledi olay, çok büyük heyecan verdi; bildiğin şiiri yazdım! Bu öncü eylemi, çoban ateşine benzettim şiirimde. Söz verdim işçi kardeşlerime; Kavel kapısında evleneceğim.. dedim, ilk çocuğumun adını Kavel koyacağım.. dedim. Benim de bu ilk kitabım, ilk çocuğum sayılır! O sıra gazetelerde büyük harflerle şöyle haberler yer alıyordu, gözüne çarpmamış olamaz: 5 grevci gelin güvey oldu! Grevi bir fırsat bilen 14 grevci, sevdikleri ile Sergi Sarayında evlenecekler; düğüne, bütün İstanbul davetli! Berec âşıkları, ilk çocuklarının adını 'Grev' koyacaklarmış! Vb..

Aslında, Kavel adıyla çıkacak kitaptakilerle, şu ikinci dosyadakiler, hemen hemen aynı yılların ürünleridir; aynı telden çalanları grupladım...

Bir süre sustun, parkta dolaşanlara baktın ve ekledin:

- Asıl bundan sonra ve gittikçe daha aydınlık, aynı zamanda daha vurucu şiirler yazacağımı biliyorum. Okura ulaştıkça, sanatımın da açılacağına güvenebilirsin. Öte yandan; anlaşılırlık ereğim olmakla birlikte; anlaşılmamaktan da, kesinlikle korkmuyorum. Kuşkusuz deyişlerim, söylemim daha da zenginleşecek; zamanla her düşündüğümü, duyumsadığımı, izlenimlerimi.. anlatıp şiirleştirerek, belli bir kitleye ulaşacağım.

- 'Kitle' derken neyi amaçlıyorsun? dedim.

- Bununla 'herkesi' kastetmiyorum; kaba halkçılıktan nefret ederim.. ve elbet, gerçek şiir beğenisi olan seçkin bir okur varlığına kavuşmak isterim. Ne var ki, görüşlerimin de, olabildiğince çok kimse tarafından paylaşılmasını, her sanatçı gibi düşlemekteyim; çünkü sanatı, politikadan ayırmıyorum, bir anlamda...

Başka kopyaları yokmuş, bana emanetmiş dosyaların.

Tatlı bir onur duygusuyla başımı sallayıp duruyordum. İkinci dosyayı elimle tarttım; 'Kavel' ağırlığındaydı.

- Oku, dedin; sen Ankara'ya taşınınca yayımlarız onu da!

Acı konmamış bir zarftı bu ikincisi.

- Hapisten çıktıktan sonra Gürün'de, Sıvas'ta, Ankara'da yazdıklarım, dedin; kimilerini dergilerde yayımlattım, onları biliyorsun.. Anlattığım gibi, bir bölüğü ile 'Hiroşima'yı düzenlemiştim.. Onun da kopyası tekti ve bir hanım arkadaşımdaydı; ne yazık ki, kendisinde olanı bulamadı!

-.....?

Kaşlarımı kaldırmışım.

- Daha öncekileri soruyorsan; dün kırda söyledim, 51'de ben içeri alınınca elkonulmuş ve yokedilmişti; senin anlayacağın, hiçbiri bir daha dönmedi bana.. Hapiste, bu demek Elbistan'da ve Nevşehir'de; askerlikte Erzincan'da yazdıklarımın çoğu, orda burda kaldı, yitti yani!

Dikkat ediyordum; hep yitmelerden, zoralımlardan sözediyordun. Bana göre zulmün daniskasıydı bu; sen ne diyordun, bilemiyorum.

Konuşa konuşa Gar'a geldik. Hazır bekleyen trene baktın;

- İşte ayrılığın rengi! dedin; kara tren...

Ne zaman kavuştuk ki, ayrılık sayıyordun?

Çocukları attık içeri, arkalarından çıktım basamağı. Derin derin bakıyorsun yerden yukarı. Ben trenin penceresindeyim. Koca Gar'da, ikimizden başkası yokmuş gibi duruyoruz; ya da, on üç on dört yaşlarında ilk aşklarını yaşayan çocuklar gibiyiz. Tren, gövdesiyle kıpırdadı. Sana eğildim. Ellerimi bırakmıyorsun, trenle birlik hızlanıyorsun. Gördüğüm en duygulu bakışlar bunlar. Çocuğunu bırakmak istemeyen annenin umarsızlığı sanki..

Atlayıverdin trene!

- Ne yapıyorsun?

- Ben de geliyorum!

Bastın beni bağrına. Sahi, vedalaşmamış mıydık?

Bir an öyle durduk. Tren hızlanmıştı. Ayaktaydık ve küt küt atıyordu yüreklerimiz. Yüzüm, tam yüreğinin attığı yerdeydi. Çenemden tutup kaldırdın, gözlerimin içine baktın. Güneş batmak üzereydi. Öpecekmiş gibi eğildin:

- Arılar mı oynaşıyor, senin gözlerinin içinde?

bu senin gözlerindi ey benim ülkem-arılar oynaşan içinde/bu senin duruşundu ey kavgabiçim- en haklı silah güzelliğince/güneş gibi acımasız- toprak gibi unutkan- tohum gibi umutlu/ sen geldin ey benim özlemim ülkem-kadınım devrimbiçimim...

- Atlama sakın! -dedim.

- İzin ver, Polatlı'ya dek geleyim...

Bu kez senin yönün dönüktü batıya; benim gözlerimin içinde arılar, seninkilerde güneş oynuyordu. Çocuklar kendi havalarında, şakırdayan tekerlerin coşkusundalar. Polatlı pek çabuk geldi. Tuttun omuzlarımdan. Uzun uzun baktın yüzüme; bulmak istediğin ve varsa, gözlerimde onları arıyordun.

- Bak, dedim, güldüm; yine kara trendeyim, teslim aldığın gibi yolluyorsun! Ve biz, bir özlemlik yere gidiyoruz...

Durdum ve dosdoğru baktım, sorar gibi:

- Seviyoruz?

Omuzlarımdan bir daha tuttun, gözlerimin taa içine, işlercesine baktın; bir saniye mi, on saniye mi? Eğildin, yüzünü yüzüme bastırdın. İki gündür birlikteyiz; İlk kez o kadar duygulu öptün. Yeniden yüzüme baktın. Biraz uzaklaştırdın kendinden; hâlâ bakıyordun gözlerimin içine:

- Ölünceye kadar! dedin.

Son derece dürüst bir sesti bilincime ulaşan.

Kısaydı yanıtın.

Bunu hiç unutmadım Hasan Hüseyin. Bunun ne demek olduğunu, her durumda sordum kendime: Ne demekti ölünceye kadar sevmek?

Hiç unutmadım.

20 yılda, nice olumsuz durumlar yaşadık; benliğime işleyen, benim için, ikimiz için geçerli olan tek soru ve tek yanıt buydu, tek doğrultu:

- Seviyoruz?

- Ölünceye kadar!

Bir tekerlek mi döndü, sen mi karar verdin, hızla indin aşağı. Çıktın; ne şaşkınım! dedin; Ufuk'la Barış'ı öptün, bana bakmadan indin.

Sen görünmez oluncaya dek el salladım. Dimdik duruyordun Polatlı İstasyonunda. Kabarık saçlarının yarıdan çoğu beyazdı.

Karacoğlan'ın gül dalında kuruttuğu mendil değildim. Çetin işti benim için aşk. Kadın olup duldana sığınamazdım..

Öyle ayrıldık işte. Biliyorum, bizi düşünecektin bundan böyle; benim seni düşüneceğim gibi! Yüreğimi, gözlerimi,

tadan duyan soluk alan neyim varsa her şeyimi bıraktım sanki orda, kurakçıl Polatlı İstasyonunda; uzun kara trenin pencereleri önünde, o senin gülümseyip kalan yüzünün yittiği noktada..

Bomboş ve dalgın bir akşama girecek birazdan katar. Oturduğum yerden kımıldamadım. Şafağın söktüğünü gördüm neden sonra. Hiçbir şey düşünmedim ve pek çok şey düşündüm. Sonu gelmez bir ürpertiydi gövdemde dolaşan. Baştan ayağa duyguya kesmiş, dalgalanıp duruyordu varlığım. Beynimde, o en aldanmayan ve aldatmayan noktada, asla yorulup usanmadan taşıyıp duracağım, sendin artık!

Düşünüyordum; dal gibi bir genç adam.. Onun eşsiz olgunluğuna erişmek için, nedir ki otuzaltı yaş? Yoksul doğdum, dedi; yoksulluk içinde büyüdüm.. dedi. Anlıyordum; en güzel çağında, enerjinin doruğunda; en gerekli şeylerden kıyasıya kahredesiye yoksun büyümekti bu! Parasız yatılı devlet okullarında, nasıl bir ezilmişlikle oluşabilirse insanın kişiliği; işte öyle, ezile ezile! Ve sonra, inmiş o güzelim başa, anlayışsızlığın ve hoyratlığın yumruğu!

Düşündükçe, karanlık duygular basıyordu içimi.

Güzel mi güzel doğanla, ne kadar yatkındın ozanlığa!

Arkasız bir kasaba çocuğunun o yıllarda erişebileceği biricik uğraş olan öğretmenlik, bir hiç uğruna alınmıştı elinden. Düşün yolunda zindan demek; açlık, horlanma, işkence demek! Sen neyin cezasını çektin ki; şiir yazmanın mı, bir emsalsiz coşkuyla yaşamanın mı? Gencecik, süt gibi bir delikanlı, gencecik süt gibi delikanlılar; Ufuk'un yalnızca 20 yıl sonraki dal gibiliği!. Dağlarda kelepçeyle, bukağıyla.. ayakları kan içinde, sırtında kazak bile yok, nasıl bir kıyım ve kinle dolaştırılır insan? Ölesiye tiksinmek için, besbeter olsunlar diyebilmek için, iliklerinde duymuş olmalısın haksızlığı ve düzenin çürümüşlüğünü:

...ulan nasıl da harcıyorlar adamın tekesini/ toplum kahretsin topunu bu rezil sivrikülahlılar!

Sonuçta işsiz kalmışsın işte: Ömrünün sonuna dek paçanı bırakmayacak bir yazgı çizilmiş önünde! Toplumsal tutumsal daha bilmem ne'sel, birey olarak ne kadarcık pay düşecektiyse sana; gördüm, zoralınmış tümüyle!

Ortalıkta bırakılmışsın sonra da; devlet için, devlet adına, devlet gücüyle!

Yetenekli Anadolu çocuklarını açlığa mahkûm etmenin gerekçesiydi komünistlik! Bunun sayısız örneklerinden biri de sendin demek!

- Ne düşünüyorsun anne?

- Hiçbir şey ve her şey canım; uyumuyor muydun sen?

Tren koşuyor bozkırda. Batıya gidiyoruz; güneye kıvrılıyor tren, geceleyin sola dönüşümüzden anlıyorum; sonra batıya, yine güneye ve batıya.. Bir bir geçiriyorum konuştuklarımızı usumdan. Neler sığdırmadık ikibuçuk güne!

vur şuraya bir kırmızı/ balaban/ düğünlerden taşan kahkahalar gibi olsun balaban/ kavgalarda çakıp sönen yumruklar gibi olsun/ anladığın/ inandığın/ sevdiğin gibi olsun/ balaban!..

Bana, benden yarım yüzyıl daha yaşlı biriymişsin gibi, geçmişimi sordun hep; neleri sevdiğimi, neler okuduğumu, nerelerden geçtiğimi, nelerden vazgeçip geçemeyeceğimi...

Doğma büyüme 'köylü' olduğumu vurguladım en başta: Ruhumun derinliklerindeki yörüklük ve beylik düzeniyle sürekli çatıştığımı, ve kendi yolumu açmak için, sanatın dışında kalmış da olsam, kendime göre bir kavgayı benim de sürekli yaşadığımı...

- Dar mı dar bir çevreden geliyorum, dedim; otantikliği bozulmamış, yerelliği yerli yerinde!. Ama açlık nasıl bir şeydir, açıktan zulüm nedir, tanımadım bunları...

Dilerim beni bir abartıcı ve övüngen olarak algılamamışsındır; kendi hakkımda ne biliyor ne düşünüyorsam onu söylemiş olmalıyım:

- Hiçbir zaman toplum, dosdoğrudan bir şey istemiyordu benden, yönlendirmiyordu da... Duyarsız mıydı toplum? Yooo! Bin yıllardır sürdürdüğü tarihsel ama adı konmamış baskısını, alttan alta dayatıyordu yalnızca. Belki bilinçaltında toplum, elbet okumuşluğum yüzünden, 'güçlü' bile buluyordu beni!

Bense, yarın acıklı sayılabilecek kuramsallıkta da olsa; Cumhuriyetin, yepyeni yasalarla bana tanıdığı hakları bilişimden alıyordum gücümü: Bana karşı çıkanlara derhal karşı çıkıyordum, eşitlik yasalarını tanık göstererek! İlk öğrendiğim hünerler, nerede olursa olsun yürümek, kimin önünde olursa olsun konuşmaktı! Ve dışından, kıyısından tanıdığım sanatlar; mektuplardı, yaşamöyküleriydi, roman ve şiirdi, dünya halk türküleri ve klasik batı müziğiydi.. bunlarla donatıyordum kendimi. En benimsediğim bilgilerse, bir Cumhuriyet yurttaşı ve Yirminci Yüzyıl kadını olarak, insanlık haklarımdı! Yüzyıllarca geri kalmış bir halkın içinde kadınlık zanaatını sürdüreceğimin bilincinde olduğumu kanıtlıyordu bütün bunlar...

- Şimdi sahibolduğum şeyleri özetlediğim zaman, dedim, bütün bunlar çıkıyor ortaya; senin gibi bir erkeği, hem de iki çocuğumla ve korkusuzca sevebilmişsem, bundandır herhal!

- Sonunda; ailene ve içinde bulunduğun topluma karşı, bağımsız sayabildin mi kendini? diye sordun.

Sesinde birazcık alay var mıydı?.

-'Bağımsızlık' savaşımı, yakınlarıma karşı pek gerekmedi.. dedim. Babamın ülkücü köy öğretmeni konumuna dayalı, gayet soyut da olsa, belli bir özgürlükten yanaydı ailem. Sınırsız olamazdı; belki sınırları belirlenmemiş bir serbestlikti bana verebildikleri. Bu yüzden, çelişkileri kendi içimde yaşadım, boğuşmayı kendimle yaptım, sorunu kendi kendime çözdüm! Ama zorlanınca katılaşıyor; yavaş yavaş oluşan kişiliğimi, giderek biraz da hırsla, kendime ve başkalarına karşı koruyordum...

Evet, benden beklediğin buydu diyebilir miyim; bireyin özgürlüğü yani?

- Onun tadını bilmesem, dedim, seni arayıp bulmazdım!

Bir köylülükten almışımdır özgürlüğün tadını; kırlık yerlerin, kirlenmemiş gökyüzünün, dalgalı buğday tarlalarının, kır çiçeklerine özgü inceliğin ve sâflığın, zincirsiz suların, dağbaşlarının, kısacası doğanın etkisi büyüktür bende; bir de, diyebilirim ki talih sonucu karşılaştığım, bu demek babamın elleri altındaki Halkodası Kitaplığında bulduğum, Bakanlığın beyaz kaplı 'çeviri' kitaplarından!

Bir sevgiliden de öte; bulunmaz bir yolgösterici olan ilk sevgilimin; belki biraz da yüksekten bakarak, elime tutuşturduğu uzun listede ne vardıysa, yine ve bir bir, buldum o Kitaplık'ta: Buldum ve okudum. Ne güzeldi ilkgençliğimin ayışığında bile okumaları; ve ne coşkuluydu o kitaplarla, o doğanın ortasında adım adım olgunlaşan benliğimin uçsuz bucaksız irdelemeleri, aramaları sorgulamaları!

- Dolayısıyle, dedin kestin sözümü, çevrendekilerin davranış kalıplarını, iş işten geçmeden kırabilmişsin...

Beni destekleyenle dosttum; engelleme hevesine düşenlereyse, pek büyük yeğinlikle gösteriyordum tepkimi! Bunalanlara yardım elimi uzatıyor muydum? Bilemiyorum ne derece yakın oldum, içinden çıktığım yığınlara; çünkü ben, senin kadar içlidışlı değilim halkla!

Ama, şurası kesin ki kendi bunalmama, asla ortam yaratmıyordum!

Gülümseyerek dinledin hep. Senin yüzüne bakınca, ben de yumuşamayı bildim;

- Söylemeye gerek yok ki, dedim, kendilerinin körükörüne izleyicisi olmamı benden beklemeyen büyüklerimle aramızdaki engin sevgi ilişkisi, dengeli büyümemde en büyük rolü oynadı. Ne edersem edeyim, onların benim arkamda olacaklarını biliyordum. Dilediğimce sınadım, doya doya yanıldım. Sonuç olarak, iyi yaparsam seviniyorlardı; tökezlediğim yerde mutsuzluk, öncelikle onlarındı.. Yaşamayı seviyordum; öyleyse, çevremle birlikte mutlu olmanın koşullarını, kendi ellerimle yaratarak büyümeliydim....

- Tam böyle mi algılıyordun yaşamayı? dedin; sabrının tükendiği olmuyor muydu, örneğin iğneyle kuyu kazıyormuşsun duygusuna kapıldığın... Hiç mi 'çatışma' olmuyordu onlarla aranızda?

- Ben senin gibi toplumu değiştirmek istemiyordum ki; ben kendimi, bir belirsizlikten kurtarmak istiyordum! Hiç çatışma olmuyordu demek, gerçekçi olmaz. Ne ki, gelişen sağduyum, değil mi ki beni bir noktaya yöneltiyordu; elyordamıyla ya da bilinçle, bilerek ya da özleyerek, iyiye doğruya güzele yönelmiştim ben; anababamsa, en eskilerden süregelen buluncu simgeliyorlardı önümde; kesintisiz bir zincirdi bu, ve onlar benim iyiniyetli aranmalarımı doğru algılıyorlardı, doğru, yani sapmasız...

Ayrıca, onların koruyuculuğu işime geliyordu: Az ödün veriyordum, çok özgürlük alıyordum!

İçini çektin;

Yazık ki, dedin, bu toplumda erkek olduğum halde özgürlüğü böyle yaşadım diyemem ben; hep sevmişsin sen büyüklerini; anababandan, yakınlarından kopmamışsın.

Bense, zaman içinde büsbütün kopmadımsa da, bir hayli uzaklarına çekilmek zorunda kaldım benimkilerin...

Çünkü, anlaşılmamak gibi sıkıntılarım, her zaman oldu.

Yüreğimizde çok kişiye yer vardır belki ama, kimilerine daha çok yer vardır. Örneğin, ben de şimdi Ufuk'la Barış'a, bunca yıllık ailemden daha düşkün olduğumu gizleyemem..

Ellerimi tuttun;

- Beni nasıl sevdin? diye, yumuşacık sordun; benim şimdi seni sevdiğim gibi birdenbire mi, yoksa çok daha değişik bir süreci mi yaşamaktasın?

İşte yanıtı zor bir soru!

- İstersen şunu düzeltelim, dedim: Bu yaşta, sen de 'birdenbire' sevmiş olamazsın; en azından sevgi'yi tanımışsındır, birden fazla nesnede olgunlaştırmışsındır onu; yalnız senin olan bir ölçü vardır ki, onu bana uygulayacaksındır, yine zamanla..

- Biz ayrılamayız artık! dedin.

Yine şen, tasasız, kararlıydı sesin.

Bilmem ki.. Bunca yıllık iz-sürmeden sonra, böyle kendimi, senin dizlerinin dibinde buluvermek.. kolay kaldıramayacağım, belki de korumakta zorluk çekeceğim bir mutluluk olmasındı sakın?

Söze dökmek zor.

Dedin ki:

- Seninle aramızda, söz ve söyleşi bitmeyecek! Çünkü biz, her gün baştan yaratacağız söz'ü..

Bana ayrılmadan, Şükrü Babayla Gülşan Anayı anlattın uzun uzun. Nasıl hızla, ve daha hiçbir şey yaşamamışken yaşlanıyor olduklarını..

- En iyisi, dedin, git Gürün'e; kendi gözlerinle gör ve tanı onları!

Onların, toprak işçisi özelliklerini vurguladın daha çok.

- Çakışıyor köklerimiz! dedin; Gülşan Ananın bahçıvanlığı üstüne yoktur!

Uzun sürdü söyleşimiz. Birbirimizi eskiden tanıyorduk da; çok zamandır ayrı düşmüşüz, anlatacaklarımız dayanılmaz biçimde birikmiş gibi bir susuzlukla konuştuk durduk... Böylece; ortak noktalarımızı saptama çabasına düştük bir ara. Yoksa, kendimizi anlatmakta yarışıyor muyduk seninle?

Hele ben, dereden tepeden anlatıyordum. Beni ağırbaşlılıkla ve gözlerimin içine bakarak dinleyen senin karşında, an an çoğalan coşkularla dolmuştu içim:

- Benim küçük topluluğum, dedim, benim ailem; şimdi de seni içine alacak, ben sana âşığım diye, bu kez de senden dolayı onurlanacaktır!

Daha sonra görecektim ki; senin de dostlarının çoğu, öğretmenler arasındaydı; Ankara'ya geldiler mi, Akis bürosuna uğrayıp seni görmeden edemezlerdi. Anadolu'nun dört yanından gelen mektupların da en ilginç olanları, yine öğretmen mektuplarıydı..

Yakın dostların, dedim, kimler oldu; hangi tabakalara yaklaşabildin Ankara'da? Kadın-erkek, genç-yaşlı, seçici misindir? İlgilerin uzun sürer mi, gelgeç ilişkilere karşı tutumun ne?

Ah, yine güldün, o ne güzel gülüşünle;

- Beni sorguluyor musun? dedin.

Sonra ciddi ciddi ve apaçık yanıtladın:

Bir sevgilim vardı, birkaç hafta önceye dek; dün de dediğim gibi, Hollandalı; sarışın, çilli ve sevimli. Başka bir özelliği olduğunu söyleyemeyeceğim..

Ondan önce; arkadaşlarımdan birinin patronunun karısıyla yanlış bir ilişki kurdum. Bir patronun karısını elinden almak gibi soyut ve yakışıksız bir düşünceydi çıkış noktam! İnsan'a

bakışım açısından tiksindirici geldi bu bana, zamanla; çabuk soğudum.. Ne ki, kadından yana, daha bir süre, eğilim sürdü diyebilirim. Giderek, kadının benden çocuk beklediğini söylemesinin de, bana ürküntü verdiğini gizlemeyeceğim..

Benim ilgimi çeken, böyle çok özel ilintiler değildi.

-Ama dedin, kişilik bir bütünse; o bütünlüğe katkıda bulunan ögelerdir bunların herbiri..

Ayrıca; çocukluktan, ilk gençlikten sürüp gelen arkadaşlıklar var. Ressam Hakkı Torunoğlu, bunların başında gelir. Gürün'den komşum, hısımım ve arkadaşımdır. Ben lisedeyken, onunla yaz dinlencelerinde Gürün Halkevi sahnesinde oyunlar koyduk, gruplar oluşturduk, toplantılar yaptık.. Ve bol bol içtik bahçelerde. Uzun yıllar, hemen her yerden mektuplaştık Hakkı'yla. O evlendikten, ben de işsiz kalıp Gürün'e kapandıktan sonra da, geçim sıkıntıları filan, asla kesilmedi iletişimimiz. Üstelik onunla, belli espriler düzeyinde, birbirimize sövüp saymadan ve takılmadan yaşayamayız da.. O, benden önce geldi Ankara'ya. Üç yıldır evcek görüşüyoruz..

onu ben/ belki de hiçbir zaman/ böyle candan/ ve anlayarak/ alkışlamadım..

- Bir de, dedin, Akis'te çalışan, yine Gürün'lü ve hısımım Yılmaz Gümüşbaş var. Gelince, Ankara'da ilk onu buldum; bekâr evini, bir arkadaşıyla birlikte paylaştım. Sonra Kadir; çoluk çocuğuyla bana gelmek zorunda kalınca; bu şimdiki, Sanatoryum Caddesindeki evi kiraladım..

Kardeşlerini anlattın; herbirinin nerelerde çalıştığını, nasıl evlilikler yaptığını, çocuklarını ve sana uzaktan uzağa besledikleri hayranlığı...

- Haa, diye ekledin; Niğde Ortaokulunu ve Adana Erkek Lisesini birlikte parasız yatılı okuduğumuz, benden bır sınıf önde, ama çok yakın arkadaş olduğumuz, mimar-mühendis, Amasyalı Naki Arpacıoğlu'yla tanıştırmalıyım seni!

Naki'nin ayrı bir yeri varmış senin yaşamında. Sessiz ve saygılı, gayet dikkatli ve her anlamda vefalı bir dostmuş Naki...

Öyle dedin.

- Sana yine, çok genel olarak Partili dostlarımı, zamanla tanıtırım. En başta, Şekibe ve Halit Çelenk çiftini seveceksin. Avukattırlar. Hilmi Özgen ve Nejat İzar da, ailecek görüşeceğimiz arkadaşlarım...

Ve başkaları.. lâyık oldukları ölçüde ve hakettiklerince girerler yaşantımıza..

Ayrıca; mapuslukta, askerlikte ve daha sonraları türlü nedencelerle yakınlık kurup bugüne dek sürdürdüğün dostluklardan sözettin:

- Mektuplaşırım, rastlaştıkça görüşür, koklaşırım onlarla. Felsefeci Arslan Kaynardağ ve şimdilerde Sinop savcısı olan Şair Berin Taşan, bu dostların başında gelir..

Bütün bunları, bir anlamda kendi kendine anlatır gibiydin. Sanki bir ucundan havalandırıyordun ilişkilerini! Ya da, yaşamlarımızı kılgıda birleştirmişiz de, günlük ahbaplık plânları çiziyormuşuz gibi, hazla mırıldanıyordun. Hazla ve çocuksu...

Derken, canlı ve sevecen tavrını yeniden takındın:

- Sana, dedin, çok genç birinden sözedeceğim: Adı, Bedrettin Cömert. Şimdi, Roma'da yaşıyor. Ben Gürün'e kapanıp da, çevremde bir söylence kahramanı olmaya başladığım yıllarda; o da, babasının memurluğu dolayısıyla Gürün Ortaokulunda öğrenciymiş.. Kendisi, Sivas Lisesine başladıktan sonra, tanıştık, 56-57'lerde.. Edebiyata da, balıklama o sıra daldı. Benim o yıllar, bir ayağım Gürün'deyse, bir ayağım Sivas'taydı.. Kahvelerde resim yaparak yaşadığım yıllar..

Onlar aslında Sivas 4 Eylül Lisesinde bir gruptular: Bedrettin, Yılmaz Gümüşbaş, Akın Çubukçu, Hüseyin Deniz...

Ah, ne coşkulu ve yazınsever gençlerdi! Sakıncalı kişi sayılmama boşverip, kahvedeki masamda toplanırlardı sık sık. Bedrettin, şiirler yazıyordu; bir bakıma, şiir yoluyla kurmuştu benimle dostluğunu.. Yazdıklarını getirir, masama bırakırdı. Benim bunlara ne diyeceğim çok önemliydi onun için. Yanıma oturur, bana lisede olup bitenleri anlatırdı.. Bir devlet bursu kazanıp İtalya'ya gittikten sonra da yazdı bana, hep mektuplaştık. Ordan evlendi. Üniversiteyi bitirirken, Roma Radyosunda iş buldu. Aramızdaki iletişim, hem dostluk, hem yazın düzeyinde sürüyor; diyebilirim ki, ömrümde en uzun ve düzenli mektuplaştığım, Bedri'dir..

Gürün'deyken; yakın uzak köylerden seni görmeye gelen öğretmenleri anlattın. Ankara'da da, gelip gidenlerin çokmuş:

- Bir sorunları mı var, soluğu Ankara'da alanlar, çıkar gelirler Akis'e. Çalışıyorsam; oturur, gazete filan okur, beklerler beni. Ya birlikte çıkarız; ya Akis'te oturur, geç vakte dek söyleşiriz. Yön'den de sorarlar beni, bir adresim de Yön'dür, mektuplarım daha çok oraya gelir. Onlar bana, yurdun dörtbir yanında neler olup bittiğine ilişkin havadis aktarırlar; ben de onlara, ya işlerine yarayabilecek ve dilimin döndüğünce öğütler veririm; ya da, elde ettiğim bilgileri genelleştirip kullanırım yazılarımda..

- Beni dert babası sayanlar da çoktur! diye sürdürdün; kimi zaman, salık verdiğim gazeteci bürokrat ya da savunman arkadaşlara, kalkar, birlikte gideriz. Yıllarca işsiz yaşamış biri olarak, kendilerini en iyi anlayacağımı bilir de gelirler. O yazıları da, haksızlığa karşı birer kalkan gibi algılamak hoşlarına gider! Kimileriyle ekmeğimi, yatağımı, cebimdeki birkaç kuruşu bölüştüğüm de olur. Kendi yakınlarıma gelince; onlar, başları sıkışınca uğrarlar bana; suçlamıyorum, yoksul insanlardır; ama, yardımcı olmak için, en azından çırpınacağımı bilirler.. Kimilerine, şu sendikaya gidebilirsin diye yol gösteririm; kimilerinin eline gazete dergi kitap.. tutuştururum; yazıp bana getirdikleri şiirleri, öyküleri eleştirir, düzeltir, ne bileyim örnekler gösteririm...

Kimileriyle de; daha sonra sürecek dostluklar geliştirmiş olurum bu ara. İlişkiyi, hemen oracıkta kestiklerim de vardır! İlginç karşılaşmalar, bana herbiri başka yönden doygunluk getirecek sevgiler, alkışlar... Senin anlayacağın, üç yılda iyiden iyiye kök saldım Ankara'ya!

Güldün;

- Geçende, dedin, hoş bir şey oldu; bir genç geldi Akis'e. Hasanoğlan'dan kafası çalıştığı için atılanlardan biri.. Çocuk denecek yaşta karartmaya çalışmışlar yaşamını. Böyle, işgüzarlıkları hainliğe varan okul yöneticilerini iyi bilirim! Erken uyanan birini gördüler mi, başını ezmeye çalışırlar. Çoğu yiter gider bu gençlerin, içlerinden pek azı direnir bunun gibi; yokolmaya, silinmeye karşı durur! İsmail, bu çocuğun adı, İsmail Gençtürk. Ankara'ya yakın bir yerden. Okuyor, yazmaya istekli; görüyor, kavrıyor ve yazın çevresine girmeye kararlı. Son haftalarda, gözünü benden ayırmayan bir tutum içinde; hoşuma gidiyor...

Tren gidiyor; durmadan yutuyor engebeli uzaklıkları.

Seni orda bıraktım, nereye gidiyorum böyle?

Senin, kimin yanında olacağın baştan çizilmiş: Sınıfının yanındasın! Sınıfın; mutsuzluğunun ayırdında bile olmayan, mutsuz çoğunluk! Binyıllardır yoksul; hep öyle kalmaya yargılı; tutunmaya çalışıyor emeğiyle.. Emek dediğin ne ki: Ortamalı!

- Çok şükür onlardanız!

Dedin bana.

Onların arasından çıkıp da; daha iyi bir konuma sıçrayınca, geldiği yeri unutanlar yok mu?

Hem ne kadar çok!

Aralarından çıkıp geldiğin kalabalıkları unutup, kökünü yadsımamışsın; ben sizin yanınızdayım, sizden biriyim, kurtuluşu sizinle birlikte istiyorum.. diye diye kaldırmışsın yumruğunu:

en yukarlara!..

Onlarsız; soyut, anlamsız ve mutsuz, tek başına ve etkisiz bir saman alevi olacağını bilen zeki bir insansın; çıkarsız ve gözüpek!

-Ha bir de, dedin, benim gibi düşünenlerin desteği, önkoşul benim için; onlar olmadan sokaklarda yürümenin, denizlerde yüzmenin, dünya nimetlerinden pay almaya kalkışmanın ne hazzı olurdu ki?

Ve ne mutlu banaydı; artık benim de varoluşumun çok somut bir amacı vardı. Sıradan bir devlet memuru, toplum içinde ufak bir yer edinmiş bir 'kadın öğretmen' değildim ben artık. Çocuklarım ve ben, sanki seni buluncaya dek parça bölüktük de; ne var ne yok bütünleşmeye doğrulmuştuk şimdi!

Üçüncü bir çocuğu, dönüş yolunda açık seçik düşündüğümü söyleyemem; gelecekteki beş kişilik dünyam, zihnimde ne zaman oluştu bilmiyorum; ne var ki, oluştu!

Artık, tam ortasında senin bulunacağın bir ömrün ayrıntılarını durmadan tasarlamaktan, özdeksel bir haz alıyor; o güne dek olagelmiş ilişkilerimi, bundan böyle alabildiğine yalınlaştıracağımı, belli belirsiz de olsa, seziyordum.

Ve artık yüzümde; büyülü, sıcak, erişilmez güzellikte bir sevda yaşayacağımızın önlenemez gülümseyişi!

Şafak söküyor.

Dün bu saatte yanındaydım. Gözlerine bakıyorduk birbirimizin. İnce uzun parmaklı, bir o denli güçlü ellerin omuzlarımdaydı. Ne zaman kavuştuk, nasıl ayrıldık? Ne çabuk geçti zaman? Böyle durmadan akan neydi; neyim varsa sende bırakıp, bir külçe gibi beni alıp götüren neydi? Orada,

Polatlı İstasyonunda, iki kolunu birden kaldırmış, bir güzellik ve güven ve sevgi anıtı gibi kaldın işte!

Hayır, ağlamadım.

Kendimi yokladım; en ufak korku yoktu içimde. Verdiğimiz kararı adım adım uygulamaktan gayrı yapılacak birşey yoktu. Tren gidiyor. Gözlerimi kapadım; o iki gün boyunca türkü söyleyen, marş söyleyen, şiir okuyan, ıslık çalan, konuşan sesini dinledim. Dünyanın en güzel, en uyumlu, en şiirsel, en yiğit sesi, seninki olabilirdi. Gözkapaklarımın ardında gözlerin, durmadan gülüyordu.

Eskişehir'e dek yalnızdık. Çocuklar pencere süvesini kavramış, elleriyle itiyorlardı treni! Eskişehir'de dört adam girdi kompartmana. Nerdeyse bir sürüydü bu. Daha tren kalkmadan, aralarına aldıkları bir bavulun üzerinde bağıra çağıra kâğıt oynamaya başladılar. Çocuklarla, camın önünde kabuğumuza çekildik. Neden sonra bir yerde indi sürü, ya da başka bir bölmeye geçtiler. Işığı söndürdüm. Afyon'a dek, oturduğum yerden dışarının habire değişen karanlığına baktım, trenin uçuşarak giden kıvılcımlarını seyrettim. Yüreğimi acıtan hiçbir şey yoktu; tam bir sağlık içindeydi duygularım. Bir tek kararla güçlü oluvermek ve aşk içinde yücelmek.. Ne güzel! Afyon'dan sonra ortalık kalabalıklaştı. Karatrenin koridorlarına üstüste yığılan işsizler ordusu, İzmir'e doğru akıyor.. Çocuklar, tam bir beşik uykusunda...

20 Ağustos sabahı. Sabahın 8'i. Uşak'ı bulduk. Ana-oğul ve anasının biricik minik kızı, trenden indiğimiz vakit, maviydi gözlerimizde her şey; masmavi bir sis sarmıştı Uşak ilini; ovasıyla dağıyla, artık gözlerimize birer nokta gibi görünen yaratıklarıyla...

O sabahtan sonra, ana-oğul ve minik kızı, 'mavi' diyecektik mutluluğun rengine!

Hulûsi, beş gündür her sabah istasyona iniyormuş. Birbuçuk ay önce ayrılırken, 15 Ağustosta burdayım.. demişmişim. Bir sözümü, ilktir tutmamışım; bu onun, altı yıllık evliliğimizde ilk şaşkınlığı oldu!

Her zaman, çiçekçi dükkânına girer gibi renkli, serin, tasasız bir havayla girdiğim evimi ilk o sabah boz, tozlu, sıkıntılı gördüm. Kesindi bu, gözden çıkarmıştım evimi! Buna sevindim: Demek vazgeçebileceğim!

Ayağıma takılan her şeye birer tekme vura vura mutfağa banyoya bahçeye uğradım. Çocukları doyurduktan, Hulûsi'yle havadan sudan bir iki lâf ettikten sonra uyudum.

İşte öğle saati. Hemen sana yazmalıyım. Bundan böyle, soluk alışlarımı bile..

Ne demiştik ayrılırken:

- Seviyoruz!

- Ölünceye kadar!

İlk olarak, diye yazdım; yakında yayımlanacak dediğin 'Kavel' dosyasındaki şiirlerini okudum. Bunlar çok öfkeli, toplum sorunlarından yana ağırlık koyan, giderek apaçık iletilerli şiirler! Kiminin mizah dozu bir hayli fazla, yürekli seslenişler.. Ve herbirinin özü, çıkıştan varış noktasına dek, kavrayıcı bir bütünlük içinde verilmiş.. Onları, dünyada herkesten önce ve topluca okumuş olmak, büyük heyecan verdi bana! Doymadım, birçok kez yineleyerek okudum, anladım.

Güz sınavları hemen başlıyordu; ilk günden görevliydim.

Attım kendimi okula. Sabah, sınav sırasında telefona çağrıldım. 36 saat önce değil de, günler önce ayrılmışız gibi sitem ettin bana:

- Niçin aramadın?

Asıl sormak istediğin, şiirlerini okumaya fırsat bulup bulmadığımdı belki?

- Şimdilik, Kavel'i okudum, dedim; hiç şaşırmadım! Bu yeniden okuyuş, dergilerde okuduğum zamanki büyülenmişliği azaltmadı; ilk kez okuduklarımsa, ötekilerden de cesur şiirler! Türkçemiz sende bir başka çarpıcı! Bu örnekleri, 17 Ağustos treninden indiğim saniyelerde tanıdığım fiziğinle, tıpatıp özdeştirdim; öyle bir kişilik, ancak böyle şiirler yaratırdı!

- Eleştirilerini bekliyorum, dedin.

- Ne diyorsun sen? Kitap çıkar, üzerinde konuşuruz. Bu gece öteki zarftakileri okuyacağım..

Onlar daha kişisel ve yumuşak şiirlerdir..

- Bakacağım.

Evet, bu berikiler; daha özel, daha duygusal ve ozanını daha yakından eleveren çalışmalardı. Hepsinde ortak olan; senin ne denli içtenlikli, sanata saygılı, kendinden ve inandıklarından ödünsüz olduğundu. O şiirlerde bir kadın mı vardı, birçok kadın mı; bir türlü çıkaramadım, hiçbirinde tarih yoktu. Kıskandım o kadınları; neden bilemem, o kadınlar hakkında ilk duyumsadığım, kıskançlık oldu..

Ertesi günkü telefonda bunu gizlemedim.

Kısacık güldün;

- Kıskanma! dedin; onlar, erkeğe yaslanan kadınlardı. Dikkat et; bir yerinde. *...evsiz edemezdik/ yüreğim sana yetmezdi...* demişim; anlıyor musun, çok önemli bu. Ben mademki işsiz, güvencesiz, dayanaksızdım; kişiyi açlığa mahkûm eden bir suçla, evet komünizmle damgalanmıştım; o halde kendisine gözükapalı yaslanabileceğim, ben gidersem geride gözümün kalmayacağı bir kadını beklemiş olmalıyım! O şimdi ve sonsuza dek sensin; unutma, bugün dünyada varım yoğum olan şiirlerimi emanet ettim, yarın tüm yaşamımı teslim edeceğim...

Akşam eve dönerken, kulaklarım çınlıyor ve yanıyordu. Yoksa ben, çok acıları da birlikte getirecek bir görev mi yükleniyordum? Neydi bu, neyin görevi, kime göre görev? Çocuklarımın korunması ve geleceği, benim daracık çerçeveli öğretmenlik maaşıma bağlı olduğuna, başka da elimden hiçbir iş gelmeyeceğine göre; bundan böyle ve asla nasıl tökezlemeyebilecektim ve toplumdaki yerimi nasıl koruyacaktım? Ne işime ve aşıma, ne de başıma bir iş getirmeden, o iki yavrunun bugününü ve yarınını karartmadan; yaşamımı seninle birleştirmenin yolunu, nasıl açmalıydım?

Kocam, gazetesini alıp köşesine çekildi.

Zaten, ne ben ona birşey sorardım, ne de o bana..

Sofrayı çabucak kaldırıp çocukları uyuttum. Yalnız kalabileceğim biricik yere, mutfaktaki sedire gömüldüm. Güzelim ağustos sonu; bahçeden esen yazsonu yelini duya duya, o gece iki dosyayı birden, son kez okudum.

Şimdi ilk iş, Ömer'e yazmalıyım. Koşup gelecektir kardeşim; ev bulup taşıyacaktır bizi. Mahkeme açmak zor olursa, açabilsem bile uzarsa... Annemi çağırırım, çocuklara bakar.. Hiçbir şeyi önemli bulmuyorum şu anda; kafamda sorunlar, ardarda diziliyor, kendi kendine işleyecek.. Sakın sen, dayancımı zorlama, üzülme de; daha iyi çalış! Seni, görülmemiş bir güçle seveceğimi, tüm yaşamımla artık senin olduğumu bil yeter. Bundan böyle, daha sağlıklı olmalı, daha sağlam basmalısın yere; daha verimli olacağın bir ömür adına!

Seviyorum seni seviyorum seni seviyorum seni..

Çılgınca seni!

22, 24, 26, 27, 28, 29 ağustos günleri sınavlarım var. Her gün gidiyorum, lütfen okula yaz.

Ufuk durmadan; el ele tutuşmuş, "anne ile çocuğu" resimleri yapıyor, Barış'a gözkulak oluyor. Birlikte bütün gün okul bahçesinde, evde pencerelerde, kapı önünde beni bekliyorlar. Elişi kâğıtları kesiyor, yapıştırıyor; beni beklemenin, beni sevmenin, beni kimselerle paylaşmamanın resmini yapıyorlar. Dün akşam; el ayak çekildikten sonra, banyo sobasının karşısında bir kütüğe oturdum. Otuz yılın birikmişlerini; resim, mektup, elyazması, yazınsal karalamalar.. ne varsa, bir bir yaktım, kısa ağustos gecesi boyunca yaktım! Küldü her şey, kâğıt külü.. Kapıyla pencere arasında ufak bir esinti, savurdu ne varsa; geçip gitmiş sevgiler, eskimiş ilişkiler, bellekte tortular... Hiçbir şeyden pişman değildim, olmazdım; nefret ettiğim, ayrıca korktuğum tek duyguydu belki pişmanlık.. Öyle genç duyumsuyordum ki kendimi; bundan böyle bir o

tılsımlı şeyi, sonuna dek bir adanmışlığı yaşayacağımı şimdiden biliyordum!

O günden sonraki on gün, anlatılamayacak kadar acı geçti.

Ayakta durmak zorundaydım. Hulûsi de ben de bitkiniz.. diye yazmışım; beni aşk bitiriyor, onu umutsuzluk...

Tam boğulacağımı sandığım anda, biryerlerden sesin geliyor, yüreğim, yeniden koskocaman oluyor. O eşsiz çizgiler arasında, deli edercesine gülen gözlerin geliyor.. Önümde çok zor, ölümcül gerginlikte, ama geçirilmesi gereken bir zaman parçası var. Olacak şey değil; bunca zaman aynı havayı solumuşuz, aklın çizgisine getiremem kocamı; bir hesaplaşmaya giremez kendisiyle, doğasına aykırı.. Uygarca anlaşıp ayrılmak, sözlüğünde yok biliyorum, çok uzun yıllar acı çekecek.. Fakat kendim sıyrılmak, kaçmak için belki, yeryüzünün sayısız kapılarından birini aralayabilirim: Yasaları gelenekleri töreyi toplumun yargılarını ve düzenin duvarlarını delip geçeceksem; tek gerçeğimin bu aşk olduğunu, aşkın, doğamın özü olduğunu bildiğim içindir; uyuyan, dalgıda kalan tek bir hücrem bile yok: Savaşacağım!

Bugün, 1 Eylül, Dünya Barış Günü! Kutlu olsun! Barışın koşulu demokrasi mi? En son buluşu insanlığın, her gün bozup yeniden yazdığımız demokrasi mi? Öte yandan, demokrasinin de koşulu, dayanağı, güvencesi.. barış değil mi; barış, o bulup bulup yitirdiğimiz, o başka hiçbir şeyi sevip özlemediğimiz gibi sevip özlediğimiz; kızımın doğumuyla adını verdiğim Barış!

Serin bir sabahtayım. Sarışın bir güz duyumu almış gibiyim havadan. Mavi sarmaşıklar, alacalı üzümler arasındayım. Geçen yaz, Ağlasun'dan döndüğümde, tam üç domates kalmıştı bahçede; üç arkadaşıma birer tane vermiş, ürünün hepsi bu.. demiştim. Bu kez bakamadım bahçeye, bakmak bile istemedim. İçinde yalnızca güzelliği büyüttüğüm, coşkuyu barındırdığım geçmişime, ancak senin için

kıyabilirdim. Sonra ne olurum, ne yaparım, nereye dek gidebilirim.. bilmiyordum! Durmadan genişleyen, anlamını her gün biraz daha derinleştireceğimiz, yepyeni bir birliktelik kurabilecek miydik seninle; yılgınlığa düşmeden, bulunç azabıyla karartmadan içimizi; çocuklar, sen ve ben, yeni baştan dalgalandırabilir miydik sevinci? En önemlisi, seninle kurmayı düşlediğimiz şey, 'yuva' adını alabilecek miydi?

Bana diyordun ki:

- Her şey sana bağlı!

Ben de diyordum ki: Hayır, her şey bize bağlı!

Yumuşacık bir eylül güneşi, çok aydınlık bir gökyüzüne ilk ışınlarını uzattı, duruluk açıklık ve yonca kokusu.. ve yaşamaya en başından başlama isteği! Güneşin yükseleceği yerin tam üstünde ipincecik, bembeyaz bir ay, silindi silinecek gibi duruyor. Bu, en eski ay; yarın sabah yeni ay, güneşin ardından mı gelecek?

Bir saksağan sesi çizdi havayı. Güneşse, iki zerdalinin kavuşan dallarını aralamaya çalışıyor: *...kavak yapraklarında sakız gibi güneşler/ ..../ gezdim sevdim okudum/ topraktan kaldırıp elimi/ alnıma koydum..*

Ayrılalı kaç gün oldu? O ilk telefonlardan sonra haber çıkmadı senden. Düşümde gördüm seni: Kuyunun başındayım yine. Tulumbaya şöyle bir bassam, diyorum, büngüyerek akacak sular, ayışığında dört yanıma! Oturuyorum, iki ağacın bitişerek boy verdiği yerde geceyi dinliyorum, cırcır çekirgelerini.. Pencereden bakıyorum sana, sıkıntılı gibisin; yahut hasta gibi, kaza geçirmiş gibi.. Bir yatakta, yahut sedirin üzerindesin; yabancı bir yerde..

Bıraktım ayışığını, suları, kuyuyu; yavaşça girdim odaya. Gözlerin kapalıydı ilkin. Saçlarını öptüm. Başını çevirdin. Eğildim üzerine. Yanıt vermedin. Pencereye doğru, adı konmamış bir sıkıntıyla gittim. İçeriye kar serpmeye başladı. Bir anda buz gibi kalmışım. Titredim. Sana döndüm. Yoktun.

Üşüyerek uyandım. Ufuk, yatağıma gelmiş, bir ayağı üzerimde; Barış kendi yatağında, yastığını ayaklarının arasına almış. Her zamanki şeyler.. Ama niye öyleydin sen? Bu sıcakta, üstelik kapı pencere kapalı, niye üşüdüm ben? Sana birşey mi oldu?

Okuldayım. Uzaktaki tepelerin mavi yumuşaklığı, yollarda günaydınlar.. yaşamak için her şey var! Yarım saattir bardağımdaki çaya bakıyorum. Seni bugün telefonla arasam mı? O birkaç arayıştan sonra ses soluk kesildi, yazmadın mı? İlk mektubunu alsam, ilk izlenimlerini; kaldığım yerden yaşamaya başlayacağım. Korkuyor muyum? Senin ötende, ancak ölüm var, niye korkacakmışım? Kaç gün geçti? Bu kadar günde güneşe gidilir-gelinir! *kişi kopmasın havasından/ koparsa/ kılıç kınını yerse aynalar sallanırsa/ bilmem ki...*

Durduğum yerde duramıyordum, bulutların üstünde gibi dolaşıyordum. İlkin babama yazdım: Merak etme, dedim, bir halk çocuğu o. Gerçek anlamda, ne zaman gözü açılmış, bilmiyorum! Gürün'de mi, Çukurova'da mı, Niğde'de mi, İstanbul'da Ankara'da mı, kelepçeli zincirli yaptığı tren yolculuklarında mı; ne zaman bilenmiş, açlıkta yoklukta, yosullukta mı? Çektikleri onda, som altın bir yürek oluşturmuş; ona hak veriyorum; varlığımın derinliklerine gittikçe kök salan gönül bağlarıyla bağlıyım ona.. Bana bir şey olursa, annem de sen de çocuklarıma sahip çıkarsınız; ama bir şey olmayacak merak etmeyin. Keşke yaşam, bunca acımasızlığıyla benim de zayıf omuzlarıma abanmış olmasaydı, onu olanca gücümle çekip alabilseydim, yazgım keşke onu tanımadan önce çizilmiş olmasaydı!

Hayır, bir doğalcı, bir fotoğrafçı değilim ben; onu sana, kendisi gibi insanların bileşkesi olan, yine de çok özgün bir sanatçı, bir ozan tipi olarak çizmek, ne bileyim onu bir roman kahramanı gibi, yerini ve değerini kusursuz saptayarak anlatmak isterdim...

Hiç de gözü yaşarmamış babamın; kara trene atladığı gibi geldi, dosdoğru lisede buldu beni:

- Yalnızca şair mi? dedi.

- Yetmez mi?

- Tekin değilse, senin de başını yakmasından korkuyoruz Kızım! İstediğin, basitçe bir boşanma olsaydı, seni ve çocukları alır, evimize götürürdük. Sen, sanıyoruz ki, kökten değiştirmek istiyorsun yaşamını!

- Dinle, dedim; o, şiire çok şey yüklemiş, dünyanın tez elden değiştirilmesi savaşımında katkısı olsun istiyor şiirin. Yazdıklarıyla, insan ruhlarında esintiler değil yalnız, değişimler de yaratmak gibi bir işlevde direniyor; olabiliri, sanatın sınırötesine zorluyor. Sen öğretmensin, anlaman gerek; kendisini okuyanları değiştirerek eğitmek, onların gözlerini açmak, ruhlarında fırtınalar, öfkeler yaratmak istiyor. Kollarının ucunda, sıkılacak birer yumruk olduğunu onlara hatırlatmak için, şiirin de devinime ve eyleme geçmesi için yanıyor.. Sen beni şiirle büyüttün; Nâzım'ı ben, pek öyle rastlantıyla değil, senin açtığın yolda yürürken buldum; o yol, önümde şimdi de açık... Sana bu ozanın şiirlerini okutmak isterim; ah göreceksin, imgeleri nasıl gökkuşağının renkleri gibi balkımada; duyguları, düşünceleri hepimizi silkelemek, ayağa kaldırmak, koşturmak için çırpınıyor! Hiç kaygılanma; hem yazıyor, hem okuyor o, ondan zarar gelmez. Okuyor ve yeniden yaratıyor; binlerce yılın düşün ve duygu birikimini özümleyip yansıtırken, yepyeni düşünler üretiyor. İstiyor ki ürettikleri, içinden çıktığı sınıfın ortak ürünü olsun, o sınıfın beyninde parıldasın, iyiye güzele doğruya ve elbet mutluluğa dönüşsün! Varolan kurtuluş ışığı, milyonlarca çoğalsın, elele aydınlığa yürüyelim, insanlığı geriletici ve kirletici engeller parçalanıp yok olsun!... *yüreğimde doludizgin bir kardeşlik özlemi*... Dinle baba, oku baba, düşün baba; böyle diyor o genç adam:.. *sevmek yapabilir bu dünyayı yenibaştan/ yeniden bölünebilir bu güneş gözlerimize!*... diyor.

- Sen bu kadar vurgundun şiire de, dedi babam, nèden yeryüzüne iki çocuk getirdin?

- Dur bakalım, o kadar karamsar olma; onunla evlenirsem, daha bir çocuğum bile olur! Bu, çok kişisel, yani.. kişisel mutluluğumla ilgili bir konu. Ben kadınım; genlerimin benden sonraya ulaşmasını, insanların bilinçlerinde, duygu dünyalarında, elbet eylemlerinde yerini, yanıtını bulmasını isterim. Çocuk, mutluluk için araçtır, ben de senin için öyleydim; ama aynı zamanda amaçtır da, mutluluğun kendisidir de.. Bu anlamıyla, elimizde olmayanı ya da somutlayamadığımızı çocukta gerçekleştirmek isteriz. Hem ne yaparsam yapayım, beni sevmeyi sürdürüyorsun, öyle değil mi? Bunun anlamı, kendini bağışlaya bağışlaya özdeşinde sonsuza dek yenileniyorsun demektir!

Yavrum; kimmiş, nerden gelmiş, öğrendin mi; yoksa gözükapalı mı gidiyorsun, burnunun doğrusuna?

Yok yoksul bir ailenin çocuğu, bildiğim bu... Daha çok, İkinci Dünya Savaşı yıllarında bulmuş kendini; bu demek en erken bilinçlenme, o zamanlara uzanıyor.. İlk gençliği, demokrasi deneyimi yıllarında hayli çalkalanmış.. Lisede Demokratlar için, nutuklar bile atmış alanlarda! Sen en yakınında beni izledin; bana hiç yoktan 'komünist' damgası vurulduğunda, ben komünizmi biliyor muydum?

- Öğrenimi?

- Kendini çok aşamalı ve sağlam bir elekten geçirmiş! Ayrıca, Kurultay İlkokulu, devlet parasız yatılı Niğde Ortaokulu, devlet parasız yatılı Adana Erkek Lisesi, devlet parasız yatılı Gazi Eğitim Enstitüsü.. ama diplomalarının hiçbirini, çok parlak derecelerine karşın, kullanmasına fırsat verilmemiş. 50'li yıllar hapislikte, er olarak askerlikte ve memleketinde sürgünde-işsizlikte geçmiş. Doğası öyle değildi belki, çünkü altta ipek gibi bir ruh yatıyor, onu yeğin tepkili ve kavgacı yapmışlar; değme uzlaşmaya yatkın değil; belki de iyi olmuş, en güzel yılları halk içinde halkın nence hızlı değiştiğini

görerek geçmiş. Kafası ve yüreği, bir doğrultuda yoğrulurken, sanatı da oluşuyor, biçimleniyormuş.. Ne bileyim anlattığı dar zamanda kırık kopuk şeylerden bu gibi sonuçlar çıkardım. Ankara'ya, 27 Mayıs'ın araladığı kapıdan geçerek gelebilmiş; ekmeğini gazeteci olarak kazanmak istiyor, bırakırlar mı bilmiyorum.. Belki profesyonel sendikacı olur, tasarıları böyle şeylerden yana; yoksa yarı aç yarı tok yaşamayı yeğler de, salt şiire mi gömülür, bilemiyorum...

Babamın yüzüne dosdoğru baktım ve ekledim:

Daha fazla düşünme beni; her şeyin daha iyisi vardır elbet, kişiden daha üstünü de bulunabilir.. Ben, daha üstün birini aramamıştım, kaldı ki ondan daha fazla seveceğim biri olamazdı. Ne olursa olsun, neyim varsa ona bağlamaya değer.. dedim ve verdim kararımı!

Aslında anbean bir delilik, bir kıyamet yaşıyorum.

Edebiyat sınavı. Çocuk gözümün içine bakıyor, ben dalgınım. Kapıdan girene ya Yunus'u ya Karacoğlan'ı soruyorum. Arkadaşlarım bana inat, çocukların burunlarına dayıyorlar divan'ın en sıradanlarını, en yavan olanlarını.. Dışarı çıkıyorum, okul kâtibine postayı soruyorum.

- Yolladım.. diyor kâtip.

Hizmetli kapıdan başını uzattığında ben dudağımı kemiriyordum. Onu ilk ben gördüm. Elinde sarı, kocaman bir zarf. Rengimin attığını duyumsadım.

Çıkan öğrencinin ardından bana soruyorlar:

- Ne not vereceğiz?

Elimi sallıyorum.

Pencereler ne kadar mavi...

Eve gittim. Uçmuyorum, basbayağı yürüyorum. Ardımdan telgrafın da yetişti. Ardarda varan mektuplarımdan bir telaş ve güvensizlik anlamı çıkarıp telgraf da çekmişsin.

Mektubun, 25 Ağustos tarihli. Benden ayrıldıktan sonra buzlu rakı içmişsin. Soğuk duş alıp açıkta uyumuşsun. İki gün sonra, 40 derece ateşle yatıp kalmışsın. Kardeşin Kadir, başucunda beklemiş: *".... Ölüm burnumun ucuna gelmiş, dilini çıkarıyordu bana. O an, aklımdaki sadece sendin!"*

Seni ambulansla götürmüşler: *Burası İşçi Sigortaları Hastanesidir ve rezaleti dillere destandır. İşçinin alınteriyle çalışır, fakat işçi sokakta ölür. Alçak herifler! Yatak yok, oda yok.. Menderes yedi işçinin parasını, şimdi de bunlar yiyor. Doktorun iyi olması kaç para!.(....) Sen gittin, Ankara gri.. Ben bakarkör. Çamurlu bir suda yürür gibi geçtim caddeleri. Kendimi Akis'te buldum. Koltukta uyumuşum. Uyandırıldığımda iki kişi vardı tepemde. Şaşkın şaşkın bakıyorlardı yüzüme. Ne zaman çıktın? dediler; benim 'içerde' veya 'dışarda' olmama göre değerlendiriyorlardı son tutuklamaları.."*

Senin benimle olduğun o 48 saatte, merak etmişler işyerinden; ortam öyleydi ki, Akis'ten doğrudan Emniyet'e sormuşlar seni. Hayır, demiş Emniyet, listede Hüseyin yok! Düğümü çözdüm! diye bağırmış biri, bu liste Aydemir'le ilgili; eğer Korkmazgil götürülmüş olsaydı, başka anlam verilirdi tutuklamalara!

"Kafamın yarısı sana çalışıyordu" diyordun, *".....yarısı son olaylara; çıkılır mı içinden?"*

Gittiğin yerden Niyazi Ağırnaslı'yı aramışsın:

- Merak etmeyin, demiş Ağırnaslı, Partimizle ilgili bir durum yok, tamamıyla ayrı bir sorundur, 'ifade'ye götürülen arkadaşlar da birkaç güne kalmaz, bırakılırlar...

Ertesi gün Akis'ten seni de almışlar: Sosyal Adalet'in 18.sayısındaki 'Anayasayı Okuyorum' başlıklı yazıdan dolayı. Derginin o sayısı toplatılalı bir ayı geçti oysa... *"Çok sürmedi, kara bir chevrolet durdu Akis'in önünde. İki sivil komiserle bir sivil memur, buyur ettiler bize. Gömleğim pantolonumun üzerine dökük, taktım gözlüğü gözüme, kuruldum Birinci Şube'nin chevrolet'sine. Bayilerde ine bine Akba deposuna*

kadar gittik, oradan bir adet 18. sayı bulduk ve doluştuk arabaya. Yani Birinci Şube'nin kara chevrolet'sine. Sonrası malûm.. Upuzun, barikatli, karakollu, kontrollü, dur'lu geç'li yollar. 11.30'da Sıkıyönetim'deydik.. oradan Çankaya Emniyet Amirliğine..."

Buzlu suları daha sonra içmiş olmalısın. *Kendine bak diyorsun; söyle nasıl bakayım Gülüm. Seni mi düşüneyim, olup bitenleri mi, olacakları mı, daha daha olacakları mı? Söyle, hangisini? Şu son günlerde nasıl hızlı yaşadığımı bir ben bilirim, bir de.. Ah, Herşeyim benim! Gülüm, Sevdiğim, Azimem benim! Ölüm ayırsın bizi, e mi?"*

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının buyruğuyla ve 'istinabe' yoluyla alınan 'ifade'n, İstanbul'a gönderilmiş. Akşama, Birinci Şube'nin cipiyle Ulus'a getirilmişsin: *"... Bir insanı 15-20 yıl yatıracak maddeler sıralamışlar. Devlet, hükümet, Meclis, vatan, millet.. Sanki karşılarında bir 27 Mayısçı değil de, bir DP'li düşük var! Peh! Verdim veriştirdim tabii.. Yargıç, anlayışlı bir subay gibime geldi, belki öyledir.. (...) Çevremde bunca olay dönüp dururken, ben nasıl sessiz sedasız olurum? Yürek değil, Karadeniz'de taka mübarek! İn çık.. in çik..."*

Sen sıkıyönetimdeyken varan mektuplarım açılmış, 'görüldü' damgası yemiş. Anlaşılır gibi değilmiş elbet.

Seni sevmekle bitiremem Azime! (...) Keşke seni tanımasaydım! Karasabanla sürülmüş topraklarımı sen geldin, motorla sürdün, altüst ettin!"

Birkaç saat sonra, mektubuna ekleme yapmışsın: *"Ataç Yayınevinden mektup aldım; Kavel, ancak Ekimin 20'sinde çıkabilecekmiş. (...) İki gün, öyle hızlı geçti ki.. Sanki elimi suya daldırmışım ve bir sürü balık akıp gitmiş! Ben, öyle, çocuklar gibi, çırpın çırpın... (...) Çocukları benim için öp. Sinirlerini yormadan ne yapman gerekliyse öylece yap. Bana düşeni yaz, yapayım. Şunu da unutma ki, yazgımız, ülkemizin, halkımızın yazgısına bağlı. Biz mutluluk payımızı*

bundan alacağız. Gücümüz de buradan geliyor ya zaten. Ah, aynı dâvaya birden el uzattığımız günü, günleri görmek!."

Uyumuşsun. Evet, ayrılışımızın beşinci günü, benim o rüyayı gördüğüm dakikalarda, sen uyumuş uyanmış, şunları eklemişsin mektubuna: *"Alnımda senin elin gibi bir sabah güneşi. Seni aradım birden. Uff! Bıçak yarası gibi yokluğun!"*

Yarım saat geçmiş, yine eklemişsin: *"... Sana Balaban'ın mektubunu yolluyorum. Oku da geri gönder bana. Katılacaksın gülmekten. Yarı şaka yarı ciddi, o köylü ağzıyla vermiş veriştirmiş bana. Eksik yerleri tamamlayarak oku. Bir gün elbet gideriz Balaban'a. Deriz ki o koca ressama, bak biz geldik işte, boyayıver şu bizim resmimizi, canının istediği renge boya. Güneşin yedi rengine boya istersen!*

Balaban'a mektup yazmıştım. Dalgınlıkla, neler yazmışım neler! Temmuzu Ağustos, Ağustosu Temmuz yapmışım. Köpürmüş koca ressam, Ula Koca Aşık, Ula 17 Temmuz Azgını.. diyor. Ona dedim ki, seviyorum, âşık oldum, 17 Temmuz'da başladı bu iş..."

Şiir dosyalarını, daha büyük bir dosyaya koydum. Birkaç gün dokunmadan, açmadan, tılsımlı, gizemli, belki de yasak bir şey taşır gibi, koltuğumda okula götürüp getirdim. Bir gece, hepsini yeniden okudum. Şimdi, senin sayısız şiirinle onca yıl içli dışlı olduktan sonra konuşmak ne kadar kolay; o zaman öyle değildi, ben kendim, bir büyüye kapılmış gibiydim.. Dosya, yastığımın altında, uyumaya çalıştım, olmadı; kalkıp yeniden okudum. Kapatıp yattım. Uyuyamadım. Ertesi günün sabahı, ilk işim postanenin yolunu tutmak oldu: Açtım sana telefonu.

- Yeni gelmiştim Akis'e.. dedin. Sesinde soru vardı.

- Baksana, dedim, Hiroşima'yı anladım da; kim bu Kiyo? Malraux'nun İnsanlık Durumu'nda da vardır bir Kiyo?

O en kırık gülüşünle güldün:

Ta kendisi de olabilir, yoksul bir Japon balıkçısı da..

- .... *inanmadan ölmekse pek alaturka...*

Yine güldün;

- Mektup yolladın mı bugün bana? dedin; o şiirleri iyi sakla olur mu, biliyorsun, başka örnek yok!

Günler geçiyor mu geçmiyor mu? Sana mektuplar yazıyorum. Şiirlerin elimin altında. İşin tekniğinden filan anladığım yok, bu gerçek; seni, yanlış bir laf ederek incitmekten de korkuyorum.. Kendi kendime konuşuyorum daha çok: Onları gözüm gibi koruyacağımı biliyorsun. Çok somut, yaman benzetmelerin var. Ağustos Şiiri'ni döne döne okuyorum, ilkmiş gibi çarpılıyorum. Bellekten okuyabiliyorum artık. Öyle sıcak duygularla sarılıyım ki; Hasan Hüseyin mi Ağustos Şiiri'ni yazmış, Ağustos Şiiri mi Hasan Hüseyin'i yaratmış, karıştırıyorum! *...bir masal dinler gibi sessizliği dinlesek/ kendimizi dinlesek köklerin çığlığını...* Karşıtı söylenemez- güçlü anlatımlar bunlar; yanısıra, ölümsüz bir şiire, vazgeçilmez yapıtaşları gibi yerleştirilmiş imgeler... Buna benzer, nice dizenle, esriyerek dolaşmışım nice yıldır ben!

Yüksek sesle okudum onları minicik çocuklarıma; dikkatle dinlediler beni, o şiirlerle verileni algıladılar; özdeş oldular belki, senin duyumsatmak istediğin güzelliklerle! Kırlarda kelebeklerle koştuk, kokulu çimenlerde yuvarlandık, çiçeklerle seviştik o şiirler yüzünden. Güneşten ve coşkudan yorgun, döndük evimize.. İşte artık, senden gelen mektuplarla dinleniyoruz: *...bir çıkın güneşle dönmek köylüce yorgunluklardan...*

En iyi sen biliyorsun o yorgunlukları!

Evet, şaşılacak denli yetkin şiirler bunlar. Hiçbir zaman, okurların ve eleştirmenlerin önünde yavaş yavaş olgunlaşan biri olarak tanınmayacaksın sen; hep bilinçli, her zaman yetkin, kendi kendine yeterli!

İkinci dosya, Kavel'dekilerle karşılaştırılınca, daha lirik şiirlerle örülmüştü, daha bir sardı beni. Koltuğumun altında o

biricik örnekler; Uşak caddelerinde, tren istasyonunda, okul bahçesinde, kırlarda... Bir başka gezegende miydim; ben bu şiirlerin yaratıcısını tanıyordum, inansa mıydım? *...fincanımın üstünde ipincecik bir masal/ alır beni götürür erguvan yelkenli gemim...*

Senin şiirinin, diye yazdım sana, dokusu nasıl da sıkı; hiçbir gevşekliği ve sululuğu bağışlamayan bir şiir bu!

Başka bir açıklamaya izin vermeyecek kadar çok şey anlatır ozanlık bana. Senin şiirini okurken bulduğum o gizil sesler ve apaçık 'uyum' diyebileceğim o eşsiz şey; sanki benim bilmediğim, beşduyu-ötesi müzikal duyumlara sahip olduğunu düşündürüyor hep; ya herbir örnekte, sonuna dek, çok iyi götürdüğün işçilik, o has beğeni, nitelikli hedef ve anlaşılırlık! Kötü yaşamayı yerin dibine batıran bir tutum, insanlık serüveninde boylu boyunca bir yolculuk ve doğaya, topluma, varlıklara ve olaylara en doğru, en dürüst bakış açısı; lâkin, en şiirsel yaklaşım... Senden benim anladığım bu canım! Ve Türkçe, güzelim Türkçe, sen yoğurunca ne renkli, nasıl da çoksesli oluvermiş!

Bu sen miydin; tenine dokunduğum, sesini çok duru bir su gibi yudumladığım, süzülmüş bal gibi bakan gözlerinde bütün bir ömür yitip gitmeyi göze aldığım ozan? Kimi zaman kendimi ne çok büyümsüyorum! Ana Tanrıça'dan bana kadar sürüp gelen değerleri sanki, kendi kişiliğimde toplamışçasına, kendi gözümde kendim, ne çok önem taşıyorum! Dünyada benden daha çok, hiçkimse sevemez, hiçkimse bu şiirleri daha derinden duyamaz duygusuyla, alıyorum koskoca evreni kollarımın arasına; eriyor ve eritiyorum... Sevdiğim o işte, o erkek, bu büyüklüğün öteki yüzü oluyor, karışıp gidiyor engine... Çok mu yorgunum; sevmekten ve birbaşıma olmaktan mı yorgunum, hücrelerime dek ağrıyorum.Bir garip oldum, günlük işleri şöyle bir yapıyor, çocukları kendi hallerine bırakıyor ve giriyorum yatağa; ondan sonra yaptığım iş, ne olursa olsun senin kaleminden çıkanları okumak, dizeler ve satırlar arasında sana ilişkin gizler bulup

çıkarmak, hiç duymadığım şiirsellikte hazlar ararken kendimi dinlemek, düş kurmak, gülümsemek, sana az sonra yazacağım mektuba, hiç görülmemiş bir giriş tasarlamak ve bendeki, o gün gelenleri yeniden okumak...

Ufuk yanıma geliyor:

-Kardeşim açıkmış olabilir, anneciğim!

Böyledir bu çocuk; bir fısıltıdır bana ulaşmak için kullandığı; beni azıcık gerçeğe, beri-yakaya çağıran bir uyarı! Hiçbir zaman, kendisi için bir şey istemez o. Çok değişik bir çocuktur, zamanından çok önce olgunlaşmıştır; halkın 'öke' dediklerinden...

gök mavisi bir türkü dolanmış yüreciğime...

Sendeleyerek yürüyorum mutfağa. İçimdeki ses, seni anlatıyor durmadan: Çok pürüzsüz, ama dokunaklı bir sesi var. Ciddi ve havalı duruşuyla, çok etkileyen biri...Hemen gel! demişti bana. Hemen gittim işte! Çarpılıp döndüm. Hiçbir zaman tutmuyor, gizlemiyor kendini; ne düşündüğü, düşündüğü an geçiveriyor yüzünden. Katılmadığı durumlarda, ciddi bir anlam beliriyor gözlerinde, değişiyor çizgileri. Gözleri ne renk mi? Gözleri, yüzüne vuran ışığa ve yüreğinden geçenlere göre, değişip duruyor işte!

- Bir şey mi dedin anne?

- Hadi, sütünüzü için!

...Kısacası, nefîs bir adamla karşı karşıyayım. Onun çekimalanındayım, istesem de kurtulamam etkisinden artık. Herhalde onu, bir kez sevmiş olan, bir daha vazgeçemez?

Vazgeçmek mi? Neler düşünüyorum? Ya o, düşünürken daha da güzelleşmiyor mu? Sık sık dalıyor bakışları. Azime...diye fısıldamıştı; sesini duymadım; bana bakarken ağzının kıpırdayışından, dilinin görünmeyen deviniminden çıkarmıştım bunu: Azime!

...Bak, ondan uzaktayım; ondan uzaktayken de

bakışlarını üzerimde duymuyor muyum? Çok zeki, bu kesin! Kavrayışı olağanüstü hızlı. Karşısındakini delip geçmek ister gibi bir bakışı var... Ve, şaşırtıcı bir 'hazırcevap'lığı! Bundan tedirgin olmayacak mıyım? O, bana göre çok gelişmiş bir beyin. Daha bir alıcı ve algılayıcı. Havadan geçen bellibelirsiz bir ürpertiyi bile yakalayabilir o. İçgüdüleri çok güçlü olmalı! Ne dedi; sezgiye önem veririm dedi, sezgilerinin hiç yanıltmadığını savladı; sezmesine bir şey demem de, yorumlarken önyargılı biraz... Önyargılı olduğunu anlayınca gerginleşmiş miydim? Çatışmanın kaynağı olabilir önyargılar.. mı deyivermiştim? Gülümsemiş miydi? Önseziye fazla belbağladığını gördüğümde çekindi benden; kadınları içtenpazarlıklı ve içtenliksiz sayan erkeklerden olabilir mi; ama önyargı kullanıyor! Hangi konuydu? Ne çok şey konuşmuşuz! Kadınlar mıydı? Onlar için ne demişti, ne zaman konuştuk bunu? Kadınlar, yatarlar.. dedi! Kadın ve editör, kadın ve yönetmen... için mi söylemişti? Bir saplantısı olabilir mi? Aman Tanrım, iyi ki yatmadım onunla! İstese yatmaz mıydım? Hadi ordan, masa çökmeseydi...

-Anne, biz artık uyumak istiyoruz!

-Tamam, oyuncaklarınızı kutuya doldurun!

...Düzyazısıyla şiiri arasında benzeştirdiklerim ne? Ben bu ikisini nasıl birleştirdim de, kimseler bilmezken bildim onu? İmge zenginliği mi götürdü beni buna, betimlemeler mi? Ya o keskin, o acımasız, harcayıveren benzetmeler! Geçmiş Yön'leri, Akbaba'ları bir kez daha sereyim bu gece önüme; atladığım yanı kalmasın. Düzyazıda daha kırıcı... Çok meraklıydı gibime geliyor; sanki her şeyden sorumluymuş gibi, ayrıntılara dikkat kesiliyordu. Çocuklara nasıl davrandı, onları kucaklayıp öptü değil mi? Hayır, bu bir ölçü olamaz...

Evet, bu kesin; her an, bakışlarının altında gibiyim. Andan âna değişiyor muydu? Yok, benim değişkenliğimi izliyordu o! Değişiklik, gülerken öfkeleniverme, mutluyken mutsuzmuş gibi görünme, başlıca özellikleri olabilir mi, niye yapıyor,

ayırdında değil mi yüzünün değişkenlerinin? Kendine çok önem veriyor olmalı..Eh, hakkıdır! Ama yorabilir beni.Kendim, ansızın uysallaşmış gibiyim. Ne dedi: Sen beni uysallaştıracaksın... dedi. Dedi mi? Evet, dedi. Ömrümce bir fırtına, bir sağanak altında gibi yaşadım... dedi. Ya geçmişteki mutsuzluğuna sıkı sıkı sarılırsa? Kendi mutsuzluğunu sevenlerden o; mutsuzluktan damıtmış olmalı çoğu şiirini! Mutlu ve yeleken ilişkileri olmamış mı? Olmuş, onları da yazmış. Aşklarında eksik bir şeyler var; onları, dizelerin görünmeyen yanlarında anlatmış! Hırçın mı? Evet! Hırçınlığa alışabilir miyim? Hayır. Ama yanyana yaşayabilirim; onu sarıp kuşatabileceğimi anladığım başeğişleri oldu...Gülümsemeyi de biliyor!

-Anne, yatağına girebilir miyiz?

- Evet. İki yanımdan sokulun bakalım. Canlarımsınız siz benim!

Onun yeteneklerini taşımıyorum. Onun geçtiği yerlerden geçmedim. Onun gölgesi gibi kalacağım. Onu hep, birkaç adım geriden izleyeceğim.Bu bana zor gelecek mi? Hayır, asla kişilik çatışması olmasın aramızda. Üstünlüğünü peşin kabul etmeliyim, daha iyi.Peki, kim kimi yönetecek? Hiç kimse, hiç kimseyi yönetmeyecek! Özgürlüğüme karışabilir mi, beni, kimi konularda bunaltabilir mi?

O bir sanatçı; onun benden daha çok gereksemesi var özgürlüğe!

Seni tanımadan sevdim.. dedi; beklediğim sendin, aradığım sen..dedi bana.Ben de seni! dedim. Yazdıkların vardı, diye ekledim. Senin de mektupların.. dedi. Kişiliklerimizin kimi ayrıntıları, aşkın gelecek aşamalarında pürüzler yaratmayacak mı? Birbirimizi, olduğumuz gibi alabilecek miyiz? Onun alışkanlıkları çıkacak karşıma.. Benim de, çocuklarımla bu denli içli dışlı oluşum, onu incitmeyecek mi? Çocukları da onu da, aynı anda ve aynı potada ve yeterince sevmeyi başarabilecek miyim? Yoksa daha fazlasını mı isteye-

cek benden? Seviyorum, dedim, ölünceye kadar dedi. Ne demek ölünceye kadar? Ne zaman öleceğiz, hangimiz önce? Ölümsüz aşk var mı?

...Gar'da kalmak istemedi. Atlayıverdi trene! Genç bir davranıştı bu, coşkunun somutuydu. Koşa çarpıla geldi yanımıza. Ankara-Polatlı yolu, oncağız mıydı? Türkü söylemeye başladı o sıra Barış:.. kara tren kara tren...Sesi çok mu ince olacak? Yuvalacık, tombalacık, yumuşacık bir bebek, şuna bak, kucağımı doldurmuyor bile.. Her şeyi anlıyor mu, nasıl anlıyor? Onbeş yaşında bir kız gibi davranıyor!

- Bak, ağabeyin uyumuş!

Çocuklarımın ikisi de, kesin anneden yanalar!

...Doğum günümü sordu. Evlenme yıldönümlerimizde ikimizinkini birlikte kutlarız.. dedi. Evlenelim mi? dedim; soruyor musun! dedi.

Babama dedim ki: Ben var olduğum sürece bu çocuklar sevilecek, korunacak, kollanacak... Kaygım,onların ne olacağı değil; iki çocuğuyla bir kadını sevmiş Hasan Hüseyin! derlerse...

- Ne olur derlerse?

...Korkmuyorum, istiyorum onu. Ya Hulûsi, boşanmayı zorlaştırırsa? Hayır, yapamaz, beni seviyor o, kendi mutsuzluğunu seçecektir...Resmen evlenmeyebiliriz; ama buna razı olmaz Hasan Hüseyin! Çocuk bekleyecektir benden. Ya mesleğim? Göze alamayacağım tek şey, öğretmenlikten atılmak! Atılırsam, yasadışı evlilik yaşadığım için değil, bir komünisti sevdiğim için atılayım! Pekii, çocuğum olur, Hulûsi de boşanmazsa..

Şu anda, dört erkek var yaşantımda: Oğlum, babam, Hulûsi ve Hasan Hüseyin. Dördüne karşı da sorumluyum. Ya kardeşlerim, arkadaşlarım? Hepsi istiyor beni, boşlukta değilim.Tek istediğim, bu çalkantıda, çok fazla gözyaşı

olmasın! Hulûsi'yi de sevmiştim; sevgisiz evlilik olur muydu? Ama bitti işte! Ondan öncesi de var; tek tek tükenebiliyor sevgiler.. Hulûsi ile olanı, hiç tükenmez sanabilmiştim; ama, Hasan Hüseyin varmış bu dünyada! Şimdi bir seçim yapıyorum, aklımı ve yüreğimi bir noktada kenetleyen bir olay yaşıyorum; beni herkesten daha iyi tanıyan Hulûsi'nin anlaması gerek bunu.Akan sular durdu, anlaması gerek. Bu yüzden, büyük sorun yaratmayacağını umuyorum. Kendine saygısı var. Hakkımda tek söz etmeyecek; ve bu yüzden, çok özel bir yer kalacak hâtıramda onun için. Ya kayınbiraderlerim? Biliyorum, onlar, sonsuza dek bağışlayacaklar beni.

Ne demiş Nâzım; miniminnacıktı kadın.. demiş! İnsan, bir zamanlar bile olsa, sevdiği kadını! Ya 'Gövdemdeki Kurt' şiiri? Şiir yazmak bir amaç mıdır; yoksa şiir, aşkın, yücelmenin ve mutluluğun merdiveni midir? Hasan Hüseyin ne demiş: *üç nokta koyup yeniden başlamalıyız..* demiş! Ne zaman demiş; şu benimki gibi bir ikilem yaşamış mı? *üç nokta koyup..* neye; kavgaya mı, aşka mı, yolculuklara mı, hepsine birden mi?Şimdi burda olmalıydı o; kaygılarımı, korkularımı birlikte gözden geçirip, geçmişin çöp sepetine atabilmeliydik... Onu gerçekten istiyor muyum, şimdi, yanıbaşımda?

Işığı yaktım. Henüz akşam. Dosyaları yeniden dizlerime çektim:...*eylülün/ bulanık bir çay gibi ekime aktığı gündü...*

Hava serinlemiş sanki. Ateş yaksam mı? *yasakların buruk çağrısı büyütür kuşakları geleceklere/ büyütür dirençlerimizi durmadan kısır alışkılara karşı...*

Kapının buzlu camı, çekingence tıkırdadı.Kalkıp açtım.

-Işığını gördüm...

Gelen Hulûsi'ydi.

- İçeri gir, dedim.

Gölge gibi girdi. İlk gördüğüm, gömleği kirlenmişti. İçim sızladı. Ana ve kadın yanım, olanca incelikleriyle ayakta.. Ne

tuhaf, şimşek gibi aklımdan geçeni unutmuyorum: Yeniden sevdalanmalı, dedim; bir kadın, onu almalı; çekip çevirmeli, bir kadın...

Köşedeki iskemleye ilişti;

Olmuyor, dedi, yapamıyorum! Aklım, duygularım, tüm varlığım ayakta; hep yakınlarına geliyorum, senin olduğun yerlerde dolanıyorum..

-Çocuklar mı? Hayır, benmişim!

- O zaman daha kolay olur, ayrılık? dedim.

Barış uyandı. Duygulu, ama çekinmeli bir yaklaşım:

-Sen ağlıyor musun, baba?

Sele benzer bir şey geçiyor içimden. *tatlı bir kıpırtının ötesindesin/ çocuksu korkularını giyiniyorsun/ yaralı bir temmuz ikindisisin...* Ömrümde ilk kez; şiir, okuduğum yere göre, okuduğum âna göre anlam kazanıyor. Sen siliniyorsun, dünya çıkıyor aradan; ben ve şiir, karşıkarşıya kalıyoruz, başbaşa...

Barış, dedim, uyumana bak; babanla önemli şeyler konuşacağız!

- Kan ağlıyorum! dedi Hulûsi; dedi ve gitti. İleri sürdüğüm gerekçelerle beni haklı buluyordu; ne var ki yüreği, bizden sonraki yaşamın imgesini bile kaldıracak güçte değildi. Çocuklar konusunda çıkabilecek bir engellemeyi önlemek istiyordum ve şunu vurguluyordum: Güvenmek istediğim şey; bir yıl arkadaşlık, bir yıl öğrencilik sonrası nikâhlı kalışımız, düğünden sonraki altı yıllık birlikteliğimiz, iki çocuğumuz ve bütün bunların hatırına ayakta kalması gereken dostluk..tu!

-Sakın beni, dedim, vefasız biriymişim gibi karalama; seni durup dururken bırakmış değilim..Sıradan birini değil, Hasan Hüseyin'i sevdim ben, bir ozanı! Keşke olabilse, seninle birlikte sevsek onu...

Başı önünde, çıktı gitti. Gece karanlıktı, gittiği yönde sokak lâmbası yanmıyordu. At kendini trenin önüne.. Ama senin sağduyun, daha onurlusunu, yaşamayı seçecektir, biliyorum.

Hayır, kendimden utanmadım; ben de onun kadar acılıydım, doğru söylüyorum!

Aşk deyince, kişisel yaşamıma girmese de ruhumun derinliklerinde yer etmiş insanlara duyduğum güzeyduyumu anlıyorum ben. Kadınsam erkeği anlıyorum. Zaten iki cins var, iki ırk, iki sınıf:Kadın ve erkek. Ne ulusallık böylesine çarpıcıdır, ne renk, ne yöresellik.. Kadın ve erkek. Dünyayı bunlar yapar, bunlar yaratır, bunlar güzelleştirir, ya da çirkinleştirir, geliştirir ya da dondurur.. Hepsi bu!

Bende iz bırakanlar... Ya ötekiler? Niceleri gelir geçer; elele dolaşmışızdır, içimizden geçenleri anlatmışızdır, birşeyleri iyi kötü, doyurucu ya da doygunluksuz, karşılıklı.. paylaşmışız, bir zaman için paylaştığımızı sanmışızdır. Sonra yetmez oluruz birbirimize, doğal değil mi? Sinemaya gittiklerim vardı, müzik dinlediklerim, ellerimi ellerine alıp koklayanlar, başımı omuzuna dayayıp ağladıklarım, gözgöze geldiklerim.. Sonra adlarını unuttuklarım.. Onların hesabını veremem sana, isteme sakın; ben senin gibi, şiirlere işlemedim sevdalarımı. Yüreciğimi ısıtmışlar, fırtına gibi sarsmışlardır belki bedenimi; işte, demişimdir, buldum aradığımı! Düşlerimi boydan boya doldurmuşlar, yürüyüşüme biçim vermişlerdir.. Oturup en güzel kitapları okumuşumdur onlarla; en güzeli sandığım düşünleri tartışmışımdır. Ay doğarken, ay batarken sarılmışızdır, işte bu en güzeli gecelerin.. demişizdir, işte bu en güzel gün! Çok özel, hiç bulunmaz ilişkilerdi belki; n'oldu onlara? Bak sen de, ne diyecektin bana yıllar sonra, Karmaşa Gülü'nde: *...anla bunu/sez bunu/ sorma bana hesabını/bu*

tetik düşmesinin!..

Yine yıllar sonra, bir Nâzım okuma gecemizde, söyleşmiştik seninle: Pirâye'nin, Nâzım'dan sonra kimseyi sevmemesi olgusunu yüceltmiştin sen. Karşı çıkmıştım; ama sevgi.. bu önlenemez bir açlıktır.. demiştim. Nâzım'ın anısına sadık olması, Pirâye'nin bir başkasını sevmesine engel olmamalıydı bana göre. Düşün ki dünya, sevgiye lâyık, tapınılmaya değer, sayısız insanla doludur..

- Kusura bakma, demiştin, ben biraz gerikafalıyımdır!

Sen benim bilincimde bulanık duran şeyi, daha sonra 'Kızılkuğu' imgesinde irdeleyecektin.

Varıp, kollarımla sarmıştım seni. Bir küçük çocuk gibi, şımarık bir erkek çocuk gibi somurtuşunu düzeltmek istemiştim. Dalgın ellerinle okşamıştın saçlarımı;

- Korkunç kıskanç biriyim ben! demiştin.

Gözlerin, doğru söylediğini gösteriyordu.

Gece ilerliyor. Önümde serili, bütün yazdıkların. Görüyorum ki, düzyazın da senin, Türkçe'nin en işlek ve şiirsel örnekleri!

Senin önünde acaba, çocuk yaşta biri gibi mi duracağım? Çocukların önündeyse, yetişkin bir anne ve iyi bir öğreticiyim ben. Bu ikisinin ayrıldığı çizgide, asıl ben mi varım dersin?

- Seven kadın.. demiştin bana; seven ve acı çeken!

Neden acı çekiyorum? Hayır, hasret'i sevmem ben; hasreti ve pişmanlığı.. Benim, dünyayı severek yaşamaktan yana ağırlık koyan kişiliğim, pişmanlıklar ve özlemlerle bağdaşmıyor. Özlemlerle yetinemem. O yüzden yakın olmalıyım sana, dokunmalıyım, istediğim an, canımın çektiğince sevişmeliyim seninle..

Yoksa bunları, sen mi bana söylemiştin?

Ben ki, oturup mektup beklemektense, trenlere atlayıp, mektubun yazıldığı yere koşan biriyim..

Balaban'a ben de yazmıştım, daha sonra, senden haber gecikince. Hemen yanıtlamış:" Sevgili Bacım; yeni evime, Resimli Ev'ime gelen ilk mektubu senden aldım. (...) Bana inan ki, o senin ozan dediğin, kış günü soğuk suya girip yıkanırdı. O hınzır şairde, soğuğun da sıcağın da dokunamıyacağı bir vücut vardır.. Onun serhoşluğunu bilirim ben. Oğlan âşık, dostlar başına! Öyle mutluyum ki, şu anda saat 23. 30, Emine, Hasan ve Hikmet uykuda. Senden sonra ona yazacağım, canım kardaşıma. Şiirlerini can-aşkı ile resimledim, dün hepsini gözden geçirdim, ve bazı şeyler ilâve ettim. (...) Bana anlatılacak bir sürü derdi var onun, ben onun derdine çare bulurum. Bursa'ya kalkıp gelsin, gelemeyecek durumda ise ben Ankara'ya giderim. (...)."

Aslında hastalık gelmişti aklıma da; asıl, mapusluktu düşündüğüm. Yazmıştım sana:... Bir aksilik olur da, yazından dolayı başın derde girerse, üzülmem, yolunda ufak bir pürüz der, geçerim. Belki o zamana dek, Anayasa Mahkemesi o maddeler hakkında yargısını bildirir. Bildirmese ne çıkar? Yalnız şu olur: Kavel kapısında evleneceğimize, mapusanede evleniriz!

O zaman okuna okuna belleğe nakışlanmış o mektupları, 30 yıl sonra şimdi, yeniden okumak çok zor. Çok zor. 20'ye fırlamış bir tansiyonla okuyorum. Ayaklarım buz gibi. Ellerim yanıyor, şakaklarım zonkluyor. İşte, 30 yıl sonrasının ağustosu: Dağlar sessizce ağarıyor. İpincecik bir ay, oturmuş çam ormanının üzerine. Uff.. yıldızlar, olanca hızla, güneye doğru yol alıyor. Bir uçak kalkmış güneyden; kalkmasıyla fırlamış Torosların üstüne; kırmızı ışıklarıyla, geçti gitti..

Dağlar ağarıyor.

"Yarımda geldim eve" diyorsun; " *Otobüste seni, yolda seni, kapıyı açarken seni, ışığı yakarken seni, günün konularını kafamda yaşarken seni düşünüyordum. Her şeyi sana göre, sana oranla düşünüyorum. Ben biraz 'sen'leştim galiba! Hani, ağacı ağaca aşılarsın; hani, boyayı boyaya katarsın;*

hani resimleri üstüste basarsın.. Öyle bir şey işte. Yepyeni, değişik, kıpır kıpır, net.. ve kare, küb.. birşeyler. Yepyeni bir sentez. Oh, yoluma bakar gibi bakıyorum gözlerine, benim Azimem! Seviyorum seni, yok ötesi!"

27 Ağustos 1963. Saat gece 1'de başlamış, sabah 4'te bitirmişsin. Tam on tane pelür kâğıt doldurmuşsun:"*.... Ah Azime, çağlar ötesinden sürüp gelen en sağlam, en güçlü, en bozulmamış yanımız bu galiba: Aşk! Doğanın gerçek, köklü, hiçbir zaman sökülüp atılamayacak tek yasasıdır aşk! Bütün yaratıcılıklarda aşk vardır; aşksız 'büyük yapıt' düşünemiyorum.. Ben seni, 1963 Ağustosunda seviyorum. Otuzbeş yaşımın bütün 'oturmuş' ölçüleriyle seviyorum! Bu aşkta erinlik çağının bulanıklığı yok; duru, dalgalı, renkli, akıllı bir aşk bu.. Sana, seni seviyorum diyen kişi, bir kavgayı payına düştüğü kadar, götürmeye çalışan Hasan Hüseyin'dir. O, 'ölünceye kadar' sözünü bir de dâvası için söylemiştir. Ölümden öte yol gitmez. Hasan Hüseyin'e göre bazan Azime 'dâva', bazan dâva 'Azime'dir. İçiçe, karmaşık.. O, dâvasız da edemez, Azime'siz de.. Yeter ki sen ondan bıkma, sen yorulma onu sevmekten, sen doymuş olma. O, söz vermiştir; o doymayacaktır sana.. Benimsin, benim! Güzel günleri bekler gibi bekliyorum seni. Etimin, kafamın, aşkımın sesi bu! Burjuva serüveni değil bizimki; iki yarım yumruğun birleşip bütün olması.. Yeryüzünde o kadar çok kadın var ki! Yeryüzünde o kadar çok erkek var ki!."*

Sen hastayken varan telgrafım ürkütmüş seni: " *Sen ve anam geldiniz o anda aklıma. Anam, Ankara'da bir gürültü çıktı mı, hemen tele asılır; çünkü çok çekti benden kadıncağız, korkar..."*

(....) "Seni, elimde olmadan üzdüğüm için bağışla beni. En küçük güvensizlik duyma bana karşı. Seninim, senin!

Senin, benim olduğun yere kadar..

Ölüme sözüm yok! Hasan Hüseyin bugüne dek bir kişiyi sevdi, aradı: Azime! Bundan sonra onun sevebileceği bir tek

varlık var: Azime! Hasan Hüseyin andiçti; bu and, burjuva andı değil! (...) Ama, çoklarıyla düşüp kalktım. Sevdiğimi sandığım oldu. Kendini öldürmeye kalkışanlar oldu, falan filan. Ben yıllar yılı kafamda yonta yonta biçim verdiğim birini arıyordum. Bu 'biri'ni bazan birinde, bazan ötekinde bulur gibi olduğum oldu. Çabuk anladım yanıldığımı. (...) Saygıyla karışık aşktır ki 'büyük'tür. Ben sana saygı duyuyorum Azime! Seni bağrıma bastım, hep basacağım. Bu artık benim yaşamımın rengi, kokusu, kanı, herşeyidir! (...)

Hastalığımı ve sorgu sorununu unut! Şu anda demir gibiyim ve yazımdan dolayı mahkûm olacağım aklımın ucundan geçmiyor. Serin ol. Çok yedik bu gözdağlarını. Beni ezmek isteyenler ipe gittiler. Aynı yolu tutanlar da gidecekler. Karlar erimeye başlamıştır, bunu kimse, hiçbir güç önleyemez!.."

Ondan sonra tam dokuzbuçuk ay, birbirimize gerçekten kavuşuncaya dek geçen süreyi, dünyanın en inanılmaz yoğunluğunda yaşadık; birbirimize, her gün mektup postaladık; her saat yazdık, yazdığımız saatleri bile belirtiyorduk sayfa başlarında; soluk almamacasına birbirimizi düşündük, merak ettik; postanın gitmediği ve gelmediği pazar günlerini karşılıklı telgraflarımızla doldurduk. Ruhlarımız bu mektuplarda, telgraflarda, telefonlarda.. uçuştu durdu, Ankara'dan Uşak'a, Uşak'tan Ankara'ya...

Şimdi dosyalara bir bir yerleştirdiğim başka yazışmalarına ve o yıl yazıp yayımlattığın gazete ve dergi yazılarına bakıyorum da; dışa, bu demek benim dışıma en az dönük olduğun yılmış, 1963 ağustosundan 1964 haziran sonuna dek geçen o onbir ay! En az uyuduğumuz, işlerimizi en baştansavma yaptığımız, çevremizle en az ilgilendiğimiz onbir ay!

Güz sınavlarından kurtulur kurtulmaz, çocuklarımla birlikte yaşayacağım evi ayırdım. Bu kolay olmadı. Olup bitenleri yeniden düşünmek zor. İçimde büyüyen ezikliği anımsıyorum; heyecan gibi, yorgunluk gibi..Kocama, belki de, tanıdığım-

tanıyabileceğim en iyi insana o dakikadan başlayarak verdiğim o tanımsız ve başı sonu olmayan mutsuzluk, benim de hızımı kesti. Oysa sen, hemen her mektubunda, *"tastamam getir Azime'yi!"* deyip duruyordun.

Ben başka tellerden çalıyordum arasıra: Bu bir ayda, diye yazdım sana, sinirlerim alabildiğine yıpranmış.. Ufacık bir örnek; dün gece, ayışığı girsin diye gecelâmbasını kapatmıştım. Perde açık. Yer yatağındayım. Dalmışım. Nedensiz uyandım. Örtünün bir ucundan ayak başparmağım çıkmış. Düşün, kendi parmağım! Bir devinim.. sıçrayıp oturdum yatağa. Dakikalarca çarptı kalbim! Dedim ya, sinirlerim...

Yolumun ucundaki ışık sendin; hem ağladım, hem gittim. Yeni evim, istasyona ve toprağa yakın bir kulübeydi. Üç yanı, yalnızca çoluk çocuğun top oynadığı, yaşlıların kuzularını otlattıkları, geceleri bomboş bir çayırlık.. Orda, şubatı ve raporlu günleri sayma; mektupların sayılarına bakılırsa, ikiyüzseksenbeş gün seni bekledim, mektuplarını bekledim, yazdım ve Uşak'tan kurtulacağım günü bekledim.

Eski evlilik alışkanlıklarım silinip gitmişti. Kendimi çoktandır 'dul' sayıyordum. Düşüncelerim seninle dolup taşarken, ve koşullanmış kadın-doğam gereği, iki erkekle aynı anda yaşayamazdım. Durumu annem, kardeşlerim.. olduğu gibi kabul ettiler. Koşup gelen Ömer bana bu kulübeyi buldu ve taşıyıp yerleştirdi:

Bize düşecek ne varsa yapalım; para pul, çocukların bakımı...

Ama babamı kandıramamışım daha; ağır bir mektup yazdı: "Sen zaten dinsiz olduğundan..."

Ömer uyarmış babamı:

- Ablamın, demiş, yanında yer alacaksan al; değilse, uzak dur bu işten!

- Ya yuvamız? dedi Hulûsi. Kaçırdım gözlerimi;

- Seviden kaçamam, dedim, sevi kutsal bir ışıktır, yaşama gücünün ta kendisidir!

-Ya benim aşkım?

Kararlıydım ama, inliyor gibiydi sesim:

Bağışla beni.. dedim; 50'lerden 60'lı yıllara akarken ülkemiz; şiir dünyasının âdeta patlayan bu özgün sesini ayrımsamamayı, hiçkimse bekleyemezdi benden; onu tanıdıktan sonraysa, sevmemek olanaksızdı. Umarı yok, bağrına taş basıp çekileceksin aradan...

- Çocuklar?

- Çocuklar bende kalacak. Ve seni değil, onu 'baba' belleyecekler!

- Ne zamana dek?

- Seni arayacakları yaşa gelinceye dek!

- Doğaya aykırı bir şeyi zorlamış olacaksın!

- Hem evet, hem hayır.. Deneyeceğim!

- Bunca yılın hatırı...

- O hatır için yardım et bana, bir çıkmaza saplanmayayım; tartışmak ya da savaşım başlatmak istemiyorum, dostça ayrılalım! Bilesin ki seni kırmak da istemem: Bir ağa çocuğusun, köyün-köylülerin, eşin dostun var, dâvayı sen aç, ben kabul etmiş görüneyim.. daha çabuk biter...

- Bu memlekette bir kişi bile razı gelmeyecektir bu işe, bir kişi bile tanıklık etmeyecektir mahkemede!

- Çevre, senin için önemli; en iyisi, sen bunu onur işi say, bana da kızman kolaylaşır...

- Kızıyorum kızmasına; ama vazgeçemem!

Yokuşa sürüyorsun! Senden açıkça özveri istiyorum, anla beni!

Uzun süre, böyle böyle tartıştık. Gelişmeleri bir bir yazdım sana. Bir gün geldi ki 'peki' dedi. Bomba gibi patladı Uşak'ta

haber. Ne kadar küçüktü kasaba, herkes tanıyordu sankì.. Dedikodu aldı yürüdü bir anda; ama ne o hafta, ne de ondan sonraki aylar, kimse yoluma çıkmadı açık açık.. Ve Ahmet Hulûsi adındaki, yaşamımı o güne dek hiç gölgesiz paylaşan, o gururlu genç adam, çocuklarımın babası olduğu bilincini hiç yitirmedi. Azgınlığa karşı korudu bile belki beni; halkı kışkırtacak en ufak taşkınlık yapmadı. Birçok kez onu, taşındığım kulübeye yakın İstasyon Caddesinde, sisler içinde, tek başına gezinirken gördüm akşamları. Yalnızlık içinde, küçük penceremizin ışığını seyredip dönüyordu. Yanılıp da, o kulübenin kapısını, bir kez daha çalmadı. Yüreğinden ne geçerse geçsin; kendi onurunu da, çocuklarınınkini de korudu.

Onun gözünde; birdenbire tanınmaz, anlaşılmaz bir kadın oldum; öyle diyor! Çevrem mi? Çevrem, benim çok güçlü olduğumu düşünüyor;

- Onu yıkarsan, sen yıkacaksın! diyorlar.

Beni suçlamıyor Hulûsi; kendini de savunmuyor, yalnızca susuyor artık. Geri kalan halk, çalkalanıyor:

- Birbirine bu kadar yakışan bir çift, nasıl ayrılır!

Gerçekçi olmam gerekiyorsa, olaylar aynen böyle gelişti. O günleri yaşayıp da, bugün anımsayan kim varsa, böyle diyecektir: Birbirine bu kadar yakışan bir çift...

Yeni ev'imde işe yarar bir tek oda var; çıplaklığının dışındaki önemli özelliği şu: Sabahtan akşama güneş görüyor!

Arkadaşlarım; önceleri, koşa koşa geldiler kulübeye, haklarını yemeyeyim, büyük heyecan ve ilgi gösterdiler.. Kimileri, kendimi bile bile 'sefalet'e mi attığımı sordular.. Sonra, tek tek yüz çevirdiler. Onların anlayabileceği bir durum yoktu ortada! Eskiye ilişkin hiç kimse kalmadı, selamlaşmak için bile!

Kabuğuma çekildim. Bir kirpi gibiydim; tortop olmuş, yönümü ve duyargalarımı, yalnızca senin bulunduğun uzaya doğru çevirmiştim..

O esmer postacı.. Her gün uğruyordu; her gün akşam saati basmadan tıklatıyordu camı. Kimi gün yolda rastlıyordum ona; hiç 'bahşiş' kabul etmedi; gençti, pir aşkına karınca kararınca katkıda bulunuyordu, onbinlerce gözle kuşatılmış mutluluğuma!

Ömer; bir sabah treniyle annemi getirdi ve döndü.

Apak yaşmağıyla ta uzaktan ayırdediyorum annemi; iki yanında iki torunu, beni bekliyor pencerede. Liseden eve, üç dakika sürüyor; üç dakika, eylülü çekiyorum ciğerlerime. İki yanı açık bir koridor gibi esiyor İstasyon Caddesi. Delikanlılar piyasada.

Üçü birden açıyor bana kapıyı. Günlük yaşamlarının en önemli etkinliği, bana bu kapıyı açmak oluyor. İlk sözüm, mektubumun olup olmadığını sormak:

- Mektup, tabii ki var! diye atılıyor Ufuk.

Özenle yazılmış, hep aynı seslenişle süslenmiş, uzun beyaz zarfı uzatıyorlar, tek bir sevinç gibi. Zarfını kokluyorum sevgilimin; sonra çocuklarımın kıvırcık, kumral saçlarını.. Annem, ya kuru fasülye pişirmiş oluyor, ya yeşil mercimek. Minimini, yuvalacık Barış'la, çekirge sıçrayışlarında Ufuk, "anneanneye yaydım" diye diye gidip geliyor, sofra kuruyorlar. Gözle görülür bir telaş içinde annem; beni güleryüzlü görme kaygısı bu. Öyle bir dönem yaşıyoruz ki, unutulası değil!

Ve tam öğle yemeği dakikalarında, İstasyon Caddesinde; bir aşağı bir yukarı, kısılmış omuzları, çiğnenmiş gururuyla bir genç adam yürüyor; uzaktan, bir kadınla iki çocuğun yaşadığını bildiği, bacasından mavi dumanlar tüten bir kulübeyi gözlüyor hep.. Uzaktan izliyor bizi. Postacıdan başkası çalmıyor artık küçük evin kapısını.. Annem, hep dizçöküyor; sabahları öğlenleri akşamları, ağırlıyor torunlarıyla kızını, Burdur dokuması, alacalı yer sofrasında..

Ufuk muştuluyor:

Ben bugün mendillerimi ütüledim anneciğim, Barış uyuyordu..

Rengim atmış olmalı, anneme bakıyorum;

- Mutfaktaydım.. aklına esmiş..

Ufuk araya giriyor:

- Ama soğuk ütüyle yaptım!

- Şimdi anlarız, sıcak mı yaptın, soğuk mu?

Fırlayıp ütünün altını yokluyorum; ütü hafiften sıcak..

Korkuyla sıkışıyor yüreğim; annemin varlığına karşın, çocuklar güvenlikte değil mi yoksa! Yemeği bırakıyor; pencere aralıklarını kapattığım macundan bir topakla, prizin deliklerini tıkıyorum.

- Ütü yasak! Anneanneniz kalıcı değil; Ağlasun'da öteki torunları, kedileri köpeği, inekleri, tavukları, kuzuları bekliyor onu; ama ben size güvenebilmeliyim!

Çocuklar, ufalmış gibi oturuyorlar karşımda. Annem ezik;

- Uykularım bozuldu, diyor; gözlerimi kapatıyorum amma, kalbim uyumuyor...

Sonra, bir punduna getirip soruyor:

- Beni korkutuyorsun Azu.. Söyler misin, bu sana her gün mektup yollayan adam, ne iş yapıyor?

- Sence, mektup yazması yeterince 'iş' değil midir?

Evet, annemin aklı sende; sende ve bende! Onu rahatlatmak istiyorum:

- Bak anne, yazılar yazıyor, onun işi bu; en çok da, hani dilimden düşürmediğim şiirler var ya, onları düşünüp yazıyor..

- Kitapları var mı?

- Henüz kitabı yok. Ben yanında olursam, kitapları da olacak! Şiire yabancı biri değilsin sen, beni dinlemişindir; babam da, ne çok okurdu gençliğinde, anımsasana! Ama, bu şimdi

onun yaptığı çok başka. Uyaran, zihin açan, zekâyı bileyen, duygularımıza birden çok akış yolu gösteren bir iştir yaptığı.. Bir eylemdir şiir, müzik gibidir bir bakıma; kimi zaman uykunu kaçırır, düşündürür, kaygılarını anlatmana yarar, ya da başka türlü duygularını.. Bilincini yeniler ve biler örneğin; kimi de, gayet seçkin bir hazza sürükler seni, çok üst düzeyde keyif verir, inceltir.. Ne bileyim, mutlu olursun yani, insan olduğunu duyumsarsın!

Durdu; sözcükleri seçmek istedi belki, hiç istemediği gibi çıkıverdi ağzından:

- Karnınız doyacak mı bari?

- Hiçbir zaman varsıl olmayacağız anne! Belki sıkıntı da çekeceğiz; ama aç kalmayız; beni bilirsin, çok çalışkanımdır, o da öyle!

Hem anne, sen anlarsın, aç kalsak da değer.. demek istiyorum...

- Babana, çocukları vermem.. demişsin; mutlu olacaklar mı bari?

- Bilmiyorum!

Ayrı ayrı nedenlerle, ikimiz de durgunuz; neden sonra içini çekti annem;

Seni atarlar öğretmenlikten! dedi; bak nasıl dalıyor gözlerin..

- Anneanneniz şaka ediyor çocuklar, yemeğimizi yiyelim!

Annem tınmadı, sürdürdü:

- Zaten ivedileyin evlenmiştin! O zaman demiştim sana: Suyu üfürerek iç-yolu süpürerek geç! demiştim. Anlayıp dinlemeden evlenmiştin; bunca yıl sızlanmadın da, tam çocukların her şeyi anlayacakları çağda, boşanacam diyorsun!

Yanılıyorsun, pişman değilim! Bu iki çocuğu neye borçluyum sanıyorsun?

O günkü zarftan, 'Azime'li Temmuz Bildirisi- I' çıkmıştı. Okudum anneme. Ufuk'la Barış'ı iki yandan iki kolunun arasına alıp sessizce dinledi beni. Başımı kaldırdığımda gördüm ki, ağlıyordu.

- Bunu mu yazmış?

-Evet anne!

- Sana mı yazmış? dedi Ufuk; bana da yazsın!

- Önce sen ona bir mektup yaz.

- Peki.

Barış,

- Ben de yazacam! dedi.

- Sen de yaz! Ayrıca, boş yerlere resim de yapın. Akşam, ben okuldan gelince birlikte gider veririz postaya..

Uşak, dönüyordu başımın üzerinde. Eylül eylül olalı, böyle duygular esinlememiştir. Sol yanımda geniş bir yeşil alan var. Başıboş nence çocuk varsa, öğle güneşinin altında top tepiyorlar. İstasyon Caddesini kesen ıssız sokağı geçip doğruldum okula.

Aramızda gidip gelen onca şey.. Benimkileri bilmem, kalemime geleni yazıyordum; ama seninkiler, tadına doyulmaz güzellikteydi. Her düşünceni koyuyordun onlara, duygularını, özlemlerini, olup bitenleri, olmasını istediklerini.. Aramızda, 'özel vasıta' olmaktan çıktı mektupların; seni seven kadın olarak da, bir eski okurun olarak da, anlatılmaz bir haz alıyordum onları okurken. Her şeyden aziz inamlardı yazdıkların; koynumda taşıyordum çoğunca, ceplerimde taşıyordum, şafaklarda uyanıp bir daha okuyordum.. anlatılır gibi değil! Canım pahasına koruyacaktım, hâtıranı ve mektuplarını da..

Derslere ara verdiğim çeyrek saatlerde, koşarak gidiyordum evime; yine koşarak dönüyordum. Saydım, evimle lisenin arası, kestirmeden 200 adımdı! ... *yıkalım çabucak engelleri!* demişsin; bak ne hızlı gidiyor her şey! Senden yeni ayrıldığım günlerde, en ufak bir iyimserlik için çırpınırdım. Akıl da istemiştim senden; dâvavekilliği de yaptım Gürün'de.. demiştin ya, *şiddetli geçimsizlik yazacaksın dilekçeye!.* diyorsun. Olmaz, dedim; 'şiddetli geçimsizlik'e kimse pabuç bırakmaz.. Coşkusuz bir yaşam.. desek, tükenmiş bir aşk, sürekli cansıkıntısı, tanımsız bir mutsuzluk... desek, yasada yok mu söylemi?

"En iyisi," diye yazdın; *"Hasan Hüseyin'e âşık oldum! diye yaz dilekçeye, bitir şu işi!"*

Yorgunum. Korkuyorum ve yorgunum. Koşmuşum, koşmuşum; altı yıllık bir evliliğin ve otuz yıllık gençliğimin yorgunluğu bu; hayata kafa tutmuş bir kadının yapayalnız kalıverme yorgunluğu...

Zaten yalnızdım.

Bu benim doğamın, üzerine belki de en çok titrediğim yanıydı bir zamanlar. Yalnızlığımın kaynağı, çocukluğum kadar uzaktadır belki! Şimdiki Ufuk kadardım, belki daha küçük.. Çünkü orda açmış gibiyim dünyaya gözlerimi: Fethiye'nin Faralya Köyüydü orası. Tek bir mevsimin, yalnızca yaz mevsiminin hüküm sürdüğü bir ülkenin en son ucuydu o köy. Güneşin, şiirin ve müziğin tanrısı Apollon'un oğlu Adonis dolaşırdı kırlarında. Narçiçeğinde iri beyaz bir kelebek.. Adonis bu olmalıydı.. Çıldırır insan! Dağla denizin sıkıştırdığı bir keçiyolundan geçip de gitmişiz oraya, yalınayak bir yörük gelininin omuzundaymışım ben. Necati annemin kucağında, Lâle annemin karnında..

Devleti bilmezdik orda, tarihi bilmezdik; yanıbaşımızda, çok eskilerden denizci bir halkın son kalıntısı, yontmataşlardan gizemli bir yapıya yaslanır, uyurduk öğlenleri. Bir Necati, annemin eteğinde, bir de ben vardık, o ikindi güneşi

rengindeki iklimde. Gece gündüz, derin bir çeşmenin mermer oyuntusunda oynardık.

Vardığımız ayların birinde olmalı; Lâle kardeşimiz doğdu, bir kız bebekti o, esmer ve ufacık. Denizin öte yakasından getirttik bunu, demişti annem, lâcivert bir kelebeğin kanadında.. Gerçekten, onu öptüğüm zaman, bir tuz tadı kalmıştı ağzımda!

- Dugguklara benziyor, dedi annem. Ağlasun diye bir yeri özlüyordu o. Dugguk, dağ lâlesinin Ağlasun'daki adıymış.

Önce miydi, sonra mıydı; belki ağustostu, belki de ilkyaz; dağ lâleleri doldurmuştu, keçiboynuzlarının ve nar ağaçlarının sereserpe uzaklaştığı yamaçları. Çok yaşlı bir zeytin ağacının bitişiğinde; yine yaşlılıktan, belki bir gök yangınından gövdesi oyulmuş, ama çok dallı bir karadutun göbeğine kurmuştu babam çardağımızı...

O çok dallı karadutun gölgesinde uğraşır dururdu annem. Köylülerle taş dibekte zeytin ezerdi Hepimizden, her şeyden, bu acımasızca seyrek evlerden de eski bir taş oluktan yemyeşil akardı zeytinyağı. Başım dönerdi. Uyurdum. Sıtmaydı belki; hem terler, hem titrerdim. Gökyüzünde saçak saçak, pembesarı bulutlar.. Uyanır bakardım ki, tosbağalar gözlüyor beni az ötemde; başıboş bir sıcaklık, tosbağalar ve düşler... Teslime Nine, kendisiyle yaşıt bir sulfata ağacının dökün tülerine oturmuş, annemin upuzun saçlarını tarıyor. O mu delmişti kulağımı acaba, cız etti içim.. demişti annem!

Teslime Ninenin ihtiyar sesi kulağımda:

- Korkma Kınalı Gelin, diyor gencecik anneme; çocuklar uyuya terleye büyürler, korkma!

Köy okulu, ta tepede. Yılan çıyan, kara böcüler yollarda.. Rumlardan kalmış okul; Rodos'un bir görünüp bir yittiği deniz yönüne bakıyor camsız taş pencereleri.. Geceleri inildeyen çam ağacının köküne tutunup eğildik mi uçuruma, hışıltısını duyuyoruz enginin. Beride okul bahçesinde, tiril tiril patlıcanlar ince boyunlu su kabakları.. İlle de, eğri büğrü bir

gövdeden sarkan, inanılmaz büyüklükte keçiboynuzları! Yerliler, harnup diyorlar ona; ısırdık mı harnubu, upuzun bir bal yapışkanlığı parmaklarımızda.. Kırmızı bir eşekarısı, hep dolanıyor ağzımıza yakın.

Babam; eski bir rum mezarlığından dönüştürdü bu bahçeyi.

Tam karşıda, bir dünya uzakta; daha yakın engebelerin arkasından, karlı tepesiyle bir görünen, bir bulutların ardına kaçan Babadağ!

İrili ufaklı her şey, zıtlarıyla karışıyor birbirine... Havada, adını bilmediğim kokular; şakacı, alaycı, karman çorman renkleriyle binbir vızıltı; ve güneşin, denizin ve gökyüzünün bilincimi bastıran sıcaklığı! Zeytin alacası dağlar, kayısı esintileri, Kelebek Koyunun kekik ve incir ve yıldız sarhoşluğu.. Mavi köpüklerin, küme kayalıkların ucunda düşlerime serptiği kırıntılar..

Babam sesleniyor karayağız bir adama:

Bayram Uslu, diyor, beş bin yıllık var mı dersin bu çeşme?

Gülüyor karayağız Bayram;

Hocam, diyor, ben.. diyor; şu altında oturduğum malta eriğinin bile yaşını kestiremem!

Babam pabuç almış Fethiye pazarından, allı yeşilli. Gece gelmiş; Aydede'nin yatağımdan göründüğü yere, karadutun karayeşil yapraklarına asmış pabuçlarımı.. Anneme anlatıyor; apakmış Fethiye'nin duvarları, pencereleri.. Rumlardan kalma bir âdet.. diyor babam. Rüzgâr, diyor, denizden dağlara, dağlardan denize... Ben sallanıyorum, Aydede sallanıyor, allı yeşilli pabuçlarım sallanıyor; dutyapraklarında asılı rüyalarım. Derinlerden, ta denizin dibinden, ağıp gelmiş masalsı bir uğultu örtüyor üzerimi.

Sağ yanımda, Teslime Ninenin torunu Recep Karadağ sesleniyor:

- Ula Konşular, öldünüz mü kaldınız mı; su sırası kimde bu gece?

Recep Karadağ.. Bekir Karadağ.. Celal Karadağ.. Niye unutamıyorum adlarını? Hafize'ler Tursun'lar, yarı yörük yarı rum, gencecik kadınlar; yaygılar, bürümcükler dokuyor evlerinin arka bahçelerinde. Yenidünya ağacının tepesindeki ay gibi gülüyor güzel yüzleri...

Çardağın altında un çuvallarımız.. Kaç kez çardaktan düştüm o çuvalların üstüne! Geniş muz yapraklarının sallantısında kardeşlerim uyurdu hep. İşte o zaman başlardı yalnızlığım benim. Keçiboynuzlarının alacalı top gölgelerinden aşağı, taa denize kadar bir koşu tuttururdum gün ortasında. Çakıltaşları nasıl yanardı ayaklarımda. Çitlerde yeşil dikenli rodos kabakları, başım dönerdi kaktüs incirinin kokusundan. Işıltılı kumlar, denizböceği kabukları..Kabuklar, hey o renkli kabuklar! Milyonlarca yıl önce, derdi babam, bunların hepsi birer hayattı! Önce küçük bir yamaç; doğuya baktım mı, Babadağ'ın karları vururdu gözlerime. Geceleri batıda, bir kayadan seyrederdik Rodos Adasının ışıklarını..

İki yanı narçiçekli, renkli çakıltaşlı bir yokuş; derken, kıyıları uçurumlardan oluşmuş, derin bir deniz parçasına doğru çılgın bir iniş! Sığ bir yerde, bir kaya hatırlıyorum. Kovuğu alttaydı, denize değdiği yerde. Kayanın çıkıntısına oturur; o kovuktan ötekine, suların varıp varıp dönüşünü izlerdim. Biraz karanlık, biraz ışıltıydı gördüklerim. Deniz, güneş, ve kovuktaki fısıltı. . Bir düşlem; incecik bir şey, bir imge belki: Çam dallarıyla örülmüş, limon yapraklarında gizlenmiş, yalnız benim olan bir kulübe. İndiğim daracık yolu, binbir renkli kabuklarla, parıldayıp duran çakıltaşlarıyla kendim döşemiştim. Orda bezenir, orda boyutlanırdı yalnızlığım. Yalnız kalmazsam düşleyemem sanırdım..

Çok uzun yıllar geçti.. diye yazdım sana; vazgeçmedim o düşten: İçimdeki türküyü sevimli, sıcak, gizemli kılan bir özlem biçiminde, durmadan büyüdü imgem; büyüdükçe, daha kolaylaşıyordu ona sığınmak.. Bir tatlı döngüydü ki, onu besliyordum ve ona sığınıyordum!

Oraya gitsek seninle, Faralya'ya; beşbin yıllık çeşmenin taşına otursak.. mavi karlar getirse Recep Karadağ bize dağlardan. Önümüzde açılsa uçsuz bucaksız deniz. Bayram Uslu anlatsa; o sorduğun çınar şurdaydı, dese, kilise sol yandaydı, çeşmeyi azıcık yukarı aldık... Sana sunsam,hiçkimsenin bilmediği o yolu, o kulübeyi. Biraz eğilerek, elele gitsek oraya, yalınayak gitsek, kumların sesini duysak adımlarımızın altında, denizin kovuktaki milyonlarca yıllık fısıltısını.. Orda sevişsek!

Yorgunum: Durup dinlenmeden düş kurmaktan...

- Sana tanıklık edecek iki hanım arkadaşın yok mu? diye sordun telefonda. Sırasında yok işte! Bugün ayrı ayrı dört tanesiyle konuştum. Hepsinin kollarındaki tüyler diken diken oldu, başka lâf bulamıyorlar. Ben onlara neyi, nasıl açıklayabilirim ki; ölesiye seviyorum.. diyebilir miyim? Aşkı nereye dek onaylarlar? Boşanmanın düşüncesi bile yılgı veriyor: Biz neden olmuşuz gibi, diyorlar, günah hissi duyarız ömrümüzce! Ah bu durmuş oturmuş insanlar! Ve daracık yorumlarla düzenlenmiş ortaçağ yasaları...

Niye hüzün duyarız eylüllerde? Herhalde sonbahar duygusu bu, güneş mi soluyor nedir; bir yumuşaklık, bir sis.. bahçelerde. Oysa, ballıdır eylül ayı, bal kokar baştan ayağı.. Öyleyken, sarıkırmızının tonlarına düştüm. Dünya daha yemyeşilken, ben sana sarıkırmızıları anlatmışım! Ve sen, bu hiç öfkesiz teslim olmuşluğa şaşırmış ve telaşlanmış; *"... beni düşün, beni düşün, arasıra benden yana uzat kollarını!.."* diye yazmışsın.

Duruşma, Sulh Hukuk'ta, 23 Eylül günü; o gün uzlaşma olmadığına ilişkin mahkeme belgesi alınacak; bu kâğıdı, yeni

bir dilekçeye ekleyip, Asliye Hukuk'a başvuracağız...

" Eskiden Akis'te, yalnız dört gün çalışırdım," diyorsun mektubunda; bundan böyle iki gün daha çalışacakmışsın, pazarları kalacakmış sana: Şiir ve öykü yazmak için, Parti'ye Sendika'ya gitmek için.. Ama mektuplarına, bir saat bile ara vermiyorsun; soluk soluğa kalıyorum onları okuyacağım diye! Sana yetişmeye çalışmıyorum, her zamanki hızımla gidiyorum ben: 90 kalın yaprak yazmışım eylülde. Sense, 125 pelür yaprağı!

Bütün gün, bütün gece içimi dinliyorum, içimi kurcalıyorum, içimle konuşuyorum. İçimdeki ses tedirgin; hücrelerimde deviniyor, kanımda dolaşıyor boydan boya, çığlıklar atıyor o ses:

- Hiç kolay olmayacak!

- Bir şey mi dedin? dedi annem.

- Sen uyumuyor muydun?

- Doğrusunu istersen, aklım çatışkıda : Sana güvenmekle, senden yana üzüntüler arasında çırpınıp duruyor...

- Uyku tutmadı. Ben kalkacağım.

- Okuyacak mısın?

- Hasan Hüseyin'e günün ikinci mektubunu yazacağım. Gündüzün yazdığımı akşam postasına vermiştim..

- Ona ne diyeceksin?

- Kendisini sevdiğimi! Çoktandır yalnızca bunu...

Akşam üzerleri, koca Uşak'ta, ıssızlaşan güz sokaklarına bakıp gittikçe ufalan penceremizin içine sığışıyorduk.. Dünyanın en sevimli postacısının yolunu gözlüyorduk. O kısa boylu, kavruk yüzlü, aksayan ayağından dolayı yuvarlanır gibi yürüyen postacının gülen gözleriydi bizce dostluk. Devletti o; mektuplarımı sağ salim getiriyordu bana, mektuplarımı götürüyordu; devleti öyle seviyordum ki! Bir de radyoydu devlet, sürekli müzik vardı odamızda.. Sana özlem; ve,

bırakılmış öteki erkeğin kederiyle karışan garip bir duygu veriyordu bu müzik bana.... *bırakma beni bırakma beni/ çıldırırım diye bir şey...*

Bu akşamki telefonda, Azime'li Temmuz Bildirisi -1'den dizeler okudun; birçok kez, *benim yalnızlığım başka..* diye yineledin.

- Benim yalnızlığım da başka! dedim, içimden dedim.

Hiç kimseyle paylaşılamayan bir ruh durumunu anlıyorum yalnızlık deyince ben. Dostlarım vardı elbet, senin de vardır; arkadaşlar edindim bunca yıldır. Kardeşlerim, çocuklarım.. Sonra kitaplar, kitaplar dolusu kahramanlar.. Yazarlarım var ki, dünya edebiyatının en seçkin temsilcileri onlar; o ruh durumlarımı bana çözümleyen, kendimi en doğru anlamama yardım eden, derinlikli nice şeyler yazmış, ne güzel anlatımlar bırakmış, en uzak kuşaklarla iletişim denen o eşsiz olayın üstesinden gelmişler..... *onlar varken bile yalnızım...*

Telin beri ucunda, ne dedimse ben;

- Çok okurum! dedin bir ara; karşındaymışım ve dakikalar sayılı değilmiş gibi mırıldanarak söyleşiyordun benimle:

- Yaşama gücümü ayakta tutan inançlarım var; taa öteden bu yana süzülmüş insan mutluluğu üzerine nice düşünceyi bir de kendi imbiğimden geçiririm, kitaplardan yaşantıma.. O düşünceleri öyle bir dönüştürürüm ki beynimde! Sonra, kendi deneyimlerim var.. Hepsini, ve güzelle doğruyu, yoğurup yoğurup, kendi çok özel fırınıma sürüyorum.. Şiirlerim, böyle çıkıyor ortaya!.

- Şiir demediklerin de öyle! diye yanıtladım. Bambaşka bir sorumluluk duygusu olmalı bu: Çağına, toplumuna, kendine karşı.. Bu toplumun içindesin; onun bir parçası, üyesisin; insanca olandan kopman sözkonusu değil, kişisel denebilecek mektuplarda bile! Yozluğu çabuk kavrıyorsun; asıl olanı, vazgeçilebilecek olandan ayırmayı biliyorsun; bulanıklığa ve yabancılaşmaya düşmansın. Mektupların, çok özel bir doyum

vermekten öte, yepyeni bir okul da oldu bana: Seni okuyorum; vurduğun yerden ses getiren bir anlatım gücün var. Seni benim gibi dürüstlükle okuyan herkesin de etkileneceğinden kuşkum yok.. En sana özgü konularda bile, özünde öteki insanları ilgilendirecek yanları öne çıkarıyorsun. Öte yandan, dil olsun, anlatım olsun.. işte, her şey apaçık: Böyle bir düzeye varabilmiş olmak ne güzel! Bilincin bu değin aydınlıkken, koşuk olsun, düzyazı olsun, anlaşılmaza kaçman, elbet beklenmezdi senden...

Öteki uçta kısık, hoşnut, sevimli bir gülüş:

- Yazsana bunları!

- Yazamam, bilirsin; konuşurum!

Pır pır ediyordu yüreciğim; ödü kopuyordu, yanlış bir şey söylemekten ve ölçüsüz övmekten seni. Hiç de kolay olmayan kapıları zorluyor, doğru bir kavrayışla ulaşmaya çalışıyordum sana.

Nerdeyse yalnız bize çalışan ufarak Uşak postanesine, koskoca bir akşamdı dolan. Dakikalar kovalıyor birbirini.

- Kapatıyorum telefonu! diye fısıldadım.

Duydun mu, duymadın mı?

- Şimdi giderim; bugün gelen mektubunu bir kez daha okurum.. Çocuklar uyuyunca, yarın sabah postalayacağımı yazarım..

- Sahi onlar nasıl, ya annen?

İyidirler. Şimdi pencerenin içine oturmuş, bekleşiyor olmalılar..

Birer tabaka kâğıda herbirini ayrı ayrı, *"Azime'ye.."* deyip imzaladığın üç şiir üzerinde gerektiği gibi duramamıştım. Üçü de, 9 Eylül 1963 tarihini taşıyor: Azime'li Temmuz Bildirisi I dediğini, ikinci kez yazmıştın. Birkaç dizeyi değiştirmişsin. Ötekiler, Davullu Ninni ve Koskoslu Piramid..

Sonraları, Koskoslu Piramid'i çok değiştirdin; Davullu

Ninni'nin bana ilk gönderdiğin biçimini korudun. Ancak iki yerinde değiştirme yaptığını; bendeki dosya, ta '65 baharında 'Temmuz Bildirisi' adıyla kitaplaştıktan sonra ayrımsadım: Bana yolladığındaki, *"ruj değil işçi kanı"* söyleyişi, *"öyle bir kan sarhoşluğu"* olmuş; *"sayın bayan bay dümbük"* söyleyişi de, *"davul kurban alaturka"* ya dönüşmüş. Şiirin son dizesineyse, okkalı bir *"ulan"* eklemişsin:.. *devrim götürsün seni hadi işte hadi ulan hadi işte ninni.*

Bir mektubumda, hiç uyumamışım gibi acıyor gözlerim.. demişim; Azime'li Temmuz Bildirisi I'e almışsın bunu; 'dize' olmuş sende: *acıyor gözlerim acıyor gözlerim-anlamıyorlar yakın uzaklıkları...*

Geç mi rastladık birbirimize?

Bence de hayır, tam zamanında; acıları yaşayıp, uzaklıkları koşup, hani dinginliktir adı, biryerlere varmak isteriz ya..

Kızılırmak gibi dağlar başında/... *dağlar başında gibi bir kızılırmak...*

Beni, *'tükenmeyen'* olarak tanımlıyordun; yolunun üstüne çıkmış, *bir top temmuz*dum ben senin için; *sevilgen*dim; *tutsak kırmızım..* diyordun bana, *emzikli dalım, kavga-bayrağım..* diyordun; ananın *toprak ağırlığı,* yaranın *dişikurdu*ydum, *sabahım..* diyordun; *köprülü su*yundum senin, *diri yan*ındım, *susuzluğ*undum, *mapusane*ndim, *zinci*rindim: *hiçkimse bilemeyecek yörüngede neden temmuzlar tutuştuğunu/ suya süren kısrakların al susuzluğunu...*

Eylülün olayları bir hayli yoğun. Havalar yağmura çevirdi. Bir şey değil, yaz sonundayız. Yağmur dediğin, güneşten yanmış toprak üstüne, testiden boşanırcasına yağmalı, sonra çekip gitmeli bulutlar, böyle sürünmemeli..

Bak bu sabah uyandığımda, bir dizen senin, hazırdı dudaklarımda: *bu düzen bir gün yıkılacak, bir başka gülecek*

İstasyon Caddesi, Yörük Sokak, 5 numaralı ev.. Şıp diye buluyor beni mektupların, şiirlerin, fotoğrafların. Seninki neydi: *Onurlu Sokak*.. Neresine düşüyor Ankara'nın? Evinin arkası Keçiören bağlarına bakıyormuş. Sen Veteriner ve Ziraat Fakültelerine tepeden bakıyormuşsun. İyi, ansızın gelirsem..

Dün akşam 20'lerde, yemeğimizi yiyorduk yer sofrasında. Birden, tepedeki ampul sallanmaya başladı. Fırladık dışarı. Komşular bizden önce dökülmüşlerdi..

- Deprem nasıl bir şey anne?

Nasıl anlatmalı çocuklara?

- Hani, dedim, rüzgâr esince ağaçları sallıyor; biraz daha güçlü eserse, evleri de sallar; bu, depremdir işte..

Dudağını büktü Ufuk;

- Ha, dedi, ben de önemli bir şey sanmıştım!

Şu anda sen ne yapıyorsun, bilmek isterdim. Tam bir ay oldu seni görüp döneli. Yüzün gölgelerde; gözlerini görebiliyorum ama! Bakışını, sık sık bir şey düşünüp dalışını, sonra, yine bana dönüşünü.. Sesin artık çok yakın bana; söylediğin türkülerden de, kimi örgeleri yinelemeye çalışıyorum. Genelde, hiç ayılmadığım bir düş içindeyim; koskoca bir aya karşın, hâlâ eski halimi bulmuş değilim... bana ne oldu da ben bilemem.. mi diyordu türkü?

Bunda olayların ve daha ilk haftalarda buluncuma yüklenen yıpratıcı ezincin rolü yok diyemem. Bu, yaşantımın öbür yüzü..

Özellikle de.. Senin çekim alanından çıkar gibi olduğum kimi saatlerde, kendimi çok yorgun ve önümdeki işi başaramayacak gibi duyumsuyorum. Ne ki, az sonra sana yeniden kavuşuyorum; yeniden güç kazanıyor, türkü

söylemeye başlıyorum. Camda, kaç gündür dokunmadığımız, kendiliğinden de çıkıp gitmeyen, kocaman benekli bir kelebek var!.

Uyumuşum. Ansızın, biri saati ansıtmış gibi açıverdim gözlerimi. Saat, sabahın 4'ü. Gördüğüm düşü toparlamaya çalışıyorum: Seninle, çok büyük bir suyun kıyısındayız. Deniz de olabilir, göl de.. Senin elinde bir karakalem var. Sen bir şeye gülüyorsun; önümüzde uzanan geniş ve beyaz suyun yüzeyine karakalemle, tıpkı bir kâğıda çizer gibi, birtakım tipler çiziyorsun.. yalnızca gülünçlü çehreler.. Benim merakla izlediğimi görünce açıkladın:

- Bunlar, dedin, eskimiş yüzler! Eskiyi, kötüyü, tepelenmesi gerekeni simgeleyenlerin yüzleri...

Gecenin içinde, hâlâ gözümün önünde, sen ve çizdiklerin..

Hiç ölümsüz biri gibiyim bu sabah; hava, kuş sesleriyle dolu; en ufak kıpırtının, sesin, esişin, kokunun yeri var yeryüzünde; en ufak kıpırtının, sesin, esişin, kokunun ayrımındayım..Kaç gündür ortalık puslu, yarıbulutlu, yağmurlu, esintili, sıkıntılıydı..

Demek, daha yazdan yaşanacak günler var!

Çalıştığım lise, yatılı bir okul. Girebileceklerin seçme sınavları var bugün. En geç öğleyin, en talihli olanlar belli olacak; kalanları salıvereceğiz sokağa..

Ufuk'la Barış'ı okul bahçesine getirdim. Ufuk, ilk çocuk olmanın koşullarını yaşıyor. Biraz da acemiliğim benim o. Fazla yükleniyorum belki, fazla sorumluluk veriyorum. Küçümen bir adam oldu çıktı. Kızkardeşine sahip çıkma duygusu, en geliştirdiği duygu. Barış'ı kollayıp gözeterek oyun-

larını yaşamaya çalışıyor. Ben de ardarda doğan kardeşlerimi sırtımda taşımışımdır. Sen demedin miydin, önden gelen arkadakini büyüttü.. diye; tüm Anadolu budur!

Sınavdan sonra taş merdivene iskemle koyup oturdum. İşte trenin ilk sesi. İçim içime sığmıyor, her sabah trenle gelecek postayı beklemek yaşam biçimim oldu! Ben bu memlekette, diyorum kendi kendime, çok önemli bir hak kullanıyorum; siyasal ve kamusal, üstelik evrensel bir olanak, çağdaş, çağ-öncesi, çağ-ötesi: Posta!

Çocukların oyunlarını gözlüyor, eylül güneşine bakıyorum. Neler söylenmemiş ki aşk için; tek sözle aşk, yaşama sevincidir oysa, yaşamaya karşı doyumsuzluktur; şu güneşi, olanca renkleriyle algılayabilmektir!

- Yazgımı değiştireceğim!

Gelip gidip bunu söylüyorum. Karanlıkta türkü söyleyenin yüreklenişi gibi, kendi sesime tutunuyorum!

Derslerimde, öğrencilerimin gözlerinin içine baka baka seni düşünüyorum.Bunca sevgi, yetmiyor mu? Ne kadar sevilirsem, bunun verdiği sevinçle, sevgi dağıtıyorum ben de. Ve kendim, bir sevgi denizinde meyva kabuğu gibi yüzüyorum aslında.

Kimi günler postacı, kaşla göz arasında mektubunu kapı aralığına sıkıştırmış, geçip gitmiş oluyor. Evdekiler, onu ordan alıp, pencereye geçiyor, yolumu gözlüyorlar. Ben o yolu, uçarak geçiyorum.

-Sen çok hızlı yürüyorsun, diyor karşılaştıklarım; bir gün kalbin duruverecek!

Bir solukta varmış oluyorum evimize; kulübe saray kadar genişliyor. Kollarıma atılan iki küçük çocuk...ve dünyayı bana çok güzel gösteren o günkü mektubun! Yarın, bundan da güzel olacak...

Lise Müdürü Bay Nazım Kurtiş, sertleşmeye başladı.

Uşak halkının hoşgörüsünü beklemeli miyim?

Hayır; bu işin üstesinden tek başıma gelmeliyim!

Pazar. Dün gece, matematik öğretmeni Sahavet'in kardeşi Saim Akçıl gelmiş, ablasını görmeye. Çağırdılar, gittim. Güzel çaldı genç adam, kemanını. Duygulu, yumuşak, uygar, rahat bir sanatçı. İtalya'da mı ne çalışıyormuş; alçakgönüllü, incelikli.. Ben seviyormuşum diye, özellikle Mendelson'u çaldı..

Keman susunca; kızlar, benim konumu döktüler ortaya;

- Nasıl yaşayacak? dediler kocam için.

- Bir ilköğretim müfettişinin maaşı, yolluğu, vs . si, hele tek başına yeter bir insana.. dedim; geçimlik de istemeyeceğiz, demek para sıkıntısı olmayacak! Geriye, birşeylerle uğraşıp, bunalıma düşmekten kurtarmak kalıyor kendini.. Kitap okuyabilir, eğitimle uğraşabilir, yeni ilişkiler kurabilir; Beylerhan Köyünde çok toprağı var, gidip işleyebilir...

Evet, onu avutur gibi kendimi avutuyor, içimdeki acıma sesini bastırmaya çalışıyorum.

- Çok katısın, dedi arkadaşlarım; Uşak seni affetmeyecek!

Tutumum bana neye mal olur; çocuklarıma ne getirir, onlardan ne götürür? Hulûsi, o iyi insan ne duruma gelir? Bu soruların yanıtlarını önceden vermeye çalışırsam, bu işi başaramam! Hulûsi'nin aşılması olanaksız iyilik ve dürüstlük duvarına, ve Hasan Hüseyin'in tarihsel öfkesine, çılgınlık derecesindeki başkaldırısına çarpıyorum. İki yanımda yükselen engelleri aşarak, dar bir vadiden Hasan Hüseyin'e, ille de ona ulaşmaya, onun az bulunur kuytularında yeniden yuvalanmaya çalışacağım. Kendi zincirlerimle bağlı, kendi duvarlarımla engelliyim..

Bu konuda, şaşılacak denli hırçın, sert ve acımasız olan Hasan Hüseyin; şaşırtıyor, ürkütüyor beni; ellerinin altında yaralı bir serçeye benzetiyorum kendimi. Acı ilaç verecek bana; ne demek, acımak, diyecek, *'onlar' bize, onbin yıldır acıdılar mı!*

Yaşadığım çalkantıyı görmüyor arkadaşlarım..

Günler kısalıyor. Kasabanın erkenden kararan sokaklarını dolaşıp geldim. Çocuklar, birbirlerine sokulmuş, gittiğim gibi uyuyorlar. Sıcak bir çorbanın, odanın gözeneklerine sinmiş, sızım sızım anıları canlandıran kokusu.. İçimde sıkıntı var.. Neden Mendelson'dan olsun? Yer minderine oturup gözlerimi kapadım; içimden çağıl çağıl ezgiler geçiyor. Duramadım, öğleyin gelen mektubunu okudum; satır aralarında, sözcüklerin görünmeyen bölmelerinde neler var acaba? Yoksa, öğleyin gelen, akşama eskiyor mu? *"... Her şeyi bıraktım!"* diyorsun; Partiye bile seyrek gider olmuşsun. Yalnızca kendini ve kapıldığın bu *"yepyeni"* aşkı duyumsadığını, ondan başka her şeye kapandığını yazıyorsun. Öte yandan; yağmur gibi yağdırdığın bu mektuplarda, lezzetine en çok vardığım şey, olağanüstü güzel Türkçen senin. Herbiri bir şiir, bu mektupların! Kıvrak ve akıcı, alabildiğine yalın, o oranda sanatlı, her tümcesinde dile saygılı; duyguları içten, duyarlığı keskin anlatımlar bunlar, binyıllardır beklediğin benmişim gibi taşkın seslenişler ayrıca.. Elbet veriyorum kendi çapımca karşılığını.. ve yaz günü kavurucu sıcakta bir pınara eğilmişim gibi içercesine hazla okuyorum.. Bu ne tükenmez coşku, bu ne önü-alınmaz kendini veriş! Sevmek, yoksa fırtınayla gelen sağanak mı sende? Dolu dolu zarflarla yolluyorsun benliğinde kaynayan duyguları; bir başkasını sevmekten de öte, kendini tepeden tırnağa ifade ediş bu! Ne yapmışsan, ne yaşamışsan, ne düşünüyor, ne duyuyor, kimlerle çatışıyor, şimdi şu anda ne yapıyorsan.. hepsini yazıyorsun. Ve benim de, her şeyi, hepsini yazmamı bekliyorsun. Renkli ve işlek elyazın, canevimden vuruyor beni; bir elektrikli makine olsaydı parmakların, bu kadar hızlı ve çok yazamazdın herhalde? Sen, benim bilmediğim bir enerji kullanıyorsun!

Senden bana mektuplarla akan bu sel gibi coşku, yoksa ürkütüyor mu beni? Derinlemesine bir sevgi olabilir mi bu, diye soruyorum; senin fırtına benzeri coşkunluğunla; kendi,

gittikçe daha olgun bir bağlılığa doğru evrilen, daha kapsamlı, daha benimseyici; ne var ki ve kesinlikle sendeki iyelik duygusundan uzak sevgimi birbirinden ayırtık görüyorum. Senin sevgin koşullu; sanki, tüm varlığımla, bir eksiksiz, senin olmazsam, beni sevmeyeceksin gibi bir izlenim ediniyorum sık sık.. Sanki, kızgın güneş altındaki, ansızın yanmaya başlayan buğday harmanına benziyor aşkın; sanki sınırlı, sanki yangın geçince, birşey kalmayacak ortada!.. Oysa ben... Yok, yok; bu mektuplar, yavaş yavaş örüyor evrenimizi: Hem uzayda yuvarlanan bir ateşten top gibi hızlı, hem iğneyle kuyu kazarcasına ağır gidiyor belki; lâkin, bir ipekböceğinin kozasını, kendi çevresinde örmesi gibi kuruyoruz biz aşkımızı; çok emek istiyor belki, çok boyutlu çekeceğiz acımızı...

Şükran Kurdakul, mektup yollamış ivedilikle sana: Ataç Dergisinde yayımlanmak üzere, kitabın ve şiirin üstüne, kimi sorular soruyormuş. Kavel, 2 bin basılıyormuş. Eşine dostuna hediye etmek için kaç tane kitap istiyorsun benden? diye soruyor ve diyormuş ki: Ankara'da olsun, başka illerde olsun, eş dost marifetiyle satış için kaç kitap alabilirsin?

O günlerde; durumumu, olup bitenleri ve Uşak'ın üzerime üzerime gelişini, günü gününe anlatıyordum sana. Belki, çektiğim moral sıkıntılar yüzünden, olmayacak biçimde sızlanıyordum da.. Önlem olsun diye, imzanı koymamanı istemiştim mektuplarına. Aslında benim korkum, senden aşılanmıştı; mektuplarımızın ele geçmesi olasılığı kaygılandırmıştı ikimizi de. Hele sen, *Doğrusu,* demiştin, *mektup yüzünden hapse atılmak istemem.. Onursuzluk olur bu bana!"*

Tepem atmıştı elbet; özgürlük sorununun boyutlarını ve yasaların evli kadınlara nasıl baktığını bilmiyordum demek!

Bunun üzerine, ardarda iki mektup yolladın. Düpedüz eğleniyordun durumumuzla, dalga geçiyordun. Biri 13, biri 17 eylül tarihini taşıyan bu iki mektubun özneleri, Mustafa Akdizdar ile Necla idi! Havadan sudan sözeder gibi yazmıştın: "

Eveet; tavuklarla horozlar, hep kümesteler. Arasıra avluya çıkarıldıkları oluyor. Bütün dünyaları bu. Hanım hanımcık, bey beycik, efendi efendicik.. Ve bir gün, bir kartal dönüyor tepelerinde. Tavuklarla horozlarda bir telaş bir telaş.. Çırpınırlar, uçamazlar. Yırtınırlar erişemezler. Gözleri iki çeşme, kıskançlıktan tepinirler. Vurun kartalı! Vurun bu vatan hainini! Kanatları var, gövdesi var, başı gagası ayakları var.. Var ama, tavuk değil! N'apsınlar çıldırmasınlar da tavuklarla horozlar?

Kartal hep yukarlarda..

Tavuklar kartalı maviliklerde süzülmekten alıkoymaya, kümeste yaşamaya zorluyorlar. Ah, ne zavallılık! Ninemin suyunda dönen yumuşakçalar..

Ben küçüklüğümde Pamuk Prenses'le 7 Cüceler'e bayılırdım. Yıl yıl, Pamuk Prenses, dünyamın malı oldu. Sokaktaydı, kavgadaydı, benim gibi yaşayıp duruyordu. Ama ben onu bir türlü bulamıyordum. (....) Sonunda, güzel bir yaz günü, Pamuk Prenses'in sesini duydum. Hem de taa yanıbaşımda! Yarım dünyam bütün oldu, erdim muradıma. Bir sabah gözlerimi açtım ki, yeni doğmuş gibiyim. Biçimler yerlerinde, renkler yerlerinde, anlamlar.. Kevser dedikleri buydu belki de!

Derken, bir kaynana zırıltısı tozu dumana kattı; (...) tavuklarla horozların cırlak sesleri kapladı ortalığı. Ay neden kümeste değil bu kartal? Kanadı var, kuyruğu var da, ne diye tavuk değil? Nasıl kırar bu kartal çemberi? Biz nasıl kümesteysek, o da hanım hanımcık otursun ya kümeste... Ama biliyorum ki, yakında kaynana zırıltısı susacak, tavuklarla horozlar bitecekler cırlamaktan, ve dünya, güzel bir sabaha uyanacak. Ne demişler, yola çıkılınca gidilir, silah

Ben o gürültüde 40 sayfalık mektuplar yazdım Pamuk Prensesime. Ama gönderemezmişim. Onları alıp arşive koyarlarmış. İlerde, tarih yazılırken, gerekirmiş..."

Böyle uzayıp gidiyordu mektubun. Mustafa Akdizdar, Necla Hanıma akıllar veriyordu. Ve sonuna dayanamayıp eklemişsin, Türk Ceza Yasasının, haberleşmenin gizliliğine ilişkin 5-6 maddesini yazmışsın:" *Bu maddeleri göze alan herif, lütfen elkoysun mektuplara!"* Ve ondan sonra; ptt hizmetlisinden, telgraf- mektup dağıtıcısından Cumhuriyet savcısına, tüm insan haklarını korumakla görevlileri sıralıyordun peşpeşe.. Dayanamadım ben buna. Şakacıktan bile olsa, başkasının imzası ve biçemiyle yazamazdın bana!

O gün sokaktayım. Günden yana mı gidiyorum gölgeden mi? Hızlı hızlı mı yürüyorum, ağırdan mı alıyorum? Yolun neresinden? Birileri var mı yok mu bu kentte? Ayaklarımda dizlerimde bileklerimde, şakağımın en zonklayan yerinde ince ince ağrılar.. Postacılar gecikiyor, trenler gecikiyor, biz gecikiyoruz! İlkin şunu diliyorum senden, 'oyun'u bırakalım!-Mizah hasta eder mi? Kişi kendine yöneltirse, eder. Seni yanlış anlamış değilim; bir 'edebiyat' dergisinde okusaydım, bu son mektupları gerektiği gibi değerlendirmesini bilir, bol bol da gülerdim. Lâkin doğrudan bana yazılmış olunca, incindiğimi gizlemeyeceğim. Benim 'önlem alalım' dediğim şeyi, böylesine karikatüre çevireceğini beklemezdim...

Hemen yanıt vermekte geri kalmadın: *Haklısın, çok çok haklısın! Çünkü 'oyun'suz başladım 'Azime'li yaşamak'a. Şunu bir kez daha söyleyeyim ki, yeni bir insan tipiyim ve yeni bir insan tipine âşık olmuşum, söz vermişim ona, bağlanmışım. Ne yaparsam, bu çerçeve içinde değerlendirilmelidir. (...) Bir bebek kadar kirsiz, ilkel bir insan kadar katıyım seni severken. Neysem oyum; gündengüne artan sevgimi gölgelemeye hakkın yok. Şu günleri, tahliye saatını bekleyen mahkûmun sabırsızlığı içinde geçiriyorum. Taşkın bir yaratılışım var, anla durumumu! Kıyma bana; ben soyubitmiş bir yaratık değilim; ben, soyu yeni başlamış bir*

insanım. Alışılmış ölçülere vurma beni, at elinden o ölçüleri! Kendine tanıdığın nitelikleri biraz da bana tanı! (...)"

O günlerde Müşerref Hekimoğlu, Vatan'daki 'dedikodu' sütununda senden sözetmişti: Hasan Hüseyin, beğendiği, sevdiği bir kızla evlenme hazırlığında.. Buna da alındım ben. Öyle ya, o gençkız ben olamazdım; önceki bir hazırlığın ortayerine dalmışım gibi bir duyguya kapıldım. Ah, kendi kendime, ne bağışlanmaz güvensizlik!

Ve senden aldığım, ne yeğin tepkiydi: *" Kolları bağlanıp bir köşeye hapsedilmiş suçsuz bir insanın öfkesi içindeyim. Suç işleyebilirim. İçimdeki dengesizliği, fırtına gibi devinimi, ancak ağır bir suç durdurabilir... Bana kıydın Azime, hem iyi kıydın! Bu nasıl pazartesi! Evet, suç bende! Tutamadım kendimi; sevdiğimi dostlarıma söyledim. Hattâ senin adını bile söyledim. Heyecanımı gizlemeye gerek görmedim. Suç değildi ki seni sevmem.. Hayatımın en tatlı dönemini yaşıyordum, ne diye saklayacaktım? Taş mıyım ben, odun muyum? Mutluluğumu niçin bağırmayacakmışım? (...) Ben mutluluktan uçuyorum, sen beni taşlaştırmaya çalışıyorsun! (...)"*

Bu mektubu yolladıktan sonra, taş kesilme sırası bendeyken, tatlı bir mektup almışsın benden:" *Bak, yeni geldim eve. Dün ne kadar üzgündüysem, bugün o kadar coşkundum, sevinçliydim. Bugün deli gibiydim sevinçten. Hamdi Konur Ağbimiz; Hüseyin Hüseyin, diye bağırdı, dünü unut, yarını bırak, bugününün değerini bil. Sana imrenmeyecek kimse yoktur şu anda; aşk olsun! Senin mutluluğun çılgına döndürdü beni, varol! Ah, ne mutlu sana!..*

(...) Gazeteleri yırtıyor, döşemeyi tekmeliyordum sevinçten. Saat 16.20'den sonra ne yaptığımı bilemiyorum. Birtakım adamlar geldi odama; birtakım adamlarla şiir üstüne, politika üstüne konuştuk.. Ama, öyle konuştuk işte! Postacı mektubunu getirdiği anda, genç bir kaymakam, geçende Vatan'da uzun öyküsü çıkan Kemal Burkay vardı yanımda; aynı zamanda gazeteyle uğraşıyordum. Birdenbire, çok sert

bir içki aimış gibi sarsıldım... (...) Öğleden önce çok kötü bir mektup almış, yıkılmışım; öğleden sonra çok iyi bir mektup almış, yapılmışım; gece 23'te bir mektup daha almış, çıldırmışım! (Bu sonuncusu) kısa, sıcacık, gönülalıcı, güçlü, mutlu, tam Azimece bir mektup.. Dünya umurumda mı artık benim!

(...) Bugün saat 19'da Partiye gittim. Seçim komitesinin toplantısı vardı. Beş kişiyiz komitede. Hiçbiri gelmemişti. Ağırnaslı ve birkaç arkadaş, aday listesini hazırlıyorlardı. (...) Bir süre şakalaştık. Sendikacı bir arkadaş, birden, arkadaşlar haber salmışlar, dedi, eğer Hüseyin Kavel'de nilâhlanmazsa, katiyen affedemeyiz kendisini! Bir başkası, ama, demiş, Üzümcü bırakacak mı bakalım? Üzümcü, Kavel Kablo'nun müdürüdür. Lânet herif!

(...) Azime, doğanın yasalarını oturttuk yerliyerine, ne büyük şeydir bu, bilir misin! (..)"

O güzel eylül içine serpiştiriyorum, ay boyunca olanları. Bana soruyordun: *" Buzlu içki yüzünden barsak spazmı ne kadar sürer?"*

Demek iyileştin?

Samsun'dan arkadaşların gelmiş, Çaltı Gazetesini çıkaranlar. Birlikte Kızılcahamam'a gitmişsiniz:" *Çam kokladık.."* Beni düşünmekten, fazla mutlu olamamışsın orman-da: *" Yüreğim, yavru kuşun kanadı gibiydi..."*

Sosyalist Kültür Derneği, sıkıyönetim yüzünden kapalıymış. Beş altı arkadaş, Uşak'ta şubesini açmak için başvurmuştuk; demek yaz başından beri o yüzden yanıtlanmamış mektubumuz? Sen de, Vatan Gazetesine haftada bir iki yazı, bir de fantezi yazabilirim.. diye başvurmuşsun; Naim Tirali, paramız yok.. demiş. Sonra, belki birşeyler yapabiliriz, diyerek *"sallantıya"* almış. Tanin yeniden çıkacakmış: *"... Belki Tanin'de yazarım. Akbaba'cı Yusuf Ziya ile aramız açık, şu sıra.."*

Sosyal Adalet'i Ankara'ya almak istiyormuşsunuz:

Parasızlık.. Bugün pazar. Evde geçireceğim. Mektubunu bekleyerek, şiir çalışacağım. Gelmezse mektubun, kapkara olacak şiir! (...) Mahkemeye vermen gereken boşanma dilekçesi örneğini ekte yolluyorum. Nafaka sözü etmedik, istemiyoruz, çocukların velayetini istiyoruz. (...) 'Sonra vereceğin akılları şimdi ver' diyorsun, ne güldüm ama! Yanımda olsaydın, seni yıldızlara atar tutardım. Canım benim, işte hepsi bu. Bunlar da benim aklım değil, beylik yollardır. Hazır elbise gibi herkese giydirilir. (..) Kimi zaman yadırgıyorum seni; alışılmışa göre yargılıyorsun olanları, olacakları.. Sen, Azime'ye göre baksana olaylara! Beni çoğaltmasını bilmişsen; çürükleri, çürüklükleri tepeleye tepeleye geçip gitmelisin, pamuk iplikleri gemi zinciri olmamalı kişinin gözünde.. (...)

Su gibi içtim mektuplarını, hâlâ içiyorum. Sinirlerim öyle gerginmiş ki, çalışan bir makineye döndüm. (...) Bir yıl oldu bu eve taşınalı; bir gün olsun ev diye kalamadım. Sensiz n'apayım evi ben? Yalnız erkek için, nedir ev? Bak göreceksin, tek bir saatim dışarda geçecek mi sen yanımda olduğun zaman! Ben âvare, bohem, aylak, tembel, görevsiz ve sorumsuz bir insan değilim ki; her saatimi değerlendirmek zorundayım.. Yapılacak çok işimiz var.. dememiş miydim sana? Bu arada, Akis'e bağlı, İş Alemi diye bir ilân gazetesi vardır, onun da kadrosuna girdim. Bu demek, pazartesiden cumartesi öğleye dek Akis' teyim. Bundan böyle mektuplarını Akis'e yollarsın yine. İyi bir gazetede yazabilme olanağı buluncaya dek sürecek bu iş. Ondan sonra sözleşmeyi yırtabilirim. Şimdi, kardeşimle karısı ve çocuğuyla oturuyorum; belki bu yakınlarda onları ayırırım evden. O zaman, gecenin birkaç saati dışında, Azrail bile bulamaz beni evde! (...) Sanki, patladı patlayacak bir bomba var içimde. Ne yapsam, ne düşünsem, büyük bir eksiklik duyuyorum. Şuna buna bağırmaya başladım (benim Akis'te bağırmam ünlüdür..) Sonra, mektubun gelmiyor mu; eh, bitiyorum, sırılsıklam kesiliyorum. Aşkla açlık saklanmazmış; oracığa çöküyorum, başlıyorum okumaya.. Karşı masada Hamdi Konur'la yanındaki, sinema seyreder gibi bakıyorlar yüzüme..

Sonra.. Çığlık çığlığa atıyorum kendimi bulvara..

Bir gün, her şey tamam, (boşanma) kararı (nı)n tarih ve numarası işte.. dediğini duyarsam, dünyanın en mutlu, en yiğit, en atak adamı ben olacağım! Ondan sonra, ya evlilik ve nakil, ya nakil ve evlilik! Boşanalım ama, seninle evliliği biraz geciktirelim.. demişsin; neden çevreye önem veriyorsun bu kadar? Mezartaşları diye bakamaz mısın o birtakımlarına; mahkûm muyuz biz, gardiyan mı onlar? (...) Bana yolladığın Balabanameyi okudum ve güldüm. Sana da, Azime diyeceğine, Emine demiş (...). İmece ve Ataç'ın Ekim sayılarında taş gibi iki şiir çıkıyor; bakalım beğenecek misin?

Sana bir mektubumda; 13-14 yaşlarımda, beşikkertmesi yavuklumla evlendirilme vakti gelince; bir gece dağdan aşırı nasıl kaçtığımı, okumak için gittiğim Isparta yolunda ardımdan yetişen atlıların beni nasıl kapıp, Ağlasun'a geri götürdüklerini anlatmıştım. Diyorsun ki: *".... Bir gün yine öyle yüzükoyun uzanmış olacaksın yere, ben de uzanacağım yanına. Bir konuyu, gelinböceği gibi uçuracağız Ankara üzerinden güzel günlere. Öpeceğim saçlarını, alnını, burnunu, çeneni, avuçlarını.. Öpe öpe bitireceğim seni. Sonra yeniden varolacaksın (..), hiç bitmeyeceksin böylece.. Senin öyküye bayıldım, koca bir romandan bir pasaj! Seni zaten başka türlü düşünemem ki.. Atlılar yakalasalar da, Azime hâlâ kaçıyor; Azime, eskimişten kaçıyor, çürüklerden kaçıyor, kokmuş kurallardan kaçıyor...*

(...) Hayır, Yusuf Ziya Ortaç beni sevmiyor. Korkuyor şu günlerde yine benden. Ortaç, kallavi bir oportünist:ir, havayı koklayabilmek için mükemmel bir buruna sahiptir. Ben, Sosyete Nunni'nin yatakodasını yazamıyorum; oysa o, öylesi şeyler istiyor.. Bakalım, belki barışırız.. (...) Gazete çıkarmayı çok düşündüm. Hattâ Zübük çıkmazdan önce bir mizah gazetesi tasarlamıştım. Ama para ve kadro işi bu. Haftalık bir gazete, en az dört ay hazırdan yer. (...) Görüyorsun, Akbaba'dan başka mizah gazetesi kalmadı. Bu, ülkemiz için utanılacak bir durumdur (İstanbul'dan, TİP örgütünden gelenler oldu,

başım kalabalık.. Bir yandan sağa sola lâf yetiştiriyor, bir yandan sana yazıyorum; gereksiz lâflar edersem bağışla beni..). (...) Bakıyorum, odun kömür stoku yapıyorsun, kışı Uşak'ta mı geçireceksin yoksa? Hoplatma yüreğimi! (...) Bana, neden öyle birdenbire güldüğümü soruyorsun telefonda.. Ah, anlarsın bu hali; sinirlerim öyle gergin ki, bütün öfkemi boşaltıyorum gülmekle! Aslında, gülmek değil o, öfkedir. Yılların biriktirdiği öfke, bilemediğin bir sansürden sonra, gülme biçiminde çıkıyor..

(...) Azime'li Temmuz Bildirisi'ni Ataç için postaladım. Ordan bir arkadaşa gittim. Şiirler okudum, seni yaşadım; yepyeni şiirlere gebe, saat 24'te ayrıldım ordan. Eve döndüğümde uykum yoktu, resmini koydum karşıma; birşeyler yazayım dedim, sarmadı, okuyayım dedim açmadı; seni düşünerek, bugün postaladığımı alacağın saati düşünerek uyudum. (...) Of Azime, saatte kaç yapıyor yüreğim, bilir misin! Derin ve hızlı yaşamak; gerisi lâf! Ben böyleyim işte şimdi, derin ve hızlı. O kadar doluyum ki seninle, gizleyemiyorum hiçbir şeyi, tutamıyorum kendimi; yapılarla, caddelerle, ağaçlarla, insanlarla, otomobillerle yaşamak istiyorum aşkımı. Vızgelir her şey, vız! Nehir yatağını buldu, kuş kanadına kavuştu..

Telefon! Sendeleyerek koştum yan odaya; oda yoktu, masa yoktu, telefon yoktu.. Silindi her şey! Kendime geldiğimde almaç elimdeydi ve incecik terlemişti bıyığım. Almacı göğsüne tutsan, duyardın yüreğimin gümbürtüsünü. Sesini dinlemekten, ne dediğini anlayamıyorum. (...) Benden resim istiyorsun; olur, çektirip göndereyim; 17 Temmuz'dan bu yana, Hasan Hüseyin nasılsa, onu yansıtan bir resim!

(...) Sana, şu 15 gün içinde yazılmış iki şiir gönderiyorum. Temmuz Bildirisi'ni yeniden yazdım. Garip değil mi, senin kullandığın sözcükleri, imgeleri, Azime'li Temmuz Bildirisi'nde bulacaksın. Görüyorsun, biz ne kadar karışmışız birbirimizle! Bu bir alaşımdır, yepyeni bir maddeyiz biz. Son mektubunu aldıktan hayli sonra yollasaydım o şiiri, belki bana, mektubun

etkisinde kalmışsın diyecektin. Ben bu şiire, inatla, 15 gündür uğraşıyorum. Pazar günü son biçimini aldı ve postalandı Ataç'a. Bana şiir hakkındaki görüşünü yaz, e mi? Ataç'ta gecikir diye sana aslını imzalıyorum. (...) Sonra onu sana, bir gece, saat 24'ten sonra okuyacağım. (...) Aynı yerden bakıyoruz, elbette aynı şeyleri göreceğiz. (...) Evet, bana ilk seslenen sen oldun, doğru. Ben seni sesinden tanıdım ve atıldım sana. Ama düşün ki, benim konumum buna neden oldu; eğer sen benim yerimde bulunsaydın, görülecek bir yere çıkmış olsaydın, bunu somut bir örnek olarak koyuyorum, bu kez ben sana seslenecektim. Acaba, sen beni sesimden tanır mıydın? Kimbilir? Bugünkü kıvamda olduğumuza göre, herhalde tanırdın beni. (...) Ben sana hazırdım çoktan. Ben yıllarca, 'sensizlik'i yaşamışım, içimdeki boşluk sana göreymiş. Seni ben, bilmeden, yaratmışım kafamda yıllaryılı. Ve bir gün gerçekleşmişsin sen. İşte hepsi bu! Ben seninle 'oylum' kazandım. Bunu anlatmak kolay olmuyor. Çoksesliyim şimdi, çokyönlüyüm, çok köşeliyim. Günden güne de çoğullaşıyorum. Her şeyi, seninle varolmak için kullanıp bitirdim. Artık yok hiçbir şeyim! Görüyorsun, hep yazıyorum; hep seninleyim. Aynı günlerde, aynı saatlerde, aynı duygularla dolu oluyoruz. Senin yüreğin sıkıldığı zaman, bil ki ben burda kendimi taştan taşa çalıyorum. Sen soğukkanlısın bana göre; ben deliyim, tutamam kendimi! Şiir de öyle; yazamazsam kavga ederim, bir 'iş' çıkarırım..."

Senin.. diye düşünüyor, açık açık da yazıyordum sana; bir gün kadının olursam eğer, bu, yalnızca ölümlü bir kadın için, bahtiyarlığı da aşan bir şey olur!

O dediğin 40 sayfalık mektup, daha sonra geldi. 'Arşive' kaldırmaya gönlün razı olmamış..

Neler demiyorsun ki; onda ve ondan sonrakilerde: *"Azimem; (...) telgrafın karşılığını alıncaya dek geçen dakikalar, capon damlası gibi oynattı sinirlerimi. Burçak yolmak herhalde daha kolaydır bundan. Salı günü öğleden sonra felakettim. Önüme gelene çatmak, acı bir zevk veriyordu bana. Akşama*

dek kırdım geçirdim ortalığı. Dış neden şu: Adıma yollanan imzalı imzasız taahhütlü kitaplar çok zaman olduğu gibi yürütülmüş. Normal günlerimde olsam güler geçerim.. Akis bürosu, yolgeçen hanıdır. Her şey açıkta. Sululuk, gevşeklik, terbiyesizlik, saygısızlık dizboyu. Kitapları yürütürler, mektupları ortalara atarlar, arayan olsa haber vermezler.. Yani bir âlem; durmadan adam değiştirdikleri için.. Her saat orada bulunmadıkça kuşkudan, meraktan çatlarsın!

(...) Teli alınca, doymuş çocuklar gibi gevşedim, bıraktım kendimi. İncecik bir rahatlık oturdu bedenime. Seni düşündüm, öptüm teli. Ankara'yı öptüm. (...) Çalışıyordum. Berbat bir yazının redaksiyonu, alnımı düğüm düğüm etmişti. (...) Telden sonra yumuşacık olmama karşın, yine de bir kaygı, büyüyüp duruyordu iki kaşımın arasında. Böylesi anlarımda kimselerin beni rahatsız etmesine dayanamam. Anlamam da anlatılanları. Boş gözlerle bakarım karşımdakinin yüzüne. Gülerek gelenler, çok zaman, şaşırmış halde ayrılırlar yanımdan. (...) Başımı kaldırdım, postacı sol yanımda. Utangaç, saygılı, sessiz bir adamdır. Kızararak, mektubunuz.. dedi. Oh.. sensiz hiçbir şeyim yok, çarşamba günüm bile!

(...) Engin Tonguç'lara gitmemiş olsaydım, eve erkenden gelip, sana çok, çok, çok uzun yazacaktım.. Kimi yazdıklarını ya yakıyor, ya yırtıyorsun.. demişsin. Anlatmadımsa söyleyeyim; 1- Saçlarını öperken konuşur gibi yazmış oluyorum mektubu; sonra düşünüyorum, birtakım engeller çıkıyor karşıma, vazgeçiyorum yollamaktan. 2- Yazılan mektubu hemen postalamazsam huzursuz olurum. Aradan yıllar geçti sanırım. Birden gözümden düşer mektup, eskir, bayatlar. Buna hiç dayanamam. İmzayı 'çaktım' mı, hemen yollamalıyım. Taze taze olmalı.. Ben bütün mektuplarımı bir çırpıda yazar bitiririm. Sen öyle yapmıyorsun, bazan her gün bir parça yazıyorsun, sonra yolluyorsun.. (...) Heyecanlarımı, sana düşkünlüğümü, özlemimi her zaman âyarlayamıyorum kâğıt üzerinde. Bazan da, çok uzattım.. diyorum. İşte hepsi

bu.. Senden gizleyebileceğim, gizlemek isteyebileceğim hiçbir konum yok. Seni kendim biliyorum. Seni etim, kemiğim, kanım biliyorum. İstesem de gizleyemem ki.. Sen, bensin Azime. Dikkat edersen, hep aynı sözcüklerle, aynı imgelerle düşünüyoruz. Bunun bir anlamı olsa gerek! Bilmem anlatabildim mi? (...) Ritmini, sıcaklığını, çocuk yüzlülüğünü düşün sözcüklerin.. Sen benim Azimemsin, ötesi yok!

(...) Mektuplarımın 'acılı' olmasına gelince; bunun da nedeni var, şurama kadar doluyum Azime! Görüyorsun, yazamıyorum biryerlerde, yazdırmıyorlar. Ağzıma basmışlar gibi patlayacağım. Seni düşünerek tutuyorum kendimi. Yaa, senin bir de bu gücün var! (...) Günlerimi mektuplarına göre değerlendiriyorum: Mektup gelen günler-mektup gelmeyen günler... Ankara, alıp başını gitti artık; geldin sen oturdun Ankara'nın yerine! Her şeyde sen varsın; gözlerime baksalar, seni görürler içinde!

(...) Bu sabah elma suyu içtim Uğrak'ta. Sanki kimseçikler yoktu salonda, sıkıldım, bunaldım. Uğrak, eski Uğrak değil artık, bana öyle yabancı ki.. Eskiden, aralıklı masalardan birine oturur, birşeyler içer, birşeyler yazardım. Duramıyorum şimdi, basit geliyor her yan, yabancı geliyor. (...) Eskiden Ulus'ta durur, sabahı, işe gidenlerin yüzlerinde görmek isterdim, işe giden çocuklarla kadınların yüzlerinde arardım sabahı. Bugün seni aradım Ulus'ta. Müthiş ağrıdı yüreğim. Bence en tatlı duygu, özlemek. Bu sabah müthiş özledim seni. Kimsede yoktun sen. Kimseyi tanımıyordum artık; konuşulanlar yavan, konuşanlar sarsak, silik, boş; çizgiler bulaşık, renkler kirli. Oysa, ne güzeldi her şey, seni tuttuğum, sana dokunduğum, seni sarıp göğüs geçirdiğim o günlerde! Tadı yok Azime, hiçbir şeyin tadı yok! Günden güne mıh gibi anlıyorum bunu. Hele bu sabah, bu sabah özlemim vardı sana, Ankara yoktu.. Kavuşma olmayacağını bilsem, bütün kuralları bir solukta tepelerdim. Hiçbir şeye metelik verdiğim yok. Çocuğu rehin bırakılmış bir ana durumundayım. Kıpırdarsam, kendimi tutmaz da tepinirsem, çocuğumu

öldürürler diye korkuyor ve susuyorum. Susuyorum, kımıldamıyorum. Çünkü aradaki engellerin tezgünde yıkılmasını istiyorum. Ayrılığın uzaması, benim felaketim demektir.. Sana acı çektirmek için karar gününü uzatırlarsa, işte bütün korkum bu, ben öldüm demektir.

(...) Ben eskiden sabahın 10-11'lerinde giderdim Akis'e. Şimdi, postanenin açılışıyla birlikte Akis'te oluyorum. Postacı, doğrudan bana getirsin istiyorum haberini senin. Mektubuna başkalarının elinin değmesi bile bozuyor sinirlerimi (Uff, ne çabuk geçti o 48 saat!). Bugün 9'da Akis'teydim. Postacıyı beklemek için girmemiş olsaydım o kapıdan, rezil bir hapisane diyebilirdim o berbat binaya. Bıktım gazetelerden, dergilerden, rotatif, entertip sesinden bıktım usandım. Kapısından koşaradım girdiğim, odama kapanıp, boğuşur gibi yazı yazdığım bir gazete olmadıkça, bu iğrenti sürüp gidecek bende. Ama, bir akümülâtör gibi dolacağım durmadan, her gün! İyi şeyler dizmeli entertipler; iyi şeyler, güzel şeyler, doğru, namuslu şeyler basmalı rotatifler. İşçi, sevişir gibi çalışmalı. Ah o günler! Ne kitap, ne gazete.. Hiçbir şey okumuyorum şu son günlerde. Kanıksadım artık yalana. Ama, hayır, kötümserlik anlamı çıkarma bundan Gülüm; biz yine atarız kahkahamızı. Gerçekleri sayıp dökmemiz, kahkahamıza engel değil ki!

(...) Ne yalan söyleyeyim, bugün mektup beklemiyordum senden. Çünkü salı günü postaladığım mektubu çarşamba günü alacağın aklımın kıyısından bile geçmiyordu. Demek ki, şöyle oluyor: Sabahleyin 9-10 arasında postalanan mektup, yarındası gün 12-14 arasında varıyor... Ama ben bundan sonra, belki de ekspres atarım mektuplarımı.. (...) Saat 14 vardı, postacı odama girince, beklemediğim halde bekliyormuş gibi davrandım. Oh, ne iyi! Hep aynı postacı, bana her gün bir adet taahhütlü mektup getiriyor. Eğer mektubun bir hafta gelmesin, öyle sanıyorum ki postacı bana gelip; neden mektup gelmiyor, lütfen söyle o hanıma, yazsın allahaşkına, diyecek! Öylesine alıştı ki, hep aynı yazıyla, aynı ağırlıkta mektuplarla, burda, Hasan Hüseyin diye bir adamı mutlu etmeye!.

Neden uzuyor dâva, neden önce Sulh Hukuk? Niyetleri öç almak mı senden? Köhnemiş çevreler, köhnemiş onurlar, gururlar, 'bırakılmış' dedirtmemek için çevrilen dolaplar.. Bu düzenin ne düzenleri var, bilmez misin! Oysa ben, en geç Ekimde kavuşuruz umuyordum. Bu durumda, uzayacak demektir! Ama hayır, çatlasalar da patlasalar da, bu köhne düzen, yıkılacak kafalarına! Yeni evin için seviniyorum. Karanlıktan aydınlığa geçmiş gibiyim ben de. İyiyim, iyiyim, iyiyim! Uçuyorum sevinçten. Üç engelden biri yıkıldı, kaldı 'karar'la nakil.. Ama, bütün bunları, savaşın kendisi sayıyorum. Bizi hiçbir engel ayıramayacaktır. Tut ki, beni bir gün alıp götürdüler, ya da seni alıp götürdüler; n'aparız, bekleriz değil mi? Dişimizi sıka sıka bekleriz. Ve kavuşmanın yollarını araştırırız. Bugünkü durumumuz aslında budur; vaktiyle ayırmışlar bizi birbirimizden, izlerimizi yitirmişiz; aradan yıllar geçmiş, bir gün, sen veya ben, bir iz yakalamışız! Bugün kavuşmak için olanaklar var elimizde. Biraz gecikeceğiz, hepsi bu! Ölümden başka bir güç yoktur bizi ayıracak, anlıyor musun?! Bu izi kimseler silemeyeceklerdir!.

Görüyorsun, çıkıp gelemiyorum Uşak'a. Neden? Çünkü gelirsem, gecikir kavuşmamız, ara uzar. Duvar gibi çıkarırlar karşımıza formalite pisini! N'aparım o zaman ben? (...) Serüven değil bizimki, aşk! Gerçek aşk! Azime artı Hasan Hüseyin alaşımı, güçler toplamı..."

Şükran Kurdakul'dan mektup almışsın yenile. Kavel'in kapağını yapan Balaban'a vermiş veriştirmiş Kurdakul, beğenmemiş. Ancak üç desenini koyabiliyormuş Kavel'e. Kapak da "bir rezalet" miş; "Hasan Hüseyin ve Kavel yazıları, acemi bir ortaokul öğrencisi yazısı" gibiymiş. Sait Maden'e yeniden çizdirelim.. demiş Kurdakul; ama senin sabrın, kitabın gecikmesine yetmeyecekmiş, öyle *"heyecanlı bir bekleyiş"* içindeymişsin. Dizgi-baskı yanlışları olur diye gözlerine uyku girmiyormuş.. O ara sen de Ataç'tan kimi romanları Akis'te birkaç hafta tanıttın: *".. Bir türkü uydurmak gerek Balaban'a. Yoksa çok kızacak, düşman olacak Kurdakul'a.. Bazı sayfalar-*

da bazı dizeler kırılıyormuş, demek sığmıyor! (...) Kavel'den birkaç ay sonra da, senin elindeki ikinci dosyayı yayımlatmak isterdim. (...) Kitabın düzenini sen yaparsın olur mu? Belki bu ikincisine de 'Hiroşima' adını koyarız? Senin ellerin değecek ona, öyle mutluyum ki! Evet, dünyanın en mutlu insanıyım, seninle karşılaştıktan sonra yaşamaya başladım, buna inan. Bundan böyle ne yapsam, sen bulunacaksın içinde.

(...) Saat 17'de Halkevi'ne gittim. Ceyhun Atuf Kansu'yla şakalaştık biraz. O, step iklimi, bu halkı mistisizme itmiştir.. dedi; ben, toplumsal koşullar bu halkı stepe itmiştir.. dedim. Severim Kansu'yu.

Halkevi'nden sonra, Kızılay'a dek yürüdük. Seninleydim. Kolumdan tutup çekmeseler, senden kopacağım yok. Kızılay tıklım tıklım. Piyasa! Ressam Torunoğlu vardı yanımda. Hadi eve çıkalım, dedi. Karısı çok iyidir, arasıra kavga ederiz.. Seveceğini sanıyorum Cavidan'ı. (...) Ne anlattımsa, ne dedimse, senden geçerek çıktı ağzımdan. Sonra şiir okudum. Sonra taş gibi sustum. Ankara pırıl pırıl pencereden. Sen uzaktaydın. Karanlığa gömdüm başımı, sana baktım Ankara'nın üzerinden. Gerçekten boşanacak haldeydim. Kısacık ömrümüzü düşündüm, uzun uzun ayrılıkları düşündüm bu kısacık ömrümüzde ve kendimi güç tuttum. (...) Yaşamak diye mahkûmiyetlerimizi sürüklüyoruz. Topluca acı çektiğimiz halde, tek tek çektiğimizi sanıyoruz. Felaket! Bu çark, aydın kafaları yemez de n'aapar? Tek tek karşı konulur mu?

Sensiz, kolumu oynatacak halim yok. On gündür bira bile içmiyorum. İçkisiz geçmek istiyorum sınırları. Kabuklu meyve yer gibi, çıplak su içer gibi içiyorum günleri. Sen böyle daha yakın, daha gerçek oluyorsun bana.

Ben ozan olabilir miyim Azime, bırakırlar mı acaba? Şu çıkacak zavallı Kavel'i bile korkuyla bekliyorum. Belki de toplatacaklardır. Oysa, yumuşacık bir kitap olacak o.. Nerde o deli günlerim! Beşikte boğulan şiirlerim nerde? Ben pek uslandım artık, kuzu gibi oldum.

(...) Sahi, biz Ortak Pazar'a giriyoruz değil mi? Bak, Ankara

bayraklarla donanmış. Kısmet olursa 20 yıl sonra gümrükler kalkıyor. Ortak Pazarcılar komşu komşu oynuyorlar birbirleriyle, ürününü çıkınlayan sınırı geçip gidiyor başka ülkelere, ne pasaport ne vize! Bir kardeşlik havası ki, deme gitsin! Ama 20 yıl sonra olacakmış bunlar; eh bekleriz, n'oolacak sanki, değil mi? Dünyanın da aklı varsa, birazcık bekler bizi, alıp başını gitmez... 20 yıl dediğin nedir ki uzay çağında! Yumarız gözümüzü, açarız gözümüzü, bakarız ki geçivermiş 20 yıl; koydunsa bul, 20 yıl önceki dünyayı! Oh, çok sevindim şu Ortak Pazar'a... Ne iyi ediyorlar da giriyorlar.. Çıkış kapısı ne yanda acaba? Hele, elimizde yazı yazacak gazete yokken, girişleri fevkalâde isabetli olur.. Tarih yazar bunu ilerde (Beni 'uygulama' derslerine yolladıklarında pıtır pıtır bir oğlandım. Ankara'da kız ortaokuluna gittimdi bir gün. Kapıdan girer girmez kızlar -aman ne kızlardı onlar!- yürüyüverdilerdi üzerime. Sağımdan solumdan kakıştırırlarken, bir kapıdan içeri itiverdilerdi beni. Daha n'ooluyoruz be.. demeye kalmadan, kara önlüklü bir kadın yekiniverdiydi de...). Yaa Azime, biz Ortak Pazar'a giriyormuşuz. Hadi, güle güle eskitelim Gülüm. Severim okul anılarını! Bak, sana Prévert'den bir şiir yazayım: deux et deux quatre/ quatre et quatre huit/ huit et huit seize.. répétez! dit le maître/ (...)/ mais voila l'oiseau-lyre/ qui passe dans le ciel/ l'enfant le voit/ l'enfant l'entend/ l'enfant l'appelle: / sauve-moi!/joue avec moi/ oiseau! (...) Bugün cumartesi. Pazartesiye nasıl beklenir? Arada bir de, at ölüsü gibi pazar var! İşte resmin, işte son mektubun, işte telgrafın... İşte saat 02.25.. İşte yapayalnızım. İşte olmuyor sensiz! Uykum hafif midir nedir, ben çok düş görürüm. Bak, sana bir düşümü anlatayım: Geçenlerde bir gece, kocaman bir dal eğildi üzerime. Başımı kaldırdım; salkım saçak çiçek. Akasyaya benziyordu, ama bulut gibi çiçekti. Eğildi eğildi eğildi.. başıma değecekken, tuttum ve öptüm. Sonra ne oldu, bilmiyorum. Uyandığımda ağlamak geldi içimden. Yüreğim nah bu kadar olmuştu. Bir başkası: Hasta olduğum günlerdeydi. [illegible] Ne kadar sonra uyandım bilmiyorum; sol ilerde

küçük bir lâmba yanıyordu. Sen varmışsın sanki orda. Uyanır uyanmaz ışığa dönerek, gel.. dedim. Müthiş bir özlemle sızladı yüreğim. Yanıbaşım boştu, birbaşımaydım yatakta.. Salonun camından, ayışığında başlarını sallayan ayçiçekleri gözüküyordu. Yine kabardı yüreğim ama ağlayamadım.. Sabaha kadar etkisinde kaldım bunun.. Biriken özlemin tepip çıkması ve bilinci ezmesi...

Elyazımı okuyabiliyor musun? Yine okunaklı yazıyorum sana; ben hiç not tutmasını bilmezdim okulda, daha doğrusu beceremezdim. Geometrik biçimler çizer, resim yapardım not tutuyorum diye. Sonra da yırtardım onları.. (...) Geç yattım, erken uyandım. Gözlerim kıpkırmızı. Son mektubunu bir kez daha okudum. Kendimi aldatmaya çalışıyorum, olmuyor. Bir kolum yok gibi eksiklik duyuyorum. Soğuk bir duş almadan kendime gelemeyeceğim.. Durakta memur beyler ve hanımlar.. Uykusuz olmama karşın, garip bir hafiflik var üzerimde. Saçımı kurulamayı unutmuşum, alnıma aşağı sular akıyor. Güneşli, tozsuz, serin bir 8.30.. Seni düşünüyorum, yüreğimi duyuyor musun? İçim koskocaman. Saat 9.00.. Ulus'tayım. Koluma bir giren oldu; baktım, bizim Yunus Koçak. TİP'nin Ankara eski il başkanı. Dalgınsın? dedi. Olmadık şeyden telleniyorum, dedim, uyku tutmuyor! Yunus Koçak, avukattır. Birinci sınıf! Atlayıp gideyim mi Uşak'a dedi; tek duruşmada kına gibi edeyim işi? Hele dur.. dedim,ekledim: Bir sürü törpükuyruk arasında kalmış bir Azime!

Parti'ye gidelim, dedi Yunus Koçak; iki gün görünmedim mi, 'efsane' oluyormuşum, beni Parti'den ayıran 'kuvvet'i merak ediyormuş arkadaşlar! Görürsünüz yakında! dedim içimden. DP'li 'müebbet' mahkûmlardan Zeki Erataman firar etti, duydun mu? Hıfzı Oğuz Bekata, İçişleri Bakanı ve bizler yazılarımızdan dolayı çifte komiserle yargılanmaya götürülüyoruz!.. vesaire..

Gece ne yaptığımı bilsen, gülersin. Bir askerî yargıç, bir üsteğmen, bir de ben, Gençlik Parkına gittik, dolaplara bindik!.

(...) Eylül 15 oldu öyle mi! Bu mektubu ekspres atacağım, 17 salı günü alasın. 17 Temmuz-17 Eylül.. Tam iki ay oldu! 17 Temmuzda senden ilk mektubu aldım, 17 Ağustosta sen Ankara'ya geldin.. Her ayın 17'sinde bambaşka bir insan olacağım mutlaka. 17 Ağustos, ortak doğumgünümüz olsun, olur mu?

Sen bir 'insan' verdin bana; ben bir 'kadın' istedim senden. Yıllardır aradığım kadını istedim senden. Eşimi, sevgilimi, kavga arkadaşımı istedim.. (...) Daha olmazsa, çeker gelirsin buraya. Bu kadarcık özgürlük de bizim olsun artık, lütfen! Köhnemiş düzeni sürüklemekten bıktık usandık!

(...) Müthiş bir gökgürültüsü.. Ardından şakır şakır cinsinden bir yağmur.. Pisin pisin yağmuru sevmem. Gökgürültüsüz yağmuru hiç sevmem. Bu gece yine uyku tutmayacak. Pencereden toprak kokusu doldu odaya.. İşte, yağmur sonu sessizliği kapladı geceyi. Benim için korkunç bir saattir bu. Bir telefonda, yorgunum, sinirliyim.. demiştim de, ne demiştin sen bana: İlerde, sadece sevişerek yorulacağız!

Bugün pazar. Sıkıntıdan boğulacağım bütün gün. Deliler gibi koşturacağım belki sağa sola. Sinemaya gitmeyeceğim, zaten aylardır gitmiyorum; içki içmeyeceğim, zaten içmiyorum bir süredir; kimselere gitmeyeceğim... Ya çok sessiz, ya da çok gürültülü bir yere gidebilirim. Belki Ankara dışına çıkacağım. Ankara bugün, gri artı hâki.. Askerler izinli çıkmışlar, 'eğlence kulları' Ankara dışına.. Behzat Ay Samsun'dan Kızılcahamam'a atandı. Dün akşam birlikte Kızılcahamam'a gidecektik.. Tüü, ne kadar aramıştır kimbilir! Tatlı bir dalgınlık başladı bende. Hiçbir konuda kimseye sözvermemeye çalışıyorum bugünlerde.. Çiçek açan ağaç gibi dalgınım! (...) Kahve içtim, çay içtim, öykü notları aldım.. hiçbiri sarmadı. Sesler.. Bir ara düşündüm ki, sokaktaki çocuklardan yüzde yetmişi, başıboş yetişiyor; devlet'i ancak,

askere çağrılınca tanıyor.. Sonra? Sonrası hiç! Sefaletin bireyselliği! Bir de şu AP'li işçiler.. İnsan hem emekçi, hem de Adalet Partili olabilir mi?

Görüyorsun, çok sıkılıyorum.. dolaşırken biraz hafifledim. Işıkların yandığı bir sırada Kızılay'da Halil Aytekin'le karşılaştık. Bir süredir yoktu piyasada. Öğretmenler Federasyonu'nun bahçesine gittik. Bir âlemdir Aytekin, Dedektif Nik.. Bilmezsin ne kavgalar ederiz! Habbeden kubbe çıkarmakta üstüne yoktur. Bir de keklik alacası gibi, polisin gözüne batmakta.. Hoş adamdır yine de, iyidir. Şu herkesi polis görme illetinden de bir kurtulabilse! (...) Arpaçay'dan öğretmen arkadaşlar varmış, benim sesimi teybe almak istemişler ve Mahmut Yağmur'u seçmişler. Nezlem var, dedim. Yarın gelecek mektubunu almadan hiçbir şey yapamam doğrusu. Şunu her gün biraz daha anlamaya başladım ki, ben sensiz edemeyeceğim! Yanıbaşımda olduğuna iyice inanmadıkça, yarım bir insan olarak dolaşacağım. Olmuyor.. Felaket geçirmiş bir insan hali var üzerimde.. Oysa, sevinçli olmam gerekir, nedendir bu? Herhalde ben, büyük bir 'değişim' geçiriyorum. Boyacılar durmadan boyuyorlar duvarlarımı; böyle giderse, onbeş gün sonra kendimi tanıyamayacağım. Seni sevmek ne güzelmiş; bahara geçer gibi bir değişim!

(...) Yine Balaban geldi aklıma. Balaban, 'Baba' ile doludur. Babayı dansimetre olarak kullanır Balaban. Haklı tabii. Benim için sana yazdıkları da doğru sayılabilir. Ama şöyle: 'Baba', şiirini halk temeline, tabanına oturtmuş ve sesini oradan almıştır. Ben de aynı yerden geliyorum, ya da geldiğimi sanıyorum. Teknik birtakım değişiklikleri çıkarsak, geriye konu ve biçim kalır ki, eh, burada 'Baba' ile birköklüyüz denilebilir. Benim biraz da 'dil' kaygım var. Sen, benim hakkımdaki yargılarında 'tarafsız' olamazsın; elbet ben de senin hakkında nesnel bir yargıya varamam, varırım dersem yanlış olur. Çünkü seviyorum. Gerçi bu sevgi önce 'kafa' dan başladı ama, yine de nesnel olmaya olanak yok. Bu bakımdan, şöyle

demek en doğrusu sanırım: Ben dal isem, 'Baba', ağaçtır. Etki evrenseldir. 'Baba' da etkilendi ve etkiledi. Bazı köyler vardır, araştırılacak olursa, köyün tüm halkı akraba çıkar. Eh, sanatta da böyledir bu.. (...) Çok çok çok öptüm seni; Ufuk'u ve Barış'ı da.. İyi geceler Azimem, hep yanımdasın. Beni yanında bil. Kendine bak. İyi günler gelmiyor bize, biz gideceğiz ona! Ölüme kadar elele!(...)"

Doğarken bir hayli ürkektir sevgi.. der ya Ovidius; gittikçe açılıyor mektuplarımız; gide gide, yazmadan, birbirimizden bir haber almadan geçiremez olduk günü. Ah o, postanın dağıtılmadığı pazarlar; bir gün 24 saat, kimi gün çok uzun geliyor, kimi de öyle hızlı geçiyor, rüzgârdan bile!

"Ölüme kadar elele!" demişsin; *Ne diye yazıyorum bunları sana, destek olamadıktan sonra! Kimbilir, belki de o 'çevre' dediklerinin baskısına dayanamayıp bırakacaksın silahını! Yıllardır yarattığın Azime'yi, çevrenin yarattığı Azime'ye yedireceksin! Bense, yaralarımı eme eme yoluma devam edeceğim. Basıp geçsinler üstüme, düşersem eğer.. Benim gibi bir adam n'aapar; ya yazı yazar, ya kurşuna dizilir, ya kurşun atar, ya hapis yatar, ya içer, ya da... Ya da alıp başını gider biryerlere. Bu gezimde bir hayli kurşun attım, ama kurşun yemeğe hiç de niyetim yok! Yazmak dersen, eh, onu da yapamıyorum, sağolsunlar yaptırmıyorlar, kıymıyorlar bana! Gitmekse.. Sensiz yapamam bunu! Bütün bunların dışında yapabileceğim tek şey vardı: Kendi kendimi yemek! (...) Ben olsam senin yerinde, kapıdan gireni kovarım. Seni oralarda yalnız bıraktığım için kahroluyorum. Fırtınalı deniz gibiyim şu anda! (...) Her şeye zincir vurulabilir, ama aşka vurulamaz. Ölümden başka hiçbir şey ayıramaz sevişenleri. Aklını kullananlar, bunu böyle bilir! (...) Müdürünüzü çok beğendim! İlerde birtakım özelliklerini daha öğreniriz elbette. Müdürlüğüne sıkı sarılsın. En gerekli gününde yitirirse yazık olur. İnsanın eskisi para etmiyor!*

Azime, bütün zekânı kullan, dâvayı uzatmalarına izin verme! Sinirlerim dayanmıyor; ben en çok Ekim ayı sonuna dek dayanabilirim. Seni yanımda görmedikçe tek satır yazmama, bir şey yapmama olanak yok. (....) Çalışamıyorum, etim etimi yiyor, tutamıyorum kendimi. Sesine, gözlerine, havana, sususuna, gülüşüne muhtacım senin..."

Uşak gittikçe soğuyor. Eskiden selamlaştıklarım, beni görünce, yollarını çevirmiyorlarsa, başka yöne bakıyorlar. Ah, gecenin içinde tek başımayım. Elektrikler erkenden söndü bugün. Uşak karanlıklar içinde. Zaten öyle cılızdı ki sokak lâmbaları.. Elektrik gelmeyince, uyudu benimkiler. Bu pencere, bir sığınak gibi; gündüz çocuklar oturuyor içine, sokağı seyrediyorlar, daha öteleri, top tepilen alanı, geçip giden kuşları.. Geceleri ben giriyorum pencereye, mektup yazıyorum, kendimi dinliyorum, düş kuruyorum..

Seni sevmek, yeryüzünde sayısız güzelliği de sevip kucaklamak değil mi? Şimdi herbir şeyi, en geniş anlamıyla kavramak durumundayım. İlk insandan sana bana gelinceye dek ne çok zaman geçmiş, sayılamayacak kadar insan geçmiş; sevmek için, sevilmek için, varlığı olanca boyutlarıyla benimsemek için bu gerçek yeter. Dünya, insanın aşkıyla kaç kez genişlemiş; denizler açılıp kapanmış, dağlar kıvrılmış, kıtalar batmış çıkmış, akarsular ormanlar toprağın yedi kat derinleri, gökler, güneşler, gecenin ve gündüzün zenginlikleri.. İnsanoğlunun, Tanrı dahil, tüm yarattıklarını, yeterince kavrayabiliyor muyum? Düşünüyorum, en özgününü düşlemeye çalışıyorum; sessizliği ve sesleri seviyorum.. Şu yandan bakınca, benden mutlusu yok! Mutlu olmak, umuda kanat açmak için gerekli gücü bulma düzeyine erişmek değil midir? İnsanoğlu, nice dönemler atlamış, barışı ve dinginliği de tatmış,olmadık düşleri gereksemiş, uçmak istemiş örneğin, şiiri ve aşkı yaratmış.

Dizlerime çektim kâğıdı kalemi, seni seviyorum Hasan Hüseyin, diye yazdım; kendi kendime sığmaya çalışıyorum! İlk insan nerde, sen nerdesin, çocuklarım nerde? En uzaktaki iki ayaklı primata bile tükenmez borcum var benim; ve kendime, bugünüme saygım var.. Hayır, yalnızlığı düşünemeyecek kadar yakınım insan'a, seni de hiçkimseyi de gözardı edemeyecek kadar geniş bir yüreğim, sağlıklı bir aklım var.

"...Ben, diyorsun, *'hava' mı bulmadıkça yaşayamam. (...) Bu mektubunu daha dirençli, daha güçlü buldum. Pazartesi yazdığın, karamsarlaştırmıştı beni.. Hayır, ben seni düşünerek yıpranıyorum. Dört günü nasıl geçirdiğimi anlatamam. Benim içdünyam pek engebeli. Zor oluyor herkes gibi sokakta yürüyebilmek, eşyaya bu yüzünden bakabilmek.. Şu bir ayı saat saat izleyeceğim. Duruma göre yazarım sana. Gerekirse rapor alır gelirsin. Ev işini o zamana dek yoluna koymuş olurum. Sonrası kolay.. Yoluna koymak dediğim, yalnız kalmak istiyorum. Yuvada kuşlar gibi.. Her şey sinirime dokunuyor. Sevdiğimle başbaşa olmalıyım. Yanlış eğitilmiş bir çift göz olmasın sabah akşam üzerimizde..*

(...) Bu akşam TİP'nde olacağım. Seçim komitesine almışlar. Yerel seçimler için hazırlık yapılıyor. Yarın ve pazar günü Gazeteciler Sendikası'nın Danışma Kurulu toplantısı var. Yaz geçti ya, toplantılar başladı. Hepsine gidecek olsam deliririm; zaman mı yeter bunca göreve? Beşinden kaçıyorum, üçüne yakalanıyorum! Ah Azime, Azime, Azime! Bütün bu kaçtıklarım da içinde, ne kadar renkli bir dünyam var şimdi, ne kadar güzel, ne kadar yorucu, ne kadar doyumsuz! 'Sen'li bir dünyada yaşamak ne büyük! (...) Dünkü kısa mektubunun fırtınası hâlâ sürüyor; merdivenler dörder beşer çıkılıyor, otobüse atlayarak biniliyor, çalışırken ıslık çalınıyor, ikide bir masaya yumruklar vuruluyor, nedensiz kahkahalar atılıyor, falan filan.. Sonra birden, bir durgunluk çöküyor içime, yüreğimin vuruşlarını dinlemeye başlıyorum. Soluğum kesiliyor, biryerlerim acıyor, sinirleniyorum, hiç nedensiz kırıcı oluyorum! Belli, özledim seni...

(...) Akşam, 20.30'da çıktım dergiden. Dil-Tarih'te konser vardı, vazgeçtim; birlikte olsak, belki giderdik. Ben şimdi yapayalnızım Ankara'da. Artık hiçbir şey açmıyor beni. Sanki yıllar ötesinde kaldı Ankara, eskidi, yitirdi anlamını. Görüyorsun şu halimi! Uşak'ta deprem oluyor.. Ah Azime, depreme uğrattın beni! O mektubun kafa bırakmadı bende, tüm depremlik oldum. Sen değil, asıl benim deprem olayını yaşayan. Geçmiş olsun, deprem yaşamaktan, depremleri duyamaz oldum. (...) Öyle bir yerdeyiz ki, öyle bir noktada buluştuk ki, düşündükçe umudum büyüyor, güçleniyorum, yarını pırıl pırıl görüyorum. Bizim sevişmemiz, ülkemizin güzel günlere gebe oluşunun belirtisidir. Hiçbir sevişme haberinin toplumcu çevrede böylesine heyecan uyandırdığı duymadım. Beni tanıyanlar, benden daha mutlular, bende daha heyecanlılar! Çok yerde, sen yanımdaymışsın, aramızdaymışsın gibi konuşmaktan çekinmiyorum. Seni sevdiğimi söylemek, belki en az seni sevmek kadar mutlu ediyor beni, coşturuyor. Bunun için bana kızabilir misin? N'aapayım, burama kadar dolmuşum, tutamıyorum kendimi... Hayvanat Bahçesindeki kaplanı anlatıyorlar; hayvancağız, bollaşan derisinin içinde bir yumak dalgınlık.. Bir köşeye sinmiş, bağrına bir ağaç parçası almış, dişlerini geçirmiş ağaç parçasına, belirsiz bir yere bakıyormuş öylece.. Dalgın, bezgin, öfkeli, pişman, şaşkın, çarpılmış, özlemli... Karşısında kocaman, sâf, tatlı gözleriyle zürafa.. Vinç gibi mekanik bir biçimde indiriyor boynunu ve kadife burnunu burnuna dokunduruyor çocuğunun. Kaplan ona mı bakıyor? Hayır! Kaplan onu mu dişliyor? Hayır, hayır! Kaplan, koparıldığı dünyasına bakıyor, uzaklaşıp giden dünyasına.. Bana o mektubu yazmadın mı; bollaşmış derisi içinde kıvranan o yaratığa döndüm..(...) Şimdi iki resmin de yanyana karşımda, seninle konuşur gibi yazıyorum. Arasıra öpüyorum iki resmini de. Yumuyorum gözlerimi. Bugün postacı bana mektup getirmedi. Çıkardım, dünkünü okudum. Son resmindeki gözlerine baktım, öptüm çenenden ve yumdum yine gözlerimi. Yarınımı, yarın gelecek mektubun tâyin edecek. (...) Anneni-

babanı kırmamaya çalış. Biz nasıl olsa kopmuşuz onlardan. Bize ayak uydurmaları düşünülemez. Sadece, 'kötü' olmadığımızı, 'kötülük' düşünmediğimizi kanıtlayalım, yeter.. (...) Yakınlarım beni severler, ama korkarak severler. Hep tehlikede olduğumu ve tehlike getireceğimi sanırlar; ne yapsam, hep bu 'tehlike' açısından yorumlarlar. Her türlü ilişkimi kesmişim onlarla. Ama iyilik etmeye çalışırım kendilerine. Yoluma çıkacak olurlarsa iter geçerim, o kadar! Hep dinledim onları, fakat bir gün olsun dediklerine uymadım. Elbet kolay olmadı bugüne gelmek, ama 'katı' olduğumu anladılar. Korkularını, güçsüzlüklerini, beni düşünüyor görünerek açığa vurduklarının ayırdında değillerdir.. Ne yapalım?

(...) Ağlasun'u bana müthiş sevdirdin. Bir gün gideceğim, hangi mevsimde olursa olsun.. Seni şimdi, okuldan eve giderken görür gibiyim. Birdenbire karşıma çıksan, herhalde Uşak'ı ayağa kaldıracak bir şey yapmaktan kendimi alamam. Evin çevresinin krokisini yarın alırım belki? Ölüyorum heyecandan! Şimdiden, çizdiğin yerde yürür gibiyim. Yüreğimi tutabilirsem, kapını çalacağım. Sonra.. uff.. Felaket!

Kardeşim, bu pazardan sonra sanırım taşınacak. Pansiyonlardaki birtakım kolaylıklara alışmıştım, bakalım çıkabilecek miyim içinden? Sana anlatmıştım, ilk pilavımı; kömür olmuştu pirinç.. Ah, Urfalı Harrik Usta, ne adamdı Urfalı Harrik Usta! Müthiş hırsızdı, kasaptı, aşçıydı, esrarkeşti, palavracıydı, biblo yapardı, bağlama çalardı. Sütlaç yapar, adımı tarçınla yazardı sütlaca..

Ha, Çaltı'yı kim yollamış sana, bilmiyorum. Ben yollamadım. Bir süredir yazıyorum, daha doğrusu minik şeyler çiziktiriyorum Çaltı'da. Oğuz Koyutürk istiyor, kıramıyorum. Şu sırada ne yazılır? Hiç! Gevezelik ediyorum. O da emek çekip dizdiriyor işte! İyi geceler Gülüm, kollarım hep senin! Bebeleri öp."

Ondan sonra, birkaç kötü gün geçirmişsin. Sana telefon ettiğimde anlattın.

- Şimdi bulurum, yazma gücümü! dedin.

Bıraktığım yerden yazamayacağım, çünkü yine yaktım önceki yazdıklarımı. Beni artık soru yağmuruna tutmazsın

değil mi? Çok kötü üç gün geçirdim. Bu sabah tel çektim sana. Yarın öğle vakti alırsın. Çarşamba gelmedin, perşembe gelmedin, cuma.. Cumayı anlatamam sana, kendine iyi bak.. diyorsun, bakamam Azime! Olamam herkes gibi. Şu perşembeyle cumayı unutamayacağım. Postacıya koşullama kendini, diyorlar; biliyorum, Uşak'tan her gün mektup atmak zordur, ama gel de bana anlat! Yazını görmediğim zarfları sevmiyorum.. Bu sabah postacı geldi, ama gülmüyordu yüzü. İnan ki biliyor bu adam, bana nasıl mektuplar getirdiğini! Ben belki bu kadar duygulu değilimdir, ama anlıyorum adamın yüzünden. Bana senin zarfını getirmediği günler yüzü hiç gülmüyor, yaslı gibi duruyor. Bu postacıya elimden gelen en büyük iyiliği yapmak isterdim.. İşim saat 12'de bittiği halde, günün ikinci postasını beklemek için oyalandım büroda. Gazetelere baktım, aklıma gelenlere mektup yazayım dedim; bir Polonya aylığı getirdiler Elçilikten, ona baktım.. Çıkarıp, resimlerine baktım saatlerce. Bildiğim bütün numaralara telefon ettim, kapıları çarparak dolaştım odaları, ıslık çaldım, türkü söyledim, dalga geçtim önüme gelenle.. Anıt Kabir'e baktım, Gazi Eğitim'in kulesine baktım. Kazablanka'dan cırlak kadın sesleri geliyordu, onları duymamaya çalıştım. Mektubun gelmezse ne yaparım.. diye düşündüm. Avunmaya çalıştım bir süre. Yeni bir tel çekse miydim? Hemen her gün mektup attım sana.. Mektuba koşullama kendini.. diyorlar, haltediyorlar! Bu rezil sokaklar neleri öldürmüş, ah bir bilsen Azime! Sayı hesabı yaşıyorlar çevremdekiler. O 'çokrenklilik'i yitirmişler çoktan. Yaşamaları salt bir alışkanlık. Artık hiçbir şeyi anlamıyorlar. Korkuyorum böylelerinden. Sevmeyi yitirmişler bunlar, n'apılır bunlarla?

(....) Mektubun, saat 17 sıralarında geldi. Sıkıntıdan terlemiştim. Ya gelmeseydi?

(....) Aklımdayken söyleyeyim: Parti, yerel seçimlere giriyor. Yasa uygun. Ancak, şu haliyle, genel seçimlere giremez. O zamana dek örgütlenme sorunu çözülmeli. Dünkü Milliyet'te yazıyordu: Sosyalist Kültür Derneği'nin kapatılması önerilmiş Meclis'te. Siyasi bir kuruluş olmadığı halde, siyasetle uğraşan bilumum... Millî Türk Talebe Birliği de kapatılacak

mı? Bir sizden bir bizden.. derlerse.. Helal olsun! Başka? Vatan, yine akşam gazetesi oldu; az masraflı olsun diye kadroyu daraltıyorlar. Böylece, yavaş yavaş batmaya doğru gidiyor Vatan! Günümüzün karakteri! Tercüman 300 bin, Vatan ölü! Sosyal Adalet parasızlıktan çıkamaz, Cumhuriyet sağa geçer, Akbaba'dan gayrı mizah gazetesi kalmaz.. İşte yaşadığımız günler! Grev-Lokavt ve Toplu Sözleşme Yasasından sonra İş Yasası çıkacak. Altı ay önce, Büyük Meclis'te tartışmaya açıldı yasa taslakları. Türkiye ekonomisinde ilk kez sosyal adaletten, toplu sözleşme ve grev hakkından sözediliyor! İnönü Kabinesinde Çalışma Bakanı Ecevit; geçende, Çalışma Meclisi'nde, işveren ve işçi temsilcilerinin karşısında yaptığı konuşmada, dedi ki: Yeni Anayasamız, işçilere toplu sözleşme ve grev hakkını tanımıştır; hızla yasalaşması gerekmektedir bu hakkın! Biz Ecevit için, 'tok bir ses' dedik Akis'te..

Fakir Baykurt, ABD'den geldi. Karşılaşınca sormaz mı:

- Hâlâ şiir yazıyor musun Hasan Hüseyin, yoksa boşladın mı?

İçime işledi bu soru!

17 Ocak 61'de, Afrika kurtuluş savaşlarının bayrağı Patrice Lumumba öldürüldü. Rüzgârlı Sokak'ta, pis bir meyhaneye gittim; târifsiz kederler içinde içtim, içtim, içtim.. Ayazda, göğüs bağır açık; pardesümü meyhanede unutmuş, Öğretmenler Federasyonu'na kadar yürüyerek gitmişim. Lumumba için ağlamışım. Yılmaz Gümüşbaş'a telefon mu ne etmiş öğretmenler; Yılmaz, gelip götürmüş, kaldığımız eve beni. Üç ay uğramadım Federasyon'a. Şubatta, Kongo olaylarını, 'Lumumba artık yok!' ara başlığıyla verdim dergide. Daha 60'ın ağustosunda, Başbakan Lumumba; eğer Birleşmiş Milletler, Kongo'nun koşullarını karşılamazsa başka bir devletten yardım isteyeceğini açıklamıştı. Ve Pakistan, Kongo'ya, 11 bin dolar değerinde postal yardımı yapacağını duyurmuştu.. O günler, Amerikan doları, 13 lira elli kuruştu..

Ve o günler, kimi siyasilerle röportajlar yapıyordum Akis adına; bıraksalar, Kongo'ya dek giderdim.. Eğer boş yer bulursam; imzasız, tiyatro, kitap tanıtımı ve sergilerden, dinleti-

lerden, filmlerden söz eden kendi yazılarımı koyuyorum.. 61 Nisanının ortasında, beni çok derinden etkileyen bir başka dünya olayı oldu: 17 Nisan sayılı Akis'te, 'Fezada İlk İnsan-İlmin Müşterek Zaferi' başlığını kullandım; ve Yuri Gagarin'in fotoğrafının altına, '1 Numaralı Kâinat Vatandaşı' diye yazdım. Krutçev'in Gagarin'e mesajı şöyleydi: ...Yüzyıllar boyunca bir yüreklilik, mertlik ve kahramanlık örneği olarak anılacak olan değerli başarınızı, tüm Sovyet ulusu alkışlamaktadır!

O gün, çılgıncasına, yine kafayı çektim, yine gittim Federasyon'a. Aylardır uğramadığımı bilen öğretmenler, çevremi aldılar. Kendilerini, kızdığım ve eleştirdiğim oranda da sevdiğimi bilirler. Biraz da orda içtim.. Nedir benim bu 17'lerle, 17 sayılarıyla çektiğim?

Dinle; kendimi tutmak için zorlanmayı gereksiz buluyorum. Neysem oyum. Şimdi seni yaşıyorum, yaşayışım çırılçıplak ortada, nasıl saklarım? Ne olup bitiyorsa, tüm ayrıntıları yaz bana, olur mu! Uzakta olmak, dayanılır gibi değil. Liseden hocam, Müsteşar Kodamanoğlu ile görüşmek için 'boşanma kararı'nı bekliyorum. Türkiye'de yaşadığımızı düşünerek, kolları sıvayacağım, elimde 'karar', Millî Eğitim'e dayanacağım. Eski hocam, benden çekinmezse, şimdilerde daha iyi tanışmamız gerekir. Seni, okulla ev arasında düşündükçe, yüreğim daralıyor. Günden güne büyüyorsun gözümde. Seni sevmek için az geliyor yüreğim. Bir böyle Hasan Hüseyin daha olsa, yine yetmez seni sevmeye! Ama, elbet bitecek bunlar, başka şeylere akıtacağız enerjimizi, özlemlerimize dökmeyeceğiz.. Bunları pazar gün okuyacaksın, ekspres yollayacağım yine, evde okuyacaksın. Ufuk'la Barış, belki pencerede olacaklar. Kaldır gözlerini Azime, gözlerime bak! Sana veremediğim günlerimi, saatlerimi yaşadım saymıyorum. Sana muhtacım ben Azime. Seviyorum seni, en az yaşamak kadar!

Güzel, renkli, kalabalık, değişik bir gün geçirdim bugün. Hep yanımdaydın ama! Son iki satırını postanede yazdığım mektubumu, pazar günü öğle sularında alacaksın. Eylülün son mektubu olacak. Öyle olsun dememiş miydin?

Sabahları güzel oluyor postaneler: Temiz ve diri. Şimdi, salep kokuyor Ankara. Seviyorum sabahları Ankara postanelerini. Seninle başladı bu sevgi.

(...) 17'de çıktım dergiden. Sevinçliydim, kıpır kıpırdım; konuşmak, şakalaşmak, iteleşmek istiyordum. Son üç günün sinirliliği kalkmıştı üzerimden. Görüyorsun, günden güne daha da sabırsız oluyorum. Dünyanın en güzel sabırsızlığı bu. Sen varsın içinde, seni yaşıyorum bu sabırsızlıkta.. TİP'nin seçim duyurusu vardı, onu Vatan'a ve Akşam'a verdim, yemek yedim, Zafer Çay Bahçesine uğradım. Kahve içtim havuzun başında. Çıktım; bulvar omuz omuzaydı. Sana koşar gibi yürüyordum kalabalıkta. 19.30'da Parti'deydim. Zili çaldım. Uuuuu.. içerisi tıklım tıklım! Ağırnaslı'dan Şükran Ercan'a, ne kadar dostum varsa orda.. Şükran , İsmet'in karısı. 'Bacı' derim ona ben. İsmet sendikacı. Şükran bana yarın bulgur pilavı yapacak.

Ben, paldır küldür el sıkışırken, bir de baktım Yaşar Kemal! Ulan Hasan Hüseyin! Vay Yaşar Kemal! Biz kucaklaştık, karmakarışık oldu salon. Üç yıldır görüşmüyorduk. Sardılar çevremizi. İri iri konuşup şakalaşıyoruz. Yeni yeni yüzler var Parti'de. Bir yandan da onlarla tanışıyoruz. Elime tutuşturulan çay buz gibi olmuş, bardağı düşürüyormuşum dalgınlıkla.. 20.30'da TİP'nden çıktık Yaşar Kemal'le, Bahçelievler'e kadar yürüdük. O anlatıyor, ben anlatıyorum. Harmanyerinde gibi konuşuyoruz. On lirayla döndüm Avrupa'dan, az kalsın açlıktan kıkırdayacaktık İstanbul'da lan.. diyor Yaşar Kemal, basıyor kahkahayı. Yer Demir Gök Bakır'ı okudun mu lan? diyor bana; yooo, diyorum, okumadım! Niye okumadın lan? Bulvar çınlıyor kahkahalarımızla. Sonra, Avrupa anıları.. İngiltere, Macaristan, Fransa, Dino'lar.. Ulan, diyor, asmalı seni be, amma da sert gittin lan! Ödüm koptu... Yooo, yumuşaktı onlar, diyorum; omuzumu sıkıyor; serti hangisi, bre allahsız!

Saat 21.30'da ayrıldık. Thilda'yı bir dostuna bırakmış da, ona gitti. Ben Kızılay'a döndüm, bir bahçeye oturdum, kavun

ve kırmızı şarap söyledim. Bıçak gibi duydum yokluğunu etimde senin. Uzaklığın, bıçak gibi yatıyordu yüreğimde. Birden, ağlamak geldi içimden. Yüzümü avuçlarıma gömdüm. Ah, bir ağlayabilsem.. Seni sevmek buydu işte! Böyle uzakta duruyorsam; inan ki, kafamı, sinirlerimi zorlayarak duruyorum. Bana tüm kaygılarını, düşündüklerini her gün anlat. Benden birşeyler gizlediğini anlarsam, uyuyamam, oyar dururum kendimi. Görüyorsun, apaçığım ben; hiçbir karanlık yanım yok, taş gibi koydum kendimi ortaya. (...) Nasıl biter bu sıkıntılı bekleyiş? Daha fazla üzülmeni istemiyorum, kimsenin seni rahatsız etmeye hakkı yok. Bu hakkı kendinde gören varsa, hayatımı ortaya koymaya hazırım. Ben Hasan Hüseyin'sem, seni seviyorsam, sevdiğimi bağıra bağıra söylüyorsam, bu böyledir, yok başka anlamı! Yoktu eskiden böyle bir duygu bende; hiç bilmediğim duyguların saldırısına uğradım Azime. Sevmek ve sevdiğinden uzakta olmak.. Başkalarını bilmem, ama benim için felaket bir şey.. Dayanma gücüme şaştığım çok oluyor!

(....) Bu mektubu, okulda getirecek postacı sana. Tam o sırada ben, dergide olacağım. Belki aynı saatlerde de senden bana getirecekler. Çevremden kendimi soyutlamış, her şeyimle sana bağlanmış, gözlerine dalmış olacağım. Benim için 'yaşama'nın kendisi demek olan gözlerine... Bu güzel pazar sabahı böyle mi olmalıydım ben, böyle sözler mi etmeliydim sana; katkısız, hilesiz sevişmek varken? Bütün bunlar, ayrılığın verdiği öfkeden geliyor. Hem öyle bir ayrılık ki, on kişilik yürek lâzım dayanmak için. Geceleri seni düşünürken uyumuş oluyorum ve lâmba öylece yanar kalıyor. Her sabah, kavga edecekmişim gibi kalkıyorum. Kiminle kavga edeceğim, hiç! Bu, daha çok geriyor sinirlerimi. Bak, şimdi alıp başımı gideceğim biryerlere. Duramam evde, okuyamam, yazamam, başka şey düşünemem bile. Seni sevmek buydu işte Azime, seni sevmek bu! Kafamla seviyorum seni, yüreğimle seviyorum, geçmişimle, geleceğimle seviyorum, savaşın gücümle seviyorum! Yalınkat bir aşk değil bu; nere-

den gelip nereye gittiğimi biliyorum. Senin de nereden gelip nereye gittiğini biliyorum. Belki anlatamıyorum; bu kırık dökük sözlerimden ancak sen bir anlam çıkarabilirsin. Çünkü bu sözlerin kopup geldiği yer, ortak. Benim sözcüklerimin ayakları havada değildir Azime; etimden, kanımdan çekip çekip yazarım onları ben; etimden, kanımdan çekip çekip veriyorum onları sana!

Bana Ağlasun'u da anlat Azime, çok anlat. Yoruluncaya kadar yaz bana. Belki böyle avunabilirim. Bak yine kocaman oldu yüreğim! Al işte, önümdeki günlerin hepsini sana veriyorum...."

1963 Eylülü, böyle bitti.

Uzun bir telefon görüşmemiz oldu. Akis'e ben açmıştım.

Yeni baştan sıkıştırdın beni;

- İkinci dosyadaki şiirlerimi, dedin, dikkatle bir daha oku ve yarın kitaplaştırıyormuşuz gibi sırala! Bakalım beğenilerimiz çakışacak mı? Hem, söylesene, nasıl buluyorsun onları?

Keyfim yerinde ve mantığım duruydu; kaç kez söyleyeceğim, dercesine güldüm:

-Bunlar, dedim; gayet somut, geniş ve derin aşk şiirleri! Beni yabana atmayacağını biliyorum, titiz bir şiir okuruyum ben; görüyorum ki, hiçbir ozanda rastlamadığım, bilinçli bir süzme ve damıtma eylemi yaşamışsın bunları yazarken. Belki, rastgeleymiş gibi rahatsın, çoğu sözcüğün kullanımında; oysa, ölümüne bir ayıklama, seçme ve yerli yerine koyma var.. Şiir işçiliği diyorsun belki buna, sanatçılık diyorsun.. Hep söylüyorum, güvenle söylüyorum, Türkçe'de görmedim böylesini! Anlaşılması emek, iyiniyet, göznuru ve inat isteyen, en zor şiirlerinde bile yoğun olan, yine de anlamı okura iletme çabandır bana göre..

Yazsana bunları!

- Yazarım! Boş lâf yok sende.. Kavramlar düzeyli; anlatım, sıcak mı sıcak, son derece içtenlikli; çünkü 'yaşamışsın'! Belli ki, bilgi düzeyin yüksek; ne mutlu sana, tuttuğun yolu, bilerek tutmuşsun! Bilmem, tüm dosyayı bir kezde yayımlatabilecek misin?

- Sanmıyorum! Yenileri de yazılıyor, çok sürprizim var sana! Sendekilerin kimilerini daha sonraya bırakabiliriz...

Anlıyorum. Kullandığın malzeme, havayla su değil.. Elenmiş, yönlü ve oturmuş bir malzeme. O yüzden, bir tek şiirin için bile hiçkimse, lâf yığını diyemez.. O konuda çoktan varmışsın yetkinliğe; neyi nasıl söyleyeceğine bir kez karar verdin mi, kuracağını kuruyor, yapıyı başlıyorsun yükseltmeye.. Anladığım bu!

- Evet, dedin; insan'ı tanıdığımı, insan'a ilişkin gerçekliği avucumda tuttuğumu sanıyorum! Yaratıcı ozan gücümü; konunun iyi ve doğru anlatılmasında, yakaladığım ipuçlarını güzel olanla sarmalayıp yerliyerince oturtulmasında kullanmaktır ereğim..

- Seni beğeniyorum, çok beğeniyorum ve yazdıklarını dikkatle okuyorum; senin beni anlayarak sevdiğin gibi tıpkı. Beni karmaşaya iten tek bir söyleyişin olmadı bugüne dek; ne şiirlerinde, ne mektuplarında.. Yazdıklarını, tek bir bütün gibi görüyorum; bir bütünün, başka başka türlerle verilen kesitleri..

- Bundan böyle, onları bana yazdıran sen olacaksın!

Hemen dönmedim eve; lisenin bahçesi, hastane yönünde uzanıyordu, öyle kalmış belleğimde.. Arada bir kır çeşmesi vardı.. Şimdi varsam, eğilsem suyuna, iki avuç içsem, yaşanan onca acının ve yalnızlıkların anısına.. Kayıplara karışmadıysa o çeşme..

Çiseleyen eylül yağmurunun altında yürüdüm. Havada toprak ve ot kokuları, erken inen akşamın garipliği.. Kendi kendime dedim ki:

Yanılmıyorum! Onun şiiri, geçmişi ve geçmiş şiir değerlerini iyi bilen bir ozanın devrimci yaratısıdır. Hem yepyenidir; hem de kökü, çok derinlerdedir. Ben bu şiiri, çok haklı olarak seviyorum; hanidir biz şiir okurlarına yutturulmaya çalışılan 'anlamsız şiir'e karşı, bir kaya gibi dikelmiş görüyorum onu.. Bilgili ve zeki bir ozan. Yaşamın gerçeklerine, ülkenin olanca mazlumluğuyla sürüp giden koşullarına cesurca daldırmış ellerini.. Bilinir olmaya dolaysız ve doğru yoldan varmak, aydınlığa dürüstlükle ulaşmak, bu şiirin ereği. Ve hiç kuşkum yok, bilinci sağlam; içedönüklüğe ve soyutluğa karşıt bir ozanın, yıllar geçtikçe daha da anlaşılacak şiiri bu!.

1 Ekim tarihli Ataç, erkenden çıktı postadan. Kendisi de iyi bir ozan olan Şükran Kurdakul; Azime'li Temmuz Bildirisi'ni, baştaki sayfaların birine, özenle yerleştirmişti. Anneme, bu kez yayımlanmış olarak, sıcağı sıcağına okudum şiiri. Beni yine dikkatle dinledi;

- Buydu değil mi, dedi; beni ağlatan şiir?

Başlardaki ürküsü, hemen hemen dağıldı; tersine, seni sevmeye hazır.

- Ben artık gideyim Ağlasun'a; yine gelirim..

- Yalnız gidebilir misin?

Omuzlarını silkti:

- Sora sora Bağdat bulunur! Bense, Bağdat'a gitmiyom..

Birkaç gün sonra, aynı sayıdan bir tane de sen yolladın. Şiirinin olduğu sayfayı imzalamışsın bana.

Bir başka sayfada, Kazancakis, İstrati'yi anlatıyordu. Kazancakis'le İstrati, Moskova'da Gorki'yi görmeye gitmişler. İstrati, buz gibi bulmuş Gorki'yi. Kazancakis onu avutmaya çalışıyor:... İnsan, diyor, çöl ortasında bir hayvandır; herbirimizin çevresinde, bizi başkalarından ayıran bir uçurum dolanır...

Nedense, çok dokundu o yazı bana. O günkü telefonda sordum:

-Dinle.. dedim;... sana doğru uçmak için/bir kelebek olsaydım.. diye verilen türkü, Rumca, nasıl söyleniyor dersin?

Sıcacık güldün;

- Herhalde, dedin, bizim Anadolu türkülerine benziyordur!

yaşamak güzel miydi değil miydi değer miydi gözyaşlarına..

Her şeyi anlatıyordum sana. Kendimi karanlıkta görsem de! Sen o yazdıklarımı alıyordun; karanlığı aydınlığa, sıkıntıyı gepgeniş bir kahkahaya çeviriyordun. Tersi de oluyordu; bu kez ben seni avutuyordum. Çoğunca, pek canlı yaşıyorum seni, tepeden tırnağa yaşıyorum.. diye yazıyordum; nasıl arayıp bulmamışım seni, bunca yıl.. Şaşıyorum kendime! İnanamıyorum, sen yine bu dünyada mıydın, aramızda, pek yakınımızda mıydın, o yıllar nasıl geçti sensiz; ben ne yavan yaşadım, kitaplardan, doğadan nasıl haz aldım sana izlenimlerimi anlatmadan; nasıl güldüm, gülebildim, ne diye ağladım?

.... bu sel gecesi olmasa kendimizi bulamazdık...

Masaldaki uyuyan kız gibi; demek uykumda bekledim seni, uykumda güldüm, uykumda ağladım!.

... uyan da gözlerime bak/ uyan da fırtınamı dinle!...

Annem, alacalı yörük heybesini omuzuna vurdu gitti:

- Tez geleceğim!

Kara ikliminde güzdür artık. Renkler çoğalıyor. Yağmurlar başlayınca hepsi silinecek.. Çocuklarla, sarı kırmızı yaprak denizine gömüle gömüle, yeniden dolaşmaya başladık. Şiirler de, ardarda bastırdı, artık bellekten okuyamıyorum..

Seni anlatıyorum çocuklara; anlatabiliyor muyum?

Çıkış yolu arıyorum beynimde.

İşte orada öylece duruyorsun; milyarlarca insan içinde nasılsa bulduğum, benim o güne dek tanımadığım öfkelerle yoğrulmuş bir incelik anıtı gibi duruyorsun. Yalnız bir insan, düş ürünü gibi biraz; sayısız imge dolanmış diline, yazıyor yazıyor yazıyor... Yazmaktan başka uğraşı, yazmaktan başka mutluluğu yok! Yaşadığını, varolduğunu ve özlemleri bulunduğunu yeryüzüne duyurmak, başkalarını ozanca etkilemek; bütün istediği bu! Bildiklerini bilsinler, bilincini onlar da kuşansınlar.. Kimbilir nasıl acı çekmiş, ve nasıl sevmiştir? Paylaşmak istiyor; paylaşmak ve kalabalıklara karışıp gitmek..

Niçin yanında değildim?

Niçin yalnızlığını yüklenmedim, elinden tutmadım bunca yıl, yanında yürümedim? Neydi engel, niye yoldaş olmadım?

Peki Diyelim ki geç kalmadık; yanında yürürken, kendi güçlü kişiliğimi seninkinde eritebilecek miyim? Çocuklarıma, çevreme, işime damgamı vuran ben, senin benliğinde nasıl bir kabul göreceğim? Kendim, senin gölgene düşersem, mutsuz olmayacak mıyım? Hiç kimseye yük olmayan ben; senin besbelli acar kişiliğinin bana yüklediklerini kaldırabilecek miyim?

-Özgürce deneriz..

Diyebilir miyiz? Birbirimizi tanımadan, başka başka iklimlerde yaşadıklarımızın özgürlük olduğunu söyleyebilir miyiz? Sormak istiyorum sana: Hâlâ vakit var mı gerçekten; sokağı, insanı, günceli, doğada ve toplumda ne varsa her şeyi.. yaşayabilecek miyiz, birbirimizin gözlerine baka baka, gerçekten?

Ya tortularımız?

Korkmadan algılamayı, zorlanmadan kavramayı, kıskanmadan sevmeyi bilecek miyiz? Mutluluğa da, mutsuzluğa da, yumuşacık kabullenişe ve başkaldırıya, iyiliğe ve unutuşa, sevecenliğe hoşgörüye ve eleştiriye.. yeterince açık mıyız? Birbirimize dönüşebilecek miyiz ya da; kahkahayı ve gözyaşını, aynı güldürüde eritebilecek miyiz?

-Anne, bir şeyden mi korkuyorsun?

Ağaçların arasından, sen misin fısıldayan:

-Bütün bunların ve başka şeylerin bir tek yanıtı vardır: Sevmek yeter!

Okullar, 30 Eylülde törenlerle açıldı. Lisenin müdürü o sabah, uzun bir nutuk çekti. Bahçede toplanmıştık.Tören boyunca , Ufuk'la Barış duvarın dibinde bekleşip seyrettiler. Yapraklar, akasyalardan ayaklarımızın dibine aralıklarla düşüyor. Yavru bir kurbağa, öğrenci sıralarının önünde sıçradı durdu. Kurbağayı hepimiz seyrettik, müdürü dinledik:... Avrupa ortalarına yüzyıllarca at koşturmuş bir milletin çocuklarısınız; tarihin o şanlı, o altın sayfalarını gene sizler açacaksınız!..

Sana yazdım: Sabah gözümü açtım mı, dedim, önce fotoğraflarına, ikinci olarak gökyüzüne bakıyorum. Gökyüzü maviyse, günüm iyi geçecek demektir. Buna göre, bir zamandır, hem daracık, hem gökyüzü genişliğince bir dünyam var benim! Bir bakıma, dört duvarla bir gökyüzüm var; bir bakıma seninle ben,sonsuz bir evrene açıldım. Sen söyle bakalım, darda mıyım; yoksa hiç kimsenin yaşamadığı bir özgürlüğü mü yaşıyorum?

Senden, kimi günler iki zarf aldığım oluyordu. Oysa posta bir kez geliyordu Uşak'a! Artık ayak uydurabilir olmuştum sana: Her ayrıntıdan, gün içindeki herbir oluşumdan esinleniyor, rüzgâr gibi mektuplar yazıyordum ben de! Günün her saatinde yazıyordum, ders aralarında bile.. Kimi gün yetmiyordu, akşamına telefona koşuyordum. Yalnızca, sana şu dakikada mektup postaladım.. demek için bile arıyordum seni. Sen de anlıyordun ki, kendimi böylece, bir yılgı'nın pençesine düşmekten koruyordum!

Sesin beni, kanatlandırıyordu bir daha.

Eve dönüyor, bu kez gecenin mektubunu yazıyordum.

Bana yazıyordun ki sen de: *...sen kendinden kaçıyorsun, kendi yelinden!*

Doğruydu; beni ölesiye seven bir adamdan kopuşu zorluyor; kendisini ölesiye seveceğimi bildiğim bir başka adama doğru koşarken, söylencedeki, dönüp ardına bakmaması tanrısınca öğütlenen kadını oynuyordum belki; dönüp ardıma bakmamalıydım, taş kesilirdim yoksa!

Benim telaşım ve çırpınışım, senin umudunu ve iyimserliğini ayakta tutmaya yönelik daha çok, ya senin mektupların? Başlıbaşına şiir, öykü, roman, oyun, fıkra, makale... İki sorunun var, gördüğüm kadarıyla, ikisine de dört elle sarılmışsın: Birincisi, anlatıyı çok çok önemsiyorsun. En iyiyi, en güçlüyü, en etkiliyi söylemek istiyorsun. Estetik kaygı! İkincisi, insanlara ille de iletmek istediğin düşüncelerini, öncelikle bana ulaştırıyorsun.. Çünkü, bıraksalar kitaplar dolduracaksın ama, yayımlayacağın yerler sınırlı; kimi zaman hiç yok! İşte, bu mektuplara koydukların, insanların çok yavaş uyanan bilincine işlemek istediğin şeyler, çoğunca.. Onlar, senin duygulanımlarınla, yalnızca duygulansınlar değil; ışısınlar, oldukları yerden bir üste çıksınlar, durumlarını kendi elleriyle değiştirmeye yönelsinler ve giderek, ille değişsinler istiyorsun! Bunun için sarsmaya çalışıyorsun onları.. Ve de, bu mektupları benim çok iyi saklayacağımı biliyorsun; geleceğin kitapları bunlar!

Bir de; kendi iç yaşantın, tikel sorunların, yaşamından özel kesitler, ilginç olduğunca belki ilgilendirir başkalarını. Ne ki senin derdin bu da değil; onlarda ortak olanı bulup çıkarma, hepimizde az çok var olanı vurgulama, bu yolla evrensele ulaşma çabasında ve tutkusundasın..

Aşkını anlatırken bile seçkin sözcükler arıyor, aranıyorsun; kalıcı olanı belki, ölümsüz olanı, kimbilir?

Öte yandan; baldan tatlı bildiğin dil'i kullanmanın tadını çıkararak yazıyorsun. Bildik hazlardan özge bir hazzın peşinde olmalısın! Evirip çevirip biçimlere sokuyorsun sözleri- söz öbeklerini; benim dışımda okuyan da o hazzı bulsun diye çırpınıyorsun! Sıradan sözcüklere, kimsenin aklına

gelmeyecek anlamlar ve işlevler yüklüyorsun; ve ben, sanki özel mektup okumuyor, tanrısal bir destan yaşıyorum! Ayrıca, satırlar arasında, günlük, duygusal serüvenini kovalıyorum soluk soluğa! Ve elbet, bütün bu yazdıklarının ardında duran, biraz çocuksu, daha çok bilge kişiliğine âşık oluyorum, her gün, yeni baştan!

Bu âşık oluşta; bu güzdür diye dolaştığım büyülü kırların etkisi vardı kuşkusuz; mektuplarını, bir de açık havada, notalara dökülmemiş ezgiler ortamında, geniş göklerin altında okuyordum çünkü...

Dün Sulh mahkemesine gittim, karar belgesini okudum:... tarihinde duruşma yapıldı, taraflara nasihat edildi, sulh teşebbüsü sonuçsuz kaldı. Dâvacı, bugünden sonra, üç ay zarfında, boşanma dâvası açabilir.

Kâtip, üç ay zarfında'yı, üç ayın hitamında.. diye yorumladı. Tartıştık, Nuh dedi, peygamber demedi.

Sana yazdım hemen: Bu iş uzayacak. Kardeşin Kadir'i evden çıkarmakta ivmeye gerek yok! Hem, dedim, sayısız insanın gecekondularda, mağaralarda, vagon eskilerinde, ahırlarda, çadırlarda üstüste yaşadığı bir ülkede, iki kardeş yanyana niye oturamasın, apartman dairesinde!

Artık oldukça dingindim. Sana yazdığım, her gün yazdığım mektuplar, çevremi anlatıyordu; çocukları, kendimi, okulumu, Uşak'ın yürü yürü bitmez sokaklarını, anlat anlat eskimez öykülerini, değişken havasını, tozunu toprağını ve yalnızlığımızı, korkularımızı.. Ama coşkumdan bir şey yitirmiyordum, her mektubu, içim içime sığmayarak yazıyordum...

Aynı azalmaz coşkuyla ve her gün; sen de, benden aldığının ardından bana yazıyordun.

Elyazını o kadar çok seviyordum ki; resim gibi, resimlerin gibi: *"... Düşlerine fazla yüz verme"* demişsin bir gün; *"... Bana yazdığın düş fena değil, ne diye üzülüyorsun?"*

Ve sürdürmüşsün *Ben uykularımda da seninleyim..*

Ama anlatılamaz ki! Sana yazmadığım, senden almadığım günler, eksik yaşıyorum!..."

Babam, oyun oynuyorum sanıyormuş. İşin ciddiyetini kavrayınca, yeniden ürküye kapıldı, Hulûsi'nin yanını tuttu, ağır bir mektup yazdı bana; bütün bu yaptıklarımın, "din ve cemiyet bağlarımın zayıflığından "ileri geldiğini ve kendisini düş kırıklığına uğratmaya "devam" edersem, "evlatlıktan red" edeceğini bildirdi. Biliyordum, kurusıkıydı; yine de üzüldüm, çünkü böyle bir destek, Hulûsi'nin direnmesine yarayacaktı. Mektubu, biraz da gülelim diye sana yolladım. Senin tepkin sert oldu: *"... gidişin seçtiğin akşam saatinden belli... demiş şair; onların gidişleri ve zavallılıkları, seçtikleri sözcüklerden belli! Kendi düzenlerinin kötülüklerini sarmışlar o sözcüklerin sırtına, sana iletiyorlar! Övgüleri kadar, yergileri de gülünç, zavallı. Sevginin özgürlük olduğunu bilmiyorlar, bilmezler. Sevgiyle köleliği eşanlamda kullanıyorlar. Köleysen sevgili, sevgiliysen kölesin.. Kırk odalı sarayda, bir odaya hapsediyorlar seni: Çıkma ki sevelim seni. 39 oda haram. Bu mu sevgi? (...) İnsan, kendi aile çevresinde 'büyük' olamaz kolay kolay. Bin yıl yaşasan, babana göre hâlâ üç yaşındasın. Sana bir anımı anlatayım: Babamın 950'de bana yazdığı bir mektup, mahkemede 'suç delili' olarak kullanıldı. Şöyle demişti: Oğlum, yapma bunları, etme! Şuna buna karışma; ortalık kötü, başına iş gelir. Sen mi kaldın dünyayı düzeltecek.. vesaire. Mahkeme şu karara vardı: Demek ki bunun solcu olduğu, babasınca da malûm! Ve bastılar mahkûmiyeti. Sonra ağladı babam: Ah yavrum, ne bileydim ben , cahillik.. Nasihat olsun dedimdi..*

Hiçbir şeye aldırma Azime, en güçlü olman gereken günler bu günler. Seni kendi bataklarına çekmek için her yola başvuracaklardır.

Öptükleri eli daha önce ısırmaya çalıştıklarını, ısıramadıkları eli öpmeyi denediklerini aklından çıkarma. Acı ilaçların üzeri mutlaka tatlı bir maddeyle örtülmüştür. Azıcık kazıyınca alttan acısı çıkar. O mektup oyunları basit oyun-

lardır. Ben vaktiyle daha kötüleriyle karşılaştım... (...) Ekim sonunda gel, bekleyeceğim. Şimdiden taşmaya başladı yüreğim. Nasıl geçer koca Ekim?

(...) Ben vaktiyle Akbaba'da, Dr. Hüseyingil imzasıyla, Doktorunuz Diyor ki.. başlıklı yazılar çiziktirirdim. Anlarım yani doktorluktan: Başağrıların, yorgunluktan, hep aynı şeyleri fazlaca düşünmekten.. Ilık suyla banyo yap, hafif şeyler oku!

(...) Rüzgâr gibi çıktım Rüzgârlı Sokak'tan. Ankara dökülüyor gözümde. Forsa acısı bu benimki, forsa öfkesi! Durup Ulus'taki anıta baktım bir süre; Atatürk yukardaydı, atlıydı. Tabanda, askerler ve Fatmalar vardı. Askerin biri kolunu uzatmış, işte demokrasi, işte adalet! diyordu; öteki asker elini siper etmiş gözlerine, hani nerde? diye aranıyordu. Bu yandan bakıyorsun, dram; şu yandan bakıyorsun, komedi; oynatmamak elde değil! Yenişehir'e indim. O tembel kalabalık piyasa yapıyordu. Kusasım geliyor bu solucan yürüyüşlü kalabalığı gördükçe bulvarda. İnsan değil, bir sürü boru. Toto bayiinin önü sinek yığını âdeta. Totocuyu da piyangocuyu da bir temiz dövmek geliyor içimden.

(...) Üç saat sonra güneş doğacak. Beş dakika oldu eve geleli. Eve nediye geldim sanki? Sen yoksun. Ankara çoktan uyumuştu. Köpek bile yoktu geçtiğim sokaklarda. Alnımı serin geceye verdim, yüreğimi duya duya yürüdüm. Sessiz, kocaman, gerikalmış bir Ankara gecesinde sen vardın yüreğimde. (...) Seviyorum şu sıkıyönetimi. Sıkı'nın bir anlamı da çok güzel, enfes'tir. Yani, sıkıyönetim yerine çokgüzelyönetim, enfesyönetim de diyebiliriz. Enfesyönetim, bizleri ne güzel kızağa çekti; kaç aydır, bakkal Ahmet Efendi gibi oturup duruyoruz. Oh ne iyi; Godot'yu Beklerken.. Böylece, sıkıdemokrasiye doğru gidiyoruz, yani enfesdemokrasi'ye.. Sana Vatan'ı yollayamıyorum; çünkü Vatan, tüm allahlık! Hani, iyice 'akşamcı' oldu mübarek. Bu gazete batmaz da n'aapar? İmece'ci beylerimiz, benden köşe bucak kaçıyorlar, korkuyorlarmış. Şiir filan vermeyeceğim; korku ile 'aydın'lık bir arada gitmez çünkü!

Azime; her şeyden usandım. Sen yokken, sürekli bir bıkkınlığı yaşamışım ben. (...) Saçlarını okşuyorum, yanaklarını avuçlarıma alıp, gözlerine bakıyorum, sonra sarıyorum omuzlarından ve titriyorum. Ve anlıyorum ki, ben sensiz olamam! (...) Günden güne büyüyen sevgim sarhoş etti beni. Sevinince bin kişilik seviniyorum, üzülünce bin kişilik üzülüyorum. Kullanılmamış yanlarımı verdim güneşe. Çok değişik bir varlık olup çıktım ben, ya hep ya hiç yaşıyorum. Bu yeni halin yeni sözcükleri olmalı.. Ben şimdi şu anda, Azime'li bir Ekim'in Azime'li bir pazar gününde, Ankara'da bir çayevinde oturmuş, Azime'siz yıllarımı düşünüyorum. Boş durmuş değilim; yıllardır bir Azime çıkarmaya çalıştım bu kadar kadın içinden. Başardım da bunu; şimdi, yarattığımın karşısında, anlatılmaz duygularla, çoğalarak yaşıyorum. Herkes anlayacak ki, 'yeni insan', 'yeni aşkı' istiyor..

(...) Senin 'müdür' gibiler, birer birer dökülecekler. Akarsuyun kıyıya attığı pabuç eskileri gibi, kahkaha atarak gelişen ağacın kabukları gibi.. Dokunma Gülüm, ölebilirler uyanırlarsa!

(...) Dün gece Parti'ye uğradık Behzat Ay'la. Hilm Özgen çıkageldi. Beni görünce boynunu büker Özgen, ne yapalım der, memuruz biz, kapıkullarıyız.. Ben bu yaz, Hilmi Ağbimizin Suadiye'deki evinde yangelecektim, olmadı. Ben de büktüm boynumu: Kısmet değilmiş.. dedim.

Çıktık Parti'den. Özgen'lerin evine gittik. Barış Dünyası'nda Türk Sosyalizminin İlkeleri üzerine bir polemik başladı. Onu tartıştık. Bir ara, neler duyuyoruz Hasan Hüseyin? dedi Özgen, göz kırptı. Çok sevinmişler karıkoca. Benden şiir istediler. Yanımdaki iki şiirden biri Temmuz Bildirisi. Okudum. İyi okudum galiba. Hop oturup hop kalktı, sarıldı bana Özgen: Çoookk güzzzel! Oysa, aksayan yanları vardı şiirin, oturmamışlık vardı şöyle bir.. Yine de, bu içten kutlaması karşısında çok sevindim. Beni sen o halimle görmüş olsaydın, ah yavrucuğum derdin, gene bıraktın kendini!

Sonra sıkı bir tartışmaya girdik: Sanat, toplum, estetik, köstetik... Biraz fazlaca bağırdım sanırım. Ama, bahara çıkar gibi çıktım caddeye. Ankara bir yığın ışıktı o saatte. (...) Sen sahi merak mı ediyorsun benim içkili halimi? Ben ya çok sevinçli, ya da çok öfkeli olduğum gün, çekerim kafayı. Sonra da, ya yüksek sesle şiir okurum birilerinden, ya da oturur yazı yazarım. Makinenin sesi, uyanık tutar beni gecenin o geç saatlerinde. Birşey büyür büyür büyür şuramda, söküp çıkaramam, acı duyarım o zaman. Hızlı bir araca atlayıp ölümüne gitmek isterim. Birden, içinde bulunduğum koşullar yapışır eteklerime ve susarım. Sana, içkinin üzerine tatlı yediğimi, hattâ balla içki içebildiğimi, ama acıdan da pek hoşlandığımı söylersem, içkili halimi birazcık anlamış olursun. Ben çocukluğumda güneş pekmezini kaşıkla içerdim. Yine de içebilirim. Ama, nerde o günler, nerde o güneş pekmezleri! Dut.. demiştin de içim sızladı. Çok şey yazabilirim dut'a değgin. Dutun, Anadolu'nun çok yerinde yoksul halkın yaşamına nasıl karıştığını, o yaşam içinde ne değer taşıdığını bir bir anlatacağım sana, sonra, hele Gürün'e gidelim..

(...) Çıkacak bunların acısı! İçimde biriken öfkeyi bomba gibi patlatacağım bir gün. Seni kollarıma alıp kaldıracağım taa yukarlara ve bomba gibi güleceğim. Ölürüm yoksa!

(...) Bir gün, hücremin deliğine uzun boylu, uzun ak sakallı, Hazreti Musa tipli bir adam geldi mapusanede, Elbistan'da. Adına kurban senin! dedi, gözyaşlarını silerek; sen ne kadar sabırlısın böyle? Hazreti Eyüp sabrı var sende! Ben sadece gülümsedim, çünkü duvarlara yumruk sallamaktan ellerimin kan içinde olduğunu görmemişti. Dua etmiyordum, gülüyordum ve dişlerimi sıkıyordum. Yaşım 23'tü demiştim sana. Ardından, aldırma Hüseynim, diyordu o Hazreti Musa tipli adam, beni darağacının altına götürdüler de, sonra bir emirle ipi boynumdan aldılar... Aldırma Hüseynim.. Ne aldıracaktım sanki?! Benim ölmem, zulmün nesini kurtaracaktı, yürüyüp gelen güzel günlerin neyine ne yapacaktı? Güldüm elbet.

Çocuksu bir gün-doğu. Vaktiyle bazı sabahlar, Erzincan'da görürdüm bu renkleri. İçimde yine bir, bölünerek çoğalma var. 11.30'da belki postacı gelecek, belki 17'de. Bugün sen de benden alacaksın. (Her gün alıyoruz da, diyeceksin, niçin bu kadar heyecanlanıyoruz?) Okula getirecek postacı. O sırada, bakmaya doyamadığım gözlerinde tatlı bir ışık yanıp sönecek. Oh, bin yıl yaşasam, bin yıl bana yetecek bir ışık! (...) Bu ne biçim tutsaklık Azime, senin tutsaklığın beni de tutsak etti. Bak işte, kollarımı yıkmış, oturuyorum! Şimdi sen yanımda olsan, iri iri şarkı söyler, deli dolu ıslık çalar, ikide bir seni öper, kapıları trak trak açıp kapar, bu sabahlara yakışır kahkahalar atardım. Cıvıl cıvıl olurdu evin içi. Ama işte, durmadan sigara içiyorum, durmadan seni düşünüyorum, yazdıklarını düşünüyorum, yazamadıklarını düşünüyorum. (...) Derinliğine yaşıyorum bu aşkı; akıllı, yaratıcı, kavgalı bir aşk bu. Bir deprem çizgisinde gibiyim; seviyorum seni, kocaman seviyorum seni!

(...) Banyo yapayım dedim, su iyice soğumuştu. Gece yapacaktım, unutmuşum. Tam iki saat, Akis ve İş Alemi ile olan sözleşmelerimin suretlerini çıkarmaya uğraştım. Dün basınkartı için polise başvurmuştum. Polis bir sürü belge, bu arada da sözleşmelerin suretlerini istiyor. İşin yoksa daktilo et..

(...) Çocuklar, bambaşka bir dünyanın çocukları olacaklar. Ve bizi çok sevecekler Azime! Ağlasun, pek yakında hizaya gelecektir. Macera değil bizimki, bunu çabuk anlayacaklar. Ve, insanoğlunun bünyesi öyle sağlam ki, yaşadığımız konu öyle eski ki, en çok bir ayda tozpembe olur her şey. Önemli olan, senin şu günleri atlatmandır. Sağlığın bozulmadan atlatman.. Dünya yıkılmış umurumda değil benim! Düşün Azimem, düşün bir; en mutlu günlerimizi yaşıyoruz; birbirimizi bilmeden geçtiğimiz yolları düşün, her şeye karşın ayaktayız!

Genel olarak olumlu işlerle geçiyor günler; Türkiye'de emekçilerin kurduğu bir doktrin partisi seçimlere katılıyor ilk defa! Azimem, az şey mi bu? Kahkahadan çın çın öttürmemiz

gerekir ortalığı aslında. Ama, büyük bir aşk yaşıyoruz; grafik, bir saat olsun düz gitmiyor, kahkahamız bunun için kısık... (...) Az sonra çıkacağım. Demek oluyor ki, 9 Ekim 1963 çarbamba saat 7. 45'te bunları yazacak kadar iyi ve güçlüyüm. (...) Azimem, dünyam benim! Yaşadıkça senin!

(...) Zor olan her şeyi sevdim, ölümden başka!

Beklemek zor, beklemeyi seviyorum; öfke var beklemede, şehvet var, umut var, korku var, kaygı var.. Tam 17'de geldi posta. Nasıl okudum mektubunu, ter içinde! Ben, aşkın kendisiydim o anda. Vinç kaldıramazdı beni masadan. (...) 18.30'da Ulus'taydım. Başım dik, gözlerim yarı-yumuk, yumruklarım sıkılı, dudağımda bıçak gibi bir sevinç... bastığım yeri görmüyordum. Arabalarmış, kalabalıkmış, trafikmiş, tanıdıkmış, sözvermişmişim... umurumda değildi hiçbir şey.. Seni takmışım koluma, çekip gidiyordum! 19'da Parti'de olacaktım. Seçim komitesi toplantısı vardı. Atladım bir arabaya. Kendimi zor tutuyordum seninle konuşmamak için. Toplantıdan sonra topluca yemek yiyecektik. Çoktandır ilk, bulut gibiydim! Birileri sorsun istiyordum, anlatayım niçin bulut gibiyim? Çocukların, bayramlıklarını gösterme isteği gibi bir istek vardı içimde. Tatlıydı Ankara bugün. Senin 48'den 42'ye, 42'den 40 kiloya düştüğünü bilmeme karşın, bir dirilik vardı üzerimde. Sıkıntılı günlerin bir gün geçeceğini bilmemden gelen bir dirilikti bu. Sanki yanımdaydın, tatlı şeyler fısıldıyordun kulağıma, başın omuzumdaydı.. Bana şiir oku dediler yemekte. Bahçede, upuzun, 30 kişilik bir masada, çevremde tanımadığım kimseler de varken, azıcık da içki almışken, kalkıp şiir okuyacağım! Yapamam, dedim, kırdım ısrarları tabii. Şükran'la, Thilda'yla, Şekibe Ablayla, Yaşar Kemal'le şakalaştım ve unutturdum konuyu. Türkkaya, senin şiirler bu yakında döner Columbia'dan.. dedi. Beş şiir istemişlerdi Türkiye'den, Türk Şiiri Antolojisine koymak için. Columbia Üniversitesi istemişti. Antolojinin basılmış olacağını söyledi. Görseydim şunların İngilizcesini.. dedim. Ben inanmam şiirin başka dile çevrileceğine. Derken, London

Times'tan David Hotham geldi karısıyla. Bir süre oturdular masamızda. Taşekür ideriz.. dediler kalkarken.. Domuzuna İngiliz şu Hotham, havayı ne güzel kokluyor kâfir... Ben gidiyorum, yerim uzak, demesem, kimsenin kalkacağı yok. Yaşar Kemal, ulan namussuz dedi, her gece beraber miyiz, bu gece de gitmeyiver! Ve yürüdük Parti'ye. Nasıl oldu bilmiyorum, ben biraz 'sert' çıkmışım Aslan Başer'e. Grup ikiye bölündü birden; bir bölüğü benden yana, bir bölüğü ondan yana.. Bizim Grup, 'bilimsel sosyalizm'i savunuyordu; ötekiler bir acayip! Yaşar'la Halit Bey ve daha başkaları, benden yana oldular, Ağırnaslı ve Aslan Başer öbür cephe! Saat 01.30'du. Sıkıyönetim olmasa, belki sabahlardık. Yaşar, sert çıkıyorsun namussuz dedi, korkuyorum senden; biraz da bükül, bre domuz!

Ama sen yoktun yanımda Azime, boydanboya sızladı durdu gecem!

Şimdi saat 04.00.. Horozlar deli deli ötüşüyorlar.. Ben seni düşünüyorum.. (...) Not: Yaşar Kemal, gece saat 24'te, ekteki küçük kâğıda, o selamı yazdı (Ekim 1963, Ankara. Azime Kardaş, yürekten selam ederim. Yaşar Kemal.).

Gülüm; dergide yazıyorum sana. Lokomotif Hikâyesi, Arpalık Hikâyesi.. Meclis, geç vaktedek çalıştı, karara bağlayamadı. Şu anda saat 24.00. Entertip çalışıyor, rotatif çalışıyor, işçiler çalışıyor.. Bu ülkede, yalnızca hırsızlar için dönüyor bu düzen. Herifçioğlu arpa ambarına kadar sokar başını, sıkıntısı bana düşer; herifçioğlu lokomotif ihalesine sokar burnunu, yorgunluğu bana düşer.'Gece Müsaade' kartlarımızı da topladılar bugün; eğer saat 02'ye kalırsak, geceyi sıkıyönetim'de geçirebiliriz.

Bugün cuma. Kardeşimle eşini Gürün'e, kızkardeşim Güler'in düğününe yollayacağım. Kardeşim dönecek, eşi, kasım ortalarına kalacak. Son dört mektubun yanımda; bugün gelirse senden, beşini, tarih sırasıyla yeniden okuyacağım. Öğleden sonra belki biraz çalışırım patrona, akşam

Parti'ye gideceğim. Şu seçimler yapılsaydı.. Tutup bir de adaylığımızı koydular; ben kim, belediye kim!

(....) Ben mutluluğu seninle tattım Azime! Adını, mutluluk yerine kullanıyorum senin; adınla başlıyorum günüme, adın kalıyor dudaklarımda uyurken. Çok tarttım kendimi: Ben seni seviyorum Azime! Aklımı, duygularımı, tutkularımı böylesine kanalize eden bir başka güç daha tanımıyorum. Benim mutluluğum, seni sevmektir, ben seni seviyorum Azime, bunun bundan başka hiçbir anlamı yok. Güzel dilimin en yalın, en namuslu sözü budur: Ben seni seviyorum! Ben ancak seninle mutlu olabilirim. Sen benim sınıfımın en yiğit, en akıllı, en aydın kızısın. Ana diyorum, sen geliyorsun gözlerimin önüne; bacı diyorum, senden başkası olamıyor; sevgili derken, sevdiğim derken, seni yaşıyorum iliklerime dek. Sana 'Azimem!' diyorum; bu, müminin 'Allahım!' demesinden ötede bir anlam taşıyor bence. Çok tarttım, çok yokladım kendimi: Eğer yıllardır aradığım sen olmamış olsaydın, böyle büyük çarpıntı duymazdım. Mutluluk diye bir kavram varsa, ve eğer ben bundan birşeyler anlıyorsam, benim mutluluğum ancak Azime'yle mümkündür. Bunu ben söylüyorum Azime; yıllarca aramanın tedirginliğini, acısını çekmiş, yaşamış olan ben! Bugün, muradına ermiş kişilerin heyecanıyla, çok büyük duyuyorum kendimi. Tren raya oturmuş, ırmak yatağını bulmuştur. Ben artık yararlı olabilirim insanlarıma.. Düşünüyorum; acaba, yıllar öncesi karşılaşmış olsaydık seninle, ne olurdu? Buna kesin bir karşılık bulmak herhalde kolay olmasa gerek.. Seni ve beni bu noktaya, bugünkü duruma iten etkenleri hiçe saymak mümkün müdür? Aşı, tam zamanında yapılmış, ve tutmuştur. Bugün, birbirimizin olmaktan gayrı hiçbir şey kurtaramaz bizi. Ben ölçülerimi çoktandır yaşamaktayım. Benim ölçülerim, yaşamımdan ayrı değil Azime. Bu demektir ki, ben eğer seveceksem, ancak seni sevebilirim. Mutlu olmak benim de hakkımsa, ben ancak seninle mutlu olabilirim (...) Yok ötesi! Biliyorum, acı çekiyorsun. Ben de çekiyorum. Sen kadınca çekiyorsun, ben erkekçe.. (...)

Sınırlarımızı bu kadar kesinlikle bilmeseydik, belki de bu kadar acı çekmeyecektik. Seni oralarda tutan güç, beni buralarda tutuyor. Gündür bitecek; yoldur, tükenecek. Suya kavuşmuş toprağın o şehvetli kabarışını düşün, yanık otun suyu emerkenki sarhoşluğunu düşün. (...) Ekim sonu, taş yağsın isterse, buz yağsın, seni çivi gibi bekleyeceğim istasyonda; otel yok artık!

(...) Bu mektubu, birazdan postalayacağım. Ondan sonra, yine yazmaya devam edeceğim. (..) Burada, hayatını sana vermiş biri bulunduğunu düşün ve iyi olmaya çalış. Seni, hayatın kendisi diye kucaklıyorum..

(...) Bugün, Basın-İş Sendikasının kongresi var. Parti'de de toplantıdayım: Aday yoklaması var. Doğrusu, adımın belediye ve il genel meclisi seçimlerine karışacağı hiç aklıma gelmezdi! Bir rozet alıp iliştirdim yakama. Güzel bir rozet. Dişlinin ortasında buğday başağı. İşçi ve köylü. Böylesi oyunlardan nedense hoşlanmadım ben. Yıllar var ki sandık başına da gitmiş değilim. Zaten yakın zamana dek oy hakkım yoktu ya! Ne olacak şimdi? Nispî temsile göre seçim yapılacak. Kazanırsam, İl Genel Meclisine mi gideceğim? Böyle makara görmedim hayatımda! Derhal ayrılırım!

Saat 23.00. Şimdi geldim eve. Ipıssız bir ev. Eskiden eve gelince, radyoyu karıştırırdım, bir müzik, bir konuşma.. birşeyler dinlerdim mutlaka. Sonra, ya birşeyler okur, ya da yazardım. Artık yapamıyorum bunu. Radyo da sıkıyor beni, müzik de sıkıyor, okumak da sıkıyor, hattâ yazmak da.. Seni arıyorum durmadan. Yüreğimde müthiş bir daralma. Kollarım sızlıyor. Kâğıtlar, kitaplar, gazeteler birden bin yıl ötelerde kalıyor. Eskiyor her şey. Ah... durmadan öpsem avuçlarını senin! Çok yokladım kendimi; ben eğer kumar oynasaymışım, büyük oynarmışım herhalde. Ben eğer içki deseymişim, korkunç içermişim. Ben eğer savaşa gitseymişim, ilk baştan ölürmüşüm. Ben şimdi bütün gücümle seviyorum. Hiçbir yöne aktaramadığım enerjimi sevmeye döktüm. Ben şimdi büyük seviyorum. Orta yolcu olamam ben, hiçbir konu-

da..

(...) Saat 15'te toplandık. Tatlı geçti seçim. Yapı-İş başkanı Tahir Öztürk'ü belediye başkan adayı yaptık. Belki kazanamayacağız ama, partimizin bir seçime girmesi önemli. Sıkıyönetimin iki ay daha uzatılması olası. Gerekçe mi? Bulunur elbet! Bizim demokrasimiz, antidemokratik gerekçe doğurucusudur. Seçimden sonra Öğretmenler Federasyonuna gittik. Bahçesinde oturduk. Serindi. Yemek yedik, konuştuk. 1928-38 arası sanat, fikir, politika olaylarını anlattı biri. İlerde bunları toplayıp yazmak istiyorum. Çok ilginç yanları var. Sabahattin Ali'nin kızı Filiz, konservatuvarda öğretmenmiş, tanışmak istiyorum. Hayret, adamın öyle anıları var ki, o günün ve bugünün 'as'larına dair, şaşarsın.. Hepsiyle düşüp kalkmış. Garip değil mi, bu adamcağız geçen gün Sıkıyönetim'e götürüldüğünde, Birinci Şube'de ifadesi alınırken, Hüseyin Korkmazgil'i tanır mısın, nereden tanırsın? diye sormamışlar mı! Aklım durdu! Adam ne günler görmüş; ama 1963'te benimle tanışmış olması, sorguya çekilmesine neden oluyor. Heygidi dünya! Anlattı da anlattı. Sait Faik'in ilk yazısını kendisi yayımlamış dergisinde. Feridun Fazıl, ilk yazısını bastığım zaman deliler gibi sevinmişti.. diyor. Daha da neler neler..

Dünyada hayvan çok.

Ben hayvanlarla uğraşmayı severim. Anamlarda kaldığım zamanlar evde yedi tane kedi, bir de köpek vardı. Köpeğin adı Doç'tu. Duçe'ydi daha doğrusu. onlar beni daha çok bağlarlardı yaşamaya. İnsanları tek tek almak bence anlamsız. Gruplara ayırmalı insanları ve numaralamalı. Başa çıkılmaz yoksa. Zaten çevrene bakarsan görürsün bu grupları. İnsanların yüzde ellisi, kalıp bekleyen çamur halindedir. Güçlüysen, kalıba vurabilirsin onları. (...) Bir gün oturur, hayatlarımıza karışmış bu insancıkları çizeriz seninle. Demek, kocası 'men' etmiş S.'in sana tanıklık etmesini?! İyi ya, nasıl olsa bir 'insan' bulunur...

... ben erzincan'da askerken.. böyle başlar bizimkiler..

Yıl 1953-54.. Demek 54'te Ağlasun'da ilkokul öğretmenliği yaptın? İlk mektuplarının birinde çizdiğin o piknik tablosunu nedense unutamıyorum. Irmak, top söğütler, mısırlar, kocaman bir ay, bağlama, türküler, çocuklar..

Taa o mektuplarda içime doğmuştu senden kopamayacağım! Birdenbire eksenine yerleşmiş bir çark gibi rahat dönmeye başladıydı dünyam.. Bulut gibiydim! Ne güzel Ağlasun'du o! Ne güzel çarpıntıydı o bendeki! Ilık ılık birşeyler, masmavi birşeyler yayıldıydı damarlarıma.. Aşktı bu; anlatması zor!

Ben Erzincan'da askerken.. Ah, ne güzel gelincikleri olurdu Erzincan'ın. O kupkuru, o dümdüz topraktan nasıl da uzatırlardı başlarını milyonlarca! İşte o zaman, o mevsim, müthiş kurşun atma arzusuna kapılırdım. Karşıda Munzur Dağları vardı, beri yanda Keşişdağı.. Sonra Fırat. Atardım kendimi Fırat'a. Koca koca kaplumbağalar, benden önce atarlardı kendilerini Fırat'a. En güzel pazarlarım Fırat kıyılarında geçti. Askerdim. Gazete bile okutmuyorlardı. Yazamıyordum. Çantam hep sırtımdaydı. Çantamda askerî ceza kanunu olurdu hep. Ve birkaç paket asker cıgarası, bir kalıp sabun, beylik. Gömleklerimi taşın üstüne koyup taşla vurarak yıkardım. Kalbura dönerdi mübarekler. Ben önce, kendi gömleğimi taşla dövmesini öğrendim! Bırak şu Erzincan'ı! Kadınları ne ince, ne hüzünlüydü Erzincan'ın! Ne güzel, silahlı sürgündüm ben Erzincan'da!.

56'da mı dedin? 56'da ben resim yapıyordum kahvelerde. Karakalem ve pastel resimler.. İnsan resimleri.. Binlerce yaptım onlardan.

Sonra arzuhal yazdım, başı daralana Temyiz Lâyihası yazdım, 'müdafaa' yazdım vatandaşlara, radyoya piyes yazdım. Ama DP'liler, sokmadılar radyoya piyeslerimi, geri çevirdiler hep. 56'da böyleydim ben. Sivas ili sınırları içinde olsaydın, belki tanırdın. Kabarık saçlı, ince, sarkık bıyıklı,

dimdik yürüyen, yine böyle sinirli, daha çok öfkeli, gözü hep 'dışarda' bir vatandaştım. 'Takip edilmek' ten bıkmıştım. Otelde kalıyordum. Bir yandan da dâvalarıma giriyordum. Öğrenciler ve gençler kahvelere saldırıyorlardı beni görmek için. Polis öğrencilere saldırıyordu. Benim için, her şeye, herkese saldırıyordu. Ne yazdımsa o zamanlar, hepsini yakıyordum daha sonra. Umutsuzluk değildi bu, bıkkınlıktı. Yazı'ya inanmaz olmuştum, falan filan..

Sahi, ne diye anlattım bunları sana?

(...) Şu dâva açılsın bir, göreceksin, bir celsede verilecek karar. Oh, ne olurum o zaman ben! Ankara'yı tepelercesine içeceğim o gün. On gün süreyle, her sabah tel çekeceğim sana, dünyaya inat! Adını kocaman harflerle yazıp, asacağım karyolamın başucuna. Ve artık, 'pürüzsüz' bir 'uzakta oluş' kalacak kafamda.

(...) Ah Azime, benim de o seninkiler gibi 'nutuk' larım oldu vaktiyle. Hileli olarak beni de çıkardılardı kürsülere. Hele biri hiç aklımdan çıkmaz. İlk atandığım Afşin'de göreve başlayalı bir ay olmuştu.. Kore ile ilgili bir törendi. Köylüsünü kentlisini, öğrencisini memurunu toplamışlardı alana. Kasabanın Türkçe öğretmeni olarak bendim konuşmacı. Umarsız, çıktım kürsüye. Ne dedim, ne söyledim bilemiyorum. Yalnız, Allah Allah!. diye bağrışıp tepindikleri hatırımdan çıkmadı. Sonra, ettiğim sözlerden dolayı sorguya çektilerdi beni. (...) İki ay sonra da, yıldırım hızıyla sürdülerdi Afşin'den Göksun'a. Zaten hepi topu 6 ay 20 gün öğretmenlik yapabildim. Tadı damağımda kaldı meretin. Şimdi hâlâ, o tadı damağımda kalan şeyin parasını ödettiriyorlar bana. Ben herifleri ipe çektim, ama onların koydukları yasalar yürürlükte.. Ve ben, Menderes Nizamına haraç veriyorum! Ve de, 'Anayasayı Okuyorum' diye yazdığım için ayrıca yargılanıyorum, şu en kritik günde.. Ne güzel, değil mi?. (...) Görüyorsun, benzer ateş çemberlerinden geçmişiz seninle. Başka nasıl olurdu

yoksa? Daha ilk mektubunla nasıl çarpılırdım, başka türlü olsaydı? Ben sana hazırdım Azime; bu aşamada seninle karşılaşmam zorunluydu. Sen ne dersen de buna!

(...) 63'ün iznini kullanmadım. İzin vermezlerse bir beş gün rapor alırım belki. Benim asıl işim Akis'te değil ki.. Benim asıl işim yazı yazmak, şiir yazmak, eser vermek. Namuslu işim odur benim. Yazarlık para etse, hemen bırakırım Akis'i. Başka ülkelerde, yazarlar sendikası gibi kuruluşlar varmış; yazarlar, yazılarını oraya verirlermiş, orası uygun yayın organlarına, değeri karşılığı iletirmiş.. Bizde, yazdığın gazeteden paranı alamıyorsun. En az 5-6 bin liram var Yön'de, nasıl alacağım? Şu anda, Akis'ten dolayı elbet, durumu en iyi olan benim Ankara'da.. Yine de belli olmaz, Türkiye'de 'yarına güven' diye bir şey var mı? Üç beş kişi dışında, hemen bütün yazarlar, ya biryerlerde memurdurlar, ya da 'miras'larını yemekle meşguldürler.. Yoksa aç kalırlardı.

Ben nasıl, yıllarca seni bekleyerek oyalandımsa; şimdi de üç yıldan beri, kendi gazetemi arayarak, Akis'te oyalanıyorum. Görüşüne, yoluna yordamına katılmamak koşuluyla, işte çalışıyorum.. İmzalı yazı yaz, dedi Metin Toker; yazamam.. dedim, kanaatlerimi dışarda yazıyorum.. dedim. Ama derginin redaksiyonundan, dizilmiş yazıların düzeltilmesinden ve bir de, kimi magazin sayfalarının kimi yazılarından zaman zaman, çok fazla zülf-ü yâre dokunmamak koşuluyla, hani 'gırgır' düzeyinde sorumluyum. Akis'in 'üslûp' bütünlüğünü sağlama işi benim görevimdir. Sergi, konser, sinema gibi doldurmacaları ben hazırlarım. Çok kitap tanıtmışımdır Akis'te. Bir ara, elbet imzasız, ender olarak da adımın baş harflerini koyarak, bir bütün sayfa 'kitap' yazardım. Kırıcı eleştiriler çıktı, çokları gücendi bana. Örneğin Salâh Birsel, Şahinkaya Dil, vs. Bıraktık o sayfayı...."

Böyle, her gün sürüp gitti kendini anlatmaların. Seni

tanırken, içinden geçmekte olduğumuz siyasal, toplumsal ve yazınsal dönemi de bir ucundan tanımış oluyordum, elbet ağırlıklı olarak senin gözlerinle.. Çünkü, her gün, nerdeyse yarım kitap tutarındaki mektuplarını okumaktan; başkaca hiçbir şey okuyamaz olmuştum. Bir de onlara, uzun kısa, ama belli bir düzeyi düşürmeyerek yanıt yetiştirmek vardı.. Mektuplarının uzunluğu arttıkça, onları birkaç kez okuyup da, gerektiği gibi değerlendirme olanağı kalmamaya başladı. Kıskıvrak edilmiş gibi duyumsuyordum artık kendimi. Okuldaki işim, evdeki sorumluluklarım, ister istemez geri düzene itilmişti; hele çocuklar, minicik halleriyle gitgide kendi kendilerine yetmek zorunda kalıyorlardı.. Bense, bu dünyadaki aşk payımı; sanki onbeş yaşımdaymışım gibi bir yoğunlukta, otuz yaşımda yaşıyordum!

Bir gün değil, bir saat olsun eksilmedi, hep arttı heyecanın, inancın, ateşin! Her yönden kuşattın; geçmişe ilişkin öykülerin ve gelecek konusundaki coşkularınla sardın beni. Doğrudan bana yazmaya başladığın '63 Temmuz sonundan, Haziran 64 ortasına kadarki mektupların yerine şiir ya da öykü, roman.. yazsaydın, ciltler tutacaktı. Bu, önüne geçilmez, geçilmeye kalkışılsa 'felaketin olacak' ruhsal bir depremdi. Yazdığın her mektubu bir anlamda sevda şiiri niyetine okuyordum. Sen ki, açlığı ve işsizliği, zulmü ve yalnızlığı içinden yaşamış, kırılmış bir insandın; nasıl oluyordu da, onca acıya meydan okurcasına, bu eşsiz anlatımlara zaman ve güç yaratabiliyordun! Doğrusu, sevincim ve mutluluğum kadar, her geçen gün, şaşkınlığım da artıyordu...

"Bugün 15 Ekim.. diye başlıyordun, *bugün 16 Ekim.. bugün 17 Ekim. Saat.. Seviyorum bu ülkeyi,* diyordun örneğin; *.. hırsızlık, yolsuzluk ve zulüm hikâyeleriyle gelecek herhalde bu ülkeye, gerçek demokrasi! Benim gerçek demokrasiye olan inancım, hırsızlara, yolsuzlara, zalimlere.. bu demek vatan hainlerine düşmanlığım kadar büyük. 27 Mayıs'ın gücü yetmedi bu düzeni yıkıp atmaya. Ama.. Ama..*

(...) Ben günde en çok 5 saat çalışarak, en güzel şekilde yaşayabilirdim. Hırsızlık düzeninde olmuyor bu. Hırsızların gürültüsünü demokrasi diye yutturmaya çalışıyorlar. Ne gördük 27 Mayıs'tan bu yana? Birtakım hırsızlar, sahneye geldiler, selam verip çekildiler. Sonra, yeni birtakım hırsızlar geldiler sahneye , selam verip çekildiler. Sonra.. sonra.. sonra.. Hep birtakım hırsızlar çıkıyor sahneye, selam verip ayrılıyorlar. Herkesin rolü, midesini ve cebini doldurıncaya dek! Ve bize de bu oyunu, demokrasi diye diye...

(...) Oyun sürüp gittikçe; ben hep böyle, saat 24'lere dek çalışacağım, sevmediğim işlerde, yaratıcı hiçbir yanı bulunmayan işlerde. Fakat.. Andiçiyorum şu saatte: Yıkılacak bu düzen! Ben yıkacağım bu düzeni, çalışan ve üreten, şu namuslu ellerimle! Sevgiden ve adaletten başka her türlü rezilliğin kolgezdiği bu düzeni yıkacağım Azime!

(...) Ancak korkaklar zalim olur; zulüm, zalimin yıkılmasını önleyemez (...).

(...) Saat 24.00. Sıkıyönetim, yeniden iki ay uzatıldı. Bu saatten sonra, caddeleri görmek bile yasak. Sanki pasif korunma günlerindeyiz, sanki bombardıman altındayız. Vietnam değil burası, Kongo değil, Cezayir değil, Irak değil; Türkiye burası.. İngiliz tipi demokrasi ülkesi, Nato, Cento, Seato ülkesi, Ortak Pazar ülkesi.. Çift meclisimiz var, 40 yıldır değişmeyen 'Paşa'mız var, 40 yıl önceki programını yiye yiye domuza dönmüş CHP'miz, mikrop yuvası AP var. Ve sıkıyönetim.. Bugün 17 Ekim. Her 17'yi üç aydır, gittikçe artan bir ateşle yaşadım. Bu ateşi sen yaktın Azime, senin parmakların yaktı. (...) Bu düzene 'Koç Burcu' diyorum ben. Çaltı'ya yazdım bunu. Peki, değiştireceğim başlığı, 'İş Olsun'u atacağım. Ben, bu koşullarla alay olsun diye İş Olsun demiştim, gazeteyi hafife aldığımdan değil. Mademki hoşuna gitmedi senin, hemen değiştireyim. Oğuz Koyutürk, iyi bir insan; ne var ki, durum kötü. Şu sırada hiçbir şey yazmak gelmiyor içimden. 'Nekahet' te sanıyorum kendimi.

(...) Eve gidiyorum. Seni karşıma alıp, şafak sökünceye dek bakacağım gözlerine; şafak, senin gözlerinde sökecek..

Uyumuşum. Son mektuplarının verdiği güven duygusundan oldu bu. Günlerdir gerili duran sinirlerim, son mektuplarınla birden yumuşadı. Evdeyim. Elma yiyorum. Kardeşim Gürün'den getirdi. Meyvayı çok severim ben. (...) Biz hiç kimseye 'senet' vermedik Azime, birtakım tutsaklıkları ömrümüzün sonuna dek yaşayacağız diye. Yok böyle birşey! Biz, 'en güzel'i bulduğumuz yerdeyiz. Yaşamanın tutsaklık olduğunu kim öğretmiş bize? Bugün güçlüyken, birtakım kuralları yıkmak zorundayız.. (...) Benim durumumda bir erkeğin acı çekmesi ne demek? Mandanın ürkmesi gibi birşey.. Kendimi tutamaz haldeyim.

(...) Tek sevindiğim yön, Damat Beyin Vehbi Koç'la takışmış olması. Bu sınıfın bireyleri, çıkarları için birbirlerini yedikçe, buruk bir haz duyuyorum. Şimdilerde Damat'la Koç, kankızıl düşman oldular birbirlerine. Sömürmekten başka bir bildiği olmayan bir sınıfın bireyleri, nasıl olsunlar başka? Koç Burcu'nda bulunduğumuz iyice çıktı ortaya. Kepazelik tabii.. Gece, en güvendiğim sendika Maden-İş'ten iki arkadaş geldi dergiye. Onların yanında biraz ferahladım. Şimdilik biz seyirciyiz. Biri ötekine diyor ki, sen çaldın! Hayır, sen çaldın! Hangisinin çaldığı az sonra anlaşılacak. Benim ağırıma giden, sınıf değiştirenlerin namussuzluğudur. Bunlar çekilse ortalıktan, dâva kolay halledilir. Fakat çekilmezler. Millî Piyango'yla varsıl olup sınıf değiştiren insan bozuntuları karıştırıyor ortalığı.

(...) Sabahın 7'sinden beri ayaktayım. Bugün hem Akis'i, hem de İş Alemi'ni bitirdim. Şu sıkıyönetimli günleri böyle geçirmek zorundayız. Açık rejimin açığına düşmek var aksi halde! Uşak'ta kafasına kendi sınıfından taş yiyip de 'Hürriyet!' diye bağıran Paşa Babamız, hürriyetin ırzına çoktan geçti. Kime anlatırsın? Hık.. dedik mi tabancasını gösteriyor; Yassıadalılar kaçıyor, Koçero'lar dağlarda geziyor, lokomotifler yürüyor, dümenler dönüyor ve CHP seçimi kazanmaya hazırlanıyor. Kazanacak mı? Gülerim!

Allah kahretsin pazarı. Elimden gelse, uyuyarak geçireceğim..

Ama bu pazar bizim sendikanın büyük kongresi var. Basın teknisyenleriyle birleşiyoruz. O zaman, büyük bir güç oluyoruz işveren karşısında. Basımevi işçileri grev yapınca biz de yapacağız. Biz yaptık mı onlar da katılacaklar. Sevinçliyim bu bakımdan. Kim ne derse desin, kervan yürüyor Sevgilim. Seni, güzel günler adına sıkıyorum kollarımda. Sen bakma bana, her saat gelsin isterim postacı, dünyanın en sabırsız insanıyımdır ben.. Seni bütün öfkem, bütün özlemim, bütün aşkımla sarıyorum. İyiyim, iyi ol. Ölünceye kadar kollarımdasın. Ben ölünceye kadar..

(...) Görmeliydin bugün beni! Suda balık gibi sevinçliydim. 23.30'a dek sürdü bu şen, şakacı halim. Hani göller olur, alttan boncuk boncuk kaynar su; işte öyleydim! Boncuk boncuk kaynayıp geliyordu sevinç içimden. Kahkahayla gülüyordum, şakalaşıyordum önüme gelenle, atlayıp sıçrıyordum. Görenler, deli demezlerdi herhalde ama, ah ne mutlu adam, kimbilir nesi vardır sevinecek derlerdi. 23.30'larda, sevinmekten gelen bir yorgunluk çöktü üzerime. Sevincin yorgunluğu bile tatlı! Bugün çalışmaya başlamadan önce mektubunu bir güzelce okudum. Rahattım, mutluydum, güven içindeydim.. Elimde olmayarak tatlı sözler dökülüyordu ağzımdan. Mürettiplere; şekerim, kardeşim, aslanım.. diye sesleniyordum. Fırçayı almış elime, yeniden boyamıştım sanki Ankara'yı. Her yanımdan sağlık, enerji taşıyordu. Yürümem gerekirken koşuyor, ıslık çalıyor, bağırarak ve sözcüklerin canına okuyarak konuşuyordum. Beni bugün çok kıskananlar oldu, iyi biliyorum. Benimkisi gibi sevinçli olmak, suç işlemektir bizim toplumda. Yani ben bugün resmen suç işledim! Zaten birkaç gündür kabarıp geliyordu böylesi bir sevinç dalgası yüreğimden. Bugün patlayıverdi! Derken, 16'larda, günün ikinci mektubu! Ben galiba bugün fazlaca bencildim; kullanılmamış sevinçlerimi bol bol kullandım. Mektup gelen ve gelmeyen günlerim değil, saatlerim; ak ile kara! Çaktım

imzayı, aldım zarfı. Ben ölürsem, herhalde aşırı heyecandan ölürüm. Hınzır bir patron gibi eziyorum yüreciğimi.. Ama, yine de belli olmaz, belki de güçlenir böyle böyle?

Azimem, senden geliyor bu sevinç, bu mutluluk senin eserin! Bu güzel ülkeyi ilk sen gösterdin bana; bu sevinci, bu mutluluğu korumak, sürdürmek de elbette ki sana düşüyor; bu bakımdan, yükün öylesine ağır ki! Bir gün, senin mektuplarında çizdiğin gibi bir adam olabilirsem, muradıma ermiş sayacağım kendimi. (...) Öyle bir yerde gözgöze geldik ki seninle, ağırlığın bütün ölçüleri kırıp attı. Seni alışılmış ölçülerle düşünmeyi kendim için küçüklük sayıyorum. Senin dışında her şey, olsa olsa 'garnitür' dür benim için. Seni tanımam, seni sevmem, sana bağlanmam, öteki değerlerin iflası oldu! Sevincim de öfkem de çevreme yayılıyorsa, büyük yaşamakta oluşumdandır bu.

Bu derin, bu hızlı, bu büyük yaşamayı, sana borçluyum ben. Eşyanın yerini değiştirdin sen, tümüyle değiştirdin..

(...) Şubatta bir gece; Şevket Süreyya Aydemir'lerdeydik. Balaban ve ben. Zil çaldı. Odaya uzun boylu, nokta kafalı, İtalyan rahibeleri tipinde, manyaklığı üzerinden akan bir kadın girdi. Biz rakı içtik, o şarap. Biz bulgur pilavı yedik, o yemezmiş. Şarap başına vurdu, başladı makine gibi konuşmaya. Aşkolsun! Yemekten kalkıldı. Kahvelerimizi içiyoruz. Hanım kızımız durmadan konuşuyor: İtalya'da açtığı sergi, İsviçre'de gördüğü ilgi, onbeşinci sergisi, otuzaltıncı gezisi, okuldayken gördüğü itibar.. Dünyada meziyet, âhırette fazilet... Odadakiler birbirimize kaş göz ediyoruz. Bir ara Şevket Süreyya, Hamfendi, dedi, evlenmek istiyor musunuz? Balaban, bıraktı kahkahayı. Ben, başımı başka yana çevirdim. Hamfendi, şöyle bir kastı kendini, ellerini göğsünde birleştirdi, yere baktı ve... Eeee, tabii, dedi, allahın emri, peygamberin kavliyle isteyen olursa..

Güldük, gülüştük. Hınzır Şevket Süreyya!

Balaban; tamam, dedi, Hasan Hüseyin'le evlenin işte! O da, allahın emri, peygamberin kavliyle evlenmek istiyor...

Kızımız, sanki kilise duvarından kopup gelmiş bir Bizans mozayığı.. Sergi açmış, resim sergisi. Bugün, gazeteyi bitirir bitirmez, atladım otobüse. Amanallah! Kendisi yoktu bereket! Eve gitmek istemiyordum. Her gece yazı yazdığım masadan usandım, yazımakinemden usandım, lâmbamdan, penceremden usandım.. Bir zamanlar, geceler yetmezdi o makinede yazmaya.. Geceyi bir arkadaşımda geçirdim.

Azime, sensiz edemem ben artık.. Şimdi sevmiyorum cumartesi pazarı ama, ilerde belki en sevdiğim günler olacak.. (..) 16'da bitti gazete. Yağmur yağıyordu. Islanacağımı bile bile daldım yağmura. Ulus'ta birden bir efkâr bastı. Nereye gidecektim? Yalnız kalmak istiyordum. Kanaryalı bir aşçıya girdim. Üç kanaryası vardır bu aşçının. Güzelce bir müzik başlayınca, şakır şakır ötüşürler. Yoğun bir hüzün verir, kafeste çırpınarak ötüşen bu sarıcıklar bana..

Kanaryalar, felaket ötüşüyordu. Dışarda yağmur vardı. Araba gürültüsü, yağmur sesine karışıyordu. Kabardı yüreğim birden. İçtim! 18.30'da çıktım bulvara. Islanmak hoşuma gidiyordu. Döndüm eve; kardeşime, Güler'in düğününü anlattırdım...

Ben akşamların ne olduğunu bilirim Azimem. Akşam Delisi şiirim, Kavel'e girdi, biliyorsun.. Öyle yerlerde öyle akşamlar geçirdim ki, anlatamam sana.

Ve şimdi.. Seni eve çeken akşamlar, beni evden kaçırıyor! Ben de biliyorum ne istediğimi, sen de biliyorsun.. Akşamın bize ne dediğini ikimiz de çok iyi biliyoruz. Geçsin artık, bitsin!

(...) Bugün 10'da Sendika kongremiz var. Gürültülü geçecek belki. Tüzüğü değiştirmiştik, onu tartışacağız, yönetim kurulu seçilecek, toplu sözleşme vs. konuşulacak. Saat 15'te de Parti'de olacağım. Şu 17 Kasım seçimleri geçseydi bir; bırakacağım kimi görevlerimi, olmuyor, çok dağılıyorum..

Geceki yağmura inat, masmavi bir sabahla başladı pazar. Bu güzel şabahı da sana verdim Azimem, sensiz geçen bütün saatlarımı ilerde yeniden kullanalım Gülüm! (...) Şu saatte sen evdesin. Belki, kapalı bir gökyüzüne bakıyorsun? Ufuk'la Barış oynaşıyorlar odada. Tuğlalar yine yığılı mı duruyor karşıda, devrik traktör öylece... Kalkıyorum sevgilim, hep böyle yanında bil beni. Senin içinim!

(...) Pazarı Kongre'yle geçirdim. Bundan böyle, Türkiye Basın-İş sendikasıyız. Ve sendikamızı, patron uşaklarına kaptırmadık! Bundan böyle, büyük bir güç sayılırız. Önümüzdeki aylarda toplu sözleşmeye gidebileceğiz. Kafam dümdüz. Kongre pek dalgalı geçti. Yordu demiyeyim ama, bir hoş etti bizleri. Seni, orda da özledim Azime, büyük bir sızı duydum bugün içimde. Bu sızı, bu boşluk, bu tedirginlik.. o korkunç özlemeden geliyor. Hayır, yapamıyorum, beklemek bana göre değil. Ben artık eski ben değilim; yılları çöpe almayan Hasan Hüseyin, saatleri kan damlası gibi sayıyor artık! Bugün pazartesi; senden mektup gelmedi! Benim tatlı postacım nasıl üzgündü..

Cuma gün yerimde duramıyordum sevinçten... Pazartesi, kapkarayım. Bugün yüzümün her noktası ayrı seğiriyordu. Biliyorum, içinde bulunduğun koşulları biliyorum.. Bilmek, değiştirmiyor ki benim çektiklerimi! Yıllarca nasıl beklemişim, şimdi neden bekleyemiyorum, kolay mı yanıtını vermek? Bugün de, öteki sokakları dolaşıp gelecektir postacı, anneciğim.. Ah Ufuk, böyle diye diye kocaman üç gün geçirdim yavrucuğum! Bir gün sen de seveceksin; o zaman anlayacaksın bugün annene söylediğin sözün anlamını..

(...) Bu ekim, gerçekten sarstı beni. Sensiz geçen bugünlerin hiçbirinden tat almadım. Durmadan kırdım oyuncaklarımı. Bugün, kırık oyuncakları ortasında bekleyen bir çocuk gibiyim. Pencereler sana açık, kapılar sana açık, caddeler senin için.. Biliyorum, yanıbaşımdasın, ama nerdesin? Biliyorum ki bugünleri kabuk gibi sıyırıp atacağız üzerimizden; ama, seni böyle birbaşına bırakmanın acısını

nasıl unutacağım? Sen bana, dünyanın en güzel meyvası olan aşkı verdin; ama ben, hep tedirgin ettim seni, hep üzdüm.. Şu anda, gri bir Ankara sabahındayım. Şu anda, çoktan derstesin sen. Bir, sınıfa bakıyorsun, bir Yörük Sokak 5 numaraya.. bir bana bakıyorsun! Kimbilir hangi pencereden? Ne duyarsın böyle havalarda, kimbilir?

Benim, bir damlacık sıkıntım göl olur!

Beklemek, benden geçmiş artık... Beklememek? Onu hiç yapamam!

Heykel gibi yürüyordum kalabalıkta. Kimseyi gördüğü yoktu gözümün. 10.05'te geldim Akis'e. Dergiyle gazetenin bütün ağırlığı bekliyordu masada. Hemen çalışmaya başladım. 11.55'te postacı geldi. Ameliyata yatar gibi hazırladım kendimi, koca bir tomar bıraktı postacı. Hemen karıştırdım, senden yoktu! Şakaklarımdan boynuma aşağı bir jilet indi sandım. Binbir kötü olasılık, böcek gibi oymaya başladı beynimi. Ahhh, iğreti nitemlere ne gerek var, ben artık dayanamıyorum! Şu geçen günler, törpüleye törpüleye inceltmiş beni.

Neden gizleyecekmişim duygularımı? Düşmana karşı direnmiyorum ki ben, aşk bu! Dört günlük ara, beni dehşetli yıprattı işte, türkçesi bu, saklayıp da n'aapacağım! Akşam postasında da haber çıkmayınca, buz konulmuş gibi oldu alnıma. İlk olarak demiyeyim ama, sevmedim birbaşıma kalmayı; bir arkadaşla eve çıktık. Değişinceye dek içtim. Körlerin kuşkulu olma nedenlerini düşün; görmeyen kişi, ister istemez kuşku mekanizması geliştirir. Bizim anlayamayacağımız cinsten bir korku içindedir körler. Eh.. benim durumum da, bir körünkinden aşağı değildi; göremiyordum, dokunamıyordum, duyamıyordum. Antenlerim, tel tel kuşkudaydı. Acaba acaba acaba? Gece sana yazmaya çalıştım. Zamanı kısaltmak için uyumaya çalıştım. 02'de ayaktaydım. Sonrasını bilmiyorum.

(....) Telefon durmadan öttü öğleden sonra. Tanıdıklar, ne haber? diyorlardı. İyi, diyordum, posta bekliyorum! 16.10'da.. benim cici, benim tatlı postacım, 21 Ekimde yolladığın o kısa mektubu getirdi. Bende grafik, sıfırdan yüze! Yine savurdum kalemi, kâğıdı, ve.. Ne kadar susamışım ben sana! Kafamda yıllardır oluşup duran, sen miymişsin? Saat 19'da Parti'den çağırdılar. Sitemler! Bu kadar çok sevdiğimiz için mi kaçıyorsun bizden? Aman efendim, istirham mistirham, hani.. Zorlarken zorlarken, partici edeceksiniz beni.. Yatağımı da getiremem ki! Sevinçliyim. O kısacık mektupla, bir anda, böylesine değişebilmek, salt bana özgü mü dersin? Parti'nin çaycısı: Hüseyin Ağbi, çay? Getir be! Biri, bir de benden! dedi. Onu da getir! Çayın birini senin için içtim. Bütün halk türkülerindeki özlemler kadar özledim seni; bütün halk türkülerindeki öfkeler kadar, sevmeler kadar.. seviyorum seni!

(....) Günaydın! Paltolu bir Ankara! Bu perşembe erken çıkaracağız Akis"i. Metin Toker, Tevetoğlu'yla birlikte Vietnam'a gidiyor. Meclis bugün, Azizoğlu işini görüşecek. Lokomotif hikâyesi bitti. Hani, Cumhuriyet'in yarışmasına katılıp da deliğe tıkılan Şadi Baba vardı ya; geçen gün Ağırceza, tahliye etti onu. Son bilirkişi raporunda şöyle deniyor: Yazıda komünizm yok, sosyalizm var!

Baştan dedim sana: Bugünümüzün upuzun bir geçmişi var. Yıllardır koşmuşuz birbirimize; tanıyıp etmeden birbirimizi! Yörüngelerimiz, 63'te kesişti: Senin gözlerin gibi sıcak, senin gözlerin gibi tatlı, sana benzeyen bir temmuz ayında! Pınar gibi başladı, ırmak oldu, nehir oldu, ve.. Ve deniz oluyor gide gide.. Kim demiş, uzaklık azaltır diye?!

(...) Gülüm; görüyorum ki aynı günlerde, aynı saatlerde, aynı şeyleri düşünüyoruz; bir değil, beş değil bu! Her zaman böyle oluyor, fakat belirtmeye gerek görmüyorsun, görmüyoruz. Demek oluyor ki ikimiz de, aynı çemberden geçmişiz biz! Sinirlerimiz hep, aynı etkiler altında sarsılmış. Başka türlü, bu tepki birliği nasıl açıklanır? Ayaküstü anlaşılır

bir durum değil bu bizimkisi. En iyisi, görelim, dinleyelim, duyalım, dokunalım, yaşayalım.. Fakat, çözümlemeye çalışmayalım. Bu o kadar güzel ki! Benim bir bekleyişim var ki postayı, senin bir bekleyişin var ki! Hadi, oku da sesini dinleyeyim biraz, öyle muhtacım ki. Gözlerine bakayım, öyle muhtacım ki.. Öyle susuzum ki.. Ben hep güven içinde olacağım; dünyada en sevdiğimi, en güvendiğimi, varlığıyla en çok övündüğümü yanımda görmenin diri güveni içinde, dimdik olacağım! Seni bulduğum yerde varoldum ben; yoktum yok, inanma var olduğuma!

(...) Geçen gün bir eve götürdüler beni. İlk görüyordum o kadını. Bir vali kızıymış. Kadın, daha adımı duyar duymaz, ayyy.. dedi, sen o musun; Kadın-Kavun-Çöpçü adlı hikâyeyi yazan sen misin? Oysa, en az üç yıl olmuştu o öyküm Tef'te çıkalı. Okuyunca göreceksin, çevremde nelerden iğrendiğimi...

Ve çok, çoook, çoooook özledim seni. Bak, koy elini şurama. Yaşadıkça senin!"

Bütün bunları, her gün her gün her gün, yağmur misali yazıyordun. Senin coşkularının gerçek boyutlarını yeterince kavrıyor muydum o zaman; yeterince karşılık verebiliyor muydum? Yoksa, çok dingin ve akıllıydım da, beklemesini, senden daha iyi mi biliyordum?

Ben sana, kendi mektuplarımda; delicesine tutkulu ve belki sana göre çocuksu betimlemelerle, alabildiğine abartılı anlatımlarla, bir hayli de fantezi karıştırarak; kasaba yaşantısının kendimce renkli ayrıntılarını yansıtıyordum. Böylece belki; üç yıldır yaşadığım ve epeyce alıştığım Uşak'ın, bence büyülü havasına çekmek istiyordum seni!

Senin mektuplarınsa; eşitine susamış, çok gelişkin bir erkeğin özlemlerini taşıyordu bana. Taşrada büyümüş, hâlâ doğayla ilgilenen, ama artık büyük kente uyumlanmış bir genç adam olarak; en taze şiirlerini, şiire ve genelde yazın dünyasına ilişkin görüşlerini, siyasete balıklama karışıp

sosyeteyle de bulanmasından korktuğun inançlarını aktarıyordun..

Ben, bütün o anlattığın şeylere, sahi, o değin aç mıydım?

Dünyama getirdiğin o yepyeni sesler bana, tadına doyulmaz coşkular veriyordu. Ama, ben asıl senin; bir kadına karşı duygularını ve tepkilerini birer dışa-vuruş olarak da algıladığım aşk şiirlerini yazan o erkeğin; nasıl bir içdünyası olabileceğini kurcalıyordum, belki bilmeden...

Ay sonuna doğru annem; ben rahatça Ankara'ya gidebileyim diye atlayıp geldi.

Senin geçen gün Parti'deki tartışmana benzer başka olaylar da anlattın mektuplarında. Olur olmaz nedencelerle, başlıyordunuz ikiye üçe bölünüp tartışmaya! Öyle uzaktan, kaygı veriyordu bu bana. Bir noktada, diyordum, 'tartışma', kendiliğinden durmalıdır; karşındaki, ya bambaşka telden çalıyordur, bu durumda lâfı uzatmanın gereği yoktur.. Ya da domuzuna gidiyordur; böyleleriyle de, çıkılmamalıdır yola! Öncelikle, sorun nedir; erek belliyse, ereğe götürecek yolların başka başka olduğu mu sanılıyor? Yoksa, daha kötüsü, erekte mi anlaşılamıyor? Parti'de yalnız kalmışsın, yandaşların olmuş.. bunlara aldırdığım yoktu benim; asıl, Parti'nin ciddi ilkelerle örülü, gerçek bir disiplin içinde, tek bir güç olarak ortaya çıkamaması tehlikesiydi benim korktuğum. Uzaktan sizleri bölük pörçük olmuş gibi mi algılıyordum; egemen güçlerin, bir punduna getirip 'icabınıza' bakacağını, pek yakın mı görüyordum? Nedense pır pır edip duruyordu yüreğim..

Öyle bir an geldi ki; Parti'yle beni karıştırmaya başladın. Eski arkadaşlarından ve dört yandan sitem yağıyordu sana. Çoğu şakaydı belki; ama sen, Akis'te mektup beklediğin için, önümüzdeki seçimlerle ilgili olarak Parti'de yapılacak önemli bir toplantıya gitmediğini söylediğin zaman telefonda; ben çok üzüldüm. Dünya yıkılsa giderdin göreve; demek ki Parti'ye, Parti'nin dayandığı öğretiye ilişkin olmasa bile; daha

önce senin gözünde önemli kimileri hakkındaki görüşlerin, bu yerli yersiz tartışmalar yüzünden yıpranıyordu ve, sevgilinden mektup bekleme bahanesi bir yana, senin Parti'yi o anda simgeleyen kimilerine beslediğin ilgi, tavsamaya başlamıştı! O âna dek orada yetke bildiğin birinin, alkol alınca saçmalamaya başlaması; seni coşkulu bir sanatçı, ne ki, sapına dek inanmış bir sosyalist olarak canevinden vuruyordu. Ödün vermeyi bilmediğin gibi, biçimsel olarak da çok sert çıkıyor, gerektiğinde kırıcı bile oluyordun..

Aşkta da öyle; eğilip bükülmek sana göre değildi: Ya hep, ya hiç!

Coşkularını anlıyordum. Bana böylesine düşkünlüğünse, korkutuyordu beni. Ve bir de, öyle hızlı ve çok yazıyordun ki, yetişmem olanaksızdı sana. Duyup düşündüğün gibi, ve rüzgâr gibi yazıyordun. Özümlemek ve gerektiği önemle karşılık vermek şöyle dursun; doğru dürüst okumaya, yazdıklarınla seni daha iyi tanımaya ve yanıtlamaya vakit yoktu. Dudaklarımı ısırıp geçiştiriyordum çoğu zaman; insanların, eşyanın, olayların ve yorgunlukların ötesinden bakmaya çalışıyordum. Ya o, büyüyüp büyüyüp üzerime yürüyen çevresel sıkıntılar beni kendime bırakıyor muydu; etkilenmiyor muydum, her zamanki ben miydim şimdiki ben? Olup bitenler, her an olabileceğinden korktuklarım ve etekleriminin altına dek uzanan dedikodular, ket vurmuyor muydu kadınca yaratıcılığıma ve üretkenliğime? Sen, bırakmıştın kendini duygularına ve bu yaşa dek bastırılmış özlemlerine; sel önünde bir dal gibi gidiyordun. Ben tutuyor muydum acaba kendimi? Nerde başlıyordu görev; aşk neydi? Anlatılabilir mi! Kimi gün, çöl ortasında insansız duyumsuyordum kendimi; ne kolaydı çokları için 'geri dön'mek! Her gün gelen mektuplarına ve Türkiye Cumhuriyeti PTT'sinin kesin benden yana olmasına karşın, çok yalnızdım ve tanımsız korkular içindeydim.

Uzak bir gezegene atılmış gibiyim.. diye yazdım sana. Atılmışım ve sanki orda unutulmuşum! Sensiz geçmiş

ömrüme dönüp bakamıyordum. Ne kadar eksi'm, ne kadar artı'm var? Yürümüş, yürümüş, yıllarca yürümüşüm; şiirler sarmış dört yanımı, şiir içinde yüzmüşüm, otuz yıl süren bir düş gibi! Şimdi şaşkın, ölçüleri alabora olmuş; bir kızçocuğu suretinde bir Buda gibiyim! Bir ormanın kıyısında bulmuşum kendimi; uğuldayan, ruhumu-bedenimi derinden derine sarsan, toplumsal konumumu yerle bir eden, buluncumu zorlayan.. yine de bende, tanrısal bir saygı uyandıran bir ormanın kıyısında...

Ekim ortasında, Asliye Hukuk'ta açılabildi dâva. 'Tanık' bulmak zor. Yoksa, bu işin biçimsel ve su yüzündeki yanını çok mu önemsiyorum? Arkadaşım S. tanıklık ederim.. demişti; yedeksubaydaki kocası, sakın haa, demiş, kesinlikle olmaz! Bir solcuya hizmettir!

Perperişan geldi arkadaşım, iki gözü iki çeşme:

- Biz insanız diye gezmeyelim!

Dedi ve gitti.

Yine yağmur başladı. Uşak böyledir; Ege ile Orta Anadolu arasında soğuk bir çizgi.. Yarın, yapraklar iyice kızarmadan, ıslak ve ölgün yeşile döner her şey. Ahh, sensiz geçen yıllarım! Senin gibi bir adamın yeryüzünde varolabileceğine inansaydım, hiç beklemez, arar ve bulurdum! Şimdi çok uzun yaşamak istiyorum, yüzlerce yıl!

Yağmurlar etkiledi beni. Derslikler karanlık. Çoktandır sesim soluğum pek çıkmıyor, yenilginin kıyısında ve ezik duruyorum. Yalnız mektuplarınla yaşıyorum, diye yazdım sana; yalnız senin mektuplarınla, arı bir hava üfleniyor ciğerlerime... Seni sevmek, diye yazdım, dünyayı, bütün geleceğiyle, omuzlarına almak gibi bir şey!

Dersliğin penceresindeyim.. diye yazdım; İstasyon Caddesine bakıyorum. Yalınayak kadınlar, omuzlarında heybelerle, kara trene doğru gidiyorlar koşaradım.. Bu mevsimde İzmir'in Manisa'nın oralarda, ne işler var ki yapılacak? Ne

yağmur ama! Sızlıyor yüreğimin ucu. Öğrencilere bir sınıf ödevi verdim, fısıldaşıyorlar aralarında.

Ohh.. bu yağmur! Benimkilere şöyle bir bakıp, afyon rengi demiştin; ya senin gözlerin ne renkti Hasan Hüseyin? Seninkiler, günün her dakikasında değişip duran türünde bir ela olmalı, öyle değil mi? Saçların, o alın, o çene, o boyun, o göğüs, o eller.. bütün bu saydıklarım; nasıl, taa özünden kaynayan bir yaşam gücü yansıtıyordu! Sormak isterdim; seni de, bu biz ölümlüleri yoğuran aynı doğa mı yarattı? Nerden bilirdim ki; sen de bizim suyumuz, bizim ekmeğimiz, havamız, bizim dağlarımız, bizim türkülerimizle büyüdün!

İnan ki, seni bu âleme sığdıramıyordum bir türlü!

Erken bitecek belki sonbahar; bugünkü pazar yerinde, şenlik değil ayaz vardı. Köylüler, başları sarılı; satmayı umdettikleri neleri varsa, başındaydılar; sabah ayazı hepsini vurmuş..

Demek, yağmurluksuz dalıyorsun yağmurların içine? Olur mu ama, yaz yağmuru değil ki bu!

"Azimem" deyip başlamıyor musun; imzana gelinceye dek, tek bir solukta.. Dünya siliniyor gözümden; çoğu zaman, ivedileyin bir yere gitmeyecek, bir iş yapmayacaksam; dönüyor, baştan okuyorum yazdıklarını..

Annemle çocuklardan Afyon'da ayrıldım; Ankara'ya geçtim.

Beni aldın trenden.

İki buçuk aydır çığlık çığlığa mektuplaşan, telefonlaşan biz; sessizlik içinde bakıştık ve kucaklaştık.

Ne demiştik ayrılırken:

- Seviyoruz; ölünceye kadar!

- İkibuçuk aydır, dedin, her gün mektup yazdığın iki adresimden birine gidiyoruz şimdi.

Merkez Bankası Evleri'ne varmak üzere taksiyle Kalaba

Yokuşunu tırmandık. Senin asıl evrenini, acaba şimdi mi tanıyacaktım? Öyle çarpıntılıydım ki, konuşamayacak denli kuruduğunu anımsıyorum ağzımın. Arabada, sen de pek bir şey söylemedin. Hava kapalıydı. Önce bir taş merdivenden indik. İki yanı çiçekli, zemini beton, dar ve kısa bir bahçe yolunu geçtik. Yeni bir taş merdiven ve kapı! Cebinden çıkardığın ufak bir anahtarı bana uzattın:

- Kendin aç bakalım!

Aldım anahtarı ama açamadım. Ellerim titriyordu. Beceriksizce geri verdim. Güldün, omuzumdan tuttun, ikimiz birlikte girdik kapıdan.

Bomboş sayılacak bir evdi bu; iki katlı bir evin, çok aydınlık alt katı.. Holden geçtik. Salon geniş, yeşil bir bahçeye bakıyor. Yerler çıplak. O zamana dek görmediğim süngerimsi taştan eşkenar kesilerek döşenmiş zemin; çıplak gri bir parke.. Solda, batı güneşinde dörtköşe bir mutfak görünüyor. Taşın üzerinde pompalı gazocağı, bir çaydanlık ve kapkacak..

- Hadi! dedin; beni dibe doğru sürükledin: İki oda vardı orda. Soldakinde Kadir'ler kalıyormuş; doğu güneşine bakan senin odan.

Çantamı yatağın üzerine koydum. Ben bakınırken, sen bana yavaşça sarıldın.

İlk gözüme çarpan eşya; ham tahtadan birçok rafı olan bir kitaplıktı. Boydan boya, odanın bir duvarı kitap. Yerde dergilerden, gazetelerden bir yığın: Yön'ler, Zübük'ler, Akbaba'lar, Akis'ler.. Bir başka yığın, Anadolu'nun orasında burasında çıkan, çoğunun adını bile duymadığım dergi ve gazetelerden oluşmuş. Ve İstanbul'un sanat dergileri. Bunları bir bakışta göremeyecek kadar heyecanlıydım; belki sonradan altüst ettim..

Pencerenin karşısına gelen duvarda, uçuk renkli kartondan büyük bir pano vardı. Panoda neler yoktu ki! İlk görünen,

simsiyah bir kedi resmi.. Kedinin yanına bir gazete kesiği iğnelenmiş; tanımamak ne mümkün, kocaman bir gözyaşı damlası bu: Patrice Lumumba'nın oğlu, yedi sekiz yaşlarında var mıydı?

Darmadağın bakışlı bir zenci çocuğu; ipek tenli, parlak kara gözlü olmalıydı! Çocuk, koca bir adamın, Lumumba'nın, yerden aldığı şapkasını tutuyor. Tozlu bir yolda, umarsız kalakalmış bir oğlancık. Besbelli; Afrika halklarının özgürlük simgesi Lumumba'nın, tartaklanarak götürülen babasının ardından ağlıyordu çocuk. Yüzünde kurumuş gözyaşıyla, koskocaman girmişti objektife. Elbet bir Batılı eliyle çekilip dağıtılmıştı fotoğraf! Gidinin duygu satıcıları...

Ne demişti Neruda:... karakıta bir sarsıldı / yirmi cumhuriyet doğurdu!..

Evet, ne pahasına!

Sen şunu yazmıştın elyazınla o resmin altına: *alınyazısı başka nedir/ kaçınılmaz olan değilse?* Ve daha iri bir yazıyla Afrikalı kahramanın, Lumumba'nın iki dizesi yer almıştı aynı yerde:.. kan türküsüydü her cazda söylenen / bu kara topraktan özgür kongo yükselecek!

Ne acıklı bir umut...

Panoda, Lumumba'nın oğlundan başka, bir zenci bebek de vardı. Ne ki, bilmiş bilmiş gülen, olgun bakışlı, çok sevimli ve mutlu bir yumurcaktı bu. Bacakları ve başı çıplak, üzerinde kareli bir zıbın var; Dr. Schweitzer'in sol avucuna poposunu yerleştirmiş, küçücük elini Doktorun göğsüne dayamış; sağlıklı ve doymuş, dünyada her çocuğun olması gerektiği gibi pırıl pırıl, büyümüş de küçülmüş gibi, gülüyor! Küçücük bir çocukta; büyük, olgun bir gülüş.. tıpkı ötekinin olgun acısı gibi!

- Dünyaca ünlü bir resim bu.. dedin, görüyorsun, muzip ve güvenli!

Dr. Schweitzer'in apak bıyığı ağzını örtmüş, başında beyaz bir şapka, sağ kolu boşlukta.. Alnına perçemi düşmüş doktorun; gülmüyor o, belki yorgun bir gülümseyiş... Uzun uzun baktım resme. Bir şey demedim. Barış içinde bir dünya, nasıl kurulacak, Tanrım!

Dr. Schweitzer'in altında; büyük boy ve çok genç, o bildiğimiz gözleriyle, renkli bir Ho Chi Minh vardı. Resimaltı yazıda, onun,... yeni baştan kuracağız ülkemizi/ bin defa daha güzel...dizeleri. Ho'nun sol yanına iğneyle tutturulmuş bir başka fotoğrafta, öküze bindirilmiş üç çocuk bakıyor bize. Belki Doğu dağlarından bir göç indirilirken çekilmiş? Hemen orda, çağıldıyormuş duygusu veren, beyaz bir su akıyor. Onun yanında, parmaklık önünde bir çocuk oturuyor, bir oğlan çocuğu bu da. Dalmış uzaklara; boynunda azık torbası mı, cüz kesesi mi, bir şey asılı. Yine elyazınla yazmışsın resim altına:...*ölüm yakın/lokman uzak/ anlamak yasak değildi benim ülkemde/ anlatmak yasak*... Bu resimle çok ilgilendiğimi görünce, şöyle dedin:

- Bu, 30'lu yılların sonuna doğru, çocuk Hasan Hüseyin!

Panonun üst kıyısına bir demet, kuru buğday başağı iliştirilmişti. Öteki gazete kesikleri, silme yazılardı, karikatürlerdi.. Ve yine elyazınla, güncel sloganlar...

Üzeri; yazılı yazısız yüzlerce, büyüklü küçüklü kâğıtla dolu, boyasız geniş ayaklı tahta bir masa, panonun hemen önüne yerleştirilmiş.

- Bu masayı, dedin, Kadir, benim için evde çaktı..

Masada; yine gazete kesiği, karton bir ayaklığa, dikine konmuş bir fotoğraf daha vardı; bu kez oğlu değil; "bin yılın yoksulluğundan fışkıran güç" lerin ozanı Lumumba bakıyordu dosdoğru ikimize: yeni bir sabah oluyor eski afrika'mızda/şafak söküyor kardeşim şafak/ bak yüzlerimize!. dediği gibi bakıyordu resimde.

Masanın bir köşesinde; A- klavye, gri renkli, 'Groma' bir daktilo duruyor.. Üzerinde, yarım bir öykü.. Önünde bir iskemle; yanındaki ikinci bir iskemlede, rastgele yığılmış mektuplar, fotoğraflar, basılı çağrılar, duyurular... Odanın tam ortasındayız; ben bakınıyorum, biraz şaşkınlık, fakat gerçek bir saygıyla. Demek senin; içine gömülüp, durup dinlenmeden yazdığın yarattığın uyuduğun uyandığın müzik dinlediğin güldüğün ağladığın saz çaldığın türkü çağırdığın köşen burasıydı?

Sen, bana bakıyorsun; tepkilerime!

Dar bir yatak, küçük bir giysi dolabı.. ve duvarda asılı bağlaman..

Yerler beton, pencere perdesiz, ağaçlara bakıyor... Arsada, ot köklerini kemiren ak bir koyun, bağlı duruyor.

- O koyun, hep ordadır! dedin.

- Geceleri de mi?

- Yok canım!

Güneşin, perdesiz pencereden girip, dosdoğru panoya, Lumumba'nın oğlunun gözyaşlarına vurduğu belliydi. Sen; sabahları gözlerini açtığında, dosdoğru güneşi görüyor olmalıydın.. Ben hâlâ bakınıyordum..

- Gel yanıma! dedin.

Yatağa, yanyana oturduk. Kısacık saçlarımda gezdirdin ellerini. Bana, bir kez daha, kendi saçlarının ne zaman ağardığını anlattın. Elbistan Mapusunda bir hücreye kapatıldığın gecenin sabahında seni görenler, böyle bulmuşlardı saçlarını..

Yirmiüç yaşındaydım.. dedin.

Bir kez daha, ben de ürperdim; yirmiüç yaş, sana da bana da, öyle yakındı ki!

Yıllar sonra Ufuk, yirmiüç yaşına geldiği zaman, bir kez daha anımsamıştım; seninle, o bekâr yatağının üzerine, yanyana oturuşumuzu...

Yanyana, o yatağın üzerinde, ne kadar oturduk?

İkimiz de ağlamış mıydık?

Yoksa, o daha sonraydı da, o gün, ben yalnızca başımı mı koymuştum senin göğsüne?

Demir soba, salonda. Devlet, Ankara'da her eve yarım ton 'kok' veriyormuş.

- Eh, dedin, linyitle destekliyoruz..

Yan duvarda, salonda; siyah-beyaz, iri bir tablo asılı. Hakkı Torunoğlu'nun imzasını görünce, anımsadım:

Vatan'da, dedim, bir yazın vardı; bir öğretmenler toplantısında okumuştum arkadaşlarıma; *"... Demokrasi, fırsat eşitliğinden geçer, gerisi palavra!"* diyordun; *"... Artık kesinlikle konuşup davranmanın zamanı gelmiştir, bu toprağın insanlarına, fırsat eşitliği tanınmalıdır..."* Ve bu resim, o yazıya gömülmüştü...

- Evet, Hakkı benim çocukluk arkadaşım; ne güçlüklerle okudu! Emekçi kökenli bir sanatçıdır o da. Bin zorlukla açtığı ilk sergisiydi; yazarak tanıttım sergiyi; o da bana, sevdiğim bu tabloyu hediye etti.

'Kavgaya Gidiş'tir resmin adı..

Odanı da, salonu da kardeşin düzenlemiş.

- Kadir, dedin, birinci sınıf marangozdur; ne ki, araç ve gereci yok.. İmar-İskân Bakanlığı atölyelerinde bir iş bulduk ona..

Yine, Kadir yaptı.. dediğin raflarda, eski-yeni, epeyce kitabın vardı. Rafların önünde, yanyana durup, bir bir baktık onlara.

Çoğunu, okuya okuya eskitmişimdir! dedin; ben Gürün'den geldikten aylar sonra, bir gün Bekir, kitaplarımı yüklenmiş, çıkageldi başkente.. Zamanla çoğaldı; çocukluğumda sahibi olduğum kitaplar, bir elin parmakları sayısınca bile değildi. Bir dolap dolusu kitabım olsun, hepsi

de benim olsun isterdim.. Geçmiş yüzyıllarda, bir heybe kitabı olan bilgeler, ülkeden ülkeye dolaşırlarmış. Onların yaşamlarına imrenip öykünerek, bir heybe kitapla çöllerde, uzak diyarlarda dolaşmak, bu yolla saygın biri olmak isterdim. Düşlerimde onların yaşamını paylaşır; uyanınca, onlar üzerine öyküler uydururdum...

Ankara'ya gelince, bir sürü kitap edindim. Ama çağımızda, artık her şeyi okumaya ne zaman var, ne de gerek; eskisi gibi bakmıyorum artık konuya, sahip olacaklarımı seçmeye başladım.. Kadir'in çaktığı bu raflar, bak otuzaltı yaşındayım, ilk kitaplığımdır benim..

Bir an durdun, gülerek ekledin:

Gürün'deki evimizde raf sahibi bir tek Gülşan Anadır. Odasının iki duvarında, tavana yakın iki raf çakılıdır. Büyük bir çalımla dizer şerbet bardaklarını, kalaylı bakır sahanlarını!

Sordum:

- Evde, neden hiçkimse yok?

- Fikriye Gürün'de; Kadir'i de, bir tanıdığa gönderdim, bir süre uğrama, dedim!

Başbaşa kalalım istemişsin. Dedin ki:

- Kimsenin yaşamadığı bir aşk yaşamak isterdim hep. Bu yüzden, pek çok sevdim; her âşık oluşumda, her yerde aradığımı, o kişide bulduğumu sanırdım.. Hepsinde de, son derece içtenlikliydim, biliyor musun!

Nedense çekiniyorduk birbirimizden. Dokunmaya çekiniyorduk. Ben, evli bir kadındım; sense bir erkek.. Sen, ne istediğini biliyordun; ben, ne istediğini bilen bir insana yakın olmak istiyordum, hepsi bu! Seninle; acıyı ve sevinci, yoksulluğu-varsıllığı, iyi kötü her şeyi, ağıyı da balı da, tanımak ve tatmak istemekti bu. Tatmak ve paylaşmak.. Elinden tutarım, elimden tutarsın; yürürüz aynı yolda. Bu değil miydi senin de istediğin? Düşsek de kalksak da, dayanışarak ilerleriz. Sabahları güneş doğar gözlerimize, günün yüklerini

birlikte omuzlarız; gözlerimize inerken, nerede olursa olsun gece, yukardan bakmayı öğreniriz, yalnızlığa da!

Evlilik, senin için ilgiye değer ve özlenen bir şey olmamış geçmişte; şimdi, koşullar tamam olunca, tutkuyla istiyorsun! Koşullar senin açından tamam: Kadın var, aşk var, iş var. *ey tutsak kırmızım benim!..*

- Niye daldın?

- Bilmem ki..

Bana karşı, yeterince sevecen olabilecek kadar güçlü müydün? Sen kendin, benim o anda ölçemeyeceğim, herhangi bir karmaşanın tutsağı olamaz mıydın? Beni bir ömür boyu okşamaya hazır parmakların, yeterince hünerli ve sabırlı mıydı? Doyasıya ve doyurasıya seviştikten sonra; kadın denilen varlığın koynunda uyumanın önemini biliyor muydun, uyuyabilir miydin? Kadına, aykırı bir şey dayatmayacak kadar dengeli miydin?

Bütün bunları, nasıl bilebilirdim, seninle sevişmeden?

Oysa sen, öyle saygılıydın ki...

'Henüz' senin olmayan bir kadına sarılmaya çekinecek kadar incelikli!

Yok, hayır, ikimiz de aştık bu kaygıları; daha geceye girmeden aştık. Ne yalan söyleyeyim, bir korku gelip geçti içimden: Erkek olarak, özdeksel ve tinsel varlığınla, yeterince temiz ve sağlıklı mıydın?

Karşılıklı, güldük birbirimize. Önce sen sarıldın, sımsıkı sarıldın;

- Sakın bırakma beni! dedin. Hem küçücük bir çocuk gibi, hem tutkulu bir erkek gibi söyledin bunu. Birbirimizin olduktan sonra içine gömüldüğümüz düşünceli sessizliği ilk sen bozdun:

- Biliyor musun, dedin, çok mutluyum!

Güldüm yeniden:

- Sakın özgürlüğünü, bu mutluluğa değişme!

Uzun süre sustun. Sözlerimi tarttığın, belki incindiğin; ama asla beni anlamamış duruma düşmek istemediğin belliydi.

- Erkeğin özgürlüğü, kadının elindedir! diye fısıldadın.

- Benim sahiplik duygumun, çocuklarım sözkonusu olunca bile, bir yere kadar olduğunu bilmeni isterim.

- Pekalâ! Sahip olmaya kalkışmayacağını bilerek, çek çevir öyleyse beni.. diyorum!

Sırtüstü yattın. Mırıldandın:

-....yolumun üstünde bir top temmuz/ sen ne çok sevilgensin!

Neden, dedim, ağustosta geldiğimde, elinin altındaydım, kendimi sana vermeye gelmiştim, neden sevişmedin benimle?

Güz akşamı, usul usul inmişti. Karanlıkta yanyana uzanıyorduk. Senin yatağındı orası. Kendi kendimeymiş gibi, mırıldanarak sormuştum. Bir süre sustun.

- Saygıdan.. dedin, eldeğmemişlik duygusu verdin bana.. Senin gibisine rastlamamıştım; düşüncelerin ve umutlarınla, öyle özgürdün ki, sevişmek isteği de senden gelsin istemiş olabilirim... Hem unutma; bizimki gibi bir buluşmada, öncelikle sözkonusu olan, bedenlerimiz değil...

Hani, hiçbir şey değilmiş gibi durur resim; bir penceredir, göğe açılmış bir penceredir, kuşlar savrulur. Resim, buncadır; ne ki, doyamazsın bakmaya, derinleştikçe derinleşir.. Şimdi ben böyleyim işte, resimdeki o penceredeyim. Kuşlar savruluyor gökyüzüne, mavilik derinleşiyor; ufuk, her bakışta bir başka yöne genişliyor; dünyaya sığmıyorum, dünya değişiyor!

- Nedir aslında, cinsellik; bir 'sonuç' değil mi?

Seni sevmemin kökeninde ne var; derleyip toparlayıp

şudur diyebiliyor muyum? Ama işte, toprağımı sevdiğim gibi doğallıkla; toprağımın sesini ozanca yükselten bir oğlunu seviyorum ben. Öncelikle sevdiğim, benim de, bir top temmuz gibi' yolumun üstüne düşen o 'şiir'di; nasıl bilmezdim ki, o şiir seninle özdeştir! Şiirin sesi ülkesi toprağı gökyüzü sayılacak ne varsa, zaten etimde sinirlerimde duyargalarımda yaşıyordum onu ben; ve biz, seninle ben, ömrümüzün geride kalan yıllarında, güzel olan her varlığın şiirini coşkuyla, kendimizi vere vere severek, acılardan, düş kırıklıklarından, yoksunluklardan süzüle süzüle, nerelerden geçip gelmişiz! Hep aynı koşuşan göklerin altında; hep aynı güzelliklerin, doğrunun ve haklının özlemini büyüterek içimizde; hem hep biryerlere doğru, hem birbirimize, sanki yüzyıllarca koşmuşuz! Yaşamaktan ne bekliyorduysak, biz işte onu bulduk birbirimizde!

Sarılmış öylece, o yatağın üzerinde otururken yanyana, o gün anlamış mıydık bunu, bilmiyorum?

Aylardır, dedin, aşkı yaşıyoruz; duygular düzeyini de, işte tensel ve duyumsal olanını da.. Ben kendimi olağanüstü değişmiş, değişmekte buluyorum. Senin mektuplarında da, en büyük duyarlıkla okuduğum şeyler, artık bambaşka bir kadın olduğun üzerine yazdıklarındır.. Biz mi âşık olunca yepyeni insanlar olduk; yoksa aşka verdiğimiz bu yeni anlam ve değer mi, dünyayı bunca ilginç kılıyor?

Ben her gece; en dip köşe ayrıntılarıyla tüm bir günün yaşantısını, çevremde ne olup bitiyorsa ve gündelik izlenimlerimi, duyumlarımı, düşlerimi de.. o günün mektubuna döküp, sabah postasına yetiştiriyorum; üstüne üstlük, şimdi daha çok şiir yazıyorum, şiire kesti benliğim!

Ve sen; o benim bir solukta okuduğum, doymayıp bir daha okuduğum ve bir sonra gelecek olanını gözlemeye koyulduğum mektupları yazabilmek için, belki de gece boyu uykusuz kalıyorsun?

Güldüm;

- Uykusuz kalıyorum, dedim; ama uykumun içinde de yazmaya devam ediyorum..

Bir de.. Hoplayıp zıplayarak yürümeye, şarkı söyler gibi konuşmaya ve o günün mektup dışındaki işlerini, serçe parmağımla yapmaya başladım! Damların üzerinden, artık büyük istekle doğan her sabahki güneşi, o ufak pencereden ilk benim gözlediğimi söyleyebilirim!

En son da ben gözlüyorum, aynı güneşin, koca bir kasabanın ardına çekilip gittiğini! Benim seni sevmemle insanlar, olaylar ve eşya; öyle sıradan, öyle iyi, öyle bencileyin oldular ki; değmezmiş korkmaya, hiçbirinden!

Ve ne büyük mutluluk ki; bunca çarpıntının arasında, sen şiir yazmayı sürdürebiliyorsun; ben, dolu dolu şiir okumayı!

Şiirin gibi, devinimlerin de... İşte, diyorum, işte beni peşinden, ölesiye sürükleyebilecek, yazınsal ve dirimsel anlatım bu! Canlı, açık, saydam ve yüksek perdeli! Sözün yaşama, bu derece kaynadığını, daha önce nerde görmüştüm? Hiç kuşku yok; toprağım, tohumum, ışığım ve suyum sensin benim!

Ah o sözler sözcükler, anlamlar, biçimler ve söylemler!

Söylediğine egemen, söylemek istediğini bilen bir ozandın, karşımda duruyordun, dokunabiliyordum sana!

Seni bulmak, öyle sıradan bir 'bulmak' olmasa gerekti.. Sende bulduğum şey, elbet sana özgüydü; ne ki sende bulduğumu, seninle paylaşıyordum! İşin aslı, işin özü ve şu ânın anlamı buydu! Sen bu şiirleri yazmakla nereye ulaşacaksan; o yerde tıpkı senin gibi yaşamalı, çalkantıysa senin çalkantına, dinginlikse işte oraya erişmeliydim..

Biraz uyumuş muyduk ne, aynı anda geldik kendimize.

- Uykuyu pek sevmem, dedin, ama böyle kucak kucağa olunca, yarım saat kestirmek zindeleştiriyor insanı..

Başlarda gayet soyut, yalnızca bir 'ozan' olarak algıladığım Hasan Hüseyin'i ben, işte o akşam ve ertesi sabah, bambaşka bir 'insan' varlığıyla, yeni baştan tanıdım.

Bütün gece, dedin, bir bal küpüne dalıp dalıp çıktım. Çok geniş kanatlarım vardı sanki, bir albatrosmuşum gibi yaylanarak, uzakları yakın edip gidiyordum. Nereye Hasan Hüseyin? Bilmedim, bilmek de istemedim. Uyuyor uyanıyor, çoğalmak istiyordum; yani şiiri yazmak, yani doyasıya! *vurun kanatlarınızı karanlığa kuşlarım! / geçin sıcak ırmakları kuşlarım...* İlk dizeleri böyle olan bir şiiri yaşıyordum gece boyu, biliyor musun!

Anımsıyorum, gecenin bir vaktiydi, başım kolunun üzerindeydi;

- Bir bardak şarap istedi canım, dedin, beyaz ve buz gibi belki, bir bardak şarap..

İçtin mi içmedin mi; ben uyumuşum.

- Erken uyandım, dedim; mutfak penceresinden gördüm, bir kadın süt güğümüyle dolaşıyordu..

- Evet.. diye mırıldandın, buralarda, sokak aralarında gezdirilen sütü gördün sen...

- Ve satınaldım.

Sana kaynamış, üstünde kokusu buram buram tüten bir bardak süt getirdim. Hava değişti ansızın. Çoktandır aynı evde yaşıyormuşuz ve geleneksel kadın ve erkek rollerimizi takınmışız gibi bir rahatlık duygusu sardı ruhlarımızı. Gülümsedik karşılıklı, evdeki birbaşımıza oluşumuzu dinledik. Elimdeki bir bardak sütü, içine şeker koyarak içtin. Gece düşünde kurduğun o dizeleri bir kıyıya yazdın. Bırakıp işine gittin. Demek izin alamamıştın? Ben o gündüz evde kalacaktım; senin evinde ilk yalnız kalışım olacaktı.

- Gelinim benim! dedin giderken.

Geride kalıp uyukladım. Kitaplığı karıştırdım ve okudum. Daha çok senin en eski kitaplarına, o kitapların boş yerlerine, arka ve ön kapaklarına eskiden beri neler neler yazmışsın, onlara baktım.... Sloganlar, savsözler, deyimler, maniler, eleştiriler, alaysamalar.. Ünlemli, soru imli araya-girmeler, satırlar arasında yazarla tartışmalar!..

Öğleyin döndün. Beklemiyordum.

Doğruca, sabahki dizelere gittin. Peşinden yürüdüm.... *silah ve şarkı/ ben bütün karanlıkları bunlarla yendim!*

- Şiir böyle başlıyor, dedin; uzun bir şiirin girişi böyle olacak!

Baktım;

- Bugün bir şiire mi başlıyorsun, nasıl bir tasarım bu?

Sen benim heyecanımı başka bir soruyla karşıladın:

- Bu gece gebe kalmış mısındır?

Gözlerimi koskocaman açarak bakmış olmalıyım sana:

Sanmıyorum! Bir tek gecede o kadar çok birbirimizin olduk ki; bu olağanüstü sarsıntıda, bir insan yaratmak için gerekli dingin ân'ı yakalayabilmiş olamaz bedenlerimiz...

- Çok mu gülünç bir şey dedim sence?

- Hayır! Ama, benden yeni, yalnız senin olan bir çocuk istediğin anlamını içeriyor olabilir bu soru!

Hem.. Hani, Ufuk'la Barış ikimizindi, ikimizin sayacaktık?

Yüreğimin en kadın noktasında bir 'kaygı' tomurcuklanmış mıydı, o 'an' kadar kısa zamanda? Hayır, kararlıydın:

- Onlar bizim! dedin; ama bir de, 'benim' sesi var, içimden yükselen!

İnan ki, yerden göğe hak veriyorum sana; bireylik, anlaşılması gereken, çok insanca bir şey.. Yalnız, şunu ilk ve son kez söyleyeyim, biz yine yapalım 'çocuğumuzu', ama o da, Ufuk'un ve Barış'ın yinelenmesi olacaktır görünüşte;

aslındaysa, hiç kimse, 'bizim', 'benim', 'senin' olmaz, zamanı gelince herkes 'kendi' olur...

Yanıtın şöyle oldu:

- Onların herbirinin 'kendi' olmalarına, daha çok zaman var, öyle değil mi? En azından, benim senden beklediğim 'oğul' için yazacağım şiiri, bu süreçte tamamlayabilirim!

Akşam; pembe bir ekim akşamı, pembe bir gecenin başlangıcında, küçük bir sofra hazırladım, mutfakta ne varsa.. İçimden boylu boyunca geçiyordu bir dize:... *vurun kanatlarınızı karanlığa kuşlarım...* Dalga dalga gidiyor gibiydim, uçsuz bucaksız bir denizin üzerinde!

Oysa; akan musluğun önünde, yeşil marul yapraklarıyla başbaşaydım. Bir zaman seyretmişsin beni; geldin arkadan, omuzlarımdan sardın. Suyu kapattın, elimden tutup içeri götürdün;

Hemen yüklenme bu işleri! dedin. Az uzağıma geçip yüzüme baktın; ben ne kadar konuşkansam, dedin, sen o kadar susuyorsun!

Neden sonra, yanyana uzanmıştık; başucundaki kâğıda şunları yazdın: .. *ben ki uçan kuşu kıskanırdım oyun çağımda / nehirleri yağmurları selleri kıskanırdım!..*

O gece, birçok kez seviştikten sonra; yastığa doğru yükselip sağ kolunla sardın beni; yatakta, daha bir irileşen gövdenin içine almış, olduğumdan da ufaltmıştın bedenimi;

- Yeryüzünde, dedin, bir başkasıyla olamazsın artık!

Soluğumu tutmuş, bekliyordum. Yan dönüp bir sigara yaktın. Acı geldi sigara sana, bıraktın. Kalkacakmış gibi doğruldun; benim de çok sevdiğim bir türküyü ıslıkla, gecenin içinde söylemeye başladın:.. mihnetile yetirdiğim gülleri / varıp gittin bir soysuza yoldurdun...

Bu kez, daha fazla uyuyan ben olmuşum. İkinci sabahın güneşi odaya dolduğunda, artık sevinçliydi ıslığın, mutfaktan geliyordu.

Dünden kalan sütü ısıtmışsın;

- Kardeş payı.. dedin, ekledin: Kardeşiz bir anlamda, öyle değil mi; 'dirim' denen, hep aynı ananın emzirdiği çocuklarız biz!

Panodaki zenci çocuklara gitti gözüm; ne zaman süt içecek olsam hıçkırık tutar beni, olacak şey mi! Belki o yüzden, çok seyrek içerim sütü..

Dünyamızda, dedin, her beş insandan birinin açlık çektiğini düşünürsek, elbet gölgelenecek mutluluğumuz.. Evren boyutundaki yoksunlukları her zaman iliklerimizde duyacağız biz.. Senin de bilinçaltında, sütün yalnız çocuklar için olduğu fantezisi yatmasın?

Saçlarımı okşarken, dalgın ve kırılgandın. Dünyayı umursamazmış gibi duruşunun altında, belki yoğun bir keder; ne var ki, bir kadınla kucak kucağa oluşunda bile uyuklamayan bir bilincin sahibiydin. Ve ben ürperiyordum, tedirgindim, bir anlamda yapay kalıyordum; kişisel mutlulukları kolayca yadsırdı senin gibi kişilikler...

Ta bahardan kalma bir dal uzanmış pencereye. Bir erik dalı bu. Yaprakların çoğu dökülmüş, kalanlar sarı. Bir serçe, güneşlenmeye geldi oraya, camı açsak katılacak bize. O sıralarda Ufuk'un söyleyip durduğu sevimli bir çocuk şiiri, geldi takıldı dilime:.. sonbahar geliyor serçe/ yuvanı nereye yapacaksın?

- Ben, dedin, çocuk şiiri diye ayrı bir 'tür' kabul etmiyorum!

Çok şiir okumuş ve hemen çoğunu bellemişimdir çocukluğumdan bu yana.. Ve işte, ne garip, seninkilerden sonra, nence şiir varsa belleğimde, nerdeyse tümü silindi, unuttum!

- Ben de.. dedin, güldün; kendi şiirlerimi kesinlikle tutmam belleğimde; ama, tıpkı ünlü fıkralar gibi, kimi durumlarda, başkasının bir şiiri bir dörtlüğü ya da dizesi gelir oturur yazımın ya da konuşmamın ortasına..

Dizdize oturuyorduk. Az sonra kalkıp işe gidecektin. 'İşe gitme'yi, öyle belirgin bir hazla söylüyordun ki!

Elin ikide bir, şakağındaki, saçlarınla sağ kaşının karışır gibi olduğu yerde; kimi kez görünmeyen, kimi çok belli olan o eski, 'şarkçıbanı' izine gidiyordu..

- Kaşınıyor mu?

- Yok canım, dedin; bir 'tik' belki.. Gülerek ekledin: Beni yitirirsen, ya da kalabalıkta başkalarından ayırdedemezsen, böyle kusurlarımdan bulursun!

- Seni yitirmeyeceğim!

Seninle ben; her yaşta aşkın yaşanabileceğine, aşkın umut içinde direnerek besleneceğine; bu demek, aşkın hep varolacağına inanıp da çıktık yola. Elele tutuştuk ve çıktık yola. Hani bir şiirin vardı; ... *bir de kız seviyorum sesimin en yanık ortasında/ sosyal adalet içip sokaklara seriliyorum...* Düşündüm; beni sana bir başka yönden çeken; yalnızca kültürlü ve zeki bir adamın soylu mizahı değil, o mizahtaki dizginlenemez coşkudur aynı zamanda. Kendi kendisiyle öylesine içten bir lirizm ve incelikle alay edebilen adam, ne olgundur! Seçkin şiir anlayışınla tanıdım elbet seni; dizelere, kümelere, sözcüklere, yaratışın en gizli hücrelerine sinmiş, keskin bir duyarlıkla soluk alıp veren o derin mizah yeteneğini de, aynı anda algıladım: O ne kıvrak, o ne şakacı, o ne kendine güvenli sesti öyle!

Yoksa, bir o kadar da mutsuz bir erkeğin şiirleri mi bunlar?

Paylaşmak isterdim, olanca hüznünü; gülümsediğim yerde kederleniyorum da.. Nerelerdeydin? diyebilsem; seni neden bunca geç tanıdım sanki?

- Geç mi diyorsun? Bence, olmamız gereken kavşakta buluştuk biz!

Seninle buluştuğumuz yer; insanoğlunun şiirle, sanatla gidermeye çalıştığı susuzluk noktasıdır.

Benim çok sevdiğim kimi yemekleri gayet sakınarak yiyorsun.

- Dokunuyor mu? dedim.

Dokunuyor sayılır! Nevşehir Mapusunda, hemen günaşırı verilen, çiğ kalmış nohut yemeklerini yıkar, sudan geçirir, çaresiz yerdik..

Çok üzüldüm; ve, böyle tortuların yer etmediği, tasasız bir gençlik yaşadığım için utandım;

Yine de, dedim, özel olarak midene dokunmuyorsa; eski şeyleri unutmaya, kimi etkileri aşmaya çalış..

Akşama bir şey pişireyim?

- Makarna var. Hem kolay; hem bana dokunmayan şeylerin başında gelir.. Sebzeli bulgur pilavıysa, en sevdiğim yemektir!

Sonra, evin boşluğunu gözden geçirir gibi bakındın;

Sen temelli gelinceye dek, dedin, gerekli şeyleri alırım...

Sana anlatmaya çalıştım ki; eşyayı ne zaman olursa olsun, alırız da, elden çıkarırız da.. Önemli olan; nereye ve nasıl olursa olsun, haydi deyince yola çıkmaya hazır olmaktır..

Ayağımıza takılacak, maddi hiçbir bağ yoktu; elimizde olanı bırakmaya, saltık olarak 'vazgeçme'ye hazırdık. Çocukları sırtımıza vurduğumuz gibi, çıkamayacağımız yolculuk, aşamayacağımız dağ, atlayamayacağımız engel yoktu. Biz ikimiz olunca yaşamak; karşı koymak, elde etmek, ve gerektiği anda da vazgeçmek demek olacaktı bir anlamda!

Deyip deyip·

-... *sen yoktun...* diyordun; yeni bir şiire yekinirmiş gibi!

Sen yoktun... Yoktuk birbirimiz için. Yaz boyları, sularda oynaşarak geçirilmiş, upuzun çocukluklarımız; bitmez tükenmez güneşlerde yıkanmış, sımsıcak gençliklerimiz.. Ne kadar benziyordu yaşamlarımız; ama yoktuk! Ve aşklarımız.. Bir ayrımla ki; ben acı'yı bilmiyordum, onu sen, tek başına tatmıştın!. Birbirimiz için yoktuk; o kadar zor ki anlaşılması! Anlaşılması ve inanılması...

Nasıl olsaydık ki; savrulmuştuk, hep de başkalarının çizdiği yazgılarda! Seninle, yazgılarımızı bozmaya çalışıyoruz şimdi; kurulmuş düzeni yıkıp yeniden yapmaya sıvanıyoruz.

Herbirimiz, kendi yolumuza gitsek; 'tarih', başka türlü mü yazılırdı acaba?

Demek için bile, çok geçti artık!

Çıkarken;

- Ev ödevi bırakıyorum sana, dedin: Beni tanı!

O güne dek birikmiş neyin varsa; mektuplarını, fotoğraflarını döktün önüme;

- Oldukça yakışıklıyım, değil mi?

Diye takıldın, bir 'liseli' fotoğrafını göstererek; kasketliydin. Bir başka fotoğrafı uzattın:

- Bu, Erzincan'dan. Er Hasan Hüseyin, Munzur Suyu kıyısında!

Türkü söylerken de, gözlerin bilinmez hangi hüzünle doluyken de, gülüp kırpış kırpış olurken de; güzelsin, pek çok güzelsin; özdeksel varlığının taa içinden fışkıran bir güzellik bu! Seçkin bir 'insan' güzelliği, fotoğraflara sığmayan!

Gittin. Belli bir sadelik içinde yürüyüp gittin.

Pencereden baktım gidişine.

Benim anlayamayacağım hiçbir şey, bu duvarlar arasında yerleşmiş olamaz; her şey apaydınlık bu evde. Dün gece bir ara, kapalı yerlerde bunaldığını söyledin. Zindan yaşantısının sende bıraktığı sıkıntı olmalı bu.

Durmadan düşünüyorum: Seninle aramızda kurulan ilk bağ, artık hiçbir zindanın olmadığı bir dünya için beslediğimiz umut bağı. Bir de çok özeli; birlikte mutlu olmak gibi, çok alçakgönüllüce bir dayanışma umudu! Senin kan bağların var elbet, benim kan bağlarım var. Sevginin ilk kaynağı bunlar belki, ama yeter mi? Kopmaz bağlar var; bağ olduğu belirsiz ilişkiler var.. Tek tek aşacağız bütün bunları; ayrı ayrı bağlarımız sürerken de, 'ikimiz' olmayı öğreneceğiz.

Bunca fotoğrafı ne zaman biriktirdin?

Ağustosta, Uşak'a döndüğüm gece yakmıştım ben, tüm birikmişlerimi!

'Ev ödevi' me döndüm.

İlk tezgâhı yapan insan belki de öldürülmüştür; ilk ateşi yakan insan, büyücü sayılmış olmalı.. Siz ozanların da, ruhlarımızda yaktığınız ateşlerle, birer büyücüden ayrımınız yok ki!

Önüme serdiklerin içinde; Düşün Yayınevi yanınca duman olup gitmişlerden geriye kalan beş altı şiir de vardı. Ayrı bir zarfa koymuşsun onları:... *ben bu gergin havaları her zaman sevdim/ bu bir kurultay havasıdır/ bir abdurrahman halayına duruştur bu...* Bir başka şiire, 'Balaban' imzalı, karakalem bir desen iliştirilmişti: *...ben eşsiz serüvenler delisi/.../ ben hiç bitmeyen çığlık...* Arada bir mektûp vardı. Karikatürist Ferruh Doğan'dandı: '61 Şubatında, Tef- Karikatür dergisinden öneri almışsın. Senden her hafta bir öykü istemişler: "Öğrendik ki, çoğu öykülerini Yusuf Ziya, basmıyormuş. Biz sana, Akbaba'nın verdiği ücreti ödeyebiliriz..."

Neden şiirlerin arasına koymuştun?

Ayrıca; öykülerini derli toplu tutmaya çalıştığın bir başka dosya elimin altında; baktım kimileri tanıdık öyküler..

Demek, dedim kendi kendime, Taş-Karikatür'de filan, 'Kandit' takma adıyla yazan o zehir dilli mizahçı da sendin?

Bendeki dosyalara almadığın kimi şiirlerin; yer yer, o güne dek alışmadığım, sanat dışı ya da politika ağırlıklı konular yüklenmiş, yergi dozu yüksek.. Soramam sana; çünkü dersin ki, sanat dediğin şeye girmeyecek hiçbir konu yoktur!

Lâkin; güçlü sesin, müziğin, ulaştığın tartım üstünlüğü, seni tartışılmaz bir yere oturtuyor; sezmemek, görmemek, kavramamak ve etkilenmemek olanaksız!

Neyin var neyin yok, evceğizini sermiştin işte önüme: Beni tanı!

Geçmişte yayımlanan yazılarını, sana gelen mektupları.. birbir karıştırdım gün boyu. Çoğunu okumaya çalıştım. Kendi yolladığın kimi mektupların kopyası da vardı; yüzde doksanını kopyasız yazmış olmalısın.. Yazmışsın ki Gürün'den; taa 59'da, Bedrettin Cömert'e, Sivas'a: *"..... Şiirlerinizin geleceğine güvenebilirsiniz. Bu işi salt bir heves olarak tutmadığınızı anlıyorum. Yorulmamanızı dilerim. (...) Size, yine ağbice bir öğüdüm var: Şiirlerinizi, kimsenin aracılığıyla yayımlatmayın. Yayımlatmayın ki savunabilesiniz şiirlerinizi. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz sanırım? Hocanız Halim Yağcıoğlu'nun yakın ilgilerini biliyorum. Bu ilginin, şiirlerinizi yayımlatma yönünden olmamasını dilerim. (...) Fakat, sakın umutsuzluğa düşmeyin; gerçek sanatçı, 'övgü'den hoşlanmaz. Sanatçıyı alkış öldürür..."*

Sivas. 4 Eylül Lisesi, 6 Edebiyat-A'da Bedrettin.

Belli ki, ayrı bir değeri vardı senin gözünde bu çocuğun: *19 temmuz '59 günü, yaptık, kardeşimin nişanını. Pek kalamadım, hoşuma da gitmedi Sivas. Gübre ve sidik kokuyordu caddeler. Mızmız bir onarım çalışması, bütün tadını kaçırıyordu caddelerin. Kalede bira içtik akşama karşı, kötü plâklar dinledik. Gazinoda altıkol iskambil çevirdik. Sıkıntıdan patlamamak için! Durmadan itilip kakıldık. O ne berbat kaldırım be kardeşim! Hayır hayır, Sivas bozulmuş. Ama bak, Etembey Parkını beğendim. Karanfiller, kakao kokusu yayıyordu. Hele o kadınlar bölümündeki renk renk kadınlar, kızlar, çocuklar... Hani şöyle fırçayı çekip koskocaman bir bahar kompozisyonuna giresi geliyor adamın. Doyulacak gibi değildi. Bilmem bilir misiniz yazın Etembey Parkını?*

Başka da hiçbir şey yapmadık Sivas'ta. Gazeteleri dolaştım. Tadalamadım. Belki yeni ve büyücek bir gazete çıkacaktır bu kış Sivas'ta. Beni de çekmeye çalışıyorlar o gazete için Sivas'a. Hiç niyetim yok ama, belli de olmaz.. İstanbul'a gidemedim! Yunus Nadi'yi kazanamadık. Zaten ben o yarışmaya 3 bin için girmiştim. Röportaj yazarlığı yapmayacağımı bile bile.. Jürinin kararını beğenmedim; yoo, kendim için değil, birincilik verdikleri yazı sarmadı beni, 'alelâde' idi. Doğrusu, böylesi yarışmalara belbağlamak sakat. Ama giriyoruz işte. (...) Mektuplarımı bir daha okuyun. Size yazdıklarım, uzun bir çilenin öğrettikleriydi. Yineliyorum: Yazın, atın bir köşeye, yine alın elinize. Durmadan yazın. İvmeyin. Şiir, ivmeye hiç gelmez. Hikâye, belki! Ama, sakın yorgunluk duymayın bu dediklerimden; bir sanatçının kamçısıdır böylesi yanıtlar. İlerisi için iyidir. İnsan, kendi kendini aşmak için çabalar ve bir gün, dileğine kavuşur. Bana en son yolladıklarınızı okudum.. Bozkır Çocuğu'nu geçiyorum.." - diyor-; 'Alın Üstüne Morun Üstüne'.. başlıklı olan şiirini Bedrettin'in, eleştiriyordun kıyasıya; kullandığı sözcüklerden, kimi deyişlerine dek..

Kimi sözcükleri *"yersiz"* buluyor; *"... Kumaşlardaki 'frapan' renkler gibi"* diyordun; *frapan sözcükler öldürür şiiri.. Şöyle, canlı bir şey olsun, etimize yapışık olsun! (...) Şiirin bugünkü karanlıklığı, sembolistlerin karanlıklığına benzemez..."*

Bir başka mektubunda Bedrettin'e; *"... Şu bizim Gürün"*, diyordun; *"avuç içi kadar yer ama, pek dağılıyorum yazları.. Ben yine buralıyım; şarabın yıllanmışı iyidir. Yıllanalım dedik biz de. (...) Varlık'taki şiiriniz hakkında daha önce birşeyler yazdığımı sanıyorum. İyi, hoş, yayımlanmış; fakat ben pek tutmadım o şiiri. Mektubumu bir daha okuyun. Sevmediğim yerler, vardı onda. Daha iyi olması için yazmıştım. Bence bir şiirin yayımlanmış olması, değerini artırmaz. Şairi köstekler. Ama bu, kişiden kişiye değişen bir durumdur. Yeni şiirlerinizi görmeyi çok isterim. Ben Varlık okuyamıyorum; şiirlerinizin yayımlandığı sayılardan gönderirseniz memnun olurum. Bunu, Gürün'de kaldığım sürece rica ediyorum. Duyduğuma göre yeni baskı makineleri geliyormuş Sivas'a. Olanaklarınız genişliyor demektir. İyi şeyler yapacağınızı umarım bu yıl. Pınar çıkıyor mu? Yine haberleşelim Bedriciğim. Derli toplu olabileceğimiz günlere girdik demektir. Yaza benzemez artık..."*

Bir ay sonra, yine Gürün'den, şöyle sesleniyordun Bedri'ye:" *Havalar soğudu Cömert; görüyorsunuz parmaklarım tutmuyor ki yazı yazayım. Daha sobaları kuramadık. Mangal da başıma vuruyor. Onun için böyle titriyoruz geceleri. Bu mevsimi hiç sevmem. (...) Haklısınız, Sivas'a gelecektim; fakat olmuyor iki gözüm kardeşim, bizler, bir taşla iki kuş vurmak zorunda olan kimseleriz. Sivas'ta, Maarif'le bir dâvam vardı.. Bu arada şöyle bir dolaşmak ve sizleri de görmek istiyordum. Ama yol, ayağımızca gitmiyor ki..(...) Şiirlerinizde şu soru işaretlerini atın. Zaten söz, kendiliğinden soruya çıkıyor, öyle değil mi? Bir de, şiirin hızını kesiyor noktalamalar.. Bırakın, okuyan noktalasın şiiri! 'Hadi Ağla Ben Gidiyorum'u sevdim. Yalnız, şiirin üçüncü kıtasını biraz yontun. Uçuşmak*

eylemi, çoğulluk bildirir; kuşlar uçuşur, ama kuş uçuşmaz. Olumsuzluk, uçar; uçuşmaz.. Ancak, olumsuzluklar uçuşur.. denseydi, olurdu bakın. Bilmem anlatabiliyor muyum? Pırıldakçı Abla'yı beğenmedim. Belli ki hiç işlenmemiş bir şiir. Baktığınız yeri şiirle gösteremiyorsunuz. Yöneliş var, anlatış yok. Yani, deyiş güçlü değil. (...) Nasıl buldunuz Yaşar Nabi'yi? Çok İnatçı adam, değil mi? İyi sürdürdü Varlık'ı. Ben hemen hemen hiçbir dergiciyi yakından tanımam. Kısmet olur da çıkabilirsek buradan, tanışmak isterim çoklarıyla.

(...) Bizler burada, eski gazetelerden yeni 'havadis'ler bulup yaşıyoruz iki gözüm. Sinemalara gidin, tiyatrolara gidin, caddelere çıkın, faytonlara binin, yaşayın iki gözüm. Bizim yerimize de yaşayın. Yakında 'Kırmızı Değirmen' gelir, ona da gidin. Biz, hepimiz birer Toulouse Lautrec'iz..."

Koca 1960 yılında, Dost'ta ve Yelken'de yalnızca ikişer şiirin yayımlanmış. Ülke'de birkaç öykün var. Akbaba'da daha sık yazmışsın.

Boydanboya 1960 yılında, hiç kimseyle mektuplaşmadın mı? Yalnız, Akbaba'nın sahibi Yusuf Ziya Ortaç'ın üç beş mektubunu saklamışsın dosyada. 20 Ağustos günü hastalanmışsın. "Sayın Korkmazgil, diyor Yusuf Ziya, hikâyeleriniz pek güzel; idare müdürümüz, hediyesini Ankara adresinize yollayacaktır..."

30 Eylül günü Yusuf Ziya, dayanamayıp bir daha seslenmiş:" Ne güzel bir mektup yazdın bana.. Gönlüm seninle doldu. Çok yaşa. Yaşamanın bütün güzelliğiyle.. (...) Aklıma bir şey geldi: Akbaba'ya her hafta, 'Ankara Mektupları' yazar mısın? Ankara olaylarını, küçük küçük nüktelerle... Yalnız, tetik olmak, tehlikeye düşmemek şart! Hikâyelerini ayrıca beklerim. Seni de..."

22 Ekimde Yusuf Ziya; " İlk parti fıkraların bazılarını dizgiye yolladım bile.. Şimdi yenileri geldi.. Onları bu gece koynuma alacağım: Artık benim için yatak safası böyle şeyler.. 'Öhü Öhü' çoktan dizildi. Başlığı da yapıldı. Ama Akbaba bu

hafta, ' Yassıada' ile dolu.. Sen sahiden iyi yazarsın; eksiğin İstanbul'dur. (...) 'Siz' diye başladığım mektup, 'sen' diye bitiyor! Çünkü seni sahiden seviyorum..." demiş.

8 Aralıkta şunları yazmış Yusuf Ziya: "... Bu aralık bana güzel bir hikâyen geldi: Salıncakta Dört Kişi. İki gözüm, sen sahiden iyi hikâyecisin, ben maldan anlarım. Kimbilir çalışma şartların uygun olsa daha ne güzel eserler vereceksin. Dilerim bu olsun. Mutlaka olacak. Yalnız bir şeye dikkatini çekeyim: Küçük fıkralar hep öfke. Nükte ve neşe yok. Canım, hep kızıyoruz. Ama bu hiddeti biraz şaka ve civeleklikle karıştırmalı. Ne dersin? Benim kafamda bir türlü kurtulamadığım bir arzu var. Arzu da değil, bir hasret. Mutlaka bir gazete-dergi çıkarmak istiyorum. Günlük gazete boyunda, 12 sayfa politika, edebiyat, mizah, sinema, kadın ve moda, macera, roman, roman, roman! Böyle bir şey. Bu işe eğer son kararımı verirsem seni Ankara'dan İstanbul'a kaçıracağım. Tamam mı?

(...) Sevgilerle, bir türlü göremediğim gözlerinden öperim."

1961 yılına geldiğimde; artık 'bize' yaklaşıyorum duygusuyla heyecanlanmaya başladım. Güzelim '61 yılı.. Ben Ufuk'la en güzel yılımı yaşarken ve Barış'ın doğumunu beklerken; sen önce, Ocak'tan Aralık ayına, Akbaba'da, sık ya da seyrek aralıklarla öyküler ve mini fıkralar yayımlatmışsın bol bol. Bir yerde tutamamışsın kendini, şöyle demişsin örneğin: *Bu memlekete gerçek öğretmen gerek, hırhışır değil! Çocuklarımızı böylesi hırhışırların elinde alçaltmayalım..."* Bir başka fıkrada da; *Köyün birinde öğretmenler, 'Kuyruklar Baş Arıyor' adlı bir piyesi sahneye koymuşlar. Meçhul kişilerce taşa tutulmuşlar.. Demek ki oyun başarılıydı. Öğretmenlerimizi kutlarız!"* demişsin. Bu taşlamalar epeyce yer tutuyor. Yusuf Ziya, demek tutmuş sözünü. Bak, güncel'in üstesinden iyi gelmişsin. Bunları o yıllarda okumuş olabilirim, anımsamıyorum; ama yazanını yakından tanıdıktan sonraki somutluk duyumuyla, ve bu şimdiki derlitoplu

elegeçirişle, çok daha yakın ve bilinçli bir okuma'ya daldım diyebilirim.

Yer yer, kahkahalarla gülüyordum okudukça: *Kalp sarışın Gülten, sevinçten terlemiş yüzünü ıslak bir ayna gibi tuttu Coni'ye: Ben ister Amerika'ya gitmek!.."*

Sen yakınımda olsan, nerelere güldüğümü merak eder, koşar gelirdin; birlikte, bir daha gülerdik: *" Lumumba hapsedildi, eyvah, yandı Mobutu; Lumumba kaçtı, eyvah, yandı Mobutu; Lumumba öldürüldü, eyvah, işte şimdi yandı Mobutu!"* On yıllık DP döneminin yıktığı değerler, pahalılık, kadın-erkek ilişkilerindeki çarpıklıklar, eğitim sorunlarının dağ gibi yığılışı, iç ve dış siyasette yaşanan ahmaklıklar.. hemen tüm konularda yazmış, durmadan yazmış ve kör gözlere bile göstermek istemişsin gerçeklikleri. Eleştirel duygunun keskinliği ve düz anlatımda asıl, bu inanılmaz kıvraklık; belli ki zaman içinde bilenen bıçak misali, elinde önemli bir araca dönüşmüş: Mizah! *Işıksız, sinemasız, tiyatrosuz, kitapsız, okulsuz, oy tarlası Anadolu.."* ya; bütün bu zekâ pırıltılarının nencesi ulaşıyordu acaba?

Şöyle mi diyorsun:

Bu sorunun yanıtı, ancak 500 yıl sonra, bugünün tarihi gerçekten yazılırken verilir!

Sen, bilinçlenme olayına böyle bakıyordun. Belki çok sabırsızmışsın, bugünden yarına maya tutsun istiyormuşsun gibi görünüyordun amma; en gerçekçi yanınla da diyordun ki:

Kitlelerin nitel değişimi, öyle, akşamla sabah arasında oluvermez!

Yoksa; ne kolay olurdu işimiz!

Aynı yıl, Ocak'tan Mayıs'a Tef'te, daha düzenli yazabilmişsin.

Uzun öyküler.. bol kahkahalı...

Temmuz ayında Yenigün Gazetesinde; sizin oralarda 27 Mayıs'tan sonra yapılan görece olumlu birkaç işi anlatmışsın. Demek, sevdin mi candan seviyorsun insan'ı: O günlerde Gürün'de birşeyler yapabilmek için çırpınan yeni kaymakamı göklere çıkarıyorsun. Yazını okuyan, bir senin büyük coşkuna bakacak; bir de sanacak ki, 27 Mayıs'la birlikte, sihirli bir değnek dokunmuş, köylere-kasabalara!

Ben asıl o yazıyla; Gürün'e gitmeden yıllarca önce, şöyle tanımış oldum Gürün'ü senin kaleminden: *Kasaba sanki bıçakla ikiye bölünmüştür. Sağlı sollu söğüt, kavak ve türlü mevya ağaçları göreceksiniz. Bunlar, ayaklarından kamyon geçmiş bir insan gibi çırpınır dururlar. (...) Halkevini yıkan DP, gençleri kahvelere doldurmuştur. 1950'de on yaşında olan bir çocuk, 27 Mayıs'ta, yirmisinde bir delikanlıdır. (...) Geçen on yıl, bir kuşağı öldürmüştür. Gürün'de halkeviyle beslenmiş olan kuşak, bu yozlaştırılmış olan kuşaktan kat kat üstündür. (...) Gürün'de halk, politik iki grupa ayrılmıştır. Halk Partili ve Demokrat Partili.. Birincisinin yaşama hakkı, ikincinin çıkarı uğruna harcanmıştır..."*

Kim Kimdir? Ansiklopedisi, seni ilk kez 61-62'de tanıtıyor: "Şair ve hikâyeci. Doğumu 1927, Gürün. Evi, Kurultay Mahallesi, numara 22, Gürün. Fransızca bilir. (...) Yüzme, koşu, akrobasi sporlarını sever. (...) Naylon Muskacı ve Mantarlar adlı iki radyofonik piyesi yarışmada derece aldı ve 1956'da Saim Alpago tarafından mikrofona kondu..."

Ansiklopedi anlatıyor; nerelerde neler yazıyorsun: Şiirler ve 'mizahi' hikâyeler...

Seni kurcalamayı sürdürüyorum: *Önce Yönler Yerlerine..* demişsin, Elek Dergisinde:... *gece balçık kokuyordu inceden/ otuzdokuzuncu paralelde biryerde...*

Haritaya koştum; 39. Paralel, tam Gürün'ün üstünden geçiyor: *....camgöbeğinde bir kara nokta...*

İmece'leri karıştırıyorum: Öykü de vermişsin, o cânım şiirlerden başka. Bir öykü de Dost'a vermişsin, tatlı tatlı

geçiyorsun dalganı: *Ceza Kanunu çok maddeliyse, o ulus az terbiyelidir.."* Birkaç şiir daha , yine Dost'ta.

Dalıp gitmişim okurken. Gelmişsin. Omuzlarımdan tuttun, yüzümdeki yaşları sildin parmaklarınla....*dal gölgesi değil ey sömürgeci bulut gölgesi değil/zincir gölgesi zincir-kavruldu fidanlarımız...*

- 4 Aralık 61'de Sivas'taymışsın..

-Mahkemeye gitmiş olmalıyım!

Bir telgraf çekmiş Yusuf Ziya, Sivas'a:" Yazılar dizilmiştir. Mektup postada."

'61 başında Bedrettin, Roma'dan yazmaya başlamış: "...Trenle geldim. Bulgaristan ve Yugoslavya'da birçok kent gördüm. Yollar çift, trenler elektrikli. (...) Venedik'te gece aktarma olduk. Şırıl şırıl bir kent, Venedik. Ama tatlı şırıltı. Salt kanal sesi. Başka çıt yok. Şimdi Roma kenti. Öyle düzenli solunum yapıyor; Doğu'dan gelen bizler şaşırıyoruz, her davranışımız acemi ve kaba. (...) Roma'da her adım başı bir heykel veya bir sanat yapısı.. (...) Bana yaz ağbicim. Öyle çok gereksemem var ki sesine; bir de, kısacık da olsa, şiirini istiyorum elyazınla: Odamın duvarına asacağım! Ellerinden öperim.Süleyman Ege'ye, Veysel Arseven'e selam.."

Kasım'da, Orhan Kemal'in bir öykü kahramanının adı olan 'Hüseyin Korkmazgil' yüzünden bozulmuşsun, haklı olarak. Ağır bir mektup yazmış olmalısın Ustaya. Tam bir ay sonra yanıt veriyor Orhan Kemal:" İstanbul'un Taşı Toprağı'ndaki isim benzerliğine çok üzüldüğünüzü... anladım. Takdir edersiniz ki, kitabımın Hüseyin Korkmazgil'i ile sizin hiçbir alâkanız olamaz. (...) Şimdi düşünüyorum, olan oldu bir sefer; ne yapalım? Daha doğrusu bu hatayı nasıl düzelteyim? Açıklama yapmak, büsbütün işi karıştırmaz mı? Lütfen bildirin, o türlü hareket edeyim. Tekrar tekrar özür diler, gözlerinizden öperim kardeşim.."

O yıl, iki mektup da Aziz Nesin'den almışsın: " Düşün

Yayınevinde şiir kitabın da, hikâye kitabın da çıkabilir; hangisinin önce çıkmasını istiyorsan onu gönder.. Yalnız, çabuk çıkmaz, acele etme, sırada bekleyen kitaplar var..." diyor Aziz Nesin, ilkinde; dört ay sonra yazdığı ikincisinde ise, Elime biraz para geçer geçmez, ilk fırsatta senin kitabını bastıracağım..." diyor.

Anladım; daha önce, yana yana sözünü ettiğin 'Hiroşima' olacak bu.. Hani şu, yayınevi ile birlikte yanan dosya!

'61 yılının başından sonuna, en fazla mektuplaştığın kişi, Yusuf Ziya olmuş. Yaz aylarında ara vermiş, sonra yine başlamışsınız: Tahsil masrafınızı ödemeye mahkûm oluşunuza sahiden üzüldüm.." diyor Yusuf Ziya; Pek yazık. Ama, iyimserliği elden bırakmamalı. Benim hayat felsefem budur; başıma, beklenmedik birşey geldi mi, acımsı bir gülümsemeden sonra, ben kalkarım bu yükün altından.. der ve yine eski tempomda işime bakarım. Sen de öyle yap..."

Doğrudan soruyor Yusuf Ziya: "...Akis'ten ayda ne alıyorsun? Başka dergilerden ve saireden eline geçen para nedir? Aylık kazanç yekûnun ne tutuyor? Ben senin için bir banka ile konuştum. Bankada çalışmak ister mi, dediler. O zaman, seni İstanbul'a alırız; belli bir aylığın olur, rahat uyur, rahat çalışırsın. Bana acele cevap ver. (...) Not: Tef'e hikâye yazsan, benim için mesele değildir, ama senin için meseledir. Bir imza bu kadar harcanırsa, sahiden harcanır! (..)"

Mektubunu aldım. Benimle aynı duygudasın: Kalem elde ölmek, ne mutlu ölüm! Yalnız, çok şey istiyorsun: Günlük bir gazeteye fıkra, haftada birkaç hikâye, birkaç şiir.. olmaz böyle şey! Günlük gazeteye fıkra düşüncesinden, bana sorarsan birkaç yıl için vazgeç. Bunun yerine günde hiç olmazsa İngilizceye yahut Fransızcaya çalış. Bu iki dilden birini gayet iyi bilmeden Basın Dünyasında tutunmaya artık imkân yoktur. Sonra.. (...) Açık söyleyeyim, Tef'ten alacağını ısrarla iste. Akbaba'ya gelen karikatürist arkadaşlar, haklarını alamadıklarını yana yakıla anlatıyorlar. Tetik bulunmak lâzım.

(...) Bendeki üç öykünün parası dün gönderildi. (...)"

Üzülerek haber vereyim: Sivas İcra Memurluğundan bir tebliğ geldi. Almakta olduğunuz 750 lira maaşa hazine avukatı tarafından haciz konduğu bildiriliyor Sizin müessesemizde aylıklı memur olmadığınızı; ancak yazı başına aldığınız para tahakkuk ettikçe elde tutulacağını, istendiği zaman ödeneceğini bildirdik. (...) Şeriatın kestiği parmak acımaz.. dememişler, kanamaz demişler; biz de bu acıya sizinle birlikte katlanacağız..."

İnan ki mektubunu gözlerim yaşararak okudum. Gençsin. Senin yaşında gözler, uzun yılların ötesine bakar. Elbet güzel, mutlu günlerin gelecek.

Şimdi küçücük, kendi çapımızda bir hizmet yapacağım: Hikâyelerine 59 lira ödeyeceğiz; senin eline net, 50 lira geçecek. Her hafta bir hikâyeni mutlaka koymaya çalışacağım. (...) Ricam: Aralıksız hikâye ve taşlamalar gönder. Ancak yazılarını mutlaka, yazdıktan 24 saat sonra bir kere daha oku, beğen, Akbaba'nın artık sence belli havasına uygun bul ve ondan sonra postala. Evet, anladığın gibi o iki hikâyeyi pek uygun bulmamıştım. İstediğin yerde kullan. Ben dosyamdan çıkardım..."

Sevgili Korkmazgil; sana karşı hiç suçum yok ama, yine de mahçubum: Operaya Giden Köylü hikâyesi çok güzeldi. Başlığını yaptırdım, matbaaya yolladım. Küçük fıkraları da.. Son günlerde romatizmadan perişanım.(...) Bursa'ya gittim. Sanırım arkadaşlar hikâyeyi sayfaya uyduramamışlar, kalmış.. Fıkralar da imzasız olarak dağılmış. (...) Geldim artık, yine işler düzelir..."

İnsan bir meselede hem haklı hem haksız olabilir. Nasıl mı? Tıpkı senin gibi! Haklısın, bir süre hikâyelerin çıkmadı, bunun sebebi Tef değildir. Ama hiç değildir! Şimdi, başlığı hatırımda değil, bir tanesi çok uzundu. Bir türlü karikatürlerle zenginleştirerek iki sayfaya sığdıramadık. Sonra, bir kusurumu-keşke bir olsa!-itiraf edeyim: Hâfızam ihtiyarladı! Her iş

benim kafama saldırınca, unuttuklarım oluyor(...). Senin yazılarını sahiden beğenirim. Hikâye anlayışım senin gibidir. Akbaba'da karı-koca-aşk hikâyesine çok yer verdiğimizi hiç sanmıyorum. Akbaba'lar meydanda. Korkmazgil emin olsun ki ben de bir Korkmazgil'im: Yağcılık yapmam. Apaçık söylüyorum: Akbaba'nın başta gelen öz evladısın ve öz yerin, sayfalardan çok benim gönlümdür.. Netice: Sen, her zaman yazılarını bastıracak gazete, dergi bulursun; ben de sayfalarımı süsleyecek imza bulurum. Ama.. İnan ki ikimiz de birbirimiz gibisini bulamayız. Bir de şunu söyleyeyim: Tef'e yazmanı elbet istemem. Her dergi ayrı bir dünya olmalıdır (...)."

"Sayın Korkmazgil; Taşlamalar bedeli, net olarak 25 lira, Operada Bir vatandaş bedeli net 50 lira ki toplam 75 liradan icra için yaptığımız 1/4 kesintisi 18.75 lirayı çıkararak, 56 lira 25 kuruşu postayla adresinize yolladık. (....) Ahmet Koçer-İdare Müdürü"

Epey bir süre geçtiği anlaşılıyor; Yusuf Ziya yeniden yazmaya başlamış: " Belki duymadın; ben ikibuçuk ay ölümle pençeleştim. Yeni bir kalp krizi. Yığılmış yazılar içinde senin, Gitti Bizim Paralar.. başlıklı pek sevimli bir hikâyeni okudum, hemen matbaaya yolladım. Sana ağabey ricası: Hikâyeni yazdıktan sonra 2-3 gün unut. Sonra al, oku. Bu usul benim 50 yıllık usulümdür. Hiç pişman olmadım! Bir rica daha: Akbaba 40 yaşına basıyor (...). Bir anket açtık. Metin Toker'den de birkaç cümle istiyorum. Lütfen ona söyle: Kendisine dargın değilim. Gençlik, haksızlıklar yaşıdır. Biz de o yaşta ne zalimlikler yaptık. Şimdi aklıma geldikçe kendi kendimden kaçmak istiyorum (...)."

Niçin bu kadar şüphecisin Korkmazgil? İnsanlar seni çok mu aldattılar? Onlara hiç mi güvenin yok? Niçin saklayım, gücüme gitti mektubun! (...) Çocuğu Yazdırdık, çok güzel; Bıyıklar Konuşuyor'da genel yapı iyi, çok iyi! Ama bitiş, zayıf. Birdenbire soluğu kesilip düşüyor. Ona bir 'son' yarat. Finiş, güçlü olmalı. Öbür hikâyelerini beklerim. Sahiden beklerim. Niçin yağcılık yapayım sana be Korkmazgil? Sadece sevdiğim

bir kişisin, hem de yüzünü bile görmeden!"

"....Doktorunuz Diyor ki... başlıklı yazılardan yalnızca Tükrük'ü okudum, çok güzel. Yeni olmanın, başka olmanın güzeli. Ötekileri yarın pazar gün okuyacağım, inşallah hepsi aynı güzelliktedir. Bu seriye devam et. Sana tavsiyem, bu yazılarda ele alacağın konuyu etrafıyla düşün, çağrışımlarını ara, zorlama.. Olmazsa bırak, başka konuya geç (...). Benimle daima açık ol, şüphecisiz ol. İkimiz de rahat ederiz. Gözlerini öperim. (...)"

Başta, sana gelen mektuplar olmak üzere; belgelik'in hakkında ne düşündüğümü sordun akşam.

En önemlisi, dedim; bunlar, bana senin hakkında, yayımlanmış yazılarından daha fazla ipuçları veriyor.. Bir başka şey; her şeyi koruyorsun, günü geçmiş makbuzları, ambalajları ve mektup zarflarını bile! Ama bir şey dikkatimi çekti: Asla karalamalarını, eskilerin 'müsvedde' dedikleri şeyleri saklamıyorsun! Öyle ki, yarın seni araştıracak biri, hiçbir çalışmanın ilk taslağını bulamayacak!

Güldün;

- Müsveddem yoktur! dedin; zaten, sana yolladığım mektupların dışında, her şeyi ama her şeyi daktiloyla yazarım,ender olarak karbon kâğıdı kullanırım.. Ve yazdığımı, üzerinde düzelterek basılmaya gönderirim.. Düzelttiğim şeyi yeniden yazmaya ne vaktim var, ne de hevesim..

- Kendini 'yetkin' buluyorsun yani?

Öyle demek istemedim! Aslında ben, bir 'işçilik' yaşıyorsam, o, şiir işçiliğidir. Düzyazıya saygım yok mu? Var! Ancak, düzyazıda, tanrıvergisi yeteneklerimi bol bol kullanıyorum!

'62 Dosyası.. hayli kabarıktı.

Bu, 'toplumsal açılış'ının hayli genişlediğini gösteriyordu.

Mektuplarında Yusuf Ziya ne derse desin; Akbaba işinin o yıl fazla ileri gitmediği anlaşılıyor. Ocak ayı neyse ne de, ondan sonra, taa temmuza değin kesat gitmiş ilişki.

Buna karşılık, dedin, Aziz Nesin, bak; ekinde 'Kadın Nedir'i de postaladığı ve 4 Şubat 62'de Erenköy'den yazdığı şu mektubunda çok tatlıydı: "Kardeşim Korkmazgil; Zübük'ün ilânlarını gazetelerde görmüşsündür. Sana mektup yazıp yazı istemeye vakit bulamadım. Amerikalılar, 'one man army,' derler, pis bir lâf.. Benim durumum da öyle işte. Tek başıma bir gazetenin her işiyle uğraşmaktan haraboldum. Bu, bir marifet değil.. Sana bunun için yazamadım. Zübük'e senden yazı bekliyorum. Ama, güzel, çok güzel olacak. En başta, güldürücü olmalı. Zübük, 8 sayfa olduğu için, çok uzun yazı da olmaz. Ama ille de kısa yazacağım diye uğraşma! Hemen yazı gönder, bir de fiyakalı resmini ve biyografini gönder. Senin şiir kitabının kapak resmini Sait Maden yapıyor. Kitabı da bu hafta dizgiye veriyorum; önümüzdeki ay çıkar. Metin Toker'e benim için söyle: Akis'e Zübük'ün ilânını koyarsa, ben de karşılıklı olarak Zübük'e Akis'in ilânını koyarım. Zübük 50 bin basılıyor (...). Yine Metin'e benden söyle: Son günlerde başımıza sosyalist oldu çıktı (...)."

Hemen bana bir sayfa ayırdı Aziz Nesin. 'Fiyakalı' resmimi bastı. Zübük okurlarına kendimi şöyle tanıttım: *Bir kıtlıkta Gürün'de doğmuşum. Adımı Hasan Hüseyin koşmuşlar. Arpa ekmeğinin zor yendiği bir kıtlıkta, Niğde Ortaokulunda öğrenciydim. Sonra, Adana Erkek Lisesinde okudum. Haftalık iki ayrı okul gazetesi çıkarıyordum. Sonra, elimde olmayarak, Gazi Eğitim Enstitüsünü bitirdim. Yedi ay Türkçe-Müzik öğretmenliği yaptım. Bıraksalar daha da yapacaktım. 1951'de DP'nin hışmına uğradım. Öğretmenlikle birlikte bir sürü şiir, hikâye ve tiyatro denemeleri de güme gitti. Hapisane, çanta sırtta askerlik, işsizlik derken, yıl 1954 oldu. Arzuhalcılık yaptım, dâva izledim, resim yaptım, toprakla*

uğraştım, hayvan yetiştirdim, odun kırdım, şiir yazdım, hikâye yazdım, radyofonik piyes yazdım, kendime yaramayan cinsinden akıl da sattım. Gezdim, halkı dinledim ve inadım inat, yaşamaya çalıştım. 27 Mayıs'tan hemen sonra Akis Dergisine girdim. Çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, mizah öyküsü, fıkra, inceleme vb. yazmaktayım. İyi bir mizahçı, iyi bir şair, iyi bir tiyatro yazarı olmak.. işte bütün derdim bu! Her işin ustasına saygım büyüktür. Halkımı seviyorum, dilimi seviyorum. Ülkemin geleceğine inanıyorum. Sanatçı olarak dilediğim kadarını veremediğim için utanıyorum...."

Bence önemli iki öykümü hemen yayımladı Usta: Bıyıklar Konuşuyor ve İtin Ağası. O yıl, Akbaba'da, belki hiç yayımlanamayacak daha başka öykülerimi, Aziz Nesin, kendi aydın dürüstlüğüyle, koydu gazetesine..

Fakat, anladım ki; moral anlamda seni asıl doyuran etkinlikler; o yıl ve ertesi yıl, Yön'de ve Sosyal Adalet'te ardı ardına yayımlanan, siyasal ve toplumsal içerikleri daha belirgin yazılarındır. Benim uzaktan da olsa, daha bir bilinçle izlediğim bu dönem; senin için meğer, sonraki verimli yıllarına, önemli bir başlangıçmış:

Bir çığ gibiydi! dedin; önceleri, yılda bir iki yazım yayımlansa mutlu olan ben, artık ünlüydüm! Yön'de, 14 Mart 62'den, 63'ün 20 şubatına dek, hemen hemen aralıksız her hafta, 300'ü aşkın uzun ya da kısa fıkrayı, 'Öhhööö!' genel başlığı altında verdim. Ayrıca, yine Yön'de; Haydari Kampı'nı, İlyada'nın en yeni çevirisini, Sartre'dan ve B. Russell'dan Çağımızın Gerçekleri'ni tanıttım..

- Dahası, dedim; Balaban gibi, Sakallı Celal gibi.. toplum içindeki ilginç kişilikleri âleme tanıtan yazılarını unutmayalım! Ayrıca, 62 kasımında, yine Yön'de yayımlanan Efendiler.. şiirin, gelmiş geçmiş en özgün Mustafa Kemal şiiridir bence:... *kim söyler bu türküyü kim düzer bu ağıdı kim/ ve kim varmış barışa elyordamıyla!*

Evet.. O iki yıl boyunca, kırda kentte, okuyorum diye gezen nice kişiyi kahkahaya boğdum diyebilirim.. Ankara'ya yolu düşüp de beni Akis'te yakalayanlar, bugün bile, selam

yerine, şöyle bir 'Öh höööö!' ile girerler kapıdan!

- Bak; Yön'den ansızın ayrıldın.. Bir açıklama da yapılmadı ayrıldığına ilişkin?

- Çok basit bir nedenle ayrıldım! Az önce saydığım onca yazıya karşılık, cebimde gerçekten meteliğin olmadığı bir gün, Doğan Avcıoğlu'nun kapısını çaldım.. desem, ne dersin?

- Sana bir şey demem de; Avcıoğlu ne yaptı, merak ederim!

- Kardeşim Korkmazgil, dedi, biz her önüne gelene para ödeyecek olsak.. Oo-hooo!

-.....?

- Başımdan kaynar sular döküldü sanki! Çektim kapıyı, çıktım gittim.. Gidiş o gidiş...

- Çok uzağa gitmedin; Parti'nin Sosyal Adalet'i seni bekliyordu..

Evet. Gerçi yine parasız yazacaktım; hiç olmazsa, aramızda çelişki olmayan adamlarla çalışacaktım bundan böyle...

Ve ilk olarak 'Kocabebek', Sosyal Adalet'in ortasına gümm diye düştü: *bu demir / divriği dağlarından/ ben söktüm ulan ben söktüm!...*

-' Ööhhööö!' başlığını Sosyal Adalet'e taşımadın?

- Hayır.. Bu, gazetenin teknik ve estetik gidişiyle ilgili bir sorundu, üstünde durmadım. Dikkat ettinse, bu kez uzun yazılarım, kısa fıkralarım, taşlamalarım.. rahattı, kendi evimde gibiydim çünkü.

- Katılıyorum..

- Dostlar arasındaydım yine; ama iş, kendi işimizdi; ne yapsak Parti'ye süt olacaktı.. Aslında, her iki yerde de, zevkle yazabilirdim, soluğum yeterdi buna; yazık ki Avcıoğlu, onurumla oynadı, bağışlayamam!

Bu çelişki nerden geliyor biliyor musun: Sen kendi gelişmenin basamaklarını, bu entelektüellerin gözleri önünde ağır ağır çıkmış değilsin! O değin zorlu bastırmasaydın bileğinin gücüyle; aralarına alacaklar mıydı bakalım seni? En güzeli; ansızın, birdenbire, mısır patlaması gibi çıktı önlerine şiirlerin!

Başka bir şey sordum:

İki adı birleştirmeyi düşünmüyor musun; bana kalırsa derim ki, şaşırtma okuru!

- Sanırım, gide gide oraya varacak ipin ucu..

Ekledin:

- Çaltı'daki 'İş Olsun' başlığını değiştirdim; 'Pardon' dedim bu kez.

Gecenin bir vakti, ben tam uyuyalım artık.. diyecekken; önüme bir kucak dergi ve gazeteyle bir tomar mektup bıraktın:

- Belki bir daha dönemeyiz, bunlara da bak!

Şükran Kurdakul, bir 'Soruşturma' başlatmış Ataç'ta. Senin yanıtın, 62'nin ağustosunda çıkmış, görmemiştim; düşüncelerini, gecenin o saatinde, seslice okudum. Sen, yatağına uzandın, gözlerini kapayarak dinledin beni. Yüzündeki ilgi, başucu lâmbasının ışığında öyle canlıydı ki; söylediklerini benim nasıl karşılayacağıma önem verdiğini o zaman anladım: *"Sanatın söz cambazlığı; sanatçınınsa, 'efendi'nin masalcısı olduğu günler geçti!"* diyerek dalmışsın söze: *Köleliğin çamurunda çırpınan 'insan'a savaşma gücü, kurtulma umudu veremeyen sanata sanat demiyoruz biz. Evet, sanatın amacı güzel'i aramak, güzel'i bulmak, güzel'i yaratmaktır; doğru, ama niçin? Bugün kapitalizmin köpek-dişi haline gelmiş bilim ve tekniği, 'insan'ın kurtuluşu yolunda kullanmaya çalışıyoruz. Nasıl olur da sanatçıyı başıboş, sorumsuz, ciddiyetten uzak bir kimse olarak görürüz? Bence sanatçı, yurtyönetiminde en büyük, en güç*

görevi yüklenmiş kimsedir. Yalnız, bu görev ona devletçe, yasalarla, baskıyla yüklenmiş bir görev değildir. Bu görevi o, kendi kendine yüklenir. Bu görev süreklidir; bir bakıma sanatçının yaşamının ta kendisidir...

Sanatçı kurşuna dizilir, sanatçı ipe çekilir, yapıtları yakılır, toplattırılır; sanatçı yurdundan kaçmak zorunda kalır... Niçin? Sanatçı evrimcidir; sanatçı yaşadığı toplum düzenini zorlar; sanatçı yaratıcı huzursuzluğunu topluma aşılar; sanatçı, duruk düzenden iğrenir, onu sarsmak, onu yürütmek, onu götürmek ister de ondan! Ben sanatçıyı, sürekli gelişme halinde olan toplumun ileri ucu sayıyorum. Sanatçı, 'bugün'e göre yıkıcı, ama 'yarın'a göre yapıcıdır. Yığınların kafasında karmakarışık uyanmış istekler, özlemler, eğilimler, sanatçının bilinç ve estetik süzgecinden geçerek biçim alır ve toplumun malı olur. İşte sanatçının yaratıcılığı ve görevi burada başlar. Düşünülsün ki, onun konusu 'insan'; anlatım aracı ise, insanın en büyük yapıtı olan 'dil' dir. O bu dili, 'iyi bir yarın' ve 'insanın kurtuluşu' için kullanmak zorundadır. Bundan büyük görev, bundan büyük sorumluluk mu olur?

(...) Sanatçı özgürdür, sanatçı bağımsızdır.. deriz; bunlar bence önyargılardır, alışılmış lâflardır. Sanatçı neden bağımsız olsun? Yaşadığı çağın, toplumun, çevrenin koşulları ve sorunlarıyla her gün yüzyüze gelen bir kimse, nasıl bağımsız olabilir? (...) Sanatçı neden özgürmüş? Efendi-köle ilişkisinin sürüp gittiği bir toplumda özgürlükten sözedilebilir mi? Önce bağımsızlık ve özgürlüğün yeniden tanımını yapmamız, ondan sonra da sanatçıyı yerine oturtmamız gerekmektedir. Sanatçı, her çağın özgürlük ve bağımsızlık anlayışıyla bağlıdır. O kendini isterse çağından, gününden kopmuş saysın, bu bir fanteziden öte gitmez. Şu halde sanatçı, her şeyden önce, yaşadığı günün bilincine varmış kişidir. Bu da onu, ister istemez, göreve ve sorumluluğa iter. Hiroşima'da patlayan atom bombasının acısını yüreğinde duymayan sanatçı, sanatçı değildir. O halde? Kurşun, bir kişiyi öldürür. Fakat sanatçı, eğer gerçekten

sanatçıysa, milyonları yüreklendirir. İşte görev, işte sorumluluk! Sanatçı hiçbir zaman, bugünkü kadar sorumluluk duymamıştır. Bu, sevinilecek bir gelişmedir. (...)"

Bir soru, 'sanatçı-siyasal parti ilişkisi' ne ayrılmıştı: *Sanatçının siyasal bir partiye üye olmasını doğru bulmuyorum. Çünkü, herhangi bir partiye üye olan sanatçı, daha baştan, o partinin ilkelerini ve amacını kabul etmiş sayılır. (...) Sanatçının amacı, iktidara oturmak değildir. Sanatçı, kendi kendini aşmak zorundadır. Basbayağı bir bağımlılığın sanatçılıkla ilgisi yoktur. Hem partisinin iktidara gelmesine çalışan, hem de kendi türküsünü söyleyen sanatçı, olsa olsa bir iki-yüzlüdür..."*

Burda durdum ve bekledim. Şu anda, sen de, Türkiye İşçi Partisinin üyesiydin. Gözlerini açtığın gibi doğruldun;

- Çok haklısın! dedin; ben parti üyesi olmakla, kendimi asla bağımlılaştırmadım! Eğer, ölesiye inandığım özerklik ile, bu halkın özgürlüğüne giden süreç; bu köprüde, bu 'geçiş' gününde örtüşüyorsa; kendime, bu demek sanatıma saygım gereğini gözardı etmeden; topluma, ve elbet tarihe karşı görevimi yapabilmem için sıvamalıydım kollarımı..

Bu, bir bilim adamı için de geçerlidir.

Kaygılarımı açığa vurdum:

Ya bu 'geçiş süreci', çok uzayacak olursa.. ya özgürlük adına yola çıkan Parti de seni sınırlamaya, yönlendirmeye kalkar ve hele, sana, asla yerine getiremeyeceğin buyruklar verirse?

O zaman, eyvallah! Gözümü bile kırpmam, çarparım kapıyı! Benim bir tek 'kalem'im var; alır, çıkar giderim..

Derginin son sorusu şuydu: Bu düşünceler önünde, Türk sanatının ve sanatçısının bugünkü durumuna bakarak, neler söyleyebilirsiniz?

Yeniden uzandın ve kulağını bana verdin: *Kişiliği ve ünü saçmalıkta arayan birkaç sanatçıyı geçersek; Türk sanatçıları genel olarak, yönlerini seçmiş durumdadırlar. Ne dediklerini, ne demeleri gerektiğini hemen hemen biliyorlar. Saçmalıkla dikkati çekmeye çalışanlarsa, güçlü sanatçılara hammadde olmaları bakımından yararlı sayılabilirler! İnsan emeğine saygı duyulmaya başlandığı gün, Türk sanatı ve sanatçısı da gerçek yerini alacaktır. Ekonomik sarsıntının politik sarsıntı diye yutturulmaya çalışıldığı günlerde yaşıyoruz. Sanatçı kendini baskıda duydukça, uykuya sığınıyor, sayıklama yoluna gidiyor. Buna karşın ben, Türk sanatının olumlu yönde geliştiği kanısındayım. Kazanılan olanaklarla ilerde güçlü yapıtlar verileceğine inanıyorum..."*

Baktım, uyumuşsun. Yavaşça girdim yanına. Dün geceden daha sıcak bir sarılışla döndün bana doğru.

Geçen yıl senden ardarda şiirler yayımlayan Ataç, senin için, nasıl bir yargı iletmişti okurlarına: " Halkçı aydın niteliğini yitirmeyen ozanlar; (piyasaya) sürülmek istenen geçici ve tutarsız akımlara karşın, batıdan öğrendikleri sanat değerlerini ulusal yapımız içinde birleştirerek, gerçek Türk şiirini kurma çabasındadırlar. (...)

Son yıllarda getirdiği coşkun şiirlerle kişiliği beliren Hasan Hüseyin'in, bu anlayışın yeniden kazanılmasında öncü olacak ozanlarla birlikte, gittikçe daha da kendini bulacağını umuyoruz..."

Uykuya geçerken, güldüm kendi kendime:

- Umuyorlarmış!

...bir şey var anlamadığım bu yezit yalanlarda / yarınsayarın benim beyoğlubeyler/ ya siz kimsiniz/ kimsiniz ey şimdi müzelerde yerleri belli / eski beyler yeni beyler bey eskileri!

Ertesi sabah, sen çalışmaya gittin; ben çöktüm mektupların başına: Bedrettin; sana yazmadığı "bir yıl üç ayda" bir sürü yer değiştirmiş İtalya'da. "Ölüm kalım" başvuru ve bek-

leyişlerinden sonra, Perugia'da tutunabilmiş. Bugünkü İtalyancadan başka Lâtin dili de öğrenmek zorundaymış. Senin aracılığınla, Türkiye'deki gazetelerin birinin yurtdışı spor, siyasa ve sanat muhabirliğini yapmak istiyor, şiir "deneme"lerini göndermiş yine; "başını ağrıtmayacaksam bakıver" diyor. "Senden hiç yanıt beklemeden yazıyorum," diyor; " ama biliyorum ki, seni tanıyan hiçkimseyi boşvermezsin sen"!

Yalnızlık kötü şey; buralarda insanın bir dinleyeninin olmaması kötü.. Ya sen ne âlemdesin? Malûm, son soluğuna dek çalışıyorsundur..."

Bedrettin'e ve onunla aynı odada kalıp sana güzel kartlar yollayan Akın Çubukçu'ya 27 Ekim 62'de yazdığın mektubu Yön'den postalamışsın: *Son mektubunuzu birkaç gün önce aldım. Gözlerim dolu dolu oldu. Sizin yerinize başkası olsaydı bu durumda bana mektup yazmazdı. Ama siz beni tanıyorsunuz. Sizleri unutmadığımı bilmeniz beni duygulandırdı. Türkiye'den ayrılalı bunca zaman oldu; çat mektubunuzu aldım, çat selamınızı.. (...) Bazı nedenler vardır ki, yalnızca yaşanır, anlatılamaz. Hele yazıyla hiç.. Oysa biliyordum orada nasıl bekleşip durduğunuzu.. Bir yılım çok kötü geçti. Hele bu yaz, hayatımın en kötü yazı oldu. Yazamadım, düşünemedim, kimseleri arayamadım. Yeni yeni havama kavuşuyorum (...). Türkiye'de sanat hareketleri pek cansız. Hele bu yaz, sıfırdı. Belki soğuklarla birlikte biraz.... (....) Siyasi dergi ve gazetelerden Yön, Zübük, Barış Dünyası ve Akbaba var. Yön, sosyalist. Ben yazı kardosundayım. Her hafta oraya yazmak zorundayım. İşlerim başımdan aşkın. Zübük, siyasi mizah gazetesidir, Aziz Nesin çıkarıyor. Onun da yazı kadrosundayım, iki aydır yazamıyorum. Elim değerse yine başlayacağım. Barış Dünyası aylıktır ve gericidir. Ben yine Akis'teyim, yenile anlaşma yaptık. Az kaldı ayrılıyordum. (...) Bedri; Yön'le senin için konuşmuştum, olur demişlerdi; eğer vaktin varsa ve istersen, İtalya'dan kültür sanat haberleri ve hattâ tipik siyasi haberler gönderebilirsin. (...) Yalnız para ödeyemezler, bunu bil. (...) Malûm, Türkiye'de sol gazeteler*

pek satamıyor, bu yüzden de yazı parası ödeyemiyorlar. Yaşatmak için direniyoruz. (...) Her hafta adına bir Yön gazetesi yollatırım. Bak, onu da belirteyim, Türkiye'de birkaç gazete dışında, gazetelerin durumları hiç de iyi değil. Çalışanlar, birkaç ay maaş alamıyorlar. Atıf Cengiz Öncü Gazetesinde, gazete pek satmıyor, sıkıntı çekiyor çocuklar. Nasıl, durumu anlatabildim mi? Hoşuna giderse hemen kaleme çök ve acele yolla. Ben de elimden geldiği kadar sana ve Çubukçu'ya yazarım. Belki bu kış biraz derlitoplu olurum. Sinema tiyatro eğlence yok bizde. Bu sezon bir tiyatro vereyim dedimdi, olmadı... Posta ücreti çok tutmasa, sizlere arasıra birşeyler yollamak isterim. Ne var ki, dışı içinden pahalı oluyor, yapamıyorum. Son zamanda bütçem de iyice sarsıldı. Ankara'da iki ayağımızın üzerinde durmaya çalışıyoruz. İşte bizim hayatımız! Saat gecenin 12'si. 3'e kadar bir öykü, bir de kitap incelemesi yazmak zorundayım. Gözlerinizden çok çok öper, başarılar dilerim sevgili kardeşlerim. Benim kusuruma bakmayın. Sizleri asla unutmuş değilim. İçtenliğinize bin teşekkür!."

Bu bir karbon- kopya mektuptu. Mektuba attığın imza, derinden sarstı beni. Yine Hasan Hüseyin, elbet; lâkin, nasıl demeli, imza değildi de sanki, çırpınan, koca bir kuştu.! Uzun uzun baktım ona; ondan önce, hiçbir yere böyle, canevinden fırlamış gibi bir imza atmış olamazsın.. Ondan sonra attın mı, bilmiyorum.

Aziz Şairim, diyor Ayhan Hünalp, (...) Yaşamamız gibi, haberleşmelerimiz de hep aceleye ve güme gidiyor. Yazayım diyorum; elim değse gönlüm kırık oluyor, gönlüm düzgün olsa, kafam bozuk oluyor. (....) Yön'ü, çıkışından bu yana, hep sevdim. 2. sayıda, 'bildiri'nin tamamını okumaya vakit bulamadan, derhal imzamı... (...) Dergi, hiç kuşkun olmasın, sosyal adalet ve alınteri tarihimizi inceleyenlerin vazgeçemeyeceği bir kaynak olacaktır. (...) Şimdi.. elliki günlük oğlum Aybars, Türkçenin berrak şiirlerini yazan ellerini öper. Uzat gözlerini..."

Yusuf Ziya, yorgun:" Sevgili Korkmazgil; bu mektubu, eski harflerle, hastanede yazıyorum. (...) Sana söylemek istediklerim var. Dinlene dinlene yazayım. Ben senin yaşından uzun yazı hayatı olan bir insanım. Hoş karşıla.. Hikâye, belkemiği olan yazıdır. Eğer belkemiği kırıksa ayakta duramaz, iki büklüm olur... Sen, sahiden cevheri olan gençsin. Gören gözün, duyan kalbin, konuşan dilin var; ama sabrın yok. Konuyu buldun gibi oldun mu, hemen yazıyorsun. Söylemek istediğin şey, tam dile gelmiyor, siste manzaralar gibi.. Hikâye, hele mizah hikâyesi, tam aydınlık ister. Buna bir örnek vereyim senden: Bıyıklar Konuşuyor isimli hikâyen.. Sen onu önce bana yolladın. Güzeldi. Bir meselemize dokunuyordu. Ama dağınıktı. Sonlarını değiştirmek lâzımdı. Bunu sana yazdım. Galiba doğru buldun, değiştirdin, oldu. Ama tam olmadı, az oldu.. Çaresiz gene koyamadım. Geçenlerde bu hikâyeni bizim Aziz'in gazetesinde gördüm. Son kısmını yeniden değiştirmişsin. Hikâye, sağlam bir belkemiğine kavuşmuş, dipdiri ayakta duruyor. Şu halde ben, lüzumsuz titizlik yapmamışım, haklı imişim ki dediğimi kabul etmiş, hikâyeyi üçüncü defa değiştirip yeniden yazmışsın. Yalnız, bir küçük haksızlık var: Haklı tenkidimi kabul edip hikâyeyi hikâye bütünlüğüne kavuşturduktan sonra, yine bana göndermemiş olmandır.. Eh, buna da yaşımın verdiği hoşgörürlükle, 'gençlik' der geçerim. Hemen şunu açıklayım ki, Zübük'e yazma demek aklımdan bile geçmez. Aziz, daima Akbaba kadrosunun başındadır ve başında kalacaktır. Her zaman bize hikâyeler yazacaktır. Eğer ihtiyaç olursa ve gücüm yeterse, ben bile onun gazetesine yazarım. Yoruldum.. Gözlerini öper... (...), hikâyeler beklerim."

Yusuf Ziya; şu geçtiğimiz '63 baharında da, şunları yazmış sana: " Defterimdeki not eskidi: Sana mektup borcum var. Yazamadım yazamadım yazamadım. Nasıl Bey Oldum, güzel; dizildi (...). Aynalılar Takımı da güzel, başlığı yapıldı, dizildi (...). Bir üçüncü yazın var, ben daha okumadım, oğlum okudu, güzel diyor; kadınlı bir hikâye imiş.. Onu da koyacağız elbet. Bizi unutma. Gözlerini öperim..."

Gürün'deyken; pek çok dergiye ulaşamadığın, satınalabildiklerini ise, 'yutar gibi' okuduğun, dişe dokunur tüm yazıları didik didik ettiğin anlaşılıyor. '60 öncesi, başkalarının yazılarının boş yerlerine sayısız notlar düşüyormuşsun; senin, birçok dergide birden yazmaya başladıktan sonra, aynı titizliği, yayımlanmış kendi yazılarına uyguladığın göze çarpıyor: 58'de Karikatür'de, 59'da Taş-Karikatür'de, Akbaba'da, yine 58'de Dolmuş-Karikatür'de.. çıkan yazılarının altlarını çize çize, hem dizgicileri-düzeltmenleri-baskıcıları, hem de kendi kendini kıyasıya eleştirmişsin. Öykülerin, taşlamaların, fıkraların.. eskiden yeniye doğru, belirgin bir düzey gelişmesine yükseliyor. Bunun gibi, resimlerini de, boy sırasına dizersek; duruşun, tavrın, bakışların.. liseden bu yana değişmiş, olgunlaşmış, incelmiş! Dün akşam ben fotoğraflara, herbirinin üstünde dura dura bakarken; sen de kendini, baştan sona inceliyordun:

- Adana Erkek Lisesi, deyip gülüyordun; duvarlarından en çok atladığım, bekçilerini en çok atlattığım okuldur! En haylaz olduğum, aşkı en derinden ve en fazla yaşadığım, ekin tarlalarında seviştiğim, Seyhan'ında mevsimlerce yüzdüğüm Çukurova'dır orası!

En uçarı çağım benim!

'63 yılının ilk yarısı; Roma'daki gençlerle en çok yazıştığın dönem olmuş. Bedrettin'in elyazısı değişmiş artık, imzası da değişmiş. Kendine bir güven gelmiş ki, çok güzel bir güven.. Artık ellerinden değil, gözlerinden öpüyor senin. Güzelim Bedrettin! İlk mektuplarına göre, gerçekten açılıp saçılmış. Diyor ki: " Türklerden yana zenginiz burda. Af buyur, bilmem neyini sallasan Türk'e değiyor!"

Uzun şiirler yazmış Bedrettin, eklemiş mektuplarına; senin görüşlerine sunuyor herbirini: " Şu son zamanlarda (...) tüm yazdıklarımı boşuna yazıyormuşum gibi geliyor. Kendisine okuduklarım anlamıyorlar, ileri geri konuşuyorlar, sinirlerim geriliyor, bırak diyorum kendi kendime; sonra, yeni bir

çabayla güç buluyorum, yazmaya başlıyorum.. (...) Yorulmanı istemiyorum sevgili ağbiy; salt, yazmaya devam et, veya, bırak yazmayı, iş kalmamış sende..de! İstediğim bu. Bilsen ağbiy, o kadar yalnızım ki.. Her taraf, her şey ve herkes yabancı. Dillerinden anlamak, onlara dille uymak bir şey ifade etmiyor. Kişi ancak yurdunda mutlu olabilir. (...) Sevdiklerimden mektup geldikçe, anlatamam nasıl sevindiğimi..."

Şubatta, Martta, Nisanda.. İstanbul'dan, Sosyal Adalet'in yazı işleri müdürü Turhal Tükel'den üç mektup almışsın: "22 Şubat 63: Genel olarak gönlünüzün Sosyal Adalet'ten yana olduğunu biliyorum. Fakat Yön'le olan özel durumunuz, çözümde bazı güçlükler çıkarabilir. (...) Ben sizin yalnız Sosyal Adalet'te yazmanızı isterdim. Fakat bu isteğimin karşılığını da teklif edecek durumda ve olanakta değilim. Geçer deyimle profesyonel bir yazara (dergi) kazanç sağlayıncaya dek- ücretsiz yazma teklifinin güçlüğünü biliyorum. (...) Sosyal Adalet'in hayata çıkışını, kendi çıkarımdan çok daha değerli buluyorum. Bu konuda sözü uzatmak beni sıkıyor. Cevabınızı bekliyorum. (...)"

İlk sayıdan başlayarak her hafta yazmak üzere, olumlu yanıtını derhal vermişsin.

"17 Mart 63:....İki gecedir uykusuzum. Fakat şimdi mutluyum. Gözüm dünyayı görmüyor.(...) İnsanın sırtındaki yükü şöyle, 16 sayfalık bir gazeteyle atmış olması, aylardan beri sancısını çektiği bir oluşa tanıklık etmesi, gerçekten mutlu bir olay. 'Kuzguna yavrusu..' örneği, Sosyal Adalet'i dünyanın en güzel gazetesi gibi görüyorum. Bakalım size de öyle gelecek mi? (...) Sosyal Adalet sayfaları bünyesinde, ilk sayının büyük keşmekeşi de hesap edilmek koşuluyla, yazınızın, elden geldiğince değerlendirilmeye çalışıldığından emin olmanızı rica ederim. (...)Kocabebek şiirinizi, sanatçılar adına yöneticilerden Selahattin Hilav'a teslim ettim. Bu konuda bildirdiğiniz titizliğinizi de ekledim. En kritik günlerde Hilav hastalandı. Sanat dışı yazıların ağır basması, sanatçıları çekingen yaptı. (...) Kardeşim, çok rica ederim, zararı Sosyal

Adalet'e dokunacak duygusallıktan uzak kalmaya çalışınız. Yön'den, karşılıksız Sosyal Adalet'e gelişiniz, herkesi sevindirmiştir. Ayrıca, Sosyal Adalet'e gönderdiğiniz fıkralar, gerçekten nefis şeylerdi (...)."

"23 Nisan 1963:... Konuşmak; daha başka ne yapabiliriz, nasıl daha iyi çalışabiliriz, bunları konuşmak gerek. Olmuyor, sen orada ben burada yutulmuşuz (...). Şiirinin gözüne çöp batması, fazla sakınıldığından olacak! Düzeltme koymak, işleri büsbütün karıştırır gibi geldi bana. İnşallah bundan sonrakiler hatasız çıkar (...)."

Şükran Kurdakul; Ataç'ın 1 Aralık 63'te çıkacak sayısı için, o günlerde sorular yollamış sana. Akşam; sen onları yanıtlarken, ben de Ressam Balaban'ın mektubunu okudum: " Canım Kardaşım, Koca Şairim! Beni bir kerre eline geçirsen, mutlaka döversin; ulan dersin, okumasını bilen de yazmasını bilmen mi? Ne kadar da beraberiz halbuki! Gene dün akşam karşımdaydın. Kadeh kaldırdık içtik. Sen her zamandan daha çok içtin. Oh be... Sevişmek ne beter şey! Hep ordasın sanki, Ulus'ta, kucaklaştığımız yerdesin.. (...) Bir tek tablo satmadan dönüyorum İzmir'den. Hiç de üzgün değilim. Sanatçı demek, cömert insan demektir. Habire verir. (...) Nasıl unuturum Remzi İnanç'ı; güler, boynunu büker de güler kardaşım benim. Corç Hakkı'nın sergisine nasıl sevindim! Herhalde eyi olmuştur? Yalçın da yalçındır ha, hem de Ceridoğlu! Ula bıçak gibi delikanlı.. Sergimi beraber hazırladık. Ahmet'in büyük halleri.. derviş gibi oğlan.. Geceleyin bir çıktı mı yollara, gider de gider. Çeviren olmazsa daha da gider. Şapkası elinde, bir eli arkada, uzun bir adam ve de burnu kırmızı; bil bakalım bu kim? Halil Aytekin! Ya Reşat Titiz.. Güleryüzü ile, gelir karşıma dikilir, güler habire hayalimde. Mehmed Kemal'e gelince.. boynuyamuk keraneci, güler gözlüklerin ardından; güler de yalan söyler dürzü, kazete yollayacan deye! Ne kadar da arkadaşım, yani kardaşım var benim! Hiçbirini ötekinden ayıramam. Hepsine birer birer selamımı söyle. Aman Yarabbi, Tahsin Saraç, kara aslan gibiy-

di o akşam. Ne güzel aydınlatıyordu soğuk geceyi. Ceyhun Atuf, ne yumuşak sevimli gözlerini kırpıştırırdı. Atalay, düzenli ve kibar.. Her şeyden emin bir biçimde durur gözümün önünde. N'olur kendine söyle, yalancı çıktım, 150 lira borcumu ödeyemeden geldim ona. (...) Mektubunu Seçköy'e yaz, Bursa dersin. Şimdi Samim Kocagöz geldi, sana çok selamı var, yazıların çok beğeniliyor, ellerin dert görmesin. Halis Bey karşıma öyle bir çıktı ki korktum, yahu Halis Bey unudulur mu, onun deyimlerini hiç unutmuyorum. Kati kati geliyor dilime. Sami Gürel geldi şimdi, o da benim kanıda, şiirlerini yolla da resimleyeyim. Kendimiz çıkaramazsak Şükran'a çıkartdırırız. Ben Samim Kocagöz'ün yeni romanını resimlemek için okuyorum şimdi. Geçen gün Efes'e gittik, Samim Kocagöz'ün otomobili var. Sami senin yazıyı okuyordu, nasıl dedim, hiç kimse böyle yazı yazmadı şimdiye dek... dedi. Selamı var Sami'nin. (...)"

Ben Balaban'ı bitirdiğimde sen de Kurdakul'a yanıtları bitirmiştin. Okudun ve zarfladın: İlk şiirin... sorusunu kısa kesmişsin: *" Ya 46, ya 47.. Hangi dergiydi, unuttum gitti. 951'deyse, Demokrat Parti geçti yayımlanmamış şiirlerimin üzerinden! Buna göre, 59 Şubatında Dost'ta çıkan Ağustos Şiiri'ni 'ilk' sayıyorum."*

'Estetik kaygılar'ını sormuşlar sana: *Estetik yönden kaygısı olmayan sanatçı, sanatçı olamaz bence. Konunun ön plâna geçmesinden, imge baskınından, yapı ve doku çürüklüğünden, salla-savur olmaktan, bütünlüğü sağlayamamaktan, saçmaya düşmekten hep korkmuşumdur. Şiiri eskiten, bence, dilden çok doku çürüklüğüdür. Hep yoklarım kendimi: Bu dille en güzel nasıl söyleyebilirim, nasıl boşalabilirim? Şiiri eskiten, çürüten ögeler bilinirse, şiiri kurtarmak kolaylaşır..."*

Bir yerde, ben toplumcu şairim.. demişsin, toplumcu şair sözünden ne anlıyorsun? diyorlar: *"Toplumda emeğin en yüce değer olduğunu savunan, insanın insan tarafından sömürülmesine, insanın insana kulluğuna başkaldıran, insanlık onurunun ancak böyle kurtulabileceğine inanmış olan, kişilerin ve yığınların kafasında 'insanca bir düzen'in özlemini*

uyandıran ve böylesi bir düzen için kişiye ve yığınlara direnme gücü, savaşma gücü veren şair, toplumcu şairdir. Sömürge düzeninde alışkanlıkların, tutuculukların, bağnazlıkların karşısındadır toplumcu şair.. Ben toplumcu şairim.. demek yetmez elbet; bu, işin başıdır. Önemli olan, bu yolda sanat ürünleri koymaktır ortaya. Toplumcu estetiğe, ancak bu ürünlerle varılabilir..."

Kalktın, şöyle bir dolandın;

- Bir çay yapayım mı? dedin.

Bırak, ben yapayım.. Sen de yazdıklarını bir iyice gözden geçir!

Dönüp geldiğimde; tuttuğun ve tutmadığın Türk ozanlarını sıralıyordun yeni baştan. Şunlar toplumcu, şunlar bireycidir.. diye ayırmıştın. Üstüne ekliyordun:

- Ama.. Kimi şu yanıyla, kimi bu yanıyla, toplumcu akımın içindedir.

Türkiye İşçi Partisine üye olmanın nedenlerini kurcalayanlara da bir çift sözün vardı doğrusu: *" Toplumun mutluluğundan paylarını almak için çırpınan insanların arasında yaşıyorum kardeşim. Onlardan kopamam. Kişi, dediğini yapmalı. Ben halkımın sosyal adalet içinde yaşamasını, mutlu olmasını mı istiyorum? O halde, bir sanatçı olarak, bunu en kısa zamanda gerçekleştirmek zorundayım. Nasıl, neyle olur bu? Ancak bir örgüt içinde çalışarak, o örgütün gelişmesine yardımcı olarak..."*

İkide bir soruluyor: Neden Kavel?

- Kavel grevinden hemen sonra başladığım bir Kavel Destanı vardı elimde. Daha sonra tamamlamayı düşünüyordum. Kavel Grevi, yurdumuzdaki en mutlu olaylardan biridir; emeklerini korumak için direnen o emekçiler, aslında, ciltler dolusu söz söylemişlerdir bize! Bilmiyorum; belki, Kavel'den hızlanan öteki direnişleri de içine alan gerçek bir 'destan'a varabilir şiirim bir gün?

Mizah öykülerinde Hüseyin Korkmazgil adını kullanageldiğin halde, şiirlerini yayımlarken adını Hasan Hüseyin olarak kullanmayı neden düşündüğünü de okurlarına açıklamanın sırası gelmişti artık:

-Şiir adımın Hasan Hüseyin olmasını Salim Şengil istedi. Şiirlerimi Dost'a yolladığımda Şengil; sen politik yazılar da yazıyorsun, dedi, istersen şiir adın Hasan Hüseyin'olsun.

Zaten nüfustaki adım Hasan Hüseyin'dir.

Güldün;

Ben doğunca babam, elindeki Kuran'a yazmış: Hasan Hüseyin, 4 Mart 1927.

- Seni Mart Çocuğu!

- Ama mart'ta ölmek istemem!

Tanrı korusun!

Son bir soru - demiş Şükran Kurdakul- Türk Devrim Tarihinin oluşumunda sanatçının yeri ve önemi su götürmez; böyle olduğu halde, örgütlenmede hâlâ bir başarı gösterememiş olması, sence nedendir?

- Nedeni şu: Acemistan'a yakın oluşumuz, bir; Bulgaristan'a komşu oluşumuz, iki; zeytin ekmeğe fit oluşumuz, üç; devlet kapısından ekmek yiyişimiz, dört... Bizim hükümetlerin 'örgüt' sözcüğünü pek çok sevmeleri, bu yüzden kendi tekellerinde tutmaları, 'aman sen de' kafası.. Daha istiyor musun?

- Bunu aynen yayımlatacak mısın?

- Aynen!

O günlerde, Balaban gibi Behzat Ay'ın da kafası ve gönlü seninle doluydu. Şöyle diyordu sana 'salladığı' bir selamda: " Sanatın, toplum sorunlarına yönelmesiyle güçsüzleşeceğini ileri sürenlerin tam olarak karşısındayız. (..) Biz, ozanlarımızın Kavel, Gecekondu.. adlı şiir kitapları yayımlamalarını bile, salt toplumun sorunlarına açılan kapılar olarak görüyoruz. Şiirlerini okuduğumuzda da, özleri kadar biçimlerinin de yetkin, kusursuz olduğu sonucuna varıyoruz..."

Akis'te, basımı yakın olan Kavel'in duyuruları sık sık

çıkıyor.

Kitabımı, senden sonra Metin Toker'e imzalayacağım, dedin; hem onun bilgisi olmadan kuş bile uçmaz dergide, hem de, bunlardan gocunacak adam değildir o!

O akşam kucağıma; son iki yıl içinde Vatan'da ve Forum'da yayımlanan yazılarını da koydun. Forum'da, 15 Şubat 62'de çıkan uzun bir yazının bir paragrafını kendin okudun: *Doğu'daki vatandaş, yine bildiğiniz gibi, hela işini en uygar biçimde yoluna koymuştur: Sıkıştı mı, hemen kapıdan çıkar, oradaki küllüğe çömelir. İşini bitirdikten sonra da, oracıktan bulduğu ya da önceden hazırladığı bir tavuk teleğini, bir çöpü, bir tüyü kemal-i ciddiyetle dışkısının tepesine sokup kalkar. Kışsa, ayazsa, bildiğiniz gibi dışkı donar... Yazsa, sıcaksa... dışkı kurur; tepesindeki tüy, telek, çöp öylece kalır. Birkaç gün sonra evden bir kişi gelir, saplarından tuttuğu dışkıları götürüp ocağa atar. Ocak da bildiğiniz gibi; ülkenin, yüzyılın, kalkınma edebiyatçılarının, pembe gözlüklü politikacıların, çifte kavrulmuş milliyetçilerin, curnalcı tayfasının, onların uşaklarının, onların efendilerinin yüzlerini nura boğacak biçimde şavkla parlar. (...)"*

Gülmediğimi görünce;

-Dur öyleyse, dedin; yine Vatan'da, bundan bir yıl önce yayımlanan çarşaf gibi bir röportajını serdin önüme: *"Aliye Berger"* demişsin, *"Kasap Kâğıdıyla Şaheserler Yaratıyor!"*

Onu seviyorum, diye ekledin; girdim koluna; coşkuyla, bir değil birçok kez daha baktı benimle, kendi yapıtlarına!

Sonra, çıktım sergiden.. Gittim, kafayı çektim. Sıcağı sıcağına yazdım bu yazıyı.. Ekmek kavgam bu değin zorlu olmasa, 24 saat boyunca oturup yazmak isterim yazılarımı.. Beni bana bıraksalar...

Ailenden ikisini, bu gidişimde tanımış oldum: Ortanca kardeş Kadir ve en küçüğünüz Baylan Kız. Son akşam, dayanamayıp geldiler eve. Kadir, sana 'boyuneğmiş'

görünüşünde. Senin kiraladığın evde, çoluk çocuğuyla oturduğundan mı öyleydi; yoksa, senin yetkesel gölgende büyümüş daha küçük bir kardeş olmanın ezikliğini mi taşıyordu üstünde; bunu, sonraki yıllarda da anlayabilmiş değilim. Senden çok çekindiği her halinden belliydi.. Bu tutum, karışına ve minik kızına da geçmiş; onlar da sessiz ve kaçak davranıyorlardı.

Bu beni şaşırttı ama, ayrımsamış görünmedim.

Seni ben, özellikle yakın ilişkilerde ve günlük yaşantıda, nedense 'demokrat' değilmişsin gibi algıladım o gün...

Baylan, yeni gelmiş Gürün'den. Alışkın bir devinimle hemen, senin evyönetimini ele almış. Senden korkmuyor o, seviyor seni, üzerine titriyor. Anladım ki; Gürün'de, evin kadınlarınca çok seviliyordun!

Ağırbaşlı bir gençkız bu Baylan. Sessiz ve ciddi bir dikkatle gözlerinin içine bakıyor hep. Senin ne istediğinin, kendisince önemli olduğunu gizlemeyen; leb demeden leblebi mi demek istiyorsun, daha sen ağzını açmadan yerine getiren; senin birilerini azarlamanı daha baştan önleyen; zeki bir kadın korkusuzluğu onunkisi.. Becerikli, haklı ve saygılı. Temiz ve titiz. Belli başlı görenekleri incelikle taşıyor üzerinde. Seni kollayıp dururken, öyle içtenlikli ki! Doğrusu çok sevdim onu. Hakkındaki yargımı sana söylediğim zaman, gülümsedin:

- Baylancık.. Çok iyidir, çok olumludur.. Şükrü Baba uzaktaydı, ben mapusta, askerde.. Annem, okula göndermemiş yavrucağı. Bir beterdir Gülşan Ana; elinden gelse, beni bile yollamazdı okula!

Sonra, hep aynı hüzünlü gülümseyişle ekledin:

Ben, kişisel olarak, kızcağızın bu durumundan eziklik, acı, suçluluk duyuyorum. Ne ki, olan oldu bir kez.. Baylan ve birkaç gün önce evlenen Güler daha çok, diyebilirim ki yazgımı paylaştılar, sıkıntılarımı benimsediler; önümü açmak, beni biraz olsun ferahlatmak için ellerinden geleni yaptılar.

Aşk derecesinde sevmişlerdir beni; çok da acı verdim onlara.. Gık dediklerini görmedim..

Az çekmediler kahrımı; bir akşam çorbasını üç kez ısıttıkları, sonra da, artık bayatladı, onu biz yeriz deyip, yeni bir çorba pişirdikleri çok olmuştur. Yaz geldi mi; beni görmeye gelenleri olsun, bahçelerde kurduğumuz sofralarda ağırlanacak arkadaşlarımı olsun.. başta beni, hoşnut etmek için pervane olurlardı çevremde. Muska küçüklüğünde lâhana dolmaları, serçe parmak ucu kadar mantılar, özenle oyulup doldurulup kızartılmış içli köfteler , barbunyalı ekşiler, şekersiz kaymak gibi sütlaçlar, geleneksel Gürün yemekleri sayılıyor; ellerinden ne geliyorsa yapar, hele o gün bir resmimden filan bir parça para gelmişse, donatırlardı sofrayı. Benim isteklerim, buyruktu onlara göre; konuklarım, alışkanlıklarım, içtiğim rakı, çaldığım saz.. hepsi her şey kutsaldı gözlerinde.

Üçüncü sabah mıydı, dördüncü mü? İçimden büyük büyük kabaran bir mutlulukla uyandım. Pencerenden içeri, dosdoğru güneş doğuyor evet; ilkin, panodaki resimlerin gözlerine vuruyor ışık.

Şöyle bir döndüm. Sanki, öncesiz bir zamandan beri bir kadınla uyanıyormuşsun gibi dingin, açtın gözlerini. Açtın ve çektin aldın beni.

Dışarda, bir kahvaltı masası kurulurkenki sesler vardı.

- Beklesinler! dedin.

Uşak milletinin arasına dönme günüydü. Kendileri 'Uşşak' derler illerine: Aşıklar Diyarı!

Odandaki her şeye bir bir baktım. Resimler, resimler, karikatür taslakları, çini boyalar, karakalemler ve fırçalar, karton kutular, gazete kesikleri yığını, kitaplar, tozlu dosyalar.. Neden bilmem, gözeneklere dek egemen olan bu tozdan mı yılgı duydum, burkuldu içim. Hakkı Torunoğlu; sert, büyük bir kartona, siyah beyaz gri, bir resim yapmış suluboya: Kara adam,

bir duvarın dibinde, kendisi kadar uzun bir tüfeğe dayanmış; hangi aralıktan sızdığı belli olmayan, hayli iri, ama acıklı bir güneşe bakıyor. Az sonra, ya ölecek, ya öldürecek..

Senin 'Cezayiruna' şiirin düşündürmüş Hakkı'ya bu resmi: *bu kaçıncı afrika ey sömürgeci!..*

- Alıp götürebilirsin, dedin; bu resim artık bitmeyecek.. Bir gece, Hakkı'yla ikimiz bu odada içtik, birbirimize sarıldık ve ağladık. Kalktık, oynadık; çok içmiştik, daha da içtik. Cezayiruna'yı okuduk: *elimin dilimin dölümün özgürlüğü-lâf değil ey sömürgeci/ yatınca devler uykusu-doğrulunca gökgürültüsü...*

Sonra Hakkı, bu resmi yaptı; ağladı ve yaptı. Yarım bıraktı, dönemez bir daha.. Belki bu kadardır..

Sonra canlandın;

Aldırma, dedin; bunların hepsi görüntü. Odamdaki ilk 'gerçek' olarak, senin havanı koruyacağım..

Bir saniye sonra eşikten atlayacaktık. Ürperdim. Bugünden başlayarak önümüzde, kendi cılız ellerimizle kaldıracağımız bir dağ vardı sanki!

Saatim birkaç hafta önce bozulmuştu da; Ömer bana kendininkini vermişti..

- Çok büyük! dedin; onu çıkardın, senin 'atomik', zarif saatini taktın bileğime. Ömer'in saatini kendi bileğine..

- İşte nişanlandık! dedin. Eğildin; bileğimin saate değdiği yeri öptün.

Ben; duvardaki, o denli etkilendiğim panoya bir kez daha baktım. İkimiz de ciddi, kaygılı ve suskunuz. Lumumba'nın oğlunun resmi hiç gitmeyecek gözlerimin önünden. Elinde babasının, tozlar içinden aidığı şapkası.. O ne suskunluktu Tanrım! Neydi bakışlarındaki unutulmaz anlam, o kurumuş gözyaşındaki acılık, kara gözlü kadife tenli o küçük Afrikalının! ... *bir yanda zulüm yasalaşır silahların gölgesinde / bir*

yanda dağlar uğuldar....

Pencereden baktık. Güneş de vardı ama, belli belirsiz kar atıştırıyor gibiydi.

Yok canım, şakadır! dedin; bu yıl pastırma yazını da doğru dürüst yaşamış değiliz...

Ankara'dan Ağlasun'a hızlıca geçecektim. Belki annem de gelmek isteyecekti yeniden. Evcek, aklımız fikrimiz sende olacaktı; yine posta beklemek, en dokunaklı edimimiz olacaktı..

Ah, ayrılamazdık biz artık. Göğsüne bastırıp, inler gibi yineledin:

- Benim Azimem!

Yol boyu trenin şakırtısında, hep düşünecektim bu sahneyi.

Sonra, ince uzun parmaklarının saçlarımda, burnumda, ağzımın kıvrımlarında gezinişini...

Parmaklarındaki, çiğdem çiçeğiyle tütün karışımı kokuyu, o ayrılıkta mı duyumsamıştım, daha önce mi?

Evinin bir anahtarını da bana, törensi bir ağırbaşlılıkla uzattın:

- Karımsın, dedin; yaşamımın kadınısın bundan böyle!

Azıcık rüzgâr mı esiyordu, o ekim sonu Ankara'sında; mavi bir atkı getirdin öteki odadan, boynuma sardın.

İstasyona gelinceye dek hiç konuşmadık artık. Tren bizi bekliyordu. Kucaklaştık mı, anımsamıyorum, el salladık. Yerdesin. Tren gidiyor. Pencereden sarkmışım. Ellerimi bırakmak istemiyorsun. Kısa günün erken bastıran karanlığında, hızlanan trenin ve koyulaşmış bakışlarının çığlığını duyuyorum. Bir nokta gibi kaldın uzakta. Bir nokta gibiydim belki, gözlerinin eriştiği en son dönemeçte.

Ömer, ilk öğretmenliğine başlayacak. Ağlasun'un çevre köylerinden birine atansın diye çok uğraşmış babam.

Olmamış. Evimizde kalsa Ömer, sabah akşam motosikletiyle köyüne gidip gelse, diyorlardı; o zaman, Ufuk'la Barış'ı alıkoyacaklar, benim eylemlerimde serbest kalmamı sağlayacaklardı. Biliyorlardı ki; uzun süre, anneme bile değil, ama Ömer'e bırakabilirim çocuklarımı!

Ömer; Melli dağlarından ve Aksu çayından öteye, Kızıllı denilen dağ köyüne verilmiş. Aksu'da köprü yokmuş; ancak bisikleti omuzunda, yüzerek geçebilirmiş suyu..

Ağlasun'a gece vardım. Çocuklar ayaklanmış, beni bekliyorlar!

Kalalım, dedim, yarın sabah Ömer Dayıyı uğurlayalım, öyle gideriz Uşak'a..

- Demek Azu, dedi babam bana, öylesi bir çalkantıyla bitti Eylül ve Ekim, öyle mi?

Doğrusu, daha akıllı olduğunu sanırdım!

Necati, göz kırptı bana; aldırma, yola gelir.. dercesine.

Ömer, güzel bir mektup yollamışmış sana; beni nasıl anladığını ve ikimize birden saygısının ve bağlılığının sonsuz olduğunu bildiren bir mektup.. Okumuştum Ankara'da. Senin ne yanıt verdiğini merak ediyordum.

Önüme koydu mektubunu Ömer. Hemen yazmışsın, Ömer'e olan 'minnet' duygularını en başa almışsın:" *Ne büyük kalbin var, Ömer Kardeş; bütün iyilikler senin için olsun!"*

Duyguların sel gibi: *"... Babanı ikna et! Hayatımızın en büyük, en güzel kararını verdik biz. Ablanı tanıdığına göre, bunun ne demek olduğunu en iyi sen anlıyorsun demektir. Bu mutlu karardan dolayı, babanın da bizi anlamasını sağla Ömer! Anlasın, sevsin, bağrına bassın bizi. (...) Baban beni asla yadırgamayacak, ama çok sevecektir. Ben, o kadar benzerim ki Azime'ye... (...) Annene gelince; onun sezgilerine inanıyorum. (...) Pek yakında, kızından dolayı mutlu olacaktır annen. (...)"*

Gece; el ayak çekildikten sonra geldi, yer yatağımın kıyısına oturdu Ömer.

- İzin verirsen, dedi, çocukları, atandığım köye götüreyim. Kızıllı, Aksu'nun öteyakasında; bir ev bu dağda, bir ev öteki dağda. Köylüleri tanıdım, dünyadan haberleri yok, müfettiş de uğramazmış.. Ufuk'la Barış'ı alırım dersliğe, beş sınıf bir arada; işimiz gücümüz oyun olacak.. Zaten öğrencilerim, sekiz on yaşlarında çoban çocukları; onlarla ve senin bebelerle, inan ki çok mutlu olacağım!

- Ne diyorsun sen? dedim.

O, mırıldanarak sürdürdü düşlemini:

Köprü yok.. Suların azgın olmadığı mevsimde köylüler, dalar geçermiş; başka zamanlar kendi kabuklarında kış uykusunda...

- Köylülerle tanıştın yani?

Katırla iki günlük yol. Ama ben, keçiyolunda bisikleti yeğlerim.

- Bisiklet sana binmesin?

- O dediğin dönüşte olur! Kızıllı Torosların en içinde; buradan başlıyorsun inmeye.. Bir kapağı attın mı oraya, çıkmaya gerek yok..

Yirmi yaşının olanca içtenliğiyle heyecanlıydı

Ormanda.. Kervan geçmez bir yer orası! Görünüm, şaşırtıcı uçurumlarla bölünmüş. Bir günlük yolda da, ordan aşağı Elsazı köyü varmış.

Ben gülünce yüreklendi, kendisi de güldü:

- Halkın dediğine göre; Elsazı'nın yarım, Kızıllı'nın çeyrek saatmış cehenneme uzaklığı!

Doğruldum, çığlığı bastım: Böyle bir yere mi, çocukları?

- Bir şeyi unutuyorsun, dedi; ben oraya, hiç mi hiç bozulmamış insanlarla kaynaşmaya gidiyorum!. Onca çetin doğa

koşullarıyla yüzyıllardır içiçe o insanlar... Var mısın, birlikte gidelim? Ben ekmeğimizi kazanırım; sen, yabanıl bir doğayla başbaşa, hiç olmazsa iki mevsim, kendini dinlersin!

O zamana dek ne dedikodu kalır, ne başka bir şey...

Ben, dedi, haftada bir; Bucak mı olur Kocaalılar mı Sütçüler mi.. mektuplarınızı götürür getiririm...

- Sağol Ömerciğim! Savaşımdan kaçmayacağım; çocuklar her an görebileceğim yerde olsunlar.. yeter!

Annemi de uyku tutmamış, gecenin bir vakti geldi yanımıza;

Ben düşündüm; kuzularımı yalnız bırakmak olmaz, kaçırırlar, ne ederler.. Sizinle geliyorum Uşak'a!

Ben Ankara'dan ayrılır ayrılmaz yazıp yolladığın mektup, benimle birlikte geldi Uşak'a: *Şu anda demir gibiyim"* diyorsun; *".. tek sızım var, onu da sen bilirsin..."*

İstanbul'dan dergi var: Ataç'ın 1 Kasım 63 tarihli sayısı. Şöyle bir bakıp okula koşacağım. Birden, kanımın çekildiğini duydum: Orta sayfalarda, 'Kızgın Arefe'!

Ankara'dayken sözü geçmişti;

Telefon ettim; o şiiri koymayacağına söz verdi Şükran Kurdakul, demiştin..

Demek, onun da dalgınlığına geldi? Çok üzüleceksin şimdi, çok kızacaksın!

Tanıştığımız günlerde var olan kadına yazmışsın; 'Holandalı' ya değil, 'öteki'ne. Kimdi o? Hiçbir zaman öğrenemedim. 'Bir patron karısı'ymış. Hangi patron? O sırada Ankara'da kaç tane patron vardıysa, onlardan birinin karısıymış işte: *karnında ben büyüyeceğim-yatağında bay sayın sülük!...*

Korkunç!

- Neden sarardın? dedi annem.

- Sarardım mı?

Öğretmen Nevin anlatıyor: Bir fısıltıymış senin adın, hanidir; hayır, adını bilmiyorlarmış, gazeteci.. diyorlarmış; asıl dedikleri, bir komünistin uğruna, 'darmadağın' etmişim yuvamı..

- Demek ptt, hâlâ benden yana!...

her gören didik didik bizi denetliyordu / biz kendi derdimize düşmüştük...

Ömer, Kızıllı'dan yazarım, demişti, niye gecikti? Ayrıntıyı bildirecekti. Annemin kalbi sıkışıyor; çok 'üryâ' görüyor; orda olsa bizi düşünüyor, burdayken ötekileri..

-Sen de duydun, dedim, ne demişti Ömer; posta işleri, o denli incelikli değilmiş oralarda...

Kızgın Arefe'yi içime sindirebilecek miyim?

Sana kalırsa, 'kusur' Kurdakul'da.

Birden bunaldım. Kalktım; senin bendeki, Kızgın Arefe dışındaki tüm şiirlerini, baştan sona okudum. Böyle sesli sesli okuyunca, çok güçlenmiş buluyorum kendimi. Oysa yanındayken; biraz yorgun, biraz çocuk, biraz kadın, çokça aptal duyumsuyordum varlığımı; bir türlü, olduğum gibi, yani kendim olamıyordum..

Günler kısalıyor; hızlı, düşüncesiz, beklemeli ve çılgın geçiyor. Hepi topu yedibuçuk günümüz var, birlikte yaşanmış. İkiye bölünmüş bu yedi buçuk günde, ne olabilirdi ki? Mektuplaşmaya başlayalı yüz günü geçti; yüz günde yedibuçuk gün! Nasıl doğal olabilirdim ki?

- Biz birbirimize benziyoruz.. demiştin.

Çocuklar uyumadan, genellikle bir şey istiyorlar benden; okumamı ya da anlatmamı.. Hiç nazlanmadan başlayıveriyorum: karıncayı tanırsınız/ minimini bir hayvandır... Bundan sonrasını kendileri, karşılıklı getiriyorlar. Annemse, bizi dinlerken uyuyakalıyor. Soba çıtırdaya fısıldaya yanıyor. Kulübenin bodur bacasında rüzgâr var. Azıcık dışarı çıkıyorum. Dış kapı, doğruca doğuya bakıyor. Doğuda, çok koyu bir parça bulut, kesmiş yıldızların hızını..

Bakakalıyorum: Ayazın üstünde akşam yıldızı.. ve eskimiş, keskin çizgili, yaman bir ay duruyor orda. Tıpkı, şımarık bir çocuk gibi, dikkatleri hep kendi üstünde isteyen bir ay...

Dış kapıya yaslanmış, hiçbir şey düşünmeden izliyorum o yıldızla ayı. Bu sabah, 6x9'luk bir fotoğrafın çıktı zarftan.

Elinde çantan, bir boy resmi bu. İnce bir beden...

İrkildim. Ansızın, yanımda biri belirdi. Yoksa çoktan mı ordaydı?

Hulûsi'ydi.

- Korkuttun beni! dedim; ne arıyorsun bu saatte?

- Dolaşıyordum.. dedi, yolum buraya geldi..

Ayaküstü, birbuçuk saat konuştuk. Birbirimizi anlamamız olanaksız. Her yola başvuracağını söyledi.

- Çocuklar için uğraşma, dedim, vermem!

Bugün öğleden sonra; lisenin daktilosunda, Asliye Hukuk'a vereceğim karşı-dilekçeyi yazdım.

Azime'li Temmuz Bildirisi'ni çok sevdiğimi söylediğimde, ne demiştin bana:

- Buram buram yaşıyorsam aşkı, buram buram da yazabilmeliyim!

Ya 'bildiri' sözcüğü?

- Ne olmuş?

- Tedirgin etmez mi okuyanı?

Hiç tasam değil! Sevdamı herkese duyurmak, duygularımı herkesle paylaşmak istedim ben.. Dostum düşmanım bilsin istedim. Ama bak, 'duyuru' dememişim, 'bildiri' demişim: Manifesto!

Annem, kapı ardında beklemiş, bir bir dinlemiş Hulûsi'yle konuştuklarımızı. Ertesi gün yağmur yağıyordu: Dün akşam

ayın önünde gide gele çoğalmış o bulut; okula, yağmur altında gittim. Hulûsi'nin acısının giderilemezliği, dalga dalga, tüm Uşak halkına yayılıyor. Benim için istenilir olan durum, onun için, bitmez tükenmez bir acı kaynağı. Ne yapmalı? Bu durumda ben, özgür davranabilir miyim? Özgürlük konusunu derslerimde kaç kez işlemeye çalıştım. Özgürce düşüneceğiz demek, her türlü zihinsel bağdan kurtulmak demek olmuyor. Düşüncemizin eyleme dönüşebilmesinin, bireysel ve toplumsal koşulları ve engelleri var. Bizim eylemimiz, yeryüzünde bir kişiye bile zarar verecekse, bulunç açısından, yeterince özgür değiliz demektir.. Düşüncemi uygulamaya koyarsam; benim mutluluğum, onun mutsuzluğuyla sonuçlanacak. Yeterince özgür değilsem, salt mutluluk da sözkonusu değil!

Fen Bilgisi Öğretmeni Sahavet; bana halktan, sık sık haberler getirip düşüncelerimi karıştırıyor. Uşak'lı öğrenci velileri, yoğun biçimde tartışıyorlarmış beni..

İyi ama; vaktiyle sevdiğimiz ve artık sevmediğimiz birini bırakma hakkımız olabilmeli. Bunun dürüst olup olmamakla, öğrenciye 'kötü' örnek olup olmamakla, doğrudan ilgisi yok. Ben 'şimdi' birini seviyorsam; geride kalan, bu sevgiye saygı gösterip alanı bırakabilmeli.. Vaktiyle sevilen oydu; o zaman da, olabilir ki, bir başkası acı çekmiştir! Bu noktada toplum, ikinci üçüncü beşinci kez âşık olma hakkı tanıyor mu tanımıyor mu; daha da önemlisi, tanıyıp tanımama yetkisi toplumun mudur?

Ana babaların rahatsızlığını, çocuklarla, ders içinde açık açık tartıştık. Bir öğrencim, şunu dedi:

Ben senden yanayım Hocam! Açıkçası, eğer Hulûsi Ağabey, bir ıstırap heykeli gibi ortalıkta dolaşmasaydı, ana babalarımız için hiçbir sorun yoktu!

İyi ki konuyu ortaya getirme yürekliliğini gösterebildim! O saatten sonra dinginleştim. Yine de, şunu demekten kendimi alamadım:

- Benim bir tek sorumluluğum var: Eğer, yeryüzüne getirdiğim iki çocuğu, yüzüstü bırakıp gitseydim; sizinkilerin dilinden düşmeyen ayıp, günah ya da ihanet.. sözkonusu olabilirdi!

Yine de; ister burda, Uşak gibi küçük bir kasabada olsun, isterse daha geniş bir çevrede olsun; birey, edimlerinden dolayı her zaman sorgulanacaktır.. Yasalar yanımızda olsa da; toplumun değer yargıları daha yavaş deviniyor, daha baskın çıkıyor..

Onbeş yaşlarında bir kız çocuğu, konuyu şöyle kapattı:

- Hocam; bütün iş, bugünleri atlatabilmekte!

Hulûsi deseydi ki: Çocuklardan ayrılamam!

İşim çok zor olacaktı.

Öyle demedi:

- Çocuklardan değil, senden ayrılmak zorun zoru..

O zaman geniş bir soluk aldım; benim yerime her zaman biri konulabilirdi; yerine konulması olanaksız olan, çocuklardı!

Dâva açılmış. Akşam üzeri postaneye giderken, öğretmen Ramazan Demircan bildirdi. Kocamdan yana tanık olursa, beni kırmaktan çekiniyormuş.

İyilik ediyorsun! dedim; hiçkimsenin tanıklığa yanaşmaması, beni bunaltıyor..

Akşam. Birdenbire çıkan bir rüzgâr, yeri göğü süpürdü. Ayazda, milyonlarca yıldız çıktı ortaya. Erkenden yemeğimizi yedik; annem, ben ve çocuklar, anlatılmaz bir yalnızlık duygusuyla belki, aynı yatağa girip uyuduk. Sen belki evde bile değildin o saatte. Bense, tüm kasaba üstüme yürüyecekmiş gibi, ahşap bir kapının çürük kilidinin ardında, uykuya sığınıyordum...

Mehmet Ali Aybar konuşmuş radyoda. Ertesi gün arkadaşlar söyledi. İyi, çok iyi! TİP adında bir parti vardır, Anayasa korumaktadır onu; ve o parti ilk kez, devlet radyosunda

konuşabilmiştir!

Aybar'ın sesi, evet, en uzaktaki köyde bile...

Bana yazıyorsun ki:" *Eskiden insanlar nasılmış; haberleşme olanakları bugünkü gibi değilken, nasıl beklerlermiş? (...)"*

Bakma sen onlara, bugün de bizim gibi değil onlar; biz böyleyiz, yerinde duramayan, sabırsızlanan, her saat posta bekleyen biziz!

Hayır, hayır; beklemek bize göre değil.. Eğer biz, ptt'nin bugünkü olanaklarının olmadığı bir çağda bu aşkı yaşasaydık; ya dağları delerdik, ya yollara düşer, ya da ölürdük!

Ama haklısın; *"... mektupla, telefonla olacak gibi değil"!*

Ne güzel sigara içiyordun.. Bir de, ayakların üşümüştü, öyle değil mi? Gözkapaklarını öpmüştüm. Ne güzeldi gözlerin, derinleştikçe koyulaşan..

Sormuştum:

- Senin gözlerin, hep böyle güler mi?

Ataç'ı koydum bir yana. Hele dursun. Yeni Ufuklar da çıktı postadan: Sabahattin Eyüboğlu'nun Béranjer'den çevirdiği 'Tanrı Baba'yı koymuşlar Kasım sayısına. Şiiri sana; yorulunca örgü ören, o hangi bilgin gibi, kopya ettim mektubumda: " yaşamayı oruca çevirmiş bu softalar..."

Seni biraz güldürmek istedim; n'olmuş yani: " kralına da yobazına da basın kalayı..."

Ankara'dayken; başka bir şiir dolayısıyla tartışmış mıydık seninle: Şiir çevrilmez hiçbir dile!. diyor, başka bir şey demiyordun. Ben ısrar ediyordum:

- Ne yani; o duygu, o düşünce.. bir öteki dilde, yeniden söylenemez mi?

Yeniden söylenebilir elbet, diyordun; ne var ki, beride

olduğu gibi 'şiir' olmaz!

Komşu evlerin birinden, bir çocuk ağlaması geliyor. Bir de kağnı geçiyor İstasyon Caddesinden. Gecenin bu saatinde, bu ne garip sestir böyle: İlkel, dağsı, acı mı acı!

10 Kasım. Ben, il düzeyinde yapılan toplantıda senin 'Efendiler' şiirini okudum, fazla tepki almış değilim; birkaç arkadaşım, değişik bir şiir, dediler, kuvvetli bir şiir...

Törenin bitmesini beklemedim; geldim eve, uyudum.

Aynı günün sabahı; sen de Parti Genel Merkezinde, bu şiiri okumuşsun: *ve barışın demir kapılarında sıkılmış yumrukları / toprağı sürer gibi demiri döver gibi dövüştüler / düştüler / / ve bu çetin kavganın / Mustafa Kemal dedik adına!....*

Öğleden sonra öğretmenler odasına bir kızçocuğu getirdiler. Lise 1'lerdenmiş. İrfan Öğretmen, kızçocuğunu bir 'Gorki' okurken yakalamış, öğüt vermeye getirmiş aramıza.

Çocuğu yolladılar...

Yanlış yapıyorsunuz! dedim.

İrfan Öğretmen espri yaptı kendince:

Ne yapayım; elimde değil.. Rus dediler mi, edebiyatından salatasına, ifrit oluyorum! Hem her şey bitti de, Gorki mi kaldı okunacak?

- Anımsayacaksın İrfan, dedim; Çapa Öğretmen'de birlikteydik.. Türkçe-Uygulama öğretmenimiz, siz okul arkadaşlarımın gözleri önünde, bahçede; siyah formamın cebinden, katlanmış bir Yeditepe Dergisi çekip çıkarmış, senin bu çocuğa dediğin gibi bir şey demişti: 'Hayat' var, 'Yirminci Asır' var, daha bir sürü okunacak şey var!

Biz Ömer'in mekubunu beklerken, kendisi bir sabah çıkageldi.

- İzin alacak kimse yok ki.. dedi; astım okulu!

Ömer bu, yapar! Hem kahvaltı etti, hem anlattı: Bisikletle,

Kızıllı'dan çıkmış yola. Sabaha doğru, Ağlasun'a 10 km kala, bitkin; yol kıyısında bir çalıya dayanmış, dinleneyim diye.. Uyuya kalmış. O saatte, bir çobanköpeği gelmiş, karanlıkta burnuyla yoklamaya başlamış Ömer'i: Ölü mü diri mi? Bir ara dayanamayıp, yalayıvermiş yüzünü! Sıçrayıp kalkmış Ömer! Köpek de korkmuş, Ömer de.. Ha gayret, 10 km daha! Kapıya dayandığında horozlar ötüyormuş..

- Annem olsa uyanırdı! dedi. Bir yolunu bulup girmiş eve; yoğurt yemek istemiş; kaşık elinde, yeniden uyumuş.

Peki, dedim, bizi görüp dönmek için, bunca yorgunluğa değer mi?

- Dağdan ormandan geçip geldikten sonra, bir gecelik tren ne ki!

Ah cânım Ömer, bizim için mi bütün bunlar? (...) Yeni insanı görmedi ki baban; elbet kaygılanacak!"

Geçende Ufuk da bisikletini Ağlasun'da bırakmıştı; akşam üzeri çarşıya çıktık, bir tane daha aldık. Ordan mahkemeye uğradık. Duruşma günü 23 Ocak 1964.

- Çok uzağa atmışsınız! dedim kâtibe.

- Normaldir, dedi adam; bakın, hep sırayla 'gün' verilmiş..

Daha önce, yaşlıca bir memur, uyarmıştı beni:

- Karışmak gibi olmasın ama.. ben çok dâvada bulundum; bu gibi durumlarda, dâvalıya, medeni kanunun filan maddesine göre, en az bir yıl, yeniden evlenememe cezası verilir. Bu olasılığı önlemek için, karşılıklı, ayrılma istemiyle dilekçe verilir.. Biz, dosyaları birleştiririz..

Ve öyle yapılmıştı.

Döndüğümüzde artık karanlık bastırmıştı. Kör ışıklı caddelerden geçtik Ufuk'la. Uşak'ta şenlik vardı o gün; eski DP'li Hakkı Yağcı, Yassıada'dan Balmumcu'dan dönüp gelmiş, Uşak'a Belediye Başkanı seçilmiş.. Daha bir yıl olmadı, Bele-

diye'ye elektrik parası yatırmaya gitmiştim; kalabalıkta Yağcı da vardı, görevliye çıkıştı, elini çabuk tutması için. Görevli dikleşti:

- Geçti senin zamanın!

Vah ki vah; şimdi Yağcı Başkan, canına okuyacak o zavallının!

Adamcağız, düş gördüğünü bilememiş; sahiden bir 27 Mayıs'ın olduğunu sanmış! Daha neler vardır, bunun gibi!

Gazete yazıyor; Aybar İstanbul'da demiş ki:

- Seçimden sonra, ne kadar oy aldığımıza bakıp, Parti'ye yön vereceğiz.

Telaşlı ve ayaküstü yazılmış bir mektubun geldi o gün: *"Ataç'ın Kasım sayısındaki 'Kızgın Arefe' yazılalı ikibuçuk yıl falan oldu. (..) Aklım başımdan gitti. Akşama dek yatışmadı sinirim. Nasıl bozuldum ama!"* demiş; hiçbir 'hikâye' anlatmadığın halde, *"o şiirin hikâyesi budur, kısaca; uzun hikâyesini sonra konuşuruz.."* diye eklemişsin. Demek, seni yatıştırmak, bana düşüyor!

Ne uzun, ne kısa, hiçbir açıklama beklemediğimi yazdım. Mektubumun sonuna, bir 'Japon şiiri' ekledim: " şu koskoca dünya bile / tükenebilir kazıla kazıla / bu dünyada / sonuna erişemediğimiz/ yalnız sevda..."

Bu tatsızlığı ne de olsa mahçup olmuştun; sonradan, hiçbir kitabına almadın Kızgın Arefe'yi!- unutmak istedim. Puşkin'den uyarlama, Yüzbaşının Kızı filmine gittik Ufuk'la; yanak yanağa seyrettik. Ertesi gece de, Bisiklet Hırsızları'na.. Bir yaşından beri giderdi Ufuk benimle sinemaya..

Çıkışta ay vardı; yürüyüp uzattık yolumuzu. Gündüz bir ara yağan yağmurdan sonra hava açmış ve yumuşamıştı.

Ufuk'un ufacık eli, avucumun içinde:

- Ay da yürüyor bizimle, değil mi anne?

Saat 21.30.. Sokaklarda kimseler yok.

Barış bizi kapıda karşıladı:

- Hiç anne, hiiç ağlamadım!

Akis'te, kadın özgürlüğü-eşitliği konusunu işlediniz. Vietnam'da ABD, baştakileri devirdi, karışıklıklar başladı. İstanbul'da sıkıyönetim'in elkoyduğu grevler var.. Böyle bir günde çıkacak Kavel: Sabırsızlıktan öldüğünü yazdın.

Yerel seçimler, hepimizi derinden etkiledi. Meriç'te, karaçarşaflı ilk aday, basın toplantısı yaparak, kendi yaymacasını yapmıştı birkaç gün önce. Bu gibi şeylerin 'demokrasi gereği' olduğunu söyleyemeyiz; Atatürk devrimlerinin yerine oturduğunu savlamak için, henüz çok erken.. dedim öğrencilerime.

Mektupların bir yerde takıldı. Birkaç gün, bir haber alamadım senden. Hemen telefona koştum;

Yazdım! dedin; hem de çok çok, uzun uzun yazdım, her gün postaladım...

- Seçim karışıklığı olacak!

Sonra, hepsi aynı günde geldi: *Bilinçli yaşamak, bilinçli sevmek ne güzel! Biri demiş ki;* gelecek günler için / gökten âyet inmedi bize/ onu biz/ kendimiz vâdettik kendimize!. *Çok heyecanlıyım! Yüreğim, yavru kuşun kanadı gibi. Geometrik olarak artıyor tutkunluğum. Sen gideli hızla yükselmiş grafik. Bu demek oluyor ki, ne oluyor? Evet, ben artık dayanamayacağım! Görüyoruz ki yetersizlik var yasalarda. Bugünkü duruma kesin ve hızlı bir çözüm gösteremiyor yasalar. Göremiyorlar zübükler bunu, at arabası ehliyetiyle tepkili uçak kullanmaya özeniyorlar. (...) Görüyorsun, hep seninleyim. Bugün mektubun gelecek değil mi? Bebeler bile benden daha soğukkanlıdır bu konuda. Hücrelerime sinmişsin, başka değil! Akis'teyim, eve mi yazdın yoksa? Tut kendini tutabilirsen! Ressam Fahir Aksoy sergi açmış kokteyle çağırıyor. Nasıl giderim sensiz? Gitmeyeceğim; sensiz hiçbir kokteyle,hiçbir galaya , hiçbir konsere, sinemaya, kon-*

feransa gitmeyeceğim!

(...) 18.30'da Parti'deydim: Nerdesin!

Sahi, nerdeyim ben?

Kimler yoktu ki Parti'de; Aren, iki yanağımdan öptü, Aybar on dakika sıktı parmaklarımı, Ağırnaslı.. Arkadaşlar deli divane.. Ah Azime, nerdesin sen?

Yemekteyiz. Biz Aren'le fazlaca dalmışız söyleşiye; sesler yükseldi: Tekelcilik yok! Aybar'ın radyo konuşmasını tartıştık. Ben, anlaşılmaz bulduğumu söyledim, halk için.. Anlaşılmaz olması daha uygundur! dedi Orhan Arsal. Kalabalıktık. Koca salon yıkılıyordu heyecandan. Nutuklar, tekerlemeler, fıkralar.. Bildiri, Bildiri! diye bağrışanlar oldu. Okumadım. Şiir, kendi havasını istiyor.

O niye yok aramızda? dediler.

Senin onuruna kadeh kaldırıldı bu gece. Kesikti bir yanım. Sızlıyordum açık açık. Bunu kime anlatabilirdim? Sol gözüm seğiriyordu durmadan; kanlıymış da, öyle dediler. Dâvayı açtın mı? Ne diye gelmez postacı domuzu? Kuru barut gibiyim bu gece yine! (...)

Dün gecenin güzel yanı şu oldu: Esat Çağa, TİP'ne geçti. Resmen! Taktı yakasına rozeti! Neden geciktiğini sonra anlatacak! Öpüştük. 'Bir dalda iki kiraz' oldular şimdi Ağırnaslı'yla. Biliyorsun Çağa, Cumhurbaşkanı kontenjanından senatördür. Saflarınızda bulunmak, benim için bahtiyarlıktır! dedi.. Daha katılmalar olacakmış. Sevinmemek elde mi!

Aybar'ın radyo konuşmasıyla, 'ölü nokta' geçilmiş oldu.

Bir de şu PTT, anlayabilse durumumu!

(...) Öğleyin aldım mektubunu. Anasını emmiş çocukların sevimliliği akıyordu yüzümden. Akşam postasını, tahmin edemeyeceğin bir sinirlilikle bekledim: Gelmedi. Oysa, gelebileceği duygusuyla hazırlamıştım kendimi saat 16-17'ye! Grafik gene birdenbire yükseldi; şimdi bütün sorun, bu geceyi geçirebilmekte.. Az sonra çıkıp gideceğim eve; Çaltı'ya

birşeyler çiziktireceğim. N'aapayım? (...) Eve gelmeden önce tel çektim sana Hızımı alamadığımı anlarsın; yine çektim kafayı. Zaten böylesi anlarda öfkemi içkiden alıyorum. Öfkemi daha çok artırıyor da ondan.. Ömer'in mektubunu az önce bir daha okudum. Bir şey var bu çocukta, cıvıl cıvıl.. Sana benzer bir yan var. Hayat dolu, enerji dolu bir yan.. Ömer çok güçlü olabilir ilerde. Senden bir rengi var ki pek seviyorum. Başıboş akan, pırıl pırıl bir şey..

(...) Orhan Arsal'ın radyo konuşması ortalığı karıştırdı. Senato, sanki sağ-sol diye ikiye ayrıldı. Bir şeyler olacak sanki! Ah, n'oolurdu Partim, en az 30 ilde örgütlenebilmiş olsaydı! Bravo Orhan Arsal'a! Ülkem, ne güzel bir yere doğru gidiyor.. Oh, büyük aşkım benim, yılların zulmü erimeli birleşen ellerimizde!

Bugün, iki mektubunu aldım, 12'de ve 16.30'da. En geç 24 saat olmuş, sen bana bunları yazalı. Bunu bildiğim halde, bir doymamışlık var içimde. İstiyorum ki her saat posta gelsin.. Benim sana susuzluğum, öyle, mektupla filan giderilecek gibi değil. Ben sana doğduğumdan beri susuzmuşum. Sen hep yanımda olasın istiyorum. Bunu ben mi istiyorum; yoksa, yüzyıllardır sana olan özlemim mi istiyor? Hayır, bir kişilik sevgi, bir kişilik özlem, bir kişilik sabırsızlık değil bu! Ohh, zaten ben başka türlü sevemezdim! (...)

Tahir Öztürk'ün radyo konuşmasını Akis'te, kalabalıkça dinledik. Az sonra kendisi geldi. Saat 21 gibi ayrıldık. Vurdum kendimi bulvara. Büyük kentlerde ay yoktur, biliyor musun! Ülkenin bütün karanlığını Kızılay, ışık diye kullanır. Kızılay'da ay yoktur. Işıklar söndü. Karanlıkta geldim eve, kapıyı karanlıkta açtım. Kızdım kendi kendime; küçük parmağım kadar bir mumda, yeniden okudum bugün aldığım mektuplarını. Sen benim dünyamsın, herşeyimsin! Sana borçluyum gelecek güzel günlerimi; bugünkü, ölçüye vurulmaz renkliliğimi sana borçluyum.

Nedir bu içimde büyüyen doymamışlık, anlamıyorum!

Çocuklar mı? Bu konuda hiçbir kaygın olmasın Gülüm; onları bizden, hiçbir güç ayıramaz!

(...)

Sen şimdi uzakta mısın benden? Nedir uzaklık? tutamam mı ellerini, avuçlarını öpemem mi, o taptığım gözlerine bakamam mı, sesini duyamam mı şimdi ben? Off, pek daralıyorum! Bitecek, bitecek bütün bunlar; zehir gibi incirin birden ballanması gibi bitecek. İşte, perşembeye başlayalı 7 dakika oldu. Bakma haber olarak yazdığıma, seçim meçim aldırdığım yok; şimdilik sadece sen varsın kafamda. Bugüne kadar, birbirimizin yüzünü bile görmeden, aynı safta dövüştük; bundan böyle, yanyana içiçe elele gözgöze dövüşeceğiz.. Yeter artık!

Üşüdüm biraz. Seni düşünerek uyumaya çalışacağım.

Dâvam gibi, kavgam gibi yüreğimde taşıyorum seni!

(...) Dün geceden beri, yunmuş, arınmış, uyumuş, doymuş, sevilmiş okşanmış, şımartılmış bir çocuk gibiyim. Yazamadığım kadar mutlu, yazamadığım kadar öfkeli ve sabırsızım. Kafam çok karışık.. diyorum; oh, ne iyi, diyorlar, demek karışacak bir kafan var! İçim sıkılıyor.. diyorum; oh ne mutlu sana, sıkılacak bir için var! Biz 'aşk'ı öğreteceğiz çevremizdekilere, Gülüm! Azime'yle Hasan Hüseyin gibi sevişiyoruz.. demek, sevişmenin ölçüsü olacak bir gün. Bende her şey içiçe; öfke, üzüntü, usluluk, delilik, sevinç, sabırsızlık, pısırıklık, ataklık, aşk, kuşku, susuzluk..hep içiçe! Günlerim de böyle geçiyor benim; bir saat deli dumansam, bir saat yaslı oluyorum. Sabah ıslık çalarak başlıyorum güne, akşam bastığım yeri görmüyorum öfkeden! Büyük seviyorum ben; yıllar yılı öyle biriktirmişim ki, bir ömür boyu saçsam bitmez tükenmez bu bendeki aşk; Azime'li aşk! Aynı tezgâhta, uçsuz bucaksız bir halıya nakış vurur gibi yaşayacağımız günler nerde? Bak işte, bunu derken dev gibiyim; içinde bulunduğum gerçeği düşündüğüm an, oyuncağı kırılmış çocuk gibi kalakalıyorum.. İniş çıkışlarım buradan kaynaklanıyor

benim. Hani sevinçliydim? Tabii sevinçliyim! Benim sevincim biraz başka galiba; oda içinde yüz metreye çıkmış bir koşucu gibi sızlıyor biryerlerim. Çarpıyorum kendimi oraya buraya.. Ahh, asıl kâğıtlara dökemediklerimdeyim ben, onlar önemli. (...) Hava çok güzeldi bugün; ama senin o Azime biçimin kadar güzel değildi!. Bulvara vurdum kendimi yine. 16'ya dek dolaştım. Yemek yedim bir arkadaşımla. Biraz da şarap içtim. N'aapıyor içki? diyorsun. Ne bileyim ben! Sınırları kolay aşıyor insan. Kötü eğitimin zincirlerinden kurtarıyor insanı içki.. Derken, birinin gölgesini farkettim. Baktım, gülüyordu yanıbaşımdaki. Orhan Yücel. Uşak'lı. Opera'da çalışıyor. Seni tanıyor. Senin onda, Çağdaş Politika Sorunları adlı bir kitabın kalmış. Ne yaptı biliyor musun, getirdi bana verdi! Daldan dala, hayli konuştuk. Ve sonunda, evet, sen de geldin aramıza. Ben, bulutlardaydım artık. Mutlu kişilerin o şımarık, o genç kanı dolaşıyordu gövdemi. İçelim! dedim. Çok içtik..

Orhan bana, 'enişte ' dedi Gülüm!

Çankırı Caddesinde, gecenin 1'inde, sıcak sıcak kestane yedik!

- O Uşak'lı değil ki! dedim.

- Ne çıkar? dedi.

Canına okudum, o sisli puslu Ankara gecesinin!

Sarhoştum. Aynada.. geceki yüzümü aradım: Duruyordu, öylece duruyordu! Çabucak bir banyo. Bir elma dişledim ve sokağa çıktım. (...) Kemal Sülker'le, Parti'den Radyoevi'ne geçtik. O, konuşmasını yaptı çıktı; atladık bir arabaya, Halit Çelenk'lere gittik. Uuuu, ne kalabalık! Sarılıştık herkesle. Şekibe Çelenk'i o güzel konuşmasından dolayı kutladım.

- Anayasa konuşuyor, ben değil! diyor Çelenk; basıyoruz kahkahayı! Çılgın gibiyiz.

Ah Azime, nerelerdesin, Sevgilim? Bu güzel, bu mutlu günlerde ne diye uzaklardasın? Sızladı sensizliğim, boydan boya...

Öteki partilerin kötü konuşmalarına iyi kahkahalarla

güldük. Son durumu irdeledik, gücümüzü hesabettik. Radyo konuşmaları allak bullak etti ortalığı, biliyor musun! Sen, radyo konuşmaları ve kitabım.. Üçü bir arada geliyor hayatıma; nasıl çıldırmam sevinçten!

Seçim sonrası; çok yerden, örgüt kurmak için başvuracaklar sanıyoruz. Çalkanıyor ülke. Devlet Radyosunda emekçinin sesi! Bin kere mutluyum, uçuyorum sanki!

Mutlu günlerde seviyorum seni!

Saat 01'de ayrıldım Çelenk'lerden. Halit Ağbi, bir torba portakal sıkıştırdı koltuğuma. Onun aracılığıyla bana göndermişler İskenderun'dan. Kan portakalı..."

Balaban; tükenmez kalemle, iki ayrı kâğıda resim yapmış. Yaşar Kemal, elinden kapmış kâğıtları, yazmış: "Romancı, resimden anlamaz!.. ilk gözgöze geldiğimiz elbiseni çıkar sandıktan..."

Belli, çekmişsiniz kafaları! Bu kez Balaban'ın elinde kalem:"Azime Bacı, bugün Ankara'da, Hüseyin'le beraberiz. Hep senden bahsettik. Benim renklerime bir renk de siz kattınız -Balaban."

Şimdi kalem Yaşar Kemal'de: "Hüseyin, Azime Bacı olmadan hiçbir şey kabul etmiyorum. Dünyanın en güzel sesini, Azime'yle birlikte gelirseniz dinleteceğim -Yaşar Kemal. 12.11.1963"

Geç gelmişsin eve: *Sana mektup yazmak, seninkileri okumak, bir de uyumak için geliyorum eve. Türkü mü? Çok türküler söyleyeceğim sana ben. Üşümek mi? Beni sensizlik üşütüyor; başka nasıl anlatabilirim bunu?*

(...) Diyarbakır, Antep, İstanbul, Ankara, İzmir ve herhalde Adana'da seçime giriyoruz. Beranje'nin yergisi güzeldi. Eyuboğlu iyi söylemiş. Böylesi yazıları çevirmek veya türkçe söylemek oldukça kolay. Ben 'şiir' çevrilemez diyorum.

(...) Şakalaşarak yürüdük. Yedi kişiydik, ikisi kadın. Çok

değişiktim bugün. Sabahtan beri bir sevinç kaynayıp geliyordu içimden. Böyle günlerde ona buna takılmadan edemem. Caddede şarkı söyleyebilirim. Okul bahçesindeymişim gibi şakalar yapabilirim. Espri gırla!. Arkadaşların da sinirleri bozuktu galiba, ne söyledimse gülüyorlardı. Parti'yle Muzaffer Sayar'ların evi arasındaki uzun yolu nasıl geçtiğimizi anlayamadık.. İri iri konuşmadan edemeyiz ki; hele de ben! Çın çın öttü ev. Çay içtik, gevezelik ettik, açılınca bitmeyen konular açtık, gülüştük. Bir ara Muzaffer;

- Ben Uşak'lıyım kardeşim, şekeri çok yerim! dedi, Remzi İnanç'a göz etti. Kaçırmadım; ama, duymamış oldum. Üstelediler bu kez.

- Eee, dedim, çıkarın ağzınızdan baklayı!

Gerçekten çok şendim; arasıra bir bulut gelip geçmeseydi yüzümden.

Muzaffer;

- Orhan Yücel'le konuştuk.. dedi.

Tatlıca bakıştık. Kocaman bir yağmur bu, Azime; nasıl tutayım ben? Sırılsıklamım Gülüm! İyi biliyorum ki; Azime'yle Hasan Hüseyin.. diyecekler ilerde. Tertemiz ve koskocaman bir aşk bu! Sana denk olabilmem için, büyük işler yapmalıyım ben..."

Sayfalar dolusu, tomar tomar mektuplar bunlar. Gece yazıyordun, gündüz yazıyordun; sabah öğle akşam geceyarısı.. yazıyordun; evde yazıyordun, dergide sendikada partide.. yazıyordun. Dolmakalemin, tükenmez kalemin, kurşun kalemin uçarcasına kayıyordu renkli pelür kâğıtlarda. Elyazın, kıvrak olduğunca zarif, anlamlı; resim gibi, oya gibi, gökyüzünde nakışlanmış ebemkuşakları gibi satırlar bunlar.. Ve yaman anlatıyordun; duygularını, günlük-anlık izlenimlerini, nerde ne zaman nasıl yaşadıklarını, yaşamadıklarını, uykularını, uyuyamadıklarını.. ayrıntıları asla gözardı etmeden, ayrıntıların inceliklerini bir bir yakalayıp gün ışığına çıkararaktan!

Bilmem ki, bilmiyorum ki.. Ama sen, neden 'belki' dedin telgrafında? Belki'li olma bana karşı, n'olursun; bildiğin-tanıdığın ölçülere vurma beni, seni, bizi!

(...) Bu sabah yeniden Parti'ye döndüm. Bol bol çene çaldık, bir gazete çıkarmayı düşündük, Sosyal Adalet'i Ankara'ya almayı tasarladık falan filan. Radyo konuşmalarının redaksiyon komitesindeyim. Akşam 20.15'te Aybar'ın Atatürk hakkında konuşmasını, hızlı bir çalışmayla hazırladık. Ve Aybar, 3 dakika kala Radyo'ya koştu. Konuşma, her bakımdan güzel oldu. Geçen yıl bugünlerde Yön'de çıkmış olan 'Efendiler' şiirimi okudum Parti'de. Tarihî günler yaşadığımız muhakkak; bir ay konuşalım radyoda, inan olsun, 60 ilde kurarız örgütümüzü.

(...) Haydi.. Günaydın demek üzere, öpüyorum.

(...) Mutluyum, çok çok çok mutluyum. Yüreğim yetmiyor bu aşka.

Upuzun, bitip tükenmeyecek bir güzel dönemin öncüsü sayalım, sancısı sayalım bu günleri. Hangi iş bizim için kolay oldu ki? Yırta yırta gelmedik mi engelleri? Yırta yırta da gideceğiz yarınlara!

Saat 15'te Akis'in yazılarıyla uğraşıyordum. Başımı kaldırdım: Balaban!

- Sen ha!

Sarıldık, günlerdir görüşmemişiz gibi; oturduk, bakıştık, gülüştük, söyleştik.

Telefon! diyor bir arkadaşım, çok önemli!

İncecik terlediğimi gören Balaban soruyor:

- Önemli telefonlar Uşak'tan mı gelir?

Arkadaşım mırıldanıyor:

- Şey.. yani.. sevgilisi..

Off, bittim, sesini duyuncaya kadar. Sendin. Konuştuk. Ve sonra taş gibi sustum. Bir zaman gelemedim kendime.

Sonra.. İşe verdim kendimi. Verdim mi? Bir saat önce mektubun geliyor, az önce de telefonun..

- Ama.. doyurmuyor bunlar beni!

Dedim Balaban'a. Ben önüme bakmış susarken, postacı geldi, dikildi önüme. Taahhütlü defterini uzattı. Düşte gibi imzaladım. Balaban'ın gözlerine baka baka öpüp açtım zarfı..

Domuz Şair, dedi Balaban; taa nerden beri yürüyorum senin için. Ulan, çok özledim be! Seni gidi Koca Aşık!

Yooo Azime, dâva 4 Kasımda açıldığı halde, hâlâ rahatsız ediliyorsun! Neden duruşma günü belirtilmiyor? O kadar uzun değil; ver istifanı, çık gel buraya! Senin benim bizim kılımıza dokunamazlar; ben yıllardır dinliyorum o masalları. Bizim kanımız o kadar ucuz değil. Uşak caddelerinde yanımıza sokulamayanlar, Ankara caddelerinde gölgemize basamazlar bizim. Uygarlıksa, herkesten çok uygarız; barbarlıksa, eh yani onu da biliriz! Onur, gurur.. derken, çığırından çıkarmasınlar işi! Dediğim gibi, seni kararından-yolundan çevirecek güç yoktur, azıcık aklı olan anlar bunu. (...) Eşyaya alışmak ve ondan kopamamak gibi bir şey oluyor bu.. Sen eşya değilsin ki!

(...) Biz Balaban'la konuşurken; baktık, Akis'in merdivenlerini tırmanmış Yaşar Kemal..

- Ulan namussuzlar!

Diye başladı Yaşar. Sonra sarılıştık, ağlaştık; Balaban, Yaşar Kemal ve ben. Paris'ten yeni döndü ya, Yaşar Kemal; ne anılar ne anılar.. Ağlamamak elde mi! Meğer üçümüz de doluymuşuz..

Yaşar;

-Seni Parti'de bekledim, gelmedin dedi; özletme kendini Ulan!

Sonra Bala'ya döndü:

Ya sen nerdesin Ulan?

Bir hayli oturduk benim odada.. Derken Ressam Torunoğlu geldi. Dörtlü tamamlandı. Kalktık ve bir lokantaya gittik. İçtik, konuştuk, ağladık. Evet, ağladık! Dört erkek, dört granit gibi erkek, hıçkırarak ağladık. Bir sen vardın lokantada, bir de.. bir de 'Baba'. Çok ağladık. Senin bugünkü zarfın üzerine de, bir şeyler yazdı Yaşar, sonra görürsün. Bugün çok mutluydum Azime, ve çok üzgündüm. (...) Sonra, Mübeccel Kıray'lara gittik dördümüz. Çok tatlıydık. Ben, Azime'li Temmuz Bildirisi'ni okudum, sonra başka şiirlerimi.. Thilda da oradaydı, çılgınlar gibiydik. Bugünü, bu geceyi nasıl anlatsam sana? Tel mi çekseydim, telefon mu etseydim? Sonrası nasıl geçecekti gecenin? Yaşar'ları bıraktık Kıray'larda; ben, Balaban ve Hakkı.. Ah bu Kasım geceleri!. Üçümüz Hakkı'lara geldik. Ben bu mektubu, Hakkı'nın evinde yazıyorum. Balaban uyudu kaldı. Birazdan ben de uyuyacağım. Yabancı bir evdeyim üstelik, uyumalıyım.. Ama nasıl uyurum? Hiçbir şey diyemiyorum ben, diyemiyorum işte Azime. Kollarım mı bağlı benim? Düşün ki, bir daha gelmeyeceğiz dünyaya; kendi hayatımızı yaşayalım, ne olur!

(...) Bu gece bendeyiz Bala'yla. Dün geceki o görülmemiş coşkulu halimizden sonra, yorgunuz ikimiz de. Balaban, geçen Şubatta kıvrıldığı koltuğa oturdu yine. Gözleri yumulurken uykusuzluktan, ben seni anlatıyordum ona. Ne anlatıyordum, ne olabilir? Ayrılıklardan anlatıyordum elbet; senin direncinden, apaydınlık yüzünden, savasımından anlatıyordum. Çıt yoktu dışarda. İyice büzülmüş olmalı toprak..

(...) Ohh, iyi ki seçim vardı bugün! Sabahtan akşama mekik dokuduk seçim bölgeleri ve sandıklar arasında.

On bin oy alırsak iyi.. demişlerdi.

Yirmi bin alırız! demiştim.

Sevinçliyim. Yepyeni, korkulan bir makineyi çalıştırdık. Oy pusulasında benim de adımın olması bir şey değil.. Seçilmekten daha başka bir heyecanı yaşıyoruz hepimiz.

Konuştuk, dinlettik, oy verdik, oy verdiler.. Ve seçim sandıklarından, bizim düşüncelerimize verilmiş binlerce oy puslası çıktı! İlk oyumu, 1950'de vermiş ve şöyle yazmıştım: 1- ..2-...3-.... Üç parti vardı o zaman ve benim kullandığm oy puslası böyle çıkmıştı sandıktan. Yıl 1963. On üç yıl sonra, ilk olarak oyumu kullanıyorum ve vatandaşlar bana Ankara'da oylarını veriyorlar.. Hey gidi güzel dünya!

(...) Ne hakları var, duruşmayı taa 23 Ocak 64'e atmaya? Alçaklık değil mi bu? O yargıç denilen.... pek yakında görür gözünü. Hayır, fatalist, mistik falan değilim.. Ne zaman benimle ilgili bir konuda kötülük düşünmüşlerdir, belalarını bulmuşlardır. Çünkü ben, 'kötü' iş yapmamışımdır hayatımda, yapmak istememişimdir. Bunu onlar da, yani benimle ilgili bir karara varanlar da, akılları yettiğince anlıyorlar. İşte, onların uykusunu kaçıran, canlarına okuyan bu oluyor! Sahte karar veriyorlar çünkü, namusluca düşününce anlıyorlar saçmalıklarını. Fakat, harcıyorlar insan yanlarını. Bu, onları tedirgin ediyor. Ondan sonra da, oluyorlar olacaklarını! Sen, ben.. farkımız yok Sevdiğim; bana olan sana oluyor, sana olan bana.. Zulmediyorlar! Unutma bunu, izle; göreceksin, duruşma gününü 23 Ocak olarak saptayan hangi eşekse, işgüzarlığının cezasını çekecek! 23 Ocak ha? Az kalsın aklımı oynatıyordum. Ya sen ne yaptın, bu tarihi öğrendiğinde?

toplum kahretsin topunu bu rezil sivri külahlılar...

Ahh, bilmeseydim keşke, şu hukuk'tan diploma alan zübüklerin kafa yapılarını! (...) Kafalarına çaka çaka ders öğrettiğim arkadaşlarım, hep hukuk'u bitirip yargıç oldular. Oturup memleket adına ağlamak lâzım! Ortaokuldan bu yana öğretmenlik yaptım onlara ben. Aynı yaşlardaydık; oğullarına öğretmenlik yapardım, para alırdım babalarından. Böyleleri hep yargıç olup, beni yargılamaya kalktılar sonunda! Ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık, ocak.. Tavuk kesemem ama

Kasım içinde bekliyordum duruşmayı ben. 'Duruşma' deyince 'suç' geliyor aklıma! Suçlular duruşmaya çıkarlar sanıyordum! Öç alıyorlar, öyle mi? Bütün suç bende, kollarımı kavuşturup bekledim bunca zamandır; ve şimdi, işte böyle, çıldırıyorum kızgınlıktan! Hep arkadan vururlar bu çürümüş yaratıklar; erkeği erkek değildir, kadını kadın...

Adana Erkek Lisesindeydim. Yıl 1947. Kırkbeş gün geç gittim okula. Yataklar dolmuş. Biyoloji lâboratuvarını gösterdiler bana. Olsun. Bir somya attım iskeletlerin arasına. Gündüzün çöpe almadığım bu kemik sepetler; gecenin bir vaktinde, caddeden vuran ölü ışık altında, müthiş bozdu sinirlerimi. Uyku tutmaz bir türlü. Yumarım gözümü, açarım gözümü, karşımda iskeletler.. Çattık belaya.. Biliyorum, bir şey olacağı yok; ama altbilincimde bir sürü ıvır zıvır! Ninemin masalları, anamın masalları, çevremin masalları.. Sanki üstüme üstüme yürüyordu iskeletler! On gün yattım lâboratuvarda; on gece rezil oldu uykularım. Kabadayılığa da toz kondurtmadığım için, hiç sesimi çıkarmadım. Sonra, yatak ayırtıldı yatakhanede ve geçtim yerime.

Diyeceğim, kemik sepettirler bunlar; yine de huzurunu kaçırırlar insanın.. Aydan gelmedik ki biz! (...) Üzülme bunları yazdığım için. Daha olmazsa, atlayıp gelirim Uşak'a, bir hafta kalırım seninle aynı evde.. ve o yaşayan ölüler, kitabına uydurup dâvayı hızlandırmak zorunda kalırlar. Kalmazlarsa, büsbütün namussuzdurlar; seni ve beni, çok olsa üç ay hapis yatırırlar!. Hani, mesela.. Bir an önce kavuşmak için başka n'aapılır? Gel gör ki, sen varsın işin içinde, çocuklar var, yapamam! Girersin mahkemeye; zabıt kâtibi kraldır, mübaşiri allah, yargıcı azrail.. İki gün ahbaplık edersin, hepsinin pisi çıkar renklerinin altından. Bu ülkede aynı kültür düzeyindeki insanlar ya bekçi olurlar, ya mübaşir, ya zabıt kâtibi, ya gardiyan, ya polis, ya tahsildar.. Osmanlılık sürüp gidiyorsa, nedenleri açık...

(...) Herifler 13 tutturdular; seçimlere kadar 'koalisyon' raporlu; ondan sonra o da 13 tutturacak, ondan sonra, seyreyle

sen gümbürtüyü.. Yani, ne dedik de olmadı! Yakında iki cephe belirecek: CHP artı AP cephesiyle TİP cephesi. Demokrasi böyle böyle gelecek bu ülkeye!

(...) Cumayı cumartesiye bağlayan gecenin sabahı;

-Şair milleti.. Şair milleti! sesiyle uyandım. Baktım, Balaban gidiyor.

- Ula nereye?

- Oyumu kullanmaya, Bursa'ya!

Ötekiler bir önceki gün gitmişlerdi İstanbul'a.

Biraz daha zorlasaymışız... Ohooo!

(...) Bugün kasımın 20'si. Tam yirmi gün olmuş senden ayrılalı. Ahh, nasıl geçiyor zaman, nasıl geçmiyor zaman! Annene de ki, bizi seveni biz dünyalar kadar seveceğiz. Sevgi dolaşıyor, iyilik dolaşıyor damarlarımızda bizim. Senin o çocukluğun.. o Gorki'li günlerin yok mu; delirdim o günlerini okurken! Yıldızlar, cırcır böcekleri, tınazlar, yalnızlıklar üşüştü içime. Öylesi bir Azime'den, böylesi bir Azime çıkar! En büyük kavgayı kazandım ben: Yıllarca sağlıklı yaşamalıyım, avuçlarını yıllarca öpebilmek için, o güzel gözlerine yıllarca bakabilmek için.. Yoksa, ne önemi var sağlıklı olmanın?

(...) Kavel, bugün de gelmedi. Nerdeyse kasım çıkacak. Kime ne diyelim, Türkiye burası; kaşımızdan gözümüzden akıyor şarklılık. Sonra da kalkar, cart curt ederiz. Bırak!

(...) Sadun Aren, İsmet Sungurbey.. TİP'ne girdiler. Sosyalist Kültür Derneği kurucuları, karar aldılar TİP'ne girmek için. Avcıoğlu, arabasını Parti'nin buyruğuna verdi, seçim günü için.. Kitabım gecikti ama, bunlara seviniyor insan. Gazetelere geçmeyen nice olay var. Koalisyon göçerse, genel seçim yakın. Sağolsunlar, memleketi 27 Mayıs öncesine çarçabuk döndürdüler! Vehbi Koç'lar devlet radyosundan nutuk atarlarsa, hoparlörler din adına Menderes düdüğü gibi öterlerse, hırsızlar kolgezerlerse, Amerika'ya benzeyeceğiz diye kağnıya jet motoru takarlarsa, elbette ki

böyle olur! Off, gazetecilik damarım tuttu yine; onu bile yapamıyorum. Yazı yazacağım yer yok; Yusuf Ziya bile çekiniyor şu günlerde benden...

(...) Hadi.. Söyledikçe güzelleşen söz: Seni seviyorum!

Ankara uzakta, sisler içinde; birazdan o sisin içinde olacağım.

(...) CHP kazandı Ankara'da: Türkiye'de AP.. Genel seçimler tehlikede. TİP olmasaydı, daha da yitirirdi CHP. Sinirliliğim biraz da bundan. Artık hapı yuttu CHP. İsrail, 'Atatürk Haftası' yaptı, ne iyi! Onlar bizden daha iyi anlıyorlar Atatürk'ü.

Aybar'ın dediğinin 'anlamı' şu: Hiç beklemediğimiz halde, 30 bin oy aldık, seçime girebildiğimiz dokuz ilde. Nerelerde ne kadar ve neye göre oy aldığımızı bilerek, hızlıca bir örgütlenmeye gidersek, hayli yol alırız genel seçimlerde... Yani, bundan böyle, yapacağımız iş, çabucak örgütlenmek!

(...) Demek annen, bizden çekiniyor, öyle mi? Bilir misin, aslında bütün kadınların yüreğinde, belki de hiç yaşamadıkları bir aşk yatmaktadır. Bunu sende görür duygulanırlar, bende görür duygulanırlar.. Ne güzel şeydir o! Geçende bir hanım dostum, bak ne dedi bana:

Ah Hüseyin! Gençlik heyecanımı sende yaşıyorum.. Senin gibi heyecanlıydım vaktiyle ben de!

Anneni sevmem mi ben, Gülüm? Sen Azime'sin; seni ben, kafamla sevdim önce.. Sonra sonra koptu fırtına! Geçen yıllarımın boşa geçmemiş olduğuna nasıl seviniyorum bilsen!

(...) Gazete okuduğum yok çoktandır. Ne gereği var? Mutfakta fazlaca kalanların iştahı kesilirmiş, ben de öyle sayılırım bir bakıma.. Kitabım bugün de gelmedi; tadını çıkardı yani Şükran! Bir de kötü basılsın ister misin? İşte o zaman kopar dananın kuyruğu! İznimi kullanmak istemiyorum; ek-maaş koparabilirsem, dergide çalışarak da geçirebilirim o süreyi. (...)

Bende de bitmiş kâğıt. Kâğıt çok ama, istediğim gibi değil.. Boşver, nasıl olsa olur, değil mi? Biz sokakta da konuşuruz, salonda da.. (...) Senin Ankara'ya alınma işini, Talim-Terbiye'de çalışan dostum Tahsin Saraç'a açtım.

- Hemen! dedi, olur! dedi.

Biliyor musun ne geldi aklıma; bir gün çıkalım seninle yağmurda Ankara'ya. Saatlerce caddelerde gezelim; yel vursun, yağmur çırpsın, al al olsun yanakların. Sonra dönelim eve, çay yapalım, gri bir Ankara'da sıcacık çayrengi! Ufuk'la Barış uyusunlar kucaklarımızda.. Çıkalım Sevgilim, caddeye çıkalım, yağmura çıkalım, ayaza çıkalım, kavgaya çıkalım! Yeter ki birlikte çıkalım.. Senin mavi demediğin gökyüzünü mavi sayabilir miyim ben?

(...) Hayır Gülüm, 'aydın' dediklerinden gelmeyecek 'yeter!' kıyameti. Şalteri çekenler, yazık ki aydın dediklerin olmayacak. Türkiye'de en eylemsiz ve edilgin insan, senin o aydın dediklerindir. Aydın mı, ne aydını? Aydın'ın bir karşılığı da 'korkak'tır. Ben korkak olmayanını nereden bulayım? Yeter! diyenini görecek miyiz bir gün, bilmiyorum! Kaç kişi var ki, senin aydınlar? Okumuş olmak, sorunu bilmek, yeter mi sanıyorsun? Bir de 'sokak'ı var bu işin; kitabın dışında, apayrı bir dünyadır sokak!

(...) Yemeği bir kaymakamla yedim. Sanat gevezeliği ettik bir süre. Türkiye'de sanatla politika gevezeliği, aynı kapıya çıkar.. (...) 1951 başında, yargılanıyordum; tıklım tıklımdı duruşma salonu. Saatlerce gırtlak patlattıktan sonra, bir manga candarmayla cezaevine götürüldüm. O gece, şöyle bir şiir yazmıştım; tamamını unuttum, elimden aldılar çünkü:... varsın dâva görüledursun/yargıç sorsun/tanık vursun/ dosya dolsun/ ne çıkar! / yirminci yüzyılda çocuklar / sanık parmaklığında/ kelepçe altında sever...

Kaymakam arkadaş birşeyler biliyor belki; ama ayıklamamış bildiklerini..

(....) Beş dakika oldu eve geleli, Gülüm; taş gibi duruyorum bir saattır; sana da yazmazsam, kırıp döküp birşeyler yapmam gerekir. Dedim ya, bir saattır taş gibiyim. Nedeni şu: Kitap rezalet!

Türkiye Cumhuriyetinde bundan daha berbat bir kitap çıkmamıştır bugüne dek!

Bugün, Ressam Gencay'ın sergisine gittim; oradan Parti'ye..

- Kitabını gördün mü? dedi birileri.

Yooo, dedim, gelmedi bana!

Meğer İstanbul'dan gelenler, yanlarında getirmişler.

Soluğumu tutup sordum:

Nasıl olmuş?

Kimi, güzel olmuş, dedi; kimi, kapak iyi değil, baskı kötü!

Zaten doğmuştu içime: Bu kitap iyi olmayacak!

Orhan Suda ile yemeğe çıktım. Keşke çıkmasaydım. Dört kişi olduk, oturduk masaya, dört kişi daha geldi. Birinin elinde Kavel. Kimi kutlar, kimi sitem eder, bize imzalamayacak mısın! Kitaba dıştan şöyle bir baktım; şunu dedim yalnızca:

Sümüklüböceği sevmem! Hele ona bir ökçe basmışsa, hiç sevmem. Bu kitap benim değil!

Gülüm! Balaban'la Şükran ağızbirliği etmişler, beni silmişler yeryüzünden. Şu memlekette ne kadar toplumcu varsa, ne kadar toplumcu geçinen.. hepsinin belasını versin Allah! Bundan sonra hiçbiriyle ilgim ilişkim yok. Kitaplarımı faşist yayınevlerinde bastıracağım! Bir yayınevinin sahibi sanatçı mı geçiniyor, fellik fellik kaçmak gerekiyor ondan. Kaç yıllık deneyim bunu öğretti bana. Sivriltmemeye çalışmalar, kıskançlıklar, batırmalar.. Hangi derginin, gazetenin sanat sayfasını bir, sanatçı geçinen itoğlu it düzenlemiştir; hapı yutmuştur sanatçı! Dost'a bu yüzden, birbuçuk yıldır şiir vermiyorum. Aziz Nesin, hikâyelerimin canına okuduğu için bir

süre yazmadımdı Zübük'e.. Hayır, megalomani değil bu Azime, bugüne kadarki deneylerimden çıkarıyorum bunu. Keşke şu basın âlemi denilen çamura girmeseydim hiç...

(...) Yemekten taş gibi kalktım. Aklıma koymuştum, eğer 'Kavel' eve gelmiş olsaydı, hepsini yakacaktım ve gazetelere yazı yazacaktım: Kavel adlı kitap benim değildir! diye. Bereket, geldiğimde evde bulamadım kitabı. Hayatım boyunca hep bu oyunlara, çelmelemelere getirildim. Ben lise öğrencisi değilim, neyin sabotaj olduğunu çok iyi bilirim, bir basın mensubu olarak! (...) kitabı baştan sona gözden geçirmiş değilim. Ama sonucun ne olacağını biliyorum: Rezil, berbat bir kitap! Kavel diye bir kitabım yok, hayır! Hiroşima'yı Aziz Nesin yedi, bunu da Şükran Kurdakul yesin. Bu toprakta pek az namuslu adam yetişiyor, bunu niceden sonra öğrendim. Hepsi de aşağılık herifler! Küçük hesaplar, solucan korkuları, yahudi hesaplılığı, bakkalca davranışlar, şarklılık! Çok üzgünüm Azime! Çok çok çok sinirliyim. Nasıl düzeltilir bu kepazelik? Hani kadın, aylarca velveleye verir ortalığı, doğurdum doğuruyorum doğuracağım.. diye; sonunda anlaşılır ki çocuk değil, bir urmuş zavallının karnındaki. Yahut, doğura doğura bir sıçan ölüsü doğurur, çocuk değil! İşte böyle oldu benimki.. Ataç Kitabevi, korka çekine bastı kitabımı, bastı ama canını çıkardı sümüklüböceğin! 1930'ların yayınlarına bakıyorum, çok daha güzel ve iddialı. 1963'te Kavel, böylesine kepaze! Banka takvimi boyunda çıkmış.. Hatalarla dolu! Sekiz desenden sadece üç desen var kitapta. Adım silinmiş, 'Ataç' adı yok kapakta. Benim adımdan korkan köpek, basmaz kitabımı! Ben bas demedim kendisine. Kendisi gelip istedi kitabımı basmayı.. Bu ülkede aydın ha? Gülerim bu lâfa! Bu ülkede 'aydın' yok; bu ülkede pısırık, kokmaz bulaşmaz, çıkarına düşkün, kaba maddeci, uyuntu birtakım adamlar var. Silik, ezik, sığıntı ve çıkarcı.. Hep bunlardan yedik darbeyi, hep bunların oyununa geldik bugüne dek! Bunları, kitabım kötü çıktığı için yazıyorum sanma Azime; yazılarımda da belirttim bunu şimdiye dek. Bu ülkede

'aydın' diye; gölgesinden ürken, kalleş, kıskanç, bitmiş, kof bir zümre vardır; aldatmayalım kendimizi! Bunlar aslında, negatif kimselerdir, solcu değillerdir. Çıkarları sağlandığı gün, yanıbaşında göremezsin bunları. Ve burası Türkiye'dir, burası Şark'ın domuzudur; her hareketi lâçka eden yerdir burası!

İşte saat yarım. Patlayacağım öfkeden. Kitap, belki pazartesi geçer elime. Salı gönderirim sana. Beni haklı bulacağını sanıyorum. Bundan böyle Balaban'ı da Şükran'ı da tanımıyorum. İkisi de ölmüştür benim için. Aşık İhsani'nin kitapları daha namuslu çıkmıştır benimkinin yanında..."

Aylar önce sormuştun bana:

- Bu şiirler içinde, sevdiğin, özel bir şiir var mı?

O zaman; Ağustos Şiiri gibi, en yoğun olanını saymazsak, en uzun soluklu şiirin, bildiğim kadarıyla, Yedi Çatallı Kazık'tı. Onu ötekilerden ayrı tutmuştum kendimce..

TİP'lilerin yerinde ben olsam; bu şiiri iri harflerle yazar, çerçeveletir, Parti'nin en görülür duvarına asardım... demiştim.

Buruktun, belli;

- Parti'nin dedin, sanat yanı zayıf. Daha çok, gözde olan, popülist yaklaşımlar şimdilik...

Daha sonraları; işin bu yanının; sana ne denli acı verdiğini ve pek çok düşkırıklığını, en yakın arkadaşların arasında bile yaşadığını gözlerimle görmüşümdür.

22 Kasım günü; ABD Başkanı John F. Kennedy'nin Dallas'ta öldürüldüğü haberi; her yerde olduğu gibi, Uşak'ta da bomba gibi patladı. Seni telefonla aradım, çıktı.. dediler.

Bir akşam, postaneden çıkıyordum; postacı, Ömer'in Bucak'tan yolladığı zarfı elime tutuşturdu. Sevimli bir mektup göndermişsin Ömer'e; o da, alır almaz bana postalamış: *"... Biliyorsun Ömer, ben Türkiye İşçi Partisi'ndenim. Doğal ki*

çalışmamız gerekiyordu. Yeni kurulmuş, maddi olanaksızlıklar içinde çırpınan, henüz örgütlenmesini 9 ilde yapabilmiş bir partidir TİP. Bütün iş, bizlerin omuzlarımıza düşüyordu. (...) Çok çalışmak zorundaydık, çalıştık. 17 Kasım'da seçime girdik. 9 ilde 36 bin oy almışız. Bu, çok iyi bir sonuç. Sevindik elbet.. (...) Sevgili Ömer; Millî Eğitim'in her basamağında binbir kötülük dönüp duruyor. Bu ları gayet iyi biliyoruz. Ve bu koşullarda elimizden bir şey ge or. Şu anda koalisyon yıkılmış durumda CKMP çekildi, Y , nasıl olsa çekilecek koalisyondan. Kennedy'nin ölümü nedeniyle Amerika'ya giden Başbakan hâlâ dönmedi. Şu günlerde yine üzücü çekişmeler bekliyor ülkeyi. Yeniden koalisyon kurulacak; ama neyle, kiminle? Bütün bunlar, Millî Eğitim'i de aksatıyor, öteki bakanlıkları da.. Öyle kimseler öyle yerlere çöreklenmişler ki, söküp atmaya olanak yok. (...) O, 'cehenneme çeyrek saatlik' Kızılli'da huzurun bozulursa, durma, ayrıl. Sende de Azime'deki ruhu görüyorum, bu mektubundan çok önce sevmiştim seni ben; biz hepimiz, benzer oluşumda insanlarız. Senin, babana karşı Azime'nin yanında yer alışın, büyük güven duygusu verdi bana; ablana olan anlayışlı sevginse, her şeyden önce mutlu etti beni. Biz yanlış adım atmadık, atmayacağız da.. Azime'nin hamurundan karılmış olan sen, ne dediğimi en iyi anlayacak yerdesin. (...) Bu ay çıkan ilk kitabım Kavel'den, sana da, Necati'ye de göndereceğim. Bizi habersiz bırakma. Babanı yatıştırmak sana düşüyor. Azime'nin çok sevdiği bir babayı aradan çıkaracak bir edimin, aşkımızı yaralayacağı düşüncesine katılıyorum ben de... (...)."

Evet, sevgi, kimileyin bir engel gibi çıkıyor karşımıza; sevginin engelleri var; ama sevgi de bir engel olup çıkıyor !

Sobanın üzerinde annemle birlikte pişirdikleri, kabuğu kömürlü, içleri yumuşacık kestaneleri gazeteye yaymış çocuklar:

- Anneciğim, bizimle yer misin?

- Soğusun da öyle!

Yerde takla atıyorlardı, uyuyup kalmışlar. Trenin sesi, neden takıldı bu akşam kulaklarıma? Bir gün, alıp gidecek bizi de burdan bu tren. " *Saçma* - diyorsun-, *gerçekten saçma bu ayrılık; acaba ilerde, boşuna boyun eğdik birtakım koşullara!. der miyiz?"*

Gece, 'Godot'yu Beklerken'i okudum. Vladimir diyor ki: Ne güç bekleyiş.. Beklemeye yeniden başlamaktan başka yapacak bir şey yok..."

Beklemeye yeniden başlamak!

Düşünmeye yeniden başlamak!

Özlemeye yeniden başlamak!

Acı çekmeye..

Acı vermeye...

"Ben seni diyorsun-.. *yerle göğün arası kadar özlemişken..."*

Babam, belki daha gerçekçi; öfkeli ve kararlı; yine yazmış uzun uzun: " Sen ne haltedersen et; ama çocuklar, bizimle kalsın!"

Çocuklar.. Uykuya yenildiler yine. Kestanelerin çoğu, soğudu kaldı. Annemin, iğde grisinden üzüm yeşiline giden gözleri, geceyle birlikte koyulaşıp yumuk yumuk bakıyor; uyuyor uyanıyor, yanıma yöreme yığılmış inceli kalınlı kitapları gösteriyor çenesiyle:

- Bunların hepsini bir gecede mi okuyacaksın?

Yüzün yüzüme dayalıyken, ne çok bölünüyordu gecelerimiz! Ansızın açardım gözlerimi, bakardım ki, uyanıksın! Aynı anda mı uyanırdık, yoksa sen hiç mi uyumazdın? Kaç kez yazdın bana: *Birden uyandım; ışığı açık bırakmışım.. Belki ışıktı beni uyandıran?.."*

Bütün gece yağmur yağdı. Dinledim ve düşündüm.

Baktım, sabahla birlikte bulutlar dağılmış. Dahası, odanın içi güneş dolu.. Böyle bir kasım sonu görmemiştim. İkimizin olsun bu güneşler; çok uzun yaşayalım ve doymayalım, gecelerde sabahlarda güneşlerde sevişmeye! *ıssız bahçelerden geçsek unutulmuş sokaklardan / çocuklar mavi mavi gülüşüp kaçışsalar/ bir masal dinler gibi sessizliği dinlesek / kendimizi dinlesek köklerin çığlığını/ seni kollarıma alsam, yine yumsan gözlerini/ yine kapışılsa yavrum, batan şehrin hazineleri..*

Her postane dönüşü, biraz daha ıssızlaşmış görünüyordu Uşak gözlerime. Yarı karanlık güz sokaklarından uçarcasına geçiyor, gelip yarı kerpiç, yarı ahşap kulübeye kapanıyordum: *" Senden, kendimden, herkesten utanıyorum. Affet beni Azime! Bu memlekette, biri hariç, şair de yetişmez, ressam da müzisyen de.. Bu düzen, birtakım düzenbazlar yetiştirir, hepsi bu! Hayır, hayır! Kötü bir yerdeyiz; bu havada, bu iklimde, ancak solucanlar çıkarır başlarını.. Seni üzdüğüm için affet beni Azime; aslında ben, solucandan başka birşey değilim; bu havalara uzatmıyor muyum boynumu, solucandan başka birşey değilim! Önce zemini hazırlamamız gerekmez miydi? Ne bekliyorduk? Kaldırımda gömlek satmak, daha olumlu bir iştir bu zamanda..*

Oysa, ne güzel şeyler yazmayı kuruyordum sana! Kaç gündür pırıl pırıldım. Olmuyor ama, olmuyor! Bir eksiği var bu memleketin. Aydını bezirgân olan memleketten hayır gelmez. Namuslu değiliz biz!

(...) Saat 05.00. Tam bir saattir kıvranıyordum yatakta. Sonunda duramadım, kalktım. Birkaç saat uyumama karşın, geçmemiş öfkem. N'aapayım ben şimdi? Bu kitap benim değil, reddediyorum! diye yazı mı yazayım dergilere, gazetelere? Zaten sezmiştim oynanan oyunu. 3 Kasımda çıkacaktı kitap, çıkmadı. Oyaladılar beni, yani Şükran oyaladı. 15 Kasımda İstanbul'da dağıtılacak, 18 Kasımda sana gelir.. diye yazdı. Gelmedi, hem de kasım 24 olduğu halde! Dizgiden sonra ben göreyim sayfaları, dedim, ses çıkmadı. Kapak

üç renk olacaktı, öyle demişti Balaban.. Kapağı yeniden yaptım, demişti, yapmamış! Eski kapak üzerinde belki oynamış. Benim bildiğim, kapağın minik bir örneği yollanır yazara. Onu da yapmadılar. Ve en kötüsü (gerçi baştan sona göremedim kitabı, daha doğrusu ürktüm incelemekten), 4 forma halinde hazırlanan kitap, 3 forma oluyor! Kimbilir mısra, bölüm, şiir çıkarılmıştır belki de?!

Eğer şu aklıma gelenler varsa kitapta, bir de dizgi yanlışıyla doluysa, yemin ediyorum, dâva açarım Şükran hakkında. Bunu bağıra bağıra söyledim zaten (dün) gece. (...)

Sıçrayıp uyanmam da bir garip oldu. Düş görüyordum: Engebeli, ağaçlıklı, tarla mı, bahçe mi, bir yerdeyim. Uzağımda yakınımda başkaları da var. Vadi içi gibi bir yer burası. Karşıdan, gittikçe büyüyen bir karga sürüsü göründü. Öndeki gruptan biri ateş aldı, hem uçuyor, hem alev alev yanıyor.. Ortalık dumana kesmeye başladı. Yanan karga bir ara ölür gibi, düşer gibi oldu. Ben mi bağırdım, başkaları mı; heeey, yanıyor be, yangın çıkacak! diye bir ses.. Yanan karga, yanındakilerle birlikte ağaçlara doğru uçuyor. Kondu konacak ağaçlara. O keskin ateş rengini ve dumanı gayet net görüyordum...

Uyandım, ve biryerlerim koparılıyormuşçasına bağırdım, döndüm, kıvrandım. Ben bir şiirimin dergide yanlış çıkmasına dayanamam; ya bir de kitap rezil edilirse, ne yaparım? (...)

(...) Bak, horozlar ötüşüyor. Kendi kendimle konuşuyorum durmadan. Deli gibi değil, deliler gibi! (...)

(...) Bir saat daha uyumuşum. Biraz yatışmış haldeyim şimdi. Lekesiz bir kasım göğü ve şeker gibi bir güneş.. Birazdan banyo alıp; bu pırıl pırıl, bu senin yüzün gibi, bu.. o taptığım bakışların gibi sabaha çıkacağım...."

Annem, Uşak'la Ağlasun arasında, o yaşında mekik dokumaktan bıkmıştı. Birkaç gündür yalnızmışız. Mektuplarımda

sana bu yalnızlığı anlatmışım. Senin Kavel'den dolayı nè gibi bir düşkırıklığı yaşamakta ve nasıl kıvranmakta olduğunu henüz öğrenmeden yazmış olmalıyım.

Ufuk, genel bir kırgınlık yaşıyordu.Kapıyı üzerlerine kilitleyip çıktım. Akşam inmişti. Benden mektup aldığın günler iki kat çalışabildiğini anlatmıyor muydun; cebimdeki mektubu pullayıp kutuya attım. Telefon açtım, gözlerimi yumup bekledim; yerinde yoktun. Koşa koşa eve döndüm. Çocuklar, her zamanki gibi boğuşmuyorlardı. Ufuk'un, yalnızca nezle sandığım hastalığı, az sonra arttı. Geceyi başucunda geçirecektim. Ateşi canlandırdım. Sabahki güneş gitmiş, yerini rüzgâra bırakmıştı. Kar mıydı neydi, hızlı hızlı vurmaya başladı camlara..

Geçtiğimiz pazar, soba borularını boşaltmıştım. Gazeteyi alıp duvara yaslandım. Saatler geçtikçe, Ufuk'un durumu ciddileşti. Çocuk uyuyamıyor, öksüremiyor, içinde bulunduğu durumu anlatamıyor.. Gece yarısını geçti vakit. Sokaklardan el ayak çekildi, İstasyon Caddesinde faytonlar işlemiyor..

Bu gece yazamayacağım sana.

Dalmışım. Ufuk'un iniltisiyle yerimden sıçradım. Soba çıtırdıyor. Ufuk'un diline derece koyduğumu unutmuşum! Baktım, çocuk bana uzattı, ateş, 39'u geçmiş.. Barış uyuyor.

Kucağıma aldım Ufuk'u. Kar, usul usul başlamış. Sokak lâmbaları ölgün. Bekçi düdükleri bile yok. En yakın telefon çarşıdadır. Bu saatte fayton bulamam, doktor bulamam. Tarlalardan çapraz gidersem daha çabuk varırım hastaneye. Çocuğu sardığım battaniye, kendisinden ağır. İkide bir kesiliyorum. Ne kadar yürüdüm? Durup soluklandıkça sesleniyorum:

- Nasılsın Miniğim?

- Anne, eldivenimin birini düşürmüşüm!

Tamam Ufuk, koynuma sok elini..

- Anne, karanlıktan mı geçiyoruz?

- Şimdi aydınlığa varacağız, uyuma sakın!

Ufuk kucağımda uyursa, ben karanlıktan korkacağım.. Ve hastane. Nöbetçi doktor, göz uzmanıymış, çocuktan anlamam dedi. Hizmetliyi üç kez gönderdim, üç kez odasından geri çevirdi.

- Peki, dedim, hastane arabasını verin; kente dönüp özel doktor arayayım!

- Olmaz! mış..

Vakit, sabaha doğru olmalıydı. Vurdum oğlumu omuzuma. Bu kez doğru yoldan vardım kente.. Kasaba azmanı yalnızlığa! Sokaklarda ne bekçi, ne polis.. O saatte çalabileceğim tek kapı, Vali Konağı!

Çaldım zili, bir daha, bir daha çaldım. Derinden derine gitti zilin sesi. Neden sonra 'giriş' aydınlandı. Kapı açıldı. Törenlerden tanıdığım vali Musa Eran, pijamasıyla karşımdaydı..

Kapıya doğruca valinin ineceğini hiç sanmamıştım. Kekeledim:

Çocuğum, Bay Vali, çocuğum ağır hasta.. Hastaneden geri çevrildim!

Hiç unutmayacağım. Musa Eran, beni içeri aldı. Kar ve çamur içindeydim. Dağlardan aşıp gelmiş gibiydim. Mağrur ve alabildiğine öfkeli! Taa dün sabah yitirdiğim güneş mi titriyordu içimde, kucağımdaki çocuk mu, yoksa ben mi?

Niçin bu saatte yollara düştüğümü sormadı Uşak Valisi bana; içeri geçti, telefonla biryerleri aradı. Birkaç dakika sonra, vali konağının önünde bir otomobil ve bir polis durdu, beni aldı çocuğumla; özel uyandırılmış çocuk hastalıkları uzmanının karşısına çıkardı... Düşte gibi konuşmuş olmalıyım. Benim de ateşimin çok yüksek olduğunu söylediler ama, doktor mu, yoksa polis mi; öfkemden, üzüntümden, annelik sâflığımdan ürkmüşlerdi belki? Her ikisi de benimle geldiler hastaneye. Ufuk'a iğne yapıldı, serum

takıldı. Aynı araba bizi, serumla birlikte kulübemize getirdi. Ufuk'un hastalığına tanı konuldu: Zatürree.

Barış, mışıl mışıl uyuyordu döndüğümüzde. Kar sürüyordu. Şafak sökmeye başlamıştı.

"Günaydın Gülüm! O mektubu keşke yollamasaydım sana. Üzdüm yine; üzmemeye karar veriyorum, üzüyorum! Yıldırım telgrafını almasaydım; belki de atlayıp İstanbul'a, oradan Bursa'ya gidecek; Kurdakul'u da Balaban'ı da bir temiz dövecektim! O anda ne istedim biliyor musun; yıldırım telgraftan da hızlı bir araca binip sana gelmek, seni koklamak ve geri dönmek! Sıktım dişimi ve kanımı içime akıttım.. (...)

(...) Bir âlemdik bugün. Basın-İş'in büyük kongresi vardı. Onur Kurulu'na seçildim. Yönetim Kurulu'na da yedek.. Bundan böyle, gündüzleri dergideyim, haftada üç gece de Sendika'da!. Seçimden sonra Gazeteciler Cemiyeti'ne gittik. Kutlamalar, yemek, içki, vs.. Kitap bugün de gelmedi. Özür dileyen mektubu geldi Şükran'ın: Özür-nazır.. 300 lira fazla vermemek için kitabı maskara edip koymuş!

Ayrı bir haber: İhsan Ada'dan öneri aldım. Tanin'i çıkarıyorlar. Ada benden, sürekli olarak yazmamı istedi. Onbeş gün sonra Ankara'ya gelecek sözleşmeyi yapacağız. Bu beni çok çok sevindirdi. O zaman iş Alemi'ni bırakır, sadece Akis'te haftanın üçbuçuk günü çalışırım. Kalan günlerimi dilediğim gibi kullanırım. İyi değil mi Gülüm? Günlük yazımı yazar, keyfime bakarım. Ama.. Sosyal Adalet'i Ankara'ya alma kararımız n'olacak? Ona da yardım etmem gerekiyor ki, çok çalışmalıyım! Neyse.. Konular geliştikçe bildiririm. (...) Unutma, hep seninleyim, sizlerleyim. Merak etme beni, aşkımı yaşıyorum (...).

Gülüm benim! Bak gecikmiş, 21 Kasım tarihli mektubun; niye yazdın öyle:... Yorulduğunu duyumsadığım an, beni yok bil.. demişsin. Bana kıyma Azime, ne demek yorulmak? Ben yorulursam, öldüm demektir. Sensiz bir Hasan Hüseyin yoktur, olmayacak da! Yıllardır yaşadığım; aslında şu birkaç

aydır yaşadığım ve yazdığımmış. (...) Azime'li Temmuz Bildirisi adlı kitabı seninle birlikte hazırlayacağız. Yıllardır bende, her şeyin Azime için bir 'malzeme' olduğunu açıklayacağım onda. Ben yalnızca Azime'yi sevdim. Bu sözümün bir anlamı, bir değeri yok mu?... Kavuşmasak da olur; ama kavuşacağız... diyorsun; ben nasıl uyurum bu gece? 'Kavuşmasak da olur' yok, 'kavuşacağız' var! Beni böyle sabırlı tutan da bu! Eğer böyle bilmesem, şimdiye çok değişik durumlar çıkardı ortaya! (...) Kimi sinirliliklerimi, sana da yazmasam, aklımı bozacağım, n'aapayım ben? Bütün hırçınlığım, senden uzakta olmamdan geliyor. Bin yıl yaşasam, yorulmam seni sevmekten! Hadi, gel kollarıma: Bak, şuradaki şu yürek, senin için böyle hızlı.. Çok üzdüm seni şu son günlerde değil mi? Demek sevmek, böyle hırçın ediyormuş insanı! Ah durabilsem.. Tutabilsem kendimi.. Seni yanıbaşımda, güven içinde görmedikçe bitmeyecek bu halim. Ben senin sesine, gözlerine, dudaklarına, ellerinin dokunuşuna, soluk alışına, uyuyuşuna, gülüşüne, susuşuna, düşünüşüne.. ben sana muhtacım Azime; n'aapılır başka?

(...) Bu hafta şu sendika işini bitireyim; naklin için hemen devinime geçeceğim. Çok sıkışık iki hafta oldu bu: Seçim ve kongre. Görev almayayım diyorum; fakat düşünüyorum, kritik günlerdeyiz; kimi örgütlerin, faşistlerin eline geçmesi tehlikesi var; onun için duramıyorum kararımda. Ahh, şöyle dinlenmiş, cıvıl cıvıl olacağımız günler!.

(...) Hadi, öptüm seni. Dün geceden çok uykusuzum, kızartısı geçmedi gözlerimin, bütün gün. Hadi, yat koluma; dünyanın bütün güzellikleri, tatlılıkları yatsın koluma. Göğsüm bu kadar olsun!..

Ufuk'un hastalığını duyar duymaz, koştu geldi annem;

- N' olmuş yani, dedi; trenler nasıl olsa çalışıyor!

Bir gece sabaha doğru Vali'nin kapısına dayandığım, dallanıp budaklanıp yayılmış ortalığa. Komşular, anneme söylemişler.

- Vali Beyin kapısını mı tekmeledin sen? dedi anneciğim.

- Yok yau anne, deli miyim ben?

"Günaydın! Çay içelim Azime. Şafak rengi çaylar yap. Gözgöze toplaşalım sabah sofrasına, şarkı söyler gibi çay içelim. Çay yap Azime!

(...) Bak ne oldu: Dün, Mamak'ta kısa askerliğini yapan kardeşim Bekir geldi Dergiye. Dağıtım olmuş, Sarıkamış'a gidiyor. Oturdu yanımda. Dereden tepeden.. Ben çalıştım, o bekledi. Bir ara pek hüzünlendi çocuk;

- Ağbi, dedi, yok mu yengemin resmi; göremeden gidiyorum!

Nasıl tatlıydı o anda delikanlı; çok sever ve sayar beni.

- Var, dedim; al, bak!

Işıl ışıl oldu kardeşimin yüzü. Çok duygulandım, galiba sarardım da. Sol yanımdan Gazi Eğitim'in kubbesi gözüküyordu.. Ve tren, dumanlar içinde geçip gitti yanıbaşımdan.

Yine yüreğim bu kadar oldu.

Ne olur, üzülme, yorulma. Bir tek saniyem kalsa dünyada, o senindir, unutma!

(...) Nasıl mı okuyacağız geceleri? Yanyana Gülüm, başbaşa, yanak yanağa.. yazacağız da Sevgilim, dizdize, gözgöze.. Okunacak çok şey var. Okunmayacak da çok şey var! Silah, yapılıncaya kadardır.. Ondan sonra ateş etmeye yarar! Silah, ne demirdir, ne tahtadır, ne de kurşun, vs.. Silah, silahtır artık. Hep, yazılanları okuyacak değiliz; biraz da biz konuşacağız artık. Zaten, belli bir görüşe varmaktır bütün sorun. Ondan sonra iş değişir. Yok mu bizim söyleyecek sözümüz? (...) Sahi, neden eskiyor 24 saat önceki mektuplar, hiç düşündün mü? Ben düşündüm: Biz geçmişte değil, gelecekte yaşıyoruz da ondan! Öyle hızlı bir devinim durumunda ki iç dünyamız; değil geçmişi, içinde bulunduğumuz ânı bile

kabullenemiyoruz. Örneğin bugün 12'de aldığım mektubun, eskimiş geliyor bana; yeniden yeniden okuduğum halde, hep, yarın gelecek mektubun için sabırsızlanıyorum. (...) Bu pazartesi, nakil için herhalde, ne yapılması gerektiğini öğrenip bildireceğim sana. (...) Ama biz, daha doğrusu ben, pasif davrandık. Kendimi bir sarhoşluğa kaptırdım, gidiyorum. Sevmek böyle yaptı beni. Yeni yeni geliyor aklım başıma. Hastane müstahdeminin doktor, bakanlık kapıcısının genelmüdür pozunda dolaştığı bir ülkedir burası. Ve elindeki gazetecilik olanaklarından hiç mi hiç yararlanmayan biriyim ben. Niye? Bütün sistemi toptan reddettiğim için belki!

Sen nasılsın? Açıkça yaz bana! Ben gerçekten 'bomba' gibiyim.

Haa, Şükrü Babadan mektup aldım. 'Evlendi, evleniyor.. diye duyduk; aslı astarı çıkmadı. A oğlum, evlen artık!' diyor. Pek hoşuma gitti. Ah, minnacık engellerin ne acılı günlere malolduğunu bilmiyor ki İhtiyar! Bizimkinin 'evlenmek' demek olmadığını, bizimkinin bir 'uzaklık' işi olduğunu bilmiyor ki.. Kendisine yazdım: Duydukların doğru, dedim; ama biz, yıllardır evliydik.. de, birbirimizi bulamıyorduk! İyi insandır babam; mert bir işçidir, emekli işçi.. Hiç değilse o anlar beni, yani.. Yıllardır neler görmedi adamcağız; artık, bana inanılması gerektiği kanısına varmış olmalı! (...)"

Kasımın sonunda, ayazın kapıdan bacadan girdiği bir kuşluk vakti, postadan çıktı kitabın. 25 Kasım'da imzalamışsın onu bana. Aynı gün gelmiş, İstanbul'dan bir paket Kavel. Bir iyice bakmışsın içine-dışına; ne kapağına ısınmışsın, ne iç sayfalarına! Ataç Kitabevi'nin 53 numaralı yayını. Kapağı mavi-beyaz, minicik, incecik bir şey..-Arka kapakta, ..bizim işlevimiz, gerçek yapıtları okura ulaştırma çabasıdır ancak" diyordu yayınevi;" (...)-Kavel'de topladığı şiirlerle Hasan Hüseyin'in, kimi okurun yadsıyacağı bir şair özelliği taşıdığını biliyoruz. Ama, gene biliyoruz ki, başka bir okur da bu gür sesli şairi yıllardır bekliyor."

Bu tanıtımın sondan bir önceki tümcesi hoşuna gitmemişti: *"Ne demek 'yadsıyacağı'?"*

Sana göre, *"dizeler tıkış tıkış konmuş"* tu; *"baştansavma hazırlanmış"*tı.

- Korktular! dedin telefonda; kitapta baskı tarihi bile yok!

Suratlarına benzettiler!" dediğin kitapçığı, ilk bakışta bile çok sevimli buldum ben. Öptüm, bağrıma bastım onu.

Sayfaları açtıktan sonra bir parça kalınlaştı bile! Dizgi yanlışları, anlamı bozacak boyutlarda değil. En- boy dersen; Ataç'ta yakın zamanda yayımlananlardan ayrıksı değil. Kapak, hoş bile sayılabilir.. Satırlar, belki fazla sıkıştırılmış; bunun sana zararı yok, o kadar durma 'şekil' üzerinde. Kurdakul'u da, Balaban'ı da bu yüzden harcamaya kalkma sakın! Seni yayımlamak, şu sıra, şu ülkede, bir bakıma 'yürek' işidir; hak ver, hoş gör..

Bak ben, elime geçer geçmez, döne döne okudum, akşam yine okuyacağım, temelden. Bak bu senin ilkgözağrın, kitaplaşmış ilk yapıtın; önemli olan, şiirlerinin topluca, kitap olup çıkması değil miydi? Nice ozan var ki; ilk kitapları, hem nasıl bir derbederlikle çıkmıştır! Düşün ki onlar bugün, ben'im! diyenlerdir.. Kavel ise, küçücük oylumuyla hem de, örneğin bundan otuz yıl sonra da, işte benim ilk yapıtım! deyip övünebileceğin temizliktedir.

Ve düşün ki, Türk şiirinde eşi yoktur bu kitabın!

Teknik kusurlar mı dedin? İlerde giderilemez mi sanki?

Doğru, haklısın, koskoca bir kitap olacaktı o; ama gerçek dostların, her türlü duygusallığın ötesinde, yürekten alkışlayacaklar seni. Şiirlerini 'ağlayarak' resimlediğini bildiğin Balaban'ı nasıl kırarsın? Ve Şükran Kurdakul'un, senin 'ilk' kitabını basmakla, Türk Edebiyatı'na yaptığı hizmeti, gerçekten, inanarak mı gözardı ediyorsun?

İnanamıyorum!

Güldün;

Bakma sen bana, dedin telefonda; kızdım mı söverim ben! Onları seviyorum; sevmesem, daha iyisini beklemezdim.. Ah, Ankara'da bu olanak doğsaydı, böyle maskara ettirmezdim şiirlerimi; denetlerdim herbir sayfasını.. Nasıl görmezsin, ne biçim istiflemişler; şiirleri birbirine ulayacaklarmış az kalmış! Hem, seçtikleri harfler, mikroskopla okunacak nerdeyse!

O zamanlar, dış görünüşün ne denli önemli olabileceğini bilmezdim. İçerikse, dolu doluydu. Sayfalardan taşan şiirin gümbürtüsü, günlerce uğuldatacaktı kanımı. Bir elim büyüklüğünde kitapçıktı o; cebime bile sığıyordu. Sınıfta okuyacaktım, dört duvarın dışında okuyacaktım, kar yağarken okuyacaktım... Artık bellekten okuyacaktım; Uşak kenti dar gelecekti bana.. Ne pahasına olursa olsun, bu şiirlerin ozanına ulaşacaktım ben: *beni sevme sakın / ateşleri sev kıtlıkları sev yoksullukları sev/beni sevme sakın/ ..../ beni katma ekmeğine beni bölme uykularında beni azaltma/.../ başka dur başka söyle başka sevil ama hiç bitme...*

Bu nasıl kavramlardı, hiç bilmediğim?

Üzülme, dedim, bundan sonrakileri birlikte değerlendireceğiz...

Bu dilek hiçbir zaman gerçekleşmeyecekti; çünkü, değil kendi kitaplarımızı kendimiz basmamız; o günden sonraki on yılda, doğru dürüst bir yayıneviyle anlaşma olanağı bile bulamayacaktık.. Sonuçta, bu bizim dinmeyen özlemimiz olacaktı ve sen, her kitabının basılışında, ilkine benzer sancıları çekip duracaktın. Ta ki, Bilgi Yayınevi'nce sen, Acıyı Bal Eyledik'le kabul edilinceye dek...

Ataç'tan tek kuruş almadın; eşine dostuna imzalaman için bir miktar Kavel gönderilmişti. Onları, bütün burukluğuna karşın, büyük bir coşkuyla, önüne gelene armağan etmişsin;

Dergide, Partide, Sendikada.. Gürün'e yolladın, Ağlasun'a yolladın, Roma'da Bedrettin'e ve onun arkadaşlarına da.. Bana imzaladığına, *"Büyüyor Temmuz Bildirileri!"* demişsin. Derken, 25 Kasım 63 tarihlisini Akis'te, dergi, kitap yığını arasında yitirdiğin için, 26 Kasım'da bir daha imzalamışsın: *"Herşeyim benim!"* Sonra, birer gün arayla mı ne, ikisini de aldım..

O günden sonra; aylarca, Kavel Kablo Fabrikası işçilerinden sana, çok güzel iletiler geldi. Mutlu oldun. Sana her gelen selamı, armağanı, notları, imzaları.. geldiği gibi ulaştırdın bana.

Yavaş yavaş öğreniyordum, bir sanatçı için ün'ün nence önemli olduğunu...

Ev sıcacık. Annem, kimbilir ne orucu tutmuş, bir iyice acıkmış. Biz Ufuk'la postaneye kadar gitmiştik. Caddede bir aşağı bir yukarı yürüdük, saçlarımıza-kirpiklerimize kar yağdı, dolanıp geldik.

Şu anda.. evet, bugün gelen dört mektubunu ve fotoğraflarını serdim masaya. Sana yazdıktan sonra, kitabını bir kez daha okuyacağım. İlk çocuğun bu kitap senin! Kusurlu da olsa, özenilmemiş de olsa, ilk çocuğun.. Onu sevmeye çalışmalı; dahası, gururlanmalısın onunla. Bence, haklı da olsan, fazla yeğin davrandın sağa sola. Dilerim dostlarına yazmamışsındır, bana yazdıklarını?

Şu anda, seni düşünüyor, sana yazıyorum. Çoktandır, benim de her akşamki işim bu.. Annem, gürültüyle yanan sobanın yanına yan dönüp yatmış. Çocuklar omuzuna, beline iki minder komuşlar annemin; üzerine binmişler. Tren yapmışlar annemi... Ufukçuğum, geldik İstanbul'a, artık inelim! dedi de Barış, ondan anladım: Az önce, İstanbul'a tren gidiyor mu diye sormuşlardı bana.

İndiler. Annem de öbür yanına döndü uykusunda.

Kızkardeşim Lâle'den mektup var, Elazığ'dan. Öğüt vermiş Lâle bana: " İnsan, yanlışlar yapabilir. Belki de çoğu kadın, senin yaptığını yapmak ister. Asıl sorun, bu isteği yaşama geçirebilir mi bakalım? Şimdi önemli olan, bundan sonraki yaşamına nasıl bir yön vereceğindir. İnşallah, yeni bir evliliği düşünmüyorsundur!" Ah Lâleciğim; tepeden tırnağa âşık olduğumu bilmiyorsun ki!

Ahh, diye yazdım sana; nerde o bolluk? Her önüne gelenin, senin şiirinin tadına varacağı düşünü, ne denli güzel olursa olsun, her durumda kuramazsın, öyle değil mi? Ben Balaban'ın içtenliğine inanmak istiyorum; içindeki barut gibi şiirlere bakınca, bence kitap, gereğinden fazla sevimli, kapak da gereğinden fazla mavi! Belki haklısın: Hani adını, utanmasalar diyeceğim, nerdeyse koymayacaklarmış; öyle küçük, görünmez.. Hah, değil senin dediğin hesaplara yatmak, zindana yollanacağımı bilsem, gene de verirdim ben olsam, o şiirlerin hakkını! Bomba gibi de patlatırdım Kavel'i, Türk şiirinin orta yerinde! Gel Sevgilim, herkesten önce ben kutlayayım seni, taa yürekten aşkolsun! Unutma, bu bir 'başlangıç'; göreceksin yol, öyle bir açılacak ki! İnan, bu şiirlerin bir arada sunulabilmiş olması bile çok önemli bugün. Bunları okuyup da canevinden sarsılmayacak şiir okuru düşünemiyorum. Bir gün marş olacak bu şiirler, şarkı olacak; onları okuyanlar, yaşamın yeni baştan düzenlenmesi arzusunu duyacaklar yüreklerinde. Senin büyük bir ozan olduğuna inandığım kadar hiçbir şeye inanmıyorum sevgilim; bu şiirleri kadın erkek birağızdan söyleyeceğimiz günler de gelecek:

halaylarla çıkalım korolarla duralım / heeey diyelim heeeey!..

Mektuplarım, arka arkaya varır oldukça, daha bir buldun sen de havanı: " *Her saniye yinelesem bıkmayacağım, yorulmayacağım tek sözüm şudur: Ben Azime'yi sevdim; onu yıllardır aradığımın bilincine birdenbire vardım, ben Azime'yle yaşayabilirim ancak! Ölürsem, Azime'nin ellerinde öleceğim!*

(...) Kitabı bahane edip döküyorum öfkemi, duruşma gününün uzaklığını bahane edip döküyorum öfkemi.. Aslında bütün bunlar, çok özlememden ve engelleri bir anda aşamamamdan geliyor. Duruşma dedim de; Ömer'in tanıklığı kabul ediliyor. Yalnız, yanında biri daha olsun isteniyor..

(...) Bak ne geldi aklıma: Avcıoğlu evlendi, Türkkaya evlendi, Ahmet Yürür'le Nurtüre de.. Yoo-oo, hiç de rastlantı değil; inan ki, biz öncülük ettik evlenenlere! Bizim mutluluğumuza heveslendiler! Yüzümden gözümden mutluluk taşıyordu benim; ne zaman bunlardan biriyle karşılaşsak, ne iyi, diyorlardı, aşkı somut halde görüyoruz senin yüzünde.. ben de mi evlensem acaba?

Yani biz, gerçekten...

Duyacaksın, daha kimler, kimler evlenecek!

(...) Bugün başladı bir aylık iznim. Ama izin yapmak niyetinde değilim. Sen söyle, bu bir ayı nasıl istersen öyle kullanayım? Çok özledim seni! Geceleri inleyecek kadar, sayıklayacak kadar özledim!

Ahh, bitecek bunlar!

(...) İşte, saat 10.00. Kahvaltımızı çoktan yapmış olacağız. Bir yere gitmeyeceksek eğer, sıcacık odamızda birşeyler yapacağız seninle. Birlikte birşeyler okuyacağız örneğin, birşeyler yazacağız, birşeyler konuşacağız.. Sağlam, rahat, olumlu, verimli bir pazar olacak. Her bakımdan doygun olacağız. Gün bize değil, biz güne hükmedeceğiz. Gözlerin, sesin, rengin, kokun, devinimlerin, biçimin doldurmuş olacak evimizi, günümüzü. Ve ben, Ufuk'la Barış gibi olacağım cıvıl cıvıl! Ve belki, yapma Hüseyin, diyeceksin, çocuklaşma!

Tatlı tatlı azarlayacaksın beni de..

Çok şeyler değil, bunları istiyorum ben!

Tam bir ay oldu senden ayrılalı.. Nasıl kopabildim, aklım duracak!

Kitabı düşünmüyorum artık. Balaban ve Şükran için ettiğim lâflardan ötürü özür dilerim senden. Sen yanımda olsaydın, elbet öyle olmazdım. (...) Bugün öğleden sonra, TİP-Çankaya İlçesinin tanışma çayı var, belki orda olurum..."

Kar durdu, eridi, güneş yeniden açtı, güpgüzel gitmeye başladı günler. Çağırdım seni: Gelebilirsin!

Sen Hasan Hüseyin, *gözükara sevgili...*

Sevdaya mı tutunmak istiyordum; kafa mı tutuyordum, beni aylardır kıskaca almış, bunca bunaltan Uşak halkına?

Liseli öğrencilerime, kız-erkek, hâlâ unutamadığım o delikanlılara; bakın işte bakın, sevdalandığım genç ozan bu!. mu demek istiyordum?

Yoksa.. Bir olay çıksın da.. Ne olursa olsun artık!.. mı?

Tren gelir, hoş gelir..

- Nasıldın? dedim.

Coşkuluydun. İki elimi alıp göğsüne bastırdın:

- Bu benim trene kaçıncı binişim acaba? 52'de mapustan çıkınca, İstanbul'a iş aramaya trenle gittim.. Orda, asker kaçağı deyip, attılar mı trene beni! Onulmaz yaralar, unutulmaz acılar.. Ben ha, asker kaçağı! Zincire vurdular beni; ellerim ayaklarıma çapraz kelepçeli.. düşün, karatrenin tahta sırasına! Burnumun dibinde tezekli hayvan vagonu; İstanbul nere, Sivas nere? İstanbul'dan Sivas'a, iki büklüm, iki yanımda Isparta'lı iki candarma; ayakyoluna gitmek bile yasak: Yasak hemşerim! *vagonları birinci/ vagonları ikinci/ vagonları üçüncü/ benimkisi dördüncü/ dördüncüsü tezekli / tezekli deliklerinden karavagonun/ işkencede gibi bağırdımdı o cânım topraklara / ne yaptınız bizi böyle!*

- İki yıl sonra, Ressam Balaban'la ben, bir leylek ve gelincik vakti Erzincan'dan, terhis edilip de dönüşümüz vardır, karatrenle: *yalar gibi kendi kanımı/ yalamıştım taşını toprağını / yoksul erzincan'ımın / çanta sırtta/ tüfek elde/ iki yıl...*

Oysa benim canım gülmek istiyordu; hoplayıp zıplamak, bağırmak, heeyyy! demek, kahkahalar atmak!

- Peki, dedim, bu kez nasıldı yolculuğun?

- Ooohh! Tek başımaydım. Birinci mevki vagonunda İzmir treninin.. Kurulmuşum yumuşacık kırmızı şeytan alacası şeyhülislam çuhasına! Şiir yazdım Güzelim, uyku tutmadı, şiir yazdım. Elimde değildi; Erzincan'ı düşündüm, on yıl öncesini.. İki yıldı, dile kolay, iki yıldan da fazla.. Fırat kıyıları, Munzur katarları.. İçimi ısıtmadı İzmir'e doğru koşan trenin penceresinden gördüklerim. Zeytinde, pamukta, buğdayda, ayçiçeğinde, incirde, tütünde, palamutta, üzümde.. soygunları düşündüm. Sordum yumruklarımı sıkıp; *sevgilerini özlemlerini umutlarını ne yaptınız bu halkın?*

Anayasa vardı dizlerimde; Anayasa'yı okudum!

Sarıldık. Faytona atlayıp önce kulübemize geldik. Pencere önündeydiler, Ufuk, Barış ve annem.

Sonradan Asım Bezirci'ye adadığın, 'Anayasa Hacılaklak ve Ötesi..' uzun başlıklı şiirin ilk dizelerini bu Ege Treninde yazmışsın. 'Anayasa Hacılaklak Balaban Ve Ötesi..' diye değiştirdin bu başlığı; yıllar sonra Ankara'da tamamladın, Koçero Vatan Şiiri'ne aldın: *batıya/hep batıya/ankara-izmir trenindeyim/ bırakılmış bir kaçak tabancayım/ çağrılmış bir/ gözükara sevgili...*

Annem tedirgindi. Pencereye bakıyor, kapıyı dinliyor..

Kahvaltıdan sonra çıktık. Küçük bir çanta elinde... İnci Palas diye bir otel vardı, oraya gittik. Fazla durmadık; öpüştük ve çıktık. Faytonla caddeleri, sokakları dolaştık, mahalle aralarına girdik... Çarşının ortasında, ansızın karşılaştık kocamla. Niçindi, nasıl oldu, yüreğim ağzıma geldi. Hulûsi, elini kaldırdı, durdurdu faytonu. İçine baktı. Yanyana oturuyorduk, bir elim elindeydi. Yüzüme baktı, bir şey demedi, baktı yalnızca. Ben eğildim;

- Bırak geçelim, dedim, yumuşaklıkla. Bıraktı, geçtik.

Garip bir biçimde üşümeye başladım.

Ne ilgisi var, diye mırıldandım; 'Anna Karenina' geldi aklıma..

Başını dikleştirdin;

- Bizim sonumuzu, biz kendimiz belirleyeceğiz! deyiverdin.

- Çektiğim acı, duyduğum sorumluluktan geliyor..

Sözümü bitirmeme fırsat vermedin; sesin hırçınlaşmıştı:

- Ne sorumluluğu, dedin, kime karşı? Bana karşı yok mu sorumluluğun? İstencini benden yana kullanman için yeterince nedenin var: En başta aşk; seviyoruz birbirimizi, bu, yeterli bir açıklamadır!

Kestirip atmıştın; bu konuda daha fazla konuşmaktan, benim bir türlü yatışmayan buluncuma kolaylık sağlamaktan yana değildin. Senin, benim ve kocamın, herbirimizin, sorunlarımızı kendi içimizde, kendi kendimize çözümleyip çözmemizden yana işliyordu mantığın. Gerisini, kafa karıştırıcı ve eylemi engelleyici sayma eğilimindeydin.

Kendime göre nedenlerle bitkindim, ter içindeydim;

Hulûsi, belki kin bile duymayacak.. diye mırıldandım; çocukları elimden almaya kalkarak bana telaş, gönül yorgunluğu, ürkü.. ve onlar konusunda kendisiyle savaşım zorunluluğu yüklemeyecek; acıyı, biliyorum, tek başına göğüsleyecek...

Mektuplarımda pek çok kez yazdığımı yineleyeyim, dedin, kararlı sesinle: Bir annenin elinden çocuklarını, hiç kimse alamaz! Birbirimizi sevmeye karar verdiğimiz andan başlayarak -ki bu, her şeyden önce özgür istençli bir karardır!- çocuklar ikimizindir!

Düşündüm; beni sana bunca dayanılmaz bir güçle iten şey, yalnızca fizik varlığına duyduğum ve her geçen gün artan aşk olamazdı; her şeyden önce, tutkulu bir adamın

yanıbaşında olma ve yazgı neyse onu paylaşma duygusuydu...

- Uşak dar gelmeye başladı.. dedim; oysa daha mahkeme sonuna, dahası dersyılı sonuna dek burda olmak var...

O saatte, tüm gözler üzerimizdeydi de, kimse bir şey demiyordu. Yoksa bu garip topluluk, kimsenin elinden bir şey gelmeyeceğini mi algılamıştı açık açık?

Evet, çıkıp gitmek bu kasabadan, yetecek mi; bir tek erkeğinken, anonim bir karabasana dönüşen bu keder, bizi sonsuza dek kovalamayacak mı?

Akşam eve döndüğümüzde, o sabaha göre, daha dingin bir sıcaklıkla kucakladın Ufuk'la Barış'ı. Annemin ellerini tuttun, gözlerinin içine bakıp şöyle dedin:

- Şiir yazıyorum ben!

Beyaz başörtüsünün gölgesinde, zümrüt gibiydi annemin gözleri:

- İyi, oğlum.. dedi; başucun pınar, ayakucun göl olsun!

Annemin; ak yaşmağın altında, kınalı saçlarla çevrelenmiş, ince uzun, apak yüzünden çok etkilendiğini fısıldadın bana.

- O da, dedim, senin gibi, türküleri çok sever; ninniden çok, türkülerle büyüttü bizi..

Bir çanta dolusu oyuncak getirmiştin çocuklara. Gün boyu oynamışlar. Kurulunca öten, toprak renkli bir de tank vardı içlerinde. Onu en başta ayırıp bir köşeye koymuştum:

-O, sizin için değil!

Sonradan, hep anımsadın bu sahneyi; ne zaman bir oyuncakçı dükkânına girsek, daha çok yılbaşlarında ve çocukların doğumgünlerinde; tüfek, tabanca, sutabancası bile, hele top, tank.. gibi şeyler gördün mü, hemen uzaklaşır; yüzümde, alaycı bir anlam var mı, yan gözle araştırırdın. Senin o gelişinde özenerek, ama boş bulunup getirdiğin, ama benim çocuklara vermediğim o zavallı oyuncak tankın,

hiçbir zaman sözü edilmedi aramızda; ama biliyordum ki, masumca o davranışın, çocuk eğitimi konusunda seni utandıran bir olay olarak kaldı belleğinde..

Ertesi gün, liseye geldin. Geniş Öğretmenler Odasında bir köşeye oturup bekledin. Arkadaşlardan yalnız, Öğretmen Okulundan bizim okula, kimi derslere gelen Kâmil Ünlü, yanına vardı, tanıştı seninle. Geneldeyse, bir yabansıma, uzak durma çabası, çekingenlik, belki de korku.. Lise Müdürü Nazım Bey, birkaç kez kapıdan baktı baktı, çekildi. Bozuktu yüzü. Sabahtan, Lise Kâtibi Baloğlu anlatmıştı: Dünkü fayton gezintisini duymayan kalmamış...

Belli, ikimizin de içi içine sığmıyor. Oturduğun yerde; mavi okul önlüğümün içinde, oradan oraya gittikçe beni izliyorsun. Bir ara yanına geldim, birer bardak çay içtik seninle. Fısıldadın:

- Gidelim burdan!

- Bir dersim daha var..

- Okuldan demiyorum; Uşak'tan gidelim!

İşim bitince birlikte çıktık. Sokakta, sayılı ayazlardan biri vardı. Elele tutuşmak için öyle sabırsızdık ki.. Adım başı tanıdıklar..

- Üç yıldır burdayım! dedim.

Bakkala uğradık, attık eve kendimizi.

- Sen kulübe diyorsun, dedin; kalesidir insanın evi!

Annem, kuru fasülye pişirmiş. Biz seninle sofrayı kurarken, bir kıyıya çekildi, akşam namazını kıldı. İki yanındaki meleklere selamını verdi vermedi, doğrudan bana seslendi:

- Küçük yer burası, Kızım!

Bir gece, bir gündüz daha kaldın Uşak'ta. Ben dersteyken, otelden çıkmamışsın. Biri gelmiş, sormuş seni; sivilmiş. Biliyorduk, bir tuhaf adamdı; bir gün önce, önümüzde ardımızda dolandığını sezmiştik.

- Beni pek sever onlar!

Demiş, gülmüştün.

O 'sivil' şimdi benim yolumu gözlüyor. İstasyon Caddesinin ortasında dikilip aptal aptal bakınıyor iki gündür.. Seni trenle yolcu ettiğimi ayrımsamamış mıydı; yoksa 'görevi', benim üzerime devir mi almıştı? *nasıl da utanıyorum karakollardan...*

Çok değil, iki akşam önce, yerdeki şiltenin üzerine bağdaş kurmuştun sen. Kulübenin iç kapısında, buzlu cama gelip dayanmış, dört minik el görmüştük, aynı anda. Ufuk'un ve Barış'ın, sessizlik içinde buzlu camda konuşan elleriydi bunlar. Senin, çakmaktaşı gibi sivrilmişti bakışların. Fırlayıp kalktım, içeri aldım onları. Yalınayaktılar. İki üzüm tanesi, iki nohut, iki bezelye gibi benziyorlardı birbirlerine. İkisi de, senin gibi bağdaş kurdular mindere. Doğanın verdiği olağanüstü sezgiyi yaşıyorlardı. İlk sözü Ufuk söyledi:

- Biz dört kişiyiz, değil mi Anne?

İkisine birden sarıldım:

- Sizi seviyoruz!

O minicik dört el, senin boynunda kenetlendi. Kalktık, yan odaya geçtik. Oracıkta oluşmuş bu yepyeni ailenin sözcüsü ben oldum:

- Anne, dedim, biz evleniyoruz..

Hiç sesini çıkarmadı annem; gülümsedi.

Yüzüme, dalgalar gibi vuruyor ateşim.

Seni uğurladım. Akşam alacası, gözlerindeydi. Trenin penceresinden eğildin;

- Dimdik olmalısın! dedin.

Artık göremez oluncaya dek baktık birbirimize. Tren, bir dönemeci mi kıvrılmıştı, yoksa birden akşam mı basmıştı; bıraktım el sallamayı.. Ne kadar güzel bir adam, dedim içimden; endamı ince, devinimleri kıvrak, sesi doğruca içe işliyor!

- Dimdik olmalısın!

Faytonlara doğru yürüdüm. Yerde, bohça gibi bir kadın, bir yatak dengine dayanmış, oturuyordu.. Kıyı Ege'den gelir bu insanlar; bu saatte nere giderler ki?

Sokağın başında indim. Sen, olanca hızla gidiyordun o dakikalarda.

Annem, ilk kez konuştu senin hakkında:

- Sıcak bir insan; canlı ve canayakın.. Sessiz ama güçlü yürüyor; ayak sesinden tanımayacaksın onu, o garip rüzgârından tanıyacaksın!

Çocuklar; bana en çok, seni severek yardımcı oldular. Önce seninle beni özdeşlediler. Bu özdeşlemede, sımsıcak bir çocuk sevinci vardı somut olarak; anne ile çocukları arasındaki o büyülü sevgi, onlarla benim aramda kalmamış, genişlemişti!

Onlardan yana sorun çıkmayınca, bir ölçüde ferahladım. Sen de onları, katıksız bir sahiplenişle, benimsedin. Onların seninle bana bakışları gibi, sen de onları benimle bütünleştirdin; bu bütünlüğe dahil olmaya baktın. Ki bu, en akıllıca yaklaşmaydı..

Çocuklarla aramdaki yakınlığın, dostluğun ve uyumun bir benzeri; annem, babam ve kardeşlerimle yine benim aramda vardı. Böylece, sessiz ve koşulsuz bir destek buldum yakın çevremden.

Sıra gelmişti, babamla senin aranda köprü kurmaya:

- Ne yapabilirim? diye sordun.

- Kolay! dedim; gönül alıcı bir mektup yaz babama.

Öyle yapmışsın.

Babam; senin ona yazdığın mektubu da, kendisinin sana verdiği yanıtın sabit kalemle kopyasını da bana postaladı. Demiş ki babam, özetle: Azime için, dünya bir yana, çocukları bir yanadır; iyi bir baba olacaksan onlara, biz seni bağrımıza bastık gitti!

Ailemle iyi ilişkilerin böyle başladı ve sonuna dek sürdü.

Sen bana yazmaya, hemen o saat, trende başlamışsın: *"...Dağlar yağmur altında Gülüm. Eskişehir sazlıkları, pirinçlikler ve sabahın erken saatinde bir balıkçıl kuşu sazların arasında.. Ne güzel biçimi var herbir şeyin, ve ne güzel sabah rengi! Hayat'ın son sayısına gözattım: Rastlantıya bak, Isparta-Burdur'u vermiş Hayat. Tam bir saat süreyle baktım derginin sayfalarına. Ağlasun'dan tarihsel yıkıntıların renkli resimleri.. Sagalassos adı içimi sızlattı nedense (...). Saat 8'de Beylikahır'dayız. Beylik artı ahır.. Ama birden böyle olmuyor da, Beyli, artı kahır.. oluyor! Demek ki artık 'ahır' olmaktan çıkmış burası... (..) Bütün gece yazdım. Yazdım ve düşündüm. Ne zaman gözlerimi yumsam, sen doldun gözlerimin ardına. Çok canlı, çok diri bir 'seni yaşamak' bu; sanki çivi çivi batmıştın etime; sanki derimdin, sarmıştın gövdemi; sanki kanımdın, yanıyordun damarlarımda! Oh Azime, o senin dediğin sarıkırmızılar, ne çok buralarda; inek memesi gibi sarkmış kasım sonu grisinde, öyle donuk duruyor ki sarıkırmızılar! Ve hep yağmur, durmadan yağmur... (...) Saat 8.40. Yunusemre'deyim. Birbaşımayım kompartımanda. Ekmek satıyor köylüler; ekmek satıp ekmeklerini kazanıyorlar. İşte Polatlı.. Vagonlar dolusu şekerpancarı. Camı indirdim; öyle bir savruluyor ki perdeler rüzgârda.. Bağlı şeyleri sevmiyorum ben. Varlık Yıllığı 61'de bir şiirim vardı; adı, Onüçüncü Burçta Delirmek.Şöyle bir dize:... çözdüm kısrakları, bıraktım suları, ardımsıra yıldızlar...*

O ne yağmurdu öyle!

O ne güzel 'çift'ti Uşşşak caddelerinde! Ve sonra, 'avene' bakışları, yastık dünyalı kadıncıklar.. tavşan gözü kadar dünyalarına sığınmışlar da.. En güzel yağmurlarda biz ıslandık, değil mi Azime? Ve sonra, kendi ellerinle yaptığın o çay.. Gülüm benim!

(...) Geldim işte! Hiç de güzel değilmiş Ankara Garı..."

Ardarda mektuplar gelip gitmeye başladı yine. Senin de dediğin gibi, yetmiyor bunlar artık! Aklımız karışık, sinirlerimiz en küçük şeyden bozuluveriyor. 23 Ocak'a çok var daha. Ya, işgüzarlık eder de yargıç, belki barışırsınız diye, bir başka tarihe ertelerse kararı; ya tanıklarımız, cayarlarsa son anda?

Sabah, mektubunu aldım, öğlen mektubunu aldım o gün; akşam üzeri telefona koştum.

- İvedi, çok ivedi! dedim ptt'deki memura.

Artık ikimizin de kendimizi tutamadığımızı açıkça görüyorlar; bu genç, bu ortayaşlı, bu daha yaşlı, bu görmüş geçirmiş postacılar! Ahh, neler borçlu olmuyoruz ki gün geçtikçe onlara!

Girdim kabine. Gözlerimin ikisi birden seğiriyor, elim ayağım titriyor.. Sesimi tutabilecek miyim?

- Aloo! dedin; Azime, yavrucuğum, Bitanem!

Neden sonra ikimiz de dinginleşebildik. Konuştuk. Ne konuşmuş olabiliriz ki?

- Seni, dedim, Dergi'den çıkmadan yakalamak istedim. Ne yapıyordun telefon bağlandığında, tam o saniyelerde ne yapıyordun?

Öyle güzel güldün ki.. Bin kez dinlesem, değişmez bendeki etkisi!

Yalnızdım. Çalışma masamın önünde, sağa sola döner bir koltuğum var. İnanabilir misin, arkalığına yaslanmış, gözlerimi yummuştum. Bir Elazığ türküsü dinliyordum; bitince kapatıp, Parti'ye doğru uzanacaktım..

- Sözleri hatırında mı?

Türkünün mü?

Yine güldün. Bu kez değişikti gülüşün:

- Sevdiğim bir türküdür, dedin:... ne feryadedersin divane bülbül.. diye başlar hani..

-Emrah mı?

- Ta kendisi!

- Haydi öyleyse, dedim; uzundur o türkü. Bilseydim, sana telefon açacağıma, doğruca eve gider, radyoyu açardım.. Haydi, çabuk dön odana!

Bu bir, birbirimize ilişkin her şeyi bilmek isteği; bıkmadan, değiştirmeden sorardık ikimiz de: Şimdi ne yapıyordun?

- Seni yazıyordum!

Ya da;

Seni düşünüyordum!

Seslerimizde ılık gülüşler.. *"..Seni yazıyordum! Yazdıklarımı seninle yoğurduğuma inanmıyor musun? Yeniden yeniden, hep de başka biçimlerde doğan bir varlıksın şiirlerimde. Ayrımında bile olmadan, eskiden de hep seni yazıyormuşum ben!..."*

Benim mektuplarım da, gittikçe daha bir açılır oldu. Elyazım da hızlanmış ve düzgünleşmiş görünüyor gözüme! Ya tükenmez kalemin sağladığı kıvraklığa ne demeli? Rahat yazmayı öğrendim artık senden. Pelür kâğıtlarım, tıpkı seninkiler gibi, renk renk ve bol bol.. O anki ruhhalime göre bir renk seçip başlayıveriyorum yazmaya: Düşüncelerimi, duygularımı, güncelde ne varsa olup bitenleri, önemli-önemsiz gelişen olayları, dilimin ucuna geldiği gibi ve uça uça yazıyorum sana! Anlatıyorum; hazla okunduğumu bilmenin kanatlı sevinciyle..

Ömer, Kızılli'dan fırsatlar yaratıp yazıyor. Yüreğini tutup tutup soruyor, ne halde olduğumuzu! Köylüleri çok sevmişler onu. Korkarım, diyor, ayrılmak gerektiğinde, ayrılamayacağım onlardan!

Aralık ayının başında bir daha çıkıp geldi Ömer. Sabah treniyle geldi, akşamkiyle döndü. Bütün bir gündüz birlikteydi bizimle. Çocuklar kucağından inmediler. Annemi de aldı; hepsini çarşıya çıkardı. Kalan saatlerde hep konuştu, anlattı: Köyünü, insanlarını.. Bizim alıştıklarımızla kıyaslanınca hemen hiçbir şey yemediklerini, ya da, tam doğaya uygun yaşadıklarını, belki de yaşamadıklarını, düşte gibi devindiklerini.. Yoksulluğun dik âlâsını!

Yine de, dedi, sevmek ve türkü söylemek için enerjiyi nerden bulduklarına şaşarsın!

Kaçak, Ağlasun'a geçmiş yine; ordan Burdur'a, ordan yanımıza sıçramış.. Bir Ağlasun vakası da anlattı:

- Sular gürelmiş, dedi; bir gece Cümmen yoksulu, evimizin yakınındaki korkuluksuz köprüden çaya uçmuş. Nasılsa boşluğa basmış, kendini sularda bulmuş! Cümmen güçsüz, çay soğuk.. Buza kesmiş! Kahveden çıkıp evlerine dağılan köylüler, aşağıda birinin olduğunu farketmişler ama, korkudan yaklaşamamışlar.. Öyle ya; sudaki adam devinimsiz, öldü sanmışlar.. O saatte Öğretmenler Birliği'ni kapatan Necati Ağbim, durumu görünce, hızla yaklaşmış sulara: Çıkarın ulan şu herifi! Aman Hocam, demiş köylüler ağbime; nemize lâzım, mesul oluruz, cinayettir belki de; öldürüp atmışlar zavallıyı, bekleyelim gelsin hele candarma!

Ömer, nasıl kızıp bas bas bağırdığını anlattı Necati'nin: Çıkarın ulan, demiş, başlatmayın candarmanızdan!

Ve çıkartmış adamı; doğruca Burdur Devlet Hastanesine!

Cümmen, o günden sonra biraz kambur yürür olmuş ama, açılacakmış. Diyor ki Ömer:

Benim anladığım öğretmenlik de budur; yüreğinden kavrayacaksın halkı, gerektiğinde önüne düşeceksin.. sorumluluktan mı kaçıyor; onu sen yükleneceksin.. Yoksa, dört işlemle okuma-yazmayı, kim olsa öğretir!

Anneme de evin, avlunun, ahırın hesabını bir çırpıda verdi Ömer.

Tavuklarım, diyor annem, kedilerime bakılıyor mu, çiçeklerim sulanıyor mu?..

Babam daha altmış yaşında ama, şimdilerde çok ihtiyar duyumsuyormuş kendini; Azime'nin ettiği.. diyormuş, yirmi yıl götürdü ömrümden!

Dışarda keskin bir güneş var bugün, keskin bir de ayaz!

İki telgrafını birden aldım: Cumartesi çektiğini de, pazar çektiğini de, tek elde getirdi postacı!

Gülümsedi annem. Dedim ki:

Telgrafın icadından bu yana 130 yıl geçti; anlayacağınız, tepe tepe kullanıyoruz bu icadı!

En son cuma gelen mektubunu okudum. Haklısın, her haber, yazıldığı anda başlıyor eskimeye: Benim seni, şimdi ne yapıyor diye düşündüğüm saatlerde, Ankara'ya kar yağıyordu. Sen, Restoran Ga'da şarap içiyordun. Ankara Tiyatrosunda Godot'yu Beklerken'i seyrediyordun. Behzat Ay'la bulvarda yürüyordun. Yatakta bana mektup yazıyordun. İyi.

Nasıl bir mevsim geliyor üstümüze? Denizin rüzgâr altında akışı gibi gidiyoruz. Her şey yerinde duruyor, her şey tepetaklak sanki! Kişisel düzenim ve benimle yazgı birliğinde kim varsa hepsinin düzeni altüst olmuş. Annem, oruç tutuyor. Günlük yaşantımı düzene koydu, çocukları da güzel doyuruyor. Ne var ki, hasta olacak kadar tedirgin..

- Geceleri çıkma, diyor, yolunu kesen olur!

- Anneciğim, anneciğim! diyorum ona; ne yaptığını bilen insan yenilir mi hiç? Ben o bahtiyar kadınlardanım ki, iş işten geçmeden buldum sevdiğimi!

Sana, iki kocaman zarf postaladım pazar akşamı. Sen de bana, uzun iki mektuptan başka, ayın Ankara ve İstanbul dergilerini bir koca tomar yapıp yollamıştın. Geceyi, onları okuyarak ve sana yeniden yazarak geçirdim.

Pazartesi, erkenden derse girdim. Her şey cıvıl cıvıl.. Bir öğrenci, parmağını kaldırıp sordu:

- Karacoğlan'ı getirecektiniz?

- Çantamda!

Evet.. 'koşma'lar havası!

Ha, senin Uşak'a gelip dönüşünün çalkantısı durulmamış daha. Yeni yeni anlatıyorlar. Daha çok öğrencilerimden, gizli gizli alıyorum haberleri: Müdür Efendi, Temsil ve Kitaplık Kolundakileri sorguya çekmiş. Bir Bakanlık müfettişi gelmiş, dolanmış buralarda. 'Gereken' yerlerden bilgiler almış; bana bir şey sormadan çekip gitmiş. Bir tek, İnci Palas'ın sahibi, senin için demiş ki:

- Onun nasıl biri olduğunu, bir bakışta anlamıştım!

Sen ayrıldıktan sonra, o otele 'heyet halinde' gidenler olmuş:

- Nasıl biri?

Bunu, otelcinin oğlu, beni sevdiğini bilmediği bir arkadaşına anlatmış. Bir polis de, başka iki öğrenciyi uyarmış:

O bayan, demiş, tehlikeli adamlarla buluşup haberleşiyor.. Gözünüzü dört açın; derslerde neler anlatıyor, sizlere nasıl kitaplar salık veriyor.. Bir bir rapor edin, ilgili makamlara...

'Tehlikeli' dedikleri, sensin Sevgilim! Tek başına bir ordu gibi görüyor olmalılar seni..

Arkadaş dediklerimin de kafaları karman çorman. Neye inanacaklarını bilemiyorlar. Dedikodu getirdikleri zaman, tek kaygıları, onlardan duymuş olmayayım!

Bir de diyorlar ki:

Yazmayıver Güzelim! Bir süre mektuplaşmayın, kıyamet mi kopar? Postane size çalışıyor; sen iyice çekildin kabuğuna.. Bilesin, milletin gözü senin üzerinde, tüm Uşak, senden sözediyor!

Tüm Uşak.. dedikleri, bir avuç dedikoducu memur ve öğretmen takımı; emekçi halkın işi yok da bizimle mi ilgilenecek?

Hiçbirine güven olmaz; *Ne kadar demokrattırlar, ne kadar arkadaş, nenceğiz yürekli? İnsan haklarına yüzde kaç inanırlar, kadının statüsünün anlamı ve yeri nedir bilinçlerinde; nereye kadar seninledirler, nerde ayrılır yollarınız?*

Bırak şiiri; bırak, Türk şiirinde Hasan Hüseyin şiirini; aşk'ı sor onlara, aşka inanırlar mı, aşka! (...)"

Annem çocukları, kapı önüne serilen son güz güneşine çıkarmış. Yemeğimizi yemeden önce, azıcık boğuştuk üçümüz, odada. Barış, kendi kendine takla atmayı öğrenmiş; bir de, bir elin beş parmağını ardı ardına, üstüste getirmeyi! Ufuk, iki resim yapmış yokluğumda. Annem, haftanın ikinci kuru fasülyesini pişirmiş; aç olmayanın da yiyesi gelir..

Bana dün sabah sormuşsun: *"... Ağustos bitti; özlemle! Eylül bitti; özlemle! Ekim, kasım bitti, özlemle! Aralık da kaymaya başladı ellerimden.. Söyler misin, ömrümüzde daha kaç ağustos, kaç eylül, ekim, kasım, aralık... var? (..)"*

Hangi romanda geçiyordu: İşkenceyi seyreden, işkenceyi bedeninde yaşamakta olandan daha fazla acı çeker..

Ya da, buna benzer bir şey.

Benim burda yaşadıklarım; senin orda uykularını kaçırıyor, düşlerini bozuyor, ilişkilerini çarpıtıyor. Dayanamıyor, yükleniyorsun mektuplarında: *Çek gel buraya! İstifa et; öğretmenliğin de canı cehenneme, ordan alacağın üçbuçuk kuruşun da!."*

Hayır, diye yazdım; biz çalışmak zorunda olan iki insanız. Bugün için bir ekmek bulup bölüşmek kolay; diyelim ki işimden ayrıldım, seninkini bölüştük. Nasıl güvence verebilirsin, işsiz kalmayacağına? Ortalık her an karışabilir, sen hapse düşebilirsin.. Belki, CHP, hükümetlere ortak oldukça, bizim için yakın bir işsizlik sözkonusu olmayabilir; fakat ben, kimsede akıl kaldığını sanmıyorum, öcalıcıların, fanatiklerin de yönetime elkoydukları bir dönem açılamaz mı? "*Nasıl olsa faşizmin içindeyiz..*" diyorsun; seni bilmem, ben gözükapalı atamam kendimi ortaya. İstifa ettiğimi düşünelim; daha birkaç ay geçmeden, ben daha yeniden atanmak için başvurumu bile yapamamışken, Bakanlıkta geniş bir 'temizlik' yapacak, karşı tarafın bir üyesi 'Bakan' olamaz mı? Benden 'karar'ımı soruyorsun: Karar bu Sevgilim! Şubat dinlencesine dek burdayım ve 'istifa' ya hayır! Bir yerden bir yere atanmak için başvuru dilekçeleri bir 'form' a göre düzenlenip, her yılın martında verilir, haziranda gerçekleştirilir. Bu demek ki, bizim, 23 Ocak duruşmasını beklemekten başka yapacak bir işimiz daha var: Birbirimizi moralca yıpratmayalım! Şubata 50 gün var; beş tane on gün! Nedir ki?

Sağlığını koru. Banyoları, sabahları değil de, geceleri alman daha uygun değil mi? Ne o öyle, saçların buz tuta tuta sokağa çıkıyorsun?

Okumazsın diye sana birşeyler yollamıyorum.." demişsin. Evet; üç beş ay öncesine göre pek az kitap okuyorum; mektuplarını her gün ve günde sayısız kez okumak, bir o kadar da yazmak; mektup okumadığım ve mektup yazmadığım zamanda da seni düşünmek.. yeterince dolduruyor zamanımı; evet düşünmek, zamanı dolduran, giderek değerlendiren bir 'iş' oldu çıktı, yaşantımda!

Son kırk günün..." demişsin.

Sonra mı? Sonra.. Ver elini Ankara!

Her zaman neşeli olamıyorum. Bunu kim isteyebilir ki benden? Al işte, tanımsız bir yorgunluk var üzerimde. Pencere-

nin önünde, ayakta gazete okuyordum. Annem, sobanın dibine kıvrılmış, tesbih çekiyor; Ufuk'la Barış, canlarım benim, oyuna dalmışlar yine.. Ben de oturdum, sırtımı duvara dayadım, başımı ellerimin arasına aldım. Gözucuyla bana bakıyor annem, hiçbir şey sormuyor.. Nasıl anlatmalı; yaşam, birdenbire zorlaşmış gibi.. Hiçbir aşk, yalnızca mektupla, sonsuza dek beslenemez.. İnsansız bir âlemde, ansızın gözlerimi açmışım, ansızın ıssızlığı ayrımsamışım, ne bileyim, korkmuşum.. Şöyle mi biçimlemişti Yunus: bunca varlık var iken/ gitmez gönül darlığı...

Bugün gelen resminde mi, yoksa resmin çekildiği ortamda mı, pek kederli bir şey var. Üşüyordun belki, atkı var boynunda.

Bir resim daha var; bir kızçocuğunun yanına çömelmişsin. Elinde not defteri, eğilmişsin çocuğa doğru.. Resmin arkasında küçük bir not: " *Resimdeki çocuk, lâğım sularıyla oynayan bir gecekonduludur.. Resimlerden çoğunu, sendika gazetesinde göreceksin...*"

Sanki her gün birlikteydik de, bugün yoksun gibi bir duygunun kıskacındayım. Sürüp giden bir yürek ağrısına benzer bir uyku.. Nasıl bir gece geçirmişim ki, gündüzüm böyle sıkıntılı! Daha şafakta, gözlerimi açar açmaz anladım bugünümün mektupsuz geçeceğini; ta başından duydum bomboş, anlamsız, üşüten bir cumartesi yaşanacağını.. Yalnızlığın, bu demek sensizliğin ta kendisi bu!

Yağmur yağıyor camlara. Eğri ve gri bir yağmur. Çok uzaklarda, isteksiz pembeler.. Özledim, derken, neyi anlatmak istiyorum, bilmiyorum; içimde günden güne büyüyen yangını mı, geceleri uzattığım ellerimin boşluğa düşmesini mi? En son bakıştığımızda, akşam güneşinin altında, süzme bal rengine çalan gözlerini görememek mi?

Ağustosta gülüyordu, Ekim sonunda gülüyordu, buraya geldiğinde de gülüyordu gözlerin.. ve ne kadar güzeldin Hasan Hüseyin!

Gecenin bir vaktinde giriyorsun odana; mektubum, yazımakinesinin üzerine konmuştur; mektubumu okuyorsun, oturup yazıyorsun, durmadan sigara içiyorsun, uzanıp düşünüyorsun, yumuyorsun gözlerini... Gelip oturuyorum sobayla duvarın arasına; mektubunu dizlerime yayıp okuyorum, çekip kâğıtları sana yazıyorum, bir bardak çay içiyorum, yumuyorum gözlerimi.. Evet, nedir özlemek? Posta trenli, geceli gündüzlü uzaklıklar.. Ve beklemediğin anda saplanan bir bıçak!

Yağmur yağıyor. Gazete alacağım. Hulûsi çıkıyor yoluma;

- Çok yorgunum, diyor, kendimi toparlayamıyorum...

Çok üzgünüm, diyorum; elbette yorgunsun.. Bir 'şok' geçiriyorsun; kurtarmaya çalış kendini..

- Çok katısın!

Katı mıyım; öyle görünmek, öyle davranmak zorunda mıyım?

Bölünemedim işte; bir başkasını karanlıkta bırakmadan, başka yere taşıyamadım ışığımı!

Bugün pazar.

Az önce, odaya dolan son güz guneşinde oturduk, kahvaltı ettik yer sofrasında. Yağmur, elli adım ötedeki İstasyon Caddesine yağıyor. Ayağa kalkmış, pencere önünde, dünkü gazeteleri karıştırıyordum. Ufuk, bir yıldır baka baka tüketemediği 'Evren' Ansiklopedisine eğilmiş; annemle Barış, serçeler gibi bıcırdaşıyorlar kucak kucağa.. Koskoca ovada, yağmurun altında serilmiş, yatıyor Uşak. Saat 15 dağıtıcısı olmalı; bana Eylül mektuplarını taşıyan sarışın postacı, ansızın belirdi. İki aydır görmemiştim onu. Yüreğim hopladı. Camı açıp güldüm. O da güldü.

İyi günler Efendim, dedi; teliniz var!

Kısık, çocuksu bir sesi var bu postacının.. diye yazmışım.

- Bugün pazar? dedim.

- Evet Efendim!

"Mektubunu aldım. Bugün postaladım. Çok iyiyim, iyi ol, iyilikler!"

Bilsen ne iyiyim bugün!

Bir yağmur, bir güneş, bir yağmur, bir güneş.. Ortalık şafak renginde!

16 Aralık tarihli Akis'i iki kez yollamışsın. Birer gün arayla aldım. Bir dalgınlık olmalı üzerinde..

İlhami Soysal, senin Kavel'den sözetmiş Akis'te. Pek hoşlanmadığın anlaşılıyor. Soysal da, dost hatırına yazmış sanki; biraz zorlanmış. Cumartesi postaladığın mektubu pazartesi aldım. Son derse giderken bir kez okuyabildim. Eve geldim. Sinirlerim her zamanki düzeninde değil miydi ne, kendi kendimle kalmak istiyordum.

Güneşsiz bir gezegende, son damla havamı tüketmiş gibiyim; sen nasılsın?

Dün, uzun, unutulmayacak gecelerden birini geçirdim. Issız, karlarla kaplı bir bozkırda gibiydim. Uşak..uyuyan, hep uyumuş insanlar.. O denli uzaktı her şey ve hepsi bana. Birer birer tükenen yıldızlarla birlikte bitti gece. Bir yere dek, ay ve ayaz yanyanaydı.

Ve sabah, buz gibi, hayır buzdan bir sabahtı.

Bugün, iki mektubunu aldım. Pazar ve pazartesi postaladıklarını.

- Dün gelmediğinin yerine, iki mektubunuz var Efendim!

Dünya, döne döne havalanıyor; merkezinde ben varım!

Tuttum kendimi, baştan sona okudum, derste. Sevilmekten, sevmekten, sersemlemişim. Yorgunum.

Yine resmin var..

Dördüncü ders, Orta 2'lere Türkçe dersi. Okuma parçasının adı, Paris'te Sabah.. Diri bir ders oldu. Öğrenciler neşelendiler. Ben de iyiydim. Kaynıyordu kanım.

Bu sabah, postadan Nevin Öğretmene iki kitap çıkmış. Hugo ve Verlaine. İçlerinde, birer de plâk. Herbirinde sekizer şiir var. Okuyanın adını unuttum. Müdür odasında plâkları dinledik. Ben kitabın birini dizlerime koymuş, dinlediklerimi metinden izliyorum. Bir yerde Verlaine; '.....bir başkasının ruhunu, daha az acılı hale getirmek için çırpınan bir ruh..'tan sözediyor. Benim gözümde, o anda o 'ruh' sendin! Yanıbaşımdaki telefonun öteki ucu, senin yanıbaşındaydı. Bu kadar yakındık birbirimize! Yarım dönsem, dokunsam tele, 'yıldırım'la açsam; kaldırsan almacı, 'Azime!' deyiversen...

Olamaz! Başımızı kaldırdık: Bir telgraf!

"Üç günde karardım!" diyorsun telgrafta.

İki saat sonraki dersteyim; günün ikinci telgrafı: *"Mektubunu aldım. Mutluyum.*

Dersteyim. Yüreğim Ankara'da atıyor, aklım postanede.

Güzin Öğretmenin numarasını vermiştim sana. Dün aramışsın onu. Güzin dedi ki:

Şaşırdım. Bir sürü saçmaladım. Karşımdakiyse, çok güzel konuşuyordu. Kuvvetli bir sesi vardı.. Ama aptalın biriyim ben, telefonu kapattığımda, ne dediğini unuttum, evet, heyecandan unuttum!

Bana soruyor Güzin:

- Kimdi o?

- Söylemedi mi adını?

- Ah ah ah! Bende akıl var mı ki? Söyledi elbet, dedim ya, heyecandan...

Söylemedim Güzin'e; bundan önceki dünyamı altüst eden adamdır; yüzlerce yıllık yüzlerce kitabın bana veremediği yaşama sırrını veren adam...

Demedim. Kendisi öğrensin.

Eve geldim. Çıkardım, masaya koydum mektuplarını, telgraflarını, resmini. Annem ve çocuklar, o anda anladılar, üstümdeki ağır bulutun kalktığını. Bir şey sormadılar ama.. Yalnızca çantamı karıştırdılar: Birer çukulata ve bir karton köpek vardı onlar için.

Çok acıktım, yemeğimi yiyeyim; size, şimdiye dek görmediğiniz güzellikte bir resim göstereceğim! dedim.

İkisi de meraktan atıldılar masaya. Dayanamadım, gösterdim resmini; mavi kâğıtların, mavi güzel mektubunla bugün gelen resmini! İçim yanarak, büyük hayranlığımla baktım bir an; sonra Ufuk'a çevirdim.

- Hasan Hüseyin! diye haykırdı Ufuk.

Oysa bu resim, duvardakine benzemiyordu. Zaten duvarda, 'gecekondulu çocuk'tan başkasına dikkatlerini çekmemiştim onların.

Benim içim sızım sızım.. Bu çocukların sezgileri başka..

Annem baktı resme; lâmbanın altına götürüp yeniden baktı. Hiçbir şey anlayamadım yüzünden onun; dingin, teslim olmuş çizgilerdi bunlar. Anlaşılan, babamın dün sabah gelen mektubunun etkisi altındaydı: "...Ne yaparsan yap, peki diyorum. Peki diyemediğim, Hüseyin Korkmazgil ile evlenmen keyfiyetidir! Gene de, her şeyin iyisini kendin bilirsin Şeker Kızım!..."

Ömer, dağın başında almış Kavel'i. "Anlatılmaz" coşkulanmış. Yeni yılınla birlikte kutluyor kitabın için. Bu, kitap olarak tüm eksiklerine karşın; şiirlerinin kamuya derli toplu ilk sunuluşu demek olan yapıtının, senin için ne demek olduğunun çok iyi varmış bilincine. Hem sana, memleketin bir köşesini tanıtmak istiyor; hem de, durumundan yakınan bir köy öğretmeniymiş gibi görünmek istemiyor: " Bulunduğum yer -diyor- bana ekvator ormanlarında yaşıyormuşum duygusunu veriyor. Torosların en ıssız yerindeyim! Balta ve motorlu araç, ilk kez bu mayısta girmiş ormana; canına oku-

nursa, bundan sonra okunur! Evler, birbirine yakınlığı en az yarım km. olan kıl çadır obalardan oluşuyor. Tek göz her çadırda beşer onar kişi yaşıyor. 98 öğrencim var; sabahları öğleye değin taksit taksit geliyorlar; taksit taksit de dağılıyorlar evlerine akşamları.. O yorgunlukla ne öğrenebilirler ki? Dakikada beş sözcük okuyabilene aşkolsun! Amerikan süttozu yanında, okul fırınında pişirdiğim, yoğun erezli buğday ekmeği ikram ediyorum onlara.. Köylünün yediği ekmek de erezli; derslikte, taburelerden düştükleri çok oluyor çocukların. Halis uyuştucudur erez denilen ot tohumu! Köylülerim de öyle; cumadan cumaya görüyorum yüzlerini, birbirleriyle söyleşirken oldukları yere yığıldıklarını gözlüyorum. Alışmışlar, gülerek karşılıyorlar bu durumu. Kimi akşam sofralarına çağrılıyorum; gönülcüklerini kırmamak için, ben de yiyorum o ekmekten; az sonra, gelin-güvey oldukları günden kalma, çarşafsız yatağı benim için seriyorlar yere. Birer ikişer kıvrılıp uyuyoruz, n'oolacak? Pazar günleri yaban domuzu avına çıkıyoruz. Kovada'dan gelip Aksu'ya karışan, ya da Köprüsu'ya yollanan sularda balık tutuyoruz. Oltayla doyuma ulaşamazsak, dinamit atıyoruz balıklara! Baharda gel Ağbiciğim; Karadağ'da geyik avına çıkalım köylülerle... geyik çekti beni kendi dağına.. Bu türküyü özellikle sevdiğini yazdı ablam bana. Türküye kaynak masalın geçtiği yerler, bu yerler midir, kimbilir? Alageyik çokmuş dağlarda, korumaya da alındığı filan yokmuş...

(...) Ormanla ve hayvanlarla bu derece içli dışlı bir yöreyi, belki ilk kez göreceksindir! Öğrencilerim, davarlarının hesabını bilmiyor; babalar da çocuklarının! Hayvan dersen, başıboş; canlarının istediği yerde yatıp kalkıp yayılıyorlar. Ölen ölüyor elbet; daha çok kayalardan uçmalar var, ya da canavar parçalaması.. Çakalın kurdun yediklerine karşılık, köylüler de ormanınkileri yiyor, ödeşip gidiyorlar.. Zaten, yitenin izine düşmenin olanağı yok ki! Ha, bir de ormandan kazılan, yangından kazanılan toprağı, avuç ortası gibi ekip-dikip, işte bu erezli buğdayları elde ediyorlar..

Senin anlayacağın, Ozan Ağbim; dün gece oturdum, harıl harıl yanan çam kütüğünün karşısına; çıra alafında şiirlerini

okudum. Ben bir halk çocuğuyum, Ozan Ağbim; ağladım.. desem anlarsın, değil mi beni? *...bir senin kokmuş saltanatın bir benim zincir ağrılarım/ kalır birgün masallara-kaldır kadehini mösyö...*

Doğrusu bu unutulmuş yerlerde, bir başka tür 'Kavel'de ben yazmak isterdim..."

Böyle böyle, uzayıp gidiyor Ömer'in mektubu. Okuyunca bana yollamışsın: *"...Aman Azime, sakla bu mektupları; ilerde bir film öyküsü yapmak isterim!..."*

Ömer anlatıyor; bugünlerde, "köprüsüz su" Aksu'nun suları pek azgınmış, bu yakaya geçilemezmiş.. "Yine de diyor-, ne yapar eder; gerekirse Sütçüler'den Beyşehir'den dolanır, varırım ablam için, 23 Ocak'ta tanıklık etmeye..."

Günün her saatinde yazdıklarını derleyip toplayıp, büyük bir sarı zarf içinde postalıyordun: *Bıçak yeri gibi sızlıyor,* - diyordun- *boşluğun.. Bu sabah,* diyordun, *senin sevdiğin gibi bir hava vardı Ankara'da. 11'de taktım seni koluma, tuttum elinden senin, yerleştirdim seni kafama; güneşe doğru indik. Ankara, aşağılardaydı; durduk yokuşun ortayerinde; tuttum seni omuzlarından, o masmavi, o bol güneşli, o Ankara'lı, o Aralık'lı göğün altında bir güzelce öptüm. Çevreye, evlere, Ankara'ya, arabalara, dünyaya inat, bir güzelce öptüm seni. Yüreğim, amele yumruğu gibi vuruyordu biryerlere.. (...) Bugününün ötesindeydik Ankara'nın; tertemizdik, doluyduk, yiğittik, sağlamdık, umutlu ve kesindik. Uçarak indik yokuşu; kadınlar çamaşır asıyorlardı balkonlarda, çocuklar ne oynuyorlardı asfaltta? Otomobil cambazları toplanmışlardı, turist artığı, amerikan yapısı bir otonun başına. Soğuktu hava. Paltoluydu ama, temizdi sokaklar. Eleleydik seninle. Belki de dönüp baktılar bize birileri: Aa- aaa! Şunlara bakın, sevişiyorlar!*

Sonra n'aaptık Gülüm? Atladık dolmuşa otobüse taksiye, indik kalabalığa.

İndik otobüsten Sevgilim. Ama sen yoktun yanımda. Liniyit ve mazot isine bulaştı güzelim maviler. Başaşağı

yürüyordu insanlar sanki! Kent, birdenbire eskidi ve uzaklaştı gözümde.. Ankara sensiz ne kötü, ne çirkin! Toslayarak yürüdüm kalabalıkta. Ptt"ye girdim sana tel çektim, İlhan Selçuk'a Kavel postaladım. Parti'nin toplantısı 15'te. Yürüdüm Yenişehir'e. Yıllardır, her mevsim yürümüştür bu tembel bu asalak kalabalık, bu caddede. Hiç ve hiç! Dünya Gazetesine çıktım, bir saat gazete eşeledim Dünya bürosunda. Çocuklar oturmuş, 'karikatürist' sözcüğünden yeni sözcükler türetmeye çalışıyorlardı bağrışa çağrışa. Bu bir iş'tir Sevgilim, bir kafa, bir bilgi egzersizidir onlarca. Biliyorum, o anda Türkiye'de kaç kişi, kaç bin kişi, ya 'gemi batırma' oynuyordu, ya zar atıyor, ya tavla oynuyordu. Toto'lar, atyarışları... hariç! Ulus sinemasına 'Gece' filmi gelmiş. Tam girecektim, vazgeçtim. Dolaştım soğukta. Sonra gittim Parti'ye. Hep ayaktayız. Kırıkkale örgütünü sen kur.. dediler bana. Eh, kuralım bakalım, zaman bulabilirsek...

İnönü, radyoda konuştu, Gülüm.

CKMP ve YTP, koalisyondan çekildi.

Sıkıyönetim komutanı Tural, tebdil-i kıyafet etmiş, 2 lira yerine 100 lira isteyen Göl Gazinosunu kapatmış, Gülüm.

Başka da bibok yok Ankara'da.

Tabii Senatörler TİP'e gireceklerdi, girmediler Gülüm.

TİP'in 20 kadar ilde kuruldu örgütü, iyi mi?

Hadi kuzum.. diyorum kendi kendime, uyumalısın, yarın pazartesi!

Jilet gibi bir ayaz var dışarda. Yalınayak çocuklar gördüm, asfaltta, Bakanlıklar'da, dün..

Ve maddi bir acı gibi bir şey bu: Özlemek!

(...) Saat 10'da Akis'teydim. Bana mektup oldu mu, bayramlaşmaya gelen çocuklar gibi ışıldar postacım. Aldım zarfını, öptüm, öptüm, öptüm. Gül bahçesi gibi bir mektup! Gül bahçesine girmiş gibi açıldım, coştum! Gözlerin çakmak çakmak mı, sen de benim gibi dipdiri misin şu anda? Ah Azimem, Gülüm, yeniden yaptın-yarattın beni; nasıl silip süpürdün yüreğimdeki karaları birden! Niye yanımda değilsin ama; ikimiz 'bir' oluncaya dek sıkardım göğsümde seni! Güç

veriyorsun bana, her gün yazıyorsun; yetmiyor, her saat yaz, yetmeyecek, her dakika yaz.. diyeceğim!

İlk sana inanıyorum ben, biliyor musun, ilk sana inanıyorum!

Demek 'Ramazan' geliyor ve anne, Ağlasun'a gidecek?

Gitmesin. Baban, 'Ramazan'la sınırlamasın onu; sensin önemli olan, 'Ramazan' değil!

(...) Adana'da, liseden kaçar, bahçelere giderdik. Ne güzel portakal bahçeleriydi onlar! Etli toprak ve turunçgiller.. Uzanırdım nar ağaçlarının altına, o parlak, kırmızı çiçeklere dalardım. Çiçekleri koparıp yemek gelirdi içimden. Parmaklarım yanacak sanırdım. Ve o kumru sesleri.. daha dün gibi kulaklarımda.

Nerden geldi usuma; o kaçak lise günlerim, nar ağaçları, kumru sesleri?

(...) Mektubunu okudum önce. Devrim Ocaklarının çağrısına göz attım. Kadir'in kızıyla oynaştık biraz. Çaltı'ya bir yazı şişirdim. Saat 24'ü geçmiş. Hadi, kollarıma gel. Uykumda bile öpüyorum seni! Ve Ufuk'la Barış'ı, havalara atıp tutuyorum. Ahh, çok mutluyum ben; nereye sığdırayım bu koca yüreği şimdi?

(...) Ne kadar kısaldı günler! Önceleri, bol güneşte gelirdi postacım. Akşam ışıklarına bulaşıp geliyor şimdi. Sevmiyorum bu saatleri; soluğum kesiliyor, göğsüm daralıyor, birşeyler oluyorum. Çok hızlı giden bir trene atlayıp, akşamın ulaşamadığı çizgiye gitmek, karanlığı gerilerde, çook çok gerilerde bırakmak istiyorum. Postacı gecikti mi, diken diken oluyor etlerim; getirdi mi mektubunu, siliniyor gözlerimde dünya. Okuyayım diyorum, gelip yerleşiyorsun sayfalara; gözlerinden alamıyorum gözlerimi, başlıyorum seninle konuşmaya. Neler anlatıyorsun Azime! Sesinle titreşen havayı derin derin çekiyorum içime. Bir kitap açıyorsun yanıbaşımda; sonra, dizlerine koyup kitabı, sessizce yüzüme bakıyorsun. Neler düşünüyorsun öyle Azime? Dün, dipdiri gördüğüm kimseler, konular.. bugün eski ölü, anlamsız; n'aaptın Azime, her şeyi eskittin böyle! Yoksa değersizdiler de, şimdi mi anladım?

Kırkbeş gün mü geçti?

Şu odada, o üç gün. elini sürdüğün her şey, şimdi titretiyor beni. Kapıdan girdim mi, mıh gibi çakılıp kalıyorum bir süre; gözlerini arıyorum Azime, nasıl da doldurmuştu gözlerin odayı!

Ne yapıyorum biliyor musun; üçe ayırıyorum yaşamımı: Seni arayarak geçirdiğim yıllar, seni bulup mektuplaştığımız günler.. ve sonrası! Yani ölünceye dek birlikte olacağımız yıllar; günleri, saatleri, saniyeleriyle! (...) Birden, çok yukarlardan bakıyormuşum gibi küçülüyor, siliniyor her şey. Sensiz geçen yıllarıma, öyle yabancıyım ki şimdi.. (...) Saat 23.30. Neden hep saatle konuşuyorum, biliyor musun? Ben bilmiyorum! Yanımda olsaydın, unuturdum saati..

(...) Bugün birkaç kez yine telefonda aradım ilgilileri, yoktular yerlerinde. En istemediğim yerde çat çıkarlar karşıma, arayınca bulunmazlar! Anlıyorum, biraz uğraştıracak bizi senin atanman.. Anlatılmaz bir eziklik duyuyorum sana karşı; nedeni açık, hükümetsiz kaldık! En gerekli günde, hükümetsiz.. Bana şu anda yardım edebilecek kimselerin yarın ne olacakları belli değil..

(...) Ah Azime, o ne güzel, ne diri sabahtı öyle! Hayır, sabahları yanlış tanıtıyorlar bize: Azime'li sabahlarım olacak benim, Azime'li temmuzlar gibi sabahlarım.. Azime'li akşamlarım, gecelerim olacak, kimsenin yaşamadığı, kimsenin tanımadığı.. Yakında yepyeni yapacağız Ankara'yı, değil mi, Aşkım benim?

Evin seni bekliyor. Hesap açıktır ve kimseye hesap vermek zorunda değiliz. Sıkıldığın an, rahatsızlık duyduğun an, atla gel Azime. Ben senin anan, baban, ne de bir yakının değilim; Hasan Hüseyin'im ben, yıllar öncesinden birleşmiş bizim yaşamlarımız! Taa baştan yazdım, dâvamla karıştırdım seni ben; seni ondan, onu senden ayrı düşünemem ben artık. Bu demek ki, sen yoksan ben de yokum. Kim anlayabilir bunu? Sana ben, Hayatım derken, gerçekten hayatımı

koyuyorum ortaya. Sen bensin Azime, yok bunun başka anlamı! Türkiye'deyiz, ama aynı kentte olmak istiyoruz; aynı kentteyiz, ama aynı sokakta olmak istiyoruz; aynı sokaktayız, ama aynı evde olmak istiyoruz.. Sevenleri ayrı tutacak bir yasa, bir kuvvet yoktur, bunu iyi bil; hele bizi ayrı tutacak bir güç, düşünülemez bile! Bunun için başım dik, bunun için sesim gür. Senin de dimdik olduğunu bilmek, anlatılmaz bir onur duygusu veriyor bana. Övünerek söylüyorum herkese: Biz çılgınca sevişiyoruz, biz çoktan evlendik; seviyorum, seviyorum, seviyorum! Azime benim yaşamımdır; ben yaşamayı seviyorum!

(...)

Günaydın Gülüm! Tam salep havası, hiç sevmem ama. Ankara gözükmüyor sisten. Bu havada çokları kavgacıdır.. Mektupların olmasa, benden de al o kadar! Sıkıyönetimli ve hükümetsiz demokrasiye selam!

Muhasip girdi odaya. Birkaç gazete, bülten, vb..

- Geldi mi postacı?

Sesimden kendim de ürktüm. Hırıltıydı, çığlıktı bu.

- Geldi ve gitti. Size yok.

Kalemi savurup bir sigara yaktım. Ankara sis içinde. Sulu rakıdan beter bir hava. Rüzgârlı Sokak, kirli mi kirli. Ve alaturka, sarmış sazları!

Dayanamadım, postaneye koştum, tel çektim sana! Yarın alacaksın onu; verirsen eğer, yanıtını en erken yarın akşam alabilirim.. Nasıl geçer koskoca yirmidört saat? Demek ki trenler işlemedi, demek ki posta çalışmadı, demek ki bir bozukluk var dünyada! Daralıyor yüreğim, boğulacak gibiyim, nasıl beklerim ben?

18.30'da Sendika'daydım Merkez Onur Kurulu Başkanlığına getirdiler beni. Görev almak istemiyorum, hiçbir şey yapmak istemiyorum; tıpıştıpış geliyor bana görev Restoran Ga'ya gittik. Bir keman, bir piyano.. Eski ve tatlı parçalar

Eski ve tatlı parçaları bir tahta parçasına söyleten, şu arık, şu çizgi çizgi yüzlü adamı seyrettim.

Ben sallanıyorum, ışıkları sallanıyor bu domuz kentin!

(...) Sesini duyunca telefonda, gırtlağımı sıkan karanlık, dalga dalga yıkılıp gitti. Işıdı ortalık, aydınlandı. Eşya yerini aldı. Ankara oturdu. Mutluydum. Büyüktüm, çocuktum, güçlüydüm, uçuyordum. Fransız Kültür Merkezi'ne gittim, buluşacaklarımla buluştum. Şarkı mırıldandım, ıslık çaldım, şakalar yaptım. Cıvıl cıvıldım. Kocaman Ankara, bir yüzük taşı kadar kaldı gözümde, küçük ve pırıl pırıl,. Seviyordum Ankara'yı. Yemek yedim. Hem konuşuyor, hem atıştırıyordum. Çatalı burnuma götürdüğüm, bıçağı bardak diye kaldırdığım oluyordu. Biri falıma bakmak istedi, kadın adları söyleyin, dedi; bir kadın adı biliyorum, onu da söyleyemem.. dedim. Cebimdeki resmini çıkarıp salladım:

- İşte falım bu benim!

(...)

Oğuz Koyutürk'ten mektup aldım. Diyor ki, aşkın da sanatın gibi verimli olsun, e mi! Tahsin Saraç, beni Kemal Yılmaz'a götürecekti, buluşamadık. Lânet! Ankara'dayız, görüşemiyoruz.. Ankara hükümetsiz, güvensiz, sıkıyönetim altında!

(...)

Nihayet! Basın-İş'te toplu pazarlık görüşmeleri bu pazar başlıyor. Aynı günün gecesi, üniversitelilerin bir toplantısına çağrılıyım. Şöyle, gönlünce şiir okuyabileceksin Ağbi! dedi gençler Ben sana hazırlamışım kendimi, sahneyi düzenlemişim; orkestraya, tiyatroya, bir 'olay'a hazırlanır gibi; kendi dünyamda özgür, mutlu.. kozasında ipekböceği gibi bir varlığım ben.. Halkevi'ne gitmiştim, bir resim sergisinin açılışına; yanlışlıkla odaya girmiş bir serçe gibi, başımı dört duvara vurup çıktım Halkevi'nden. Caddede yağmur, bulvarı kesip geçmek ne mümkün! Bir kezinde, aynı yerde Bala-

ban'laydık; hızlı bir araba, az kalsın götürüyormuş beni. Balaban, böğürür gibi haykırdıydı: Hüseyiiinn! Ben toparlanıncaya dek, Balaban yağdırdı küfürü.

Hakkı'ya geçtim ordan. Cavidan dolma yapmış. Hakkı, azıcık rakı içti; biz Cavidan'la, ikişer bardak Bu_bağ şarabı.. Şiir okuduk Azime, türküler söyledik. Senden haberler verdim onlara; ben anlatırken, Hakkı, mısıl mısıl ağlıyordu. Dışarda yağmur, senin sandalyen boş.. Ve ben şiir okuyorum, Hakkı ağlıyor..

Bense, domuzuna mutluyum.

Şu dünyada, benden mutlu, benden yiğit kim olabilir?

Sen benim kadınımsın Azime; beni böyle renkten renge sokan dünyamsın!

Gece, Behzat Ay geldi. Belki bende kalır bir iki gün. Yazı yazmış 'Kavel' hakkında. Nereye versem ki.. diye düşünüyor. Görüyorsun, yazıyı verecek yer yok! İmece'ye koymazlar.. diyor. Rezalete bak, 'Kavel' hakkında yazıyı, İmece genelkurmayı, senin deyişinle 'İmeciler', koymazlarmış! Korkunun, belki de başka şeyin böylesine yokum ben.

Geçende İmece'ye uğramıştım. Sordum, 'Balaban'lar satmıyor mu, diye. Halil adında bir çocuk; vaktiyle, dedi, Uşak'tan Azime adlı biri, bir tane istemişti.. Satmıyor Ağbi! O gün senden mektup gelmemişti, yazını olsun görmek için dayanılmaz bir istek içimde.. Yüreğim küt küt atarak, dedim ki, bulabilir misin o istek mektubunu bana? Buldu çıkardı dosyadan. Tarih, geçen martta bir günün tarihi. Sevgili İmeciler.. demişsin. Doya doya baktım elyazına, imzana, anlatımına...

Bak, nereden nereye!

Yarın gece, Ankara Tiyatrosu'ndayım. 'Godot'yu Beklerken', basına gösterilecek. Şimdiden sıkıntısı bastı, kravat takmam da ben...

(...)

Demek, 'hemen' evleneceğimizi açtın annene? Ölüyordu meraktan değil mi? Bense burda, zevkten, hazdan, mutluluktan, sana güvenmekten ölüyorum! Annen meraktan, ben mutluluktan! Çok mu hızlı anlattın? Çalınmış, esirgenmiş hakkımızı yaşayacağız biz. De ki ona: Dünyanın en kıskanılacak adamıymış Hasan Hüseyin!

Duyuyor musun yüreğimi Azime?

(...) Gecenin 2'si. Baylan kalktı, çay yaptı bize. Tam dört bardak içtim. Akıl almaz bir susuzluk bu. İçme, diyor Behzat, uyuyamazsın! Beni uyutmayanın ne olduğunu nerden bilsin Behzat?

Sevmedim Godot'yu Beklerken'i. Ya yorum yanlıştı, ya oyunun kendisinde iş yoktu. Ne diyor Beckett yani? Üç beş kuru lâftan öte, ne var bu oyunda? Birkaç olumsuz tiple kurmuş oyununu Beckett. Godot'yu bekleyen halk, bu yozlaşmış Gogo ile Didi mi? Ne karanlık, ne pis tipler onlar; ezik, bilinçsiz, kirli, sefil, aşağılık iki yaratık. Bana kalırsa, bu sefillerden hayır gelmez insanlığa.. Yer yer, Karagöz-Hacivat düzeyine indi oyun; yer yer, alelâde, bildirisiz pandomim.. Gereksiz bir sürü sahne, gereksiz bir sürü devinim.. Önce 'uşak'ın sesli düşünme sahnesi hoşuma gitti; ondan sonra, birdenbire düştü gerilim. Yorum çok önemli elbet; ama oyun da yoruma elverişli güçte olmalı. Tiyatronun kapısında, iğrentiden başka birşey kalmadığını duydum, iki perdelik bu oyundan bende. Godot'yu Beklerken.. Söz olarak ne güzel; zaten, sanırım, aklımızda kalacak olan da bu sözdür. Godot'nun ne olduğunun karanlık bırakılmış olması, yoruma gidilebilmesi iyi; sonrası yok. Hele, 'Übü'den aktarma birtakım çirkin sözler vb. var ki, bütünlüğü çok kötü bozuyor. Her neyse, ordan çıktığımda, büyük bir eksilmişlik duydum kendimde. Saat 24.00 filandı. Atladık Behzat'la otobüse. Tam Opera'ya gelmiştik ki, bir polis-hazır-kuvvet arabasıyla bir dolmuş çarpıştı gözlerimizin önünde. Kanayan, ölen.. Godot'yu değil, kaza'yı beklemişiz o saate dek! Sinirlerimiz fena halde bozuldu, yürüdük Ulus'a doğru, ayazda.

(...) Sürekli bir doymamışlık içindeyim Azime. Geldiği zaman okuyorum mektuplarını, yatarken okuyorum, sabah gözümü açar açmaz okuyorum. Telefonlarsa, ancak o gün avutabiliyor beni. İçimde halka halka büyüyen bir yalnızlık, bir boşluk.. Her şeyin değersizleştiği, önemsizleştiği, sıfırlaştığı, zavallılaştığı bir yerde olmak, bu bitişin bilincine seninle varmak, anlıyor musun? Sonra, adın geliyor dilimin ucuna; güzel müzikler, güzel renkler, güzel kokular, güzel biçimler dolduruyor yeniden kafamın içini. Yeniden başlıyorum yaşamaya. Aylar öncesini düşünüyorum; o günlerde, haftada bir ya da iki mektupla yetinebiliyordum; ya şimdi? Saatte bir mektubun gelsin istiyorum, sesini istiyorum, ellerini yüzünü sıcaklığını istiyorum, bir adım bile ötemde olmanı istemiyorum Azime!

Tepeden tırnağa aşk içindeyim Azime!

Aragon, bir ara intiharı düşünür. Yok başka umarı. Bulamamıştır aradığını. Umutsuz ve yeniktir. Bir gün, bir yerde oturmaktadır, kapkaranlık. Masalardan birinden bir seslenen olur: Mösyö Aragon, masamıza gelmek ister mi acaba? Aragon birden uyanır karanlığından. Kim bu kendisini masasına çağıran? Hem, ne biliyor adını? Ünsüz, başarısız, umutsuz bir ozandır kendisi. Ve kalkıp gider, çekinerek. El sıkışırlar.

Adam, kendini tanıtır: Ben Mayakovski..

Ve yanındaki kadını tanıtır: Elsa..

Otururlar bir süre. Birden anlaşıvermişlerdir Elsa ile Aragon.

Gidelim artık.. derler ve kalkarlar. Mayakovski, bakakalır arkalarından. Elele, çıkıp giderler. Gidiş, o gidiştir. Ve Elsa, Aragon'un ilk ve son aşkıdır.

Bugün dünya, Aragon'u Elsa'sız düşünemiyor!

Elsa artı Aragon çifti, yalın yumruk gibi girmiştir savaşa. Fransa'da, elleriyle yarattıkları dünyalarında, elleriyle yarattıkları mutluluklarını sürdürüp gidiyorlar.

Bilmiyorum; öykü, satırı satırına böyle mi, ben birşeyler kattım mı ona?

Biz mi?

O dediğim gazeteden henüz bir ses çıkmadı. İhsan Ada'yı bekliyorum. Sıkıyönetim yine uzatılacakmış. Eh, alıştık nasıl olsa. Koalisyon cilveleri, sıkıyönetim, plân, palan, arada bir de demokrasi dedik mi, olur biter. Demokrasinin binbir çeşidi, sosyalizmin ikibin çeşidi olur da, koalisyonun olmaz mı?

Ben yatıyorum Gülüm, uykun yok mu senin?

(...)

Olmadı Sevgilim; görüştüm Kemal Yılmaz'la. Sen benden çok daha gerçekçisin; dediklerin bir bir çıktı. Kemal Yılmaz gibiler, birer Doğrucu Davut'turlar; kağnıya motor takan cinstendirler. Demezler ki doğruluk sistemdedir, sistemin bir parçasında değil.. Bir makama yerleştiler mi; gide gide bozuk düzenin çarklarında, bozuk düzenden ayrımsız biçime girerler.. ya da yutulurlar!

Şimdi diyorum ki; ver istifanı, gel buraya, evine. Çok çok bir iki ay beklersin, açıktan atamanı yapabilirlermiş.. O zaman, merkez olmazsa yakın bir ilçeye gidersin, Baylan'ı yanına veririm senin, çocuklara bakar. Haftada bir iki kez gelirim yanına..."

Böyle gidiyordu düşlerin. Doğal ki hiçbirine yanaşmadım. Kesinlikti aradığım benim. Mahkeme sonuçlansındı hele.. Ne işimi, ne kendimi ve çocukları belirsizliğe atamayacağımı yazdım sana. Binbir rezilliğin döndüğü Bakanlığın kapısına bir daha varmamanı kesin bir dille istedim senden. Sustun..

Karşılıklı sayıyorduk; hele sen, her mektubunda bir eksiltiyordun günleri. Ve başka düşlerle süslüyordun satır aralarını..

Bekleyeceğiz biraz daha. Godot'yu bekleyen o iki salak gibi değil elbette.

Benim en kötü yanım nedir, bilir misin? Anlatılanları somutlaştırmak! Bu beni çok yorar aslında. Ama, yaradılışım bu, kurtulamam. Mektuplarını bile, hareketlerle okuyorum. Çizdiğin tablolar, yürüyüp geliyor üzerime. Felaket olan bu: Senin yüzünü, rengini, devinimlerini bir bir, ayrı ayrı görüyor, capcanlı yaşıyorum. Çiz deseler, resmini yaparım anlattıklarının.. Tarhana çorbası mı dedin? Maraş'ta tarhanayı nasıl yaparlar bilir misin? Kışın ceplerine doldurur, çerez gibi yerler tarhanayı Maraş'ta. Samsa ve tarhana.. Sonra anlatırım anılarımı sana. Severim tarhana çorbasını. Kekten, tosttan, salepten, sandviçten.. bıktım usandım, biliyor musun!

(...) Asım Hışıl'la Hüseyin Öztürk, dünkü karamsarlığımı dağıttılar. Olmayacak iş yoktur, dediler, seni iyi tanıyorlar. Umummüdür ağzıyla konuşanlara boşver, dediler! Bugün olumlu bir sonuç alabilirsem senin için, bir bebek gibi okşayacağım Ankara'yı!

(...) Bir anı sana: Ataç'ın, Divan Şiiri üzerine verdiği bir konferanstaydım. Lisedeyken. Ataç, o karikatür duruşuyla, dikildi mikrofonun önüne. Bir gün, dedi, bir sokaktan bir arkadaşınızla geçiyorsunuz. Arkadaşınız, birden duruyor ve yandaki kavak ağacını gösteriyor. A-aa, ne güzel, ne muhteşem bir ağaç! Bakıyorsunuz.. İlk görüyormuşçasına bakıyorsunuz, veee, şaşıyorsunuz, bunca zamandır gelip geçtiğiniz sokaktaki bu muhteşem ağacı görmemiş olduğunuz için. Gerçekten de, ne güzel ağaç! diyorsunuz; ve artık, o ağaç sizin gözünüzde, muhteşem bir ağaçtır... Evet, Divan'da öyle güzel dizeler, beyitler varmış ki, birisi göstermezse, ilkten batmazmış gözünüze..

Bir başka anı: Öğretmenliğimin altıncı ayı.. Bir yerden bir başka yere sürdüler. Afşin'den Göksun'a. Kış, kar. Ovalarda, karın kalınlığı, en az yarım metre. Neyse.. Vardık okula. O günlerde Ankara ve İstanbul'da Demokrat Parti'nin palası dönüyor. Tevkifler tevkifleri kovalıyor. Gazetelerde manşetler: Şu kadar... ist tevkif edildi.. Bir gün öğretmenler odasındayım. Odacı, vallahi, dedi, bir e me geçirsem, parça

parça ederim o.... nistleri! Ama, bunu derken de, sanki parçalıyormuş gibi, fincan fincan olmuştu gözleri; dişleri sıkılmış, çenesi çarpılmıştı. Güldüm, yapar mısın? dedim. Namussuzum yaparım Hocam! dedi. Ve üç gün sonra... nistlikten beni alıp götürdüler! Gecenin 2'siydi. Sonradan kulağıma geldi, çırpınırmış bizim odacı: Demek nist dedikleri bu ha? Töbe estafurullah, Hüseyin Bey ha? Töbe töbe!..."

Bu anıları bana, nedensiz anlatmadın kuşkusuz. Sen Uşak'a geldiğinde, arkandan konuşmuşlarmış: Bakar bakmaz anlamıştık zaten, onun nasıl bir adam olduğunu!

Nasıl bir adamdın?

Görür görmez, bakar bakmaz anlayacakları filan yok. Nasıl da isterdim o salakların burunlarına pisli pabuçla vurmayı! Kıytırık bir vatandaş, kıytırık bir görevlinin kulağına pıs pıs eder, o da ötekine.. Büyür dedikodu. Çok gördüm, benimle uğraşanların hepsi, önlerindeki çukuru görmeyip düştüler, kendi kazdıklarına..."

Günler, haftalar hızla geçiyor, yeni yıl yaklaşıyordu. Benden sana, senden bana, her gün, kimi de günde birkaç kez, kelebekler, kuşlar gibi uçuşuyordu sözcükler, sözcükler...

Yağmur yağıyordu sen Uşak'a ikinci kez geldiğinde. Otelci eğilmişti önünde. Dili dönüp de, adınız ne bile diyemedi. Sonra da, ardından konuştular günlerce. Polis taktılar benim peşime. Almışlardı derslerini: Yağmurda yanyana, caddeler geçtik seninle. Şemsiyem tek kişilik diye, açmamıştım senin yanında. Cıvıl cıvıl ıslanmıştık.. Sana, dedikoduların nenceğizini yazmıştım bilemiyorum. Öfkeyle yanıtlamıştın hepsini: *"...Çevreyi tedirgin etmeden, alışkanlıkları cıyak cıyak bağırtmadan zevk almaya olanak yok bu düzende. Alışmışlar, batakta, bellerine kadar gömülü kurtlar gibi sağa sola ırgalanıp durmaya. Akarsuda tutunamazlar bu yaratıklar. Huzurları bozulur, düzenekleri yıkılır. Elbet bini bir para olacak dedikodunun! Onlar bizi; çürük, boynubükük mutluluklarının yıkıcısı olarak görürler, haklıdırlar da kendilerince!*

Boşver hepsine Gülüm; bu aşk, ancak böyle bir yoldan geçebilir. Kırar, döker, ezer, incitir.. Öküzün trene baktığı gibi bakar dururlar arkamızdan. Orada topu topu on saat kaldım değil mi? Demek on gün kalsaymışım, havaya uçacakmış kasaba!

(...) Bursa'da çıkan bir dergi için röportaj yapılmıştı benimle. Aylar var, yayımlamadılar; Vatan'dan da biri gelmiş, sorular sormuştu, yanıtlamıştım elbet. Hani? Bu böyledir; bu gidişattan çıkar sağlayanların taktiği budur: Unutturmak! Basit ve iğrenç. Ama gerçek.. Adam titriyormuş soğuktan. Üşüyorsun.. demişler; yok canım, demiş adam, bunlar eski üşüdüklerim!

Bir düşün Azime; yılların özlemini yaşıyorum, yılların aşkını, yılların susuzluğunu! Kopuk kopuk şeyler düşünüyorum. Ve, çok özledim Azime, bir yanımı alıp götürüyor bu özlem!

el değmemiş yanlarımız-alaşafakta geyikler...

(...) Metin Toker Beyefendi, benim Kavel'den fena halde huylanmış. 'Kitaplar' sayfasında, Kavel'in başta verilmesini istememiş. Sayfayı son dakikada değiştirdi mürettip. Düşün şimdi, İmece'yi düşün, Vatan'ı düşün, Akbaba'yı düşün.. Düşün işte! Ve gör benim Akis'teki durumumu. Ben bu koşullar altındayım bugün. İlk darbeyi 1950'de yedim, hâlâ yemekteyim. Ama vızgelir hepsi! ...heraklit heraklit/akarsuya mümkün mü vurmak kilit? demiş ustam benim!

Ve dayanıyoruz/ direniyoruz.

(...) Bugün hava pek soğuk değil, kaba bir yel var, o kadar. Banyomu aldım, çıkacağım. Aldırma, birşey olmaz bana. Çok severmişim küçüklüğümde suyu. Annem çıkaramazmış sudan beni. Sonra hep, bulduğum yerde girdim suya. Marmara'da, en belalı yerlerde girerdim denize. Balıkçılar, aman kardeşim, derlerdi, canavar var o yerlerde, girme! Yosunlar karnıma dolaşa dolaşa girerdim yine de.. Bir kezinde, bir testerebalığı kestiydi ayağımı. Denizin o koyu mavisi hoşuma gi-

derdi. Yıllar var ki ayrıyım büyük sudan. Erzincan'da, Fırat'a girerdim.Sonra çıkar, Munzur Dağlarına bakar, ağlardım öfkeden. Sivas'ta kaldığım yıllarda da, o en sıcak hamamlara gider, saçlarım kurumadan çıkardım ve caddede, buz tutmuş saçlarımla dolaşırdım. Burun deliklerimin buz tuttuğunu bilirim!

Gazetelere bir göz gezdirdim. Pala Paşa kabine kuracak! Gülerim buna ben! Akılları kesiyor mu 27 Mayıs'ı tepeleyeceklerini? Velbâsübâdelmevt! İsmet Paşa, 27 Mayıs'tan beri sözü edilmeyen vergi reformundan, toprak reformundan söz ediyor. Şubata dek bunlar gerçekleşmelidir.. mi demiş? Biri de diyemez mi, Paşa'nın bu sözleri etmesi için iktidardan düşmesi mi gerekiyordu acaba? Der, der; elin ağzı bu, çuval ağzı değil ki!

(...) Tuttum, dün geceki sinirliliğimi yazdım sana uzun uzun. Önemli değildi oysa. Uyuyamıyorum, hepsi bu. Hava, yağmur, politik durum.. Çok zaman kaybı ve az iş. Kısaca, her bakımdan doyumsuzluk. Doğal ki, en başta uzaklık, özlem...

Yarın, yılbaşında yayımlanacak Sendika gazetesi için gecekondulara röportaja çıkacağım. Bugün Federasyon'a uğradım. Koç'la ve Hayrettin Uysal'la görüştüm. Bu iş olacak.. diyorlar, olmazsa bassın istifayı diyorlar. Hayati tehlike var deyip tel-dilekçe yollasın diyorlar. Sen yanaşmıyorsun cafcafa, zül sayıyorsun kendin için yaygarayı. Bense burda, kıvranıyorum, Gülüm!

Demek annen, dua ediyor bizim için.

Dua evrenseldir. 500 kişilik bir köyde 300 kişi bana iyi dileklerde bulunsa, kötü mü olur? 300 kişinin bana karşı iyi davranması, yalnızca kolaylaştırır işlerimi.. Benim o çevrede rahat devinmemi sağlar. Fizikötesi yok bunda. Halkın çoğunluğunun duası, bayramınız kutlu olsun gibilerden bir dilektir. Allah kahretsin'le Allah kolaylık versin arasında, kişinin toplumdaki durumu bakımından büyük ayırdım vardır. Allah korusun diyen köylü, eşkiyayı teslim etmez candar-

maya. Allah kahretsin! diyorsa, eşkiyayı candarmaya teslim eder; sorun bu işte! Soğuktan kaçan kuşlar, aynı iklim kuşağında buluşurlar, bilmez misin?

(...) Saat 18'lerde Basın-İş'e uğramıştım. Yemek yedim Restoran Ga'da. Ne berbat ad değil mi Ga! Karga sesi gibi bir şey. Hiçbir dile de uyduğu yok. Ga, Gazeteciler demekmiş. Züppelikten başka nedir bu?

Düne göre biraz hafifçeydim bugün. Şuna buna takıldım durdum. Yarım yarım, kırık kırık da olsa, güldüm ben de, gülebildim. Sonra, Meydan Sahnesi'ne gittim. 'Sil Baştan' oynuyordu. Hafif bir polisiye. Polisiyelerin hangisi hafif değil ki! Sevmem polisiye oyunları. Yine de güldük işte...

(...) Gittim gecekondulara! Bu kez de, 15.000 nüfuslu Tuzluçayır gecekondularına.. Aman Sevgilim, utandım Kızılay'da yürümekten. Felaket felaket! Kendimi ayarlayabilirsem iyi, yazıyı yazarken. Ohh, anlatmayayım! Yarım saat uğraştı boyacı, kunduralarımın çamurunu kazımak için.

Üç kundura boyası ödedim adama, istemediği halde.

(...) Bazan öyle oluyor ki, birden başımı çevirip kapıya bakıyorum. Sanki, hemen açıp girivereceksin gibi.. Yanyana asılı tablolardan güçlü olanı ötekileri nasıl silip atarsa, sen de çevremdeki her şeyi silikleştirdin, ezdin geçtin. Koy başını göğsüme. Yarın ne gibi olaylar, sevinçler, sıkıntılar, sürprizler bekliyor beni kimbilir?

Gecekondular yazısını yarın gece yazacağım. Hem, sana yazınca; başka şeyler için kendimi boşalmış gibi duyumsuyorum; hem de, şimdi yazmaya kalkarsam, belki gereğinden daha sert çıkar elimin altından, yazı!

Evet, yarın, 'Gecekondu Aynası..' deyip başlayacağım.

(...) Yılbaşı mı dedin? Yok yılbaşım benim!

Uzlaşmalı gidemiyorum ben; ya hep, ya hiç!

Sana armağanım; 'Ben senin Hasan Hüseyin'inim!'

sözüdür. Karşılıksız bir söz değildir bu; bu sözün arkasında, benim şu yeryüzünde, bir ideal uğruna çırpınan, belki değersiz varlığım var. Toplumun geldiği noktaya uygun olarak, ben kendim oluşturdum bu varlığı; yıllarca, bütün gücümü vererek, itilip kakılmalara gülerek, en namuslu direnme biçimiyle oluşturdum. Ve bir yerde, tuttum, sana verdim onu. Bu noktaya ulaşmış bir insanın, yine o noktadaki bir kimseye verebileceği armağan, bundan başka ne olabilirdi? Güçlü kuvvetli, yerinde duramayan, imge dünyası zengin, oldukça renkli ve derin yaşamış, coşkun bir erkeğim ben. Sana; ara yerde bunca uzaklık varken ve bir kez olsun yüzünü bile görmemişken; benim kadınım! diyebildim. Bunda kafa vardı, bilinç vardı, sezgi vardı, yılların bende biriktirdiği görgü vardı.. Bu koşullar altında sana, benimsin.. derken, uyanık, diri, inatçıydım. Öyle bir yerdeydim ki, gayet geniş bir çevreyi görebiliyordum. Bu çevrede sanatçısı vardı, gazetecisi vardı, memuru öğrencisi işçisi.. burjuvası.. vardı; dernekçisi, sendikacısı, particisi.. hemen çok erkeği hazdan sarhoş edecek olanaklar vardı. Ama ben, seni çektim kendime; yok mu bunun bir anlamı?

Ve sonra; tanıdım, yani gördüm seni şu gözlerimle, şu ellerimle.. Ve çılgın gibi, bir daha haykırdım: Benim Azimem!

Aklımla, duygularımla, sinirlerim ve etimle, evet diyorum sana. Yok mu bunun bir anlamı?

Yıllardır arayan adamın 'buldum' çığlığıdır sana seslenişlerim!

Ve mutluyum sözünü, ilk seni bulduğum gün kullandım ben.

Ben, yüz kişiyi, gözünü bile kırpmadan öldürecek bir yerdeyim; ama, serçenin boynunu koparamam!

Seni en kısa zamanda en yakınımda görmek istemeseydim, çok şeyler değişmişti şimdiye. Benim seni sevmemde, her şeyden önce akıl var, Azime. Benim aşkım, akıllı bir aşk. Bunun için köklü, bunun için derin, bunun için yıkılmaz.

Alışılmış anlamda bir aşk olsaydı bu, aramızdaki bunca ay ve kilometreler, çoktan yemiş bitirmişti bu aşkı. Hele bu düzende, yaşamakta olduğum gibi bir çevrede! Benim senden, karşı-cins olarak, bu koşullar altında, ne gibi bir beklediğim olabilir ki? Günlük, haftalık bir heves olsaydı, çoktaaan unutmuştum seni. İşte gündüzlerim, işte gecelerim, işte aylardır geçen yaşantımın bilançosu.. Hayatında tek satır aşk mektubu yazmayan ben; her saat yazmak için çırpınıyor, memleketin bir başka köşesindeki sevgilisine! Hem de, yozlaşmış bir çevrede, yozlaşmış bir meslekte, yozlaşmış etkiler ve uyartılar ortasında!

Yok mu bunun bir anlamı, Azime?

Ben, kafasıyla ayakları aynı yönde giden bir insanım. Seviniyorum da buna; yaşadığım sürece kazandığım en büyük ödüldür bu..

Sen benim için ilk kadın değilsin, ilk aşk değilsin elbet; ama, ilk sevgilisin! Hasan Hüseyin, 'sevgili' sözcüğüyle ne demek isterse, işte o'sun. Evet, dünya geniş, yaşamak güzel; ama, bu geniş dünyayı, bu güzel hayat'ı, bir de ideoloji açısından değerlendirmek, daha bir güzelleştirmek var! Kendimi kapıp koyverseydim; kokmaya, çözülmeye başlamış, bu demek yıkılmaya yüztutmuş bir düzende elbet, ben de bir zevk adamı, haz adamı olur çıkardım, burjuva yozları gibi! Yadsıdığım bir ortamın, çevrenin, düzenin döküntüleri gibi!

Amaa, ne kalırdı benden?

İşte; suyumu bulandırmaya, hızımı kesmeye çalışan herkesin düşmanıyım. Ben gökteki güneşi, havadaki bulutu değil; benimle aynı yolun yolcusu bir kadını istiyorum; sevildiğimi bildiğim yerde yiğitimdir, atağımdır, zekiyimdir, sevgi doluyumdur; ama, tersini gördüm mü korkunç olurum, çünkü bu beni yoketmeye çalışmakla eşanlamlıdır!

Beni anla Azime; beni anla artık!

Bir gün mektup gelmese çılgına dönüyorum; merakımı, telaşımı, sabırsızlığımı, kaygılarımı taş gibi koyuyorum ortaya; ve ben, kapkara saatler geçiriyor, yerden yere vuruyorum kendimi. Gece 3'lerde 4'lerde yatıyorum, uykularım paramparça; sayıklıyorum. Bir günü geride bırakmış olmanın sevinciyle, bir günü nasıl geçireceğimi bilmemenin sinirliliği arasında allak bullak benim benliğim. Sana doğru koşar gibi yürüyorum kalabalıkta, gözlerine bakar gibi bakıyorum uzaklara.. Ve dişlerimi sıka sıka sayıyorum günleri, saatleri, dakikaları! Fırtınalar kopuyor içimde; beklemekten, özlemekten, seni görememekten gergin sinirlerle yorgunum, çok, pek çok yorgunum. O kadar heyecanlı, senden yana o kadar merak içinde çalkanıp duruyorum ki, iğne üstünde oturuyormuşum gibi algılıyorum, herbir parçacığını zamanın. Öyle günler oluyor ki, Akis'e mi yazdın, eve mi; bilemeyip, iki mekân arasında kaç kez gidip geliyorum, anlatamam! Ter içinde kalıyorum, şu kış gününde, ter içinde! Sular akıyor parmaklarımdan; görmüyor, duymuyor, düşünemiyorum; eğer senden, en taze haberi almamışsam! Kapatıyorum telefonu; bir saniye önce konuştuğum sen miydin? Başımı ellerimin üzerine koyuyorum, ıpıslak oluyor masanın camı.. Ben Azime'yi istiyorum!

Niçin gelmedi bugün mektubun?

Niçin yatıştırmadın beni, Azime!

(....) Geceyi evde geçirmedim. Sıkıyönetime karşın, sokaklardaydım. Bir olay istiyordum, bir olay! Beni alıp götürsün, başka bir ortama. Yoksa, çıldıracaktım. Büyük, acılı bir olay kurtarabilirdi beni. Saatlerce dolaştım caddelerde, bilmediğim, hiç geçmediğim ara sokaklarda. Ayaza karşın, dağılmadı sıkıntım. Yazık, hiçbir olay gelmedi başıma! Ve güneş doğdu. Buz gibi bir güneş! Yoktum Ankara'da sanki; yürüyordum, yürüyordum, varamıyordum Ankara'ya! Büyük sıkılıyordum! Şuna inan ki Azime, tek yanlı aşk yoktur. Ben inanmıyorum olduğuna. Hele benim ve senin gibiler için tek yanlı aşk asla olamaz. Aşkı yapan ögeleri burada

çözümleyecek değilim, bilirsin bunları. Demek istediğim şu: Biz sevişiyoruz! Birtakım sorunları aklın süzgecinden geçirebildiğimize göre; aklın coşkunluğudur bizim aşkımız. Yine de, şunu diyeceğim sana: Sen, duygularını dizginlemede benden daha güçlüsün Azime; kendini ne kadar eğitmiş olursan ol, kadın soyunun ucundasın. Ben de kendimi ne kadar eğitmiş olursam olayım, erkek soyunun ucundayım. Senin arkanda, kadın soyunun geçmişi var, benim arkamda, erkek soyunun geçmişi.. Bu kalıtlar, kolay kolay bırakılamaz; belki birkaç kuşaklık, dizgeli bir eğitimin işidir bu? Şunu demek istiyorum: Ben, geçmişten getirdiklerim bakımından, senden daha heyecanlı, çok çabuk parlayan bir insanım; soğukkanlı olamıyorum.. Bunda, başka etkenlerin de rolü var elbet. Ama sen, beni raya sokacak güçtesin. Kadınlık birikimin de buna elverişli. Bu toplumda silah, bayağ silah, hep erkeğin eline verilmiştir; kadın eşkiya duydun mu sen hiç?

Bi dakka, telefon...

(....)

Hakkı, Parti'ye tabela boyuyor. Toplantıda hemen hiç konuşmadım. Kararları imzalayıp çıktım. 24 saattır yemek yememiştim, bir şeyler atıştırdım. Behzat, Kızılcahamam'a gitmek için ayrıldı yanımdan. Sendika'ya gittim, bizim Yapı Kooperatifinin kongresinde bulundum. Döndüm; Parti'de yazı yazmak istedim, açmadı. Kızılay'da dolaşayım dedim; Tevfik Çavdar'la karısı çıktılar karşıma. Çavdar benim Adana Erkek Lisesinden sınıf arkadaşımdır; karısı da, sevgili Ulvi Uraz'ın kızkardeşi.. Sarılışıp öpüştük. Bir hayli gezindik bulvarda. Özden;

- Kurtulacaksın diye seviniyoruz, dedi, dağınıklıktan..

Saat 20.30 İşte evdeyim. Büyük bir rahatlık, büyük bir güven ve eşsiz bir aşk içinde sana yazıyorum. Bana diyorsun ki: Seç!

Seçtim Gülüm. 27 Temmuz tarihli mektubumda seçmiştim zaten. Ben bugünleri, yarınları, daha yarınları, o 27 Temmuz

tarihli mektubumda çözmüştüm. Seninle benim aramda, çözülmesi gereken bir sorun yoktur; biz, seninle ben, sorunlarımızı çözmüş olarak karşılaştık. Ben sana çoktan hazırdım Gülüm; bunu, o kadar çok belirttim ki; ben bugün, 36'sını aşmış bir kimseyim; evlenmeyi arasıra, şöyle bir düşündüğüm oldu; ama evlenme sözü, hep irkiltmiştir beni. Seni, 950'den önce, 'okuma'ya doğru, evlendirilmekten kaçarak yollara düşüren o çevre baskısı, yıllar yılı benim de yakamı bırakmamıştır. Bir an önce evlenip düzene uymam için bana öğüt vermeyen kalmadı memleketimde, uzak-yakın çevremde; kimi kendi karısından korktu, evlenmemi istedi; kimi, karakterimi beğendiği için eş seçti bana.. Kimi de, taşkınlıktan kurtulayım, durulayım diye evlenmemi salık verdi, vs, vs.. Gülümseyip geçtim ben bunları; kendim için, rastgele bir evlilik düşünemezdim ben. Benim anladığım evliliğin temeli aşka dayalıydı; ben, aşkı bulduğum yerde evlenecektim! Ürperirdim, işte böyle mutlu bir kavuşmayı düşündükçe... İrkilirdim, aşksız evlilikleri sürdürüp götüren ezik, bezgin, yıkık arkadaşlarımı gördükçe! Kadını bir meta sayan bu düzende aşk, birleşmelerin dışında kalmıştır hep; onun için, herkesin gözü dışardadır! Kadın evlidir, koşabilirse, aşkına koşar; erkek, yine öyle.. Ve bu ikili sözleşme, bir ömür, sürer gider 'aile' adı altında, 'evlilik' adı altında, aşkın dışında! Oysa sevişenler, birbirlerini mutlaka bulmalı, birleşmelidirler. Hele, aynı yolun yolcusu iki savaşçıysalar! Namuslu bir düzende, elbette ki sevişenler birleşeceklerdir; bu birleşmenin süresini, sevişmenin gücü belirler. Biz, böyle bir düzen için savaşmıyor muyuz? Evlenmeliyiz Azime; hem, inandığımızı, önce kendi yaşamımızda gerçekleştirmeliyiz, hem de, sen sizin evde ben bizim evde.. hikâyesini almaz benim kafam. Ben sevdiğimin, bir saniye bile benden uzakta kalmasına dayanamam; öncelikle kendi inancıma aykırılık sayarım bunu. Öyleyse, bütün engeller yıkılmalıdır! Doğanın yasası da masası da budur. İşin bir de bilinç yönü var elbet; savaşları bir, amaçları bir, zevkleri bir, dünyaya bakışları bir iki insan, çılgınca seviştikten sonra, nasıl ayrı yaşarlar? Amaç, bu toplu-

ma yararlı olmak mı; mutluluk içinde, başbaşa, iyi şeyler koymak mı ortaya; kim ayırabilir bu iki insanı? Hayır Sevgilim, evlilik, seninle benim gibi iki savaşçı için bambaşka bir anlam taşımalıdır; işin biçim yönü değildir önemli olan, özüdür! Ben seviyorum, biz sevişiyoruz; bu aşkı, mutlu bir birlikte-yaşama, birlikte çalışma ve yaratma kanalına dökebiliriz. Bizim aşkımız, birlikte savaşımımızda yaşar, ortaya koyacağımız işlerde yaşar, somutlaşır. Kuru bir 'biçim' değil ki bu; ne sen bir 'ev-hanımı'sın, ne de ben bir 'ev-beyi'yim; yapılacak işlerimiz var bizim. Biz o işleri elele, başbaşa yapmak için varız yeryüzünde. Benim yaptığım işlerde, yazdığım yazılarda, hep bir 'sensizlik' vardı; benim, yapıcı-yaratıcı dünyamda senin eksikliğin, buram buram tütüyordu Azime; ben bunu çok iyi biliyordum. Kimbilir ne renkli olacak, ortak yaşamımızda yarattıklarımız!

Bak Sevdiğim; ben aşkı bulduğum için, evlenmeye karar vermiş bir kimseyim; bütün dünyaya ilan ettim aşkımı ve aşkımla evleneceğimi.. Ayrılık acısına karşın, mutluyum diye bağırmaktan, nasıl eşsiz bir zevk aldığımı, nasıl anlatayım sana? Hiçkimse ve hiçbir şey umurumda değil benim.. Ben bir serüvenci değilim, ben bir dâvanın adamıyım; halkım için, insanlarım için gerekli, iyi ve büyük şeyler istiyorum ben! Ve sevdiğimle birlikte olmak, bin kat güçlendirecektir beni; ben daha yiğit, daha güçlü, daha çoğalmış olarak çıkacağım düşmanımın karşısına. Çünkü, sevdiğim de en az benim kadar savaşçı, sanatçı, inanmış bir insan. Biz bir 'bütün' olacağız birleşmekle, yepyeni bir güç olacağız. Daha yararlı olacağız topluma, sanata ve idealimize.. Bunun olmayacağını, bir an bile düşünmek; ezer, yıpratır, öldürür beni.

Ahh Azime; özlemek, yalnızca özlemek.. bir gün gelir, yaratıcılığını yer, bitirir insanın. Şöyle bir bakalım; bütün toplumcu sanatçılar, savaşçılar, evlidirler Azime; üstelik, sevişerek evlenmişlerdir.. Aşk, onları birlikteliğe götürmüştür; birliktelik, başarıya! Söyler misin, başka nasıl olunur? Sevişenlerin en doğal hakları değil mi bu? İnan bana, bilinçli iki insan, birlikte yaşarken, yaratıcılığının doruğuna çıkar.

Ben bu kararı, 27 Temmuz'da verdim. Aşkım, günden güne büyüyüp geliştikçe, kararım da kesinleşti. Ben aslında, çoktandır evli sayıyorum kendimi. Ve kimi anlar, kopacak gibi oluyor yüreğim; uzaklığa, ayrılığa ve çektiğim acılara karşın, mutluyum diyorum önüme gelene, mutluluk akıyor gözlerimden...

- Seni böyle gördükçe seviniyoruz.. diyor dostlarım.

Hazla doluyor içim Azime, hazla! Nasıl anlatılır bilmem ki bu?

Ve son kez söylüyorum Azime: Beni sen anlamazsan, hiçkimse anlayamaz! Hadi, gül biraz. Gül ki güleyim Azime. Bak gözlerime!

(...) Hilmi Özgen telefon etti;

Perşembeye bir izlence düzenledim evde, dedi; sen, Can Yücel, Turgut Uyar.. Piyes hazırlıyorum; hem onu konuşuruz, hem söyleşiriz, yer içeriz tamam mı?

Saat 18.00 için sözleşmiştik Özgen'le. Fakat Uşak için telefon yazdırmıştım; seni bulamasam bile, Güzin'e soracak, anlattıracaktım günlerinizi. Seni tanıyan birini dinlemek bile iyi gelecekti bana. Gecikti telefon. Felakettim, boğulacak gibiydim. Gerçekten yüzüm, alnım uyuşmuştu.. Yazık ki annesi çıktı Güzin'in! Özgen'lere gittiğimde ölü gibiydim. Hilmi Ağbi, sarıldı boynuma, neyin var dedi. Yumdum gözlerimi;

- Konuşamadım! dedim.

Yapma Canım, yapma Yiğidim! Ver numarayı, burdan arayalım.. Seni sevindirmeden bırakmam bu gece..

Zorla anlatabildim durumu:

- Karanlıktır Uşak, ptt uzaktır..

Can Yücel de, ille telgraf çekelim.. diye tutturdu.

Çok yıkkındım. İçtim ama, tek çizgi gülemedim. Şiir okudum kahrımdan. Can da kendi şiirini okudu. Hilmi Özgen, Şeyh Bedrettin'i oyunlaştırmaya çalışıyormuş; birkaç sahne

okudu, onu eleştirdik, filan.. Ben iyi olabilseydim, çok başka olurdu gecemiz.

(...)

Günaydın Sevgilim! Birkaç saat uyumuşum. 7'de açtım gözlerimi. Ama kalkmadım. Gece sana neler yazdığımı düşündüm, bir kez okuyayım dedim, hemen vazgeçtim. Zaten hep böyle yaparım, yazdığımı yeniden okuyamam. Neyse odur. Onun için dağınık oluyor mektuplarım. Sonra, anlatmak istediklerimi çoğunca unutuyorum. Nedeni şu: Görev çokluğu. Aşırı heyecan ve özlemek.. Senin gibi derli toplu olmama olanak var mı benim? Bugünü alalım ele: Hem Akis, hem İş-Alemi ile uğraşacağım, bir; yazı işleri müdürü Ankara dışına çıktı, onun işi de bana kaldı, iki; Ankara'dan ve dışardan kimbilir kaç kişi gelecek konuşmaya, görüşmeye.. belli değil. Bihin Hanım anlatıyor: Dil-Tarih'li kızlar, toplanıp geleceklermiş geçen gün; aman, demiş Bihin Hanım, bu saatler onun çok meşgul olduğu saatlerdir; sonra gelin! Akşam Parti'den çağırırlar, sonra evlerden.. Daha bir sürü ilinti. Çok yönlü konulara sığınmak, bir tür kurtuluştur belki, bir umar? Sen olmadığın için, zamanın hızla geçmesi bakımından, kendimi bu havaya kaptırıyorum. Yine de, kabuğumun böylesine dar geldiğini bilmezdim. Sen olsan yanımda, programlı olurum.. Bunca işe, sanatçının doğasından gelen dağınıklığı ekleyebilirsin. Eh işte, böyle olup çıkıyorum! Aklıma gelmişken söyleyeyim: Geçende bir hanım arkadaş telefon etti; kendisinde birtakım şiirlerim varmış, unutup gitmişim, hem de bende kopyaları olmayan şiirler.. Aldım, sevindim elbet.

(...) 9.30'du sanırım evden çıktığımda. İlk gelen arabaya atladım. Ayılamıyordum bir türlü, saniye sürmüyordu dikkatimi toplayışım.. Birden sola kırdı araba; caddenin ortasında bir kadın, bir delikanlı.. Kadın çırpınarak sarılıyor delikanlıya.. Ve ağlıyor, imdat istiyor! Derken, üstüste yuvarlandılar asfalta. Delikanlı ölü gibi yatıyordu. Hemen indim arabadan; iki kişi kucaklayıp aldık içeri. Uyku hapı aldı, diyor annesi. Bilinmez ki

nedendir? Araba, hastaneye yöneldi; ben kalakaldım caddede. Yolcular çekip gitmişler.. Neden sonra toparlandım ki, anayolda değilim; sipsivri kalakalmışım yan yolda. Otobüsler, dolmuşlar gelip geçmiş. Oysa 10'da Dergi'de olmayı kuruyordum..

İşte halim buydu bu sabah.

Sel yatağında dalgın bir kaya..

Dergiye geldim. Kimi çok yer, üzüntüden; kimi uykuya sığınır üzüntüden; kimi yollara düşer, üzüntüden.. Ben işe sarıldım, üzüntüden! Bütün bildiğim numaralara telefon ettim; ses, bir ses istiyordum. İnanmam ya, onbeş gün oldu olmadı; bir sabah dergiye gelince, hani iş olsun diye, o geceki düşümü anlattımdı, kendi halinde bir arkadaşa; şöyle bir baktı arkadaş yüzüme, canın sıkılacak bugünlerde.. dedi. Ben galiba sapıtıyorum!

Yanıbaşımızdaki bir ilkokuldan zil sesi geliyor. Uzak bir şiir gibi.

Ben lisedeyken, fazlasıyla dinsizdim; iflah olmaz bir tanrıtanımaz bilirlerdi beni arkadaşlarım. Açıktan söylerdim bunu, karakaplıyla eğlenir, kırardım onları. Ne ki, bir şey kazandırmadı bu bana; çokça düşman kazandırdı, yalnız kaldım. Anladım ki ters bir yoldayım. Tanrı'yı benim yadsımam, sömürü düzeninin kılını kıpırdatmıyor.. Savaşa yanlış yerden çıkmıştım; temel dururken, tepeden gidiyordum. Şimdi öyle değilim, görüyorum ki, bir burjuva da pekalâ tanrıtanımaz olabiliyor. Ve bu, onun beni sömürmesini durdurmuyor. Bir tek koyun, ailede, üzerine titrenilen bir varlıktır; bin koyun ise, aile için mezbahaya kaynak demektir. Fizik yoksulluk, fizikötesine zorlar yığınları.

Ben sana ne anlattım allahaşkına?

Belki sözler değil de sözlerin söyleniş biçimi önemlidir. Bazan sınırını çizemiyoruz bunun..

Ne diyordum? Doğru bildiğim yolda hep burnumun doğrusuna gittim. Takmadım hiçkimseyi, hiçbir kuralı. Ama, bir yerde anladım ki bu, savaşmak değil, bireysel bir başkaldırıştır. Oysa savaş, toplumsal bir anlam taşır ve taktiği stratejisi vardır. Dışardan gelen, tepeden gelen; kitleler, yığınlar için hep 'istilacı'dır, 'işgalci'dir, 'zorba'dır; içerden gelen öyle değil! Ben önceleri hep dışardan vurayım dedim, olmadı. Tek kaldım, serüvenci dediler bana; kaytarıyorsun dediler, heves.. dediler. Kürkler giyinilerek Büyük Sahra'da gezilemeyeceğini, Kongo kılığıyla Kutuplarda dolaşılamayacağını çok sonra anladım. Ama, sürdürmedim mi savaşımı? Bal gibi sürdürdüm! Şu kadarcık 'sapma' görememişlerdir bende. Çünkü ben, ana doğrultudan ayrılmadım; fakat çevreyi, ortamı da gözönünden uzak tutmadım. Yazgı mı? Evet, onu yapmak bizim elimizde; toplumsal etkenlere inanmak koşuluyla! Benim yaşamıma bugüne dek iki şey girdi: Biri dâvam, biri sen. Aklım erdiğinden beri, gittikçe daha büyük bir güçle, inatla sarıldım dâvama. Beni onsuz anlatamaz oldu hiçkimse. Bir dönüm noktasında sen girdin hayatıma; ve, tıpkı bir tohum gibi, dallanıp geliştin bir anda. Sen, benim toprağıma göreydin Azime. Oku, bugüne dek sana yazdıklarımı; bundan başka bir şey dediğimi hatırlamıyorum. Ve şimdilerde, daha da gerçekçi olduğumu sanıyorum. Bildiğim şudur benim: Her yeni düşün, o düşünün özünün dışına taşır kişiyi ilkin; öze inmek, bir zaman ve deney sorunudur.

Ben bir kitle adamıyım. Kitlenin türlü yönelimlerinden, bana en yakın olanıyla bağımı kopardığım yerde ben yokum artık. Beni bir saman çöpü gibi kıyıya atıverir kitle. Bunu görmek kolay olmadı benim için. Dörtduvar arasında yazılanların dışında çok daha oynak, çok daha değişik, çok daha köşeli bir yaşam var. Devleri cüceleştiren, cüceleri devleştiren bir yaşam, bir akış.. Bunu formüle etmek o kadar kolay değil! Evet, insan, ben kendi hayatımı yaşayacağım.. derse, belki fantask bir yaşam sürebilir, ama neyi kurtarır bu?

Önümüzde hendek var, biz hop deyip atladık, ama deve kaldı orada; atlamadı ki bizimle! Amacımız deveyi atlatmak değil miydi hendekten? Bizim hendeği atlamamız, devenin atlaması demek midir?

Görüyorsun Azime, sözcükler hep birbirleriyle akraba.

(...) Şu saatte Akman'da süt içiyorum ve mektup yazıyorum. Aklına gelir miydi? Sabahın 5'i.. Az önce bitti dergi ve ben aralıksız 30 saat çalışmışım! Kıbrıs'ta jetler uçuşunca, bizim Toker telaşlandı, bu gece bitirelim dergiyi, dedi. Yazıişleri müdürü olarak, redaktör ve düzeltmen olarak tam 30 saat yerimden kalkmadım. Zaten üç kişiyiz kadroda; ağırlık bende. Peki dedim ama, midem bulandı. Fazıl Küçük'üne, Faiz Kaymak'ına, Papazına, keşişine bastım kalayı. Dört zübük liderlik sevdasında; birbirine kırdırırlar halkı!

Dergi bittiğinde zifirî karanlıktı ortalık. Uyku akıyordu üzerimden. Eve gitsem, sen yarın benden mektup alamazdın. Ankara zindan olurdu bana.. Bir süre tek başıma oturdum büroda, kızararak açılan sabaha baktım Akis'in pencerelerinden, seni düşündüm. Sabahın kızartılı diriliğinde, ne güzeldin Azime, kollarım ağrıdı özlemekten! O güzel, salı mektubunu çarşamba 16.40'ta aldım. Çok sıkışıktım: Mizanpaj hazırlıyor, yazıları kesip biçiyor, gelip gidene lâf yetiştiriyor, daha kötüsü, postayı beklemenin heyecanını yaşıyordum. Ücreti ödenmediğinden, ptt kesmiş telefonu, telefon çalışmıyordu bereket versin.. Bende en uzun ara, 11.30 postasıyla 17 postası arasıdır. 11.30'da senden mektup çıkmadıysa, hemen yatıp uyumak isterim. 17'ye kadar zamanın nasıl geçtiğini duymamak, bilmemek için..

Başımı dayadım koltuğun arkalığına, yumdum gözlerimi, ölüm gibi yaşadım seni. Dikkatli bir göz, bir an, yüzümün çekildiğini, inceldiğini, solduğunu görebilirdi. Adı konulmuş konulmamış bütün duygularla öp[illegible] mektubunu. Jetler mi yınlamış Kıbrıs üzerinde, havan topları mı patlamış, vızgelir

vız! Yaşamakta olmanın bilincine varmak, birdenbire varmak o bilince.. Ne mektup böyle bu; sevgilicene, kadıncana, gelincene, yiğitcene bir mektup.. Nasıl delirmem, Hasan Hüseyin ben olurum da!

İşte, buzdan bir Ankara. Eğer bu mektuplar olmasa, gecelerim geçmez Azime, böyle bil bunu!

İki süt içtim, biraz reçel aldım, bir dilim ekmek.. Pastanenin sabah yalnızlığında.. Sabahlarım yok ki benim, kahvaltı alışkanlığım olsun.. Ama, sen olursan, karşımda otururşan, gözlerin en güzel sabahlar gibi açılırsa üzerimde, ısınırsa gözbebeklerim, avuçlarını öpe öpe yaparım elbet kahvaltımı.. Yaparız, değil mi?

Şu buzdan, şu yoksul, şu adaletsiz Ankara'yı bu kadar sevimlileştiren aşk, o sıcacık, o doymuş, o adil Ankara'yı ne yapar, söylesene!

Hadi, birkaç saat uyuyup döneceğim işime..

Bugün nasıl olsa sıkışık değilim; şu nakil için birlerini dürtüklemeye çalışacağım. Aklıma geldikçe bozuluyorum şu adamlara. Halk Partili miskinliği! Ne kafaya hizmet ederler bilmiyorum! Yok, hayır, biliyorum aslında; hani yavuz muhalefetler vardır meclislerde, iktidara geçtiler mi apışıp kalırlar.. Bizimkiler de, ellerinde yetki yokken avaz avaz bağırırlar, arkadaşların hakları falan filan diye; ellerine yetki geçti mi, ya cephe değiştirirler, ya kaşara yuva yaparlar.. Tarihsel gelişme izin verse, bu zavallılar, ayırdında filan olmadan sürdürüp götürürler var olan durumu, sözde karşı oldukları düzeni. Demokrat Partililer böyle yapmadılardı elbet; onlar, yönetim mekanizmasını hep kendi yandaşları, ya da doğrudan kendi adamlarıyla doldurdular.. Bunlarda o yürek nerde! Ne demiştim: küçük memur akşamları / dul prenses öğleleri...

Sen üzülme sakın; ya beni yolculukta say, ya kendini.. Bitecek ayrılığımız, benim seni üzmelerim de bitecek, dayatmalarım, zorbalıklarım.. Bir başka yorgunlukla, daha bir güzel olacak o sevdiğim yüzün. Aynı suya koşan iki tay gibi

soluksoluğayız şimdi. Bundan böyle,işle ve aşkla değerlendireceğiz zamanı. Herkesi sıkıntıdan bunaltan zaman çokluğu, belki yetmeyecek bize.. Şunu bil ki, alnına düşen en küçük gölge, kapkaranlık ediyor o günümü benim; aynı gün, aynı sözcüklerle seviniyor ya da üzülüyoruz; anlamı nedir sence bunun?

Sen varsın, ya da hiçbir şey!

Hadi, gel kollarıma. Hep seninim, her zaman senin!

Yılbaşı geliyor. Uşak, iyice soğudu. Belki kimse sevmiyordur, artık beni burda? Annem, uzunca bir rapor almamı, uzaklaşmamı istiyor işimden. Çocuklar arada kaldılar. Dün okuldan geldiğimde, Hulûsi kapıdan çıkıyordu. Gözleri kıpkırmızıydı. Barış dedi ki:

-Baba ağladı, ağladı..

Ufuk'un ne düşündüğünü anlayamıyorum. Annem susuyordu, yıkıktı, o da ağlamıştı, belliydi. Dışarı fırladım, Hulûsi'ye yetiştim; sokağın başına dek geçirdim onu; yanyana, konuşmadan yürüdük. O sırada postacım geçti yanımızdan; dönüp baktım, benim evin kapısını sildi geçti.. Geri geldiğimde, baktım postacı dönmüş; mektubunu, dergileri, Çaltı'yı uzattı, Ömer'in kısa mektubunu da..

Ah Sevgilim; bu postacılar, kendimi en sevilmiyor duyumsadığım anda, yanıbaşımdalar, koruyorlar beni!

Duvarda sensin, kocaman; hani o, gecekondu önünde çekilen fotoğraf!

Fotoğraflar.. Bugün gelenler çok güzel! Doyulmaz resimler bunlar, herbiri senin bir yanını veriyor..

Atanma.. diyorsun; atanma olmaz sanıyorum. Boşyere zorlayıp durma adamcağızları. Ben bir umuda kapılmış değilim; giderek, kimseye borçlu kalmak da istemiyorum. Şubat yakın; istersen, dinlencedeyken iş arayalım bana, her-

hangi bir iş.. Senin, bir şey yapmalarını bekleyip durduğun o kimseler, hep aynı hamurdandırlar; aslında da haklıdırlar; ya senin gibi olup, her an işsiz kalmayı gözönünde tutacaklardır, ya da şimdi oldukları gibi.. Yok bu düzende, başka bir davranış biçimi. Senin gibi olmayı, nasıl bekleriz onlardan? Osmanlı'dan beri, düşünsene bir..... *bir ekmek bulup*.. Düzenle uyuşmazlarsa, nereye koyarlar kendilerini? Ben senden, çabucak beni oralara aldırmanı filan istemiş değilim, sen kendi kendini görevli kıldın ve yerden yere çalıyorsun kendini şimdi.. Oysa, hiç sorun değil, nerde olsa çalışırım ben. Baksana, 'bir formül peşinde' lermiş. Ne biçim işmiş o Bakanlıktaki, bana önerdikleri 'şube müdür yardımcılığı'; yani boş mu oturacakmışım, gelene gidene baş sallayaraktan?

Gülüyor musun?

Ah, nasıl da özledim, senin o kahkahanı!

Bayılırım, sıcak güne, sıcak eve. Birden anımsadım; seni görmüştüm dün gece düşümde. Kısacık bir düştü: Anımsayınca yandı yüzüm; çocuklar, sokak kıyısında oynuyorlar, annem bir iskemle almış, açık kapının önünde gözkulak oluyor onlara.. Pencereye gittim; öyle çok güneş vardı ki, kış güneşi işte.. Düş bu kadar, bir tablo yani..

Az sonra belli olur, bu güneşin tatlı mı, acı mı olduğu..

İşte, geldi postacı yine. Tam odaya dönmüştüm, postacının beni anneme sorduğunu işittim. Sarardım durup dururken. Kaç saniye geçti? Ufuk, elinde mektubunla girdi odaya. Aldım zarfı. Çocuk, çıkıp giderken döndü, gülümsedi bana. Kollarımı açtım, hızla gelip kucakladı. Kan yürüdü yüzüme. Öylece bakmış olmalıyım. Bir an durdu, sıkı sıkı sarıldı;

- Anneciğim, dedi; sen, ben ve Barış.. birlik olursak, yeneriz bu sıkıntıları!

Annem, 'her gün ne yazılır', merak ediyor.

Sahi, bir türlü bitiremiyoruz, diyeceklerimizi!

Senin, bitmez tükenmez tatlılıklarını ne bilsin annem?

Her mektupta, daha derinden tanıyorum seni; daha çok tanıdıkça seni, ne yapacağımı, ne düşüneceğimi, nasıl seveceğimi şaşırıyorum. Dersteyim. Elimin altındaki kitabın arasında, en son çektirdiğin resim var. Baktıkça yüreğim, bir çarpıyor, bir, durmuş gibi oluyor! Bu kadar güzel erkek olur mu, Hasan Hüseyin; bu kadar güzel ozan olunur mu? Alnın ne güzel senin, saçların ne güzel, ya bakışın? Bu kadar güzel göz olur mu Hasan Hüseyin, bu kadar güzel bakış; neyin, nasıl bir ruhun yansıması bu? Sen, şiirlerin gibisin Hasan Hüseyin; anlamlı ve güzel, cesur ve güzel, yiğit ve güzel.. Düşüncelerin, duyguların, usundan geçenler.. her şey vuruyor yüzüne senin. Bu nasıl duruş böyle Hasan Hüseyin; Hazreti Ali'yi çizdikleri surette çizmek isterdim seni ben! Eğer, şiirlerinden önce, resmini görseydim senin; sevmekten belki de çekinirdim, inan bana! Doğa, yüz milyonlarca insanın, oluşurlarken bağlı oldukları koşulları sana uygulamamış sanki.. Hani, en güzel resimler vardır; bakarken bakarken, yorulur insan, bir an gelir, artık bir şey anlatmaz olur o resim sana.. Oysa, senin reşimlerine baktıkça derinleşiyor insan, baktıkça bakıyor.. Gözümü alamıyorum.. desem? Herkese, işte şiirlerindeki Hasan Hüseyin'i en güzel, şu resmi veriyor, hayır hayır, bu daha iyi veriyor.. demek isterdim. Bu ne soylu, ne alımlı duruş, Hasan Hüseyin! Sana demiyor mu insanlar, soyumuzun en güzel örneği diye? Şu büyük boyutlu fotoğraftaki seni, nerde buldum, biliyor musun? Hani, ben orda, bir şeye, anlamsız yere alınıp ağlamıştım, anımsıyor musun; o sıra sen, ayakta, kitap dolabına sağ omuzunu dayamış, pencereden dışarıya bakarak, sigara içmiştin. Benim dinginleşmemi, kendi dinginliğinde beklemiştin.. Sonradan çok utandığım o sahne... İşte o an, tıpkı bu resimdeki gibiydi gözlerin..

Mektuplarının; benim için, bir de eğitici yanları var: O denli çok ve kıvrak yazıyorsun ki; bende de, yazma alışkanlığı diye bir şey oluştu yavaş yavaş.. Örneğin şu anda, okulda,

öğretmenler odasında çay saatinde, sehpanın camını dizlerime dayamış, arkadaşların gürültüleri arasında yazabiliyorum. Ha, bir de, sana bakıp kendi dilimi arıtmaya çabalıyorum: Türkçe-Yazın öğretmeni olduğum halde, 'türkçe' gibi bir kaygım yoktu benim, dilime-kalemime nasıl gelirse öyle kullanırdım sözcükleri; 'dil' sorunuyla uzmanlar uğraşır.. sanırdım! Sen bu konuda tutarlılık örneği oldun bana; mektuplarında, suyun akışı gibi rahat geçen nice yepyeni, dipdiri sözcüğü, ayrımında bile olmadan benimsedim; dahası, kendi gündelik dilime yerleştirmek gibi zevkli bir uğraş edindim; ve dahası, yazım ve yazma derslerimde, öğrencilerimin, bu demek halkın renklerine daha çok ve dikkatle eğilir oldum... Bana dersin ki zaman zaman: Halkı tanı! Suda balık gibiydim ben; halkı tanımak diye bir kavramdan, haberim bile yoktu!

Ahh, halk dedim de.. Şu anda arkadaşların tartıştıkları konudan sözedeyim sana: Öğleyin okula geldim; tarih öğretmeni Aysel ağlıyor.. Toplanmışlar başına, avutmaya çalışıyorlar. Bu geçtiğimiz gece olmuş olay: Aysel'in babasının fabrikası yanmış. İplikler, pamuklar, dokumalar.. Fabrika kül olmuş. Aysel'in babası, bu kayıpla sarsılmayacak kadar varsıldır. Aysel'e acı gelen, halkın tutumuymuş. Geceleyin toplanan onca kişi, bir çöpe yardım etmemiş. Polisler, itfaiye.. yardım edin diye yalvarmışlar; kimse kılını kıpırdatmamış. İşleri daha da güçleştirenler bile olmuş:

Yoksulların âhıdır; hırsız Baykın'ın malları, bırakın yansın!

Diye haykırırlarmış!

Aynı adamın, vaktiyle de bir oteli yanmış; aynı halktan kişiler, karanlıkta söndürme işlemi sırasında yer yer, su hortumlarını kesmişler.

Önceki gün de; gün ortasında bir kadın, ellerinde hamurla sokağa fırlıyor:

- Can kurtaran yok mu?

Evet, şu bizim Uşak'ta oluyor bu! Ardından, elibıçaklı kocası, üç çocuk soluk soluğa daha arkada.. Kim duymuşsa sokağa dökülüyor, kadın erkek.. Kadın, elektrik direğine sarılıyor canhavliyle. Sayısız bıçak vuruşları.. Kadınlar haykırışıyor. Kime? Toplanıp seyreden erkeklere! Ama erkekler hiçbir şey yapamıyor. Bir erkeğe karşı onca erkek! Ölüyor elbet kadın.

Aynı erkekler; ondan bir gün önce, Kıbrıs mitinginde aslanlar gibiydiler..

Halk.. Evet.. Tüm bu çelişkenlerin sonucudur halk, bileşkesi!

İngilizce öğretmeni Nermin, tartışmayı, tek bir yargıyla kapattı:

- Fabrikatör Baykın'a yapılanlar, buz gibi komünistliktir!

İşte, bıçak gibi kesildi konuşmalar; mektubumu yazmayı sürdürebilirim.

Yoksa, aynı kayayı, aynı dağa mı çıkarmaya uğraşıyoruz, seninle ben?

Seni ilk bulduğum onca şiirden, ille birinde, Zaman Uğultusu'nda, ne kadar somutçu ve iyimserdin: *her şafak bir yontmataşla dağlardan getirdiklerimiz...*

Güzin geldi yanıma:

- Ne yazıyorsun?

Mektubu zarfladım. Alttaki kitabın sayfalarını araladım. Bir resim çıkardım ona: Çömelmişsin, lâğım sularıyla oynayan çocuğun yanıbaşına. Çevrede buzdan öbekler ayrımsanıyor.. Çocuğun ayakları çıplak, senin pardesün ince.. Baktı arkadaşım, bir şey demedi.

En iyisi Güzin, bir şiir okuyayım sana ben: *durup öylece baktık/ dağ başlarında dağlar gibi yalnızlığımız...*

Tumturaklı şiirlerden hoşlanıyorsun! dedi Güzin.

- Tumturaklı mı?

- Adı ne bu şiirin, yazanı kim?

- Şiirin adı.. şiirin adı, Gecekondu Aynası. Lâedri bir şiir!

- Yaaa!

- Bu dersten sonra ikimiz de boşuz. Hava soğuk, nereye gitmeli? Sinemada Yusuf'un öyküsü var...

- Eve gideceğim, dedi Güzin, annem merak eder!

Benim annem de, havaya bakmış, taze çay yapmış bana. İyi ki gelmişim! Bir kadın, ışıkları erkenden sönen bir kasabada, özledim.. diyebiliyorsa eğer.. Ah, birazcık uyuyabilsem, nasıl dipdiri olacağım!

Öğrenciyken, yazları Ağlasun'a gittiğimde;

Geceleri ne zaman yattığın, nence uyuduğun belli değil.. der, gündüzün uyuturdu babam beni; uyanırdım ikindi üstü, bakardım ki herkes tarlada...

Ahh! Niye insanlar, doğup büyüdükleri yerleri ve zamanları düşündüler mi, burunlarının direği sızlar?

- Ah Gürün, demiştin bir gece; şiirlerimin filizlendiği toprak!

Hani sana; burdayken kaldığın otelin sahibinin, senin ardından söylediği sözü yazmıştım:

- Ben adamı bir bakışta anlarım, demişmiş; solcuydu o!

Bir bakışta anlamışmış senin solcu olduğunu.

Güzin söyledi: Dün gece fabrikası yanan, o otelciymiş işte!

Evet, önümüz yeni yıl. Kaç gün kaldı mahkemeye?

Ardarda geliyor mektupların. Artık her gün, bir çırpıda iki zarf alıyorum; çoğunca iki mektup, kimi gün üç, kimi gün bunun biri telgraf oluyor. Millî Eğitim Müdürü, hemşerim Kemal, vali Musa Eran'a götürmüş 'konu'muzu..

- Adamın, demiş Vali, başka bir şeyini tutturamazsanız.. özel mektuplara elkoyamayız!

Çıldırayazmış Millî Eğitim Müdürü.

Özel mektuplar.. Öyle seviyoruz ki evrensel ptt kurallarını! Sevgili Türkiye Cumhuriyeti, sevgili cumhuriyetim benim! Özel mektuplarımı koruyorsun; çok şükür dağ başında değilim, çok şükür Arabistan'da, Sudan'da, Haile Selasiye'nin ülkesinde değilim!

Çok şükür taşa tutulmuyorum ülkemde!

Hiçbir şeye güvenilemeyen bu düzende, biz ancak birbirimize güvenebiliriz!" demişsin, 27 Aralık'ta. *Bu yük, başka türlü çekilmez; bu sıvaşkan huzursuzluk, başka türlü yokedilmez! Güven bana; güveniyorum, inanıyorum, taparcasına seviyorum seni. Gözgöze geldiğimiz günden beri değişti havam; korkusuz oldum, cıvıl cıvıl oldum, sapasağlam basıyorum yere. Eskiden, durup dururken bir yenilgi ezikliği, bir yalnızlık, bir güçsüzlük doldururdu içimi. Yok şimdi öyle duygularım. Eskiden yalnızca, ülkümle bağlıydım hayata; şimdi sen varsın, seninle bağlıyım yaşamaya değer her şeye, senin için de yaşıyorum.. Ve, dediğim gibi, karıştırıyorum seni, uğruna baş koyduğum şeyle! Ben şimdi çok seviyorum yaşamayı Azime; öfkemin, hırçınlıklarımın, üzüntülerimin üzerinde, gökyüzünden geniş bir sevinçle doluyum şimdi. Seni sevmekten geliyor bu sevinç. Bazan, bende gülen ben değilim sanki, başkası; bende kederlenen ben değilim sanki, başkası.. Ve ben, o kadar çok, sevilmeye susamıştım ki, bir insana inanmaya o kadar çok muhtaçtım ki.. Büyük yalnızlığım buradan geliyordu belki de? Şimdi seviyorum, seviliyorum; özlüyorum, özleniyorum, inanıyorum, inanılıyorum.. Cehenneme düşsem, uzaklarda olsam, biliyorum ki bir sevenim var, bir sevdiğim var; yıkılmam asla! Çekinerek basmıyorum şimdi ben yere; insan, çoğu zaman,*

dört duvar arasında birlikte yaşadığı kimseleri bile yadırgar, birden kopuvermiştir onlardan, uzaklaşıvermiştir, yapayalnız kalmıştır birden: Çünkü sevgi bitmiştir! Azime, Azime; insan ancak sevgiyle çoğalır! Pek az olarak da aşkla! Geçtik aşktan; sevginin olmadığı yerde 'insan'lık yoktur. Doğa yasaları, ölüm korkusu, bireyin gücünün üstündeki yıkımlar, ve... bu dünya nimetleri.. Yaşamak, bunca güzel olmasaydı, ölüm, bu denli çirkin olur muydu? Ölüm, bu derece çirkin olmasaydı, yaşamak böylesine güzel olur muydu? Ve insan, ne yapar yapayalnız, bu dünyada! Büyük korku ve büyük bırakılmışlık...

Bizi yiğit yapan şey, yalnızca sevmektir Azime; gerisi lâf!

(...) Bunlar mektup değil Sevdiğim; bu yaptıklarımız, mektup okumak, mektup yazmak değil; biz birlikte yaşıyoruz söylediklerimizi: Sen söylüyorsun, ben dinliyorum; ben konuşuyorum, sen dinliyorsun (...). Yolumuzu, kendi ellerimizle açarak gidiyoruz biz, hazır yollardan gitmiyoruz. Ve çalışan insanlarız ikimiz de, emeğe inanıyoruz; emeğe saygı esasına göre düzenlenmiş bir geleceğin savaşçılarıyız. Ve de, hiçbir yıkım, hiçbir bela korkutamaz insanı, seveni bulundukça yanıbaşında. Bizimkisi; aynı yolda, aynı silahlarla savaşan, aynı yaraları almış iki insanın gururlu aşkı.. Bizi geçmişte bezginleştiren, aradığımızı bulamamaktan doğan kızgınlıktı. Ama, ne yapacağımızı biliyoruz artık. İş içinde eğitim gibi tıpkı; iş içinde aşk, aşk içinde iş; öyle sağlam yerde ki ayaklarımız, biz yıkılmayız! Biz, sözle eylemi bir gören kimseleriz; mutluluğumuzu karartacak köfü alışkanlıklarımız yok örneğin; iki ayrı yerde, iki ayrı kayadan çıkıp, bir süre sonra birleşen iki suyuz belki seninle? İşte rengimiz, işte yoğunluğumuz, işte geçtiğimiz yollar.. Yıllardır biz, bugünümüz için koşmuş, çırpınmışız.. Bugün artık, yumruğumuzu niçin kaldırdığımızı da, nereye vuracağımızı da biliyoruz. Ah Azime, bunca yalınlık içinde, böylesine

büyük sevmek! Özü etkileyecek biçimsel kaygılardan o denli uzaksın ki! Ben de hiçbir şeyi, 'usulen' yapmadım bugüne dek; başkaları için olmazsa olmaz olan nice şey, bir hiçtir benim gözümde; kabuk üzerinde oyalanacak insan değilim, etin ete yakınlığınca yakın olmalıyım konuma ben. Seviyorum.. derken de öyle; çevresel tüm ayrıntılardan soyunmuş halde algılıyorum seni; ve senin özünle kaynaşmış olmaktan başka hiçbir şey ilgilendirmiyor beni!

Deli gönül diyor ki...

Yoo, çekeceğiz, çaresi yok!

Bir gün bohçalayıp koyacağız bu günleri bir yana. Arasıra andıkça, eski bir sıtma gibi titretecek bizi belki. Ama iyi biliyorum; bütün bu acılar, bu daralmalar, bu yürek çarpıntıları,pırıl pırıl günlerin muştucusudur. Büyük bir emekle yaratılmış bir yapıt olacak mutluluğumuz bizim; bak, işte yontuyoruz, koca bir kayaya biçim verir gibi, yarınki mutluluğumuzu!

Dünyada, iki şey saklanamazmış: Aşk ve açlık!

Hem, ne var saklanacak bunda? Dilerim herkes bizim gibi sevsin. Bir Kennedy kaldı duymadık.. demiştim; eh, belki o bile duydu da gitti! Ahh, cennete varmadan yolda neler var.. demiş Yunus; biliyorduk neler olduğunu ama, gel de dayan!

(...)

Sabah gelenle, öğleden sonra gelen iki mektubunu, Akis'te okudum. Başı dik, yüreği aşk dolu, adımları güçlü bir erkek geyik edasıyla çıkıp gittim sonra, o kötü akşamından Ankara'nın. Parti'de İl Yönetim Kurulu toplantımız vardı. Mektubumu orda sürdürürüm.. dedim kendi kendime. Hep yazacağım sana Canım, şu günleri bir bir bitirinceye dek yazacağım. Sonra; yazdıklarımız gibi, yazmak isteyip de yazamadıklarımız gibi, yaşayacağız yeni baştan.. Gelinim benim!

(...)

Hayli değişik havalı bir toplantı oldu. İnsan, önceleri pek aldırmıyor ama; zamanla dehşetli sorumluluk duyuyor bu toplantılardan. Bugün bayağ heyecanlandım.. Bir ara salona çıktım; baktım, Adnan Cemgil gelmiş. Ve başkaları.. Ayaküstü lâfladık. Yeniden girdim toplantıya..

Sonra, Orhan Suda'yla yemeğe çıktık. İyi misin? dedi; iyiyim! dedim. Azime; senin çevrende bu aşktan güç alan yok ama, benim çevremde var!

-Mutluluktan yorgunum!

Dedim Orhan Suda'ya.

- Görüyorsun, dedim, deniz üstünde gibi yürüyorum!

Gerçekten de, yumuyordum gözlerimi, boş caddede, yürürken.. Başım dönüyor, dönüyordu...

(...)

Sabahın 6'sı. Adana'daki büyük ablam gelmiş: Nadire. Onbeş yıldır görmüyordum. Çocuk denecek yaşta gelin olup gitmiş, çoluk çocuğa karışmıştı. Kocası da bizim ordandır. Adana'da kök salmışlar.. Karacoğlan'ın, yiğit sevdiğinden soğur/ sarılmayı sarılmayı.. dediği gibi, görmeye görmeye, özlemez olmuştum. İki saat dertleşmişiz. Bana dedi ki:

- Ne kadar zayıfsın! Lisedeyken daha dolgundun...

- Çok koşan böyle zayıf olur işte.. dedim.

Sordu:

- Sen hâlâ koşu mu yapıyorsun?

Bir zamanlar spor yapardım; koşardım, atlardım, yüzerdim, tırmanırdım, avlanırdım, boksa çalışırdım, falan filan..

Yoo, dedim, kovalıyorlar da koşuyorum!

Üstünde bile durmadı. Onbeş yılın öyküsünü, iki saatte gerçekten bitirdik. Belki de hiçbir şey anlatmadık birbirimize.

Yaa Hüseyin.. dedi.

Yaa ablacığım.. dedim.

Bitti.

Basın-İş'e uğradım. Birkaç 'Ööhhööö' istemişlerdi gazete için, verdim. Ne yazılır böyle günde Ankara'da? Sendika'da duramadım, Parti'ye geçtim. Kalabalıktık. Abdürrahim seni sordu;

- Ben kız tarafı sayılırım, dedi. O da senin gibi düşünüyor: Bana kalırsa istifa etmesin, dedi; başımdan geçti de bilirim, kolay olmuyor bu işler...

Sonra, sırtıma vurup ekledi:

- Azıcık sabırlı ol, be Hüseyin!

Etim etimi yiyor; kime anlatabilirim, pınarken, nehirleşerek büyüyen bu aşkı? Çektiğimiz, ayrı acılar değil, biliyorum; bir 'bütün' acıyı, uzak uzak, oylumumuzca çekiyoruz! Ve, yıkılası bu düzende, yok, birbirimizden başka tutunacak dalımız...

'Monako'da Toplumcular Gecesi!

Arkadaşlar harıl harıl, Parti'nin Yılbaşı Gecesi'ni hazırlıyorlar. Ben gelmeyeceğim, dedim; Hilmi Özgen'le Hamdi Konur, aynı anda kalktılar yerlerinden:

Toplumcular Gecesi Hasan Hüseyin'siz!

Özgen, hızla ayrıldı yanımızdan, az sonra döndü;

- Al, dedi, dâvetiyen! Bizimle oturacaksın..

Bilet satışı fena değil; salon kirası çıkmış.. Sıkıyönetim engellemezse, Parti'ye üç beş kuruş kalır belki..

Sonra Özgen'lere gittik. Peyman Hanım; senin pazardaki odunların hepsini satın alışın gibi, acımış ayazda bekleyen çocuğa, iki küfe ıspanağı getirtmiş eve.

- Ben sosyalizm falan bilmem ama, diyor Peyman Hanım, yaşayışımız sosyalistçedir bizim...

O sırada, Beethoven çalıyordu pikapta. Biz oturduk, Hilmi Ağbinin Tarımda Sosyalizm çalışmasını gözden geçirdik.

Geç vakit onlardan ayrıldığımda, çizgi çizgi ağrıyordu yüzüm. Şunu anladım ki, bir an önce birleşmedikçe biz, iyi şeyler yapamayacağım ben!

Seviyorum. Uzun söze ne hacet? Seninle, sana göre kurduğum dünyanın dışına çıkmak, sıfıra inmek demek oluyor benim için..

Hiç çıkmadım bugün. Ne güzelmiş pazarı evde geçirmek! Sıcaktı ev. Salonda uzandım sedire. Ablamla şakalaştım, yemek yedim, Kadir'in Neşe ile oynaştım; Baylan'dan, Kadir'den, Fikriye'den mahallede olup bitenleri dinledim.. Yazı yazdım bir ara.. Yani demek istiyorum ki, iyi oluyor pazarları evde kalmak! Mektubumu ilk kez, bir başkasına attırdım.

- Koş, dedim ablamın oğluna, koş ptt'ye!

Bulvar Palas'ın çağrısı vardı, kaldırıp attım; uzattım ayaklarımı, evcilik oynadım. Ne güzel ısınmıştı salon.. Bir de kar başlamasın mı! Camdan dışarısını seyrettim uzun uzun, savruntulu karları.. Resmini gösterdim ablama. Umurumda değil ama, çok beğendi ablam seni; kendi sözlüğünden çekip çıkardığı sözcükler ve deyimlerle, mutluluklar diledi bize. Yumdum gözlerimi..

Nezleyim. Okulda sık sık nezle olurdum. Sevmezdim dersleri, kaçardım; gider yatardım revire, her kezinde bir sürü kitapla yatardım. Okul doktorumuz bilirdi durumu, sesini çıkarmazdı..

Yeğenim Mustafa'yla, akşama doğru azıcık çıktık. Hava ne çabuk kararıyor artık! Yılbaşı için kırmızı karanfiller göndermek istedim sana. Meğer ptt çiçek almazmış. Vazgeçtim çiçek yollamaktan. Bu akşam gidecek ablam. Sıcak sıcak ağlıyor:

- Kimbilir, bir daha ne zaman görüşebiliriz?

(...)

Yarın, 64'ün ilk günü, öyle mi?

Ömer geldi. Annemle çocukları alıp gitti Ağlasun'a.

Trenin camlarına kar yağıyordu onlar giderken.

Bu gece yılbaşı. Sen, onlar ve ben.. Üç ayrı yerde sabahı bekliyoruz. Yer minderinde oturmuşum; sokak lâmbası, nasılsa yanıyor bu gece; alçacık pencerede karların birikişini izliyorum. Gecenin bir vaktinde, masallar ve düşler yeryüzünü sardığında; önce senin, akşam üzeri gelen umut dolu mektubunu okudum yeniden; sonra babamın, Ömer'le elden yolladığı kederli, kaygılı mektubunu, bilmem kaçıncı kez...

Kar yağıyor. Annemle çocuklar uykuludurlar. Tren şu anda, Afyon'dan güneye kıvrılmış olmalı.. Ömer onları, Ege Treninden Isparta Trenine aktarmıştır kucağında..

Sen...

Bu gece yılbaşı.

Bir başka kederli insan var şu saatte; az ötemdeki sokakların birinde, dolaşıyor, biliyorum..

Kolay olmayacak.. demiştim sana; acı çekeceğiz..

Seni yeterince kararlı görmüyorum Azime! Kararlı ve kesin görmüyorum!..."

Ansızın böyle geldi mektubun.

Evet, hiç evlenmedim; kadınları, ruhlarının lâbirentlerinde yakalamayı hiç istememiş bir kimseyim. İnançlarıma ve ideallerime bağlılığım kadar da, sevdim mi severim ben. Renklilik, girintili çıkıntılı oluşta değil, saydamlığın şahlanıp inişindedir. Ben böyle anlıyorum. Biz sevdik birbirimizi, ölümüne bağlandık birbirimize. Ömür, bir bakıma öyle kısa ki; sevişenlerin ayrı yaşaması, mantık-dışı bir durumdur. Sevenler birleşirler Azime! Biz bu yasaya, hattâ içgüdümüzle bile, uyuyoruz, o kadar! Bunda, ne doğa yasalarını zorlamak var, ne insan kafasına aykırılık.. Yadsınan düzende bile, hemen hemen böyledir bu: Sevişenler birleşirler!

Benim anayasam budur. Ben ve sen, ayrı ayrı mekânlarda, en verimsiz günlerimizi yaşayalım, ve bu iş, uzayıp gitsin! Sakın, oralarda ne olup bittiğini bana yazmamazlık etme! Benden birşeyler sakladığın sanısına kapıldım mı, hapı yuttum demektir! Ben hep bulunca ağlarım Azime, yitirince değil! Bu toplumda, sağlam savaşabilmek için nikâhlanmak şart! Bunlar, birtakım yalınç ve yasaca zorunlu işlemlerdir ama, yaşamamızı kolaylaştırır; kömür karnesi, ekmek karnesi, vb. gibi...

Bak, böyle bir günde, yeni bir yılın eşiğinde, neler söylüyorum ben! Seni yumuşaklıkla suçluyorum.. Özür dilemenin tam sırası.. Canı yanan eşek, attan sıkı gider derler ya.. N'aapayım ben? Ama, doğru söyle, nasıl konuşmamı beklerdin? Matematik bir kesinlikle konuşunca, kırıcı oluyor insan; belki de ben öyle oluyorum? Üstelik senin orada bir melodram mekanizmasının ortasında olduğunu bile bile!

Hem en eski 'rehine' oyunudur bu; anneni ağlatıyorlar ki, seni dize getirebilsinler!

Çay yaptı Baylan; soğudu, yeniden yaptı. İyice üşütmüşüm galiba. Grip miyim neyim? Başım kalkmıyor, nabız deli deli.. Makinelitüfek gibi de aksırıyorum. Belki iptal ederler Monako'daki Gece'yi...

Hadi, gel yanıma. Doymuş çocukların mavi uykusunu uyuyalım yanak yanağa..

Gürün mü dedin? Gideriz elbet. Haziranda gitmiştim biliyorsun. Ah, ne hazirandı o! Kırmızı güllerin yanıbaşına hamak yaptırıp uzandım. Bülbül sesi dinledim. O kadar 'acı çekmiş' bir yeşil vardı ki bahçelerde.. ürktüm Sevgilim! Bir saat olsun uyuyamadım. Görsen halimi, gülerdin; çocuklar itekliyorlardı hamağı.. Gittiğimizde yine hamak yapalım ve yanyana yatalım içine, olur mu? Yine çocuklar sallasınlar bizi, olur mu? Doğayı çılgınca severim ben; doğadan koptuğum zaman, karnından kurulu bir oyuncak gibi duyumsarım kendi-

mi..

Bugün yeni yılın ilk günü. Mevsimin ilk karı yağmış geceden.

Ne var, ne oluyorum? Yaralı kuş gibi konup konup kalkıyorum! Niçin böyle telaş telaş yüreğim? Oh oh oh, ne rahat insanlar var çevremde; çizgileri oturmuş, sesleri oturmuş, saat gibi insanlar... Canım hiç çalışmak istemiyor bugün. Sanki tren kalkmak üzere biryerlere, sanki yeni bir ayrılık başlıyor çok sevdiklerimden! Nedir bu, içimdeki deprem hali nedendir? Nedendir yerimde duramayışım, bir konuyu baştan sona anlatamayışım? Neden hep ayaktayım, neden kıpır kıpır kollarım bacaklarım? İşin kafa yönünü; mantık yönünü anımsatma bana; bir de başka bir yön var ki, ne sınır tanıyor, ne ölçü! İşte alabildiğine tedirginim şu anda, dün de böyleydim, önceki gün de.. Bu Aralık ayı, grafiğin en oynak olduğu ay oldu; ve ben, böyle bir yürekle giriyorum, yeni bir yıla!

Bu böyle sürüp gidecek elbet; sürecek mi?

Bir kaygı, bir telaş, kasıp kavuracak mı içimi?

Boşlukta mı dönüyorum ben?

Bu böyle olmayacaktı elbet; çabucak bitirecektim işimi; sende bana koşan, bende sana koşan o dipdiri yanlarımızla, yaşadığımızı anlayacaktık geceler ve gündüzler boyu! Böyle delik deşik olmayacaktı Ankara'nın ışıkları...

Eğlenceler 'iptal' edildi; yoktu 'Monako' dün gece. Bu zulmün acısını kime yüklemeli? Of, kötü daralıyorum! Sen nasıl hanım hanımcık olamazsan, ben de uslu uslu olamam elbet.. Büyük aşkın büyük çarpıntısı bu; hiçbir şey avutamaz bugün beni! Odaya su doluyor sanki; su yavaş yavaş yükseliyor, su gırtlağıma çıktı, su... Of! Boğulacağım! Ya da, gerile gerile kopacak bir gün bu tel... kırk dakika sonra şafak

sökecek.. demişti, beni sana götüren Şair!

Az kaldı şafağın sökmesine!

Ama, ama, ama.. Ben bugüne dek, hiçkimseyi ve hiçbir şeyi sınır almamış bir kimse olarak, kestirebilirsin ki; çok sinirliyim ve bunu gizlemeyi de hiç düşünmedim. Hele, ayrıntılara indikçe, sinirliliğim daha da artıyor. Ve sana, senin o güzel mektuplarına karşılık, zarflar ve zarflar dolusu ateş ve barut yolluyorum! Ben seversem, böyle severim Azime; yok bende maske! Tek ağacın iniltisi.. Ormanın uğultusu.. Bana diyorsun ki, her zaman nasıl geçiyorduysa günlerin.. Hayır Azime; ben eski Hasan Hüseyin değilim artık; çok uzaklarda, pembe bir evde, ev bile değil, derme çatma bir kulübede, o tapınılası gözlerini kısmış, ağzı sıkısıkıya kapalı, hızlı bir kitap gibi rüzgârlı, incecik çizgilerinde kara-beyaz kavgalar kıpırdaşan, kocaman yürekli, öfkeli bir bayrak gibi dalgalanan bir sevdiği var Hasan Hüseyin'in bugün. Düzensiz düzenin orta yerinde, bütün insan gücüyle direnen, direnen, sevdikçe sevilen bir kadını var onun bugün. Onsuz, yeni yıllar, haram Hasan Hüseyin'e!

Parti'ye gittim. Işıkları sönük. Zile yanıt veren olmadı. Büyük bir boşluk, anlamsızlık duydum işte o zaman. Burnumun önündeki lâmbalar bile kilometrelerce ötemdeymiş gibi geldi birden. Ben mi kaçıyordum herkesten, herkes mi benden kaçıyordu, anlayamadım. Sana gelmem gerekiyordu benim, sen yoktun; etimde, kanımda, beynimin içinde olan sen, yanımda yoktun. Öyle bir nokta ki bu, Azime; insan keçileri kaçırabilir bir anda. Bir süreden beri anlıyordum ben, her şeyin böylesine değersizleştiğini...

Neden takılıp kalıyorsun düşlerine?

Yılbaşı gelecekti, posta aksayacaktı, üzülecektik karşılıklı.. Hepsi bu! Eğer başbaşa olsaydık, aşk içinde gözgöze gelebilseydik, ellerini tutup öpseydim avuçlarından, seni göğsüme çekebilseydim, boylu boyunca gömülseydik kendi yaşantımıza, sırılsıklam sevişebilseydik.. doysaydık

saatlere, doymuş olarak uyusaydık yanak yanağa, güzel yüzünü boynumun oralarda bir yerde duysaydım; bu düşlerin hiçbirini görmeyecektik!

Elbet göreceğiz o günleri Gülüm!

Bunca yürek çarpıntısından sonra, kimbilir nasıl olacak o günler? Balık, denizine kavuşmuş; su, yatağını bulmuş; dallar meyvaya durmuş.. Ah Azime, Azime, Azime!

Ben senin okulunda yarım saat mı kaldım? Demek benim oturduğum iskemleye oturuyorsun artık? Giriyordun, çıkıyordun.. Hep seni arıyordu gözlerim. Ne kadınlardı öyle; iri iri, kalçalı, içsiz, bomboş kadınlar; inan, unuttum yüzlerini. Ama, her şeyi anlıyorlardı, öyle değil mi? Sen, o uçuk mavilerin içinde; güzel yüzün, kumral saçlarınla.. Ah, ne yağmurdu ama! Devrim sabahı gibi bir gündü o! Ah Cânım Ufuk, Cânım Barış! Göreceksin, çocuklar çok sevecekler beni! Çocuk kalmış bir yan vardır bende; belki de doğaya bağlılığımdan geliyor bu, çocuklar hemen keşfederler o yanımı. En diri yanım da odur benim. Daha hiç dönmedim geçmişe; demek çok yaşayacağım!

Ara verdim seninle söyleşmeye. Çaltı'ya bir yazı yazdım. Bir daha yazacaktım, vazgeçtim. Konu hazırdı oysa.. Günlük gazete olmayınca, ne yazsan bayatlıyor. Hele bir sayı girmedi mi, Milattan Önce olup çıkıyor konu! Şu sıralar, öyle hızlı bir gelişme var ki olaylarda..

Yılbaşında, her zamanki edebiyat dergilerim, kendi kendime bir armağan gibi çıktı geldi..

Ataç'ta Behzat Ay, hem sıcağı sıcağına, olanca dürüstlüğü ve coşkusuyla selamlıyordu Kavel'i: *"... 'gelecek güzel günler için içelim!'* diyor Hasan Hüseyin; gelecek güzel günler için de yazıyor. (..) Biçimle özü içiçe, ustaca kaynaştırmış. Özden yoksun sözcük kalabalığına şiiri boğdurmadığı gibi, biçimi unutarak makaleye de dökmemiş

işi. Gür bir sesle okumak istiyor insan bu şiirleri.. Mırıldanmaya gelmez, düpedüz bağırmak değil, anlamlı ve gür bir ses istiyor. Bu anlamı, bu sesi de şiirin özü veriyor. Daha doğrusu öz, böyle okutuyor. Ben Kavel'deki şiirleri böyle okudum, böyle okuyorum, yoruldukça kızdıkça düşündükçe.. (...) Derdimi deşti Hasan Hüseyin'in şiirleri. Bu dizeler var ya bu dizeler, dilerim derin uykulara dalan okumuşlarımızı da sarssın; şiirin tadını içe içe uyansınlar!"

Gecenin geri kalan bölümünü, sana yazarak geçirdim. Canımdan kopan sözler yazdım her zamanki gibi. Birazdan şafak sökecek.. diye bitirdim mektubumu.

Sabah okudum yazdıklarımı. Beğenmedim. Sana karşı savunmuşum kendimi: Senin sabırsızlığına hak verdiğimi; ancak, burada, tutkuyla mektuplaşmanın dışında, çevrenin gözüne batmayacak bir yaşantı sürdüğümü; her türlü olaydan, bir fısıltıdan bile çekindiğimi ve yapayalnız olmanın getirdiği korkuları yazmışım. Birden bezginlik duydum. Kalsındı hele.. Gün yükselince pazara gittim. Pazarda her şey ve kadınlar ve çocuklar cıvıl cıvıldı. '64 yılının ilk günü. Keyfim yerine geldi. Dönüşte çarşıdan geçtim. Ayrılırken ne demiştin:

- Dimdik olmalısın!

İki adım attım atmadım, Kıbrıs için ikinci kez düzenlenen açıkhava toplantısının içine düştüm. Kalabalık, ölü sessizliğinde bu kez, konuşulanları dinliyor. Yer yer haykıranlar var: Ulan papaz, geliyoruz! Rodos'u da alacağız! Uzun bir araba kuyruğu, bayraklar ve bayraklar.. Eve gelirken, bir tablo canlandı gözümde: 1950 sonbaharıydı. Ankara'yı ilk görüşümdü. Ulus'ta, Anıt'ın orda, ilk sevgilimle ben, yokuş yukarı çıkıyorduk, belki Kale'ye doğru.. Konuşuyorduk; konumuz, ya şiirdi, ya roman, ya tiyatro.. Birden, karşımızdan, Anafartalar'ın oralardan, bozbulanık kükreyen bir sel gibi, haykıraraktan, naralar ataraktan bir kalabalık geliyordu; bir dağ göçüğü gibi amansız ve.. bilinçsiz olmalıydı.Sloganlara kulak verip anladık ki; yine Kıbrıs içindi bu 'yürüyüş'; ama ne

yürüyüş!

Bak, dedi yanımdaki, iyi bak ve sakın unutma: Korkunçtur bu kalabalık; ezer parçalar, hiç tanımaz!

Uzun mektubunun bildirim kâğıdını ahşap kapının aralığına sıkıştırmıştı postacım. Ateşi yaktım, postaneye koştum, bir solukta döndüm.. Uzun mektuplara bakar bakar da, bir türkü tuttururdu annem:.. divitin kırılmadı mı/kolların yorulmadı mı...

Bu bizim yazışmamızın yoğunluğuna şaşar kalırdı.

- Bırak, diyecek şimdi babama; dokunma onlara!

Öğleden sonraki postayla, paketin geldi. Bu kez şaşkınlık sırası bendeydi. Çukulatalar yollamışsın, çukulatalar ve oyuncaklar!

Sendika gazetesinde çıkan 'Tuzluçayır' röportajın da geldi. Hem Ağlasun'a, hem bana, telgraflar da çektin, yeni yıl için. Ayrıca, o günlerde başlayan 'Ramazan' ayı için de iyi dileklerde bulundun bizimkilere. Aynı mektupta; gidenlerimin yolculuğunu, nasıl düşlem içinde onlarla birlikte yaptığını anlatıyorsun.. Birkaç gün sonra Ufuk'u getiririm; Barış kalır Ağlasun'da.

Yorgunluk var üzerimde. O yorgunlukla, tuttum, bir kovboy filmine gittim akşama doğru. Bezginlik.. Açmadı beni film. Gogol ne der: "İnsanın her şeyden bezmesi, modern bir hastalıktır; eskiden bunu kimse bilmezdi.."

Evet; Ufuk'u yanıma alma isteğiyle, orada kalması düşüncesi arasında gidip geliyorum. Hayır; getirmeliyim, yalnızlığın o derecesine dayanamam!

Şurda ne kaldı; sensiz sabahlar birbir çökecek donmuş toprağa; bir bir tüketeceğiz onları Ufuk'la. Belki güneş daha çabuk doğacak, gündüzler daha az bulanık olacak.. Yavrumu uyandıracağım yarı uykusundan; buz tutmuş İstasyon Cad-

desini geçeceğiz, ellerimiz ceplerimizde.. Soracağım gülerek Ufuk'a:

- Yürürken, bir yandan da uyumuyorsun değil mi?

O da gülecek bana:

- Hayır anneciğim! Sen dersteyken öğretmen odasında uyurum...

Kuzum benim! Dikkat, karın altı silme buz!

Ufuk durmadan gülüyor. İkimiz aynı şemsiyenin altındayız. Bir elini elime aldım. Sevgiyle sıkıp duruyor parmaklarımı. Saat 07.45..

Sen hep saatleri bildirirsin mektuplarında..

...ey haksızlığın ve yalanların amansız düşmanı aklım/ ve ey kalbimdeki sonsuz aşk / ikinize güveniyorum!

Demiş Melih Cevdet.

Derslere girdim, derslerden çıktım. Öğle yemeğine gelip gittik. Ufuk hasta. Doktora götürdüm. Gripmiş. Onu evde bırakıp postaneye gittim. Hızlı hızlı dönüyordum; küçük evime, sıcacık yuvama, ansızın hastalanan oğluma.. Bir küçük çocuk, önüm sıra yürüyor. Koltuğuna bir ramazan pidesi sıkıştırmış; küçük adımlarla, çocuk çocuk öksürerek, yağan karların arasına ufacık dumanlar salıvererek.. Adımlarımı sıklaştırdım. Bu öksüren çocuk Ufuk gibiydi, Ufuk kadardı, sesi de benziyordu. Yalnız, kolları kısalmış eski bir ceket, takur tukur bir ayakkabı, üşümüş, çıplak kulaklar.. Ah!

Döndüm ki telgrafın evde!

Başka başka sokaklardan geçmişiz, postacımla.

- Beceriksiz adamlar.. diye sayıkladı Ufuk; camlar kirli, sular akmıyor, hiçbir şey saatinde işlemiyor, bütün trenler bozuk, bütün seferler aksak!

Evet, çocuğumu trende üşüttüm.

Yılbaşında yolladığın oyuncaklar, yatağın yanında duruyor.

- Ne yazıyor?

- 'Trafik Polisi'.

Düşündü Ufuk:

Trafik arabaları, öteki arabalar devrilmesin diye dikkat ederler, anneciğim; peki, ya trafik arabası devrilirse ne olur?

Penceremizin görebildiği gök parçasından bir uçak geçmeye başladı. Uçakların geçişini çok seviyoruz. Biz, bulutlara da el sallarız..

- Şimdi bu uçağı, kardeşim de görüyor mu anne?

Sonra yine uyudu. Sayıklıyor boyuna: Kâh alçaktan giden bir uçak, kâh devrilmiş bir tren, kâh yılan ağzında bir kurbağa.. görüyor düşünde. Sabahı edebilseydik...

Öğretmen Aysel uğradı.

Yarın, dedi, 6-Fen'e sosyoloji var, konu 27 Mayıs.. Ne anlatılır, kes babam kes!

Evet, böyle dedi. 27 Mayıs'ın üzerinden üçbuçuk yıl geçmiş geçmemiş.. Üzüldüm. Demek bir konu özümsenmemişse, kişi inanıp benimsememişse açıkçası, üzerinde edecek lâf bulamıyor, angarya oluyor.. Üçbuçuk yıl önceki Nevşehir sabahının coşkusunu anımsayıp da içsızısı duymamak olası mı?

Aysel gitti. Öğretmen İbrahim'le Öğretmen Nevin geldiler bu kez, amma kar yağıyor.. diyerekten.

İbrahim diyor ki:

Askerlikte bize verilen öğütlerden birini sevmişimdir: Kaçma, karışma, çalışma!

Nevin'in derdi başka. Tahsin Saraç'ın öğrencisidir o. Tahsin Saraç şu sıra 'Kapılar'ı çevirmiş dilimize. Eski öğrencilerine paket paket postalıyor ki, onlar da kendi öğrencilerine

satsınlar! Saraç'ı sevmiyor Nevin; o, karısından yana.. Kadın Nevin'e dert yanarmış öğrencilikte: İçiyor, dalga geçiyor, benimle ilgilenmiyor... Hey Baba Tahsin Saraç! Sende bulunan kusurlar bunlar: Az uyuyor, hep okuyor, yazıyla çiziyle uğraşıyor... Nevin bekâr. Çaktırmadan ileti mi veriyor bana, nedir: Şu evlilikler.. Hele şair evliliği.. Iı-Ih, yaramaz!

...bu benim çektiklerimin bir adı var-ben bilemiyorum...

Evet Sevgilim, belleğimi ikide bir sarsan Yedi Çatallı Kazık bu!

Günler geçiyor. Sınav ve kar günleri.

- İlk aşkını anlat, diyor Nevin. Gülüyorum:

- İlk aşk, diyorum, olduğu yerde kalmalıdır. Ama benimkisi, onyedi yaş aşkıydı. Önemlidir onyedi yaş! O benden on yaş büyüktü. Kusursuz bir yetişkinlikti onunkisi; benden yirmi yaş, kırk yaş büyükmüş gibi davrandı hep, titredi benim onyedi yaşımın üzerine, korudu beni.. Her insanın yaşamında, öyle bir yolgösterici olmaz. Ben o talihlilerdenim ki, elimden tutan oldu: Apayrı bir dünyanın eşiğine getirip bıraktı beni. Benim yaşamımdan o geçmeseydi, şimdi anlayamazdım Hasan Hüseyin'i!

- Aramadın mı? demiş miydin bana?

- Aramadım. Ama hep bir hayranlık ve minnet duygusunu taşıdım yüreğimde. Sanki, Mustafa Kemal'den ve babamdan sonraki olumlu etkilerin tümünü ondan almışım gibi bir inanç içindeyimdir hâlâ. Şunu söyleyip kapatayım konuyu: Sen Hasan Hüseyin, onlarla birlikte, dördüncü sarsıcı ve biçimleyici etkensin yaşamımda: Dördüncü ve sonuncu!

Nevin, ilk aşkı yaşamamış; şimdi bu yaşta, o yüzden korkuyor aşktan!

Yarın mahkeme günü. Ömer, köyden bir öğretmen vekili arkadaşını da aldı, çıkageldi. Demedim miydi sana, ancak dağlarda ölürse gelmez Ömer!

Belki arkadaşına gerek bile kalmaz, Ömer'in tanıklığı

yeter? Yarın boşayacak yargıç bizi, taş çatlasa boşayacak! *"... Ne yap yap; karar bizden yana çıkarsa, 'temyiz' edilmemesini sağla!"* diyorsun..

Yarın.. Evet!

Anlıyorum seni, dedim telefonda; heyecanlısın, sinirlisin, meraktasın.. Ne ki ben, serinkanlı olmak zorundayım; yargıçta bırakacağım kararlılık izlenimi bir, bu çocukların sorumluluğu bana verilebilir mi, akıllılık izlenimi iki!Yargıca bilincimin aydınlık görünmesi gerek, tek şansım bu benim!

Ömer rahat. Gülüp oynuyor. Önceden konuşulacak bir şey yok, diyor; yarın gireriz duruşmaya, gerekeni söyleriz, olur biter.. Ne bu ivmeler yahu!

Arkadaşı deneyimli ve kaygılı:

- Bekâra karı boşamak kolay oğlum! Bir pislik çıkarsa, diyorum; bir de, oraya girince, nutkum neyim tutulur da...

Yok Ramazan, korkma, belki senin konuşmana gerek bile kalmayacak...

Birkaç gün önce, Savcı Semih Bey, demiş ki yargıca: Azime Hanımın resmen tanığı değilim, size özel olarak söylüyorum, o, kararlıdır; sonunda anlaşırlar mı ki deyip dâvayı uzatmayınız.. Gene de, elbet vicdanınız...

Hele bir dinleyelim tarafları da... demiş yargıç.

Uşak'ta, amansız bir grip salgını var. Ben de hastayım.

Ve caddelere erken indi karanlık. Burnuma, kirpiklerime kar yağıyor. Eve geldim. Kulübenin sokak kapısı açık. Dayanılmaz bir akşam çorbası kokusu! Ah Ömer.. Kuzinenin bir köşesine az önce kaynattığı tarhanayı sürmüş; şu köşesine, pompalı gaz ocağını bindirmiş, köfte kızartıyor...

- Biz otele gidelim mi? dedi.

Hiç gereği yoktu. Yere bir yatak serdim, ikisine; hemen kıvrılıp uyudular. Ben sınav kâğıtlarını okudum. Sen şimdi ne yapıyorsun? Grip ağırlaştırdı beni, başımı dik tutamıyorum.

Ufuk'sa, dayısı gelince canlandı, gerçekten canlandı. Oturmuş ateşin yakınına, Ömer'in Kızıllı'dan getirdiği ballı keçiboynuzlarını yiyor.. Onu koynuma alıp, bir köşede de ben uyuyacağım. Yok, hayır, sabahı bekleyeceğim. Camlarda tıkırtılar var, kar hızlanmış olmalı...

On yıl önce Ağlasun'da, babamın okulunda bir yıl, ilkokul öğretmenliği yaptım. O zaman Ömer ve bu Ramazan, ön sırada yanyana oturan birer küçük çocuktular. *sen ne zaman büyüdün?..*

Yattığım yerden, Ramazan'ın esmer, kavruk yüzüne bakıyorum. On yıl önce.. Hayır, ona ilişkin hiçbir anı kalmamış bende. Onun var mıdır ki? Keşke konuştursaydım yemekte! İşte şimdi, nereden nereye; dingin uyuyan bir delikanlı yüzü.. Belli ki o Ömer'e inanıyor, Ömer de bana..Bu çocuklar, yörük ormanlarını, kıl çadır obaları geçmişler, köprüsüz Aksu'yu aşmışlar, Hasan Hüseyin'le benim mutluluğuma inanmışlar ve koşup gelmişler işte!

Birazcık uyuyabilsem.. Yattığım yerde, başka bir mevsimde salınan ayçiçekleri geçiyor gözlerimin önünden. Ayçiçeklerine benzettiğim bir imge; lisenin ilk sınıfında sarışın bir çocuk, bir kızçocuğu. Adı Nazik İnce. Yeni gelen yargıcın çocuğuymuş.. Dün derste, gizli gizli baktım yüzüne. Kızına 'Nazik' adını veren bir yargıç, nasıl biridir acaba; beni, ben kendimi anlatmadan anlayabilir mi? Keşke hiçbirimizi konuşturmadan verse kararını; keşke hemen anlasa, bu kadın âşık dese!

Ramazan'ı dinlemedi yargıç. Ömer bile, tek bir tümce söyleyebildi:

- Bu ikisi, dedi yalnızca, asla yanyana gelmemeliydiler!

Senin mektubunu yanında getirmiş Ömer. Onun sana yazdığı erezli buğday öyküsünü anlamamışsın; o demiş ki, ayakta yıkılıyor köylüler.. Sen soruyorsun: " *Bir tarikata filan mı mensuplar; döne döne yıkılıyorlar mı, ne biçim.sarhoşluk*

o?" Ömer diyor ki:" O kadar yoksullar ki Ağbi; tarikat, âyin.. lükstür onlar için!"

Dün akşam yemekte konuştuk bunu; o belki unutur, sana ben açıklayayım: 'Delice' ya da 'erez' der köylüler, bir ot tohumu vardır; buğdayla, çavdarla birlikte tarladan kalkar.. Afyon gibidir, uyuşturur, uyutur, çıkla yenirse öldürür de.. Güneyde yoksul halk, kötü gitmiş yıllarda bu ot tohumlarını tahıldan ayırmaz, tahılla birlikte öğütür, yer. Bu yıl Kızıllı'nın buğdayında erez oranı yüzde elliymiş, ayıklamamışlar. Ekmeği yedikten çeyrek saat sonra başlarını kaldıramaz olurlarmış. Halk, sarhoşluk deyip, kendi kendisiyle eğleniyor ama, durum çok acı.. diyor Ömer. Birkaç kez o da yemiş; alışık olmadığından, yemesiyle, olduğu yere devrilmesi bir olmuş. Mahçubolmuş. Köylü aldırmaz, gülermiş;

- Gülmese n'aapsın?

Gülmek.. Mahkeme başladığında, ben bu öyküyü düşünmüştüm..

Bir an, gözgöze geldik yargıçla. Birbirimizi tartar gibi baktık. Bir daha ayırmadım yargıçtan gözlerimi. İstençdışı; habire yüzünün çizgilerini izliyor, sesinin tonundan, nasıl biri olduğunu çıkarmaya çalışıyordum. Sol ötede, iki stajyer yargıç..

Geldin, soluma oturdun Hasan Hüseyin. Seni bir tek ben gördüm. Isındı ellerim, ayakparmakuçlarım. Dikçe kaldırdım başımı. Bundan sonrası kolaydı!

Hulûsi; temiz pak gelmişti, üstü başı ütülüydü.. Yalnız, yüzü solgundu. Hiç bakmadı benden yana..

Yargıcın sesinde dostluğa benzer bir şey sezdim.

Ne Hulûsi'yi suçladım, ne kendimi savundum; düşünsel yalnızlardık.. dedim. Yargıç, somut bir şeye doğru yönlendirmek istedi beni;

- Eşiniz.. dedi, sizce kusurlu muydu?

İrkildim;

- Hayır, dedim, kesinlikle hayır! İkimizde de 'kusur' yoktu..

Bir hayli sıcak baktı yargıç; ama stajyerler, sıkıntıyla ayak değiştirdiler. Yardım etmek istediği açıktı yargıcın;

- Sık sık kavga eder miydiniz? dedi.

Yine hayır! dedim; altı yılda, bir kez bile kavga etmedik.. Ama, ben istesem de 'kavga' olmazdı...

Düşünür gibi yaptı yargıç; Hulûsi'ye döndü;

- Siz ne dersiniz, Müfettiş Bey?

Hulûsi, ilk kez bana baktı. Çok ciddiydi, kravatı gayet düzgündü;

- Farklı olduğumuzu kabul ediyorum, dedi, ağır bir sesle.

Yanımdaki sen, hafifçe sıktın belimi.

Yargıç, kâtibe buyurdu:

- Yaz oğlum, doğru yaz! Mizaç ayrılığı, inanç ayrılığı, kültür ve eğitim ayrılığı.. Anlaşmalarına imkân olmadığı anlaşıldı.. Doğru yazsana oğlum, büyük harf koydun mu, satırbaşı yaptın mı?... Bu ayrılığı, iki taraf da istemiş olup...

Bana döndü:

- Çocuklar?

- Ben istiyorum!

- Nafaka?

- Hayır!

Yüzü genişlemişti yargıcın:

Yaz oğlum, dikkatli yaz...

Uzun uzun, kitabına uydurdu. Demek bu konularda, beylik biçimler, kalıpsal sözler var; onları yerli yerine koydu ve beni azadetti! Her nokta koyduruşunda, bana dönüp, onay bekler gibi bakıyordu. Uysalca eğiyordum başımı, kesin etki-

lenmiştim..

Artık çıksak buradan. Yargıç öksürdü. Sen eğildin kulağıma:

- Kararını verdi ama, numara yapıyor..

Bir gece, uzun bir sessizlikten sonra sormuştun bana:

- Sahiden uyudun mu, yoksa numara mı yapıyorsun?

Hatırladım, gülmek istedim. Gülmenin yeri değildi. Sadece gözlerim, içim güldü. Kaldırdı yargıç başını. Herkes ayağa kalktı. Etkili bir sahneydi:

Sizi boşadık! Çocuklar, anaya muhtaç yaşta olduklarından.. Ananın, ceza almayarak babaevine dönmesine... Nafaka yüklenmedi...

Gerisi, vs..

Haydi bakalım. Adliyenin bahçesinde, buruk bir kış güneşi, karın üstüne..

Elli adım yürüdük, hep birlikte.

- Biz burda ayrılalım.. dedim.

Hulûsi'yle ve onun tanığı Demircan Öğretmenle el sıkışıp ayrıldık. Güzin'e uğrayıp Ufuk'u aldık. Ufuk çarşıdan geçerken Ömer'in omuzuna bindi. Onlar eve, ben ptt'ye. Oturdum, çantamda bir haftadır gezdirdiğim dergileri karıştırdım. Boşlukta mıydım, havalarda mı? Yarım saat sonra bağlantı sağlandı. Sen, sahi, ne zaman vardın Ankara'ya?

- Öptüm seni! dedin, doyasıya!

Yumdum gözlerimi, seni dinledim.

Okula koştum. Öğrenciler benden beter grip. Karşılıklı aksırdık bir süre.

- Bakın, dedim, bir Japon ozanı ne demiş: sisli puslu bir yağmur/ fujiyama görünmese de/ bugün mutlu bir gün...

Ömer'le Ramazan, akşam treniyle ayrıldılar.

Senin, duruşma gününden önceki akşamını anlatan mektubu ertesi sabah aldım: *"... Bitti, de, telefon et, telgraf da çek bana, bitti.. de! Ya çok güzel bir perşembe olacak, ya çok kötü! İyi olursa, ben sığmam Ankara'ya, zincir tutamaz beni! Şafak söküyor. Bırak, az daha kalayım dizinde. Saçlarım sırılsıklam terden.. Azime, sen kapat gözlerimi benim, en son gün de sen kapat!*

(...)

Ne olursun, söylediklerine kızıyorum sanma, ben kendimle yapıyorum hesaplaşmamı.. Çözümlemeye kalktık mı, çıkamayız içinden. Hak ver bana; binlerce yılın öfkesini yaşıyorum ben; öfkem sert, yazılarım sert, davranışlarım.. mektuplarım da sert! Havam bu benim, nasıl bırakırım kendi havamı? Sana Azimem.. derken bile sıkıyorum dişlerimi, görmüyor musun? Bunu, bir tek sen anlayabilirsin, başkası yok! Dün sabah postaladığın mektubu az önce aldım. Çocuklar için hazırlanmış bir içki gibiydi, içtim içtim, doymadım, hâlâ içiyorum! İşte şimdi yeniden okuyorum, buram buram sen kokuyor mektubun! Nasıl geçer bu gece Azime? Nasıl tutuyorum kendimi, bilsen! Evdekiler neden ilgilenmiyorlar seninle? diyorsun; istesem, pervane olurlar çevremde; ama istemiyorum. Yalnızlık, boşluk duyuyorum yanlarında; dünyama giremiyorlar, dünyalarına girmek istemiyorum; bıraktım kendi hallerine.. Çalış, diyorsun bana; yapamam Azime! Kopuk kopuk olmuyor bu işler. Bende şiir, mizah, deneme, vb.. hep bir bütündür; olursa, hepsi, olmazsa yok! Şimdilerde en büyük eserimle uğraşıyorum: Aşkımla! Seni yanımda görmedikçe, hiçbir şeye başlamaya olanak yok. Hava meselesi bu; başlarsam iyi başlarım, üzülme. Bir gecede hem şiir çalışırım ben, hem mizah, hem tiyatro.. Havalar soğuk gidince ağaçlar geç çiçeklenir ama, meyvalar yine,

hemen hemen aynı günlerde olgunlaşır, değil mi?

Şu anda, anlatamayacağım kadar sinirliyim. Beklemek, bana göre değil. Ne nakil, ne sana yeni bir iş bulmak.. Hiçbiri, 23 Ocak kadar önemli değil; giriş kapısı sayıyorum o günü, odaları açmak kolay...

Ama işte.. bu geceyi geçirmek zor!

İşte, perşembeden bir önceki günün saniyelerini saymaya çoktan başladım. Hiç böyle olmamıştım; meğer, bildiklerim ne kadar uzakmış kesinlikten! En küçük bir döneklik, bir anda altüst edebilir hesaplarımı. Kötü, çok kötü bir noktadayım. Düşün Azime, bir kilometre koşacaksın demişler, sen gücünü, soluğunu o bir kilometreye göre âyarlamışsın.. Tam, yolu bitirdiğin an, hayır, demişler, bir kilometre daha koşacaksın! Yıkmaz mı insanı bu? En iyisi senin gibi yapmak, olmayabilirlerden gitmekti, yapamadım, 23 Ocak'a hazırladım ben kendimi. Ve şimdi ne haldeyim, anlatılmaz bu! Bir kilometre daha.. dediler mi, ölürüm ben! (...)"

Deyip bırakmışsın. Ondan sonraki saatleri nasıl geçirdiğini gerçekten bilmiyorum.

Okulda; aylardır bana nasıl davranacaklarını bilmeyenler, sıraya girip kutladılar. İşte, her şey bir anda girdi yoluna! Savcının karısı, kulağıma fısıldadı ki, kocasının şefaati değilmiş;

- Sen kendin, dedi, canevinden vurmuşsun yargıcı!

Valinin karısı, daha dolambaçlı konuştu:

Ufuk, tapıyor size.. Sınıfta ne konuşursanız, gelir evde bir bir bize anlatır..

Benim oğlumun, onun da kızının adı Ufuk.

Yolda, Singer'in Uşak temsilcisi, bir şey müdürüymüş, şimdi emekli; tuttu kolumdan:

Yanlış yaptınız, dedi, çok yanlış yaptınız! Otuz bin Uşak'lının yüreğini Allah biliyor...

Yaşlı adamı silip geçemedim. Tuttum ben de onun elinden; üzme kendini.. dedim. Başını salladı. Yürüdüm. Havada mart sonu kokuları vardı. Bahar geliyor sandım birden. Elimde olmadan, uçurtma aradım göklerde. Ne kadar değişken bir iklim! Ortalık alacalı. Rüzgâr, İzmir yönünden geliyor..

Şu anda, öyle âşık, öyle özgür, öyle mutluyum ki! Birdenbire çoğaldı gücüm, birdenbire dünya avucuma girmiş gibi.. Biz, seninle ben, mavi ve yeni doğmuş bir dünyaya, en geniş kanatlarla açılmış gibiyiz!

- Tamam!

Dedim telefonda.

Sesin yok..

- Orda mısın?

Sırsıklamım... terden...

Kapandı telefon. Biraz sonra, yıldırım mıydı neydi, sen beni aradın: Başını koymuşsun oraya, bayılacak gibi olmuşsun. Mutluluğunu tüm Ankara'ya duyurmak istiyormuşsun, ama çıkmıyormuş sesin! Arkadaşların, derhal Uşak Postanesiyle bağlantı kurdurmuşlar.. *Orda duran adam, ben değildim sanki!"*

Neden sonra;

- İyi ki yanımda değilsin..

Diye fısıldadın. *Belki de delirmiştim o anda!"*

Pek bir şey konuşamadık. Telefonu kapadığında ağlıyormuşsun. Hemen başlamışsın yazmaya: *".... Ah, ne bilmediğimiz yanları varmış yaşamanın! Meğer, ne kadar susamışım ben sevinmeye! Bitti öyle mi? Hayır, hayır, başladı! Şimdi başladı benim için hayat! Bitmek yok benim*

sözlüğümde; güven içindeyim, yiğidim, sağlıklıyım, sevinçliyim, mutluyum şu an.. Az kaldı sigortayı yakıyordum az önce! Böyle coşkulu bir aşk, böyle bilinçli sevmek, neler yaptırmaz bundan böyle!

Yerimde duramıyorum. Dünyada ne varsa benimmiş gibi geliyor. Birazdan çıkacağım. İçimde dışımda güneşler doğmuş!

(...)

Duruşmadan önce yolladığın mektubu şimdi aldım. Eğer telefondaki 'tamam!' sözcüğünden önce almış olsaydım, neler arardım neler, satırların arasında-arkasında.. Şimdiyse, doymuş çocuklar gibi mışıl mışıl, dinlenmiş bir insanın rahatlığıyla, uzattım ayaklarımı, gülerek okuyorum. Tren ve telefon.. Birincisi ikincinin yanında ne kadar zavallı, geri, kalabalık, kaygısız, manda kıklı.. Biri mektubunu getiriyor, hantal ve sallantılı, 24 saatte; öteki.. ahh, sesini uçuruyor bana, ânında, muştulu!

Gülme ama; bu kez de, niye, diyorum, işitiyorum da görmüyorum!

Benim yiğit, güzel, akıllı, eşsiz karım!

Dünyamın rengi, havam, umudum, şarkım benim!

Düşün; karmakarışık eşya, bir parmak dokunuşuyla düzene giriyor, odada yerini alıyor. Serpilmiş demir talaşları.. mıknatıslı çubuğu yaklaştırıyorsun, birden kaynaşıp toplanıyor.. Hepsi bu! Telefondan sonra, düzene girdi kafamın içi. İnsan denilen varlık, bir davranışlar toplamı, veya çarpımıdır.. Ah Ömer, Cânım Ömer! Demek üç günlük yolu aştı da geldi; bir sabah getirdi, o sabah size! Çoğalttı, güçlendirdi.. Zaten onda yapıcı bir dinamizm olduğunu, daha ilk mektuplarından anlamıştım. Doğaya sıkı sıkıya 'bağlı' bir havası var ki Kızıllı anılarının, birden sarıyor insanı.

Senin benim için aştı engelleri, öyle değil mi? Bizim aşkımız için çalışan herkese bin saygı; bilmeden yardım etsinler istersе..

(...)

Dün sabah 8.30'da Ulus Ptt'ye girdim. Uzattım mektubumu. Hep aynı memur, hani şu insanı illet eden cinsten biri.. Kuşku, merak burnundan damlıyor herifin. Mızıkçı mı mızıkçı.. Hep beklerim ki, bana ters davransın da.. Sonunda beklediğim oldu: Adam, zarfı elinde şöyle bir tarttı; küçücük gözlerini kaldırıp baktı yüzüme:

- Hep aynı yere, hep taahhütlü atarsın, her sabah.. Ne yazarsın allahaşkına?

- Sevgilime yazıyorum a Moruk, Sevgilime!

Demediğime öyle pişmanım ki!

17 Temmuz - 23 Ocak.. Bir gün, sana yazdıklarımı yeniden okuyacağım ve takvimi, bizim günlerimiz olarak yeniden âyarlayacağım!

(...) 'Yıldırım nikâhı'na ne dersin? İstersen yarın, bizim sigorta doktorundan bir rapor alayım: Sinirlidir, ayakta duracak durumda değildir, derhal evlenmesi gerekir!. diye yazsın rapora. Bir dilekçeye bağlarız bu raporu, Sulh Hukuk'tan aynı gün karar çıkartırız, dayarız burnuna evlendirme memurunun: İsterse evlendirmesin bizi!

Bunu şunun için istiyorum: Naklin için Eğitim Bakanıyla görüşeceğim, randevum var; elimizde bir tutamak bulunsun.

İstifaya hee desen, öyle kolaylaşacak ki her şey.. Aslında, Akis'ten aldığımla geçinmemiz gerek. Ana giderler şöyle: Her ay 250 lira, geçmişteki öğrenim giderlerime, bir o kadar Çankaya'daki kooperatife, bir o kadar da oturduğum evin kirasına ödüyorum. Ufuktaki günlük gazete gerçekleşmiş

olsa, bütün bunları hesaplamaya gerek kalmayacak...

(...)

Gelenler oldu, ben bir yerlere gittim.. Görenler, aa-aaa, diyorlar, çok tatlılaşmışsın, birşeyler olmuş sana!

İzmir'den bir arkadaşım gelmişti, Samim Kocagöz-Erdoğan Başer grupundan. Mektuplarında sorar dururdu: Ne zaman?

Ben, ansızın acıktığımı duyumsadım, o da yorgundu.. Salim Şengil telefon etti, birileri bana kitap yollamış. Dost'a uğrayıp paketleri aldık, Salim'i de aldık, yemeğe çıktık. Nezihe Meriç, çoktandır Aslı'sıyla uğraşıyor..

Ordan Parti'ye geçtik. Can Yücel'in 'Toplum ve Sanat' üzerine konuşması vardı. Ağırnaslı dedi ki:

- Bir söyleşi de Korkmazgil'den bekliyoruz!

Hemen karşı çıktım:

Yooo, şimdilerde yalnız mektup yazmakla meşgulüm ben!

Akşam; topluca çıktık Parti'den, Federasyon Lokantasına gittik. Böyle toplu vakit geçirmeleri sevmiyorum aslında. Işığı gören koşup geliyor, daha da kalabalıklaşıyorsun. İki kişi ağız ağıza söyleşir; üç olursa birine dinlemek düşer; beş altı yedi... herkes konuşur, kimse dinlemez! (...) Saatler geçip gitti. Bir alttaki bir üsttekini kendi düzeyine çekiyor, bir curcuna.. Sıkıntıdan, bırakıyorsun işte kendini! Yaratıcı yanı da olmuyor böylesi birlikteliklerin. O geçen saatlerde, neler yapılmaz çalışılmış olsa! Beni güçlendiren de, mutlu eden de yazmaktır; gerisi fasa fiso...

Bundan sonra olmayacak.

Bundan sonra, zorunlu toplantılar dışında, hep evde olacağım; çalışmak mı, evde olacağım; dinlenmek mi, evde

olacağım; sevişmek mi, evde olacağım! Hiçbir şey yapmasam, gözlerine bakarak geçireceğim vaktimi.

Dün, Abdürrahim'e muştuladım sonucu. Başkalarına da anlattım. Olmuyor başka türlü; ayların yükünden, acısından ancak böyle kurtulabileceğim. (...) Sevinç yorgunuyum, uyumak istiyorum."

Evet.. Ocak ayının geçişi hızlanmış mıydı ne?

Sana göre, sessiz, hain, inatçı bir soğuk var.." dı Ankara'da. *"İnsanı bağırtan bir soğuk.."* Başarısız koalisyon manevraları vardı bu soğukta, sıkıyönetimli demokrasi vardı, Kıbrıs vardı usandıran; kötü basın, memurluk, ezilmişlik.. vardı. *Yalnızca aşk; karın ortasına düşmüş bir kırmızı gül gibi duruyor, ötekilerden ayrı!"*

Gazeteler pek sevimsizdi; kötü kötü haberler, kapkaranlık resimler, üstüne üstüne varıyordu insanların.

- Ulan Ankara, ulan be!

Deyip deyip, dolaşıyormuşsun büroda;

Otur, diyormuş arkadaşların; otur, başımızı döndürüyorsun!

Sonra direği çekilmiş çadır gibi oturuyorum yerime!"

Can yongası kimi şeyler; kimisi ömür törpüsü!

Orda burda kaygısız, *"dümdüz yaşayan yaratıklar.."* a bozuluyorsun durup dururken. *Uşak'ta bir çiçekçi şubesi olmayınca, kırmızı karanfiller yollayamadım sana. Bu benim yaşamımda ilk çiçek yollayışım olacaktı. Severim kırmızı karanfilleri, ya sen?"*

Hep oluşum halinde olduğunu yazdın; hiçbir şeyi tam ve kusursuz yapamadığını yazdın; seni durmadan ileriye doğru zorlayanın da bu olduğunu düşünürmüşsün.. *"Ve rastlantılar.."* diyordun; şanssızlıklarını silip süpüren rastlantılara

inanıyordun. Ne demiştin; geçen haziranda Gürün'e gidişin ve benim Ankara'ya varıp da seni bulamayışım üzerine: ". *Beni Gürün'e apar topar götüren annem oldu. Önce Menderes'in uçak kazası... ..... 21 Mayıs'ta da Aydemir olayı.. Kafası iyice karışan annem, çıkıp gelmişti Ankara'ya. Seni alıp götürmezsem, demişti, kimse inanmaz yaşıyor olduğuna! Ne ilgim olabilirdi bu olaylarla benim? Ama, işte, annem için dünyanın merkezi bendim; ve, ne zaman ortalık karışır gibi olsa, benim için hep tehlikeler sezer o.. Ben Gürün'de, gözünün önünde bile olsam; olayların bir ucunun gelip beni bulacağını düşünür.. Oysa ben, haziranda İzmir'e, bir şiir gününe çağrılıydım.. Sonra, İstanbul'a gidecektim, plâja girecektim Suadiye'de.. Annemle gittim. Sıkıyönetim altında, sanırım en iyisi de bu oldu.*

Gitmeseydim, beni sen burda bulmuş olsaydın, mektubundaki gibi anlatamasaydın kendini; daha doğrusu, ben seni o günkü koşullar altında yeterince algılayamasaydım.. ne kötü olacaktı, düşünebiliyor musun? İyi ki sıkıyönetim vardı, iyi ki bırakıp gittim Ankara'yı ben!

Bir gün annem; o, yüzde yetmişten biri, yılların çilesiyle ağarmış başını tatlı tatlı sallayacak ve soracak bana:

- Erdin mi muradına, Güzel Oğlum?

İkimize birden bakıp, gözyaşlarını silecek, elinin tersiyle.

Çok çekti anam benim, çook! Bir türlü sahibolamadığı çocuğuydum ben onun; ama dayanıyordu! Bir gün, savcılıkta sormuşlar:

- Hasan Hüseyin'i sen mi doğurdun, iyi biliyor musun?

Şaşırmış zavallı kadın;

- Ben doğurdum, demiş, ya kim doğuracaktı!

Üstelemişler:

- Sizin soyunuzda Ermeni ya da Rum.. filan var mı?

Kızarmış anacım, sararmış.. Yoo-ooo! diyebilmiş. Sonraları sormuştu bana:

- Neden böyle dediler ki Üseynim?

Ah zavallı anam benim, sana oranla bir virgül bile değiller onlar.. Topunun sülalesini!

Biliyor musun Azime, ben bir ara, 'Mazlum Muratlı' takma adıyla da yazmıştım bir yerlerde!

Dindar değildir anam. Dinsiz de değildir.. Beni sever ve tanrısızlığımı hoşgörür. Okumamıştır ama bilisiz değildir. Yirmi saatini çalışarak geçirir gününün. Sınıfımızın tipik örneğidir. Altmış yaşındadır ve sekiz çocuğu kazık gibi hayattadır. Hepsini, doya doya emzirmiştir; giderek, sütannelik bile yapmıştır çoklarına! Yiğit bir kadındır, anlayacağın..."

Hayatının asıl şimden sonra hayat olacağını vurguluyordun ikide bir. *"Boş petek gibi.."* yattığını söylüyordun geçmiş günlerinin. Kırkına yaklaşmış olmak, büyük bir ürkü nedeniydi senin için. Takılıyordum; kırktan çok, otuza yakın göründüğünü anlatmaya çalışıyordum sana. Diyordum ki, ben saymam yılları; saysam da, keyifle sayarım.. Ne kadar yaşayacaksam, yaşayacağım işte! *"Olmaz öyle şey"* diyordun; *" yapılacak çok işim var benim!"*.

Rahatladın ya; hemen her gün Parti'ye gider olmuşsun. Kenan Somer, evlilik hazırlığındaymış...

- Senden n'aaber? demiş.

" Yumdum gözlerimi!"

- Yoksa bir şey mi oldu? demiş Somer.

" Hayır hayır; bizi artık ölüm ayırır, ölmeye de hiç niyetim yok!"

O günlerde, öğretmenliği bırakıp Ankara'ya temelli gelmem için az dil dökmedin. Telefonda, gözlerimi kapadım, senin eski bir şiirini okudum sana; benden çok önceki bir sevgiline yazdıklarını anımsattım: .... *oteldeki yatağım kahvedeki masam/ ıssız sokaklarda ayaksesleri/ .../ ikimiz de yalnızdık bunu saklayamayız/ çalışmak zorundaydık dağılamazdık/ evsiz edemezdik yüreğim sana yetmezdi/ hem belki hep senin olmayacaktı...*

Sesimi dinledin, deliye döndün.

- İnan ki, diye, nerdeyse bir çığlık geldi telefondan; ben o ben değilim.. Artık bir evim var; olmasaydı, seninle ikimiz kuracaktık onu.. Yüreğimse, hep senin, ölünceye kadar senin!

Sonra, az toparladın kendini:

- Dinle.. dedin, ben işsiz kalırım diye merak etme. Basın - İş Sendikasının önde gelen bir üyesiyim, Merkez Onur Kurulu Başkanıyım; basın dünyasında işsiz kalmaklığım sözkonusu değil! Benim için, sendikaya namus getirdin.. diyen Sendika, beni teperse Akis'i bağışlamayacaktır. Hem, yılların çeliklediği bir insanım ben.. Bakma sen, şimdi gülemiyorsam, bu, senin ayrılığındandır. En çetin konularla alay eden ben, aşkla alay edemedim, hepsi bu! Onun için diyorum ki; seni orda tutan ne varsa, vur tekmeyi topuna, çık gel evine, evimize gel Azime, yok ötesi bunun!

Hakkı ile Cavidan, gece yollamamışlar seni; yere bir yatak sermişler.." *Siz uyuyun, ben mektup yazacağım, dedim; Hakkı, dikildi tepeme:*

- Hadi, başlasana!

Tersledim onu;

- Ayşe'nin ev ödevi değil ki bu!

Hava soğuktu, ben sinirliydim, Ankara yalnızlığa gömülmüştü. Bir ev istiyordu canım, cıvıl cıvıl bir ev.. çıktım geldim işte.."

En çok gittiğin evlerden biri, Hakkı'larınki. En çok oturup rakı içtiğin sofralardan biri onlarınki. Seviyorsun çocuklarını da: " *Dünyanın bütün çocukları benimmiş gibi bir duygu var içimde! (...) Sıcak bir oda, içtenlikli bir sofra, iyi yüzler, ve 'insan' sesi istiyordu canım. Bu saatlerde ev, satırların arasındaki gizli sözlerin yürek çarpıntısını verir bana.. Oysa; çalışıyorum çalışıyorum çalışıyorum, bir kürek mahkûmunun öfkesiyle çalışıyorum, yetmiyor! (....) İçimi, nisan yağmurları gibi ıslatan sorular soruyorsun. Sor Sevgilim! Hiçbir ses, benzemiyor sesine; hiçbir gülüş, benzemiyor gülüşüne; hiçbir çizgi, benzemiyor çizgilerine... Sen sor, ben anlatayım; hiçbir soru, senin soruların gibi çoğaltamaz beni, senin soruların gibi oynatamaz yüreğimi!*

Geceleri yalnızlığa açıyorum kapımı, yalnızlığa uyanıyorum sabahları.. Ve akşama dek, öfkeli bir nokta gibi dönüp duruyorum kalabalıkta. Öyle anları oluyor ki 24 saatlerimin, pençe pençe yaraların yapmayacağı acılar duyuyorum Azime; inliyorum durup dururken, inan bana! (...)"

Sabah, doğruca Akis'e geçmişsin, Hakkı'lardan: *Bak işte, rezil bir cumartesi! Zaten ptt'ciler de günden saymıyorlar cumartesiyi! Herkes kaytarıyor senin anlayacağın.. Ben İş Alemi'ni çıkarmak için bürodayım, hem de birbaşıma! Gelmedi mektubun, hiçbir yerden ses yok. Sen yazmışsındır, biliyorum; getirmezler, biliyorum! Gününde okunmayan mektubun ne değeri olabilir ki! Bir mektubun, onu yazanın kendisi demek olduğunu ne zaman anlayacak acaba ptt? Neyimiz var şu ülkede, posta bekleme zevkinden başka? İşte, düğüm düğüm yine kafamın içi; insan beynini yiyip bitiren ne varsa üşüşmüş.. Günlerim hep, bilincimdeki en uç oluşumlar arasında gidip geliyor, gidip geliyor.. Fizik bir ağrı gibi tedirginlik, sıkıntı.. Burun kanatlarım durmadan oynuyor sinirden!*

Anlattılar: İki yedeksubay, bir resmî dairede, benim Kavel'i, öpüp öpüp başlarına koyuyorlarmış! Karşılıklı, kimi dizelerimi söyleşip, indiriyorlarmış kısa aralıklarla, masaya yumruklarını! İyi mi? Bir anda, kahkaha atacak kıvama geçemedim ama, azıcık neşeli olabildim.

(...)

Gece Behzat konuğumdu. Pazar sabahının keyfini yaptık evde.

- Haydi, sinemaya gidelim!

Dedik. Ankara güneşli soğuktu. 'Spartaküs' oynuyordu; sinemanın önünde bir kuyruk ki, amanallah! Peki ama, neden bu halk, kuyruk olur Spartaküs'e? Kendi oynayamadığı rolün oynanmış olduğunu görerek, doyum mu arıyor? Vazgeçtik. Sinemadan 'Dünya'ya çıktık, bulvarı seyrettik pencereden.

Pazar bunalımı!

Kendimi hep gecekonduda sanıyorum.. demişsin. Çok iyi anlıyorum bu ruhhalini. Gecekondu insanın kafasında olursa; nereye gitse o darlıktan, devinimsizlikten, oylum gereksemesinden kurtulamaz. Bana da Ankara dar geliyor! Darlık benim kafamda, yüreğimde çünkü! Saat 18.30. Akis'e uğrayıp, basımeviyle ilgili bir iki pürüzü giderdim. Baylan'ı Cavidan'lara bıraktım, attım kendimi dışarı. Ankara, ölgün ışıklarını yakmış, alışılmış akşamlarından birini sürmüştü sokaklara. Amaçsız ereksiz dolaştım kilometrelerce. Gecekondu kafamdaydı, hem de alabildiğine.. Dönüp dolaşıp Parti'ye geçtim. Kalabalıktı. Ağırnaslı filan; seninle bana heveslenip de yenile evlenen bir arkadaşımızı görmeye gittik. Aman, ne kadar yalınkattık bu gece! Uzun zamandır kanımda büyüttüğüm bir başka Hasan Hüseyin, avucunun içine almıştı sanki asıl ben'i; aman ne güldük! Hayır hayır, aslında hiç de eğlenmedim ben; otursam, o halimizi anlatan bir öykü yazsamdı Akbaba'ya, okuyanlar katılırlardı gülmekten. Garip şey!

Oysa, sen ne güzel ısıtıyorsun içimi benim! Öyle sıcak bir fısıldayışın var ki, kanım tutuşmuş gibi oluyorum kimi zaman.. Ah, kimse, verdiği sözde durmuyor; bizim arkadaşlar, kafalarıyla yaşayıp gövdeleriyle mi düşünüyorlar bilmem ki? Değilse; iki karşıt kişilik var herbirinde, bugün bulduğumu yarın bulamıyorum kendilerinde! Bu ülkenin insanı rezil edilmiş Azime; yarım, buçuk, dörttebir bu insanlarla nereye vara-

cağız? Onlara bakıp bakıp da umutsuzluğa düştüğüm çok oluyor, bağışla beni..

Ama, bu halimin karşısında, çok güçlü, pırıl pırıl bir yanımın da dimdik durduğunu söylemeliyim sana. Ben şiirlerimi, işte bu yanımla yazıyorum Sevdiğim! Düşünüyorum da.. Dümdüz olsaydım, ya çabuk ölürdüm; ya da örneğin eşya gibi, sürüklenir giderdim..."

Sonraki günler, çok daha iyi bir moralle yazdın mektuplarını. Geceleri uçarak gidiyordun eve. Bir gün birlikte ısıtacağımız, gülüp oynayacağımız o eve, uçarak gidiyordun.. Son günlerde iyiydin, tazeydin, diriydin, daha bir güvenle bakıyordun çevrendekilere. Öyle güzel anlatıyordun ki! Bulutlarda yürüyordun sanki; fırtına gibi gidiyordun kalabalıklarda. Gençler, Hukuk Fakültesinde Sosyal Adalet Grupu kurmuşlar. Bir gün, seni Şiir Gecesi'ne çağırdılar. Keyifle gittin; doygun mu doygun döndün gecenin bir vakti. Sarı gazetecilerin Sendika'dan ayıklanma konusu varmış, dosyalarına baktın birkaç gün. Onu anlattığın mektupta çok güldürdün beni: Kimleri karikatürize etmiyordun ki, bugün herbiri bir yere çoktan kapılandı!

Kimi akşamlar; üçer beşer atlayıp Parti'nin merdivenlerini; Hilmi Özgen'lere gidiyormuşsun. Evin kızı Amerika'dan gelmiş.. Tartışıyormuşsunuz. Şen mi şen Hilmi Özgen, bakıp bakıp, gülüyormuş ikinize birden. Sonra, Baba Özgen'le başbaşa kalıyormuşsunuz.. *"Rakı içiyor, neleri neleri yoklamıyoruz* ki"! Akıl, arapça bir sözcükmüş, bir akşam öğrenmişsin, Lûgat-ı Naci'den: *Akıl, develerin ayağına vurulan köstekmiş! Deve yattığı zaman, kalkıp gitmesin diye, ön ayaklarına 'köstek' vurulurmuş, akıl oymuş işte!"*

Ah Uşak.. Yarıkaranlıkta Aşıklar Şehri!

Bir gece, doyumlu dönemediğim bir sinema gecesi.. burdaki yalnızlığımı anlatmışım sana. Bir de lâf etmişim: Sevmem aslında Amerikan filmlerini...

"Neden?" diye soruyorsun; yine kendin veriyorsun yanıtını: *"...Kabuk kurtarmıyor özü de ondan!"*

Parti'den dönmüşsün, sıkıyönetim yasağından az önce. Tartışmışsın *"yine"* birileriyle. Söyleşmek gereksemesi duymuşsun o saatten sonra, sana 'hayır' diyemeyecek biriyle: *" Biz neyi değiştirmek istiyoruz insanda kuzum? Bizim değiştirmek istediğimiz, bambaşka bir şey! Öyle sanıyorum ki, karmaşasız insan, insan değildir. Olacaktır diyen, ya yalan söylüyordur, ya da insan'ı tanımıyordur. (...) Geceyarıları, buz gibi sulara girip, karmakarışık duygulardan kurtulmaya, serinlemeye, özgürlüğü tatmaya çalışırdım. Düşün, deli duman bir lise öğrencisi! Sınırsız, kayıtsız, ölçüsüz, anarşist.. O çağda başkaldırmak, bu çağda başkaldırmak.. Sınırlar o kadar dardı ki, sınırlar o kadar dar ki! Bu saatte sana bunları yazıyorum ve yeni baştan, daha dün sabah senin yazmış olduklarını okuyorum. Bunlar, iç-zenginlikleri.. bunlar olmadan olmuyor işte! O güzel mektuplarını senin; büyük, içli, insan-yüklü yapıtların birer açışı sayıyorum. Ve seninle, dimdik yürüyorum geleceğe! (...) Hayır, sevgilinin saçıyla gömülmek arzusu, ilkel bir duygu değildir; bu anıtlar, bu anıtkabirler, bu anılar, bu, ölmüşlerin adıyla konuşmalar, yalınç bir fetişizm değildir; yüzbinlerce yıldır sürüp gelen anılar, beşerî duygu birikimleri.. kolay kolay yokedilemez. Ve zaten, bunlarsız da olunamaz. Bizim değiştirmek istediğimiz, insanın başka yanları..*

Birşeyler arıyor insan. Binlerce yıllık acıdan, sevinçten, öfkeden, ezilmişlikten, direnmelerden, boşvermişlikten.. bir iz arıyor. Teknik yetkinlik, tamlık, entrika, biçim, şu bu.. kurtarmıyor verileni her zaman; kim ne derse desin, bizi ölüler yönetiyor çok zaman. İnsanı hayvandan ayıran niteliklerden biri oluyor bu. Sakın beni yanlış anlama Azime: Kâğıt kalem, o denli yetersiz ki.. Şu anda yüzümü, gözlerimi, çizgilerimi verebilir mi kâğıt kalem? Demek annen; gece gündüz, ardı ardına gelip giden mektuplarımıza bakıp türkü söylüyordu öyle mi: kolların yorulmadı mı.. Ah ki ah, nasıl duygulandım bilemezsin!

Halkın bu duyarlığını, hangi dizge yokedebilir?

(...) Bu sabah, mektubun gelmedi Akis'e. Bir tek, kardeşin Necati'den yeniyıl kartı.. Ve, birtakım posta kırıntıları vardı masamda.. Her şey, gönlümüzce olsun.. demiş Necati. Yetti bu bana. Çünkü, benim konum, 'insan'dır! İyi bir insan yüzü, beni güçlendirmeye çalışan sözler.. Bu yaşanası dünyada, başka bir dayanağım var mı benim?

(...) Dün akşam sana yazmamı engelleyen yurttaşın işini Nümune'de hallettim; hasta gelmişti Anadolu'dan.

Bu sabah, daha bir iyiyim. Ansızın uyandım. Biri vardı yanımda. Güneşti o; abanmıştı üzerime.. Elimle ittim güneşi, doğrulup kalktım. Yüzümü sabahtan sabaha, ya görüyor ya görmüyor evdekiler. Yapı-İş Sendikasına bağladım Kadir'i. 'Deprem Evleri' yapan atölyenin başına geçti. Kavileşti durumu. İyi işçidir kardeşim. Biliyor musun, kardeşlerimin hepsi de birer iyi işçidir! Babam, emekli demiryolu işçisi, şimdilerde iyi bir bahçıvan; annemse, eski bir dokumacı. Kilimler dokumuş gençkızlığından bu yana; bakma sen, pek seçmez oldu gözleri; evdeki düzenek bir yana gitti, annem bir yana.. Anımsıyorum; çocukluğumda, annemle babam yanyana oturur, türkü söyleye söyleye yarışırlardı, dokuma tezgâhının başında! Bir zamanlar Anadolu'da, Önasya'da; taa Mançıstır'dan gelen iplikleri dokuyan sayısız tezgâhın kalıntılarından bir tanesi, şimdi bizim evdedir...

(...)

Maden-İş'ten gelenler oldu. Kapıdan giren haykırıyordu: Müjde, müjde! Seninkileri tepe takla ediyoruz!

Gerildi bedenim sanki. Duramaz oldum yerimde. Türk-İş'in zübük yöneticilerine ilk tokatı ben atmıştım; şimdi, onlarla ilgili konularda hemen bana gelirler. En bilinçli, bağımsız sendika, Maden-İş'tir. Severim direnişlerini, severler beni.. Yüzümün heyecandan kızardığını duyuyordum. Giderlerken de, merdivenlere dek uğurladım onları, atlaya zıplaya işime döndüm.

Derken, iki mektubunu birden aldım. Babanın direnci, yavaş yavaş kırılıyor, öyle mi? Ah tatlı adam, ne diye üzer ki kendi kendini! Bilse, ah bir duyabilse bizim duyduklarımızın şu kadarcığını! Kimbilir belki de haklıdır; birdenbire büyük bir ülkeye girme korkusu, ürpertisi içindedir, kimbilir?

(...) Bana bir çırpıda, yepyeni bir hava katmıştı sabahkiler; akşama doğru, günün üçüncü mektubunu almaz mıyım! O denli terbiyeli, öyle onurlu bir adam ki postacım. Her zaman saygıyla uzatıyor mektubunu; bir emaneti yerine ulaştırmanın gururuyla dolu olarak...

Nasıl kamaştı gözlerim, yazdıklarını okuyunca; önce kızardı yüzüm, sonra kanım çekildi.. Bilmem mi kendimi! Nasıl baktım resmine, nasıl çarptı yüreğim, nasıl döndü başım, bilsen, ah bir bilebilsen! Odalar dolusu sen, Ankara dolusu sen! Her yan sen; seni kokluyor, seni görüyor, seni duyuyor, seni yaşıyordum, apaçık! Islık mı çalayım, şarkı mı söyleyeyim, söyle ne yapayım şimdi ben? Alıp başımı gideyim mi? Şu anda içim dışım pırıltılı, sıcacık, salkım salkım çiçeğe kest kafamın içi ve her şeyim Azime'li..

Abdürrahim'in kartına da sevindim. Mutluluğumuzu paylaşan, iyi dostlarımız olacak Abdül gibi.. Yoksa, nasıl yürünür bu yolda?

Ohh Cânım benim! Gücüm, güvercinim, gelinim benim!

Çok yaşayacağız biz, öyle değil mi?

Öyle capcanlı, dipdiriyim ki şu anda; zamanın bu yakası, sanki sıvanıp kaldı etimde. Güneşin altında, gerilmiş yay gibiyim. Kocaman bir Ocak güneşi, sol yanımda. Güneşi öpüyorum sen yerine. En sevdiğim müzik, senin bu satırlardaki sesin; bana hayatın, yaşanmamış yanlarını anlatıyor.. Seninle kavradım ben öz-varlığımı; sevmenin sevilmenin, anlamanın anlaşılmanın o eşsiz gururuyla sarhoşum şimdi!

(...) Akis'in çıkış günü bugün. Başka bir iş görüyor olsaydım, çok yaratıcı olurdum bu halimle. O kadar kusursuz, öyle sağlıklı çalışıyor ki gövdemle kafam! Tek sözcükle, mükemmelim ben bugün! Bir ucundan başlamıştım bu halıyı dokumaya; az renk ve tek motifti.. Her gün yeni bir renk, her gün, yeni yeni motiflerle geldi.. Ve bugün, çokrenkli, çok motifli, muhteşem bir halı var önümde.. İkimiz iki ucundan başlamışız aslında dokumaya; bir yerde gözgöze gelip durduk, birleşti ellerimiz.

Ve önümüzdeki...

Bütün acı renkleri, bütün tatlı renkleriyle, bu halı, bizim halımız..."

Yelken Dergisinin Ocak 64 sayısında bir açıkoturum yayımlandı: Sanatçılar ve dergi yöneticileri oturmuşlar, sanatıyla ve toplumsal etkinlikleriyle, şu geçtiğimiz 1963'ü tartışmışlar. Orada, seninle ilgili olarak, Süreyya Kanıpak, şunu demiş: " Sanat alanında bir yenilik ya da atılım olmadı 63'te. (...) Ama Hasan Hüseyin, 'Kavel' ile, 'alın da şiir okuyun!' dedi bize!."

Kavel'in yankısı, gerçekten büyük oldu. Tıpkı, Yön'ün ilk çıktığı aylarda, "Öööhhhhööö!' lerinle topladığın ilgi gibi bir şeydi bu. Ve sen, coşkuyla anlatıyordun: Akis'e gelip seninle konuşmak, tartışmak isteyenler, gün geçtikçe çoğalıyormuş. Kavel çıkmadan önce; hem derginin yazıları ve düzeltimleriyle uğraşır, hem bana mektup yazar, hem şiir çalışırmışsın.. Şimdiyse, gelip gidenlerden alamaz olmuşsun başını. Çoğunca, yemeğe de birlikte çıkıyormuşsunuz. Seni görmeye gelenlerin çoğu, Ankara'dayken Siyasal'da, Hukuk'ta, Dil-Tarih'te.. öğrenciyken; zamanla Anadolu'nun bir köşesinde görev alıp gidenlermiş. *"Gerilerde kalan başkent havasıyla, gittikleri yerlerin koşullarını bağdaştırmakta güçlük çeken"* gençlermiş bunlar. Bir oturdular mı, bitip tükenmeyen dertler anlatıyorlarmış masanda. O günlerdeki mektupların, onların öyküleriyle dolup taşmaya başladı. Çoğu öyküye, *"bir*

dokun, bin âh işit..." diye başlıyordun. Kaymakam vekilleri, öğretmenler, çiçeği burnunda savcı yardımcıları.. İlk kez halk ve ülke gerçeğiyle yüzyüze bulunduklarını, ya kavrıyor, sana o bilinçle anlatıyorlar; *"ya da, hiçbir zaman kavramayacaklar; şaşkınlık ve düşkırıklığı içinde yitip gidecekler!."..*

Aralarında, bizim öykümüzü bilenler varsa; onlara kısaca diyormuşsun ki:" *Bir şarkı gibi başladım bu bilinçli hayata ben, bir şarkı gibi de sürdüreceğim.. Anlaşılmaktaki güzelliği yaşıyorum şimdilerde ben, sevilmekteki ve sevmekteki güzelliği! Ve, elele yürümedeki güzelliğe hazırlıyorum kendimi..."*

Bana dönüp ekliyordun: *Gizlice çekseler yüzümün resmini; şu an, yüzyıllarca sonraya kalabilir, seven ve özlemiş bir yüz.. diye!"*

Sık sık sorduğun bir soru var: *Bu kadar ağrımak için, çok kısa değil mi ömrümüz?"*

Dolaşmışsın, birilerine gitmişsin: *Barut gibiydim bu gece. Duramadım Parti'de, bir dosta gittim. Karı-koca ve ben.. Üç kişiydik, çokça içmişiz! Konuştuk saatlerce, birilerini çekiştirdik..*

Ve, dolu dolu şiirler okudum onlara.

İçim kocamandı yine; seni ilk bulduğum günkü gibiydim. Halimi görmedin ki, sesimi duymadın ki..

(...)

Bugün 17'lerde çıktım dergiden. Sen olsaydın doğruca evimize gelirdim.. Parti'ye gittim. Ulus-Bakanlıklar arası, yürüyerek, ayazda! İl Yönetim Kurulu toplantımız vardı. Büyük Kongre hazırlığı yapılıyor, çok çalışmak zorunluğu var. Toplantıdan 21'lerde çıkabildik. 25 kişilik bir grup olduk, bir lokantada. Üzgündüm, nedensesi yok. Yahya Kanbolat güldürmeye çalışıp durdu beni, Şekibe Çelenk, durmadan taş attı. Zorladım kendimi ama keyiflenemedim. Eksiktim, yarımdım, kaygılıydım. Saat 23'te birbaşıma Kızılay'daydım.

Ev, öyle uzaktı ki benden! Hiçbir şeyin ortası yoktur Azime benim için; ya hep'tir, ya da hiç!

Şu sıralar, hemen hep dolu geçecek günlerim. Daha da, Sosyalist Kültür Derneği'ne uğradığım yok, Devrim Ocağı'na hiç gitmiyorum, Sendika'yı sanki boşladım! vs, vs.. Söyle bana Azime, bir insan kaç parçaya bölünebilir?

(...) Bütün bunlara, gerekli gereksiz kimselerin zamanımı alışlarını da ekle.. Çık içinden çıkabilirsen! Bu cumartesi de öyle oldu, başım kalabalıktı ve ben, sayısız etki altındaydım. Saatten saate değişti durdu sinirsel durumum, en büyük sevinçle en büyük hüzün arasında gidip geliyordum. Başka nasıl olurdum ki?"

Bunu böylece zarflamış, yeni bir mektuba oturmuşsun:

Sürüklenip geldim eve. Oğuz Koyutürk'ten mektup var. Geçende istemişti; Kıbrıs'lı, gırgırlı bir yazı yollamıştım Çaltı'ya. Hüseyin, diyor, sen de gidersin, ben de.. Çaltı'yı kapatırlar.. Koyamadım yazını!

Ne diyeyim ben? Koyamamış yazımı! Ben de sen de o da.. biz de siz de onlar da.. hep gidermişiz! Nereye? Tuu, allahkahretsin! Sıkıyönetimli demokrasi! Sofra başında elleri bağlı oturmak, yazamamak, birşeyleri hızla değiştirememek, gününde konuşamamak, diyeceklerin boğazına kadar gelmişken yutkunup durmak...

Bütün damarlarım kesik, Azime; boşa dönüyor dişlilerim!

Ahhh, ah ki ah! Etimi, kanımı, beynimi sızlatıyor bu adamlar benim!

Veeee... Bu ağır aksak düzende, öyle tuhaf bir yaşamı var ki herbirimizin; gerçekten ilgilendirmiyor kimsenin tasası kimseyi.. Çok mu kopuk yaşıyoruz, çok mu bireyliğimize gömülüyüz acaba?

Yatacağım. Öyle bir yerdeyim ki, Köy Bakanlığı bile ilgilendirmiyor beni. İnönü Paşa 'reform' dedikçe iğreniyorum 'reform'dan...

Kar atıştırıyor dışarda..."

Her günün bir başkaydı. İstediğin hiçbir şey yerine gelmiyordu. Sahibolduklarınla da mutlu olmak, sana göre değildi. Bakıyorum da; o son günlerdeki mektuplarımın yarısı, seni avutan, yatıştırmaya çalışan sözlerle dolu..

Sıkma canını, diyordum, onca sabırsızlığın, ikimizi de yıpratmaktan başka sonuç vermeyeceğini yazıyordum. Gerçekteyse; senin yönünden, bu derece tutkuyla istenebileceğimi baştan düşünemediğim, çoğunca da kendime güvensizliği yaşadığım, hele hele Uşak'ta, ayrılık acısından başka acılara da yakın bulunduğum için, benim mektuplarım, seninkiler kadar ateşli ve coşkun olamıyordu. Günlük ayrıntılar yazıyordum; çocuklarım, öğrencilerim, komşularım, arkadaşlarım.. Örneğin havaların nence değişken olduğu filan giriyordu, sevda sözlerinin, özlemişlik çırpıntılarının arasına.. Halktan haberler veriyordum çoklukla.. *Bütün bunlar..."* diyordun sen; *mizah öykülerime malzeme olacak çok çok!"* O ayrıntıları, büyük heyecanla okuyordun sen; benden sana günde bir iki mektup varsın da, içeriği ne olursa olsun! Zaman zaman, hele mahkeme öncesi günlerde, satır aralarında kuşkular gezdirdiğin bile oluyordu: *Yoksa,"* diyordun; *" dâvanın uzayacağını biliyorsun da, onun için mi 'konu' muzdan bunca uzak duruyorsun; birşeyler biliyorsun da gizliyor musun benden?"*

Karşılığında ben biraz alınacak olsam, kesinlikle dayanamıyordun: *"Beni azıcık şakacı, azıcık dalgın, dağınık, sinirli.. düşünemez misin Gülüm! Bir hayli savruk olduğumu hesaba katamaz mısın! Seni seviyorum ve şu koşullar altında, kendi kendimi dizginlemeye çalışıyorum (...). Bezginlik mi? Asla! Öfke yaşıyorum sadece! Ve bu öfke, pek de kişisel sorunlardan gelmiyor. Hava öylesine elektrikli ki.. Öylesine kendi sorunumuz yapmışız ki genel sorunları.. Başka türlü de olamayız biz! Kendimizi yadsımak olur bu. Ama, öfkemizin taşmasına, şu veya bu kişisel sorunumuz nedence oluyormuş, önemi yok..."* TİP'nin Büyük Kongresi yaklaşıyordu.

Dergiden çıkar çıkmaz her akşam İl Merkezine gidiyor, tüzük değişikliği çalışmalarına katılıyordun: *"(...) Tatlı geçti toplantı. Rahattım neşeliydim, seninle doluydum. Geçende partili bir arkadaşla evlenen Nurtüre ile uzun uzun şakalaştım bile. Bir ara, topluca akşam yemeğine çıktık, çabucak döndük, çalışmamızı sürdürdük. Bazan çok hoşuma gidiyor böylesi çalışmalar; bazan da, müthiş sıkılıyorum. Aklım fikrim sende olmasa, kendimi konuya tam verebilsem, böyle olmaz elbet. Çoğunca, senden kopup da, önümdeki konuya yoğunlaşamıyorum. Tatlı, iç-geçirici bir hal bu. Nisan-mayıs yağmuru gibi bir şey.. Kırda öpüşmek gibi bir şey. Ne bileyim, gözgöze gelmek gibi bir şey. Bıraksam, yumulu yumuluverecek gözkapaklarım.. Hayır, uyku değil!*

Böyle adam, parti çalışması yapabilir mi?

Yapıyorum işte, bal gibi de oluyor!. Hele bugün, yanıbaşımdaydın toplantıda, iki kişiydim ben; güçlüydüm, ataktım, öteki- Köroğlu'ydum.. Ayrı bir kişilik sanki!

22'lerde güç kurtardım yakamı: Evim uzak, özel arabam yok! dedim. Kal bizde.. dedi Halit Çelenk.

- Hayır!

Gözgöze geldik. Güldük ikimiz de.

- Git.. dedi, haklısın.. dedi; mektubunu oku.. mu demek istedi, yaz mı demek istedi?

Jilet gibiydi ayaz. 24'tü eve geldiğimde.

Ne kadar sürdü mutluluğum, bilmiyorum. Bir düş kadardı belki; belki yıllarca!

Ama ne güzel günümdü bugün! Ömrümün on yılına bedel!

Bu iyi günleri senin için biriktiriyorum, bilesin!

(...) Meydan Sahnesi'nden bir arkadaş geldi yanıma. Asker şimdilerde.. Hem konuştuk, hem çalıştım. İçim dışım gülüyordu yine. O ne güzel, o ne sıcak, o ne hızlı, o ne kadın mektup, Azime!

Birlikte çıktık arkadaşla. Gittikçe artan bir ayaz var Ankara'da. Ama, vızgeliyordu hava bana. Öyle yiğit, öyle seven, öyle güven içinde duyuyordum ki kendimi! Pastaneye girdik, çorba içtik, tiyatro konuştuk. Dertlerini, tasalarını açtı bana, dinledim kendisini. Bana mektuplarını okudu, dinledim. Emperyal Çayevine geçtik, biraz da orda konuştuk. Masalar tenha. Ramazan kokuyordu her yer. Üstüste çay içtim. Çay içer misin Azime? Otur şöyle yanıma. Garson, baksana bize! Şu yıkılası dünyada, azıcık sevişmek, azıcık ısınmak, azıcık insan olduğumuzu duyumsamak, bilmek için.. Çok heyecanlıyım; nasıl düşünüyorsan öyleyim, hani demişsin ya, işte öyle, ateş gibiyim!

Parti'den sonra, Özgen'lere gittim yine. Kimler yoktu! Yeni bir dergi çıkaralım isteniyor. Ağırnaslı, Turhan Tükel, Mehmed Kemal.. 'Tarımda Sosyalizm' çıktı geçende, onu kutladık. Yenildi, içildi, konuşuldu; anılar, olaylar, sanat, şiir, basın.. derken, Parti merkezinin Ankara'ya taşınması konusunu tartıştık. İyi ama, dedi biri, Aybar'ın karısı öğretmen, kolay mı Ankara'ya nakli? Birden açıldı gözlerim; Aybar'ın bürosu taşınabiliyor da, karısının nakli kolay olmuyor!

Ha, aklıma geldi: N'ooldu o, Uşak'lı otelcinin fabrika yangınının sonucu? Kim yakmış? Bir yoksulun başı yanmış olmasın; yoksa, öylece kapanıp gitti mi olay? Görüyorsun Sevgilim, vaktimiz olmuyor geriye dönmeye.. Benim bir 'Yangın' şiirim vardı. Çapa'da öğrenciyken; bir yaz, Trakya'da askerlik eğitimine gittiğimizde, bir yangın olayını gördükten sonra yazmıştım. Daha sonra, Ankara'da Gazi Eğitim'de 'müsadere" edildi o şiirim. Aklımda kaldığı kadarıyla; ... ufacık / tepecik köyünün/ kavun tarlalarında güneş batarken / bulanık mavi dokunmuş ipekte/ kıpkırmızı bir talaz/ bir alev çalkanıyordu gökte/ taptaze bir gül/ bulanık mavi desen içinde / oylum oylum kanıyordu/ tepecik yanıyordu... gibi dizeleri olan, uzun bir şiirdi. O dönem yazdığım bütün öteki şiirlerim gibi, yitti gitti. Zaman zaman, bir tür hasretle düşünürüm o örnekleri. Hemen yüzde doksanını unuttum çoktan. Unutamadığım; onlardan ayrılmış, verimsiz bir biçimde onları yitirmiş olmanın acısıdır. İlk gözağrılarından zorla koparılmış analar gibi duyumsarım kendimi. İçim sızlar..

(...)

Parti'ye uğradım. Birileriyle çıktık; Genel Merkez için bir binaya bakmaya gittik. 19'da Tahsin Saraç'la buluştuk. Dertliydi, üç çocuğuyla, karısından ayrılmak istiyor. Bir yere uğradık, çiğköfte yaptırdık. Az ışıkta içtik ve şiir konuştuk. Ramazan akıyor garsonların kaşından gözünden. Evlilik zor.. dedi Tahsin; seviyorum.. dedim. Çok az böyle sevenler.. dedi; seviyorum.. dedim. Sığmıyordum o an Ankara'ya, biliyor musun! Hani şu, 'seviyorum' demenin bütün gururu, bütün heyecanı, bütün sorumluluğu, bütün sınırtanımazlığı üzerimdeydi...

Ama birden, bir hüzün çöktü içime.

- Bu ayrılık, dedim, canıma okudu benim!

Öğretmenlik mi dedin?

Anlattığın şeyler hiç yabancım değil. Açık söyleyeyim; birkaçı dışında, öğretmen kitlesinin, öteki allahlıklardan pek bir ayrımı yok benim gözümde. Akis'e; öyle öğretmenlerden, giderek müdürlerden, öyle mektuplar gelir ki, utanırım onlar adına! Altı ay, 17 gün, bilmem kaç saat öğretmenlik edebildim; ciğerlerini okudum bu kitlenin, diyebilirim. Daha ilk haftasında anladım çoğunun ne mal olduğunu. Afşin'deydim, ilk atandığım yerde. İstanbul Edebiyat'tan bir kız arkadaş vardı okulda. Beş kişiydik zaten. Kız arkadaşla tartışırdık ikimiz. Anahtar deliğinden bizi gözetleyenler olduğunu sonradan, yargılanmam sırasında öğrendim. Gözetleyenler de, öğrenciler değil, öğretmenlerdi! Rezalet bu! Benim yüzümden o zamanlar o kızcağız da hayli tedirgin edilmiş: Bir komüniste 'pas' verdiyse, bize niye vermesin?

Bir de eğitimci geçinirler! Ufuk, Cânım Ufuk! Demek rahatsız ediyorlar çocuğu? Ufacık yavrunun verdiği yanıtlar, suratlarına tükürmekten beterdir. Aferin Ufuk'a!

Sevgilim, nedir mutluluk?

Kim çizmiş sınırını, kim yapmış tanımını? Komşu iki çocuk için, elele tutuşup okula gitmek sabahları, büyük bir mutluluktur örneğin!

Mutluluk, her gün yeniden yaratılarak yaşanır. Tersi olsaydı, çabuk biterdi, öyle değil mi? Stok mu bu? Mutluluk, en az iki kişi arasındadır ve davranışlarla belirli hale gelir. Hiçbir güç, bu armoniyi bozmaya yetmez, eğer armoni tamsa.. Değilse, zaten mutluluktan sözedilemez. Nesi var insanın, aklından ve duygularından başka? Eşyadan gelen mutluluk, eşya ile eskir, yokolur. Ve insanoğlunun yaşı, doğduğu günden başlamaz.. Elbette şimşeğin nedenini, yapısını bilmeyen, korkar şimşekten; denize, yatağa girer gibi giren, boğulur elbet; kanadından habersiz tavuk, kartala özenir de uçmaya kalkarsa, düş-kırıklığına uğrar.

Mutsuzluk bu mu?

Mutluluk, yaratılır Gülüm, şemsiye gibi satınalınmaz.

Kasım, Aralık, Ocak.. Doksan kuşlarına döndük Gülüm, artık çıkaralım başlarımızı, olur mu?

Böyle mi geçmeliydi bu gece? Gece mi denir buna, uyku mu denir?

Kollarım ağrıyor sensizlikten!

(....)

Az önce geldim Parti'den. Tüzük uğraştırdı bizi ve bitmedi daha. 8 Şubatta Büyük Kongre var. Sıkıyönetim nedeniyle İzmir'de toplanılacak. Önerilerin şu günlerde, İl'in görüşü olarak Merkez'e ulaştırılması gerekiyor. Başka toplantılar olsa, çoktan kaytarırdım. Fakat, üzerinde en çok durulan kongre, bu kongredir. Ben gitmeyeceğim İzmir'e. Ama, İl'in görüşü, sağlam, sapmasız olmalıdır..."

Çalışma masanı, yatak odasından çıkarmışsın. *Daha bir uysallaştım.."* diyorsun, daha bir kaynaşabiliyormuşsun kardeşingille. Salon sıcak oluyormuş, yeniden kok kömürü almışsınız. Onları, anlamaya zorlamıyormuşsun; *" Eğitilmesi gereken insancıklar..."* diyorsun onlar için.

İşte, Şubat Dinlencesi geliyor. Kaçıncı kavuşmamız olacak?

Diyorsun ki: *"...Şu birkaç günü nasıl geçireceğimi bilemiyorum. Ayların kafama doldurduğu o soğuk sinirlilikle, 23 Ocak'tan beri esen 'Temmuz Havası' karmakarışık.. Anaforda gibi çırpınıp duruyorum. Ama güçlüyüm, ama sevinçliyim, ama çocuk gibiyim, ama çılgın gibiyim. Yani yaşıyorum, yani yaşadığımı anlıyorum, yani güzel şey yaşamak!*

Yani ben, müthiş âşıkım! Güzel renkler, güzel müzikler, güzel davranışlar istiyor gönlüm. Çirkinliğe, aptallığa, alçaklığa, kalleşliğe hiç tahammülüm yok! Bu çamura biçim vereceğiz Sevgilim; bütün kalleşliğine, bütün direnmesine karşın, bu çamura biçim vereceğiz Kadınım!

Kaç gündür, bahar sabahları gibiyim. Kabarmış toprak gibi, yüreğim! Çat diye çatlayacak bütün tomurcuklarım! Ah, ah.. bu aşkla ben neler yapmam!

Sendika'ya gittim. Kooperatif toplantımız vardı. Çoğunluk olmadığı için toplanamadık. Bilseydim, pazarı böyle rezil etmezdim. Boşuna geçti saatlerim. Sana kavuşup da kendimi güven içinde görmedikçe hep boşa geçecek saatlerim böyle.

Kooperatif işi suya yatınca, Parti'ye geçtim. Bomboştu. Aç karnına iki kahve içtim. Boş bir odaya geçip iki yazı yazdım. Çetin Altan Efendi Halit Fahri'ye bitmiş bugün. Ben de ona bittim! Bir bakıma, kendini kurtarmış Çetin. Ozansoy'un şiiri, kendisinden büyük.. diyor. Pek çakalca bir lâf..

Gide gide kalabalıklaştı Parti. Makine önünde kalakaldım. Çene, çene, çene.. Bu yüzden kaçıyorum ben Parti'den. Birtakım, anlatacakları olan adamlar, erken yaşlanmış kişiler.. Sanki, tandır başı, parti değil de! Yahya Kanbolat'tan, 'toprak reformu' üzerine konuşma vardı, vazgeçmiş Yahya.. Doğal ki kimsenin haberi yok! Gelsin yeniden çene yarışı.. Bizim on onbeş yıl önce okuyup kapattığımız kitaplar, bugün kimilerinin koltuğunun altında, Louvre'dan çalınmış tablo gibi duruyor.. Amerika'yı yeniden keşfetmek gibi bir şey. Sonra, cicili bicili, kalın kalın ciltler; kitaba bakıyorsun, bir de onu taşıyanın

kafa yapısına bakıyorsun, gülüyorsun ister istemez. Neden böyleyiz? Ah şu hâfızlık, şu sindirim bozukluğu, ah şu kendireklâm! Çıksaydı şu günlük gazete, gelseydi şu Sosyal Adalet, ellerimin altına.. Nelerin bize düşman olduğunu çok iyi gördüm şu birkaç ay içinde. Canına okuyacağım, ne varsa ayağıma dolaşan veya dolaşmak eğiliminde olan.. Şimdilerde en bozulduğum şey, CHP'nin kuyruğu altına sokup başlarını; şu boylarından büyük 'Enstitü Dâvası' diye yırtınanların kepazeliği. Leşlerine basmak gerek bu kölelerin. Bence, dâvanın canına okuyanlar, düşmanlarımızdan önce, bunlardır! Köy Enstitüleri bir 'ünite'dir; üniteyi, dâvanın tümü gibi alıp da dâvayı zedeleyen bu bilinçsiz kölelere en ölür yerlerinden vurmak isterdim. Yemin ettim, bırakırlarsa... Doluyum Azime, nah burama kadar! İyi oldu şu sıkıyönetim; biriktirdik! Boşalabilirsek.. Hem, ne kokular çıktı şu birkaç ay içinde ortaya, bir bilsen!

Görüyorsun Gülüm, çatladı çatlayacak bir tomurcuk gerginliği içindeyim.

Çok severim kayısı tomurcuğunu. O nisan sabahları.. O gebe kahverengi.. Sonra o, kayısı çiçeği kokusu! Tam suların bulandığı günlerde, serin havayı dolduran bal kokusu! Ağlamak, bağırmak gelir içimden nedense.. Oysa, kanla yüzümü yıkasam, kılım kıpırdamaz...

(...)

Eve erken geldim. Takır takır açtım kapıları. Trink çevirdim salonun düğmesini. Sıçrayıp, elimi tavana değdirmeye çalıştım. Zıplamak geliyordu içimden. Sonra, koydum resmini karşıma. Yüzümü ellerimin içine aldım; baktım, baktım, baktım!

Genişleyen bir aydınlık var içimde şimdi. Sevdiğimin adı Azime. Sevdiğim ay, Temmuz. Yine soğuk suya girmek istiyor canım. İmkânı yok, mutlaka girmeliyim. Bi dakka...

(...)

Tahsin Saraç mı? Geç onu Gülüm. O günün olayı diye anlatmışımdır. Geç! Nokta, virgül, noktalıvirgül hepsi! Dümdüz evlenmeydi bizimki, diyor, boşver, diyor. Bir şey yapacağı yok. Ne diyorsun? Yalnız kendime güvenirim ben... mi diyorsun! Al benden de o kadar! Şubatta istifa edersin ve bir daha dönmezsin Uşak'a, hepsi bu!

Gelmene dört gün mü kaldı? Perşembeden sonra yazmayacağım sana. Şubatta yanımda olacaksın ve ben, şiir çalışacağım! Oluşum ürpertisi içindeyim Azime, anla beni! Öyle doluyum ki.. Göreceksin, bütün şiirlerimden Azime tütecek, buram buram. Yepyeni bir aşk vereceğim şiirlerimde. Bak işte, 23 Ocak'tan bu yana, zıplayıp duruyorum. Keyfi gıcır taylara benziyorum. (...)

(...)

İzmir'den Sami Gürel geldi. Ama boynum eğikti benim. Çünkü mektubum gelmedi bu sabah... dedim; gelir gelir, dedi, Ege Postası gecikir bazan!

Avundum mu bilmiyorum!

Öğleye doğru bir telgraf!

Aaaa-aa.. hiç beklemediğim bir haber: Yeditepe Şiir Armağanını kazanmışız! Biyografi ve fotoğraf istiyor Hüsamettin Bozok; hem de ivedileyin!

- Sami, dedim, okusana, bu nedir?

Sami boynuma sarıldı:

Tamam be birader, olacaktı zaten bu; çoktan olmalıydı!

Şaşırmıştım. Sevindim de elbet. 37 yaşındayım, doğduğumdan beri şiirle boğuşurum, 59'dan beri şiir yayımlıyorum; 'Edebiyat' çevrelerinde ilk onay!

Onay mı?

Edebiyat çevreleri mi?

Anlamı nedir bunun?

Telefon boşalmıştı. Hemen koştum: Uşak Lisesi!

Diye haykırdım telefondaki kıza.

Az sonra, o, ölesiye sevdiğim sesin doldurdu varlığımı. Şu uzaklık, şu elin erememesi, gözün görememesi şu.. Ben telefonun sarhoşluğundayım, Sami kendi havasında.. Tam o sırada, elinde kocaman, dopdolu bir zarfla, çıkageldi postacım! O da uçuyordu sevincinden; sanki bu sabah senden mektup getirememiş olmanın suçluluğunu atıyordu üzerinden!

Bu nasıl 27 Ocak, Azime? Benden ilk mektubu 27 Temmuz'da almıştın sen. Bugün tam altı ay mı oldu ben seni seveli? Ben seni, öncesiz ve sonrasız bir zaman içinde, zaten seviyordum Azime! Bak şimdi bana, bulut gibiyim, bak şimdi bana! Fotoğrafçıya telefon ettim: Şimdi geliyorum, dedim, iki saat sonrasına birkaç resmimi yetiştir! İmkânsız! Yetiştireceksin! Boynunu büktü hattın ucunda, peki.. dedi. Az sonra Torunoğlu'yla Halil Aytekin çıkageldiler, olduk dört; önce Emperyal'e çay içmeye gittik, ordan yemeğe..

(...)

Sami'yle geceyarısı geldik eve. O yattı; ben, Yeditepe'nin isteklerini yerine getirmeye çalıştım. Hiç yapmadığım şey, uzunca bir yaşamöyküsü karaladım. Ama pek makara! Herkesle, bana kim ne yapmışsa alaya aldım. Yayımlayacaklarını sanmıyorum. Son satır şöyle: Yakında yıldırım nikâhıyla evleniyorum. İkinci şiir kitabımın adı, 'Azime'li Temmuz Bildirisi' olacak!

Gülüyorsun değil mi?

Evet, hep güleceğiz bundan böyle. Bunları diyebilelim artık; içimden öyle taşıp geliyor, n'aapayım ben?

Geçende Vatan'ı yolladım sana. Kavel hakkında Mehmed Kemal birşeyler yazmıştı. Hilmi Özgen; uzunca, sert bir yazıyı Varlık'a yolladı; Yaşar Nabi, geri çevirmiş. Özgen de Dost'a verdi yazıyı. Kitap satılmış, bitmiş zaten. İyi oldu şu Yeditepe hikâyesi..."

Bu mektubundaki imzayı, koskocaman atmışsın. Koskocaman ve heyecanlı..

"Ooooff!" diye başlamışsın ertesi gün, kaldığın yerden.

Kaldığın yerden başlamışsın özlemeye, ayrılık acısını çekmeye! Oysa, üç gün kaldı kavuşmamıza! Gözlerini açar açmaz demişsin ki Sami'ye:" *Şimdi yanımda olsa, nasılsın? desem ona; bir çift yıldız gibi dikse gözlerini, yüzünde gökyüzü gibi bir sabah, gülse!"*

Ben o günlerde ağır bir grip geçiriyordum. Karşılığında, kendi geçmişini anlatmışsın: *"... Denemişimdir; uzun zaman uykusuz kalarak çok çalışmışsam, bir gün, hiç beklemediğim biçimde hasta olmuşumdur.. Yıllarca önceydi; Gürün'de, kasımdı sanırım, ölümüne uykusuzdum; huzursuzdum, kızgındım, ama dayatıyordum. Aa-aaa, birden hastalandım! Ateş 40'ı geçti. Oturduğum yerde sayıklıyorum. Annem yeryatağını yaptı yanıbaşına; yat oğul, dedi, bırak şu inadı, hastalıkla iteleşmek olmaz! Yat da dinlen...*

Yatar mıyım? Aldım başımı, kırlara çıktım. Hava soğuk, şakaklarım zonkluyor, gözümün önü kararıyor, yürürken sendeliyorum.. Hastalık azıttı, ben dayattım. Ne diye sanki? Hiiiiç.. inadım inat! Altedeceğim hastalığı! Saatler geçti, eve dönmek zorunda kaldım. Doktor durumumu gördü, cinnet bu seninki! dedi..."

Bilgi'ye uğramışsın; Ahmet Küflü, Kavel'i övmüş. Vatan'da Müşerref Hekimoğlu da iyi şeyler yazmış.

Partili gençler, Akbaba'ya gitmişler; Yusuf Ziya, Şekibe Çelenk için, evli mi bekâr mı? diye sormuş, o hanımın ellerinden öpün benim için.. demiş; gençler de Ankara'ya gelip sıraya girmişler, tek tek elini öpmüşler Şekibe Hanımın. Basıyormuş kahkahayı Şekibe Çelenk: Evli olmasaydım yanağımdan mı öpecekti?

Derken, Hamdi Konur'un bir yazısı çıkmış Vatan'da; açmışsın telefonu, sesini değiştirip, korkutmuşsun Konur'u. Sonunda sen olduğunu anlayınca, kitap dolusu sövüyorum sana! demiş Hamdi Konur. *"... Çok severim, tatlı adamdır.."* diyorsun onun için. O da sana; ah deli gençlik, diyormuş; senin heyecanlarını izledikçe, sevmek de budur işte, yaşamak da.. diyormuş. Tam çıkıyormuşsun Parti'den, Sadun Aren'le karşılaşmışsınız. Çantandaki son Kavel'i imzalayıp sunmuşsun ona da: *"... Oh be, keşke bütün dostlarıma birer 'Kavel' verebilsem, öpsem kaldırsam onları, havalara! (...)"*

De Gaulle'ün Çin'i tanımasını konuşmuşsunuz ayak üstü: *Biz hâlâ açık artırma numaralarındayız; vergi verenlerin adları ilân edilsin mi edilmesin mi? Aydemir'lerin idamını onayladı Meclis, Gülüm. Sıra şimdi Senato'da; tıs yok! (...)"*

Eve gelmişsin. Baylan Kız uyumamış, seni bekliyormuş. Kopuk düğmelerin varmış; Baylan onları dikinceye dek oturmuşsun yanında.

Günler geçiyor, hızla. Ve sen, asla yatıştıramıyorsun kendini. Olabilse de, günün her saatinde mektup alsan benden, ve çok iyi şeyler yazabilsem sana; ehh, belki o zaman kırıp dökmeyeceksin çevreni, incitmeyeceksin evdekilerin kalbini! *"... 23 Ocak da kurtaramadı beni! Sen bilmezsin; mahkûmlar, iki kez altüst olurlar; bir, ilk atıldıklarında, bir de, 'tahliye' gününe birkaç gün kala!*

Seni buldum, çılgına döndüm; araya aylar girdi, deprem durur gibi oldu. Şimdi.. bütün şiddetiyle yeniden başladı deprem. Kavuşma saati yaklaştıkça, şiddetini artıran bir deprem bu.. Karmakarışığım Azime, bilemediğin kadar altüstüm ben!

Geçen gün bir karikatür gördüm: Heykeltraş, yontuyor mermeri. Yarıyarıya ortaya çıkmış adam. Bir meraklı gelip dikeliyor bitmemiş heykelin karşısına; bakıyor, bakıyor, peki ama üstat diyor, ne bildin bu kayanın içinde insan olduğunu?

Ah, pek sevdim espriyi.

Ben biliyordum; karanlık, helecanlı, kavgalı, bulanık yıllarımın içinden bir Azime çıkacağını! Yılları kesip biçerken biçerken, birden ulaştım işte sana.. Aslında, güzel günlerin arefesindeyim ben. Aynı yılda ne güzel gelişme bu! Seni buluyorum, Kavel basılıyor, Kavel başarı kazanıyor, yeni ufuklar açılıyor önümüzde.. Hiç yakınmamam, karamsar olmamam gerekir, öyle değil mi? Fakat olmuyor işte! Geçmiş, tümden bozmuş sinirlerimi; seni bulup da ayrı kalışım büsbütün bitirdi beni...

2 Şubat, Pazar; al diyecek bana, al işte, getirdim sevgilini!

Zehir gibi incirin ballanması bu.. Zehir, bal olur mu? oluyor işte!(...)"

Oturmuşsunuz; o, benden önceki son pazar, Sami ile, Balaban'a ortak bir mektup yazmışsınız: *".....23 Ocak, tamam! Şubat 2, tamam! Yıldırım nikâh, tamam!"* diye bitirmişsiniz mektubu.

"Ohh," diyorsun; *"ne kar, ne kış, ne ayaz.. Sanki, tomurcukları patlamış bir nisan sabahına uyanacağım, öyle bir coşkunluk var içimde. Bu derinlik, senin eserin Gülüm; bu kabına sığamama, bu fırtına senden; ben artık ölmeyeceğim! (...) Yıllardır, gömüttaşı demişimdir çevremdekilere; bu gömütlük havasından kurtulunmadıkça da, benim için gömüttaşı olmaya devam edecek insanlar!. (...)"*

Yeditepe Şiir Armağanı Seçiciler Kurulu; 25 Ocak 1964 günü, 1963 yılının en beğenilen şiir kitabını belirlemek üzere, Yeditepe Yayınevinde toplandığı zaman; Kurul'un önüne, kendi kitabının seçimdışı bırakılması dileğiyle Şükran Kurdakul'un gönderdiği mektup sürülmüş. Kurul, kendi içinde tartışmış ve bu dileğin kabul edilmemesine karar vermiş. Yazılı oylama yapılmış, seçilen yapıtlar ve oy veren üyeler belirmiş. Sonra, açık oylamaya geçilmiş ve Kavel'in en fazla oy alarak armağanı hak ettiği görülmüş...

Seçiciler Kurulu tutanağı, Ataç'ın 1 Şubat 1964 sayısında yayımlandı. Derginin aynı sayısında, bir başka yayın dikkati

çekiyordu: İstanbul'un tam 18 sanat ve düşün adamı, Şükran Kurdakul'un yarışmaya katılmak istemeyişinin kabul edilmemesini 'protesto' ediyordu, görünüşte; aslındaysa, bu karşıçıkış, Hasan Hüseyin'in, bu demek Kavel'in birinciliğini kabul etmeme anlamı taşıyordu!

Bütün bunlara; ve, Parti'de omuzdaş olduğun Şükran Kurdakul'un Kavel'in editörü olduğu halde, bu konuda sana arka çıkmamasına; son derece alındın sen. Hem, ödülü veren Yeditepe'nin, senden söz eden geniş bir sayfa ayırmamasına içerledin. Hüsamettin Bozok'a, incinik bir mektup yazdığın anlaşılıyor. Bozok, yanıtında diyor ki: "... Buna, ya sertçe tavır almalıydım, ya da susmalıydım.. Ben ikincisini yeğledim..." 'Armağan'ın karşılığı olan *"madenî plâka"* yı sana göndermeye hazırlandığını da yazdı Bozok.

O günlerde Belkıs Bener, Vatan'da şöyle bir değinmiş olaya: "... Hüsamettin Bozok, şiir armağanını kazanışını, Hasan Hüseyin'e telgrafla bildirmiş. Sevinçten kabına sığamıyor Ozan! Kavel Grevi, Türkiye'li emekçilerin yaşantısında altın harflerle yazılmış bir destan.. Şiir armağanı, bu destanı yazan şairden başkasına verilseydi, yazık olurdu..." Diyebilirim ki; Kavel'in bu biçimde ödüllendirilişinden sonra edebiyat çevreleri, görmezlikten gelemez oldular, daha bir eğildiler sana. O ara, 'Kavel' üstüne çoğunluğu Anadoluyerel gazete ve dergilerinde olmak üzere bir dolu yazı çıktı. Ve mektuplar, mektuplar... Bunları gönderenler, baştan beri Hasan Hüseyin şiirini hayranlıkla izleyen okurlar, daha çok üniversite öğrencileri ve öğretmenlerdi. Bu arada, Anadolu'nun köşe bucağında bile, yoğun bir tartışmaya nedence olduğunu haber veriyorlardı: Kimileri diyormuş ki; işçiler ve köylüler, hiç de, bu komünist şairin anlattığı durumda değildir! Basıyordun kahkahayı:

- Şiirlerim, demek birşeyler anlatıyormuş! Demek birilerinin kulaklarına karsuyu kaçmış bile!

Şöyle bakıyorum da, 64'ün bilançosu, bir hayli kabarık!

Gece gündüz bana yazdıktan başka, sana seslenen-seslenmeyen her yere ulaşmaya çalışmışsın. Her şeyden önce, haftalık Çaltı'yı; Şubat başından Ekim sonuna kadar, tıka basa desteklemişsin. Yazıların çıktıkça, elbet okuyordum: Bu kez, 'Pardon' genel başlığı altında, öfkeli siyasal fıkralar, çokça da aforizmalar... İğnesi sivri, alayı bol, cesur, gözünü budaktan sakınmayan yazılar.. İmza: Hüseyin Korkmazgil. Yazıları Uşak'taki arkadaşlarıma da okuyordum, okutuyordum. Kahkahayla geçen akşamlarımızı nasıl unuturum? Yine Çaltı'da; Mayısta Ahmet Köklügiller, 'Kavel' dolayısıyle sevincini duyurdu: "... Bu, soyutçulara bir ders olur inşallah! 'Kavel', içinde bulunduğumuz karışıklığı aralar da, sanatçılara bir yön verir.. diye düşünüyorum."

Hilmi Özgen, çok kızıyordu, senin deyişinle *"sanat sevici-ler"* e; kendini tutamadı, bir daha yazdı Dost'ta: "Bunalmayan Ozan, Hasan Hüseyin!" dedi, Kavel'i muştuladı 'Dost' okurlarına: ".... Şiir dünyamıza sunduğu ilk sanat yapıtına Hasan Hüseyin 'Kavel' adını verdi. Daha doğrucası, kitaptaki şiirlerden en güzeli olan, Kavel Olayı'nın ezgisi, bu kitabın adı oldu..."

Sonra, bir yüklendi, Hilmi Özgen, olanca içtenliğiyle: "...Hay ellerin dert görmesin Hasan Hüseyin! Yıllaryılı beklediğim soluklu şiirleri, bu küçücük kitapta sunduğun için, nice şiir ustalarının ruhlarını şâdettin! Hey gözünü sevdiğimin Anadolu toprağı.. Harplerin darplerin, ağaların beylerin sömürüp tüketemediği bu yorgun toprakta yeni yeni filizler yeşerdikçe, ben kıvanmayım da kimler kıvansın? Bunalım şairleri, karanlık domuz damlarında çatal tırnaklı kadın bacağı, viski ve içsıkıntısı karışımı düşleriyle avunurken... Herifçioğlu Gürün'den çıkıp gelmiş, haftalık bir dergiye işçi olmuş; gün doğarken şiirini yazmış, gün batarken sıcak somununu koltuğunun altına alıp evine dönmüş de haberimiz yok, *hey beyoğlu beyler / bey eskileri!"*

Derken, Enver Sipahioğlu, Lâdik'te yayımlanan Sorun Gazetesi için sorular yolladı sana. Şubatta, yanıbaşımda, hem toparladın yanıtlarını, hem bol bol güldürdün beni. Hasan Hüseyin'le Hüseyin Korkmazgil'i karşılaştırmanı istiyorlar senden. Diyorsun ki onlara; *".. Hüseyin Korkmazgil, daha çalışkan; Hasan Hüseyin, biriktiriyor şimdilik!.."* Şiirle güldürüyü nasıl bağdaştırdığını merak etmişler! *"Binicinin sağı solu olmaz ki.."* diyorsun; *"... Dil gibi bir atım var, ister şaha kaldırırım, ister dörtnal giderim! Bu, zekânın esnekliğidir; lâmbayı ışıtan elektrik, ocağı ısıtmaz mı?"*

(...)

"Güldürü.." deyip sürdürüyorsun:*"... Güldürü, zor bir türdür. Espri gücü ve yeteneği ister, değişik bir bakış açısı ister; toplumsal çürüklüklere dokunduğu için de, biraz yürek ister.. Gericiden, güldürü yazarı çıktığı görülmüş müdür? Bir kişiyi, bir kuralı, bir davranışı, bir inanışı yermeden, güldürüde başarılı olmak olanaksızdır; buysa, yaşayan ölülerin gazabını çekmek demektir. Hem, güldürü yazarının görevi, salt güldürmek değildir ki; kimi, neye, niçin güldüreceğiz? İşte güldürü türünün güçlüğü burdadır; güldürü yazarının amacı, düşündürerek güldürmek, ya da, güldürürken düşündürmektir, kolay olmasa gerek!"*

(....)

"En çok.." diyorsun," *'Kokmuşlar Mezarlığı' adlı şiirimi severim! (...) Ne mi yapmak istiyorum? Toplumsal gelişmeyi hızlandırmak istiyorum! Toplumun sosyal adalete doğru gelişmesini köstekleyen her şey düşmanımdır benim. Yazılarımda, bu kösteklerı göstermeye çalışırım; gücüm yettiğince de, yazılarımda belirtip vurguladıklarımın kavgasını yaparım sokakta. (...) Sanatçı kime mi derler? Sanatçı, elindeki aracı gereci, emekçi halkın yararına, ve dünyada barışın gerçekleştirilmesi uğruna kullanan bir estetik işçisidir...."*

O günlerde, biri Yaşar Kemal'den, iki mektup aldın. Kutluyordu ünlü romancı seni.. Ve hemen, maksadına

geçiyordu: " Hasan, gözlerinden öperim Delioğlan! Füreya sergi açıyor; aslandır, güzeller güzelidir, tanı onu; sergiye git de, güzel dünyasını gör onun, hakkında yazı yaz!."

Gittin, gördün ve güzel dünyasını yazdın Füreya'nın.

İkinci mektup, Yusuf Ziya'dandı: " Çok tatlı öyküler bunlar, geldikçe de basılıyor.. Sen, çok kabiliyetli bir yazarsın. Yalnız, yaşımın verdiği selahiyetle senden rica edeyim, her konuya mutlaka ideoloji açısından bakma! Zorlama yazı güzel olmaz; eğer konu, sosyal yahut politik bir hiciv için yeterli ise bunu yap, ama dozunu kaçırmadan! Güzel, tanrı vergisi gücünü israf etme..."

O haftalarda, imzalı imzasız, kimi kitapları ve başka sanat ürünlerini tam sayfa tanıttın Akis'te. Kimi zaman, yalnızca baş harflerini kullanıyordun adının: *H.K.*

Baktın ki, var olan yükünü çoğaltıyor bu işler, ve ek bir para getirmiyor sana; her hafta tanıtılmak üzere yurt içinden-dışından tonla gelişi hızlanan kitaplarla birlikte, bu 'tanıtma ' işini İlhami Soysal'a devrettin.

Baharda, iki yeni şiir verdin dergilere; bana yazdığın bir mektupta çoktandır bekleyen *'Davullu Ninni'*, Nisanda Yelken'de çıktı; Mayısta da, Yeditepe'de *'Koskoslu Piramid'*.. Bunlarla, yeni arayışlar içinde olduğun anlaşılıyordu. Bol bol da mizah ögeleri kullanmıştın. Sendika gazeteleri ve kimi yazın dergileri, Kavel'den alıntılar yaptılar. Sana gelen bu gibi yayınlar, sevindirip yüreklendiriyordu seni. Yepyeni bir açılım dönemine girmiş gibi duyumsuyordun kendini.. Basın-İş'in yayın organı Gündem'de, *'Emek ve Yemek'* genel başlığıyla, fıkralar yazdın. Üç beş yazın da Toplum'da yayımlandı..

Seni asıl doyuracak olan, Sosyal Adalet'te yazmaktı. Bir süre coşkuyla gidip geldin dergiye, her şeyiyle ilgilendin, yazılar verdin.. Fakat, sinirlendiğin savsaklamalar, başıboşluklar ve özensizlikler oldu; bir türlü bunlardan arındırılamıyordu dergi..

- Bireyin kusurları.. diyordun; insan malzememizin yetersizlikleri, umursamazlık, azla yetinme alışkanlığı ve çirkin'i görememe sakatlığı! İş ahlâkından yoksunluk!

Ne diye okusun ki elinoğlu bu çapaçullukları?

Evet; hemen her sayıda, bunun gibi yakınmalarla, içten içe çalkalanıyordun. Bir yandan, popülizmin yanlışlarını daha yakından görüyordun, bir yandan da, tek tek insan'a bakışın değişiyordu.. Belki, seni geçindirecek ortahalli bir gelirin olsa; her işi bırakır, Sosyal Adalet'i yürütmeye verirdin kendini.. Ama, fazladan zamanın, hiçbir zaman olmuyordu.

Ben, boynumu büküyordum:

- Daha az zaman ayır bana, daha az mektup yaz; git, Sosyal Adalet'in düzeltilerini yap!

Yanıtın her zaman acı oluyordu:

Neye yarar Yavrucuğum; dökme suyla değirmen mi döner? Güya, dergi Ankara'ya alınırsa daha bir gözümüzün önünde olacaktı!

Senin Sosyal Adalet'te; başlığını Yön'den aktardığın 'Öööhhööö!'lerden başka, her sayı bir uzun yazın yayımlanacaktı. Olmadı. 15 Temmuzdaki 'Sosyalistlik İstemiyoruz! 'başlıklı, baştan sona yergili ve alaylı yazın, bir okur kesimini fena halde bozum etti. Ekim 64'te yayımlanan *'Eyyam Efendileri'* ise, öyküye kaynaklık eden toplantıda hazır bulunanlardan kimilerini kıyasıya ve çok somut biçimde eleştirdiğin için, tartışmalara neden oldu. Ayrıca, dizgi yanlışlarına, çok haklı olarak katlanamıyor ve hemen her yazın çıktıkça, ilgilileri haşlıyordun, onlar da sana, geçimsizin biri gözüyle bakıyorlardı!

- Yine dergideydim, yine kavga ettim biriyle; dikkatsiz herif, hem kel hem fodul...

Diyerek çıkıp geliyordun.

Sözünü ettiğin 'dergi', Akis olmuyordu elbet. Nazlanacağın biricik yer, Sosyal Adalet bürosuydu. Üstelik, baştan sona, işin biçimsel yanını kendi ellerinle yoğurduğun için; *"teknik zırıltılar'* dediğin şeylere rastlanmıyordu Akis'te..

Yaz aylarında elinin altında duran iki şiiri, sonbaharda Sosyal Adalet'e verdin: Kasım 64'te 'Dinamit Kahkahası' çıktı. Onu, benim adıma yazdın; Parti'de benim de bulunduğum güzel bir pazar akşamı, bu şiiri hem okudun; hem de, kalabalıkça tartıştınız.

'Kirlileri Yıkamak'sa, aynı derginin Aralık 64 sayısında çıktı.

O ara, Sidney Lens'in 'Standart Adam'ını okumuştum ben. Kitabı, Sosyal Adalet'te tanıttım. Yönetim Sorumluluğu Remzi İnanç'taydı; kendisiyle, her sayı bir kitap tanıtma konusunda anlaştım. 'Azime Karabulut' adımı kullanacaktım. Ve tanıtılacak kitapların seçimi bana bırakılıyordu. Ne yazık ki, o zaman için uzak ve ücra Çamlıdere'ye gidiş gelişlerimin bana verdiği yorgunluk yüzünden, 'Standart Adam'ın arkası gelmedi. Sonradan, ne konuda olursa olsun yazmam için, hemen her fırsatta zorlamışındır beni. Bense, oralı bile olmuyordum;

- Eğer, diyordum sana, senin yazma ve hele yayımlatma sancıların, bir de benim yazmamla ikiye katlanacaksa, ben yokum!

Ankara. Şubat başı. 64 yılının ikinci ayına, birdenbire girdik.

Benimle Ufuk'u, Ege Ekspresinden aldığın gün, incecik bedenine geçirdiğin astarsız bir yağmurluk vardı üzerinde, gri ipek bir atkiyla sarmıştın boyuncuğunu. Ankara'ya, iri iri karlar yağıyordu. Ufacık adımlarla Ufuk, yanıbaşımızda yürüyordu; aklı, evde yarım bıraktığı yazısındaydı:

- Anne, a'nın yanına r koyarsam, arr mı olur?

- Evet, Ufuk!

- Onun da yanına ı koyarsam, arı mı olur?

- Evet, Ufukcum..

Bu da soğuk mu! dedin; Sivas'ta, kar donardı bıyıklarımda...

Aldın bizi; doğruca, Onurlu Sokak'ta 32 Numara'ya getirdin.

- Aç bakalım, dedin, kendi anahtarınla aç, evinin kapısını!

Her şey, bir kutsal törende gibiydi, ya da düşte..

Evdekilere kızdın, bağırdın: Neden ev, yeterince ısıtılmadı diye!

Bense, bir başka havadaydım. Yağmur gibiydi, kafamın içinde, Kavel'den dizeler: *bırakın bu sabahları / ben size bir sabah göstereceğim...* Soluğu tükenenler, elbet dökülecekler; insanca yaşamayı göze alanlar, yaşatmayı da en az yaşamak kadar kutsal sayanlar, vargıya ulaşıncaya dek yürüyeceklerdir, yanyana.

- Haklısın, dedim sana; haklı bir öfkeyi, tepeden tırnağa duyuruyorsun, insan olana: *ben güldükçe neden karartılır ışıklar / duvarlar yükseltilir köpekler kışkırtılır?*

- Yazsana, dedin, benim için düşündüklerini!

- Yazacağım!

O şubat, boydan boya girdim, senin yaşantına.

- Ölünceye dek!

Diyen sendin.

Ömrümde ilk kez, 'daktilo' ile tanıştım. Ufuk da heyecanlanmıştı;

- Anne, diyordu, büyük A'ya basıyorum, küçük a çıkıyor kâğıda!

Sen Akis'e gider gitmez, beceriksizce de olsa, 'Kavel Olayı' başlıklı bir yazıyı, kaşını gözünü yara yara, yazdım.

Akşam eve; bir kilo istavrit, roka ve kırmızı şarap ve çavdar ekmeğiyle döndüğünde; dudağımda senin şiirinle karşıladım, kapıda seni: *çapraz iki çizgi namuslu ekmeğime/ alnımın ortasında bir kara kilit/ erkek bir kurt gibi tedirginim apaçık!*

Güldün:

Hayır, değilim! dedin; çok mutluydum bütün gün; koşarak geldim eve..

Kucakladın. Ufuk da sarıldı bize. İkimizi birden havaya kaldırdın. Yemekten sonra okudun; çok duygulandın yazım için;

- Sakın, beni anlatmak istediğin zamanlar, abartma!

Dedin.

Yedi Çatallı Kazık'tan sözettim, bir kez daha sana:

- İstanbul üstüne, şimdiye dek çok şiir yazıldı... İstanbul nasıl övülmedi, nelere benzetilmedi ki! Ama hiçbir ozan, İstanbul'u, senin gibi ve bir işçi yüreğiyle anlatmadı.. Yedi Çatallı Kazık, dört dörtlük bir İstanbul Destanı'na 'giriş'tir, namusluca okuyana, anlayana! Burda sanat, dürüstçe işçilik isteyen bir araç olmuş.. Biçim, elbet öz'ün kılığı; zorlamaksızın, getirip kulağımıza-gözümüze dayıyorsun gerçeğin ta kendisini! Dizelerin; havadaki binbir imgeyi, düşünceleri, duyguları dörtnala uçuşturan birer fırtına sanki!

Yine güldün;

- Oysa ben.. dedin; *kendi yağmurumda/ bir başka ıpıslağım...*

Yazımı, "Alnından öperim Hasan Hüseyin!" seslenişiyle bitirmiştim. Bekletirsem yazıyı didikleyecektim; ve belki, hevesim kaçacaktı. Onu senden habersiz, Yeni Ufuklar Dergisine postaladım.

Kendi kendime diyordum ki: Ben Hasan Hüseyin'i okurken, kafamın içinde hep, uğultuyla bir yerlere doğru akan kalabalıkları görüyorum.. ve onun şiirlerini hep, marş halinde düşünüyorum! Halk, hangi türkünün kendi adına yakıldığını anlayacak mı bir gün? Yazılıp söylenenler, ekmeğe katık oluyor mu, yaşamı etkiliyor mu, biryerlerimizi dürtüyor-acıtıyor mu? Halk, sanıyorum önce buna bakıyor! Düzeni zorlayıp

daha ileri itenin ne olduğunu, somut olarak görmesi gerek. Toplumun önünde gidenlerin bir bölüğü sanatçılar.. Tarihin hiçbir evresi sanatçısız kapanmış değil...

Yüreğimi oynatan bir noktadan haykırıyorsun Hasan Hüseyin; bir 'düzey' sin benim için; uzun soluk isteyen bir koşuya zorluyorsun beni!

Gündüzleri, artık mektup yazmadığım için, bol bol kitap okuyor; fırsatlar yaratıp, odanda senin kitap raflarını karıştırıyordum. Görüyordum ki bu kitaplar, benim o güne değin okuduğum, okumaktan büyük bir mutluluk ve ayrıcalık duyumu aldığım kitaplardan bir hayli değişikti..

Dışarda kar yağıyordu. Şubat karı.

Bir gün Baylan Kız dedi ki bana:

- Ağabeyim ağlardı.. İnlerdi sana yazarken!

Sordum:

- Söyleyebilir misin, neydi kederi, neden o denli mutsuz oluyordu?

Benim anlayışsızlığıma, belki de öfkelendi gençkız;

Hayır! dedi; çok mutlu o şimdi.. Hiç böyle mutlu olmamıştı.. Düşün ki, kırkına yaklaştı o!

Korkuyorum Baylan.. diye fısıldadım; sevi'nin bu yeğinliği korkutuyor beni! Bir gün, ona denk biri olamazsam, aynı yeğinlikle geri dönmesinden korkuyorum...

Yaşar Kemal, Akis'e gelmiş. Birlikte Parti'ye gitmişsiniz. Boş bir zarfa yazmış, iri yazılarla yazmış Yaşar Kemal: "Artık Azime'siz kabul etmiyoruz seni!"

Sen de, başka bir zarfa, şunu yazmışsın: "Parti marti umurumdaydı sanki!"

Bir akşam da, Remzi İnanç geldi eve. Sen sobaya kömür dolduruyordun. Şaştı Remzi;

Evcilleşmişsin! dedi, sana.

Gülümsedin ve dedin ki:

Kendi ellerimizle kuracağımız yuvayı biz, insanlığın yüreğini ısıtacak yapıtları yaratmak uğruna, en namuslu bir ortam olsun diye istiyoruz!

Uzun uzun oturdu aramızda Remzi. Hoş bir akşam geçirdik; içtenlikli ve sonuna dek gerginliksiz.. Evine giderken, başını salladı dostumuz kapıda;

- Ben de evlenmeliyim!

Dedi.

Sen bir kahkaha attın; uçuyormuş gibi açtın kanatlarını:

- Siparişle olmuyor Azizim, dedin, önce âşık olmalısın!

Atanmam yapılmadı. Ben gülüyordum.

- Ödleri koptu, dedin bir akşam; komünist bir ozanın sevgilisini açıktan merkeze almak için yürek ister!

İstifa konusundaysa.. kandıramadın beni.

18 Şubatta okullar açıldı. Ufuk'la döndük. Afyon'da Ömer'le buluşup bir saat birlikte, İstanbul'dan gelip Isparta'ya geçecek treni bekledik, söyleştik. Barış'ı göndermemiş babamgil. Ömer döndü, biz Uşak'a yollandık.

Bir korkusuzluk gelmişti üzerime. Çocuklar, 'velâyet' imdeydi. Vali Musa Eran, nedense koruyordu beni, mektuplarımın tek satırına dokundurtmamıştı..

Baharın ucu görünürde yoktu henüz. Ufuk, olgun bir arkadaş gibiydi yanımda. Barış'tan sık sık'mektup' alıyordum: İkibuçuk yaşını doldurmuştu kızım; içlerini sayısız gözün doldurduğu kocaman yuvarlaklar yolluyordu bana. Annem diyormuş ki: Keşke Azu, bana verse bu kızı!

Ufuk; çok ağladı Ankara'dan sonra. Ayrılıklar birleşmiş, gözyaşları biçiminde dışavurmuştu. O seni çok sevecek Hasan Hüseyin, Barış da çok sevecek seni...

Ankara'dayken, sık sık soruyordum Baylan'a: Bugün günlerden ne?

Demek, günleri karıştırıyormuşum senin yanındayken!

Şimdi, yine her gün, o günün sabahında öğlesinde akşamında, saatleri de belirtmeyi unutmadan, mektup yazıyorum sana...

Kardeşingil erken yatıyorlardı. Biz, dönüp dolaşıp, salonda o tek sedire düşüyorduk seninle. Gecenin 2'si 3'ü oluyordu, ayrılmak istemiyorduk ordan, yarıda kesmek istemiyorduk söyleşimizi; kalksak, varıp yatağımıza girecektik, sarılıp uyuyacaktık; ama.. o sıcak salonda, bilmem ki daha mı çok yaşıyorduk birlikteliğimizi?

- Geceyi böyle, ışığın altında uzatırım ben! diyordun.

Güzelliğini.. incelikli devinimlerini, sesini, gözlerini.. şimdi daha canlı duyumsuyorum senin. Nasıl yetsindi ki onbeş gün!

17 Şubat'tan beri nasılsın, bilmek istiyorum.

Telefonda, ben de sen de çok iyiydik. Ama Ufuk, heyecanlandı, konuşamadı, ağlayıverdi.. Eve geldik. Gönül de bizimle geldi. Gönül, Rıfat Ilgaz'ın kızı. Biz lâflarken; Ufuk, yere oturdu, dörtbuçuk yaşının ilk mektubunu yazdı sana. Gelir gelmez, Barış'a küçük bir fil yolladığımız haberini verdi. "Ufuk yaptı bu imzayı" diye yazdı; "hadi güle güle, Baba!". Sana, içinden geldiği gibi bir "Baba!" dedi. Harflerin çoğu ters..

Gönül; İstanbul dinlencesinde, 'Nerde O Eski Usturalar'ı benim için imzalatmış babasına.

- Bugün günlerden ne?

Günümüzü ekledi Ufuk, mektubuna.

Akşam ışıklarına, sonuna yaklaşan mevsimin ince karları hızlı hızlı yağarken, biz Ufuk'la, postaneye koştuk. Ne olursun, soğuk sularla yıkanma.. diye yazdım ben de sana. Daha bahara çok var! dedim. Ağlasun'u aradım; onlara değil de, An-

kara'ya gittiğim için özür diledim. Dinlendinse sorun yok.. dedi babam. Kızımla da konuştum. Güçlü, canlı, istekli bir sesle sık sık, Anneciğim! dedi Barış. Telin iki ucunda olduğumuzun bilincindeydi.. Babam, tuhaf bir gururla, senin yaşantımdaki varlığını bilmezmiş gibi davranıyordu hâlâ. Oysa, senin kendisine yazdığın mektupla doyunç bulduğundan hiç kuşkum yoktu...

Isınmış, sevinmiş, dinginleşmiş olarak eve döndük.

Ufuk hemen yer minderine uzandı. Dün akşam radyo, Hazar'ın kuzeydoğusundan bir haber vermişti; konuşmacı, ilk kez kullanılan bir pamuk toplama makinesini anlatmıştı. Ufuk suluboyayla, şimdi o makinenin düşsel resmini yapıyor. Ben, senin hafta başından bu yana gelen mektuplarını sıraya koydum, onları okuyacağım yeniden. Ha, akşama doğru, boşanma kararının yazılı belgesini almaya gittim mahkemeye. Yargıç Süruri Beyin başı kalabalıktı. Kapıdan şöyle bir baktım. Yüz kadar köylü doldurmuştu salonu. Sordum birine; 'Köylü Dâvası'ymış; sulanabilen en güzel toprakların orta yerinden, geçirivermiş ilgililer, İzmir Nato yolunu! Benim bildiğim, kaç yıldır sürüyordu yol yapımı; köylülerin topraklarına, dönümüne ilkin bin lira değer biçilmiş; sonra, size 250'şer lira yeter.. demişler! Yeter yani; köylü n'aapacak toprağı, n'aapacak parayı!

Ne yalan söyleyeyim, gözlerimle izledim, içeri girerken heyecanlı, çıkarken şaşkındı insancıklar..

- Öz malımızla ereziliz!

Dedikleri, yalnızca buydu.

Mektubunda, Kızılay'da gördüğün kimi kadınları anlatmışsın: *Mal bunlar..*" diyorsun; " *Gidinin burjuva yosmaları*"!

Bak, bugün tekliyorum üzüntüden; pek bir şey anlatamayacağım. Gündüzün gördüğüm toprak köylüleri arasında, topraktan ayırdımsız bir de 'kadın' vardı. Bir şeyler anlattı;

dinledim, dinleyemedim: 28 yıldır evliymiş. Babası onu, 12 yaşındayken, sağır ve dilsiz bir adama vermiş. 28 yıldır aynı yastıktalarmış. O sağır ve dilsiz adam, 28 yıldır efendisiymiş bu kadının. Senin burjuva yosmaları birer *"mal"* da, bu benim anlattığım, neyin nesi? Bir de 'orta' dan alalım: Geçende, bizim astronomi hocası bayan, oğlunun paltosunun tam görünecek yerine, patlak bir mavi - boncuk takmış. Kuzum , bu ne? Boynunu büktü: Bizim Efendi, böyle şeylere önem verir de.. Bizim Efendi dediği, lisenin cebircisi!

Ah Hasan Hüseyin; demokrasinin bir ilkesi de, kadın - erkek eşitliğiydi değil mi? Biz galiba, kendi duyunçlarımızı 'kurtarmak' için çırpınıyoruz! Ve onlar, büyük çoğunluk yani, kadın erkek eşitliğine inanmıyorlar. Tıpkı senin *"burjuva yosmaları"* gibi: Allah, onları öyle yaratmış, bizleri de böyle!

En çok dinlediğim lâf budur, halk arasında.

Demek Sosyal Adalet için bir yer kiralandı Ankara'da! Ne iyi!

Evet... Belgem tamam: " Azime Karabulut.. Ceza almayarak, koca evinden baba evine dönmüştür..."!

Sen, bütün bu, bana ilişkin biçimsel pürüzleri düşüne düşüne, evinin salonunda volta attığını yazmışsın. Üzüldüm doğrusu! İşte, 'gerekli süre' geçti ve 'karar' kesinleşti.

Mektubunda yazdığın, kendisiyle ilgili bölümü okudum Ufuk'a. Eğildi, öpücükler kondurdu o satırlara. Sonra, o sıra yaptığı resme döndü. Onu sana göndereceğiz.

Mektubumda dedim ki: Şubat birlikteliğimiz, bambaşka bir kadın oluşturdu bende. Saat saat, öyle keyifliyim ki; sınıfa gerçekten aç gelmiş çocukları bile canlı tutabiliyorum ders boyunca...

Ah, onbeş günün anıları!

Edip edemeyip, gelip oturuyordum, o senin biricik koltuğunun kıyısına; koyuyordum ayaklarımı kucağına: Hadi yaz! Ara veriyordun, yazdığın neyse; soruyordun:

- Güvercin ayakları mı bunlar?

Pazar günü telgraf çekemediğin için hayıflanmışsın. Pazarların acı acı uzadığı günleri atlattık artık Sevgilim. Şimdi çok iyiyim ben. Bil ki bundan böyle, büyük çarpıntılarımın kaynağı, öznel kaygılarım değil, senin günbegün yaratıların olacak... Düşünsene, ne güzel! Benim Yeni Ufuklar'a yolladığım o yazı üzerine çekinti duymuşsun: Azime'yi sevmiyor Hasan Hüseyin; Azime'nin aşkını, hayranlığını, kendisine tapınışını seviyor.. diye düşünmelerinden korkmuşsun. Ne çıkar? Ben senin bir tek şiirine bile, tüm ömrümü veririm; bir tek tırnağına da, dünyayı değişmem! Sen bana 'Kadınım!' dediğin gün, baştan sona uyandım ben. Ve dünya, duysun bunu olur mu? Seviyorum seni ben; sanatın, inancın, etin kemiğin.. başka başka şeyler değil ki!

'Übü'yü okumuşsun önceki gece." *Şöyle, hızlı birşeyler olsun dedim..."* diyorsun. Kimi gün ben de öyle olurum. Hızlı birşeyler.. Bak, gece gördüğüm düşü anlatayım: Çoluk çocuk Ankara'daydık, evimiz diyorsun ya, işte orda. Hepimiz bir odadaydık, sabah olmalı. Ansızın Baylan girdi içeri; geç kalıyorsunuz, dedi, kahvaltı hazır.. Baktım, büyük bir aynanın içinde, kocaman bir güneş, bir de sen, yanyanaydınız! Bir an, gözlerim kamaştı, kapadım, bir daha açtım, hâlâ orda, sen ve güneş, yanyanaydınız...

Hızlı bir şey, bir düş işte.

Evet, özlüyoruz!

Masallardakinden ayrımı şu ki, istenç, bizim istencimiz..

Bak, çok önemli bir şey diyeceğim sana: Karısının yanında kardeşini azarlama; sonra, karısı da hor görür onu! Senin yanında kalıyorlar diye ezemezsin kardeşini. Zaten karısı, bu hayat da hayat mı.. deyip duruyor yüksek sesle; ve bu sözler, hiçbir karşılık vermese de, mutlaka canevinden vuruyordur Kadir'i. Kendi haline bırakırsan, kardeşin belki silkinebilir, kurtulur.. Belki de, işi neresinden kavrayacağını bilmiyordur? Yarın, bir de umutsuzluk yapışmasın yakasına..

Büyük ağabeysin; sanırım Hanefi, uzak kalmış evden, ötekiler hep senin gölgende kalmış; sen her şeye başkaldırabilmişsin ama, onlar pısmışlar.. Baylan'ı da gönder artık Gürün'e; bahar geliyor, Gülşan Anaya bahçenizde hizmet, senin Ankara'da gömleklerini ütülemekten daha önemli olabilir.

Kısmetini de, Gürün'de bekler Baylan.

Haa, Mart, çok soğuk yapabilir. Kadir'leri evinde, biraz daha oyala; senin huyunu çoktan öğrenmişler, vara yoğa kızıp durmana alışmışlardır; alınganlık edip de, çıkıp gitmesinler. Minik Neşe, yaprak gibi bir şey; Fikriye'nin de, yapıca pek sağlam olduğunu sanmıyorum.. Yıkıldılar mı, yine senin üstüne kalırlar, üzülüp çırpınacak olan, yine sen olursun..

Görüyorsun, yedi aydır sevişiyoruz; ilk kez bir konuda uyarıyorum seni.. Bu uyarıların ardı gelir mi diye de korkma sakın!

Babam, azıcık daha direniyor, bilesin: Beş kuruşa postalanan ptt kartlarından her hafta doldurup yolluyor bana; ama, adımı yazmıyor, "lise edebiyat öğretmenlerinden.." diyor yalnızca. Herkes biliyor ki bu kartlar bana! Ön yüzüneyse, "Canım Evladım!" diye başlıyor sözlerine...

Ufuk'a, büyük harflerle, uzun bir yanıt verdin. Onun adına yazılmış ilk mektup bu! Terleyerek de olsa, bir seansta okudu mektubunu, heyecanlandı, övünç duydu, mutlu oldu.. Liseye vardığımızda, arkadaşlarıma anlatayım istedi bu olayı ama tuttu kendini; burada, henüz kimseye senden sözedemeyeceğimizi, kendiliğinden biliyor, Dün, müzik öğretmeni takılmış:

- Söyle bakalım, portakalın çekirdeklerini, içine, manav mı koyuyor?

Dudağını bükmüş Ufuk;

- Böyle soru olur mu, demiş, bu, doğanın yaptığıdır!

İşbilgisi öğretmeni de yüklenmiş:

- Pekiii Ufukcum, devenin yumurtası mı büyüktür, yoksa tavuğunki mi?

Gülmüş Ufuk;

- Bunlar soru değil! demiş.

Ufuk, Öğretmenler Odasında, kimseyi dinlemiyor; büyük bir atlası açıyor önüne; dünyanın kara, deniz, hava, demiryollarını, nehirlerini izliyor parmağıyla. Hem hızla ilerletiyor okumayı-yazmayı! Senin şiirlerinden, benim yüksek sesle okuduğum örneklerin canalıcı yerlerini belleyip yazıyor kitapların, dergilerin boş yerlerine: *dörtbuçukaltı bir fotoğraf bu senin vatandaşlığın/ yataklar çoğaltmaz kişiyi eşekliğin lüzumu yok!*

Uyandırılmış Toprak'ın bir yerine de şunu yazmış: *hiç böyle kıvılcımlı günler yaşamamıştık!*

Noktayı, virgülü, soru imini boşveriyor Ufuk; fakat ünlem'i, bir oyuncak gibi kullanıyor!

Dışarda gece. Uşak'tan geçen biricik tren, pek yakınımızda uzun uzun düdük çalıp gitti. Girdiği gecenin derinliğinde, nasıl bir hüzün yüküyle akıp gitmededir, ben bilirim. Yalnızım, erken uyudu Ufuk. Günboyu oynadığı oyunların yorgunluğu bu. Bense gecelerimi okumaya, sana mektup yazmaya ve radyo dinlemeye ayırıyorum. Evet; 'siera' marka, elektrikli bir radyomuz var dündenberi; eskiden kalma, güçlükle 'şarj' olan kocaman radyoyu, ana-oğul, attık çöplüğe!

Günlerimiz... Önümüz bahar; sana kavuşma mevsimi, bize doğru koşuyor..

Durup durup, çok sevdiğimi düşünmek için kaldırıyorum başımı. Bunu çok iyi algılamak istiyorum.. Daha birkaç ay önce, bana olanca ayrıntılarıyla aile nutukları çekenler ne diyorlardı: Herkes mutlu da, bir sen mi mutsuzsun! Hangimizin evinde, gerçek anlamıyla bir uyum ve anlaşma var sanıyorsun? Bu bir düzendir;. bir alışkanlık, dahası bir görevdir, sürdürür gideriz. Kurtuluş nerde?

Ama biz, seninle ben; evliliği, olageldiği gibi değil, hep özlenildiği gibi yaşayacağız. Ne diyorsun: *"... Dünya görüşü, doğası, geçtiği yollar ve geldiği yer.. birbirine bunca benzeşen bir çift daha, herhalde yoktur; varsa bile, buluşmamışlardır!"*

Çiftler var çevremde; sevişmişler! Ülküde birleşiyorlar, yaşantıda anlaşamıyorlar.. Yaşantıyı iyi kötü götürenlerse, evin dışında, ayrı ayrı yolların yolcuları! Hele kimileri de, ah çocuklar.. demiyorlar mı, olmasaydı.. demiyorlar mı.. Eh! Benim talihim, hem çocukların varoluşları, hem de onlardan ayrılmak zorunda kalmayışımdır.

Bana hep diyorsun ya: *"Sağlığını koru canım!"*

İki üç mektup önce şöyle demiştin: "... *Sizden ayrılınca, Ulus'a çıktım. Taa 49'lardan kalma, bol güneşli bir sokak, çocukmuşum gibi tuttu elimden; Orhan Veli'lerin uğrağı olan bir meyhaneydi önümdeki. Hiç düşünmedim, daldım kapısından. Rakı içtim.. Çok değildi; ama, öyle bir acıttı ki biryerlerimi.. Boğulacak gibi oldum..."*

Evet, rakı.. Tanımadığım bir içki. Önceleri hiç de çekmemişti ilgimi. Ama senin mektuplarında sık sık konu ediliyormuş, yeni çarptı dikkatime. Hani, Uzakdoğu'dan sözeden romanlarda-öykülerde çokça geçer: Afyonun, gizemli bir anlatılışı vardır... Afyon, çoğunca bu kitaplarda, bir zararlı, bir 'ağı' olmaktan çıkar da; nasıl diyeyim, örneğin felsefeye götüren, yahut yaşamın açıklamasına yardımcı olan, insanı düşlere daldıran, dünyayı buğulandıran.. ya da kişiye umursamazlık getiren bir özne kimliğine bürünür! Rakı da böyle, benim için; tanımayı merak etmeden, etkisini çözümlemeye kalkışmadan, salt seninle ilintili, sanki bir özellik gibi algılıyorum, sanırım çoktandır... Evet, şimdi soruyorum: Sen sahi ne buluyorsun rakıda; biz ordan ayrılınca, sana o rakıyı içirten, içince de biryerlerini ağrıtan o şey nedir?

Bak, sigara da öyle! Sana yakıştığını bile söyledim bir kez. Sen onu tüttürürken, 'tütün' olmaktan çıkıyor sanki; senin

elinde, dudağında, yine öyle, afyon çubuğu gibi bir gizeme bürünüyor; paket içinde, giderek başkalarının elindeyken olduğundan başka bir anlam kazanıyormuş gibi... Sana özgü bir kullanış sanki... Uçsuz, filtresiz, 'Bafra' sigara!

- Ben bu zıkkımı, demiştin, günde üç paket tüketiyorum; yetmiyor, elimle de sarıyorum!

Bir şey daha dememiş miydin:

- Senin yanındayken, tütünü de rakıyı da, olabildiğince azaltıyorum...

Bugünlerde konuğunmuş, Refik diye biri var; yakınıyorsun ondan. Kim bu Refik? Niye alıyor zamanını? Bir de dememiş misin: *"... Dostluk akıl işidir; bunun gibiler dost olamazlar. (...)"* Çizdiğin tabloya göre, ezik adamdan, eksiklik duygusuyla bitmiş adamdan dost çıkmaz. Dostluk kafa işi, yürek işi elbet; düzey sorunu da var adamın. Bu Refik gibiler, ya kapılara kul olurlar, bir türlü güven veremezler; ya da işte, Refik'in düştüğü duruma düşerler.. Refik, senin karşında da olamıyor, yanında da yürüyemiyor: *Refik gibiler, hiçbir yerde değiller; düşman olmaya güçleri yok.. dostluksa.. ne üzerine? Ömrüm boyunca böyleleriyle kapıştım durdum!."*

Ah canım benim! Düşün ki, yaşamış biri olarak, anlıyorum seni. Üstelik, erkek toplumda erkeksin sen; bir de beni düşün; kadın deyince yalnızca karıncalanan, kadına yüksekten bakabilmek için tutuşan bir kaba yapılanışın ortasında yol almaya çalışan bir kadınım ben! Ya aldırma, yürü yolunda; ya da, sil defterden Refik'leri. Dökülen dökülsün Hasan Hüseyin!

Öyle ve böyle.. Geçiyor günler. Yarın Mart başlayacak. Dışarda, yağmur mu desem, kar mı yoksa; dikine yağan, güçlü bir sulu sepken.. Oturmuşuz Ufuk'la alçacık sedire yanyana dizdize, ana-oğul; Ankara'dan Wagner, İstanbul'dan Beethoven dinliyoruz. Ve sanki sen, çok uzun bir yolun so-

nundasın; sana doğru ben, yürüyor, yürüyorum. En uçta kavuşacağız; ve oracıkta, çok hızlı, al bir buluta benzeyen bir trene atlayıp gideceğiz seninle, belki, adı umut olan yepyeni bir gezegene!

Bugün cumartesi. Şeker Fabrikasının sinemasına gittik Ufuk'la. Önce, sıcak, kalabalık, cıvıltılı bir otobüs yolculuğu, beş kilometre.. Sonra, kısacık bir haber filmi: Bu, İran'da toprak reformuyla ilgili halkoylamasını gösteren bir filmdi. Tepeden tırnağa çarşaflı, ya da batı-kılıklı kadınlar filan oy verdiler. Sonuç öğrenildiğinde, 'köylü'nün bir sevinişi vardı, amanallahım! Bir öyle ilkel, öyle acıklı sevinç gösterisi; ama ne içten! O zavallı oynayışlar; yarım, eksik, ağlar gibi kahkahalar, takla yahut takke atışlar.. Bizim de 1908'de, 23'te, 60'ta.. böyle sevinçlerimiz olmuş muydu?

Sonra, asıl filme geçildi. Yalınkat bir aşk filmiydi. İtalyan'dı, belki İspanyol? Kaptan mıydı, korsan mı? Morgan.. Korsandı sanırım. Bolca deniz vardı, denizci şarkıları, güneş filan..

Kim demiş, anılar, yalnızca yaşlılarındır diye?

Bak işte, dönüp dönüp, birlikte geçen eşsiz şubatımızı düşünüyorum. Çok eski bir şubattı; çok eskiden yaşamışız gibi geliyor bana.. Bir sabah, beni evde bırakıp gittiğin ilk sabahtı;

- Ne çok yanım varmış, dedin; hiç kullanılmamış!

Ateş gibi öptün, rüzgâr gibi çıkıp gittin. Pencereden baktım sana, ardına dönmedin.

Sen buydun işte. Aynı hızla gelirdin akşamları.

Dünkü mektubunda, *Çocuklar aklını almış senin!"* diye şaka etmişsin.

Ya seni nasıl seviyorum? Etimi acıtan, yüreğimi koskocaman ağrıtan, beynimi allak bullak eden bir aşkla sevmiyor muyum?

Çay koyarken elini yakmıştın, nasıl oldu?

Saatini yaptırabildin mi?

Şubatta İzmir Kongresine gitmedin, benimle kaldın.

Ardımdan yazdığın mektuplar, dayanılır gibi değildi: *"... Bir tren, çekip gitti. Bir ben, kalakaldım oracıkta. Gar döndü, döndü, döndü.. ölü bir karga gibi yapıştı yere. Sonra, bir sürü acayip kuş, gökyüzüne savruldu.. Günlerden pazartesiydi, aylardan şubat, yıl 1964! Hepsini biliyorum da, kalakalmıştım işte..."*

Evet. *"Merhaba Azime Karabulut. Ben, vatandaş Hüseyin..."*

Dediğin günden bu yana zamanı hesabetmişsin: Tam 207 gün geçmiş, şu kadar saat, dakika, saniye... Yoklamışsın yüreğini; sen günleri tek tek, saniyelerine dek beni severek geçirmişsin, bana yazarak; yokmuş ötesi: *Bir pençe dağ çamuru gibi al eline, yoğur, dilediğin biçimi ver bana! Bunu diyebilecek yerde bulunduğum için kıvanç duyuyorum bugün..."*

Avukat Yunus Koçak, Kongre'de senin bir sürü oy aldığını söylemiş. Gitseymişsin, fethedermişsin oradakileri, Genel Yönetim Kurulu'na kesinkes girermişsin...

Boşuna yer doldurmayayım, demişsin Koçak'a; nasıl olsa, görevlerimi yerine getiremeyeceğim.. demişsin.

-Aşıksın oğlum sen!

Demiş, sırtına vurmuş dostun.

Yirmi günden beri ilk kez Parti'ye gitmişsin ben ayrılınca. Ağırnaslı ve Kanbolat'la yemeğe çıkmış; uzun uzadıya, Kongre'yi değerlendirmişsiniz: Ciddi, oturmuş, olgun bir kongreymiş..

Dönüp gelmişsin eve. Ne yapabildik ki, demişsin kendi kendine; çılgınca sevişmekten başka! *".... Onbeş gün, onbeş dakika gibi gelip geçti. Yum gözünü, aç gözünü.. Bir de baktık, 17 Şubat pazartesi.. Ve bir tren, çekip gitti!"*

Çok kötü olmuşsun o gün. Kafayı çekmeye gitmeden önce Akis'e uğramışsın, kimsecikler yokmuş.. Caddeye çıkmışsın, yalnızlık duymuşsun, bir *"angıt yalnızlığı"* varmış üzerinde: *"... Bilirsin angıtı; angıt, bir acayip kuştur, göllerde, dağ sularında yaşar. Hep çift gezer angıtlar. Tek angıtın hali perişandır. Onun için, avcılar vurmazlar angıtı; vurunca, ikisini birden vurmak gerek..*

Angıta, tek kalmış angıta döndüm sen gidince!"

Yumdum gözümü, diyorsun, çoğaltan sıcaklığını aradım.. diyorsun.

Ah Hasan Hüseyin, neyi yaşıyoruz biz seninle?

Ah, çabucak geçse zaman; avucumda eze eze bitirsem sensiz geçecek günleri!"

Kooperatif Evleri'nin temeli atılmış. *Yani şimdi, milyonlarca mülksüzün, ne milyonu, milyarlarca evsiz barksızın yaşadığı şu yeryüzünde, bizim bir evimiz olacak, öyle mi? Bak işte, bulut gibiyim yine!..."*

İsmet Paşaya kurşun sıkılmış... *"Çok kritik günlerdeyiz. Kimi durumlarda, yarın şöyle olacak.. demeye olanak yok!"*

Üstüste iki sayı Akis çıkarmışsınız. Geceyi Dergi'de geçirmişsin. Şiir düşünmüşsün; yağmuru dinlemişsin, çalışmışsın, ıslık çalmışsın, gazete okumuşsun. Koltukta uyuyup uyanıp mektuplarıma bakıyormuşsun.

Sana yazdığım her sözü, verdiğim her haberi, *"diri, canlı. güneşli, kesin"* buluyorsun; böylece, bir ucundan tutup kaldırıyormuşum yaşamayı: *"... Ne kadar enerjik, ne kadar pırıl pırılsın Azime; bu domuz hayat, ancak bu kadar güzelleştirilebilir! Tapıyorum sana; senin gücüne, yaşamayı şarkılaştıran direncine tapıyorum! (...) Mutluyum Azime; geceleri düşlere sarılmama, sabahları yalnızlığa uyanmama karşın, ne kadar mutluyum, bilemezsin!"*

Ek-sayı 50 bin basılmış. Sabah 6'da bitmiş işin. Oturmuş, caddenin uyanmasını beklemişsin: *"... Yağmur sesi, çamur sesi, motor gürültüsü, gazeteci çocuklar ve simitçiler.. Ankara hep böyle uyanır zaten.."*

Sonra Parti'ye geçmişsin: *Nasıldım biliyor musun? Bildiğin gibi! Dimdik, güçlü, umursamaz.. Yüzümü yağmura kaldırdım ve yürüdüm!*

İşte, ben öyle yürürken, gökyüzü kara çevirdi. İnce ince tozutuyor, değirmen gibi! Ben seni çok seviyorum Azime! Ben çok mutluyum Azime! Dünyalar benim Azime, duyuyor musun! Bir küme arı var içimde, vızıldayıp duruyor; bir küme serçe var içimde, cıvıldayıp duruyor..."

Yağmur altındaydın, kimseyi gördüğün yoktu: *"... O kitaplar dolusu, biraz akşam, biraz sabah, biraz temmuz, biraz öfke gözlerin çıkıyor karşıma; ellerini, o arılar gibi çalışkan ellerini tutup öpüyorum kalabalıkta.. Temmuzum! diyorum sana. Ve dünya, düşünebiliyor musun Azime, bütün dünya, alabildiğine renkli, uzanıp gidiyor ayaklarımın altında..."*

İşini bıraktığın an, sevdiğin sevmediğin ne varsa, hepsinden soyunuyorsun; kimbilir, belki de onbinlerce yıllık özvarlığınla kalıyorsun birbaşına?

Ve meyhane.. *"Masalarda yine Orhan Veli'ler, sessizce bölüşüyorlardı günlerini... Sonrası önemli değil!*

(...)

Sinirli bir Yönetim Kurulu toplantısı yaptık. Oluyor kimi zaman böyle.. Oturmaya çalışan bir partide böyle sallanmalar olur. Kocaman bir bebektir bizim partimiz!

(...) İlerde karşılaştıralım mektuplarımızı; göreceksin, aynı anlarda aynı sıkıntıları duyuyoruz, aynı duygularla dolup taşıyoruz biz!

Şu günlerde şiir çalışacağım, söz! Başladım bile. Belki, 'Azime'li Yaşamak' diye bir şey çıkar ortaya. Ne koparabilirsem günlerimden.. Hani, granite varmak için toprak katını eşelemek gerek ya, işte öyle.. Kafam dolu dolu şiir; gel gör ki, toprak katı var üzerimde..

(...)

Hayır, çalışamadım! Gazeteyi bitirdim, derginin bir bölük yazısına baktım. Taşradan biri geldi yanıma; bir saat, iki saat.. Çay içtik, pide getirttik, vakit ilerledi, kalkmaz! Oğlandan kurtulmanın mümkünü yok. Biraz kaş yıktın mı, biz sizleri görmek için taa nerelerden geldik de.. diye başlarlar siteme. Çoktur böyleleri; ziyarete gelirler ama, taşralı kafasını da birlikte getirirler. Zaman kavramı oluşmamıştır bunlarda.. Bıraksın yakamı istedim, yapıştıkça yapıştı oğlan. Partiye gitmem gerek.. Ben de geleyim! Eve gitmeliyim.. Eee-ee, hadi evde lâflayalım! Bir dostu görecektim.. İyi ya, birlikte görürüz! Hani, eşekle aslan öyküsünde olduğu gibi, konu zırlaya zırlaya geliyor üstüme. Şu oğlanı bal gibi bir 'Akbaba' tipi yapayım da görsün!

- Yemeği birlikte yiyelim?

Dedi.

- Olur!

Oturduk Sevgilim, Ulus'ta bir lokantaya. Biraz da alalım.. dedi; almak, içki içmektir argoda. Ona da peki dedim. Fakat volan bir kez dönmeye başladı mı, tut tutabilirsen! Saat 20 oldu, kopamadım, 21 oldu, kopamadım... 22'de caddedeyiz; adım başına araba çevirecek olur, Mehmed Kemal'e gidelim, falancaya gidelim.. Çok sinirli geldim eve. Oysa, dün Kemal

Sülker gelmişti İstanbul'dan, bugün onunla buluşacaktım, çıktı gitti aklımdan!. İşte, al bakalım! Biri kalkar da, mizah öykülerinin konularını nerden buluyorsun? derse, gülmez misin? Büyük kentin uzağında bitmiş, ezilmiş birtakım adamlar, büyük kenti bir şey sanırlar.. Ne yalanlar kıvırmışımdır çoğu zaman, böylelerinden kurtulmak için!

(...)

Bir gece, yine böyle bir şeye sinirlenerek, saatımı kırmıştım da, onarımcıya vermiştim ya; erken çıkıp onu alacağım. Bak, yine korkunç özledim.. Az sonra mektubunu alacağım, biliyorum..."

Sürekli olarak gergin kalabilir mi sinirlerin! Ertesi gün gelen mektubunda çok iyiydin. Anlatmışsın: *"... Başım yine kalabalıktı. Bir de domuzluğum tutmuştu ki, şakalaşmadığım, makaraya almadığım kimse kalmadı. Kimi gülüyordu; kimi de, kabasına çimdik yemiş gibi hopluyordu, ben taşı gediğine koydukça.. Çok neşeliydik. İnsan, bir yerde olup bitenleri umursamaz oluyor artık. 27 Mayıs'ta pek heyecanlanmıştım. Sonra söndü bu heyecanım. 22 Şubat, 21 Mayıs.. mitingler, yürüyüşler, protestolar, suikastler, seçim, koalisyon.. uyuttu heyecanımı hepten. Öyle sanıyorum ki, şu anda sokakta bomba patlasa, kılım kıpırdamayacak! Çamurun sıvanması gibi bir şey.. Savaşta da böyle olurmuş; ilk günlerin çarpıntısı zamanla söner gidermiş; kurşun mu? Peh! Bombardıman mı? Çekirge! Ama, ben kendimi bilirim, büyük bir gerginlik gelebilir yine! Ve olaylar da, sanırım ona doğru gidiyor...*

Ufuk yine yazmış bana. Ufucum benim! Kimbilir neler duyumsuyordur, bunları yazarken bana! Çocukların dünyaları çıldırtır beni, Azime. Bilir misin baharda, bir taşın çevresinde kaynaşan kırmızböceklerine bayılırım ben, tırtıllara bayılırım, arıları öpesim gelir! Kuşları severken öldürmüşümdür.. Neden güldün? Oh, o tatlı yumuşaklık! Sıcak ve tatlı! Ağdan dökülen balıkları avuç avuç öpmüşümdür.. Geceleri, ninemin koynunda, dambaşında yatarken, bulutlardan korkmuş,

ağlamışımdır.. Barış kadardım herhal? Hiç unutamam, korkmuşumdur geceleri bulutlardan; o lök lök, o kara kara, kıvrıla döne çekip giden yuvarlak bulutlar, evet, ağlatmıştır beni. Bazan tohum gibi, çekirdek gibi yarılacak olmuştur göğsüm. Esrar içenler, resimleri üç-boyutlu görürler; bende bu, doğuştan vardı: Üzerime üzerime gelir biçimler benim! Niye ansıdım bunları? Ufuk bana yazmıştı da ondan! Ah ne renkli, ne soylu dünyadır onunki şimdi! Yiğit, temiz, gururlu bir dünyadır o... Evet, çocukları, kendi dünyalarında görmek güzel şeydir. Yaşamak, ah yaşamak!..."

Babama da, bir daha yazmışsın: " *Bu bir, tencere-kapak hikâyesi; bulduk biz birbirimizi; hiçbir kötülük yok bunda..."* demişsin. Sonra, vazgeçmişsin bu sözden; *"... Azime'yle ben, aynı kökten sürmüş iki sürgün gibiyiz..." demişsin.*

Ufuk'la çarşıda kabak tatlısı yediğimizi yazmışım sana. Gülmüşsün: *".. Zavallı kabak, şekerle cevizin arasında nimetten sayıyor kendini! Ama ben, kabağın çiçek açışını, çiçek açtığı mevsimi severim. Kabakçiçeğinde, korkunç bir rahatlık, umursamazlık, yahut sâflık, aptallık, çocukluk.. vardır, şehvet vardır belki de.. O kaba tomurcuk, flâş gibi patlayıverir bir sabah. Ve arkasında, koskocaman bir nesne yattığını o çiçeğin, sezinler gibi olur insan, öyle değil mi? Ohh, o ne yunmuş arınmış mevsimdir öyle! Bütün silahları birden, boşaltmak isterim gökyüzüne!*

Yine bir sürü gevezelik değil mi? Bazan düşünürüm; acaba, derim, yapıt dediğimiz, konuşamadıklarımızın ak kâğıda geçiriliş mi?

(...)

Günaydınlar olsun Sevgilim! Çayımı içtim, çıkıyorum. Baylan Kız, sobanın önünde, kırmızı kırmızı gülümsüyor bana. Hadi, gökyüzüne kadar öpüyorum seni. Tüy gibi hafif, kurşun gibi ağırım yine.. Mektubun gelecek mi, sevinecek miyim? (...)"

Geç yatmışsın, geç uyumuşsun, erken uyanmışsın. Uyanınca, ilk dediğin şu olmuş:

- Çok zor geçecek şu domuz Mart!

"...Ohh, iyice yoğur bu hamuru Azime; kabar kabar olsun ekmeğimiz!"

Mektuplarım yetmiyor kimi günler. Sık sık da telefon bekliyorsun benden. Sonra da, başlıyorsun telefonda ardarda sorular sormaya:

- Günlerin uzadığını görüyor musun? İncecik bir arı gibi misin yine? Kuşlar gibi misin yine? Çiçekler gibi misin? Yaz yağmurları gibi misin? Çocuk bahçeleri gibi misin? Akarsular gibi misin?...

Her soruna, kocaman bir 'evet' dememi bekliyorsun. Kendimi tutamayıp güldüm mü, çılgına dönüyorsun. Cıvıl cıvıl olmamı bekliyorsun her an, küllenmiş ateşin açılıp parlaması gibi olayım istiyorsun!

Bahar yağmurları erken başlamış Ankara'da.

Yağmur altındaymış insanlar.

- Güzel bir yağmur geliyor üstümüze!

Dedin, az önceki telefonda. Birkaç otobüs değiştirip gezmişsin Ankara'nın semtlerini:

- Aklıma esen yere gittim.. Yapayalnız.. N'apayım ben Ankara'yı?

Sonra eve gelmişsin. Oturmuşsun makinenin başına: *"... Vur allah vur! Kimi zaman böyle yaparım ben; boşalmak için! Aklıma ne gelirse yazarım. Birden bir'uç' değer elime sanki.. iyi gelir sonu. Uzun süre yazmadığım zamanlar, güzel bir alıştırma oluyor böylesi... Ama elyazısıyla yalnız sana yazabiliyorum.*

(....)

Ankara Sanat Topluluğu, Ölü Canlar'ı oynuyor. Gitmedim. Her şey öyle uzak duruyor ki benden.. Tozlu, silik, ölü.. Bal-

zac'ın çizdiği yerler gibi, uzak ve ölü.. Çocukluğumda, iki kıyısı arasında korkular geçirdiğim sular, yıllar sonra çeşme ayağı gibi geldi bana. O kocaman sokaklar, patikadan ayrımsızdı.. Yıllar öncesi tırmandığım duvarlar, yıllar sonra basamak göründü gözüme.. Koca koca adamlar, mutfak faresi.... Demek, zamanla birşeyler oluyor insana. Şu yedi sekiz aydır çok şey eskidi, öldü.. Kendimi tanıyamıyorum, bulamıyorum oralarda. Aşk, bir ihtilâldir, mutlaka! Yoksa, ihtilâl mi, aşktır?

Dün gece, dolapta unuttuğun kazağı sıktım göğsümde..

Gecenin 3'ü. Uyuyamıyorum. Şimdi n'aapıyorsun sen?

Engellenemez bir merak içindeyim! (...)"

Ufuk'un güvenceye gereksemesi var:

- Bu bizim mektuplarımız, diyor, sonsuz-tükenmez, değil mi anneciğim?

Evet Ufucuğum! Çok yaşayalım, sonuna kadar yaşayalım.. Ki en güzel mektupları yazabilelim birbirimize...

- Ne demek 'sonuna kadar'?

- Yani.. Güneş ne kadar yaşarsa, o kadar!

Ulus ptt'den bir kızcağız, beni sormuş sana:

- Azime Hanım, demiş, Uşak'ta ne yapıyor?

"Gururla" yanıtlamışsın:

- Orada öğretmendir o!

Ah Sevgilim; Ulus ptt de biliyor, Uşak ptt de biliyor bizi! Zarf içinde, zarf dışında; aylardır, ateşin sözler uçuşuyor havada; nerdeyse yedi aydır, ısrarla, tutkuyla.. Biliyorlar elbette; bildikleri asıl önemli şey, aşkın dokunulmazlığıdır!

mektuplara el sürmeyin!...

Hem.. Onların bilinçaltlarında aşk; bir ninni, bir masal, bir uzak yolculuk gibi, bozulmamış ve yaşanmamış haliyle, sürdürmektedir büyüsünü, kimbilir?

Uşak çevrem de, bana karşı nerdeyse değişti zamanla; tıpkı, ben oyunu bozmadan önceki gibi, giderek daha da iyiler.. Nerdeyse, üzerime titrer oldular.. Koruyorlar; resmen koruyor insanlar beni! Direndiler, kurulu düzenin bozulmaması için ellerinden geleni yaptılar; şimdi, benimle savaşımı yitirmiş insanların boyuneğişiyle, benden yanalar!

Evet.. 64 Martını da ayrı geçiyoruz. Çok baharlarımız olacak ama! Çok güneşler, çok maviler öpeceğiz birlikte; ağlamıyorum, hayata inanıyorum!

Hayır, martı geçiremedik, bir şeyi bahane edip, atlayıp gittik Ankara'ya! Uzun tren yolculuklarında Ufuk'la, daha bir kaynaşmış oluyoruz birbirimize. Az kaldık senin yanında; gelip gidişlerim doğallaşsın.. istedim belki; döndük, Ağlasun'a vardık, annemi ve Barış'ı alıp Uşak'a geçtik. Hızlı ve yorucu bir hafta oldu. Bir gece kaldık Ağlasun'da. Ah o kadınlar; Azime'ye, Azu'ya, bizim Ildız'a n'olmuş.. diyen çaldı kapıyı. Yüzümü güleç görende, geri gittiler elbet. Ertesi gün, Belediyenin tangur tungur arabasıyla yola çıktık. Bahar gelmişti oralara. Ama dağlar, kıyıdaki Toroslara arkadan bakan sıralar çepeçevre kar beyazı, kar mavisiydi! Benim yazları öpe öpe içtiğim, dipleri ak-alaca çakıllı kar sularını geçip, indik yamaçlardan aşağı. Kamyon burnundan koşuyor, Burdur Ovasının ıssız şosesinde kar serpeliyordu yüzlerimize. Kamyondan indik, kara trene attık kendimizi. Annem hemen uyudu. Sen, zaman geçsin diye uyuyormuşsun; annem de düşünmemek için sığınıyor uykuya! Barış, hep kucağımda kalmak istiyordu..

- Anneanneciğim, demiş bir gün; en iyisi, 'anne' diyeyim sana ben!

Burdur- Uşak arasında iki aktarma.. Üstelik her yer karanlık ve İskenderun'a asker 'sevkiyat'ı var! Herbiri 20 yaşında, birtakım coşkulu gövdeler.. Vagonların içine dışına, garın taş zeminine, duvarlara yazılmış : Anavatandan yavruvatana!

Kış geri geldi Uşak'a.

Bu kış, başka kışlardan daha mı uzun olacak ne? Orasından burasından bölüp çırpıp durduğumuz halde, bitiremedik bir türlü! Ufacık odada, iki çocuk, annem ve ben, küçük sobanın çevresinde geçireceğiz bu sayılı günleri.. Şu anda, annem yerde namaz kılıyor; çocuklar, sessizce oynuyorlar. Annemin tesbihi Barış'ın elinde. Annem soruyor:

- Aferin Kızım, Allah.. Allah.. mı diyorsun?

Barış'ta yanıt hazır:

- Hayıy, Anneanne; yaynızca inceyiyom!

Radyoda, senin *"en büyük ruh!"* dediğin Beethoven'in 'Adelaid'i var; bir bariton, şimdi sahnede...

Mektup ulaştıramadığımız sabah saatlerinde; uzun, güzel, tatlı telgraflarla avutur olduk birbirimizi.

Refet Özkan'dan mektup var bu sabah: Çok sevinmiş bize; " Yaşam yolunuz aydınlık olsun..." diyor.

Yeni bir fotoğrafın geldi. Anneme gösterdim; gümüş saçlı oğlum benim! dedi, öptü resmini.

- Alışırsak.. doyarsak birbirimize.. ikimiz için de ölüm demektir!

Bir gece, böyle demiştin yatakta.

Ben susmuştum.

Alışmak.. Hiç bilmediğim bir şey.

Ya ayrılırken?

- Etimden et koparsalar, bu kadar acı duymazdım!

Dedin.

Aldım, annemle çocukları, kent hamamına götürdüm.

Geride, hoş bir karnaval müziğiyle, açık bıraktım radyoyu.

O gün bugündür, hiç kapatmam radyoyu; o, kendi kendine ayarlar saatleri!

Hamamda; tepedeki yuvarlak pencerecikleri sordu Ufuk. Ben sıkıntılıydım. Ufacık kurnalı hücrede, biz dört kişi ve tavana dek buhar..

- Kafam çok meşgul Ufuk!

Benim minik adamım;

- Çok meşgul olmadığı zaman var mı?

Demesin mi!

Buharların içinden seslendi annem:

- Haklı çocuk!

Sana pazar günü, sabahtan akşama 'Brahms' dinlediğimi yazmışım; *".... Bir şiirimde aynen kullanacağım bunu; uygun duygusallığı kolluyorum!"* diyorsun mektubunda.

On gün geçmeden özlediğimi düşünüyordum yolda giderken. Lisenin kapısında, bir ufak erik ağacı vardır. Geçmiş baharlarda erkenden gelir, ince biçimli gövdesine yaslanırdım onun. Zil çalıncaya dek güneşle oyalanırdım. Tek tek geçerdi öğrencilerim, erik ağacıyla benim önümden. Karda kışta, çoktandır selamlamamışım onu. Ana kapıdan dalgın girerken bahçeye, birden gözüme çarptı; kabarmış erik ağacı, yeşerir gibi olmuş.. Az sonra çiçeğe duracağı nasıl da belli! Anımsadım; dut ağaçlarına sonbaharın indiğini yazmıştım sana aylar önce; ilk doğa tablolarımdı o mektuplar.. Uuuu, ne kadar gerilerde kaldı o sonbahar, kaç iklim geçti emekleyen o mektupların üzerinden? Adım adım yaklaşıyoruz Hasan Hüseyin, duyuyor musun, birbirimize?

Neydi o sonbahar, neydi o kızıllık?

Derin kuyuların dibi gibiydi çarpıntılarım..

Erikteki bellibelirsiz sevinci, herkesten önce algıladım bu sabah; gövdesine, dallarına usullacık yürüyen bahar, birdenbire açtı gözlerimi.. İç merdivende, kocaman bir çanta;

- Okulun postasını verdim Efendim, dedi postacım; şimdi size geliyordum, evinize..

Yuvalacık yüzünde, en geniş bir gülümseme, postacının.

Koridorlar, mor mor, kır menekşelerinin kokusuyla dolmuş. Ah bu çocuklar.. Her sabah, yakın köylerden, koşa koşa gelen öğrencilerim.. Bugün, kesin, aşk şiirleriyle başlayacağım dersime!

Ver Kardeşim, mektubumu.. dedim; yalnız, iki tane olması gerek, dün gelmedi de..

- Evet Hocam, iki tane.

Gözlerimle tarttım zarfların ağırlığını. Kaşla göz arasında gitmişti adamcağız. Koridorlar menekşe kokuyordu. Orta I öğrencisi olmalı, ufacık bir oğlan çocuğu, boyu kadar bir çiçek demeti uzattı.

- Bu sabah mı topladın bunları?

- Geçtiğimiz kırlar.. Öğretmenim...

Yaz Hasan Hüseyin, bütün bu morları yaz; az sonra leylak mevsimi de başlar, mor mor..

- Erkekçe seviyorum! demiştin bir gece; ozanca yaşıyor, insanca işliyor, tanrıca veriyorum...

Öğretmen odasındayım. Henüz kimse gelmedi. Zarfları açtım. İlkin şiirli olanı açmışım. Havaya sanki, bir yabanbademi kokusu yayıldı! Odada vardı da, şimdi mi ayrımsıyordum, yoksa elyazılı beyaz pelür kâğıtlardan mı yayıldı?

Kırmenekşeleri, uzun toplantı masasının ötek' ucunda kalmıştı.

Önce ilk şiiri okudum: Azime'li Temmuz Bildirisi II.

Bir an, şaşkın, kararsız, ellerim, dudaklarım titreyerek, öylece kaldım. Saygı, minnet ve coşku yükseldi yüreğimden.. Belki daha deli duygular! Varlığımın herbir hücresi ayrı ayrı, sanki ateşle doldurulmuş gibi, yanıyor ve sarsılıyordum. Sevmekten, özlemekten daha büyük ne olabilirse, anlatılmaz yoğunlukta bir duygu akışıyla sarhoş, bir titreyerek, bir yanarak, eve gittim.

Eve gittim ve yattım.

Neden sonra, uyumuş ve kendime gelmişim.

Şiirini soluk soluğa, bir kez daha okudum.

Annem, sızım sızım ağladı. Ağladı annem!

Ben ağlayamadım. Acıyordu gözlerim. Sana yazmak istedim. Dün gece yazdıklarımı eskimiş buldum. Fakat yaşamak, yepyeni, artık çok büyük! Koskoca Uşak İli; dağları köyleri, menekşeleri ve insanlarıyla.. Hayır, sığmıyorum! Anne, dedim, düşün; böyle bir şiire, benim varlığım nedence oldu! Sustu annem. Ben konuşuyordum:

Düşün anne; ufacık bir sevgiliden, yepyeni bir 'Azime' yarattı Hasan Hüseyin! Bu dizelerde sözcük sözcük büyüyen kadın; daha kendisini tanımadan tapıyordu ona!

Sabah, öğlen, akşam ve geceyarısından sonra, hep yazdım sana. Temmuz Bildirisi II için, tek satır edemedim. Gözümü yumsam, yürüyordu şiir. Dize dize, bölüm bölüm bütünüyle üzerime geliyordu. Bir ateş toptu belki; ovalarda, yaylalarda, ırmak kıyılarında yuvarlanıyor, dağları yukarı ağıyordu..

Dün geceki, uyku değil, hummaydı..

Hani bir gece, sımsıkı sarılmış, yatıyorduk. İkimiz, aynı anda uyandık. Ufuk'un üzerini örtüp geleyim diye kalktım. Çocuk da uyanıktı öteki odada. Sessizce yatıyordu. Ellerimi gözlerinin üstüne koydum, uyumasını bekledim. Neden sonra geldim yanına. Uyumamış, beklemişsin. Ayaklarımı aldın avuçlarına. Söylendin:

- Ben sana, üşü de gel mi dedim!

Dün gece, yine üşüdü ayaklarım. Gözlerim yanıyordu.

İkinci şiir, Koskoslu Piramit'ti: *güme gitti minnacık gözün/güme gitti insancığın / .../ kazandığı minnacık ekmek...*

Mizah öykülerinden bir bölüğü; Sosyal Adalet Yayınları'nın İlk kitabı olarak ve *Ööhhhööö!* adıyla çıkacakmış. Diyorsun ki: *Dün gece onu, sessiz sedasız, oyun oynar gibi hazırladım..."*

Evet, sabırsızlıkla bekleyeceğim. Çok da sevineceğim. Kavel'den sonra, ikinci kitabın olacak. Göreceksin, sonrası, ardıardına gelecek! Ne yazmıştın bir kezinde: *"... Esaslı sevinç, nazlı nazlı gelir!"*

Güneş yükseliyordu. Pazara gidecek miyiz, dedi Ufuk.

Bayılırım pazar neşesine, gürültüsüne, renklerine..

Gittik. Pazar Meydanının ortayerindeki salkımsöğüt, ince ince yeşermiş gözelerle gülüyordu. Derken, daha biz doyasıya dolaşmadan, güneşli - sık bir yağmur başlamasın mı! Ufuk, minicik gövdesiyle, altına altına sokuluyordu şemsiyenin. İki köklü, sevinçli, kırmızı bir mantar gibiydik çarşının oralarda! Ah bahar, Sevgilim, işte bahar!

Satınaldıklarımızı taşıdık içeri. Barış, tatlı tatlı sızlandı:

- Bana 'Kızım benim!' desene anne!

Annem mutfaktan seslendi:

- Mektubun çekmecede, az önce geldi..

Bir bardak portakal suyu içtim, çıktım sokağa. Mutlunun mutlusuydum. Mektup, koltuğumdaki kitabın arasında. Daldım yağmura. Bana diyorsun ki: *"Senin öğrencin olsaydım, n'aapardın?"*

Çok iyiyim Hasan Hüseyin! Özlemin ötesine çoktan geçmişim. Bir uzay aracına binmişiz seninle; tanrıların bile erişemeyeceği bir hızla, güneşe doğru gidiyoruz; bu parıltı, bu sevinç, bu göz kamaşması, bu aşk, ölçülür gibi değil!

Bu mutluluk, ölçülür gibi değil Hasan Hüseyin!

Her yağmur sonu, kırlara koşalım seninle, olur mu?

Ufuk, sabırsız, diken üstünde bir hali var; çok duyarlı; bu göçebe yaşantımızın sona ermesini istiyor Söylediklerinden, dışavurduklarından daha çok, içinden

yaşıyor durumu. Onunla uğraşamıyorum. Hele dersler, haftada 30 saate çıkalı, iyice uzaklaştım evden. Annem de bunalmış görünüyor. Kırların, tarlaların insanı o; hele bahar geldi mi, böyle sorumluluklar altında, mapusta gibi sayar kendini.. Havalar ısınsa, akşam üzerleri çayırlıklara doğru yürüteceğim üçünü de.. Barış, çok uyumlu bir çocuk; yatıştırmaya çalışıyor ağbisini, dört dönüyor çevresinde:

- Ufukçum, Ufukçum...

Akşam ekmeğimi, gazetemi aldım, eve geldim. (Arkadaşlar sık sık geliyorlar, kovuğumda ne yapıyorum, bakıyorlar yaşantıma!) Bulutlar dağılmış, rüzgâr üşütüyordu. Evi sıcak, çorbayı tüter bulmak.. Ah anneciğim! İçimde kabaran şeyin adı 'sensizlik' olmasa, avaz avaz bağırırdım:

- Yaşamak ne güzel! Heeyy, yaşamak ne güzel!

Aaa-aa! Nasıl her şey birden tersine döndü; Ufuk hasta! Kabakulak ve anjin. Ayrıca, difteriyi düşündü doktor, 'kültür' istedi. Değilmiş. Dün gece sabahladım. Kendi bedenimi dinler gibi dinledim yavrumun soluğunu. İki yandan da yüzü öyle şişti ki, ağzı, burun delikleri, gözü kaşı.. noktacıklar gibi kaldı. Çocukluğumuzda, biz altı kardeş, toptan kabakulak mı ne olmuştuk; yer yatağına hepimizi, enine yatırmışlardı... Annem anlattı: Küçükken, ateşim yükseldi mi, uyutmazmış beni; uykumda ölürüm.. diye korkarmış...

Gün ışırken, arsaya bakan penceremizden, ortadaki yapayalnız erik ağacını gördüm. Herhalde şafakta, gözle görülmez bir hızla, çiçek açmış bugün!

Radyo; İngiltere'de, nükleer denemelere karşı sokak gösterilerini veriyor Sevgilim..

Her gün, bir öncekinden daha uzun, daha sıcak, daha güzel yazıyorsun mektuplarını. Her gün, bir öncekinden daha çok sevdiğimizden mi: *Yaşamak cidden güzel, yaşamak ancak böyle güzel! Bu güzel yaşamağı bırakıp gitmekten daha zor ne olabilir? Bana, çok değişti yüzün.. diyor-*

lar. Rahatmış çizgilerim, mutluymuş, güvenliymiş:. Ben, senden önce, eşini arayan bir kurt gibi tedirgin ve öfkeliydim. Güvensizlik duyuyordum ayrıca.. Ama şimdi? Oturdu biçimler yerlerine!

Ah, ne çok sevdim seni, ne çok seviyorum, ne çok seveceğim! Yatırsınlar beni masaya, ikiye bölsünler organlarımı, bileyim ki sana lâzım, oh Azime, seve seve veririm! Ne sanıyorsun sen! Tek kusurum şu benim: Evlenmeye hazır değildim; evliliğin, daha doğrusu ikili düzenin gereklerini bilmiyordum. Kendimi buna daha önceden hazırlamış olsaydım, birtakım engelleri çabucak yıkmada yardımcı olabilirdim sana. Görüyorsun, sadece, durmadan büyüyen aşkımı yaşıyorum, o kadar! Şu nakil işinde bile pek romantik kaldım. Ama biz, hileli yollardan önce, namuslu aşkımıza verdik kendimizi. Doğal olan da buydu; engellerin yıkılması işini, aşkımızdan önceye alamazdık!

(...)

Baylan'ı Cavidan'a götürdüm yeniden. Kahve içtik. Fal mı dedin? İnanırım elbet! Çünkü hep, istediklerimi söyler Cavidan.. Şurda iki kişi, ağız ağıza.. Üç vakte kadar.. 23'te çıktım ordan. Hakkı yoktu bu akşam. Kar atıştırıyordu dışarda. Elektrik direğine yaslandım, ışığın altında iplik iplik süzülen karda seni düşündüm, yüzünü çizdim geceye ve karlı aydınlığa..

Çok uykusuzum! Uyuyabilsem! Düşlerim de pek derin çizgili bugünlerde. Balaban'ın resimleri gibi örneğin!

Geçiyor günler, değil mi? Dayanıyoruz, değil mi?

Yine de kızıyorum, ayrılığı yaşam diye sürükleyişimize!

Hani, önemli bir emanetin taşınması, yerine teslimi vardır; ve bunun, görevliye verdiği bir önem, bir çalım vardır.. İşte öyleydi bugün yine postacım. Yıldırım gibi geldi, emaneti teslim etti, büyük bir övünçle, çekip gitti!

Neler yazmışsın yine bana! Büyüdüm, yüreğim büyüdü, koskocaman oldu dünyam. O okumuş, o düşünen, o emekçi, o en güzel, o, öpmek için çıldırdığım ellerinle mi yazdın bu mektubu? Hadi, koy avuçlarını yanaklarıma, getir gözlerini Azime, doyur beni Azime, çoğalt beni Sevdiğim, uyut beni dizlerinde! Bebekliğim benim, çocukluğum ah, deliliğim, gençliğim benim!

Demek bugünleri de varmış hayatımın! Canımdan parça parça verdiğim yıllarla yaptım bugünleri ben Azime!

Dayadım yüreğimi masaya. Baharı koklamış tay gibi tepinip duruyordu, bağlı olduğu yerde. Zavallı yüreğim, güzel tayım benim! Sen varsın bu tayın sırtında Azime, bir top güneş gibi sen varsın!

Aradığımı buldum mektuplarında: Yepyeni ve özlemini çektiğim bir dünyaya açıldım seninle. Bu ne demek? Mektup yazmıyorsun sen; kocaman yapıtların yolunu yapıyor, kapısını aralıyorsun Azime!...."

Bugünlerde hep şiir çalışmak geliyormuş içinden. *Şiirsiz geçecek gibi değil bugünler! (...)"*

Kafanda hep bir tren gidiyormuş; sonsuz bir tren!

Sağlığın iyiymiş; bütün fırtına, kafanda ve yüreğindeymiş!

Çalışmak da değil; şiirle boğuşuyormuşsun sen! Çok: zormuş, uzun süre ara verip de yeniden şiire başlamak: *".... Bir sürü kâğıtta, bir sürü şiir kırıntısı.. Arasıra olmuşumdur böyle; çok şiir yaşadığım zamanlar böyle olurum. Bir tek şiir kurayım derim, bir sürü şiir ucu gelir elime, yorulurum. Ama, bir süre sonra, birkaç şiir birden çıkar ortaya. Sanıyorum yine öyle olacak.. Şu günlerde büyük bir yağmur kabarıyor içimde! (...) Kapattım kapıyı, taktım makineye kâğıdı. Şiir çalışmaya koyuldum. Akis'ten şiire geçmek de doğrusu bir iş! Hani, hiç ilişkisi yok! Buna karşın, iyi şeyler yapabildim...*

(...)

Basın-Yayın'a başvurdum, Sarı Basın Kartı için. Bugünlerde alırım herhalde.

Bir süre volta vurduk bulvarda; Tahsin Saraç, Hürrem Arman ve ben. İki gün önce Şükrü Koç'tan bir çağrı almıştım: 18 Martta, dernek vs. kuruluşlardan toplanan delegelerle bir toplantı oluşturulacakmış. Beni tek başıma bir delege olarak çağırıyor Koç. Öyle ya, benim herhangi bir 'kuruluş' um olmadığına göre!

Yani, ne olacak, dedim Saraç'la Arman'a; toplanıp da ne olacak?

Tahsin sustu; Hürrem Arman beni kandırmaya çalıştı.

Ve Parti'de Yönetim Kurulu toplantımız uzun sürdü. Gece yarısına geliyordu eve geldiğimde. Şafak sökene dek şiir çalıştım, iyi mi? Etimde tatlı bir karıncalanma, başımda tatlı bir dönme ve bulanıklık.. Dışarda alttan alta kaynayıp genişleyen bir bahar.. O doğuran renk, o yuvarlaklık... Yüreğim coşup coşup geliyor. Hayır, kim ne derse desin, doğaya çok, ama çok bağlıyım ben. Güneşin halleri çok etkiliyor beni. Nerde şimdi güneş? İşte orda! Mart ve Nisan, deli eder beni!

Kurdakul'a mektup yazdım, Kavel'in parasını gönder artık.. dedim. Kavel'in satılıp bittiğini duyuyorum. İkinci basımını yapmayacaksa, ondan alıp Dost'a vereceğim, Salim bassın. Nedir bu 'toplumcu'lardan çektiğim! Kapılarını çalmadıkça, ses verecekleri yok! Ah bu ülke!.

Sonra.. Karakoyun, akkoyun ve geçit meselesi.. Öyle sınavlar var ki, öyleleri döküldü, öyleleri dökülecek ki!

Bu arada, Yelken'e de bir mektup döşeneceğim elbet. İsmail Afşar bey kardeşimize güzel bir Kayseri boyası vereceğim. Ne küçük hesaplarla uğraşıyorlar bu adamlar, içyüzlerini bilsen aklın durur.. Neyse, it ürür, kervan yürür. Kafamı toplayabilsem de, birşeyler hazırlasam.. Gerisi fasa fiso..

Off.. Sular bulanmaya başlayınca, delilerin delilikleri tutarmış. Delilik var mı bende Azime? Yok değil mi? Şimdi, yanımda olmalıydınız, dizlerime almalıydım çocuklarımızı,

basmalıydık kahkahayı. Sen, dünyamızın merkezinde, öyle, dönüp durmalıydın pırıl pırıl. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Aslında, anlatamayacağım kadar mutluyum Azime; sokakta savaşıp bulutlarda yaşayan bir insandım belki ben?

Beni yeryüzüne indiren, beni insan yanlarımla yüz göz edip kaynaştıran sen oldun. İstediğim buydu benim, fakat gücüm yetmiyordu belki de böyle olmaya. İnsan yanlarımı çalıştıran, beni gerçeğe kavuşturan senin yaşantıma gelişindir Azime. Yabancı değildim sorumluluk duygusuna ama öyle yanları varmış ki bu duygunun, seni sevmeden önce ayrımsamamışım, görememiş, tadamamışım. Kısacası ben, seni sevmeden önce, gerçek insan hayatını yaşamıyormuşum, Azime!

Sisli puslu dünyam, pırıl pırıl, şimdi!

Hiç kullanılmamış yanlarım, ocak ocak yanıyor şimdi!

Seviyorum Azime. Bunun ne demek olduğunu, benim için ne olduğunu bir bilsen, ah bir bilsen!

Ben hep sevdim Azime; suları, ağaçları, gökyüzünü, güneşin hallerini, baharı yazı, bütün mevsimleri, börtü böceği bile, yelleri otları, sesleri, yolculukları, oyunları, oyuncakları, insanı, kitabı, sanatıyla, akıp giden yaşamın her şeyini sevdim. Neden kadın olmasın bunların arasında? Ve hepsinin , her şeyin, benim dünyamda yerleri vardı. Hangisine ilgim artarsa, o günüm, o ânım onunla renklenirdi. Bir sabah, güneşin doğuşunu seyrederken duyduğum coşkunluğu, belki de hiçbir kadın duyuramamıştır bana. Bir yangını seyrederken duyduklarımı, hiçbir kadın duyuramamıştır belki.. Hiçbir kadını sevmedim mi ben? Sevdim! Ama beni 'insan' diye niteleyen yanlarımın tamamını vermedim, veremedim hiçbir zaman. Gerçekten sevecek güç mü yoktu bende? Vardı! Bu kadar çok şeyi bir arada, hem de çılgıncasına sevecek gücü olan bir kimsenin güçsüzlüğü, eksikliği sözkonusu olabilir mi? Demek ki, bütün varlığımla sevebileceğim, sonsuza dek bağlanabileceğim bir 'kadın' çıkmadı şimdiye dek karşıma...

Ve bir gün seni buldum! Binbir parçaya bölünmüş, binbir türe saçılmış o sevme gücüm, birdenbire toplandı sende. Bin musluktan akan su, birdenbire tek bir oluktan akmaya başladı.. İşte, benim seni sevmem budur Azime! Bunu başka türlü anlatamam ben..

Ahh, öyle anlarım oluyor ki, kendim kendimi anlayamıyorum. Ciltler dolusu söz, kılımı kıpırdatmıyor da benim, kimi gün senin bir tek seslenişin, depremler yaratıyor içimde. Böyle olan, yalnızca ben değilimdir elbette; ben, kendimde, insanın o büyük iç-dramını yakalamaya çalışıyorum, hepsi bu! (...)

Şu anda radyoda, 'plânlı kalkınma gereği, Karadeniz köylülerine, kendi okullarını kendileri yapma' dersi veriliyor. Bitiyorum bu acemâşiran taslına!

Önümdeki takvimde, senin görev yaptığın yılların hesabını yapmışız, öylece duruyor.. Odamın ısısı, artı 10 derece. Çantam, çalışma masamın sol köşesinde. Her yan, yazılı yazısız kâğıt dolu.. Baylan, yerlerden, saçılmış kâğıt parçaları topluyor. Yazımakinesi, küçük sehpanın üzerinde. Az önce yemek yedim, yemeğin üzerine bir elma dişledim. Sonra, ortaşekerli bir kahve.. Yanım yörem, bitmiş ve bitmemiş şiirlerle sarılmış gibi. Bir sürü de toplantı çağrısıyla kuşatılmış görüyorum kendimi: Sosyalist Kültür Derneğinden, Türkiye İşçi Partisinden, Türk Dil Kurumundan, sergilerden, tiyatrolardan... Neyi neresinden tutacağımı şaşırdığım çok oluyor. İşte, yarın sabah postalayacağım mektup; yine, seni nasıl özlediğimi yazdım ve kapattım az önce, tam 10 sayfa!

Çok özledim Azime!

Sıkıntılıyım. Birazı ayrılıktan, birazı şiir sancısından. Geceyi nasıl geçireceğim, yarını nasıl bulacağım? Japon damlası!

Yarın seni yine arayacağım; sesini duymadığım zaman, öleceğimi sanıyorum. Telefonu kapatıyorum, yeniden ara-

mak geliyor içimden! Kanın pıhtılaşması gibi bir şey bu, yeri belirsiz bir ağrı sanki! Ceviz ağacının, dalı kadar da kökü vardır, derler.. Seni ben, kaç bin yıldır seviyormuşum, düşünebiliyor musun?

Şu basın kartı geçsin elime, ilk fırsatta ordayım. O ilk fırsata kadar nasıl dayanırım, bilemem!

Evet.. En iyisi şiir çalışmak bu gece. Hepsi birden gelince zor oluyor elbet. Bütün renklerin bir tek kanaldan akması gibi bir şey.. Ayırıp seçmek o kadar güç ki.. Hep birden saldırıyorlar adamın kafasına!

Koskoslu Piramit, bir karton-şiir, belki de kukla-şiir.. Bir biçim denemesi yapayım dedim, bir buluşu geliştirdim. Acımışsındır kukla-şiirime belki? Ne bileyim, öyle doğdu işte.

Bugün bir hanım geldi Akis'e. Güzin Dino yollamış, Kavel istemiş. N'aapar ki Güzin Dino, Kavel'i Paris'te? Mesenlik mi yapmak ister ki bizim gibi türkişlere?

Dün öğleye doğru, Merdan Öz geldi. Hani karıkoca öğretmenler, seninle tanıştırmıştım.. Konuştuk birhayli.. Karısıyla bozuşmuşlar. Hoş olmayan şeyler geçmiş aralarında. Bir bir anlattı Merdan. Kimi zaman böyle dert babası da olurum ben! Fakat yapabileceğim bir şey yok. Hem karınla kal, hem başkasını sev.. diyemem. Ben kendisine dedim ki:

- Bunun âlâsını 'burjuva' yapıyor!

Ve sordum:

- Aynı hakkı karına da tanıyor musun? O da, hem senin karın olup, hem başkasının metresi olabilir mi, toplumcu ahlâkın alıyor mu bunu? Bu hayatınızın bittiğini hissediyorsanız, geçici bir bunalım değilse aranızdaki; hemen boşanırsınız Kuzum, bu evliliği sürdürmeye çabalamazsınız..

Ters yerinden yemiş gibi irkildi Merdan, kös kös dönüp gitti görev yerine.

Bunun özgünü bir tanedir Sevgilim; gerisi, röprodüksiyon bile değil, kötü bir öykünmedir!

Bize öykünenler, görüyorsun, tökezliyorlar hep; daha önceleri de başka konularda değinmiştim, sisteme varamayınca, işte böyle kopuk kopuk çıkışlar içinde bocalar dururlar. Bugün konuşursunuz, kararlıdırlar, iyi; yarın konuşursunuz, saçmalarlar. Bunun gibi, çoklarıyla ancak bir hafta arkadaşlık edebiliyorum ben; görüşsem de, çevresel zorunluklar gereği oluyor bu..

Bırak Sevgilim, biz gidelim yolumuza, çok işimiz var bizim, işimize bakalım.

Bugün, şu öykü kitabını derleyip toparlamalıyım. Kalan vaktimi şiire vereceğim. Ben güzel şeylere geç kavuşuyorum Azime; öyle sanıyorum ki, yarın, benim için.. güzel sürprizlerle dolu! Bu demek, bizim için.. Sen açtın bu kapıyı Azime, güzel şeyler, senden sonra akın etmeye başladı hayatıma!

Hadi, gel artık; ya ben oraya varayım, koparayım kendi zincirlerimi, ya sen gel buraya! Nikâh işini hızla gerçekleştirmeden, birşey yapabileceğim yok benim. Artık bizim olan yaşantıyı kuralım Azime, yazık oluyor bize, en güzel günlerimiz ayrı geçti bizim! (...)"

O haftalarda, seninle aramızda ciddi bir tartışma konusu geçti. Senin tepkin büyük oldu ve bir hayli gücendin bana. İlerde bu mektupları böyle bölük pörçük değil de, tamamını okuyanlar için, o konuyu buraya almalıyım: Şubat ortasından nisan ortasına dek, önemli bir 'gecikme' yaşadım. Ben önce, aşkımızın en doğal ürünü.. deyip, bebeğin kalmasına karar verdim. Sen çok heyecanlandın; hem benim kararımı benimsedin, hem de, bu gerekçeye dayandırarak, nikâh işlemini hızlandıralım istedin. Ancak ben, korkuya kapıldım. Bir çocuğumuz olacağı için değil; birbirimizi sevdiğimiz için yaşamlarımızı birleştirdiğimizi görmeliydi çevremiz. Ve, büyük dinlence gelip de, ben Uşak'tan temelli ayrılmadan; yeniden evlenmemi asla bağışlamayacak olan eski çevremi incitmek istemiyordum. Üstelik, bana güveniyorsan eğer, senin de

biraz daha sabırlı davranmanı bekliyordum. Zaten bu kaygılarla çalkalanırken içim; her an kapımın penceremin taşlanması korkuları yüzünden uykularım bozulmuş, başağrılarım sıklaşmışken; şu bu bahaneyle bir sürü ilaç almıştım, bunu sana yazamıyordum.. Ama bu kuşkuyla bile, bebeği yerinde bırakamazdım, bırakmadım. Bir akıl giriyordu gündemime, bir coşku.. Bir akıl, bir coşku... Ama, sen, safi coşkudan yaratılmış gibiydin! Kırıldın, incindin, suçladın.. En çok da; başkalarının, Hasan Hüseyin, çocuk yüzünden mi evlendi.. diye düşünmelerinden çekinmeme hayret ettin. Beni, epey bir zaman bağışlamadın..

Bir gün de telefonda, şöyle haykırdığını unutamıyorum:

- Yoksa Azime, ben çok sâf biri miyim?!

Bunlara göğüs gerdim. Sana âşıktım ama, onurum çok önemliydi; en küçük bir gölge girsin istemiyordum aramıza..

Mart sonunda, bu demek zamanı gelince, nakil dilekçemi Bakanlığa yolladım. Orta Öğretim Genel Müdürü Kemal Yılmaz, hemen istifa etsin; açıktan, Bâlâ ya da Haymana'ya, aynı ay içinde atayacağım.. demiş. Bense, normal sürecin yaşanmasında ayak diredim. İlerde nasıl olsa bozuşacağını sezdiğim, ortahalli birtakım CHP'lilere minnet borcun olmasını kesinlikle istemiyordum. 'Eş-durumundan' Ankara yakınlarına nasıl olsa vereceklerdi; sabırlı davranıp, bu yolu izlemeliydik.

Sen, bütün bunlara da, olağanüstü alınganlık gösterdin, hırçınlaştın.. Zehir zemberekti o aradaki mektupların...

Senin kendi yazarlık dertlerin vardı üstelik: *Sosyal Adalet, aylık ve 64 sayfa olarak, nisan ortalarında çıkabilecek, sanırım.. Çıkmasa daha iyi; aylık Sosyal Adalet'ten ne hayır gelir? Çıkarsınlar, görelim! Hiç karışmıyorum, gerekirse yazarım, belki.. Görüyorsun, ne tasarılar nerelerde kaldı! Bizde bir tasarının gerçekleşmesi yıllar istiyor. İhsan Ada'lar günlük gazete diyorlardı.. Hani?*

Evet.. Sabırla koruk helva olacak, bekleyelim! (...)"

O Pazar, Sosyalist Kültür Derneğinden başlamışsın, gitmediğin yer kalmamış, hiçbir yerde oyalayamamışsın kendini:

Ahh, diri yanım, bahar güneşim benim! Başımı dayayıp masaya, seni düşünmekten, seni hayallemekten başka bir şey yapamıyorum. Akan yıldız gibi geçip gidiyor en güzel günlerimiz! Şimdi yanımda olsan, başımı çevirince görebilsem, kollarımda duyabilsem ağırlığını, böyle mi olurum? Bir tek Hasan Hüseyin! deyişin, dünyalar kadar güç verir bana, elini omuzuma şöyle bir koyuverişin, çoğaltır beni, uslandırır.. Makine gibi çalışır, deliler gibi sevişirdik Azime, böyle yıkık olmazdım ben. Birden soğuyorum, uzaklaşıyorum, durup dururken, her şeyden.. Ama göreceksin, sen yanımda ol, başbaşa olalım, sesini yakınımda duyayım, gözlerine eğilip bakabileyim, ellerin ellerimde olsun; domuzuna çalışırım ben!.

Ah, kendi suyumda mutluyum ben; bu demek, sensiz olabilir miyim?

Yok yok, beni merak etme, iyiyim. Eğer buysa iyilik! (...)"

Sen bana, olup bitenleri günü gününe yazıyordun. Ben de seni azıcık oyalayabilmek ve güldürebilmek için; çevremde olanları, sokakları, okuldaki gülünçlü olayları anlatıyordum. Ben senin anlattıklarını yaşıyordum; sen de, benim anlattıklarımı, bir bir.. *"Ah benim öğretmen Sevgilim, büyük öğretmenim! Görür gibiyim seni dersliklerde.. O mavi önlüğün, o sabah - güneşi yüzün.. Ben o çocukların yerinde olsam, mutlaka âşık olurdum sana. Ya kaçamak bakardım yüzüne, ya da hırçınlık eder, kovulurdum sınıftan.. Bilmem, kovar mıydın beni? (....)"*

O günlerde, benim babamın çekintileriyle, senin yakınlarının anlayışsızlığını, aynı kaba koyarak hoşgörmekte anlaştık. Sen, daha akıllı uslu sözler ettin: *İsterse babamız, anamız olsun, hep bu halkın kendisidirler.. Ama sen, ama ben? Halkız ama, uçtayız, eğitilmişiz, eğitmişiz kendimizi. Bulunduğumuz yere kolay gelinmez ki...."*

Bilmiyordum; sen de Gülşan Ana'dan yana sıkıntıdaymışsın: Çok sonra anlattın bana; Gülşan Ana, seni bir yerlere koyamıyormuş, kimseleri sana uygun bulamıyormuş; nasıl, diyormuş, iki çocuklu bir kadınla mı evlenecek, benim Ozan Oğlum!

Ama, içinin bahar havası yüzüne vuruyormuş senin;

-Kızma ama, demiş bir gün Hamdi Konur; bir 'evliya yüzü' var sende!

-Mutluyum.. demişsin ona; şöyle Ankara'ya, Uşak'a, Gürün'e, Ağlasun'a doğru bağırmamak için güç tutuyorum kendimi! *"...Aslında, hüzünle sevinç, koyun koyuna bende.. İki duygu da deli ediyor beni. Bahara çıkmış taylar gibiyim bugün; nere bastığımı, ne yana koşacağımı bilemiyorum! (...)"*

Akis'in bir bölük yazısını atmışsın makineye öğleyin; İş-Alemi'ni sabah erkenden kotarmışsın. Telefon etmişsin Dost'a;

-Geliyorum! demişsin.

-Bekliyorum.. demiş Salim Şengil.

"...Şengil, Sunullah Arısoy'la oturuyordu büroda. Ne zamandır gitmemiştim Şengil'e. Eskiden bir ayağım ordaydı. Oturur, hoşbeş ederdik Nezihe Meriç'le. Şiir verirdim o zamanlar..

Bir süre konuştuk şundan-bundan. Sami Özerdim geldi. Adı 'Zeren' miymiş neymiş, İstanbul'da çıkan bir dergide, İlhan Geçer diye birinin bana ilişkin çok ağır bir yazısı bulunduğunu söyledi Özerdim. Geçer Efendi diyormuş ki yazısında; neden Gagarin'den sözeder de, Amerika'lı astronotlardan sözetmez? Bal gibi kızıldır bu Hasan Hüseyin. vs.. Okumadığımı söyledim, gülüştük, şakalaştık. Özerdim gitti. Salim Şengil, senden sözaçtı:

-Yahu Hasan Hüseyin, senin hakkında bir yazı geldi Uşak'tan.. Hemen dizdirdim, 12 katrata, bu sayıda çıkacak..

-Bi dakka, dedim.. Çantamdan, Azime'li Temmuz Bildirisi II'yi çıkardım; bu şiir, dedim, bu nisan sayısı için, mutlaka girecek!

-Okuyabilir miyim, dedi, aldı Sunullah elimden; oo-hoo, dedi, baksana şiirin adına!

Ben, Sevgilim, bambaşka bir âlemdeyim; dışarda pırıl pırıl bir hava.

Kekeledi Salim:

-Yoksa şey olmasın.. Hay Allah, güzel yazı, koyduk.. Bak şu işe, ne bileyim birader? Duymuştuk gerçi...

Arısoy okudu şiiri, öylece kaldı bir süre. Sonra Şengil aldı:

-Ne iyi yahu! Çok sevindim buna...

Bir yandan da, şiiri nasıl vereceğini hesaplıyordu:

-18'e versek nasıl olur? Kırılır mı mısralar? Öyleyse 24'e verelim. Hay Allah.. Çok sevindim ama...

O anlarda duymakta olduğum hazzı anlatmam olanaksız. Hamdi Konur'un tanısı yalan değildi: Konur, bu olaydan sonra gördü beni. Mutlu, cesur, ne yapacağını bilen, aşk dolu bir erkeğin yüzüydü yüzüm.

Ve anlattım onlara, kısaca:

İkinci kitabımın adı, Azime'li Temmuz Bildirisi olacak! dedim.

Sevgilim! Dost'un Nisan 64 sayısı, ikimize ayrılmış gibi! Bir yanda sen, bana; bir yanda ben, sana! Bu, belki de Türkiye'de ilk oluyor. Dost'un sayısı, sürpriz sayı: Sen, alnından öperim Hasan Hüseyin! diyorsun; ben, bildiriyi veriyor, Azimem! diye haykırıyorum!

Nasıl şaşmasın, şaşırmasın Şengil'ler?

Sevgilim; senden, başka kitap eleştirileri istiyor Salim Şengil.

Evet, aşkımızın 1964 nisanı için güzel bir belge olacak

Dost'un bu sayısı. Üstelik polemiğe kapı...

Ah, bir de ayrılık bitseydi!

Bizim Şükrü Baba der ki: Merak etme oğlum; nefsine ağır gelen, hakkında hayırlı olur!

Ona da yazdım: Gerçek mutluluğa gidiyoruz biz, dedim, adım adım.

Ama çok merak ediyorum; Bildiri II'yi nasıl bulduğunu yazmadın bana? Biraz daha bekleyebilseydim, kusursuz olmasa bile, daha iyi olabilirdi.. N'aapayım ama, öyle doğdu bu şiir, öylece sevmeye çalış, elimden ne gelir ki?..(...)"

Ataç Dergisinin düzeni bozulmuş sana göre: *"... Egemen adında bir şapşala bıraktı yönetimi Şükran. Doğal ki hapı yuttu dergi. Benim şiirleri katleden o! Şiir miir de yazar. Kim ki şiir yazar.. ve dergi yönetir; eline gelen şiirlerin canına okumak, boynunun asli borcudur o şahsın! Bunu ben hep böyle gördüm. Bir zamanlar, ben Gürün'deyken, şiirlerim Dost'a gelirdi ve Attila İlhan -o bakarmış şiirlere-canına okurdu çok zaman. Sonra, Turgut Uyar bakar oldu; çok sevdiğim birkaç şiirim de onun elinde katledildi. Ondan sonra uğramadım Dost'a, şiir de vermedim... Bu yüzdendir ki, düzeltimini kendim yapayım.*

(...) Sanırım çoğu kişi, toplumculukla topluma küskünlüğü karıştırıyor; öyleleri var ki küsmüştür topluma, çevreye.. ve bu küskünlüğünü, topluma başkaldırma diye alırız biz, onlar da bal gibi yuttururlar bunu bize. Fırsat bulurlarsa da, önce bize kıyarlar elbet! Ben böylelerinden çok yedim yumruğu. Çünkü, güvendiğim için, mesafe koymadım aramıza bunlarla.. Ama gerici, ama faşist? Mesafemiz belli onlarla, biliriz birbirimize ne yapacağımızı, nasıl davranacağımızı.. (....)"

O bahar Ankara'ya durmadan yağmur yağdı. Hemen çoğu mektubun, yağmuru anlatmakla başlıyordu: *Güz yağmurları içimi sıkar benim. Nezle gibidir... Üstelik günler kı-*

salıyordur, önümüz karanlık ve soğuktur... Ama bahar yağmurları, az sonra cıvıl cıvıl konuşacak çocukların gözyaşlarına benzer, yeşildir bahar yağmurları, çocukyüzlüdür.. (...) Ağlayacak haldeyim şu anda. Bahar, kimini mankafa yapar, kimini sevdalı.. Sanma ki zayıflıktır, yenilgi ağlamasıdır bu; büyük bir coşkunluk var içimde, bir şey kabarıyor sanki. Ünlü İspanyol'un dediği gibi, insan, şarkı söyleyerek acılarını dağıtabilir. İşte, delirtti beni bu sabah şu türkü, baksana: ağgülüm gülüm/ kaderime küstüm sana küsmedim..

Halkımız bu işte!

Bir Eğin türküsü var ki, bir Keklik türküsü var ki, bir Ağgelin, bir Karataş, bir Sarıyıldız... var ki; neler çıkmaz bunlardan! Ama müziği bu çekirdekten geliştirmek koşuluyla..

Ah Azime, ah Azimem! Gerçekten coşkunum, şu yağmurun altında; nasıl geçecek dersin, bu günüm?"

Hep böyle yazışıyor musunuz? diye soruyor annem; aşkolsun adama! diye ekliyor. Duvardaki kocaman resmine dalıyor gözleri. Bir Mustafa Kemal'in kalpaklı resmine bakıyor; bir Tolstoy'un, kimbilir ne zaman, bir kitaptan aldığım görkemli duruşuna.. Boydanboya duvarıma bakıyor; bir şeye benzetmek istiyor herbirinizi; değişik biryerlere koymak istiyor.. Önceleri, taa sonbaharda, alışamamıştı suretlere, namaz kılarken, enli bir tülbendi gererdi üzerlerinize; sonra sonra alıştı.

Sen diyorsun ki: *İçimde kabaran çığlığı sustırmaya gücüm yetmiyor. Gelip gidenler oluyor. Avunacak yerde, bunalıyorum. Vakit yaklaştıkça artıyor sabırsızlığım. Böylesi hallerde, güçlü bir uyku ilacı alsam, diyorum; yatsam uyusam, kısaltsam zamanı! Sinsi bir böcek oluyor zaman, ince ince kemiriyor beynimi..*

Ve şakır şakır yağmurdu dışarda. Fırtına istiyordu canım, top sesi istiyordu, hava saldırısı istiyordu; yangın, su baskını, sokak savaşı.. Bunaldım, boğulacak haldeyim Azime!

Bir dil var bu postacıyla benim aramda, kimse anlamaz o dili.

Saatlerdir asıldığım ip koptu ve ay'ı gördüm gökte!

Kavuştum mektubuna.

Naim Tirali, Salim Şengil, Turhan Bilgin; kafa kafaya vermişler, sermayeyi birleştirmişler, bir 'Ticaret-İktisat' gazetesi çıkaracaklarmış. Sana , yazıişleri müdürlüğü önerdiler. Aşağı yukarı, Akis'ten almakta olduğun 1000 küsur lirayı verecekler.. Bana sordun: "N'aapayım? "Çok telaşlandım; yeni kurulacak bir gazetenin sana asla doygunluk vermeyeceğini düşündüm ve karşı çıktım. Üstelik çok yorulacak, sinirlenecek; Akis'ten de ayrılmış olacağın için, kafan kızınca çekip gidemeyecektin. Nence sömürülsen de; benim gözümde, Ankara gibi yerde, tek güvenceli yer, Akis'ti artık.. Uzun uzun, neden karşı çıktığımı yazdım, anlattım sana; o güne dek, sana ilişkin izlenimlerime dayalı sezgilerimi anlattım.. Peki, dedin ve bir daha açmadın konuyu.

İhsan Ada, 'Ekspres' gazetesini satın aldı. Tanin'e çevirecekmiş. Sen asıl, oradan bekliyorsun çağrılmayı; çünkü, özlediğin şey, bir gazetede bir köşenin olması.."... *Orada, günlük yazımı yazarım ve kalan zamanım, bana kalır, sanatıma çalışırım..."*

Bir akşam üstü, öfkeli ve kısa bir mektup aldım senden: *Şükran'dan, Bozok'tan, Afşar'dan haber yok. Ağır kaçtı mektuplarım sanırım! Dergi sayfalarında batılılık taslarlar, günlük yaşamlarında bal gibi şarklılık akar bu adamların! DP'li olmak nasıl ayrıcalıklı olmak idiyse, galiba, toplumcuyum.. demek de öyle bizde; toplumcu geçinen herkesten çelme yedim. Kimi emeğimin karşılığını vermedi, kimi yazılarımı mahvetti, kimi aşırdı onları; kimi de, adımı unutturmaya çalıştı. Para dolandırıcılıkları hariç! Bilmem ki, ne biçim insanımız var bizim? Acemistan-Arabistan-Bulgaristan - Sovyetistan.. Ortada biz! Belki de bundandır, karakterimizin bunca karışık oluşu! (...)"*

Verdiklerin günlük haber kırıntılarıydı çoğu zaman; her gün yenileri ekleniyordu bunlara. Olaylar mı hızlanıyordu, sen mi herbir şeyi a'dan z'ye kurcalıyordun? Sabrın da bilene bilene, dayanamaz olmuş gibiydin. Önümde uzun bir telgrafın duruyor, gününü okuyamadım; uzun bir çığlık sanki: *"... Tam sekiz ay on gündür yazıyorum sana! (...)"*

Ardından mektubun: *"... Masal kahramanı sanıyorum kendimi bazan. Yıllarca boğuştuktan sonra binbir engelle, yıllarca çile çektikten sonra.. muradına ermiş bir masal kahramanı! Nedir ki masal kahramanlığı?"*

Diyordun ki: *".... Binlerce şiir yaktım. Başka şeyler de yakabilirdim belki! Ama sen, ben burdayım.. dediğin günden beri, savaşmanın ve direnmenin, yalnızlığa dayanmanın bir anlamı var artık..."*

İstanbul'da, gericiler, 'Sezuvan'ın İyi İnsanı'nı basmış. *"..Sevinecek hiçbir şeyim yoktu; işte buna sevindim!"* demişsin!

Dün akşam, sen çıktıktan sonra Dergiye iki polis gelmiş. Başka yerde çalışıp çalışmadığını sormuşlar; *" Vermezlerse, değil; verirlerse şaşacağım, basın kartını!"*

- Hep böyle yazışıyor musunuz?

Evet anneciğim; sevişemeyince, yazışıyoruz, işte böyle: *Makinede kâğıt takılı kaldı. Neye başladımsa, yarım. Kişi, güven içindeyse yaratır, ne yaratırsa...*

(...) Geçende, bir yazımda yüklenmiştim Nevzat Üstün'e. Çıkıp gelmiş bugün Akis'e. Bana niye öyle vuruyorsun? dedi Nevzat; Kavel'den dolayı kutladı beni. Edebiyatçılar Birliği'ne girmemi istedi. Bakalım.. dedim.

(...) Balkona çıktım. Dar geliyor odalar. Ankara hâlâ soğuk. Orman koklamışım gibi başım döndü. Senin gibi sardı derimi, senin gibi doldurdu ciğerlerimi bahar kokusu. Kimi sevdiğini bilen bir erkeğin yalnızlık terdirginliği mi bu? Bir damla yağmurun arkasında sanki yüzün. Öpüyorum öpüyorum,

doymuyorum. Yağmur yağıyor dudaklarıma. Sonra, bir ter basıyor, incecik. Çarpıyor yüreğim, çok kötü.

(...)

Birden bir pembelik yayılmıyor mu yüzüne.. İçim içime sığmıyor işte o zaman. Dişlerimi sıkıp yumuyorum gözlerimi. Seni bir gül gibi soldurmaktan korkuyorum! Neden gecelerimizi uzatmazdım, neden uyurdum sanki.. diyorsun; ah Azime, elimizde değil ki bu. Ben de uyurdum. Yarın yine sevişebilmek için uyurduk, uyurdu bedenlerimiz. Büyük sarsılmadır o Azime; toprağın soluması gibi bir şeydir.. Ama, nasıl gerinerek açardın gözlerini, bebeler gibi, sabahları.. Seni sabahları ne çok severdim! Bir başka oluyorsun sabahları. Taze ve diri! Hiç kimseye benzemiyorsun. Çok güzelleşiyorsun sabahları. Akşamki Azime'den çok, çok daha güzel oluyorsun. Gecenin içinden, öyle, pırıl pırıl çıkıp geliyorsun. Bu sensin işte! (...)"

Öğleyin, Nejat İzar gelmiş İstanbul'dan. Kapalı yerlerden sıkılmışsınız; Gençlik Parkı'na gidip çay içmiş, Sosyalist Kültür Derneği'ni konuşmuşsunuz: *"... İkimiz de, 'kurucu üye' olarak, kimi şeylerden rahatsızız..."* diyorsun. Kurdakul'dan mektup almışsın; Yelken'ciler, senin kendisini eleştirdiğin ve protestocu yazar beylerin tutumlarını gülünç bulduğun yazını Kurdakul'a okutmuşlar. Alınmış Şükran; *"... Oturmuş bana, editörce, tüccar ağzıyla bir mektup döşenmiş. Ayrıca, ona vaktiyle yazdığım mektupları yayımlamakla tehdit ediyor beni! (...) Vaktiyle Aziz Nesin de aynı şeyi yaptı bana, Avcıoğlu biraderimiz de.. Para isteyince, tüccar damarları kabarıyor bizimkilerin! Kurdakul da öyle; ah ne güzel bastın kitabımı, ellerine sağlık, para filan istemiyorum.. desem, çok hoş kaçacaktı! Hele o gülünç protestosunu kınamasaydım, gülmeseydim suratına, benden iyisi yoktu! (...)"*

Evet, Canım benim.. Böylesi insanların arasındayız. Bunların, bizim karşı çıktıklarımızdan üstünlükleri ne? Sosyal düzensizlikleri, kendi parasızlıklarıyla eş-anlamda algılayan

bu kişiler, azıcık palazlandılar mı, en yakınlarına bile tekmeyi vurmaktan, en yakınlarını bile sömürmekten geri durmuyorlar. Bunların sosyal düzensizlik dedikleri, aslında, kendi geçim durumları, kişisel doyumsuzluklarıdır. Örnekler ortada! *"... Ve iktidarlar da, böylelerini her zaman satınalmasını bilmişlerdir!" diyorsun.*

Üzüldüm. Bu sözleri, senin kişiliklerine tosladıkların için değil de; adım başına rastladığımız başka örnekler için kullanmış olmanı dilerdim.

Gece, yeniden yazmışsın Yelken'e; Ataç Yayınevi ile ilgili yazdıklarını çıkarmalarını istemişsin yazından: *Buna zorunluydum Sevgilim. Kurdakul, 'ticari itibar'dan dem vurmuş. Sanatı, böylesine pis ticari oyunlarla karıştırmak, aynı düzeye indirmek istemiyorum. Kitabım üzerinde tartışacaksak, içeriği bakımından olsun bu; iyi bastın-kötü bastın, para ödedin-ödemedin, dedi-dedim.. biçiminde olmasın. Konu bu alana kaydırılırsa, iyi olmazdı. Hem, bunca yıldır iyi sözler ettim 'Ataç' hakkında; kendi kitabım kötü çıktı diye, Kurdakul ödülü protesto etti diye, edilmiş iyi sözlerimi tepeleyemezdim.. Öyle sanıyorum ki, o tatlı-buruk mektubumdan sonra, Yelken'ciler de koymayacaklardır 'konuşma'mı! Belli mi olur? Küçük hesaplar, çöp tenekesine döndürmüş kafalarımızın içini. Ah Türkiye, ezik insanlar ülkesi!*

(...)"

Evet, bilincinde bunu hallettikten sonra, genişçe bir gülmüşsün. Sana göre, küçük küçük insanların küçük küçük hesaplarıydı bunlar.. *"Ve hep çelmeleme, hep hasıraltı etme, sivriltmeme oyunları.. Sezuvan'ın İyi İnsanı'na saldıranlarla savaşmak kolay; asıl, berikilerle savaşmak zor! Yanında yürürler, yanıbaşındadırlar, kolkoladırlar seninle, gördüler mi boynuna sarılırlar üstelik.. Ama, oyunlarını sürdürürler! (...)"*

Gülüp geçemedim. Senin içinde balıklama yüzmeye çalıştığın; hem aralarında olduğun, hem de kıyısından baktığın 'Edebiyat Çevresi', daha neyin ne olduğunu bilme-

den ürkütmeye başlamıştı beni. Yıllar sonra, esaslı bir tartışmamızda, şöyle sitem etmiştin bana:

- Benim ün kavgamı asla anlamayacaksın sen!

Yeditepe'ye, yalnızca 'Efendiler' şiirini koyabilmiş olmalarına da içerledin: *İçinde 'Atatürk' sözcüğü geçmese, onu da koyamazlardı! Oysa, kitabın belki en başarısız şiiridir o... İşte, bunların arasındayız, bizim insanımız bu. Al eline kalın dişli törpüyü, terle bakalım, biçim verebilir misin! (...) Ya İhsan Ada, Yeni Tanin'de bir 'köşe' verebilecek mi? Hayır! Güvenmiyorum, hiçkimseye ve hiçbir şeye. Yıllarca yaşadım ben bu kimseye ve hiçbir şeye güvenmeme halini..."*

Remzi İnanç'a uğramışsın. Öööhhhööö'nün kapağı bitmek üzereymiş: *"... Açık seçik olsun, abc'yi söken yurttaş rahatlıkla anlayabilsin, tabelâ gibi olsun.. dedim. Remzi'den sonra eve çıktım. Şu sıra, en olumlu iş, sana mektup yazmak. Enine boyuna, derinliğine bir iş. 1963/64 yılında Hasan Hüseyin nasıldı, ne yapıyordu; işte en iyi, bu mektuplardadır.. Okurken aynı sayfada çakılıp kalmak, birini dinlerken dalıp gitmek, durmadan göğüs geçirmek, ve çatacak yer aramak.. Sana mektup yazmıyorsam, bunları yapıyorum! Böyle bir durumda, nasıl dar gelmez Ankara bana?*

(...)

İş Alemi'ndeki durumum karışık. Bırakmak istiyorum. Hem, sevmiyorum İş Alemi'nin işverenini; bütün işleri sahte! Korkunç bir düzensizlik var kurumda. İnsanyiyen makine havası.. Dayanmıyor, bozuluyor sinirlerim...

Ah Azime, bunlar mektup değil; ayrılık kuyusunu yazıyla doldurmak bunlar.. şu günleri kalemin ucuyla silmeye çalışmak!

Oturmuşlar; Atatürk'ü Koruma Yasası, Toprak Reformunu Koruma Yasası, Anayasayı Koruma Yasası.. yapmaya çalışıyorlar; Vehbi Koç'u, Hacı Ömer Ağayı, Sohtorik'i, Taşkent'i, Menderes takımını koruma yasası demiyorlar da,

hırsızlık düzenini koruma yasası demiyorlar da.. Yutuyoruz sanıyorlar bu dolmaları! Gerçekten yuttuğumuzu mu sanıyorlar? Pekiii, bunlar bu kadar aptal da, ne diye tutarız omuzlarımızda? Seni benden ayrı tutan, işte bu şahane düzendir, Sevgilim! Düzen diye dolaba, dolap diye de hileye derler.

(...)

Aylardan günlere geldik, günlerden saatlere.. Ne kaldı kavuşmamıza?

Hadi gel, anlat bana, yalnız seni dinlemek istiyorum ben!

Ya ben ne yapıyorum burda? Ölümüne özlemek, bir iş yapmak mı?

Saat 24.00. Balkona çıktım. Gece sessiz ve karanlık. Soğuk ışıklarından başka bir şeyi yok Ankara'nın. Yarın, bulvar kuşları atarlar mantolarını. Bütün hayatları, mevsimlik giysiden ibaret olan bulvar kuşları.. Şu an senin gözlerini görmek istiyorum ben; bulutlu mu gecenin içinde o gözler?

Nisanı da tuttuk bir ucundan, götürüyoruz. (...)"

Evinde, geniş bir salon var. Gidip gelip volta atıyorsun orda. *"Mapusane alışkanlığı"* demişsin geçen mektubunda. Benim evim dar, bir göz odadan oluşuyor. Bunaldıkça, penceremizin baktığı boş arsaya çıkarıyorum çocukları. Koştura koştura oynuyorlar; annem onları gözetirken güneşleniyor.. Ben de, postaneye sıvışıyorum o saat, telefona.

Düşünde annem, postacıyla karıştırdı bir gün seni:

- Bisikletle gelmişti; başı açıktı, saçlarını savuruyordu!

Büyük bir başın, koskocaman açılmış gözlerin varmış, güleçmişsin. Utanmış, sıkılmış, ter içinde kalmış, seninle konuşamamış.. Beni aranmış uykusunda. Oysa ben, dizinin dibinde senin, oturuyormuşum, neden sonra görmüş annem...

Yine, Yeditepe'nin bu yılki armağanı konusuna dönüldü. Yeni Ufuklar Dergisinin Nisan 64 sayısında Rauf Mutluay, Ataç Dergisinin şubattaki tutumuna değinen bir yazı yayımladı. Aslında sudan bir yazı; ne şiş yansın ne kebap.. türünden: Seçiciler Kurulu, 'yılın en beğenilen şiir kitabı'na verilmekte olan yeditepe Armağanı, aday olmayı gerektirmemektedir; çünkü bir yarışma değildir.. diyebilir. Şunlar da eklenebilir: Yayımlanan her kitap, her tür eleştirmeye karşı çıkmış açık bir davranıştır; artık hiçbir yargıya çekimser kalamayacak olan tamamlanmış bir sorumluluk durumudur. Protesto imzaları da, her yarışmanın sonucunun, önce ona katılma koşuluna bağlı olması gerektiğinde haklı olarak direnebilirler..." diyor Mutluay. Gerçi, türkçemizdeki 'armağan' ve 'ödül' sözcüklerine açıklık getiriyor; armağan'ın, bir yarışmaya konu olmadan da verilebilen bir değer olduğunu vurguluyor.. Ama, tartışmaya konu olan 'Kavel' adlı yapıttan söz etmemeye de özen gösteriyor!

Aman etmesinler!

Bunca gürültü karşısında, Seçiciler Kurulu'nda sana oy verenlerden hiçbirinin, ortaya çıkıp da düşüncesini savunmaması, seçiminin arkasında yer alıp da, seçme gerekçesini açıklamaması.. çok tuhaf!

Ve ekliyor Mutluay: " Kazanan, bu sonuca önem verip vermemekte, kabul edip etmemekte özgürdür."

Yeni Ufuklar'ın o sayısını sana yolladım.

Bu konuda benim tepkime verdiğin yanıt şöyle oldu: *"... Ne diyeyim? İşte ortamımız, işte adamlarımız! Aydının yiğitliği, at ile katır ile değil ki.. Güz kelebeğidir bizim aydınlar.. Yürek selânik! Bozok'un korkudan, herhalde ağzı uçuklamıştır! Kimbilir daha neler üfürülmüştür kimlerin kulağına! Gördün işte, aydın dost sanatçılardan kimler yazdı Kavel için, hangisi cesaret edebildi? Övseler olmaz, yerseler olmaz; en iyisi susup-oturmak. Hiç beklemediğimiz kimseler yazdı Kavel hakkında, ama iyi-ama kötü.. Bizim 'dost'larsa,*

kuma soktular kafacıklarını. Gidinin 27 Mayıs kahramanları! Bunlar adamı tek başına bırakırlar Azime, çok denedim bunları ben. Amerika'daki herif yazar da, kapı -bir komşun yazmaz. Hangi konuda sınanıp da sınıfta kalmadılar ki? Ve alıştık gitti. Aldırma Gülüm, son gülen iyi güler. Utku hep bizde kaldı, göreceksin, kalacak da..."

Evet: Dost'un Nisan 64 sayısında; benim 'Kavel Olayı' başlıklı yazım, senin Azime'li Temmuz Bildirisi II, yanyana çıktı. Düzeltmeleri kendin yaptığın için, tek dize ve tek sözcük oyanamamıştı..

Benim günlerim hızlı geçiyordu; hemen hemen olaysız ve dingin. Yazın, iliklerime değin ısındığım güneş, kışın sobada çıtırdayan ateş.. şu anda olduğu gibi, odayı dolduran capcanlı bir Beethoven ve altın renginde bir bardak çay...

bir bardak sıcacık çay gibi güldüm...

Nisanda Uşak toprağına kar serpiştiriyor.. Öğleyin okuldan gelirken üşüdüm. Annem bu rüzgârlara 'çiçek - açtıran' diyor. Şu anda, çocuklar odanın ortasında, iskemleleri ters çevirmiş, oynuyorlar. Oda sıcaklığı annemi gevşetmiş, uyuklatıyor. Düş görür.. de, düşlemi yoktur, diye düşündüm onun için.

Ellerim kucağımda. Şimdi Hasan Hüseyin, omuzuma kordu başını.. diye geçirdim içimden. Özlemle sızladı yüreğim. Bak, dedim, mutluluktan, aynı şeyleri anlıyoruz..

Yine mektup yazmışsın Ufuk'a. Yere uzandı, bir defada okudu. Barış, yavaşça sokuldu yanına, fısıldayarak sordu ağbisine:

- Bak bakalım, bir yerinde bana da "yavrucuğum" demiş mi?

Bak, iyi dayandık.. diyordum kendi kendime; bu yüzden de, masal gibi bir ayrılık oldu!

Gülüm Sevdiğim; bugün üç mektubunu birden aldım. Birini cuma atmışsın, birini cumartesi, üçüncüsünü pazar.. Biri cumartesi gelmiş Ankara'ya, getirmemişler bana; ikincisi pazar

gelmiş, zahmet buyurmamışlar, beklemiş; dün postaladığınsa, taptaze geçiverdi elime! Şu anda, üç mektubun da önümde; üç çarpı beş defa okudum hepsini.. Uzay yolcusu gibi, omurgam sızlayarak, bataryalarım tüm ateş, hâlâ okuyorum!"

Ömrünün ilk basınkartı!

".... Bu sarı domuz, ne kolaylıklar, ne yararlar sağlıyor, bilsen! Umudumu kesmiştim, nerdeyse; efendim, falan da filan.. deyiverirlerdi pekalâ!

Danıştay mı?

Aman Sevgilim, aman!

Basın - İş Genel Başkanlığı önerilmiş sana. Kabul edersen, profesyonel sendikacı olacakmışsın. İki bin küsur lira mı ne alacakmışsın. Ama basınkartın güme gidecekmiş..

Bu haberle pek telaşlandığımı anımsıyorum. Bence hiç girme bu işe Sevgilim! Sendikacılığın sana göre olmadığını seziyorum. Şimdiki işlerimiz geçimimizi sağlasın, ne yapacağız fazla parayı biz? Geriye kalacak zamanını sanatına ver. Senin asıl alanın, şiir ve mizah öyküsü; bu anlaşıldı. İlerde, çok istiyorsan; sanatta kendine bir yer de yaptıktan sonra, sendikacılık mı yaparsın, politikacılık mı; sendika yönetimi mi, yoksa yurt yönetimi mi... Ben, taşkınlığın da karşısındayım, sokak savaşımının da.. Küçümsüyor muyum? Yoo-oo! Sana göre bulmuyorum, hepsi bu.. dersin ya hani! En olgun, en güzel, en verimli geçmesi gereken çağını, örneğin mapusanede geçirmeni anlamsız bulurum.

Hayır hayır, evliliğin seni frenlemeye kalkışacağını aklına getirme sakın! Bu tür bir anlayıştan uzak olduğumu bilmeni isterim. Ben yalnızca, verimli, üretken bir disiplinden yanayım..

Ve işte, Akis ile İş Alemi'nde kaldın. Akbaba'ya öyküler.. istediğin dergilere şiirler ve öteki tür yazılar gönderme yolun açıktı elbet.

İğneyle kuyu kazar gibi geçiyor günlerimiz: Sözcük sözcük, satır satır.. Yalnızca yazarak, her ânımızı birbirimize ulaştırarak!

Önceki gün, okul arkadaşın Hamdi gelmiş Akis'e. Sıkıntılarını anlatmış sana. Diyarbakır'lıymış Hamdi. Anası, Hamdi'nin yerine kız istemiş Kürtlerden. Sana sormaya gelmiş Hamdi: Ne Yapayım?

Tutmuşsun omuzlarından Hamdi'nin;

- Gözlerime bak, demişsin, gözlerimin içine; sen mi evleniyorsun, anan mı?

Birden silkinmiş arkadaşın;

-Tamam! demiş; telgraf çekecek, bu işe karışma.. diyeceğim anama!

Mektubunda kıs kıs gülüyordun: *"...Hah şöyle, adam olsunlar biraz!"*

Cumartesiyi pazara bağlayan gece gördüğüm düşü yazmıştım sana: Bir karışıklık vardı sizin orda. Denkler bağlanıyor, kapkacak paketleniyordu. Bir telaş yaşıyordunuz âdeta!

Şaşırmışsın: *Aklım duracak Azime! Sevince böyle oluyor işte, pek duyarlı bir aygıt oluyor insan. Beynimiz boş değil, dinamo gibi çalışan nesne boş olur mu! Verici-alıcı, alıcı verici... Senin o düşü gördüğün gecenin sabahında çıktı Kadir'ler, Yenimahalle'de bir eve taşındılar. Ama nasıl olur, ben sana bildirmiş değilim ki! (...)"*

Evet, Baylan'la yalnız kalmışsınız. Kızcağız, benim için hazırlamış evi, ovmuş, süslemiş: *Turşusu çıkmış Baylan'ın. Ayakkaplarımı taa dış kapıda çıkarıp da girmek zorunda kaldım eve. Helal olsun yani, pırıl pırıl yapmış ortalığı.. Girer girmez, bugün üç mektup aldım yengenden.. dedim; çok mutlu oldu. Yaz benden de, dedi, ellerinden öperim.. dedi. (...)"*

7 Haziran'da yine seçim var memlekette. TİP, örgütlenmesini 15 ilde tamamlayamadığı için giremiyor. Oğuz Koyutürk'ten mektup almışsın, Samsun'da il örgütünü kurmuşlar, bomba gibi olacak.. der dururmuş Oğuz. Sosyalist Kültür Derneğine, Kanuni Esasi Kıraathanesi.. diyor, Hamdi Konur'ları kızdırıyormuşsun. Hepinizin cezasını versin.. Bırakın da çalışalım, diyorlarmış: *"... Yerini bulmamış olmanın, yerini yitirmiş olmanın öfkesi var herbirinin içinde.."* diye yazmışsın bana.

Akis'in baskısı bir gün önceye alınmış: *"... Yine kalabalıktı başım. İşim bittiğinde gün batmak üzereydi. Yine elim ayağım titreyerek bekliyordum postacıyı. Ne oldu bana şu son günlerde, anlamıyorum. Gittikçe artıyor coşkunluğum, gittikçe yerimde duramaz oluyorum. Bahar mı? Hayır Sevgilim, hiç mi bahar görmedim ben! Çok iyi koyabiliyorum adını bunun, fakat çözümlemeye kıyamıyorum. Bu, o kadar tatlı, o kadar acı, öyle renkli, o kadar derin, geniş bir duyuş, bir yaşayış ki..*

(....)

Nezihe Meriç'e gittim. En son, Esirkuş'un resim sergisinin kokteylinde görüşmüştük, bir hayli oluyor, özlemişiz birbirimizi.

Tezgâhta ne var? dedim Nezihe'ye.

Tiyatro! dedi; bir ön - çalışma gerekiyor ama...

Sanki ön-çalışmasız olurmuş gibi!

O sırada, Yenişehir'de kavga olduğunu haber verdiler: Öğretmenlerin Kızılay binasında toplantısı vardı, çağırmışlardı, gidemedim.. Birbirlerinin tozunu silkelemek istemişler anlaşılan!

(....)

Günaydın Sevgilim! Uyumuşum bir parça. Gözlerimi açtığımda güneşe boğulmuş buldum kendimi.. Attım yorganı, bir süre, güneşi bacaklarıma dolayıp döndüm yatakta.

(...)

Ha, dün Parti Yönetim Kurulundan bir arkadaş geldi Akis'e;

- Sorma, dedi, Ağırnaslı'nın hiç keyfi yok!

Salı günü Senato birbirine karışmış. Konu, benmişim Sevgilim. Tabii Senatör'lerden Mehmet Özgüneş, benim Zübük'te çıkan 'İtin Ağası' adlı öykümü ele almış, karıştırmış ortalığı! Gazeteciler de anlattılar, elektrikli saatler geçirmiş Senato. Eğitim Bakanı İbrahim Öktem yanıt vermiş Özgüneş'e, bizim Ağırnaslı, susup oturmuş. Konuyu bilmiyor çünkü. Ne bilsin; İtin Ağası'nın Çankırı Kız Enstitüsünde dramatize edildiğini ve Menzil Kumandanı denilen birinin ortalığı birbirine kattığını? Geçen yıl gazeteler, yine nisanda, koca koca manşetlerle vermişlerdi olayı. Unuttu elbet Ağırnaslı. Ben de, konunun kapandığını sanırken, meğer işleniyormuş alttan alta.. Savcılık, vilâyet, Bakanlık derken, dayanmış Senato'ya!

Konuyu biliyordum: Uşak'ta 1 Nisan sabahı, gazetemi almaya gitmişken; her sabah olduğu gibi öteki gazetelere de gözattım. O gün, taze haber şuydu: Bir yıl önceki, seninle dolaylı ilgili bir olaya dayandırılarak, Cumhuriyet Senatosu'nda, İbrahim Öktem'e soru açılmış. Yeni Sabah Gazetesinde Özgüneş'in Bakanı nasıl sıkıştırdığı anlatılıyordu: Özgüneş, Bakana 'ortayolcu!' demiş; kendisi 'Atatürkçü' imiş. Ayrıca belirtmiş ki Özgüneş; senin 'İtin Ağası', 'sicilli komünist' Aziz Nesin'in gazetesinde yayımlanmış olmakla, baştan suçluymuş zaten!

Yeni İstanbul'da daha geniş bilgi vardı: Çankırı Kız Enstitüsü öğretmeni Sadrettin Gülseren, İtin Ağası'nı monolog yapmış, bir gösteride okutmaya kalkmış öğrencilerine. Törende bulunan Tuğgeneral Reşat Bir; bununla, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in küçük düşürüldüğünü savlayarak ortayere fırlamış. Okul sorumluları, böyle bir şeyin akıldan geçmediğini söyledilerse de, olay büyümüş. Çankırı

Savcılığı, Öğretmen Gülseren hakkında dosya hazırlayıp valiliğe vermiş; bir müfettiş, dosyayı alıp Bakanlığa getirmiş...

Şimdi derler ki; Bakanlık, gerekli duyarlığı göstermediğinden, Özgüneş, konuyu Senato'ya getirmiştir! Ayrıca, olayı önemsiz göstermeye çalışan Öktem'e karşılık; Adalet ve İçişleri Bakanları da, Özgüneş'i doğrulamaktadırlar!

Aynı günlü Ulus Gazetesi ise, CHP'li bakan Öktem'i savunup temize çıkarma çabasındaydı: Öktem; adı geçen öğretmenin 'ihtar' cezası aldığını, Çankırı İl İdare Heyetinin, konunun izlenmesinde yarar görmediğini, sorunun bir alınganlıktan kaynaklandığını söylemiş.

3 Nisan günü de, Adalet Gazetesinde çıkan bir fıkrada Özgüneş övülüyor; öteki 'tabii senatör'lerin de Millî Eğitim'de baskı altında tutulan 'sol' akımlar konusunda ve 'komünizmle mücadele'de duyarlı olmaları dileği öne çıkarılıyordu...

Akşamına seni telefonla aradım:

- Ne oluyor?

Hiiç! dedin; İtin Ağası, 26 Kasım 62'de Zübük'te yayımlanmıştı. Arı-duru, dümdüz; köylünün okutulmasını, eğitilmesini istemeyenleri şöylece yeren bir mizah öyküsüdür.

- İtin Ağası.. dediğin neydi?

- Neydi'si var mı; aristokrat it, ağa it, yani kısaca 'itoğlu it' demektir, başka bir anlamı yok!

Güldüm:

- Yani birileri 'it' yerine konduklarını mı sanmışlar?

- Aynen öyle! Bu yüzden ortalık karıştı..

Hay allah! Sanırım Eğitim Bakanı, bu gibi suçlamalar karşısında sıkı duramayacak! Şimdi biz, nasıl olacak da, benim Ankara'ya alınmamı, kendisinden isteyeceğiz? En iyisi, nikâhlanıp senin adınla kayda geçmeden, normal bir dilekçeyle istemde bulunayım?

- O işi bana bırak sen!

6 Nisan tarihli Yankı Dergisi, olayı daha bir ballandırdı: Aziz Nesin'in ve senin komünistlikten 'mahkûm' olmuş kişiler olduğunuzu, bilmeyenlere açıkladı. Eğitim Bakanını, suçu örtbas etmekle suçladı. Devlet Başkanına, orduya, millî varlığımıza, ve düzeni ayakta tutan kuruluşlara.. komünistlerce saldırılıyordu da; hükümetin sorumlu bakanı bu durum karşısında 'âciz' kalıyordu; aslında Öktem, komünist değildi ama, sapık ideoloji sahiplerine kol kanat geriyordu...

Dayanamadım, yine aradım seni:

- Nasılsın?

- Boşver Güzelim! Genç bir köy öğretmeninin, kalantor bir iti, okulun kapısından kovması; kapkaçtalizmin dızdızcılarıyla vızvızcılarını sinirlendirmiş.. Hepsi bu!

21 Nisanda, Bakan Öktem, İtin Ağası ile ilgili bir 'yalanlama'yı Adalet Gazetesinde yayımlattı. Yazının özü şuydu: Gerekli uyanıklığı gösteriyoruz. Suçlu görülenler zamanında cezalandırıldı. Bundan öte, sözkonusu monolog, suç ögeleri taşımadığından, daha fazla kurcalanmasına gerek görülmedi...

Çankırı'daki edebiyat öğretmeninin biraz başı ağrıtıldı, yargılamaya alındı ve aklandı; öykü de aklandı! Yerel komutanın; öyküdeki Cemal Ağa ile, Ordunun Cemal Aga'sı arasında koşutluk varsayması boşa çıktı. İbrahim Öktem'e yağdırılan yıldırımlar da, elbet bir süre sonra tavsayacaktı. Ne var ki, bizim Uşak'tan Ankara'ya alınma istemimiz, böyle alevli bir zamanda gündeme gelmişti. Ve sen dayatıyordun; eşinin Ankara'ya gelmesini, bir gazetecinin hakkı olarak görüyordun ve bu işi beceremeyen arkadaşlarına veryansın ediyordun! Ben diyordum ki; dönem, İnönü'nün başbakanlığına da rastlasa, senin arkanda Akis Dergisi de olsa, ipler başkalarının elindedir; alıngan ve bağnaz kişiler, öküzün altında buzağı aramaktadırlar...

Tevetoğlu, Öktem'in istifasını istemiş, Çankırı karışmış, Senato ve MEB karışmış; sen hababam, birilerini zorluyorsun!

- Öktem bu tabloda bağımsız davranamaz, dedim; yapılan yayınlara bakarak, ortaya çıkan durumu olağan karşılayıp, sabırlı davranmayı yeğliyorum...

Ne gezer.. Ateş püskürdün!

Aslında bugün olsa; beni atamamakla kalmaz, onca dile düştükten sonra, işimde bile bırakmazlardı!

Sen iyimserdin; Menderes dönemine göre, yapısal hiçbir şey değişmemiş de olsa, değişebilirliğini umut edebiliyordun!

".... Bizim gazeteci takımı meraka düşmüş; duyan, soluğu Dergi'de alıyor! Ben bir şey yapmadım, diyorum, faşistler yapmış!

Senato'da künyelerimiz okunmuş Sevgilim!

İşin garibi; gazetelerde yazılanlar birbirini tutmuyor: Kimi şiir diyor, kimi öykü, kimi piyes, kimi... Ah, bu faşist sürüsüne verilecek en güzel yanıt ne, biliyor musun: İtin Ağası adıyla bir kitap çıkarmak!

Bakan Beyle tanışmadık daha. Şu sıralarda boy göstermek gerek karşısında:

- Hüseyin Korkmazgil, bendenizim. Karımı Ankara'ya istiyorum!

Demeliyim. Dost'un bu sayısından da, bir adet takdim etmeliyim.

Ohh, ne çok gülünecek şey var şu dünyada!

Bak sen şu işe; nisanla birlikte neler uyandı!

(....)"

Aslında bu bir oyundu; vargı ne 27 Mayıs'ın liderini kollamaktı, ne de öğrencileri komünizmden korumaktı; saldırıların asıl ereği, İnönü'nün bir bakanını, sudan bir bahaneyle yıpratmaktı!

Doğrusu CHP de, gölgesinden ürkerek, saldırganları yüreklendiriyordu!

O günlerde; geleceğin ünlü sanatçısı Saim Akçıl, bir daha geldi Uşak'a. Öğretmen Nevin'in evinde toplandık; keman çaldı Saim Akçıl. Kemanla karşılanabilecek en uç isteklerde bile kırmadı bizi. Güzel beyaz yüzünde incecik çizgiler vardı genç sanatçının. Ellerim çenemin altında, bütün bir gece dinledim kendisini. Bütün bir gece müzik, ne kadar mutlu ederse müzik.. öyle yorgun, evime gelip uyudum. Ancak ertesi gün, bir gece önce niçin yazamadığımı anlattım mektubumda. Yakın zamanda, sana yazmanın dışında, hiç bu kadar mutlu olmamıştım.. dedim. Yanıtın kısaydı: *"Şiddetle"* kıskanmışsın beni!

Şaşırdım. Sana, az rastlanabilecek bir müzik şöleninden sözetmiştim; sen yanımda olsaydın, paylaşırdık. Böyle düşünüyordum.

Ertesi gün bir mektubun daha geldi; o da kısaydı. Üstüne bastıra bastıra, *"çok kıskancımdır!"* diye yazıyordun.

Bir sosyalistin de 'kıskanç' olabileceğini düşünmemiştim; kabullenmedim de. İki gün ara verdim mektuplarıma. Senden üçüncü mektup geldiğinde, açmamayı bile aklımdan geçirdim, ama açtım. Durulmuştun: " *Bunu ve önceki iki mektubumu yak!"* demişsin. Yakmadım, ayrı bir yere koydum..

Acaba benim de seni kıskandığım oluyor muydu? Her gün, bana yönelttiğin en güzel sözlerle doygun olduğum için, 'güncel' den yana kaygım yoktu; ben asıl, şiirlerinde adı konmamış, geçip gitmiş kadınları merak ediyordum: Bende duran, ilerde 'Temmuz Bildirisi' adını alacak olan dosyada, en çok okuduğum şiir, Öteki Yalnız'dı: *beşbuçuk en sevdiğim saatti/kaldırımlarda ışıkları severdim/ kabarık saçlarıma kar yağardı/ kar güzeldi herkes herşey güzeldi/ durakta bir ben bir yelpikli kestaneci / pastacının pikabında bizim şarkımız / berberin kanaryası bizi öterdi....*

Durgunlaşıyordum. Soğuk Sivas akşamlarına gidiyordu imgelemim.

Sordum:

- *'Yelpikli kestaneci'* ne demek?

- Astımlı demek. Öksüren, tıksıran.. yine de o kestaneleri satmak zorunda olan bir ihtiyarı düşünebiliyor musun?

Her akşam üzeri dersten çıkar çıkmaz önce eve gidiyorum; çocukların yerli yerinde durduklarını görüyor, onları kucaklayıp öpüyor, bir ağızdan ve bir solukta anlattıklarını dinliyorum; kapıya dek sabredemeyip pencereden uzattıkları mektubunu, onlar dizlerimde otururken açıyorum; ben mektubunu okuyorum, onlar benim yüzümdeki genişleyerek yayılan gülümsemeyi izliyorlar. Sonra; onları küçük penceremizin demirleri içine yeniden oturtuyor, kulübemizin kapısını üzerlerine kilitleyip postaneye koşuyorum. Akis'in telefon numarası, nöbetçi posta memurunun çoktan belleğinde; hiçbir gün fazla bekletmiyorlar beni. Hep aynı ücreti aldıkları halde, sanki 'yıldırımla' açıyorlarmış gibi tez geliyor sesin. Derin ve pürüzsüz, duygu yüklü; öte yandan, sevecenlikten belki de hummadan eriyen sesin, benim bastırılamayan çığlığıma karışıyor:

- Benim Bitanem, niye geciktin!

Yüreğim her akşam ağzımda. Sanki bir gün, senin artık orda olmadığını söyleyecek biri..." *Devletin PTT örgütünü, dağıtım elemanından yıldırım telefonuna, hiçbir zaman bu şimdi olduğu gibi sevmemiştim!*" diye yazmışsın; "*....Merdivenleri, ivecenlikten sanki yuvarlanarak çıkan ufacık tefecik postacıyı nasıl canımın içine koyacak gibi olduğumu bilemezsin! Her günkü gelişinden birkaç dakika gecikse yerimde duramaz olduğumu o da biliyor. İşhanının merdivenin-de beklemeye başlıyorum. Gözlerinin güldüğünü on metreden görüyorum onun. Mektubun bir gün gelmese; böyle şey olmaz, diyorum.. hiç olmayacak, hiç dayanılmayacak bir şey başıma gelmiş gibi olurdu...*" Öğleden sonraları saatler bir

türlü geçmezmiş, çalıştığın masanın üzerine yatıp uyumak istermişsin, uykuda geçsin vakit.. dermişsin!

Bahar ilerliyordu. Annem yanımızda değilse; Ufuk'la Barış'ı o kilitli kapının ardına bırakıyordum. Hep pencerede olurlar; benim sokağın köşesini döndüğümü görür görmez, ta uzaktan gösterirlerdi beyaz zarfı. O sıra benim yalnız bundan hoşnut olduğumu biliyorlar, öncelikle beni sevindirmeye bakıyorlardı.

Şubatta kimi arkadaşlarının anlattıklarına göre, sen de hemen aynı gerginlik içindeydin. Öğlenleri mektubumu alıyor, akşama telefonumu bekliyor, sonra Akis'i bırakıp gidiyordun. Bu yüzden, cuma ve cumartesi günler de, işin olmadığı halde telefon beklemeye Dergi'ye gelir oldun. Derken, Parti'ye geçiyordun: *"Coşkuluyum. Hiç azalmayan, hiç bitmeyecek olan bir coşkuyu yaşıyorum. Mektupların bu coşkuyu besliyor, önüme kim çıksa aşkımı anlatıyorum, ayaklarım yere basmıyor..."*

Bu mutluluğu ayrıca besleyen, pek çok şey vardı yaşantında: *"... Partimizin kimliği marksist olarak saptandı! (..) O gece sabaha dek, türlü halk türküleri söyledik. Hızımı alamadım; eve geldiğimde, Ufuk'un şubatta bana armağan bıraktığı küçük pikapta Robeson çaldım.."* O günlerde, artık senin bir pikabın olduğunu öğrenen bir arkadaşın, Rus halk havaları getirmiş sana: *"... Kalinka filan. Bir de Aslamazyan var hani, küçük bir plâk. En çok onu dinliyorum. Bu ezgiler beni eve çeker oldu, her gün çalsam bıkmıyorum. (...) Gece bağlama çaldım, Pir Sultan'dan söyledim, ağladım, sarhoş da oldum!*

(....)

Kenti dolaşıyorum, vakit geçmiyor, yorgunluk duymuyorum, durmadan yazıyorum, öykü, şiir, fıkra.. zamanı dolduramıyorum. (...) Eve geldim mi, ilk işim o gün olup bitenleri ve duygularımı mektubuma geçirmek oluyor. Sonra, saatlerce kitap, dergi okuyor, yazıyor yazıyorum.. Sonra saz ve türkü..

bir parça da uyku.. Üst katta Servet Hanım, biliyorum ki çok kızıyor bana. Su sesine bile kulak veren, benim günde kaç kez duş aldığımı hesaplayan kadın, bu türkülere nasıl dayansın! (..)"

O günlerden başlayarak, belki daha da önce; gittikçe çoğalan bilimsel sosyalist yapıtları okumaya, ayrıca yerli yayınları dikkatle izlemeye, ayrı ayrı mekânlarda da olsa, hız verdik seninle. İkimizin de 940-950 arası, birbirimizden habersiz buluştuğumuz, Bakanlığın beyaz kaplı klâsiklerinin yanısıra; sen ayrıca, Adana'da olsun, İstanbul ve Ankara'da olsun, '50 öncesi marksist yayın olarak kıyıda köşede ne buldunsa okumuştun. Senin birikimin, bana kıyasla çok zengindi. Anlamıştım ki, geçmişte okuduklarım bana temel olsa bile, kesinlikle yetersizdi.. Bu yüzden, okuma koşusuna yeni başlıyormuşum gibi uykularım kaçıyordu artık..

O günlerde gelen fotoğrafında, pek 'efendi' bir görünüşün vardı; kibar, çelebi duruşlu.. Beyaz gömlek, iyi bağlanmış bir kravat, koyu renkli bir ceket... Seni böyle derli toplu, sonraki yıllarda bile pek az görmüşümdür. Genellikle kravat takmıyordun, sonra sonra büsbütün boşverdin. *"Kalsın sende.."* diye yazmışsın; *"bir gazete veya antolojiden istemişlerdi belki..."*

Ondan önceki yedi ayda bana gönderdiğin resimleri koymuşum önüme. İlki, 12 Eylül '63 tarihini taşıyor, retuşsuz. Kırmızı tükenmezle yazmışsın arkasına: *"Cuma. Saat 10.30. 17 Ağustos treninde seni arıyordum, objektife bakmayı unutmuşum-Hasan Hüseyin."* Gözlerin çok yakın kaşlarına. Gülümseyişin, sol yanağına doğru belli belirsiz kıvrık, alnındaki yatay çizgiler ayrımsanıyor. Yaka bağır açık; çizgili kısa kollu gömleğinden, kıvırcık göğüs kılların bolca görünüyor. Kalın boynunda ikisi derin, üç çizgi... Gerçekten ben miydim aradığın?

10 Kasım 63'te imzaladığın, fotoğrafçının 3 Kasım tarihini taşıyor. Sokakta çekilmiş bu resim. Sol elinde çanta, sağ elin pantolon cebinde, kaldırımda gülümsüyorsun. Gözlerinde, nedense o zaman beğenmediğim kara gözlükler var; takım giysili, ama kravatsızsın bu kez. Şöyle, yürürken durmuş, bakıvermişsin: *"Pazar günü Parti'ye gidiyordum, köşebaşında yakaladılar. Seninim ve seninleyim-Hasan Hüseyin."*

Büyük boy resimde fularlı ve pardesülüsün; yine gülümsüyorsun, taşlık bir yerdesin. Sol yanağında gülümserken oluşmuş, yumuşak bir çukurluk var, elinde defter mi dosya mı, beyaz bir blok..

Bu resimlerden bir bölüğünü Sendika gazetesinde görmüştüm. Soruyorsun bana: *Nasıl geçirdim 15 Aralık pazar gününü, anlıyorsun değil mi?"*

23 Aralık '63 tarihini taşıyan, biraz mahzun bir resim. Yine fularlı.. Yine saçların kabarık.. Ama ıslak taramış gibisin saçlarını. Üzerinde 'kumlu', daracık durmuş bir ceket.. Bu kez karşıdan bakmışsın, hayli hulyalı ve kopkoyu bakışlarla bakmışsın.. Dayanılır gibi değil! *"Azime!"* diye yazmışsın; *"Tuzluçayır gecekondularını gezdikten bir gün sonra, işte böyleydim. Gözlerine bakıyordum senin; Ankara yoktu!*

Sana gönderiyorum Hasan Hüseyinini, n'aaparsan yap. Senin Hasan Hüseyin.."

O gezintiyi izleyen günlerde anlatmıştın: Basın - İş Sendikası adınaydı bu dolaşma. Basın işçilerinin gazetesi Yılbaşı 64'te geniş bir röportajın yayımlandı o sıra: Anlattığın gecekondulu kadınların, *standart açıkhava helalarının"* ve sıra sıra kovaların dizildiği bir sokak çeşmesinin önünde çekilmiş fotoğraflarıyla; *Ankara'nın en şık on hanımı"* nın değişik pozlarda saptanmış resimleri, bitişik sayfalardaydı. " *Türkiye'de '63 yılı, arayış ve bekleyiş yılı olarak geride"* kalmıştı; gözler 64'teydi. Ve, *Hakları olan yaşamayı bulabilmek için, susuzluktan yarılan topraklardan koparak gelip*

Ankara sırtlarına tutunmuş kadınların gecekonduları arasında..." geçirdiğin bir kış gününü anlatıyordun; *ışıkların arkası...."* diyordun oralara: *.... durup öylece baktık/ yüzyıllar durup baktı/ gömütlükler durup baktı/satılık elleri ırgat pazarlarının/namlunun ucundaki kuş durup baktı/ anadolu yollarında tozlu kamyonlar/ çıkınlar heybeler ve dürülü yorganlar / türkülere bulaşmış kimsesizlikler/ ve tuz ekmek durup baktı/ durup öylece baktık....* Dizelerini daha sonra ekledin Gecekondu Aynası'na!

Herbir şeyi bir bir görüntüleyen fotoğrafçı arkadaşınla, *"o çamur deryası"*nı olanca dikkatin, zekân ve cambazlığınla dolaşmışsın! Çamurda oynayan çocukları, *"Kerbela'da gibi"* yaşayan 15 bin gecekonduluyu; *"Kavaklıdere'lerde oturup Tuzluçayır'lının oylarıyla politika yapanlar"*a söve söve anlatıyordun mektubunda. Oralardan birinin, Harun Türkyılmaz'ın gözleriyle çiziyordun demokrasiyi; *"zulmün böylesi görülmemiştir!"* diyordun. Yöneticilerin, kâh kırmızı mumla çağırmadık kendilerini.. dedikleri; seçim öngünlerinde de, yol su elektrik işleriniz derhal! dedikleri halkımıza utancından soramamışsın, yılbaşını nasıl geçireceksiniz diye; *".. ben bu sazı çala çala yoruldum.."* deyip dönmüşsün. Ulus'ta ayakkaplarını temizleyen boyacı sormuş:

- Aman Ağbey, çüt mi süriysin?

- Yok Gardeş, demişsin, gecekondulardan geliyrim!

Bir süre cık cık ettikten sonra boyacı, soluğunu koyuvermiş:

- Aha bu çamuri alacaksın Ağbey, bu melmeketi bu hala getirenlerin suratlarına vuracaksin, he vallah vuracaksin!

Akis'in yaşamımızdaki rolü büyük. Yavaş yavaş derken, Akis'te Kavel'in duyuruları da sıklaşmaya başladı. Yılın ilk ayları, kitap tanıtmalarını yalnız İlhami Soysal yaptı; gide gide, o kitap tanıtımlarının altında H.K. imzalarıyla senin görüşlerini de almaya başladı okurlar; Akis'te de 'sol' yayınlar yavaştan okunur ve önerilir oldu: Akis'te de, sosyalizmi öğreten kitap-

lar, *"... sadece sosyalizmden yana olanlarca değil, sosyalizme karşı olanlarca da okunmalı ve günümüzün bu en güçlü doktrininin bir umacı olmadığı anlaşılmalıdır."* sözleriyle salık veriliyordu artık. Sol kitapların çıkışını, sayfa aralarına sıkıştırıyordun.

Ve örneğin Metin Toker; vergi adaletsizliğini konu edinerek, haftalık yazısının başlığını, 'Bu Düzen Değişecektir!' biçiminde verebiliyordu. İsmet Paşa, 'vergi reformu'ndan yana; Türkiye'de gelir dağılımındaki adaletsizlik, Başbakan İsmet İnönü'nün ağzından ifade ediliyor; kişi başına yıllık ulusal gelirimiz, 1600 lira. Gazetelerin manşetleri, örneğin şöyle: 2002 yılına kadar borç ödeyeceğiz!

Günün adamı Başbakan İnönü, ABD gezisinde. Türkiye'nin sokaklarında ABD'ne karşı 'Go Home!' diye haykırılıyor.

Enflasyon tehlikesi başladı.

Bu yıllar, diye yazmışım bir notumda, İsmet İnönü'nün, başbakan nitemiyle ABD'ne karşı, 'yeni bir dünya kurulur, Türkiye de oradaki yerini alır!' dediği yıllardır!

Şah İran'da, tıpkı Atatürk'ün karatahta başında abece öğretişi gibi, elinde tebeşir, halka yazmayı öğretiyordu; demişim ki, toprak reformu yapmak zorunda!

Türkiye de, kitaplar düzeyinde, kişinin temel hak ve özgürlükleri inceleniyor.

Dünyada Vietnam konusu derinleşiyor.

Küba'da bunalım var. Küba önderi Kastro, çetin ceviz..

Bizde de, en çok sözü edilen, 'Toprak Reformu'!

Basın özgürlüğü tartışılıyor. Bir gece oturmuş, Basın-İş'in Ana Tüzüğünü didik didik etmişsin. *"İsmet Paşanın resimleri"* diyorsun, *"dergi kapaklarında, cücelerce her yanından bağlanan Güliver'e benzetiliyor..."*

CHP, 'ulusal koalisyon'a karşı. Adalet Partisi, gün geçtikçe gelişiyor; şimdilerde AP'nin başına kimin geçeceği tartışılıyor. AP ve CHP karşıkarşıya. Yurt yüzeyinde Orkun, Millî Yol.. gibi dergiler çok kolay boy atmaya başladı. Orkun'cular örneğin, ucube bir Anadolu milleti kurmak isteği, hayaldir!" diye yazdılar, yazabildiler. Ve Türkiye'de gelişme yolundaki islamcılık akımlarına da, kimi kalburüstü bilim adamları hoşgörüyle bakıyorlar...

Remzi'nin Toplum Dergisi için iki yazı yazmışsın: *biri mizah üzerine. İnsanları güldürmek, bir bakıma çok kolaydır. (...) Hele kişileri tek tek güldürmek, öyle kolaydır ki! İnsanlar, hemen hemen her türlü şaklabanlığa gülerler, az çok.. Önemli olan, halkın çoğunluğunu, toplumsal düzeyi yükseltecek biçimde güldürmektir..."*

Öteki yazıdaysa; bir makama, ya da yüksek tirajlı bir gazetenin köşesine kapağı atmış; düzen ve durum değişmesin, her gün akşam böyl'olsun ki ben dümenimi yürüteyim.. diyenlerle gırgır geçmişsin: *"Akşam Remzi uğradı; işte Azizim, dedim, sana iki yazı; aralıklarla kullan, benden şimdilik bu kadar!"*

Sosyal Adalet'e Mayıs, Haziran ve Temmuz sayıları için de birer yazı vermişsin.

Sonra oturmuşsun bir gece; salonda yere Yön'leri ve Sosyal Adalet'leri yığmışsın. 'Ööhhhööö!' genel başlığı altında; 7 Mart 1962'de başlayıp, 28 Şubat 63'te, 63. sayı ile yazmaya son verdiğin Yön fıkralarının; yine aynı gazetede yayımlanan kimi kitapları ve sanatçı kişilikleri tanıtma yazılarının; ayrıca, 19 Mart 1963'te başlayıp, 16 Temmuz 63'te sıkıyönetimce kapatılıncaya dek sürdürdüğün Sosyal Adalet'teki yine uzun-kısa, gırgırı bol fıkralarının listesini yapmışsın: *"Bunları, bir geniş günde tek tek seçip, iki kitap düzenleyeceğim. Biri, güncelliği kolay kolay yitmeyecek görünen fıkralar için; ikincisi de, 'tanıtım' yazılarım için..."*

Edebiyat derslerimde; izlence gereği sözünü ettiğim yazınsal sanatların hiçbirini senin şiirlerin için uyarlayamıyordum. Seni, yepyeni ölçütlerle değerlendirmeliydim, eskitilmemiş ölçütlerle: *obur bir ağaç büyür düş ormanlarımda...*

Nereye yerleştirecektim bu anlatımı ve bu içeriği?

Sanatlı sözü tanımlamayı ve adlandırmayı eleştirmenlere, bu işin ustalarına bırakıyordum. Bense, önümdeki şiir midir, ona bakmalı; oradan aldığım hazları duyumsatmalıydım öğrencilerime..

Öyle yapıyordum; gecelerimi de, yalnız seni okumaya ayırmıştım; seni okumaya, sana yazmaya...

Aydınlık Dergisinin Mart 64 sayısını, gecikerek postaladın bana. M. Zeki Haliloğlu orda, Kavel için verilen Yeditepe Armağanı'nı uygun buluyordu: " Hasan Hüseyin'e verilen armağanın, artık eski körebe devrinin kapandığını göstermek gibi bir anlamı da var. Biçimciliğin toplumsal temelleri yok artık bugün. Kısır döngülere yer yok artık.."

Uşak, yeniden serinledi. Bahar çiçeklerine kar yağıyor. Akşamlar inerken, Uşak sokaklarını ufacık gövdemle, başım dik, upuzun geçiyorum. Çiseleyen karın altında, duvar diplerinden öğrencilerim geçiyor. Onlar benim, 'örf dışı bir aşk' yaşadığımın nencesini biliyorlar, kimden yanalar? Solgun ışıklarda ivecen, selamlaşıyoruz.. Koşarcasına eve dönüyorum. Her gün soluk soluğa, benim ne yaşadığımı anlayabilirler mi?

Bugün nasıldı sesin?

Telefon açabildin mi anne?

Çocuklar her akşam, bu soruyla karşılıyorlar beni. Camlara hohlamışlar yine; buğulanan camlarda, bir kadınla bir erkeği, parmaklık arkasında iki çocuğu, kapının önünde postacıyı çizmişler...

Telefon açabildin mi anne?

Kapıda kucaklıyorlar. Biliyorlar mı, ne kadar biliyorlar, dünyanın en güzel ozanına, en güzel sevdayı yaşadığımı?

Yemekte, bensiz geçen saatleri anlatıyorlar; ne çok anlatacakları birikiyor gün boyu.. ve ne kadar erken başladılar, düşle gerçeği içiçe anlatmaya! Onları uyutur uyutmaz; mavi pembe sarı beyaz pelür kâğıtlara ince ince doldurduğun ve her gün postacının koşarak getirdiği mektuplarını önüme diziyor, birkaç gün öncesinden başlayarak en yenileri bir kez daha okuyor; destan uzunluğunda o geceki kendi mektubumu döşeniyorum!

Birbirimize an an, soluk alıp verircesine yazdığımız bu mektuplara, bir gün dönüp bakmaya zaman bulacak mıyız? Ya da bizden sonrakilerin; telefonun, telefondan da tez iletişim araçlarının, bütün güzel ve dokunaklı şeyleri son hızla yokettiği bu çağda, onları açıp sayfa sayfa okumaya, sabırları yetecek mi?

Hele seninkiler.. Hele senin, artık her akşam evine erkenden dönüp benim için yazdıkların.. O mektuplar ki; âşık bir ozanın kaleminden çıkabilecek en güzel, en kusursuz düzyazı örnekleri!

Sana gelmek; bu demek hayatımı yıkıp yeni baştan yapmak; uzun sürecek, uçsuz bucaksız bir coşku gereksemesi miydi: Yeniden başlamak her şeye; yepyeni bir gözle sarılmak dünyaya, sana bana bize özgü ne varsa hepsini yenilemek!..

Ne güzel anlamıştın bunu, ne güzel anlatmıştın: *oh ne güzel yeniden - bu senin güzelliğin ne demek / sel ne demek azime'm, savaşlara durmak ne demek/ güzel ne demek/ sen geldin ey benim kadınülkem/ yepyeni ufuklar geldin/ dürülü bayraklarım güldü gülüm / sen geldin/ kutuplarım değişti...*

O'güzellik'in, bitirebilmek ve bir kez daha başlayabilmekteki tılsım olduğunu, ilk karşılaşmamızda anlamıştın sen: Eski dünya fazlaca köhnemişti, hem de

bütün kara parçalarında, bütün ülkelerde, tüm kurumlarda eskimiş eskimiş, umutkıran bir görünüme bürünmüştü: *gün döner sular durulur eskir ne varsa güneş altında / eskir ne varsa en tapınılan ey tükenmeyen/ sevmek hep yeni sevmek hep yeni sevmek hep yeni...*

Yine de içim içime sığmıyordu, her mektubunu aldıkça yüreğimi burkan bir soruydu sürekli gündemdeki: Ben sende, onulmaz bir özlemi mi canlandırmıştım, bir nedence miydim: *al beni kankırmızılardan..* diyordun; *vur beni kankırmızılara / dürülü bayraklarım gülsün gülüm/ kutuplarım değişsin / ey benim ülkem / bitsin bu zulüm bitsin bu zulüm bitsin bu zulüm...*

Ama biz, seninle ben yine de, bir bardak aydınlık, sıcacık çayın başında ellerimizi ısıtabilirdik; eski dünyanın mutsuzluk kaynağı düğümlerini, acı ve tiksinti veren zıtlıklarını, çok büyüyüp kuşaklarca kabarmış çelişkilerini.. bu birlikte yalınlaştırıp çözebilirdik. Başlarımızı yanyana bir yastığa koyduk mu, evrenin en dingin uykusunu birlikte uyuyabilir, onbin yıldır sürmüş kadın erkek gerginliğini yumuşatabilir, dengeleyebilir, onbin yıldır yaşanmamış düşleri görebilirdik!

Evet, biz seninle ikimiz, ayrı ayrı yaşamları ortak bir yaşama dönüştürebilirdik..

Azime'li Temmuz Bildirisi II, her zaman bir 'bildiri' olarak kaldı; yıllar geçti, kaç kez yeniden yayımlandı; hiçbir zaman, tek sözcüğünü olsun değiştirmedin onun. O senin en gözde; ve senin gözünde en yetkin aşk şiiri olarak kaldı. Tüm geçmişini, ve gelecek bilincini ve tüm özlemlerini ona yüklemiş gibiydin; beni yüceltiyor muydun, yoksa yalnız kadın'dan da değil, insan'dan beklediklerini mi simgeleştiriyordun? Çok aramıştın; *soğuktu yeşillerim/ soğuktu temmuzlarım en bayram gülmelerimde bile / kar yağardı sabah çaylarıma...*

Ölüm gibi özlenen şey neydi?

Buluştuk, özgür müydük; artık adını söyletecekler miydi- *ölüm gibi özlenen şey*in?

Ne buldun bende?

Sen ki, *koşan atları* sevmiştin- *soluyan lokomotifleri...*

Bu bir yeniden doğuş muydu, bitecek miydi yalnızlık-kalabalık elele oluşlara doğsak bile? *toprak nasıl sancılanır ağaçlar nasıl gerinirler çiçeklenirken/ kurşun nasıl ıslık çalar diş nasıl gıcırdar karanlıklarda...*

Sana gelişim selamlanıyordu.

Birlikte varoluşumuz selamlanıyordu bu şiirle.

Uçtum uçtum uçtum, yedi kat göklerde dolaştım günlerce.

bu senin gözlerindi ey benim ülkem-arılar oynaşan içinde...

Bu ben miydim?

bu senin duruşundu ey kavgabiçim- en haklı silah güzelliğince...

Bu ben miydim?

güneş gibi acımasız, toprak gibi unutkan, tohum gibi umutlu/ sen geldin ey benim özlemim ülkem, kadınım devrimbiçimim/ yıkıldı ölülerin öğlesonu sarılıkları...

Bu bir büyük çığlıktı, tanımlanamaz:

.. bitsin bu zulüm

bitsin bu zulüm

bitsin bu zulüm...

Dolaştım, yapayalnız; güneşe yıldızlara bulutlara soruyordum:

- Hasan Hüseyin'in bana yüklediği neydi?

Şiir" dedin, *"parçalanmaz; bir bütün olarak al kabul et onu, sana yazdım!"*

Mart ayını nisana kavuşturmuştuk soluk soluğa; '64 yılını nerdeyse yarılamıştık; mayıs bize doğru koşuyordu, haziranа ne kalmıştı?

Biz birbirimizi bulunca oluşan özgürlüğü sevecektik bundan böyle:... *adını söyletmiyorlardı ölüm gibi özlenen şeyinsen yoktun!*

Ne diyordu Ur Kenti Tanrısı Ningal: Kentimin ırmaklarına toz toprak yığıldı/ tilki inlerine döndü ırmaklarım/ köpüklü sular akmıyor artık/.../ben hiç rahat yüzü görmeyen bir sürgün oldum artık...

Uşak Kentinde herkes işini gücünü bırakmış, bizi konuşuyordu!

Benim için, eski kocamı demek isteyerek, "genç adamı mahvetti!" diyorlardı sağda solda. Kaç gün, kaç ay, kaç mevsim ezildim o dedikoduların altında; bir türlü ayrılamıyordum ordan!

Öte yandan çocuklar; demek benim ikiye dörde sekize katlanan ilgim yetmiyordu onlara; sevme ve sevilme gereksinimlerini doyurmak için, biraz da benim gece gündüz sana yazarak o keder ve korku günlerini atlatmaya çalışmamı öykünme gibi, dört elle sarıldılar ilişkimize; kendilerini benden ayırmak akıllarına bile gelmeyeceği için, seni üçümüz birlikte sevdiğimizi düşünüyorlardı! Artık uzayan günler boyunca sana 'mektup' yazıyorlar; sen hepsini toparlayıp, ayda birkaç kez, yakın gelecek yaşantımızdan renkli düşsel kesitlerle bezeyerek ve tek tek özenli yanıtlar veriyordun onlara..

Onların, kulübenin penceresinin içine oturup postacıyı gözlemeleri, bunca yıl geçtikten sonra bile dayanılmaz bulduğum anılardandır!

Ah bahar.. Karlı yağmurlu güneşli, uzun günlerli bahar!

Barış kayboldu! İstasyon Caddesi, sokaklar, ve kaç mevsimdir barındığımız mahalle ayağa kalktı! Kaçırıldı mı? Kim kaçırabilir? Hulûsi yapmaz böyle şey, beni öldürebilecek böyle bir şeye kalkışmaz o! Ya benim geri dönmemden başka bir şey istemeyen ailesi, beni dize getirmek için yaptıysa? Böyle bir olasılığı beynimde körükleyen bir sürü kadın toplandı başıma.. Benim elim ayağım tutmaz olmuş, sokağa bizi bağlayan eşikte âdeta yığılmış, bekliyordum..

- Hayır! Onlar, bir yanlarıyla ağa torunları olsalar da, bir yanlarıyla mazlum köylülerdir, severler beni, acı vermek istemezler...

Lise öğrencileri o gün, ömürlerinin ilk ders bırakmasını yaşadılar. Herbiri bir yana dağıldı.. Bacaklarım tutsa da ayağa kalkabilsem, Emniyet'e gideceğim.. Postacım geldi; kayıtsızca aldım zarfı elinden, cebime koydum, görmeden bakıyordum..

Neden sonra Ufuk, koşa koşa geldi:

- Anne anne anne buldum, kardeşimi buldum, çabuk gel!

- Hani, nerde, niçin getirmedin onu?

Soluk soluğaydı Ufucuğum;

- Seni çabucak sevinsin diye var hızımla koştum! dedi; kardeşimle koşamazdım...

Ufuk'la birlikte koştuk. Ben kesildim. Ufuk, minik bir sincap gibiydi, sıçradı gitti; eliyle koymuş gibi, eğri büğrü sokağın dönemecinde, yerdem bir kulübenin kapısından daldı. Biz de sıçramış olmalıyız; dar avludan geçtik, yine yerdem, tek göz bir odaya doluştuk. Duvarın içindeki ocakta, isteksiz yalımlarıyla solgun bir ateş çarptı gözüme. Ocağın önünde, yaşlı bir kadın, hiç görmemiştim onu, belki yatalak.. Uyuyor mu, kendinden mi geçmiş, yoksa kör mü? Bunu belki sonra gördüm; ilk gördüğüm Barış'tı. Barış, minicik, çömelmiş, kadınla ilgileniyor! Kaptım kaldırdım yavrumu..

Dönüşte;

Tek tek evlere bakıyordum, dedi Ufuk; büyük bir adam gibi ciddi ve sorumluydu anlatırken; yüreğim ağzımdan fırlayacak gibiydi.. dedi, hırlıyordum, öter gibi soluyarak koşuyordum, daha önce geçmiştim ordan, eve benzetememiştim.. bir gireyim dedim. Kardeşimi o ocağın başında sessiz ve kıpırtısız.. belki de kör o kadına bakarken, bir şeyden habersiz oturur bulunca.. iyice baktım ama, oydu.. yıldırım gibi döndüm; seni sevindirdikten sonra geri gelip alacaktım kardeşimi...

Ufuk; kendinden geçmiş, kırık dökük, cıvıl cıvıl, ivediyle, coşkuyla anlatıyor. Ben, bende değil gibiyim. Barış'ı kaç saat, kaç dakika, kaç saniye aradık, zaman nasıl geçti, ortalıkta koşturanlar nere gitti? Evimize geldik, açık kalmış kapıyı ittik. Ufuk hâlâ bişeyler anlatıyor.. Barış bir şeyin ayırdında değil. Soruyorum; kısa ve ilgisiz, yarısı düşe gömülü yanıtlar.. Daracık sedire attım kendimi. Aynı yere çocuklar da sığıştı. Ağladık mı güldük mü? Onlar uyudu; ben sana bunları yazdım..

Ah Canım benim! Basın Balosu'na gitmemi istemişsin. Yanına bir kadın arkadaşını al git.. demişsin. Her yıl zengin avına çıkılır böyle. Biletler 150 lira. Ensesikalınlar, cüzdanışişkinler, gelirler; birkaç saat dedikodu eder, birbirlerinin kılık kıyafetiyle ilgilenir, giderler. Smokin zorunluğu vardır; gazetecilerle hiçbir ilişkisi yok bu balonun. Geliri Gazeteciler Cemiyeti'ne ve Sendika'yadır, o kadar. Düşünme beni, böyle yerlerde öldürülecek zamanım yok benim. Hem, eğlenebileceğimi mi sanıyorsun? Sensiz ha? Çıldırtma beni! Zaten meşrebime uygun bir yer değil bu balo, bir de kadın mı çıkarıyorsun başıma? Yapmacıklıktan hoşlanabilir miyim ben? Sırf o gece için smokin giyip, koluma da bir madama takıp baloda arz-ı endam ettiğimi bir düşün! Böyle bir Hasan Hüseyin'i aklın alıyor mu senin? Ben ha! Merak etme, ben kendimi hiçbir zaman yoksunluğa, perhize zorlamış değilim. İçimden nasıl gelirse, öyle davranırım ben. Bugüne dek nasıl bir ahlâk oluşturmuşsam, çıkamam onun dışına. Çelişme yoktur benim

davranışlarımda, yaşayışımda. Hiç değilse olmamasına çalışıyorumdur. Burjuva gibi yaşa, toplumcu gibi düşün.. Yapamam Gülüm! Bugüne dek bu karşıtlığı yoketmeye çalıştım ben...

Saz mı? Nerde sözünü ettim bunun? Saz, alaturka eğlence yeridir. Gırtlakları mayalı kart-kaşaloz kadınlar şarkı söylerler; utlar, kemanlar, dümbelekler.. İçkiler paralar garsonlar.. Sulukule ekipleri çiftetelliler, vs. Kayserili, Çukurovalı.. ağalara göre yerlerdir 'saz'lar. Ne senin uçtuuçtu böceklerinin salındığı yerlerdir, ne benim bağlamamın bir adı! Bir tür 'oturak âlemi' dir saz, iğrenç mi iğrenç! Kaç yıldır, oturduğum yerden dinlerim seslerini, Rüzgârlı'da... Ha bak, tiyatroya, sinemaya giderim elbet, ama zamanım olursa.. Hem şimdilik canım istemiyor, kendimi zorlayamam ki! Sensiz gidemem dedimse, gitmemek için kendimi zorladığımı sanma. Düşünme bunları. Sensiz hiçbirşeyim ben; bunu, gün geçtikçe daha iyi anlıyorum. Bu derece seven kişinin hiçbirşeye gereksemesi olmaz; nasıl renkli yaşıyorum, nasıl bir cümbüşte yüzüyorum, bilemezsin! Ama, bahar ve sensizlik, ikisi bir arada gider mi? Gitmiyor elbet! Günlerim, koskoca bir dağınıklıktan başka bir şey değil...

Kadir'ler gidince ev tamtakır kaldı. Bugün Baylan'la çıkıp, mutfak için birşeyler almaya gideceğiz. Tencere tava kaşık tabak.. filan. İyi mi? Fikriye, gün boyu estirip duruyordu. Şubatta yaptıklarını bağışlayamazdım; senin 'nikâhsız kayıtsız' öyle gelip oturuşunu almadı aklı. Benim sensiz yaşayamayacağımı anlayamadı, oyun oynuyorum sandı. Kadir, senden yana ezik, karısından yana ezik; iş dersen, gece gündüz çalışıyor, cumartesi pazar da biryerlerde çalışıyor, yorgun, bitkin.. Ha, hemen evleneceğimi duyunca, bir döşekle yorgan yollamış Gülşan Ana, bir yastıkta kocayalım diye, upuzun bir de yastık! (...)"

Sana, on kişinin bile aynı yerde barınabileceğini söylemiştim.

- Çatal kazık yere geçmez.. demiş halkımız, dedin telefonda, kestirip attın; on kişi de barınır ama, 'ev' olmaz. Hele Kadir, benim gölgemde hiç palazlanamaz. Bir erkekle bir kadının bağımsız yuvası olmalıdır. Ben Gürün'de hapislik sonrası on yıl kaldım ama, bekârdım, işsizdim, anamın pişirdiği otlu bulgur çorbasını içmek zorundaydım!

Benim tedirginliğim güldürdü seni. Evde yalnız kalmaktan hoşnuttun. Bir ara ne dedimse, kahkahayla çınlattın telefonu. Artık, hoşuna gittiği zamanki gülüşünü, öteki gülüşlerinden ayırabiliyordum.

Ekimde miydi şubatta mı; sana sormuştum:

- Sivas'ta Kadir, bir yerde çırak mıydı, birlikte miydiniz?

Kendisi yanıtladı Kadir:

- Kahvelerde karakalem resim çizerdi Ağbim; aldı mı bana verirdi, gider ekmek alırdım parasıynan.. Kiramızı öderdik. Alırdı kahvede adamı karşısına, oturturdu pencerenin önüne, çizerdi adamı gönlünün istediği gibi.. Adam, para veremezse, canın sağolsun derdi Ağbim..

Ve trenlerde! diye eklemiştin; üçüncü mevki vagonların yolcusu sıradan insanların sıradan yüzlerini çizerek geçirdim bir dönemi de.. Çizdiklerimin şu ya da bu yanıyla kendilerine 'benzedi'ğini gören insancıkların gözlerindeki sevinçlerle de doyuma ulaştığım çok oldu. Yine de, yedim sayılır karakalemin ekmeğini! Şarap, tütün, posta, gazete, dergi.. giderlerimi çıkarırdım...

En son gittiğimde, tam yatağının karşısındaki o panoda, taze bir yazı vardı Neruda'dan, fransızca; adı anı şöyleydi o yazının: Adalete ve şiire ve insanın sonsuz yaratıcılığına olan inancım, bana eşlik ediyor, geçmişte olduğu gibi bugün de...

Bir sabah gözlerimi senden önce açmış, iki metre uzaktan bakıyordum panoya. Kimler yoktu ki yine! Ah, özgürlük savaşçısı, o günlerimizin kanayan yarası Lumumba'nın ünlü sözü eklenmişti iri harflerle: " Afrika, kendi tarihini yazacaktır!"

Neydi en son iletisi, kahramanın: "... Benim için gözyaşı dökmeyin!"

Şu son zamanlarda, en önemli işim, seni anlamaya çalışmak yine! Yazdıklarını yanıbaşıma koyuyorum, iskemleye yaslanıp gözlerimi kapatıyorum bir an: *aktıkça büyüyen sulardı benim şarkılarda aradıklarım....*

Bir çağlayan gibisin; yazıp yazıp yolluyorsun. Korkuyorum, en çok güvenip sevdiğim kuruluş olan postadan bile korkuyorum; ne olursun, diyorum, daha az yaz, ama karbon kâğıt kullan, biri sende kalsın yazdıklarının! ... *boşanmış bir at sürüsü yüreğim/ atlas bir yorgan gibi kabar kabar/sıcak / ve dişi dağlar/ izmir'e doğru...*

Ve bu hızla yaşadıklarım, bir masal gibi geliyordu bana!

Sınırları çizilmemiş bir masal..

Sen de bir bakıma, belirsizliklerden çıkıp gelmiş bir masal prensine benzemiyor muydun; ne ki, beyaz bir atla değil, şiirin kanatları üzerinde gelmiştin. Uçarcasına.. ve engin bir masal coşkusuyla!

"Şiir yazdım, şiir yazdım!" diyordun; *dünyanın dört bucağından esinlendim.. Ve selam yolladım dünyanın dört bucağına!"*

O günlerde Bekir gelmiş askerden izinli; Ankara nereeee, Sarıkamış nere!

'51 Tutuklaması'nda hapis yatanlardan Orhan Suda ile dostluğunuz ve beklentilerin, mektuplaşma düzeyinde sürüyordu. Bir pastanedeydik Ulus'ta. Dışarısı soğuktu, sen kahve içiyordun, ben salep. Orhan Suda mı vardı masada, yoksa sen ona mektup mu yazıyordun? Kimlik mi istiyorlardı senden, yoksa Ankara'ya mı aldıracaktın nüfus kaydını?

Ben senin kimliğini inceliyordum, bunu açık anımsıyorum.

- 14 Nisan 52'de askerliğe başlamışsın.. dedim.

Evet. 14 Nisan 54'te terhis oldum. Birbuçuk aylık iznim dışında, silah altında, tam 24 ay sürdü askerliğim!

Bak ne yazıyor bu belgede: Askerlik bitince evine götüresin diye sana bir kaput, bir takım giysi verilmiş...

Evet. Evde gördüğün tahta bavuldan başka eşyam yoktu! Şimdi senin mektuplarını saklıyorum orda.. Yeryüzünde kilitli tek yerim orası!

Senin deyişinle söylersek; *sayısız yerden vuruyor yüreklerimiz..."* Ağır bir kararı bekleyen mahkûmlar gibiyiz. Soruyoruz birbirimize:

- Yeniden yaşayabilir miydik geçtiğimiz günleri?

Hayır! Güzel, tatlı, yürek hoplatıcı, derin, coşkun bir dönem geçirdik. Ama asla yeniden başlatamayız geçen zamanı!

Hiç ayrılmamacasına kavuşma günleri yaklaştıkça, 24 saatler kat kat uzamaya başladı, acılaştı, insafsızlaştı. Günlerimiz de, tıpkı düşlerimiz gibi karıştı birbirine. Takvimle ölçülecek gibi değil! *"... Nedir ki zaman? Neye göredir ki zaman? Yılları sıksam, bir avuç kalmaz.."* diyordun, *"... saatleri açsam, evrene sığmaz!"*.

Zaman dedikleri bu kadar mı göreceli?

Kalktım. İyi uyumuşum. Dünkü yağmur, gece de sürüp gitti. Yağmuru dinleyerek uzanmıştım yatağa. Saat kaçtı uyuduğumda, bilmiyorum. Çok düşlü bir uykuydu, ama çıkaramam ki.. Yine yağmur var dışarda. Isı düşük. Serçe gevezeliği.. ne şamatacı yaratıklar bunlar!"

Radyoyu kurcalamışsın bir süre. Aklına gelmiş, Sosyalist Kültür Derneğinin Genel Kurulu varmış bu pazar. Ama sen, *"dünya yıkılsa"* bana gelecekmişsin. *"Bu pazar seninle birlikteyim. Bu pazar gerçekten kollarımdasın değil mi? Bunu düşlemek bile titretiyor beni!"*

Hep sorular var kafanda, her zaman sorular var *Nasıl buldun 'Toplum' nâm cerideyi? Okul gazetesi gibi bir şey, değil mi? Haklı değil miyim 'ceride' demekle? Bakalım Sosyal Adalet nasıl olacak? 64 sayfa, aylık, 250 kuruş. O oranda da etkisiz olacak. Var Sevgilim, bir kıpırdanış var elbet; ama olumlu sonuç alınmıyor. Hele şu sıkıyönetim bitsin, görelim.. Ne diyorsun Seyfi Demirsoy'un tutuklanmasına? Bıraktılar ama! Yatınca bir ay, birkaç ay yatmalıydı!*

Beni alıştırdın kahvaltıya, her sabah yapıyorum, ama az ama çok.. Böyle daha dinç oluyor insan. Sensiz böyle, ya seninle? Şu anda evimiz nasıl biliyor musun? Tertemiz! Yerler parlatılmış, duvarlar silinmiş, her taraf sessiz. Sanki büyük bir bekleyiş içinde ev. Baylan, şimdi çay hazırlıyor; geç gidiyorum işe, görüyorsun.. Dışarda işimin pekçokluğuna karşın, uzun uzun kalabiliyorum evde. Bu kötü koşullar altında bile, ne güzel geçecek günlerimiz Azime! Sen benim uğurumsun elbette; senden sonra hep, güzel şeylere bir yönelme var içimde, daha bir gerçekçi oldum seni bulduktan sonra. Sevgilim, Karım.. derken titriyorum; insanca yaşamanın anlamıdır bu! Nedir insanca yaşamak? Aşk, iş, aşkın işe dönüşümü ve uğruna bunca yılımı verdiğim kavgam! İnsanca yaşamaya yönelişimi sana borçluyum Azime, neleri borçlu değilim ki! İyi olacağız; en küçük bir zaman kırıntısının bile bir değeri olacak yaşantımızda.

Yine fırtınalar esiyor içimde, yine koskocaman oldu yüreğim.

Baylan selam ediyor, gelsin artık.. diyor.

Öpüyorum çocuklarımızı, seni, annemizi. Hep iyi olun!

Senindim, hep seninim!

(....)"

Radyo açıkmış, kendi kendine çalıyormuş. Sanki evin, sokağın, gecenin doğal seslerindenmiş gibi ilgisizmişsin: *"... Fakat Baki Süha Efendi, Feyzi Halıcı hakkında iri iri lâflar etmeye başlayınca, dikkatim kayıverdi oraya. Dinledim zırvaları. Radyo bizim olmayınca, diyecek sözümüz de yok demektir. Bugüne dek radyoyu kendimin saymadım, bir tek gün olsun saymadım. Kimi geceler, çekebildiği kadarıyla, dünya istasyonlarını dolaştığımı söyleyebilirim. Hoşuma giden yeri dinlerdim. Çoktandır elimi sürdüğüm yoktu radyoya.. Konuşuyor, konuşuyor ve susuyordu. Elbet bitecek bu 'mezar ötesi' sesleri. İğrenç kuralları yaşamak zorunda olmanın kızgınlığı içindeyim ben.*

(...)

Arkadaşlar hanidir maaş için bekleşiyorlar. Patron yok piyasada. Bırakıp Ulus'a çıktım. Hava yeşillik ve kahverengi kokuyordu. Sıcak toprak kokuyordu, balık kokuyordu,bulut kokuyordu. İçimi o acı sensizlik doldurdu yine. Dalgındım yürüyordum. Karşıma Yunus Koçak çıktı birden. Bürosunda bir süre oturduk birlikte. Oradan Müze'ye, Hamdi Konur'a geçtik. Gözleri doldu Hamdi Ağbinin. Limonlu sıcak su yaptı kendi eliyle, naylon bir torbadan peksimet çıkardı:

- Hadi ye, iç n'oolursun!

Öyle hoşuma gitti ki.. Evcil bir şey vardı bu davranışta...

Caddeye çıktığımda, yenilmişlerin o terleten sıkıntısı sardı yine bedenimi. Ahh, bizim ayrılığımız bile güzel; ya kavuşmamız?

Ya kucak kucağa yaşayacaklarımız?

Düşüncesi bile tutuşturuyor kanımı!

Esat Çağa'nın senatörlüğü düştü ya kurada; Parti'ye, kendisini görmeye gittim. Merdivenlerde Şekibe Çelenk'le karşılaştım; sitemin bini bir para!

- Bizi sildin mi yoksa defterden? dedi; anlıyorum ki duygu akıldan baskın çıkıyor bazan!

Ağırnaslı günah çıkardı:

- Kardeşim, ne namussuz herifler bunlar! Demediklerini bırakmadılar senin için, oku diye tutturdular yazıyı.. Aslında ağızları kulaklarında, 27 Mayısçılara daha çok taş atılsın istiyorlar, Özgüneş'in saldırıları bu yüzden hoşlarına gidiyor!

Yanımıza Yahya Kanbolat geldi, lâf attı o da:

- Vay sen neymişsin Birader; Senato artık seninle meşgul!

Hele Ağırnaslı, şu Meclis tutanaklarını getirsin de; temelli mi temelsiz mi, şu senâtür beylere bir ti çekelim! Faşist artıkları! Dünyanın bir gün başlarına yıkılacağından habersiz zavallılar! Razı olurlarsa bizimkiler, Sosyal Adalet'e yeniden

koyacağım 'İtin Ağası'nı; kazkafalılığı anlasın millet.. Basını şöyle kıyısından olsun izlemiş olsalardı, Hüseyin Korkmazgil'in 27 Mayıs'a değil de kime karşı olduğunu bilirlerdi. Forum, Akbaba, Yön, Sosyal Adalet, Ülke, Akis ,Tef, Taş- Karikatür, Öncü, Vatan... ne bileyim, bütün bu gazete ve dergiler, 27 Mayıs'a karşı çıkanlara yazdığım yazılarla dolu. Hem sonra, ne diye bu zavallıyı sürerler karşıma, anlamıyorum? Paçama saldırtacak bu ve bunun gibileri mi buldular?

... bir sabah sürerler kapına/için çekerse kullan!...

Göreceksin, soyunu sopunu, aksiyonunu fonksiyonunu sereceğim ortaya. Ah, şu araya girip girip duran sıkıyönetim; kırıyorlar kolumuzu kanadımızı! Hani, taşları bağlayıp...

Salim Şengil, gazete çıkarmayı ciddi ciddi düşünüyor. Yokladı da beni:

- Roman filan varsa tefrika ederiz.. dedi; severim seni, diye ekledi; daha yüzünü bile görmemiştim, severdim, seni.. Ben de senin ve sizin yolunuzdayım; 'Dost' için 'sağda' diyebilir misin? Bak, şiirini falanca dergiye değil de Dost'a veriyorsun; niçin? Senin şiir verdiğin dergi, sol bir dergidir ancak. Ben istiyorum ki bir arada olalım, birlikte çalışalım...

İnanıyorum; bu sayı tamamdı örneğin, bir yazı çıkardı, koydu 'Bildiri' yi. Dergicilikte bunun ne zor olduğunu bilirim. Sen merak etme, Şengil'in gazetesi için 'evet' de desem, 'hayır' da desem şiirlerim ve yazılarım Dost'ta çıkar.. Yeter ki birşeyler verebileyim ben. Ama, elbette Akis-Tanin karışımını yeğleyeceğim. İş Alemi'ni bırakırsam, ki bu 800 lirayı bırakmak demektir, rahatlarım..

Ağırnaslı, tuttu elimi, parmağıma baktı:

- Hani yüzük?

Bu arada, bu gümbürtüde nikâhın kıyılması mı kolaylaştırır işimizi, kıyılmaması mı, sen karar ver.

Kadınımsın, kavga arkadaşımsın, herşeyimsin sen benim!

Şu günlerde korkuyorum yalnız kalmaktan. Eve erken döndüm. Salonda ısı artı 20. Ne olur bundan sonra? Olsa olsa güzelim nisan yağmurları yağar! Bu Azime'li bahar, deliye döndürdü beni; duygularımı denetlemeye olanak yok! Evsahibinin, balkonun önündeki küçük kaysı fidanı bile çiçek içinde! 15'inde evlenmiş kızlar gibi, zamansız bir ciddiyet oturmuş dalına.. Ne sağlıklı çiçekler görsen! Arılar dalıp dalıp çıkıyor göbeklerine! Şurdan inip öpüversem ağacı; ne der, balkondan bakıyorsa evsahibim? Hani seni öptüğüm zaman baygınlık gibi bir şey duyarım; işte öyleyim şimdi...

(....)

Hele bir kavuşalım, sayılı günlerle sınırlanmaktan kurtulalım; göreceksin, neler koyacağım ortaya! Havalar soğuk gitti, kapalı kaldı tomurcuklar; havalar ısındı Sevdiğim, çiçeğe kesti ortalık! Senin gelişinin anlamı budur işte. Şu anda ölsem, gözüm açık gitmeyecek; ben, muradına ermiş bir insanım. Seviyorum, mutluyum ve yaratıcıyım: Daha ne ister bir insan?

Bu gece açacağım perdeleri, kolumu uzatacağım yastığın üzerine ve seni bekleyeceğim: Belki gelirsin şafakla birlikte!

(...)

Nasıl mıyım bu sabah?

Erkenden açmış Baylan radyoyu. Ucuz, vız vız şarkılar.. Sabah sabah bunlar mı çalınmalıydı! Dalga dalga bir müzik gerekmez miydi şimdi? Bu hasta toplumun hasta ezgileri bunlar! Bu durumda, şahlanmış bir müzik beklenemezdi elbet.. Bulvarlarında hoparlörlü Derviş Vahdeti'lerin dolaştığı bir ülkede büyük müzik olur mu? Radyoda 'mevlid', radyoda İmam Topcübbe, radyoda tekbir sesleri.. Hangi müzik?

Şu güzel sabaha yakışır mı bu çürük kokusu?

İşte saat 08.00.. Bir yanı sızlayarak geçip gidecek bir gün daha!

Annen sıkılmaya mı başladı yoksa? Çivril yoluna doğru yürüyüşünüz pek duygulandırdı beni. Niye yoktum sanki aranızda?

Çayımı gezinerek içiyorum salonda. Oturamıyorum, duramıyorum yerimde. Dizginlenmez bir şey bu; biçimi olmayan, çok yönlü bir büyüme..

Sakın merak etme beni, demir gibiyim.. Ancak, çok özledim!

Dün gece, senin mektuplarını ay ay ayırdım biliyor musun; gün sırasına göre zarflara yerleştirdim: Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart, Nisan zarfları. Temmuz zarfında sadece 1 mektup. Ama ne mektup! Hepsinin anası, en sevdiğim mektup! Seni bana getiren mektup! Hayatımın en değerli varlığı. Öptüm, öptüm, koydum onu yerine..(...)

Baylan şimdilik benim. Eve biraz çekidüzen verinceye dek, yanımda kalması iyi olacak. Onu oyalayacak birşeyler bulurum ben. Bugüne dek, hep 'tek' yaşadım; 'ev' benim için yepyeni bir konu. Biraz ısınmam için bu dünyaya, akşam geldiğimde bir devinim, bir canlılık olsun istiyorum. Yatılı okullar, oteller, pansiyonlar, arkadaş evleri.. Yıllarım böyle geçti benim. Bir bakıma, iyi oldu Kadir'lerin gidişi; belki sıkıntı çekecekler ama, gerçeği yaşamalarında yarar var. Ben de soluk almış olacağım.

Yeditepe'den tıs yok. Belli, ürktü adamcağız. İlhan Geçer zübüğünün jurnalnamesini de okuyamadım henüz.

Sendikaya uğradım; Onur Kurulu toplantımız vardı. İhracı istenen gazeteciler hakkında bilgi topladım. İstanbul'dan gelen, Sosyalist Kültür Derneğinden bir arkadaşımla yemek yedim. Parti Yönetim Kurulu toplantısını da astım bu gece. Kadir'i bir torpil bulup İmar-İskân'a yerleştirmiştik. Bir yemek masası yapmış, getirdi bugün. Birkaç da sandalye alayım, kullanırız. Gerekli şeyleri daha sonra, seninle ediniriz Gülüm.

Ne var ne yok dükkânlarda, dolaştım biraz. Gerçekten uzak kalmışım her şeyden! Ulus'taydım yine, ışıklar yanmıştı. En az otuz bin kişi, maçtan boşanmıştı. Kan sıçradı birden yüzüme. Analarının niçin ağladığını bilen-bilmeyen bu sürü, bütün gücünü heyecanını sığırbacaklara vermiş olmanın rahatlığı içinde, caddelere dökülmüştü. (...)

Emperyal Çayevine geldim sonra. Yine kahve içiyorum ve sana yazıyorum. (...)"

Ertesi gün, Partiden dört arkadaşınla, Servis İşçileri Sendikasının kongresine çağrılıydınız, gittiniz: *"... Kongre yöneticileri, sessiz, biraz resmîce karşıladılar bizi. Bir süre sonra biri geldi, sıfatlarımızla birlikte adlarımızı yazdı. (...) Gündemin 'konuklar' maddesine geçildiğinde, ilk sözü bir AP'li milletvekili aldı; köşebaşı nutukçuları edasıyla yapıştı mikrofona ve başladı, 11 yaşından beri işçi olaraktan.. okurken de çalışmak zorunda olduğunu, hâlen İzmir Tütüncüler Sendikasına üye ödentisi ödediğini, işçi dâvaları için verdiği savaşımın onu sonunda parlamentoya getirdiğini... anlatmaya! Gülüyordum ben; herif hem işçi, hem domuzuna AP'li! Şaşkınördeklikten mi acaba? Fakat işçiler uyanık olmadıklarından, soramıyorlar elbet: Efendi, Efendi! Hem işverenlerin partisine hizmet edersin, hem de işçiyim dersin, ne mantıktır bu?*

Bırak sormayı, alkışlıyorlardı bile!

Herif, partime gelin partime! dedi durdu.

Aynı kitle; kürsüye gelirken TİP senatörü olduğu açık seçik anons edilen Ağırnaslı'yı alkışlamadı, iyi mi?

Bizim Çankaya başkanımızdan sonra ben de çağrıldım. Çoktandır böyle topluluk karşısında konuşmamıştım, hem bu, işçinin toplantısıydı, heyecanlandım ve sinirlendim. Bıraktım kendimi. Ne dedim, nasıldım, bilemiyorum. Dediklerine göre, sarı işçiden girmiş, işçi-işveren cepheleşmesinden

çıkmışım, vs. Kanatlarını büyük açıp da kısa uçmak zorunda kalan bir kuşun yarım kalmışlığı içindeydim.. Neyse, biz kalktık; biz beş arkadaşı Kongre ayakta, alkışlarla uğurladı, inanır mısın!

Ve dışarda bahar vardı!

Çıktık, Parti'ye gittik. Balkonlarımız nefîstir. Oturduk bir süre, gevezelik ettik, Sosyal Adalet'in durumunu konuştuk. Aylık olunca, az aktüel olacak. Şiir istediler benden, peki dedim. Ayrıca, H.K. imzasıyla da birşeyler vereceğim.

Yolda Ceyhun Atuf'la karşılaştık. Kızılay'da bir süre birlikte yürüdük. Derken, erkenden attım kendimi eve. Baylancık beni görünce kırmızı kırmızı güldü yine. Yüzüme bakıp, memleketin halini anlamaya çalışır kızcağız.. Çay içtik mutfakta. Ben salona geçip Garaudy'nin Kafka için söylediklerini okuyacaktım, iki sayfada bıraktım. Şimdi, yüzükoyun yatıyorlar yerde Garaudy'yle Kafka.. Ateş gibi yanıyor derim, ellerim, dudaklarım. Sanki uyuyorsun kolumda; sessizce bakıyorum yüzüne, sızlıyor yüreciğim Azime! Güzel ve büyüksün; senin için sana şükrediyorum Azime, duyuyor musun? Ya bu, yüreğime yüreğime uysal, inatçı bir kedi gibi sokulan, özlemek mi, bilemiyorum!

Sen orda, öyle tedirgin, öfkeli; ben burda, böyle tedirgin, öfkeli.. Alabalık kendi suyunda, ne kadar mutludur bilsen! Biz kendi suyumuzdan ayrıyız, uzağız.. Ahh, niye böyle taşıp geliyor yüreğim?.."

Her gün, on sayfadan az olmayan mektuplarına yetişebiliyordum dersem, gücümü abartmış olurum! Yetişemiyordum. Daha doğrusu, bir öncekini sindiremeden, yenisi geliyordu. Ve ben, yeterince coşkulu, tutkulu; herbir konuya gerektiğince ilgili olamıyor muyum.. diye kaygılı oturuyordum ak kâğıdın önüne. Sen dergide, sendikada, partide, çayevlerinde, lokantada, arkadaşlarının bürolarında.. gün boyu yazıyor, eve gelip yazıyor; şiir çalıştıktan, birşeyler yazdıktan sonra dönüp mektubunu sürdürüyor, sabah uyanır

uyanmaz yeniden yazdıktan sonra postalıyordun. Anlattığın gündelik şeylerin ayrıntıları içinde; aşkın, özlemin ve ayrılık karşısındaki isyanın yansıtılışı öyle yoğundu ki; kimi zaman, kendi yazdıklarımı pek sudan bulduğum oluyordu. Bakıyordum; ben, o daracık Uşak'ta, daha da darlaştırdığım okulla ev arasındaki 'mekân'ı ancak dolduruyordum; sense, binbir konuya açık ilişkilerinle, 24 saati genişletiyor, parçalıyor, zaman zerreciklerine ayırıyor ve herbirini, yine de tek tek, oya gibi işliyordun. 0 24 saatlerin hemen bütün dakikalarının nasıl geçtiğini, binbir renkle boyayıp bezeyerek bildiriyordun bana.

Bu yakadaysa; senin kadar dolu olamadığım için eksiklik ve kendime güvensizlik duyduğum zamanlar çok oluyordu.

Son günlerde şiir, sanat-edebiyat.. üzerine edilen lâflar, hep benim yazdığım veya söylediğim sözler çevresinde dönüyor. Birtakım zıpırlıklardan, fantezilerden vazgeçmiş görünüyor bizim uşaklar. Bunalım, 950-60 şiiri, sanat-manat, bilmem kaçıncı yeni hikâyeleri atıldı bir yana. .. hep 'toplumcu' şiirler yazmaya çalışıyorlar. Sevinilecek durum, öyle değil mi? Adeta günah çıkarttırır gibi bir halleri var çocukların. İtiraf, itiraf, itiraf ve mazeret...

Yelken, benimle konuşma'yı koymamış ama, 'Davullu Ninni'yi koymuş. Sen sevmedin bu şiiri, biliyorum. Gene de, çıkması iyi oldu. Değişik bir biçimi var gibime geliyor. Yanlışsız koymuş olmalarına ayrıca sevindim..

Dün gece, derginin çıkma saatiydi, 24 falan.. Müthiş bir sensizlik bastı içimi. Etim sızlıyordu sanki. Ellerimi pantolon ceplerime soktum, pencereden, gece ışıkları altındaki Ankara'yı seyrettim. Kafamda her şey sel seleydi, atlar koşuyordu sanki kafamın içinde. Yüreğimi zor tuttum. Çıkardım resmini, öptüm öptüm öptüm. Gözlerim çakmak çakmaktı belki, anlatamam. O saatleri bir düşün Azime, gecenin o saatlerini.. Yeniden okudum dün gelen mektubunu; sana doymak, yaşamaya doymak demektir Azimem. Ben ölmek istemiyorum ki!

Ahh, Temmuzum, Aşkım benim!

Soğuklar ne çok korkutuyor seni böyle; çok büyük bir yalnızlık bu!

Yağmur yağdığı zamanlar serin oluyor Ankara elbet. Ama beni düşünme sen; çiçeklerin üşümediği mevsimde ben üşür müyüm?

Bahar Sevdiğim, bahar bu artık!

Bak, pul pul terlemişim; hadi sil alnımı benim. Getir, öpeceğim al al olmuş yanaklarını. Sen hep, güneşi böyle, avuçlarında mı taşırsın, başın böyle göğsümdeyken, hep sıcak mı olur dünya böyle?

Temmuz musun sen?

Aşk içinde yaşayacağız. Biz yaşadıkça, bir evimiz, sıcacık bir yuvamız hep olacak, mutlaka olacak. Ve bu kollar toprak olmadıkça, 'soğuk' yok bizim sözlüğümüzde!

Ahh, toprağa çırılçıplak uzandığım yaz günleri.. Dağlarda anadandoğma dolaştığım günler.. Ve ciğerlerimi kanatan mor-ötesi ışınları! Nasıl severim güneşi ben! Ama şimdi, yalnız başıma ısırıyorum ben o sıcak meyveyi...

Bir yandan, kamçılamasına yağmur yağıyordu gelirken; iki yandaki bahçelerde erikler çiçek açmıştı. Düşünsene! Bir adamakıllı ıslandım duraktan eve kadar.. Saçak altlarında serçeler, çılgınlar gibiydiler. Kiminin de gagasında bir tutam çalı çırpı.. Balaban geldi aklıma yine; gittiği yere bir ev yapmak ister hep Balaban. Güvensizlik duygusunu böyle yenmek istiyor, n'aapsın? Ne zaman gagası çer çöplü bir kuş görsem, Balaban gelir aklıma..

Bu ay Sosyal Adalet'te, Yelken'de ve Dost'ta.. bir ayda üç şiir!

Ama en güzel şiirim, Dost'taki!

Tepkileri merak ediyorum!

Pazar günü sabahın 8'inde Uşak'tayım! Beş dakika sonra

da sen, kollarımdasın! Akşam 20'de ayrılırım. Ayrılmak mı? Nasıl ayrılacağım senden? 11 Martta sen Ankara'dan ayrıldın, 11 nisanda da ben Uşak'tan ayrılacağım! Ne garip, tam bir ay; ama biz denk getirmiş değiliz! Bu hesaplarla ne günler, ne aylar geçirdik! İyi dayandık ama! 17 Temmuz - 11 Nisan! 17 Temmuz benim için bir sıçrama noktası; ondan önceki Hasan Hüseyin'i gözümün önüne bile getirmiyorum. Az kaldı Sevgilim, az kaldı!

İlk 'basın kartı'nı aldın. Uşak'a pazar sabahı geldin, akşamına döndün. İlk basın kartını o trende kullandın. Yalnızca bir gündüz dizdize olabildik. Bir gündüze bütün özlemimizi sığdırdık. Gittin; el salladım akşamın o saatinde uzaklaşıp giden çığlıklı bir trene...

Sen giderken, Uşak tren istasyonuna, gözgözü görmez bir yağmur yağıyordu. Sarındım yağmurluğuma. Senin takılıp durduğun kırmızı benekli şemsiyem, yağmurun yelinde uçtu uçacak!

- Nisan yağmurları.. mı demiştin?

Eski hesaba göre.. daha mart çıkmış sayılmaz! dedi annem.

Akşam arkadaşlarımın kapıya dayandıklarını anımsıyorum. Hep birlikte bir filme gittik. Sen, Banaz üstünden Afyon'a doğru gümbür gümbür giderken Ege Treniyle; ben de havasız, daracık bir sinema salonunda Meksika dağlarının türkülerini dinledim. Filmin çoğu yerinde, gözümü yumup da dinledim. Sen gidiyordun. Bir 'ihtilâl' filmiydi izlediğimiz. 'Albay' diyordu ki:

- Biz ölelim ki halkımız yaşasın!

Nevin Öğretmenin başı omuzlarımdaydı. Ağlıyordu.

Beni anlamaya başladıkları gün, aşkımıza saygı duymuşlardı; yeniden sevmiştim arkadaşlarımı.

'Albay', baştan pek katıydı, acımasızdı. Derken, 'bir

gözleri âhu'ya vuruldu; n'olduysa ondan sonra oldu.. Uyumuşum. Uykumda, dağın taşın 'halk'la birlikte söylediği havaları dinledim. Bilmiyorum, belki gerçekten tuşa gelmişti albay? Sanırım, yapımcı biliyordu işini.. Senin, *bir adam beş adam beş bin adam/ ve tarihin o korkunç / amansız/ durdurulmaz akışı...* dediğini duyar gibiydim beyaz perdenin önünde.

İhtilâli, kadınlar ve çocuklar yaptılar.. dedi, kapıdan çıkarken Nevin.

(Bir daha karşılaşmadık; nerdedir şimdi Nevin? 30 yılın ardından, selam olsun bütün o günkü Nevin'lere!)

Uzun ve karanlıktı gece. Küçük yan odadaki; seninle bütün bir gündüz, doymayasıya seviştiğimiz yer yatağına uzandım; Eyuboğlu'nun Günyol'un ve Mina Urgan'ın ortaklaşa çevirdikleri, Thomas More'un Utopia'sını okudum. Bir yere, ama özgün bir yere sığınmaktı bu. Hiç söndürmedim, sürekli canlı tuttum ateşi. Sen, bozkırda boydanboya koşan Ege Treninin içindeydin; belki hemen başlamıştın bana yazmaya; sayısız sigara içmiştin; o kırmızı kompartmanın penceresi dışında kıvılcımlar uçuşuyordu karanlıkta.. Çan Yayınlarından geçen hafta gelmişti kitap. 400 yıl önce yaşayan o sosyal adaletçinin anısına da uyumadım o gece. Seni izledim, sen trende gidiyordun.. Şubatta da bir gece, seninle başbaşa, 'Deliliğe Methiye'yi okumuştuk. Sen sesli okumuştun, ben dinlemiştim. Çok eski bir çeviriydi, senin kitaplığından ben seçmiştim o gece için.

Zaten dostmuşlar, Thomas More'la Erasmus.

Sabah, sen hâlâ gidiyordun. 12.30'da okuldan döndüm. Sen hâlâ gidiyordun. Şimdi 13.10; sen hâlâ...

Bana bir el çantası, anneme beyaz bir yaşmak; çocuklara da, türlü biçimlerde yerleştirilebilen, renkli tahta oyuncaklar getirmişsin. Kutunun üzerinde 'Zekâ Oyunları' yazıyor.

Birçok kez kucakladın ayrılırken;

- Yavrucuğum benim!

Dedin Barış'a. Bu kez Barış'ta başladı kabakulak. Kıskanıyorlar mı dersin birbirlerini? Birini öptüğümüz zaman, ötekinin gözlerinde dile gelmeyen sorular oluşuyor...

Sen gideli annem bir tuhaf...

- Dün ne kadar çabuk geçti, demişti pazartesi; böyle kısa gün görmedim!

Demişti. Kaç gündür de dilinden düşürmediği şu:

- Ne can çocuk! Ne kadar sıcakkanlı, samimi!..

Kendi oğulları için dememiştir bunları..

Ufuk'sa; şöyle bir bakmıştı, trenden dönünce bana; sanki seni dile getirmişti: *gel usuldan usuldan / gel inceden inceden/ürkütmeden serçeyi / yoksulu incitmeden...*

Ne bileyim Hasan Hüseyin, eşsiz bir güneş gibi girdin yaşamımıza. Evcek, çocuklar gibi şeniz, kuş yavruları gibi şaşkın.. Bir başka gezegendeymişiz gibi, atmışız köprüleri, yeni doğmuşuz gibi kuralsızız!

Bir de Sevgilim sen, 'Atatürk Baba'sın Barış için. Kendiliğinden bir adlandırma bu; Ankara deyince Atatürk canlanıyor belleğinde, Anıt Kabir'e gitmiştik; Ankara deyince bir de sen: İki baba yanyana olmuyor, birleştiriyor...

Niyazi Ağırnaslı'yı araya koyacağım.. demiştin ya, naklim için; bence uygun değil bu, normal akışına bırakalım işimizi; bunca saldırı ve karalamadan sonra, korkabilir Bakan Efendi. Sen öykülerini, şiirlerini.. daha vurucu yazmana bak; geri kalan yanını hayatın, bana bırak! Ha, Abdül'le Dr. Yavuz Erkoçak'a birer 'Dost' ver sen; ben de, Elazığ okullarından birinde şu sıra benden haber bekleyen kızkardeşime bir tane postalayacağım; yanyana görsün senin şiirinle benim yazımı Lâle! Taa aylar önce, Palu'dan mı ne, tek bir mektup yazmıştı bana: "Bu senin yaptığını" demişti, "aslında çok kadın yapmak ister de, cesaret edemez"!

Sanıyorum, Lâle'yle birlikte, benim ailemin onayı tamam-

lanmış olacak. Sen kendi aile bireylerinin tümüyle anlaştın mı? Ah, Gülşan Ana, ne diyormuş benim için?

Telgrafın, Çaltı ve mektubun geldi.

Çaltı'da, Vay Küçük Amerika!. demişsin yazının başlığında.

Ben seni uğurlarken o yağmurda; trene yapışmış, 'Allahüekber' diye dalgalanan kalabalık, meğer 'Hacı' uğurluyormuş. Tekbîrler, saatlerce sürmüş trenin içinde. *"... Dudaklarım yanıyordu, kollarım göğsüm sızlıyordu. O kadar büyük susuzluk, birkaç şaşkın saate nasıl sığdırılırdı ki: Sabah 8'den akşam 8'e!*

Tren kalkıncaya dek, çivi gibi bakıp durdum, kalabalıktan sıyrılıp uzaklaştığın noktaya. Sanki görünmez bir kuvvet beni tutmuş, zorla ayırmıştı senden.. Bu kezki çok daha güç geldi Azime; Ankara'ya yaklaştığım sıralarda kendime gelebildim ancak! (...)"

Eskişehir'de katılanlar olmuş; tekbîrler Ankara'ya dek sürmüş; birinci ikinci üçüncü mevki.. hiçbir sınır tanımamışlar: *Bir kıyıya büzülmüştüm, uykusuz ve kırıktım.. Ne polis vardı, ne tren görevlisi, ne şu ne bu..*

Kompartmandaki kadın Afyon'da inmiş; *O Çerkes karıkoca da Eskişehir'de.."* Treni dolduran öteki kalabalık, bir vakit gelmiş ki, uyur gibi olmuş.. *Sabah, güneşin altında nisan toprağı öylesine pırıl pırıldı ki... Bir gün önce bıraktığım o kar savruntulu bozkır, kabarmıştı nerdeyse! Sanki yanımdaydın, sanki belindeydi kolum..."*

Ankara'ya indiğinde sarhoş gibiymişsin. Kimseyi görmüyormuş gözün. Bir bölük ev eşyasını seninle yollamıştım bagajda. Onları eve atıp, Baylan'ın hatırını sorup Akis'e gitmişsin: *" Biraz İş Alemi'yle uğraştım. O bitince, Derginin yazılarını doldurdum çantaya, açık havaya çıktım..."*

Bu gelişinle, çok daha 'iyi' tanımışsın beni ve çevremdekileri: *"Senin gerçeğin benim gerçeğim.. demiştim; işte 9 ay geçti, her geçen gün perçinlendi kararım. Sensiz yaşamak ha? Böyle bir hayat yok artık benim için, hayatım senden başka bir şey değil artık, öyle herşeyimdesin ki! (...)"*

Uzun uzun anlatıyorsun: Baylan dış merdivenleri yıkıyormuş. Bol güneş varmış, bol su... Seni görünce *"kırmızı kırmızı"* gülmüş Baylan. Su kabı elinde, kalakalmış:

- Yengem nasıl, Ufuk nasıl, Barış nasıl?

- Az kaldı, geliyorlar!

Kendi ülkemden gelmiş, bir başka ülkeye düşmüş gibiydim; her şey ve herkes yabancı şu anda. (...) Yıllar önce bana deselerdi ki, çok seveceksin! Gülerdim o zaman! Şimdi, durmadan yinelemekten çılgınca zevk duyuyorum ki, ben yaşamaya seninle başladım. Yaşadım dersem, diyorsam, seni bulduktan sonradır bu! Azime, seni bulmasaydım, aşksız ölecektim ben! Son sözüm, belki de, hiç yaşamadım.. olacaktı! Bugün sen varsın, dopdolu bir hayatım var. Verimli ve güzel günler, halı gibi yatıyor ayaklarımın altında.. Ve bu yürek bende oldukça, bu büyük bu tatlı çarpıntı devam edip gidecek..."

Yankı Dergisini varır varmaz eline tutuşturmuşlar: Senato'da olay yatışmamış henüz. Diyorsun ki: *"... Bu halkı böyle ıvırzıvırla uğraştıran bu heriflerin yeri, olsa olsa ip'tir. Anlıyorsun şimdi değil mi, daha iyi anlıyorsun, kirlenmiş İtin Ağası! Heygidi memleket! Nehir, pisliği kıyıya atar. Halk da, pislik yerine politikacıyı atıyor kıyıya. Başbelaları! Aslında kesilmiş tavuk gibi çırpınıyorlar, salaklar!*

Haber vermeseler görmeyecektim yazıyı. Kimbilir, daha da neler yumurtluyorlardır? Belki, pisli pabuçla vururum ağızlarına.. Tam da sırası biliyor musun, İtin Ağası diye bir kitap çıkarmanın! (...)"

Ben burda, bir dolu genç insanın arasındayım; bir okul dolusu cıvıl cıvıl, devinimli, sıcak, kaynaşıp duran genç insanın arasındayım. Sonra, ufacık da olsa, baharda ak güller mor sümbüller gibi kokan bir evim var; o evde her saniye beni bekleyen, geldim mi gözümün içine bakan, yaşamak kadar sevgili üç varlık var.. Seni an an yaşasam da; senin dışında, çabuk avunuyorum ben, gülüyor, konuşuyorum.. Senin durumunda değilim. " *Büyük bir güçsün sen, büyük bir dirençsin! Güzelsin, akıllısın; gözlerine bakarken baygınlık duyuyorum. Güçlüsün, vız geliyor belki dünya! Yiğitsin, ölçülemeyecek bir yerdesin; hayranlık duyuyorum, saygı duyuyorum sana.. ve kıskanıyorum; kollarımdan, kendimden bile kıskanıyorum seni. Seni sevdim seveli yüceldiğimi, yaşamayı daha bir yücelttiğimi biliyorum. Ve mutluyum, dünyalar benim olsa böyle olmazdım...*"

Bunları her gün okudukça, şöyle düşünüyordum ben de: Demek benden güçlü, yiğit, yenilmez.. olmamı bekliyor! Demek benim 'güzel' ve 'dirençli' olmam, onun en büyük gereksinimi!.

Trenden iner inmez yolladığından sonraki yazdıkların daha da yakıcı oldu. Onları artık yüksek sesle okuyordum; sessizce dinliyor, sessizce, bir şiiri dinler gibi ağlıyordu annem: " *Uff, ne boğucu saat bu! Senden ayrılmış olmak, yanıyormuşum gibi özlemek seni.. özlemiş olduğumu anlatmaya çalışmak sana! Bak takvim ne diyor; 51 saat önce kollarımda mıydın sen? Söz yetmiyor ki! Tablo tablo yaşıyorum o kısa günü; sanki, büyüyerek üzerime gelen bir yangındı ilerleyen zaman. Şaşkındım, şaşırmıştım, ne yapacağımı bilemiyordum. Öpmek mi seni, ellerini ellerime almak mı, gözlerine dalmak mı, sesini dinlemek mi, kollarımda sıkmak mı seni.. neye yetecekti zaman, kestiremiyordum. Birdenbire düşmüştüm sana, senin havana. Sarhoştum mutluluktan. Hani, kuşu bırakırsın kafesten, şaşkındır, ne yapacağını ne yana uçacağını bilemez önce; gider, kafese en yakın bir yere konar, durur bir süre; sonra, ürkmüş gibi, aklı başına gelmiş*

gibi, tutsaklığını birden anlamış gibi hızla uçar gider uzaklara.. kafesten çok uzaklara!

Seni birden kollarımda duymak, bu kuşa döndürdü beni. Kuş uçtu gitti kendi havasına; ama ben, ben.. yeniden tıkıldım o tren - kafese. En güzel yerinde kaçırdı beni senden o trenkafes! Düşündükçe ürperiyorum, titriyorum: İndik faytondan.. Ufuk, nasıl koşuyordu bana doğru, Azime! Nasıl atıldı boynuma, nasıl tutup aldım kollarıma, nasıl sıkı sıkı sarıldı, öptü beni! Ohh, daralıyor yüreğim, düşündükçe bu sahneyi, daralıyor yüreğim. Sen iki adım geriden geliyordun. Gecekondudan bir kadın bakıyordu. Ufuk boynumda, çıktık iki basamaklık merdiveni. Sen öne uzanıp ittin kapıyı. Anne, duruyordu karşımda, ayakta. Beyaz başörtülü, okşayan-gözlü annemiz! Güzel mi güzel, ak pak yüzüyle duruyordu karşımda. Öptüm elini, öptü yüzümü, saçlarımı, alnımı. İşte Anadolu! Yine öptüm ellerini. Nasıldım ben o anda, anlatamam ki! Yüreğim körük gibiydi, ele avuca sığmaz bir çocuktu yüreğim.

Sonra, odaya geçtik, değil mi? Barış uyuyordu yatağında. Uyandırdım onu, değil mi? Dik ve tanımaz gözlerle baktı önce bana, değil mi? Çıkardık yatağından, sarıldı bana, öptü, öptüm, öptü, öpüştük.. Güldü. İnci gibiydi gülüşü. Ağustos tutuşuverdi o anda gözlerimde. Azime, aşk vardı şu dünyada; onu biz bulduk!

Sonra? Sonra sen koydun başını göğsüme, yüzümü saçlarına gömdüm, kaldık öylece. Ne kadar? Ne bileyim ben, belki yıllarca! Dünyanın en içli, en temiz tablosuydu o; hayal edilebilirdi belki, ama biz, gerçekten yaşadık o ânı. Sonra.. Odadan çıktık ve çarpıntılı öpüştük: Kısa, sert, doyumsuz.

Bulunduğumuz yere nasıl tırmanabilirler, Azime!

Biz öylece, eşsiz bir tabloyduk orda, sanki bir başka dünyadandık, apaçık duydum bunu!

Çok heyecanlıydım; mutluluk, çiçekli bir dal gibi çarpmıştı gözlerime.

Sonra, oturduk sobanın alnacına; yanyana, yürekyüreğe, soluk soluğa oturduk. Çocuklarımız kıskandılar bizi, ne tatlı kıskandılar, Azime! Ya dışardaki, durmuş oturmuş yaratıklar, nasıl kıskanmazlar bizi! Düşünüyorum, düşünüyorum.. Sahi, ben ölmedim o an, değil mi? Hâlâ düşte gibiyim. Aşktan, mutluluktan, yücelmişlikten esrimiş gibiyim.. Birşeyler yapmalıyım, şiirden de büyük birşeyler.. Ah, gücüm yetmeli buna!"

Dün gece radyoda, rastgele bir izlence dinlemişsin. Uyumamış, Sosyal Adalet için, 'Çiçekçi Atatürkçülük' başlıklı bir yazı yazmışsın: *"... Gericilik'e veryansın ediliyordu radyoda. Derviş Vahdeti'ler, Volkan'lar, Meşrutiyetler, istemezükler, kurşun sesleri.. Güldüm elbet. Radyo temsilleriyle gericiliği önlemeye çalışıyorlar! Gericiliği ne sanıyorlar bunlar? Altyapı'dan hiç ses eden yok! Hep üstlerde güreşiyor mübarekler; kimi kandırmak, oyalamak istiyorlar dersin?*

Fıkrayı bilirsin Sevgilim; hamfendi mağazaya girer, bir yelpaze alacaktır; bir sürü çıkarır tezgâhtar.. fakat hiçbirini beğenmez kadın. Birini tutar, iyi ama der, iki sallayınca kırılır bu! Tezgâhtar pişkindir; aman hamfendi der, ömürlüktür bu yelpaze, lâkin şöyle tutacaksınız, başınızı sallayacaksınız...

İşte, bizim ültrailericiler de yelpaze yerine başlarını sallıyorlar! Gericilikle savaş ha.. güleyim bari!

(...)

Çok tuhaf geçti dünüm. Sinirli, sevinçli, kıpır kıpır bir halim vardı. Yine kalabalıktı başım, yine bir sürü konu. Sosyal Adalet'çi arkadaşlar masamı paylaşmışlardı nerdeyse.. Hep çaylak takımı. Hepsi acemi bu konuda. Güçlükle 48 sayfa olarak düzenleyebildiler dergiyi. Doğal ki birçok yazı giremedi, dizilmiş olduğu halde. Benim yazılardan da bir hayli kırpıldı. Anlayacağın, bu sayı hababam sayısı oldu! Şiirim de konulamadı üstelik. Bereket teknisyenler hep bizim Basın İş'ten de, kolaylık gösteriyorlar. Benden habersiz Yalçın Cerit, yazımdan birkaç satır çıkarmış; öyle münasebetsiz yerden çıkarmış ki, anlam değişiyor!

Bak Kuzum, dedim, Remzi İnanç'ı yazıişleri müdürü yaptınız, mapusu boylatırsınız!

Bir telaşlandı Cerit! Neyse düzelttik durumu.

İzmir'den gelenler oldu, Sami Gürel, Erdoğan Başer ve başkaları.

Aşka, arzuya, özleme boğulmuş bir Hasan Hüseyin buldular karşılarında!

Dedim ki onlara:

Bugün mektubum gelmedi. Biliyorum yarın gelecek. Ama bilmek ayrı şey.. İnsan, burnuna dokunan duvarın arkasını bile merak ediyor. Öğleyin mektup alsam, akşama yine bekliyorum. Bir öğün almasam, sanıyorum yıllar geçmiş! O günün bütün ağırlığı dört köşe bir kaya gibi oturuyor içime.. İşte dostlarım benim halim!

(...)

Hep birlikte Kızılay'a doğru yürüdük. Bulvar kalabalıktı. Ankara'da adam arayanlar Kızılay'a insin!

Onlardan ayrıldım, Sosyal Adalet'in kapağının yapıldığı basımevine geçtim..

Beğenmedim kapağı. Yarın yollarım sana.

Oradan, Ankara Sanat Topluluğu'na geçtim. Ölü Canlar oynuyor hâlâ Dergiye döndüm. Patrondan paramı aldım. Sendika'da işlerim vardı, uğradım. Olmadı, perşembeyi bir türlü değerlendiremedim. Bir boşluk vardı içimde. Hayatın dışında gibiydim. Hiçbir şeyin beni ilgilendirmediği durumlarım olur böyle; şu bulvarda gezinenler komiktir, otobüsler komik, özel arabalar komik, şu gazete şu müzik şu ağaç şu oturuş şu duruş şu her şey komiktir, komik ve anlamsız.. İnsan kimi zaman dünyanın sınırları dışına taşıyor, dünyayla ilgili zamanın dışına.. Örneğin şu sokağa sapmak isterken vazgeçmek; şu dükkâna girerken geri dönmek; şu kişiyle görüşmek isteyip vazgeçmek hemen; birşey yemek istemek

ve derhal vazgeçmek... Ne bileyim, birşey yapma gereksemesi duymak ve hemen vazgeçmek.. Örneğin şu anda radyo açık ve ben bezginlik içinde, bir imamın sözleriymiş gibi usanç duydum dinlerken: Dünya ahvali diyor, eğitim diyor, kalkınma diyor, ulusal ve yaşamsal çıkarlardan sözediyor, Avrupa Topluluğu diyor, Avrupa'yla işbirliği diyor... Kollarımı kaldıracak durumda değilim. 27 Mayıs'tan önce de böyle anlamsızlaşmıştı her şey, ne garip! Kaç yıl geçti ki, ne zaman eskidi her şey?

Radyonun düğmesini kırıyordum o zamanlar..

Gel Azime, henüz o aşamaya gelmeden, kurtar beni!

Şu anda, hücrelerimde bile bir küskünlük, anlatılır gibi değil!

Çevirdim kanalı; şu anda Beethoven'in Arşidük Triosu çalınıyor. Biliyorum, bu bezginlik, senin uzaklığından geliyor. Anlıyorum, ama anlamak yetmiyor.. Aşıkım, arzuluyum, ne kadar çok sözüm var söylenecek.. Ahh, ne kadar çok gözgözeliğimiz var kullanılmamış, ne kadar çok yanlarımız var, eldeğmemiş!

Ne kadar çok seviyorum ben seni Azime! (...)"

Gelirken çok heyecanlıydın..

Ama dönüş yolunu, günlerce anlattın: Vagonun penceresinden, akıp giden kırlara bakıyormuşsun. Dönemeçlerden, yokuş yukarılardan, yokuş aşağılardan gürültülerle akıyormuş tren. Birden, bir eski şose değmiş gözüne. Tarlalar arasında, şosede bir at arabası.. Üzerinde kambur bir adam; *"... kambur adamın sırtında kambur bir zaman..."* İrkilmişsin: *"... Bu yorgun ve eski at arabası, benim seni bulmazdan önceki günlerim gibi geldi bana.. Oysa ben, şakır şakırdım şimdi! (..)"*

Evde duramayıp Parti'ye gitmişsin o gün: *".... Çok kalabalıktı parti. Aybar'la çoktandır görüşmemiştik, kucaklaştık, bir hayli konuyu harman edip silkelediḳ. En başta Sosyal Adalet'i eleştirdik. Ama benim yazıları pek sevmişler.*

- Kahkahalarla güldük!

Dedi Aybar.

Ordan çıktık: Caddede beş altı kişiydik. Kocaman iki ekmek aldık bakkaldan. Çocuklar, kurtlar gibi parçaladılar ekmekleri. Amanın bir lokma.. diyen saldırıyordu. Caddede ıslık çaldım ben, gözlerim kapalı yürüyordum, seni düşünüyordum..

Bir de şu: İki ay daha uzatıldı sıkıyönetim. Eh, yüzü güldü demokrasimizin! Beni tutuşturduğun günlerde vardı sıkıyönetim; alevler göklere çıktı, yine sıkıyönetim ! Demek hiçbir zararı dokunmuyor sıkıyönetimin bizim aşkımıza? (...)"

Kurban Bayramı öncesi, Ömer Uşak'a geldi, annemle Barış'ı Ağlasun'a götürdü yeniden. Tanrım, ne kadar çok gelindi-gidildi bu yıl! Hiçkimse de yakınmıyor!

Biz Afyon'da onlardan ayrıldık, Ufuk'la ikimiz, Ankara'nın yolunu tuttuk. Takvim hesabı, tam beş gün başbaşayız. Akis'in bayram tatili yok; ama derginin çıkış günlerine rastlamıyor pek.

Geldik. Siz o gün Bayram Gazetesi'ni hazırlıyordunuz.

Seviştik. Yalnızca seviştik. Rüzgârdan hızlı geçti o beş gün. Bizi Polatlı'ya dek geçirdin. Rayların üzerinde bıraktık seni. İki kolunu birden sallıyordun boşlukta. Bu kez senin üzerine yağıyordu nisan yağmuru. Varlığımın duyan, düşünen, çalışan yanı, kaldı orda.

Tren gidiyor. Ufuk, batan güneşe yüzünü vermiş, dalgındı. Bana dönüp sordu:

- Ne kadar sonra döneceğiz buraya?

- Otuz gün sonra, Canım!

Ellerini çırptı:

- Nedir ki 30 gün! Biz 100 günü bile yeneriz, değil mi anneciğim? Hem, ölüm zamanının gelmesine daha çoook var!

Durmadan büyüyüp genişleyen bu çocuk-dünyası, acaba nasıl algılıyor bu ayrılıkları, bu aşkı, bu özlemi, bilmem ki.. Ya ölüm nedir onun için?

Ah Sevgilim, ne demiştin bir gün bana:

- İçimizin sesi bu çocuk!

Hemen ardarda geldi mektupların: *"... Sabahın 7.45'i.. Şu anda Uşak'tasınız. Treniniz durdu. Ufuk'la inmeye hazırlanıyorsunuz. Bu yağmur o istasyona da yağıyor. 9.40'ta derste olacaksın. (...)*

Evin neşesini, sesini, havasını alıp gittin Azime. Şu anda sessiz, renksiz, havasız bir ev var burda. Uyandım, seni aradım; sen yoktun, hemen yumdum gözlerimi..

(...)"

Yüklü bir gün geçirmişsin. Akis'in yazı işleri müdürlüğünü de, bir süreliğine üstlenmişsin. İki muhabir varmış elde, üç günde çıkarmak gerekiyormuş dergiyi. İş Alemi'ni tam bir başbelası olarak görmeye başladın; bu işi sevmiyorsun, ama basın kartın bu gazeteden..

Akşama Sendika'da Onur Kurulu toplantın varmış: *Tatlı bir uyuşukluk içindeyim; hiç gelmemişsin gibi, acı bir özlemi sürükleyip durdum akşama dek...."*

Samsun'dan mektup almışsın. Çaltı için diyormuş ki Oğuz Koyutürk:" Sen olmasan, bırakacağım şu gazeteyi.. Bazan, yaptığım işi sevmez oluyorum, sıkıntı basıyor içimi. Tam kapkara olmuşum; senden yazı geliyor, umutlanıyorum..."

Aşk, akıl almaz boyutlarda büyüdükçe, saatler yıl oluyor. Şu mayıs ayını nasıl geçireceğiz, bilmiyorum. 28 Nisana gelmişiz. Sen soruyorsun mektubunda: *"Sahi, n'oolmuştu 28 Nisan 1960'ta?*

(.....)

Şu anda, senin sevdiğin gibi, şekerli sıcak kahveyle, tereyağlı ekmek yiyorum. Geçen yıl bugünlerde nasıldım acaba, ne yapıyordum? Düşünüyorum, çıkaramıyorum. Ama, herhalde büyük bir aşkın kuluçka dönemindeydim!

(....)

Kıbrıs'ın hali perişan. Senden sonraki gece oturdum, Akbaba'lık bir öykü yazdım: Dur Bakalım N'olacak?

Radyoda bir izlence: Devrimleri, Cumhuriyet Rejimini ve Anayasa'yı Gençlik Koruyacak!

Akşam eve geldiğimde Baylan burnundan soluyordu. Senin Uşak'tan getirdiğin pompalı gazocağı çalışmamış; sonuçta, bana yemek yapamamış Baylan. Hemen kolları sıvadım, depoyu boşalttırdım Baylan'a; deterjan doldurtup yıkattım, sonra da ispirto doldurduğum gibi, bastım pompayı. Arteziyen gibi fışkırıverdi memeden. Meğer bunca zamandır konulan gazyağı, katranlaşmış depoda, boruları tıkamış.. İyi şimdi, rahat çalışıyor.. Makama pişirdik..."

Evet, el becerilerin şaşırtacak denli gelişmiş:*"... Çevremde bozuk, işe yaramaz bir aygıt görmeyeyim; onu onarıp çalıştıramazsam gözüme uyku girmez! (...)"*

Ne güzel! Sanat ve zanaat.. Güzel konuşmanın, doğru düşünmenin, etkin okumanın ve güzel yazmanın, müziğin ve resmin yanında, türlü etkinlikler ve el becerileriyle dopdolu bir yaşam!

"... Bir ayımız kaldı şurda. Benden her gün mektup almayı sürdüreceksin. Seni nasıl, yakınındayken bir dakika olsun görmemeye katlanamıyorduysam, yazmadan da edemiyorum sana; yazmazsam yalnızlık duyuyorum, korkunç bir hüzün kaplıyor içimi, bunalıyorum. Sana yazdıklarımın dışında şu sıra ne yazsam, üfürük.. Resmen çiziktiriyorum! Bir bakıyorum; dergilere, Çaltı'ya, Toplum'a, Sosyal Adalet'e yazı vermenin zamanı gelmiş.. İnan bana, hepsini şöyle ayaküstü yazıyorum. Hiçkimse, bunlar şişirme şeyler demiyor.. Hele desinler; kardeşim, siz bana para mı ödüyorsunuz? deyip çıkacağım işin içinden.

Bugün hem Ömer'den, hem Bekir'den birer mektup aldım. Köy okulları mayıs başında kapanıyormuş. Ayın sonunda da, diyor Ömer, Uşak'a gider, ablamı toparlayıp ilişkisini keserim.. Ah Can Ömer!

Bekir hâlâ Sarıkamış'ta. Anlatmıştım sana, bir şiir yarışmasında benim şiirimi okumanın bedeli iki yıl yitirdi çocuk. Bugün sanat okulu mezunu olduğu halde, er olarak yapıyor askerliğini..

Dur, ara veriyorum.. Bırakıp gittiğin kadayıfın canına okuyup da döneyim. Yine alayım da yine yap olur mu? Seni mutfakta, gazocağının üzerinde tepsiyi çevirirken görür gibiyim, Canım Benim! Varıp saçlarını öpüyorum; dur, diyorsun, devirteceksin! Sonra başını kaldırıyorsun, dünyanın en güzel gözleriyle bakıyorsun bana, bal renginde gülümsüyorsun, gökyüzü genişliğinde! Şu anda ne düşündüm; sen mutfakta da, ateşin başında örneğin, kitap okurkenki ciddiyetinle yapıyorsun işini..

Ateş dedim de.. akşamları hâlâ yakıyoruz sobayı.

Bilir misin, ateşin insanları güçlendirdiğini bilmezdim ben! Şimdi anlıyorum bunu.. Oysa dışarda armutlar elmalar çiçeğe durdu. Hani o, balkonun altındaki kırmızı çiçekli elma var ya, aralarında sanıyorum en üşümeyeni o!

Ama ben, üşüdüğüm için yakmadım sobayı; sen ateşi çok sevdiğin için yaktım..."

Dünkü toplantıda; Parti'nin Basın-Propaganda Bürosu, sana bağlanmış. *"... Neyse ki kendi alanım.."* Biraz açık havada dolaşmışsın. Ankara'nın atkestanelerinin salkımları kocaman olmuş. Leylaklar açmış bir ucundan. Güzel, diri, parlak bir yeşil sarmış Ankara'yı: *"... Yapayalnız, kukumav gibi dolaştım. Neye baksam çağ çağ eskidiğini görüyordum. Eskimeyen tek şey, sana mektup yazma coşkusu! Bir an önce eve dönmek ve sana yazmak için masama oturmak istedim..."*

Parti'de, hani yüzük? diyorlarmış sana: *"Biliyorum, çoklarının pıtır pıtır ekşiyip durduklarını.. Bağlılık anlayışları da bu işte! Halkayı parmaklarına değil, burunlarına takmalı onların! Görüyorsun, çoğaltmıyorlar, azaltıyorlar beni. Oysa biz, seninle ikimiz, ne güzel yetiyoruz birbirimize! Zaman ne çabuk geçiyor, nasıl da binbir renge bürünüyor dünyamız,*

birlikte olunca! Yaşamak, nasıl güzelleşiyor birlikteyken!

Eğer, bu güdük kişilerle geçecek olsaydı, iki günde zindan kesilirdi hayatım! (...)"

1Mayıs cumaya rastladı. Üç günlük tatil!

Sabah erkenden arattın evden beni. Koştum postaneye. 1 Mayıs'ımızı kutladık birbirimizin. Kuş gibi yeğnilmiş, güneş içindeki İstasyon Caddesini koşaradım geçtim. Ufuk henüz uyanmamıştı ama, 50 kadar öğrenci toplanmıştı kulübenin önüne.

- Öğretmenim, dediler, hava çok güzel.. Akse Çamlığına doğru yürümek istiyoruz; siz başımızda olursanız, kız arkadaşlarımız için sorun çıkmaz!

Çabucak ben de yumurta ve patates haşladım, çıkınımı vurdum omuzuma. Ufuk, seke seke gidiyordu önden. On kadar da bisikletlimiz vardı yolun kıyısında. Birerli ikişerli kollarla yürüdük yürüdük..Tuğla ocaklarının önünden, dokumahanelerin, daha bazı imalâthanelerin arasından geçtik. Her beş yüz adımda bir kuyu vardı, kovaları ağır zincirli.. Zincirleri kalın kütüklere, kütükleri direklere bağlamışlar.. İlkel belki, ama pek hoş su çekme yöntemleri.. Bir yere vardık ki, silme kiraz ağacı! Çiçek, çiçek, ama ne çiçek! Bir sete oturup, günün ilk kahvaltısını ettik. Sessiz Uşak kasabasının sessiz, canayakın çocukları.. Gençliğin eşiğinde, önlerindeki yılların kimbilir nasıl geçeceğini hiç düşünmeden, coşkuluydular.

Onları bütün gün izledim.. Ama diyemedim:

Bir ozana âşık oldum ben, çekip gidiyorum aranızdan..Hiçbirinizden şu kadarcık yakınmış değilim bugüne dek.. Keşke, hem sevdiğim adamla hem de sizlerle olabilseydim!

Yanımız yöremiz papatya sümbül.. Kuyudan su çektik kovayla, sırayla içtik. Çevrede haşhaş çapalayan kadınlar, kurtçuk toplayan leylekler...

Vardık Akse Çamlığına. Başka gruplar da gelmişti. Tepede su bile vardı. Şu çamlar, ne saygıdeğer ağaçlardır! Duruşu, kokusu, reçinesi, hışıltısı, çıtırtısı, her şeyi bambaşkadır çamın.. Orman denemez; daha çok, kocaman bir koruluktu Akse. Keşke birlikte olsaydık. Başka öğretmenler, başka gruplarla gelmişler; derken, 500'e vardı öğrencilerin sayısı. Bir grupun başında, yaşlı coğrafyacı İhsan Bey gelmiş. Dolandı geldi, yanıma oturdu;

- Bir bisiklet ayarlamalısın kendine, dedi bana; dağ bayır, yürümekle bitmez!

Kendisi hiç inmez bisikletten.

Ses etmedim; sevimli yüzüne bakıp gülümsedim yalnızca. Sabah senin yola çıkmadan önce postaneden aldığım mektubunu okuyordum. Dedi ki İhsan Bey:

Hanım Kızım, sen çok genç bir öğretmensin; doğru yolda mısın eğri yolda mı, bilmem ama, bütün Uşak seni konuşuyor.. Bahusus, amme vicdanını dikkate almak lâzım...

Biraz durdum; en dingin sesimle yanıtladım onu:

Sayın Hocamız, dedim, üç beş dedikoducu sadisti, bütün 'Uşak' saymıyorum ben; Uşak'lı beni sever, ben de Uşak'lıyı.. Öyle olmasaydı, çoktan taşa tutarlardı beni! Yarın çekip gideceğim, unutulacak benim öyküm.. Bir kötülük peşinde olmadığımı bilmenizi isterdim..

Sustu, bir daha konuşmadı İhsan Öğretmen.

O günkü 1 Mayıs, güneş ve çam kokusu demekti benim için.

Dönüşte Akse Köyünden geçtik. Oralı bir öğrenci, günün ilerleyen saatlerinde, katmer yaptırmış annesine. Tek katlı köy evinin önünde eğleştik, dürümlerimizi yedik.. Öyle güzel ve canayakın bir yörüktü ki kadın!

Ufuk, bir kucak dolusu çam kozalağıyla döndü kırdan. Yüzlerimiz, tek gündüzde yanmıştı iyiden iyiye. Çocuklar, belki de doymadılar oyuna; ben düdük çalar çalmaz çevremi aldılar. Sabahki gibi, kimi bisikletli kimi yaya, kentin yolunu tuttuk..

Şöyle yazmışım sana: 1 Mayıs'ı 2 Mayıs'a bağlayan geceye giriyorum. Belki yorgun, ama neşeli; dünden, önceki günden daha âşık ve mutluyum!

Her varışımda az kalıyordum Ankara'da. Temelli Ankara'lı olacağım günlere kapı aralıyor gibiydi bu gelişlerim. Rastlaştıkça, dostlarını, seni görmeye gelenleri tanır olmuştum.. Geçende, adaşın bir genç gelmişti evine, usumda kaldığı kadarıyla öğrenciydi. Çay içerken, gülerek yüzüme baktı;

Belki ilgilenirsiniz, dedi bana; 1946 Seçimlerinde Ozanımız liseliymiş, babam anlattı, Demokrat Parti için çalışmış, Gürün'deki alanda, seçim için söylev vermiş...

- Doğru mu? diye sormadım sana, sen de önemsemiş görünmedin; olabilir.. dedim, Cumhuriyet Halk Partisi aradan çekilmeliydi, halk kıpırdanmasının ilk koşulu buydu.. Oy kullanmış mıdır?

Yanıtı yine kendim verdim:

- Hayır, oy kullanma yaşında değilmiş... Çok partili demokratik bir düzene geçeceğiz diye sevinmiştir ama.. Adı üstünde Demokrat Parti'ydi!

Güldüm, sana döndüm:

Ama hangi sınıfın partisi olduğunu çabuk kavramış olmalısın! O zaman anlamadıysan, 51'de tutuklanınca anlamışsındır!

Sen dedin ki:

- Varsıl çocuklarıyla aynı bahçelerde, lâkin alabildiğine zıt koşullarda büyüdük.. Ne ki sınıf bilincine Adana'da, o keskin çelişkiler ortamında vardım diyebilirim..

Kimliğinde, bindokuzyüz yirmiyedide doğduğun yazılıydı ama, annen demiş ki sana:

- Bir oğlum daha vardı, çok küçükken öldü, onun da adı Hasan Hüseyin'di.. Sen doğunca Nüfus'a ikinci kez gitmemiş olabiliriz!

Bu gidişimde Hakkı Torunoğlu'yla da tanıştık. Sana ilişkin ne biliyor ve anımsıyorsa, zevkle anlattı: Herkesin bildiği bir şeymiş, çok zekiymişsin sen! Beş yaşında, ablalarının kucağında Kurultay İlkokuluna gider gelirken, onlardan önce kavrayıvermişsin okumayı yazmayı.. O denli küçümen ve sevimliymişsin ki, ablalarının kız arkadaşlarının kucaklarından da inmezmişsin!

Buna göre; annen iyi anımsıyorsa on, nüfus kaydına bakılırsa oniki yaşında, bu demek 1939'da Kurultay İlkokulunu bitirmiş oluyorsun. Şükrü Baba parasızdı, Gürün'de de ortaokul yoktu; seni bir yere gönderemezdi okuman için.. O zaman kendisi, aynı okulun 'hademe'sidir. O günlerde, biraz daha paralı olan Ziraat Bankası hizmetine geçer. Sen ilkokuldan sonra iki yıl, oralarda beklersin. İkiz kardeş gibi büyüdüğünüz Hakkı'nın dediğine göre; açıkgözlüğüne ve hızlı kavrayışına bakıp, ayak işleri için seni de alırlar bankaya.

Gürün Ziraat Bankasının o zamanki müdürü, sonradan alçakça bir cinayete kurban gidecek olan Necdet Bulut'un babası mıydı? Müdür, babanı da alıp köylere gittiğinde, Banka'ya gelen köylülerle sen ilgilenirmişsin.. Müdür Bey sana, arap harflerini öğrenmende yardımcı olmuş.. Yeni Türk abecesiyle okuma yazma bilmeyen köylülerin sorunlarını çözmede bankaya yararlı olasın, sen doğmadan önce düzenlenmiş tapuları ve onca senedi okuyup yorumlayasın diye!

O iki yıl boyunca; bankadan aldığın ufak tefek ücretlerle, kendi giderlerini karşılıyor, ailene yardım ediyor; kimi çocuk dergilerini, Aşık Garip, Kerem Aslı, Tahir Zühre.. gibi taşbasması halk öykülerini, gözüne kestirdiğin gündelik gazeteleri satın alıyordun.

- Benden büyük kızların ellerinde gezerdi bu öyküler; geceleri bizim evde toplanan kadınlara, bıkmamacasına okurdum, ağlatırdım onları! Her gece, dinler dinler, gözyaşı

dökerlerdi Aslı için...

Derken, sana yetmemeye başlar bu öyküler; gündüz köylülere dilekçe yazıyor, gece eve çekilip, okuduklarına benzemeyen öyküler ve dörtlükler düzüyormuşsun..

- Kadınlar asker mektuplarını bana yazdırırlardı; mektupların sonuna kendiliğimden, özgün maniler eklerdim.. Ağzına-kalemine sağlık oğul! derdi kadınlar bana; benim deyişlerimin tiryakisi olmuş asker anaları, bacıları, yavuklularıydı onlar...

Bir yandan da, kendi bulduğum yöntemlerle; arap harfleriyle okuma yazmayı ilerletiyor; bunu, özellikle şiirlerimi ve türkülerimi kendim gün ışığına çıkarmadan başkalarının eline geçmesini engellemek için kullanıyordum..."

İşi öyle ilerletmiş, arapça elyazına öyle kendine özgü biçimler vermişsin ki; Niğde Ortaokulunda ve hele Adana Erkek Lisesinde, yastığının altında bu gizli yazıları bulan kimi işgüzar görevlileri kuşkulandırmışsın bile! *"... Daha sonra, Göksun'da aynı evde kaldığımız; benim öğretmen sandığım, Millî İstihbarat görevlisi olduğunu niceden sonra öğrendiğim 'arkadaşım', ben okuldayken kâğıtlarımı karıştırmış: Benim steno gibi kullandığım, yarı-arapça, yarı-göktürkçe abece karışımı yöntemle yazılmış şiirlerimi, şifreli yazılar sanmış.. Ben tutuklanıp Elbistan'a götürüldükten sonra eve gelenlere 'yardımcı' olmuş; neyim var neyim yok toparlanıp, kanıt diye mahkemeye sunulmuş!.."*

O yıllarda başlayan sözlük çalışması merakının da, 50'li yıllara dek sürdüğü anlaşılıyor; her yere taşıdığın Türkçe, Osmanlıca, Fransızca sözlükler ve yazım kılavuzlarının tüm sayfalarını, boş bulduğun yerlerini arkalı önlü doldurup durmuşsun. Neler yazmamışsın ki: Deyimlerde, sözcüklerde, sözcük gruplarında.. aradığın sesleri, anlam zenginliklerini, benzeşmeleri, ayrışmaları, uyak olanaklarını, yakınlaştırıcı - uzaklaştırıcı dil oyunlarını, ses ve anlam kaydırmacalarını, kıvraklığı ya da ağırlığı getiren nice inceliği, bir dili dil yapan ayrıntıları... bir bir saptamış, oynamış, mıncıklamışsın.. Sayısız not, espri, ünlem, soru imleri, sayfa boşluklarında! Hemen usuna, dilinin ucuna geliveren dizeleri mi

sıralamamışsın o sayfalara; halk öykülerindeki, atasözlerindeki ilginç örgeleri ve türkülerde vazgeçilmez gördüğün fantezileri mi yerleştirmemişsin!

Osmanlıca-Türkçe Sözlük'ü o kalın ve gizemli cildi, hep yanında taşıyordun da, aklına eseni kayıt mı ediyordun, ona sence bir tür katkıda mı bulunuyordun; yoksa, sözlüktür, lügattır kimse kurcalamaz deyip gizli düşüncelerini, apansız ve pişmemiş izlenimlerini mi saklıyordun o sayfalar ve satırlar arasında?

Yeniyetmelik döneminden kalma bu ilginç kalıtı ilk bulduğum günden başlayarak; seni biraz daha yakından tanımak isteğiyle, fırsat buldukça kurcalayıp durdum sözlüğünü.. Sen gülmüştün bu merakıma;

- Canım, demiştin, bunlar aşılmış şeyler...

Ne ki benim sayfa aralarına gömüldüğüm zamanlarda hiç sesini çıkarmamış; arasıra bir kahkaha koyuverirsem koşup gelmiş;

- Bakayım, bakayım neler demişim? Yahu amma matrak çalışmalar be! demiştin.

Benim, ne denli gülersem güleyim son derece ciddi olduğumu görünce de, şöyle söylenmiştin içini çekerek:

- Bu sözlüklere pek çok şey borçluyumdur!

Çocukluğun yoksullukla geçmiş.

O yıllarda kim yoksul değildi ki, Anadolu'da?

Eviniz; kerpiç duvarlı, karanlık odalarlı, ta tepede bir serçenin zor girip çıkacağı darlıkta pencerelerli; kışın karları kürüyüp yuvaktaşıyla yuğduğunuz, yazın dut kayısı vişne kuruttuğunuz toprak damlı, eski bir yapıymış. Kısacık boylu bacalarınızda çerden çöpten kotarılıvermiş yuvalarda, yaz geldi mi leylekler tünermiş. Uzun kış gecelerinde; ağır meşeden sokak kapısını ardından sürgüler, odanın ortasındaki tandıra ayaklarınızı sallar, ananızın el örgüsü kalın bir örtüyle dizlerinizi sarar, idare lâmbasında-çıra gözünde ders çalışır, kitap okurmuşsunuz. Rüzgâr odanızın daracık penceresinin camına ince bir dalı çarpar, kalın merteklerle örülmüş tavan-

dan kurum sallanırmış. Sekiz kardeş, enine serilmiş yer yatağında hep aynı yorganın altına sıralanır, tepenizden sarkan sipsivri buzların altında masal uykularınızı uyurmuşsunuz.

Tandırın ısısıyla, dedim, buzlar çözülüp üzerinize düşmez miydi?

Ağır bir gülümsemeyle baktın yüzüme:

- Düşmezdi. Tandırın dibindeki közler, tavandaki buzları kıpırdatacak denli ısıtmazdı odayı. Zaten buzların kıpırdayacağı gibi ısınmış olsa hava, tandırda ateş yakılmazdı!

Suyunuzu, bahçeyi suladığınız arıktan alırmışsınız. Kümesiniz, helanız ve ineğinizin ahırı, bahçenin öteki ucundaymış. Sabahları babanız, hela yoluna geceden yağan karı siz uyanmadan kürür, derin bir kar yolu yaparmış ayaklarınızın altına:

- Biz sekiz kardeş birer birer, o kar yolundan seğirtirdik helaya... Yataktan kalktığımız gibi çoğunca, yalınayak koşardık sağa sola...

Okula giderken sırtınıza ne giyerdiniz, ayaklarınıza ne geçirirdiniz, hiç aklında kalmamış. Sabah, öğle ve akşam, kurutulmuş nane, inek yoğurdu ve içyağıyla pişirilmiş otlu bulgur çorbası kaşıklamak, bu yaşta bile çözümleyemediğin bir mutluluktu. O yüzden, sürmeli gözlü ineğinizin ahırı, evin en kutsal köşesiydi, sana göre. İnek ahırındaki koku ve sıcaklık, çocukluğunun yumuşacık anılarındanmış.

- Yaz gelince 'katık' bol olurdu. Aylar boyu, gün doğarken koşardık dut ağaçlarının altındaki serinliğe...

Evet; Gürün'e özgü, Ankara'nın kuruyemişçilerinde bulamadığımız, olağanüstü lezzette bir dut türü tanıdım, gittiğim zaman bahçenizde. Yazları işte, sabah kahvaltılarınız, bu ağaç diplerine şafak yeliyle dökülen dutlarmış. Temmuzda ağustosta eylülde dut ve tandır ekmeği, kış boyunca dut kurusu, dut pekmezi ve tandır ekmeği.. Okula giderken ceplerinizde dut ve kayısı kurusu, zerdali pestili, ceviz çiğesi...

Ekmeği eksik etmezdi Şükrü Baba.. Çarşı ekmeğini daha özel günlerde yerdik..

ekmeği bol eyledik/ acıyı bal eyledik..

Yıllar sonra göğsüne takılan 'İstiklâl Madalyası'nı da; bu, büyük bir onurla sağladığı ekmeklerin ödülü sanırdı belki Şükrü Baba?

Artık senin engin çocukluk dünyanda, şiir ve türkü mü ekmeğe katık oluyordu, o esmer tandır ekmeği mi şiiri besliyordu, yoksa ikisi aynı kapıya mı çıkıyordu; düşünmüşümdür hep: *dut yerdik amanallah/ ballı bulutlar yerdik/ dönerdik amanallah/ ipekböceklerine...*

O yıllar, İkinci Dünya Savaşı arefesi miydi?

Şükrü Baba, yaralı yoksul 'gazi' Şükrü Baba; Gülşan Gelinin içgüveyisi; dördü toprak altında, sekizi toprak üstünde, en büyüğü onüç ondört yaşında.. onca aç boğazın babası Şükrü Baba!.

- Hey be, ne günlerdi! *bir kalbur cücüktük gülşan anadan / yaz gelince büyürdük...*

Yaz gelince büyürdünüz. Sıtma tifo verem satlıcan suçiçeği bağırsakkurdu, antepyarası...

- Kimbilir, demiştin, daha neler geçirdik çocuklukta; kaleme gelir mi!

Bu amansız yıllar, bilinçaltına kazındı elbet; ne var ki, dehşetine varılmadan yaşandı içindeyken, belki? Onun güzel yanları, renkli şiirler oldu, öne çıktı daha çok.. Ne zaman adları geçse, anıları uyansa, gözlerin yaşararak andığın o yıllardaki öğretmenlerin, yeni yeni kurulmakta olan cumhuriyet kurumlarına gözükapalı bir aşkla bağlıydılar: Zorlu bir geçitten geçiyor devletimiz, derlerdi; ülke yeni baştan kuruluyor.. Bizim çektiklerimizin yanında, bunlar yoksunluk mu ki?

Büyüyordunuz. İki ablan, daha çocukken gelin gitmişler. Nadire'yi Darende'li Osman'a verip Adana'ya yollamışsınız; Halime, yiğit dostun marangoz Mevlüt Serdar'ın karısı olmuş..

Sen orda; Ziraat Bankası Gürün Şubesinin duvarları dibinde, okuma yazma bilmeyen köylülere mühür kazmakla, dilekçe yazmakla yaşamını düzenleyemez, şiirini kuramaz, serüvenlere dalamazdın. Ne yapıp edip gitmeliydin, Gürün'ü saran Karakuşak Dağlarının ardında neler var, bilmeli, öğrenmeliydin.... *o dağın ardında bir dağ daha var / o dağın ardında bir dağ daha var...*

Geride kalacak olan iki kız ve üç erkek kardeşin için ufukta şimdilik hiçbir umut görünmüyordu; ama sen, parasız yatılı devlet sınavını kazanabilirdin; bu çocuğun zekâsı.. dedi öğretmenlerin, bu çocuk okumalı ki, hem nasıl okumalı!

Devlet parasız yatılı sınavlarını kim bildirdi babana?

Sınav için Sivas il merkezine bir arkadaşınla gidişinizi, senin kazanıp onun kazanamadığını, o günlerde biraz senden, daha sonra da anandan dinledim.

Sen anlatırken dalga geçiyordun, kapkara bir gülünçlük çökmüştü anlatımına; Gülşan Ana anlatmışsa ağlamış olurdu.. Koca Kurultay Mahallesinde birinin çocuğundan ödünç bir çift ayakkabı, "*.. ayakkabı filan değil..*" bir çift sert ökçeli kundura alınmış. "*Ödünç.*" Aman Oğul, demiş baban, iplerini bağla, omuzuna at; oraya varınca, sınavda giyersin! Sivas'ın caddelerinde kundurayla neyle dolaşma sakın, yitirme sakın, dön dolaş getir, emanettir teslim edelim...

Öyle yapmışsın. Dağları aşmışsın yaya. Gürün'den Sivas'a, Sivas'tan Gürün'e yalınayak gidip gelmişsin, 'emanet' kunduralara yalnız sınavda sokmuşsun ayaklarını; aşındırmamış, tozlatmamışsın onları, omuzunda getirip teslim etmişsin sahibine! ... *peki ama nere gitmiş onca kundura/ ya onca kunduracı / pamuklar ketenler ipekler nere/ vay çakallar vay!*

...dur bakalım ne demiş buna sakallı...

O yıl Gürün'de, bir tek sen mi kazandın Devlet Ortaokulu Parasız Yatılı sınavını?

Güz gelende, okullar açıldıktan nice sonra çağrılmışsın Niğde'ye.. Yoksulların yazgıları böyle böyle mi değişiyordu, bilmiyordun. *vay benim yalınayak çocukluğum vay/ vay benim çocuk yalınayaklığım vay/ ben sizi çok severim!*

Öyle de olsa böyle de; devletin ilkokul üstü bir kurumuna kapağı atmıştın işte!

Yine yalınayak gitmiştin, Gürün'den Niğde'ye.

Size neler anlatırdı Şükrü Baba: *... tokat'tan aldılar mı bizi camiden/ düştük mü yollara batum'a doğru / atları sürdük mü suya batum'da / aman oğul bu bir destan / arpa seçmek neyse ne de fışkıdan / ille de tüfek karıncası / ille de tüfek karıncası...*

En güzel türküyü baban mı söylüyordu:... varın bakın torbasında nesi var/ bir çift kundurayla bir de fesi var...

Evet, Gürün'den Niğde'ye, yalınayak!

- Bundan sonrasını zaman gösterecekti..

Geçmişten konuşmak, bölük pörçük birşeyleri anımsamakla oluyordu. Ben ne denli meraklıysam seni tanımaya; uzaklarda kalmış şeyleri deşip çıkarmak, o denli kolay değildi senin için. Zaten, her zaman da bir nedence çıkmıyordu.. Senin rüzgârında, benim ruhumu okşayan ne varsa; işte, tanımsız o ruh durumuyla, koşup koşup geliyordum Ankara'ya. Artık gündüzler uzamış, hava gitgide ısınıyor, yağmurlar daha bir duru. Ankara yunmuş arınmış, bağrında seni barındırıyor.. Bir gelişimde Naki Arpacıoğlu'yla tanıştık. Hakkı gibi o da, önünde çekincesiz konuşabildiğin çocukluk arkadaşlarından. O, daha net anımsıyor kimi şeyleri:

Ben, diyor, bir sınıf öndeydim; Hasan Hüseyin benden büyüktü ama, geç gelmişti Niğde'ye.. Çabuk arkadaş olduk..

Dersler fasa fisoymuş da, ille hasretlik! İlk ay bu yüzden tökezlemişsin. Kafan kızmış bir gün, dayanmışsın 'idare' kapısına:

- Verin benim belgelerimi, gideceğim!

- Nereye?

- Evimize!

Her çocuğun başına gelebilecek bu işi, okul müdürü önemsememiş; hay hay, demiş; yedekte bekleyen bir dolu yoksul çocuk var, sen gidersen, onlar gelir!

Kurtulmanın bu denli kolay olduğuna sevinmişsin. Hemen, iki parça çamaşırınla, sevdiğin manzumeleri kopya ettiğin kareli okul defterini atmışsın karton çantanın içine:

- Yola çıkmaya hazırdım; Niğde-Gürün nedir ki, yaya giderdim!

Bir köşede durup, okul müdürüyle aranızda geçen konuşmayı izleyen yaşlı bir öğretmen, seni çekmiş kıyıya;

- Oğlum, demiş, ben de bu sıralardan geçtim; hem benim zamanımda, büsbütün zordu okumak.. Üstelik, yaz gelince pır deyip uçacağım bir anaocağım da yoktu...

O yaşlı öğretmen, senin okulda kalmanı sağlamış. Birkaç hafta sonra, resim müzik matematik türkçe... derslerinde birden öne geçmişsin. *"... Konuşuyor, atlıyor zıplıyor.. bol bol da tartışıyordum. Niğde Yatılı Ortaokul Kitaplığı, ilk keşfettiğim yerlerden biri oldu..."*

Zamanımın çoğu, o kitaplıkta geçiyordu, dedin; ardı ardına deviriyordum ciltleri... Okulda kalmamı sağlamakla kalmayıp; beni adım adım da izleyen, ince uzun parmakları ve eşsiz duyarlığıyla bana keman dersleri veren o öğretmenimi, yazık ki aramadım bir daha!

Sonradan; 67'de Gürün'de, 'Do Natürel' şiirini bulduğunda, çocuklar gibi sevinmiştin: *bir öğretmenimiz vardı adı cafer'di/.../ üç yıl değnek salladı o kıraç seslerimize/ üç yıl bıkıp usanmadan solfej öğretti...*

Yarıyıl karneleriyle ve her yıl sonu, 'takdirname' götürdün Şükrü Babaya. Dinlencelerde Gürün'de, *"kemancı osep usta"* ile ilerlettiniz keman çalmayı. Hakkı Torunoğlu öyle diyordu, Gürün'de başkaları da.. Ama ben senin keman çaldığını hiç görmedim. Demek sana bir keman alınamadı, belki başka nedenlerle duramadın bu sanatın üstünde? Ne ki, güzel mandolin çalıyordun.. *"..İlle bağlama..."*

Seni bana anlatmaktan, özel bir keyif alıyor Hakkı:

- Coşkuda, sevinçte, tasada.. ve her olanaksızlıkta şiir yazar, resim yapardı! diyor; sürekli devinir, kendine sığamaz; sevgi doludur, sevecendir, ataktır.. Yazları birlikte olurduk; onu bir güzel tanıdıktan sonra ışıdı dünyam. Çocukluktan gençliğe birlikte geçtik; kendi kabımız kendimize dar gelirdi! Sanat söyleştik, tiyatro yaptık birlikte; ahh, ne sazlar çaldık, ne türküler söyledik o bahçelerde.. Sonra, köşelerimize çekilirdik; o şiir çalışır, öyküler yazardı, ben resim yapardım...

- Anlat! dedim Hakkı'ya. Güldü; senin kendisine, resme az çalışıyorsun diye kızdığını söyledi..

Bir ayrılıktan sonra, Sivas'ta yine buluşmuşsunuz;

- 52'de.. dedi Hakkı, askerliğimin bir bölümünü Hasan Hüseyin'le yaptım; Balaban da vardı; Sivas'ın Mahkeme Çarşısında, Güneş Berberi'nde toplaşırdık.. Sonra, Kaledibi'nde, bağıra bağıra şiirler okurdu Hasan Hüseyin! Sonra.. üç koca adam, sarılışır ağlardık!

Susuyor.

- Bana Gürün'den sözetsene!

Hiç nazlanmıyor. 'Bacı' diyor bana, yumuşacık bir sesi var Hakkı'nın:

Tilgarimo! Gürün, Tilgarimo'dan bozma, Bacı, öyle sanılıyor. Tohma Çayının yatağını oluşturan bozkır katmerinin koynunda, belki Hititlerden de önce yerleşilmiş.. Görünce çarpılacaksın, biliyorum, kuytuda bir yeşil küme.. diyeceksin! Toprak damlarıyla, belki de acıklı bir yeşil küme.. Gürün işte, Sivas'ın ilçesi..

Bir süre susuyor Hakkı, seni gözlüyor, bir yudum alıyor rakısından: Ben, diyor, 26'da doğmuşum, Hüseyin 27'li. Biz çok severiz o domuz memleketi! Yeşilin bittiği yerde o korkunç mavi başlar.. Ellemek isterdik maviyi.. Kardelen, nevruz, gecemenekşesi, iğde kokusu.. Tam çıldırılacak yerdeydik! Kuzuyu koklayarak, buzağıyı öperek, her şeye birlikte şaşarak, doğanın koynunda yanyana büyüdük...

- İlk başta.. diye aldın sözü, ağıtları öğrendik biz. Çocuk denecek yaşta ölümleri, sayrılıkları, gurbet ağrısını.. İlk resim dersimizi, ilkokul öğretmenimiz İzzet Öz'den aldık. Halkodası kitaplığında, Osman Canbay Hocadan, geceliğine kitap alabilmek için ne diller dökerdik: Ula yine mi geldiniz siz!

Canbay Hocayı birlikte öykünüp gülüştünüz.

- İlkokuldan sonra, dedi Hakkı, bir süre ben de kaldım kasabada. İkimiz karakalem resim büyütüp tabela yazmaya o zaman başladık...

Niğde'de lise yokmuş. Almışlar seni, Adana Erkek Lisesine vermişler:

- Kenti, olanca renkleri ve karmaşasıyla orda tanıdım ben. Yaşam, çocuk oyuncağıymış Gürün'de! Sen gel de Adana'yı gör; pamuk tarlalarını, ırgat pazarlarını, tren yolunun iki yakasındaki barakaları, sabahçı kahvelerini, Seyhan yakalarını..

Parasız pulsuz üç yıl geçirmişsin Adana'da. Üç ateşli lise yılı. Aysel adında bir kıza âşık olmuşsun; kanalların kıyısında, ekin tarlalarında, eğri büğrü kır yollarında, Demirköprü'ye bakan o parkta, fabrika dolaylarında, amele çadırlarında, ille de yol boylarında.. hep o kıza koşmalar yazmış, acı şaraptan içmiş, ilk gençlik deneyimlerini biriktirmişsin..

Ne çok kaçarmışsın, lisenin parmaklıklarından!

İllallah.. dermiş senden, bekçiler!

Kıs kıs gülerek, Naki söylüyor bunları.

- Canım, diyordun sen, ne var abartacak; her liseli yapar bunu, hele parasızsa, hele de parasız yatılıysa..

Aysel.. dedin ama, Adana aşklarını anlatmadın bana; ayışığında portakal bahçelerini anlattın..

- Param, desteğim, arkam yoktu ki, o yılların geçerli mesleklerinden birini seçebileyim! Mesela doktor olmayı isterdim..

Konuyu değiştirerek ekledin:

- Bozuk düzene karşıydım. Ülkemde demokrasinin kurulması; işçiden köylüden emekçi sınıf ve katmanlardan yana, insanca yaşama olanağının bulunabileceği bir düzenin getirilmesi için savaşım verebileceğim bir yol tutturmak isterdim.. Her şeyin kendine göre koşulları var.. Benim, dil'den başka silahım yoktu, dilden ve kalemden başka; ben onu kullandım!

Karşıma çıkan engeller bir dağ gibi yükseliyordu. Ben o dağı, kalemle delmeye çalıştım..

Güldün;

- Biliyor musun, dedin, ilk şiirlerimde, 'Ferhat' takma adını kullanıyordum.. Ve onlar, daha çok 'halk şiiri' biçemindeydi..

Birşeyler söylemek istedim;

- Senin, dedim, doğuştan, öncelikle şiirle evli oluşundan korkmuyorum; çünkü şiir, benim de bir numaralı sevdiğim.. Ne var ki, sen yaratıyorsun; bense, okuyup anlamanın, yorumlamanın tadını çıkarıyorum.. Hangimiz daha varsıl bir dünyadanız, bilemem!

Evin geceleri, hiç bilmediğim, o güne dek dinlemediğim seslerle dolup taşıyor: Dünya halk ezgileri bunlar; Macar ve Çek, Kafkas, Anadolu, Balkanlar.. Slav dans müzikleri.. Zenci müziği.. Robeson'un adına ilk, Nâzım'ın bir şiirinde rastlamıştım; senin evinde küçük bir plâktan dinledim onu. Ruhi Su da öyle; çok eskiden, adını ve aryalarını bilirdim radyodan, onu bana somutlaştıran sen oldun. Ve dünya halk ruhunun

sanatta nasıl devindiğini, geçmişten geleceğe nelerin kaldığını-nelerin dökülüp gittiğini, soyluluğun ve yozluğun ne demek olduğunu, güzel olanın nasıl da sınır tanımadığını ve sanatın dilinin evrenselliğini.. hep o gecelerdeki söyleşilerimizde öğrendim; söyleşerek ve tartışarak!

Diyelim ilişkimiz, oracıkta kalsaydı bile; sen bende kesin bir dönüşüm yaratmış olacaktın gene de.

Bir şey demeden yerinden kalkıyor, plağın arka yüzünü yavaşça çeviriyor, gelip yine yanıbaşıma oturup, ellerimi avuçlarının içine alıyordun;

- Dinle bak, diyordun, bu Aslamazyan.. Ağlatacak kadar içli bir müzik bu.. Bin yıl dinlesem usanmam.. Dinliyor musun, bizim Doğu ezgilerimizden de neler var onda...

Çok sağlıklı görünüyorsun. Zekisin; konuşkan ve engin kültürlü bir adam.. Kısacık ömrüne, neleri sığdırmamışsın!

Kıpır kıpır olmalı yüreğin; alev alev coşkulu, sevginin her türlüsüne açık ve son derece onurlusun. Anlayışsızlığa gelemediğin belli. Yaltaklık, kaypaklık ve dargörüşlülüğü bağışlamadığın, gündelik insan ilişkilerinde bile göze çarpıyor.. Hele kendini 'entelektüel' görüp de, bu işin barda meyhanede sürdürüleceğini sananlardan, ölesiye tiksiniyorsun! Öyle akşamlar oluyor ki, dışarda incindiğini gizleyemeyerek, erkenden geliyorsun eve:

- Senin yokluğunda bomboş oluyor bu ev, girmek istemiyorum; oysa insanın kalesidir ev!

Biri sana, geçerken bir bardak içki ısmarlamışsa; derken, onun bir sözünden alınmış ya da bir davranışına sinirlenmişsen, hemen en kısa sürede 'borcunu' ödemeye bakıyorsun, ne bileyim bir akşam çorbası, ya da diyelim bir bardak içkiyle...

- Bozuşacaksam, ancak ondan sonra!

Yağmurlu bir geceydi.

Bir kedi yavrusu mu bırakılmıştı ayaza?

Geceyarısıydı, yeni uyumuştuk. Bana dinlettiğin, dünyanın bir ucundan ezgiler, uykumda da sürmüştü beynimde. Kolunun üzerindeydi başım, uyuştu demedin, biliyorum ki uyuşmuştu kolun.. Ve arka pencereden gelen yavru kedi çığlıklarıydı bizi aynı anda uyandıran.. Uzun süre bekledik, tedirgin olmuştuk..

- Aynı noktadan çıkan iki ayrı ses gibi geliyor?

Dedin. Dayanamadık, dışarı çıktık. Karanlıkta, ufarak bahçede onlarca kibrit çaka çaka, ağaç diplerini yokladık. Yel üfürüyordu alazını kibritlerin..

- Biliyorum, diyordun, birden fazlaydı kedi yavruları..

- Bahçe duvarının arkasına büzülmüş olmasınlar?

Yandaki evde dostun Bankacı Halis oturuyordu.

- Kaçıncı uykusundadır kimbilir! dedin, Halis için.

Ve kaçıncı kibritte, orda, ıslak otların arasında bulduk onları, donmuştular, iki taneydiler, nasıl da titreyen iki kedi yavrusu.. Ellerinle oraları daha bir süre arandın, gerisi var mı diye, karanlıkta;

- Olamaz Azime, titriyor, atılmış bunlar!

- Belki de başka bir yerden sürünerek geldiler?

- Baksana, sürünmeye mecalleri var mı!

Korkudan, soğuktan, açlıktan..

Evin girişinde ufak bir meyva sandığı vardı, boş. Önce sıcak süt içirmeye çalıştık, havlu parçalarına sardık onları..

Üst katta Servet Hanım, tilki uykusundaydı. Bir kapı açıldı, kapandı, bir lâmba yandı söndü..

- Biliyor musun, dedin, sağ kulağım iyi işitmez benim.

- Nasıl?

- Ve hep çınlar!

- Hep mi? Ne zamandan beri?

- Lisedeydim. Bir yaz, Gürün'de, ağaçların altında, elimde tabanca uyuyakalmışım.. Uykumun arasında çekiverdim tetiği.. Kurşun vınladı gitti elbet...

Kulağının dibinde miydi tabanca?

- Evet!

- .....?

- .....!

- Ne oluyor?

- Sürekli çınlama, ağırlık ve ağır işitme... Sinirlilik elbet!

- Doktora gitmedin mi?

- O zaman doktoru nerde buluyorsun?

- Ya şimdi?

- Bekliyoruz bakalım!

- Seni rahatsız etmiyor mu?

- Geçen yıllar içinde.. alıştım.. Askerde de, Erzincan'da bir kabadayılık edeyim dedim, ön dişimle bir çiviyi çektim, çürük tahtadan...

Top gibi oturdum yatakta, tuttum soluğumu, bekledim.

- Bu demek, ön dişimin biri adamakıllı ârızalıdır.. Biliyorsun, burun kemiğim de yoktur...

- Boynundan yukarısı eksikli yani? deyip zoraki güldüm. Ekledim: Ne yapılabilirse şimdi yapalım!

- Hele dursun. Bir yerden patlak veren olursa, bakarız umarına..

Kedi yavrularıydı, itiraflardı.. derken uykumuz kaçmıştı. Kalktık. Sen makine başında çalıştın, bir öykü çıkardın. Benim sinirlerim bozulmuştu, üşüyordum. Kahve yaptım, içtik, kolay kolay ısınamadım. Dalmışım, ne zaman yanıma gelip uzandın, duymadım..

Sabah erkenden açtım gözlerimi. Uykumda kapıya doğru dönmüşüm. Baktım, kapının buzlu camına dışardan bir çift minik el yapışmış. Beni sessizce çağıran elleri bunlar Ufuk'un. Yavaşça kalkıp yalınayak koştum, kucağıma aldım, yatağına götürdüm onu. Kendim de yanına sokuldum. Tıpkı senin bana yaptığın gibi, ayaklarını avuçlarıma aldım. Az sonra yeniden uyudu. İncecik kolları boynumdaydı, yanağı yanağımda.. Çözdüm kollarını, senin yanına dönüyordum, ayaklanmışsın.

Erken çıkacağım bu sabah, dedin, banyo kazanı için odun alacağım..

Biz gittikten sonra mektubunda anlattın: Evsahibin Servet Hanım, merdiven altında barındırmamış kedi yavrularını; bir gece, çok uzaklara atıp gelmiş...

1964 baharı, olanca renkleri, kokuları, sesleriyle geldi, oturdu Uşak'a. Kırlangıçlar, leylekler, adını bile bilmediğim kuşlar, böcekler.. geldi oturdu. Tütüyor yine ortalık! Koskoca devrilmiş onbir ayın kıyısında durmuş, başım dönerek bakıyorum dünyaya!

Derslerimin çoğunu, lisenin bahçesinde yapıyorum. Hem kendi çocuklarım yakınımda olabiliyor böylece; hem postacıyı, okul binasına girmeden görebiliyorum.. Yalnız benim için, bu yolu her gün geçiyor postacı; seni merak etmemiş olamaz; avuç içi kadar Uşak'ta onca gözün benim üzerimde olduğunu bilmemiş olamaz.. Öyleyken, ve ben her gün kendisine bin türlü teşekkür yağdırırken, enikonu da ahbaplık kurulmuşken aramızda.. Bu adam, bir gün olsun şımarayım demedi!

Hep aynı saygılı sesle selamladı, çantasında benim için ne varsa verdi, gülümsedi gitti.. Tam onbir ay!

Ama; lisemizin müdürü Bay Kurtiş, taktı bu açıkhava derslerine kafasını! En olmadık zamanda çıkar gelir; halka olup oturmuşlardır öğrencilerim otların çiçeklerin arasına, can kulağıyla dinlemektedirler onlara okuduğum metni; dolanır

adam çevremizde, müdür ya, olmadık bir ses çıkarır, bir dal kırar örneğin, bir çakıltaşı sektirir kundurasının ucunda, bir çocuğun perçemine yapışır:

- Ulan kızlar için mi uzatıyorsun bu saçları!

Çağırdı, en güneşli bir günde, odasına beni;

- Siz can da, dedi, elalem, patlıcan mı?

Biz içerde boğulurken.. mi demek istemişti?

Bir solukta yanıtladım onu:

- Şu günlerde karatahta gerekli değil bana.. Ağrım sızım yok; tinsel olarak da, coşku ve bekleyiş içindeyim; bir anlamda, mutluyum! Güneş var, mayıs ayındayız; bahçe, yeşile boğulmuş, açıkhava öğrenciler için değilse kimin içindir?

- Ne yapıyorsunuz bahçede?

Zorunlu ders kitabı bitti. Şimdi, Batı edebiyatından örnekler okuyoruz.. Keşke vakit ayırsanız da, bizimle olabilseniz!

Öğrencilerin kahkahalarını odamdan duydum; kazık kadar herifler onlar, gelinlik kızlar var aralarında...

-Elbette! Onlara güldüşünler okuyordum az önce...

- Güldüşün okumak için özel bir nedeniniz mi var?

Bana göre çok yaşlı.. Ahmak dememek için tuttum kendimi;

- Onlar da, dedim, benimle birlikte mutlu.. Mutlu olmayı, gülmeyi, düşünmeyi, kahkaha atmayı sakıncalı mı buluyorsunuz?

- Gidebilirsiniz!

Dedi.

Son dersten sonra postaneye uğradım. Anlattım telefonda. Bir kahkaha da sen attın;

- Sorsaydın ya, dedin, o hiç âşık olmuş mu ömründe? Ben söyleyeyim: Olmamıştır!

Mayıs ayında da yazma üstünlüğü sendeydi. Kavuşma günleri yaklaştıkça, özlem, öfke ve sabırsızlık arttı. Herhalde, en fazla telefon görüşmesini de bu ay yaptık.

Okulda; yaşamakta olduğum çılgınlığı hemen hemen bilmeyen yoktu; herbir öğrenci, meraktan ölüyor gibi bakıyordu yüzüme.. Hayır, işin içyüzü kimsenin malûmu değildi; kimdin, neciydin, ne olup bitiyordu Ankara ile Uşak arasında; bunlar değildi bilinen. Bir sevda yaşanıyordu; Türkiye Cumhuriyetinin Uşak -Ankara postası bu sevdaya hizmet ediyordu, bilinen ve izlenen buydu!

Senin bu koşullarda dingin kalabilmen olası değildi. Anlattığına göre eskiden, dergi çıktı mı kimse durduramazdı Akis'te seni; ama şimdi, sabahtan akşama orada her allahın öğününde posta bekliyordun; ve kendi yazdıklarının hemen başı ortası sonu, o günkü posta aralarında yaşadığın çarpıntıların çok renkli öyküleriyle bezeliydi: *"...Ben sana nasıl doyarım? Her gün yeniden ve daha büyük sevmenin mutluluğunu, deliliğini, inanamazlığını yaşıyorum ben!"*

Dışardan bakan biri; nerdeyse, o çarpıntıları anlatabilmek için, her dakika esrik gezdiğini söyleyebilirdi rahatlıkla! Ve ben, herbir mektubunun başlıbaşına birer sanat değeri taşıdığını, şu geçen üçtebir yüzyıldan sonra bile teslim etmeden geçemeyeceğim... *" Yok"* diyordun sık sık; *"sen yanıma gelmeden, doğru dürüst başka bir şey yazmama olanak yok"!*

Mektubunu postaladıktan sonra; ivedileyin evine koşuyor, dediğine göre elin ayağın titreyerek, yenisini yazmaya koyuluyordun: *Ya şimdi nasılsın? Çıldırmak işten değil! Göz görmeyince gönül katlanırmış.. Peh! Nasıl kıvranıyorum bilsen! Avuçlarım, ah avuçlarım, ter içinde yine.. Körlerin halini düşündükçe deli olurum ben..."*

En çok da, telefonu yazdırdıktan sonra çekiyorsun işkenceyi: *Ah, sonunda duydum sesini! Dünya ne güzeldi artık, ne güzeldi, ne yaşanılırdı birdenbire! Duydum sesini; dünyada en çok sevdiğim ses, belbağladığım şes! Ve*

birden, güzel oluyor işte dünya, sımsıcak oluyor!. Ben neleri yenmem, nelerin üstüne çıkmam.. Yeter ki azıcık güven içinde duyayım kendimi...."

Telefonun çaldığı ânı anlat, dedim; ne yapıyordun, nasıldın, yalnız mıydın, bekliyor muydun?

- Bekliyordum, tetikteydim ve çok sıkılıyordum! Haftanın üç gününü Akis, oburcasına yedikten sonra, bugün İş Alemi'ne çalışıyorum. Yalnız değilim; Diyarbakır YTP Senatörü gelmişti, o gitti; birileri daha, koltuklarında dosyalarla gelmişlerdi.. Açıklama dinliyordum, sitem dinliyordum, elimde kalem, notlar alıyordum.. Onlar da gittiler.. Şimdi iki arkadaşımlayız.. Ama aklım sendeydi.. Tam telefonun çaldığı ânı mı soruyorsun? Hah hah ha.. Önümüzde Arthur Miller'in Cumhuriyet'teki yazısı var, ondan açılmıştı söz, Almanya'dan konuşuyorduk, asıl ırkçıların Almanlar mı yoksa yahudiler mi olduğu üzerine...

- Şimdi nasılsın?

- Ohh, şimdi nasıl olduğumu nasıl sorarsın bana? Bomba gibiyim desem, ne anlarsın bundan?

Yağmur çiseliyormuş. Kocaman bir kumru kuşuymuş sanki gökyüzü. Şu anda yıkılıyormuş 19 Mayıs Stadı.. Bir kez olsun maça gitmemişsin ömründe.. Oysa ne çok severmişsin namuslu sporu!

- Kahretsin! Her şeyi çirkinleştirdi bu düzen. Hele o 'toto' yok mu!...

- Bak mayıs da aldı başını gidiyor!

- Evveet! Başladı mı durmaz! Dört haftadan ilkinin birinci yarısı bitti!

- Ama gündüzler de çok uzadı!

- Ağırnaslı'ya söyledim işimizi yine. Benim için görevdir.. dedi. Zaten eylülden öteye de yol gidecek hali yok ya!

- N'olmuş eylüle?

- En kötüsü istifa edersin! Tatilin bittiği yerde istifa!

- Nakilden umudunu kestin galiba?

- Hayır hayır, görev bilirim.. dedi Ağırnaslı!

- Senin Çaltı'cı Koyutürk'ten 1 Mayıs'ımı kutlayan bir kart aldım..

- Öyle miii? İyi insandır Koyutürk. Her mektubunda değinir, selamlar aşkımızı.. Yazacağım Sevgilim, vaktim- gücüm yettiğince yazacağım Çaltı'ya.. Ha, Mustafa'nın fotoğrafını da aldım. Ailenden herkesin yüzü, senden çizgiler taşıyor.. Demek sen İstanbul Öğretmen Okulundaydın, o da Orta I'de? İstanbul ha? Ne olurdu o günlerde gözgöze gelseydik seninle! Fakat hayır, galiba en iyisi bu; ne sen o günkü Azime'sin, ne de ben o günkü Hasan Hüseyin.. Biz kendimizi yapa-yarata, ateş çemberlerinden geçe geçe geldik bu yere.. Örneğin ben, o zamanlar, ayakları bulutlarda, delidolu bir oğlandım. Severdim sevmesine seni, ama böyle sevemezdim. Baharın ilk renkleri gibi uçucu, hovarda, hafif renklerdi onlar. İlkyaz meyveleri gibi hafif, ucuz meyvelerdi onlar. Cicili bicili şeylerdi, çabuk solucu, ölücüydüler.. yendi ve bitti!

Gözlerimi yumdum, seni dinledim. Şarkı söyler gibi konuşuyordun, kulağıma bastırdığım almaçta:

Rengin de meyvenin de ağırı, yerleşmişi yaz ortasındadır, yaz sonundadır. Cevizler, fındıklar, kışa dayanıklı elmalar.. Bu öyle işte; bu, bu zamanın, tam bu dem'in aşkı! Bu fırtına, ondan böyle sert ve.. kırıp dökücü. Bahar yeli değil bu! Seni bu kadar çok sevebilmem için, benim oralardan geçmem gerekiyormuş, ateşlerden, acılardan.. Günden güne daha çok anlıyorum bunu. Ne ben on yıl, yirmi yıl önceki Hasan Hüseyin'im, ne sen o yılların Azime'si; durmadık ki yerimizde! Duygularımız da, dünyamızla birlikte büyüyüp genişledi.. Bilmem, ben öyleyim, sen değil misin?

- Yağmur sürüyor mu?

- Ohh! Müthiş hızlandı şu anda! Saat tam 16.00. Mutlaka sel getirir bu yağmur. Stadyum'dan yine çığlıklar geliyor. Yağmur dinmeden çıkamam bir yere. Sonra sana telgraf çeker, eve yollanırım. Şu anda ansızın özledim evi.. Belki oraya da yağıyordur bu yağmur, sen nasıl gideceksin eve? Çiseliyor mu? Bu gece, gözümü yumsam, açsam ki orda bulsam kendimi! Camını tıklatsam...

- Masallar böylesi özlemler üstüne kurulmuştur hep...

- Çıkmadan önce, bugünkü mektubunu yeniden okuyacağım. Telefondaki şu sesi, mektuptaki sesle birleştirmeye çalışacağım; anlatılmaz bir keyif oluyor böyle.. Hah, batı yönü ışıdı birazcık. Az sonra dinecek yağmur..

Telefonu kapadıktan sonra, önünde oturanlardan biri takılmış:

- Sırılsıklam oldun yahu!

- Eee, demişsin, kolay değil!

Ve eklemişsin:

- Hazırdım ben ona, onu bekliyordum! Evlilik? Evet! Ama onunla evliliğe hazırdım ben. Onsuz evlilik? I-ııh! Yoktu böyle bir sorunum. Aşk götürdü beni evliliğe. Değilse, pencereme kondurduğum kuş değildi evlilik. Zaten durumum da gösteriyordu bunu; her an yola çıkacakmışım gibi değil miydim? İğne üstündeydim sanki! Ya şimdi? Ooooo! Şimdi kurdum kentimi- krallığımı, çok-insan oldum ben artık!

Tatlı tatlı anlatıyorsun: Yağmur diner dinmez eve koşmuşsun. Daha bir tatlı gelmiş Baylan'ın pişirdikleri sana:

Ne garip, bu sabahki mektubumda ben de aynı şeylere değinmiştim. Aklım duracak! Ne denir buna? İkizlerde bile kolay görülmez bu, bizim doğamız birbirine, ikizlerden de yakın!

(...)

Hem ne güzel, ne dingin, ne sağlıklı mektuptu öyle; en sinirli ânımda gelip yetişti, allak bullak etti beni. Söylesene, ne katıyorsun bu mektuplara sen?

(....)

Görüyorsun Gülüm, sen bende konuşuyorsun, ben sende.. Bir davranışı ya seviyoruz, ya sevmiyoruz; ikisi arası bir tutum, bize göre değil. (...) Çok mutlu yaşayacağız Azime, bunun aksi felâkettir. Ben hiç ortayolcu, ılımlı, falan filan olmadım hayatta, hiçbir işte; ya hep, ya hiç! Seni seviyorum, bu benim karakterimdir artık; bütün davranışlarım, bunun içinde ele alınıp değerlendirilmelidir. Seviyorum; gerçek yaşamım, budur artık benim!

Bak, 16.30'dan beri cıvıl cıvılım. Bir dakika duramıyorum yerimde. Makineye yazıyı verir vermez, soluğu caddede alıyorum. Kalabalık, daha bir renklendiriyor coşkunluğumu. İştahlı bir akşam yemeği yiyorum, çevremde kim ve ne varsa, pek şirin görünüyorlar gözüme...."

Hava düzelir gibi olmuş. Hemen sarılmışsın kaleme kâğıda: *Orda da güzel mi hava? Bekçi düdükleri var mı gecede? Arı sokmuşçasına irkildiğin oluyor mu senin de? Ya ben n'aapayım bu yüreği? Hayır, ben başka türlü sevemezdim, ben seni ancak böyle sevebilirim! Ah o yüzün, o tazeliğin senin! Ben çıldırmam değil mi Azime, beni koru, olur mu?*

Önce, tatlı tatlı yumulup açıldım yatağımda. Sonra savurdum yorganı üzerimden. Telaş telaştı yüreciğim. Radyoda bir şarkı vardı, ispanyolca.. Sanki Lorca'nın sesi! Anlamıyorum ne dediğini; fakat öylesine anlıyorum ki hem! Koru beni Sevdiğim! Aşırı coşku götürebilir aklımı! Seni öyle, sabahları gül gül açılmış görmüyor muydum, ağlamak geliyordu içimden. Nedir bu? Beni koru Azime! Ben çok yalnızdım; kendi ülkesini özleyen bir göçmen gözleriydi gözlerim benim. Neresinden anlatayım sana; kırk kişi toplanırdı başıma, yine yalnızım.. derdim! Bilir misin, dağlara çıkar, silah atardım ben,

kurtulmak için yalnızlıktan! Sanki çok uzaktan bir tren bekliyordum; uzun bir gecikmeyle gelecekti tren:... sen geldin/ eskidi biryerleri zamanın...

(...)

Balkona çıktım. Hafif yel var ama çok güzel bir sabah.. Çok uzaklara, Ankara'nın ötelerine baktım, çok uzakları kokladım uzun uzun. Yine fırtınalar oynadı içimde. Sana doğru koştu, koştu biryerlerim. Neden sızlar bu yürek, Azime?

Masamda bir gazete kesiği ilişti gözüme, ırkçılardan birine ilişkin. Hem de Samsun senâtürü! Dur, ara veriyorum mektubuma; şu ada'mı bir yazı yapayım Çaltı'ya...

Oldu işte!

Bak yine çok özledim. Bıçak yarası gibisin etimde Azime!

Yine gülüyor mu gözlerin, yine arılar oynaşıyor mu gözlerinde?

Söyle, nasıl geçecek bugünüm?

Yüzüm değişmiş benim, öyle diyorlar..

Bir çocuk gibi şımarık, eşinden uzakta bir kurt gibi sinirli oluşum boşuna mı? Kendimi, sulara bırakır gibi düşlemlere bırakışım boşuna mı?

Bülbül, aşka gelir, öter; ama, bizim alkışımız bile ürkütebilir onu. O kadar çok mutsuz insan var ki çevremde; ben mutluyum dedikçe, kendi mutsuzluklarını duyumsatıyorum onlara! Bakakalıyorlar yüzüme.. Belki de haklıdırlar böyle davranmakta? Ankara'nın yarısını gezdim bugün; öyle yalnızım ki! Şimdi evdeyim, Baylan'ı Cavidan götürdü; az ışıkta bir süre yumdum gözlerimi. Sonra, likör içtim bir kadeh. Onur Kurulu toplantım vardı Sendika'da yine; aman, ne belaymış gazeteci yargılamak! Patron sofralarında tıkınan basın mensubunu, tüzük ve basın ahlâk yasasına göre yargılayacağız da.. Peh! Deveye sormuşlar...

Bu arada, bir de Akis'in baştemsilcisi oldum! Akis'e karşı,

işçilerin temsilcisi! Oh, seyreyle gümbürtüyü sen! Ben işlerimi azaltayım diyorum, önüme gelen bindiriyor sırtıma.. Zaten yapıyordum temsilciliği ve ikide bir kapışıyorduk bizim patronla; şimdi, resmen kapışacağız! Metin Toker'in yakınıdır bizim patron...

Ağırnaslı mı?

Hele bir yapmasın işimi!

Önce benim erincimin sağlanması gerek; Parti'de, Sendika'da bunca angaryayı ancak o zaman kaldırabilirim...

Sabahın 10'undan beri çalışıyorum. Nedir beni böyle güçlü kılan, canavarlar gibi çalıştıran? Ya nedir şu dünyada 'büyük' olan, iyi doğru güzel olan? Bir gün bir grup genç, beni Kızılay'da bir köşede kıstırmış, kimi şeyler sormuşlardı. Parti'ye gidiyordum, ivediydi işim. Kısa, hızlı ve çok sert konuşmuşum. Ben ayrıldıktan sonra da sürmüş tartışmaları. Grup ikiye-üçe bölünmüş.. Aralarından bir çocuk geldi bugün. Benden sonra olanları anlattı:

- Ağbi, dedi, ben senin düşünceni savunuyorum. İnsani yücelikler değil mi, binlerce yıldır eskimeyen ve sanatın beslendiği, kan aldığı yücelikler? Sosyalizmi, sadece ekonomik açıdan alıyorlar.. Oysa, korunup gözetilecek, öne çıkarılacak sosyalist ahlâk vardır, sosyalist estetik vardır, insanlığın binlerce yıldır damıttığı.. Bunu düşünemiyorlar, ekonomi bilmekle her şeyin tamam olduğunu sanıyorlar. Yanılmaları burdan başlıyor; bunalıyorlar, bocalıyorlar, gerçeküstücülük oynuyorlar...

Evet Sevgilim; koyalım ölçülerimizi ortaya, ondan sonra uzatalım ellerimizi güneşe!

Şu anda ne kadar diriyim bilsen!

Yeni bir ahlâk, yeni bir estetik, yeni bir kan'sın sen bana!

Bu senin mektuplarınla, ölüme bile kahkahayla giderim ben!

(....)

Hâlâ Dergideyim. Sabahın 1'ine geliyor saat. Karanlık bir gece. Ove Han'ın yukarılarından, Kazablanka Sazından iğrenç sesler yükseliyor. İyi biliyorum, şarkıyı söyleyen kadın çıplaktır, besilidir, kolları-boynu altınlıdır, 'ipek' dökülür kalçalarından.. Sarhoştur ve götürülmeye hazırdır. Parababalarıdır müşterileri, içiyorlardır şimdi, bu çirkin şarkılarla mestoluyorlardır.. Garsonu hırsızdır bu düzenin, bar-kızları hırsızdır, patronu hırsızdır.. Müşteriler de hırsızdır! Öyle kazanır, böyle tüketirler.. İşte bak, sol kulağımda cırlak kadın kahkahaları... Altımda entertipin uğultusu.. Uzakta yakında her yerde Ankara'nın gece ışıkları...

(...)

Evet, uzatalım ellerimizi güneşe. Ben bileyim; sen mi aşkı büyütüyorsun, yoksa aşk mı seni büyütüyor? Her şeyi karıştırıyorum birbirine; bir şeyi özlüyorum, özlediğimi duyuyorum, bakıyorum bu sensin; bir şey canım istiyor, bu sensin ; bir şeye 'güzel' diyorum, bakıyorum yüzün çıkıyor altından; bir şeyi çılgınca arzuluyorum, dokunmak istiyorum, sen oluyor o şey... Bilmiyorum; etim misin kanım mısın, neyimsin sen benim? Hiçbir şey, bu kadar yakın olmadı bana, benden olmadı. Kafamda, yüreğimde, hücrelerimde durmadan büyüyen bir şey var, o sensin Azime, her şey senden geçip geliyor bana. Öfkemin, tedirginliğimin, telaşımın, uykusuzluklarımın, sevinçlerimin, yaşadığım her şeyin 'sen'liği nasıl oluyor, bana anlatabilir misin? Her mektubun, yeniden tutulmak oluyor benim için, aşka; mektubun geliyor, çılgın gibiyim.. mektubun gelmiyor, çılgın gibiyim.. Hayır, bunlar mektup değil artık, kendimiziz; gerçek, özentisiz yaşamımızdır bizim.. Sanki birbaşımayım, öyle yazıyorum; hiçbir şeyine inanmadığım, güvenemediğim bir düzende, bir insana açılmanın, ona inanmanın, güvenmenin önüne geçilmez bir istek, bir gereksinim olduğunu bilir misin? Havasızlıktan boğulmak üzere olan bir yaratığın çırpınışı içindeydim ben; en çok özlemini çektiğim şey neydi biliyor musun; bir tek insa-

na olsun inanmak, güvenmek, dayanmak, açılmak... Bizi güçlü ya da güçsüz yapan budur işte!

Şu mektubu örneğin, ben başka türlü yazarsam uyuyamam, düşünemem, caddede yürüyemem, kimselerin yüzüne böyle doğrudan bakamam... Bir eksiklik, doymamışlık, bir ezilmişlik içinde kıvranır dururum. İşte görüyorsun, seninle varsayıyorum kendimi; böyle bir duyguyla dolu kişinin ölümü bile, henüz koparılmış gül gibi taze ve dirim doludur. Şu anda ölsem, seni görürler gözümde. Bu bir 'olmak'tır Azime, yepyeni bir 'varoluş'tur bu. Ve çıkılan merdiven, çekilmiştir ayakların altından, geri inmeye olanak yoktur artık. Yukarıya, hep yukarılara çıkma isteğiyle doluyuz; her sabah, bir önceki sabahtan daha âşık oluşumuzun nedeni budur. Biz her gün yeniden varoluyoruz, ve biraz daha iyi yapıyoruz kendimizi; ve yazdıklarımızı bize böyle güzel gösteren, bizim içyapımızdır. Bizi çok v e yiğit yaşatacak olan budur, bu bakış, bu öz, bu atılımdır..

Söylesene Azime, bize de ölüm var mı?

Daha ölümün gelmesine çoook var!

(...)

Akse gezinizi okudum bugün, güneşli sesini dinledim. Koydum başımı dizlerine, 37 yılın olanca yorgunluğuyla, uyudum.

Bazan düşünüyorum; bu ayrılığı pek anlamsız buluyorum. Şu dünyayı düşünüyorum, ömrümüzü.. yüzbinlerin bir anda öldüğünü düşünüyorum, pek anlamsız geliyor bu ayrılık, ya da komik.. Başka nedir zulüm; bileklerimize zincir, sırtımıza kırbaç mı? Ah, öyle ince, görünmez zincirlerle bağlıyız ki.. İsyanım bu benim işte!

Her sabah yatağımda, koskocaman bir sensizlik!

Ben burda, senin yokluğunu büyütmekle meşgulüm!

Sabahlar güzelleşip bahar yoğunlaştıkça, daha çok özler oldum seni ben; kaç gün oldu ayrılalı, deme sakın, kaç yıl oldu Azime?

Bu gece Onur Kurulunda çalışacağım yine; yarın sabah Hasanoğlandaki 'Örnek Köy Evleri' rezaletini görmem için götürecekler, Sosyal Adalet'e yazı yapayım istediler. Yarın akşam da Parti'nin Basın- Propaganda bürosunu toplayacağım. Gece mi? Gece, normal Yönetim Kurulu toplantım var... Gülüyorum kimi zaman kendime; bütün bu işleri, tastamam yapabileceğimi mi sanıyorlar, bu yürekle benim? (...)"

Tanin hâlâ çıkmadı. Bu iş olmadıkça da senin keyfinin geleceği yok. Sen artık ekmeğini yazılarından kazanmak istiyorsun, bunu hakettiğini düşünüyorsun; ve şiir yazmak, öyküler, oyunlar yazmak için, Akis'te, İş - Alemi'nde tükettiğin zamanın kendine kalmasını istiyorsun.

Ve.. sabah akşam yineliyorsun: *"Ohh, gel artık kollarıma; yaşadım diyebilmek için başka umarım yok!"*

Evet; kırkikindi yağmurları, Çaykovski ve karanlık...

Bu bahar hiç gök gürlemesi duymadığımı yazdım sana. *"Ben de duymadım,"* dedin, *"ne tuhaf! Nasıl bir yaz bekliyoruz? Ne getirecek Haziran, acaba bize?"*

Günler ısındı ve biraz daha uzadı. Ne kaldı gündönümü'ne?

Bugün hep Parti'deymişsin. Sağa sola telefon etmiş, birilerine lâf yetiştirmiş, Sosyal Adalet'in, Toplum'un ve Çaltı'nın yazılarını yazmış, bir iki öykü döşenip dosyana atmışsın.

Bulvara çıkmışsın sonra.

- İnsan, diyormuşsun yanındakine, hiç apartmana, bulvara, arabaya, giyime kuşama vitrine.. düşman olur mu? Oluyor işte! Bu asalak takımını gördükçe düşman oluyor insan!

Görgüsüzün yeni çizmeleriyle gösteriş yapabilmesi için, zamanından önce kar yağmur çamur beklemesi gibi, *"bulvar kuşları"* dediğin takımı da alaya alıyorsun: *"... Şöyle bir görünsünler eşe dosta.. Plânlama'nın kulakları çınlasın; kalkınma hızımız Kızılay'da, yüzde yedi değil, belki yüzde yüzyedi!"*

Birkaç kitapçıya girmiş çıkmışsın.

Sormuşsun önüne gelene:

- Kuzum, bu ne kadar çok İngilizce çocuk kitabı.. ve ne kadar çok dinsel yayın!

Zorun zoru, birkaç abece'li Türkçe kitap bulup postalamışsın Ufuk'a. *Parti'den Akis'e geçtim. Duramıyordum yerimde. Yağmur yeniden ve artarak yağıyordu. Postacımı ayakta karşıladım. Yan odada Remzi bekliyormuş; Sosyal Adalet için yazımın kimi yerleri 'sert' bulunmuş Yazı Kurulunca. Dedikleri yerleri şöyle bir tıraşladım. Birini geri aldım, yenisini verdim. Şiirimi de koyuyorlar bu sayıya: Koskoslu Piramit. Bir denemeydi o...*

Sonra mektubunu okudum. Zıplıyordum, ataktım. Asıl kimliğime kavuşmuş olmanın hazzıyla coşkundum. Sevmeyen, bu büyük ağrıyı iliklerinde duymayan, bence insan değil Azime! Şimdi şu ben, 17 Temmuz'dan önceki ben miyim? Yüzbin tanık ister buna, ben kendimi tanıyacak halde değilim! Şu geçen ayları, günleri.. en ince yerlerimde yaşıyorum an an. Ben mutluluğa, seni bulduğum o 'temmuz'da erdim, nasıl unuturum bunu? Hayatımın dönüm noktası.. Seni bana getiren, beni sana götüren her şey kutsal benim için. Ne demiş Diderot: Bir tek ödev var, mutlu olmak!

Biz sosyalistler, başka bir şey mi diyoruz, Gülüm?

Mutluluğu, toplumun yaşam biçimi yapmak için savaşıyorsak; önce, bizim kendimizin, bireysel mutluluğu tatmamız gerekmez mi? Hem bunun için kimseden birşey istemiyoruz ki! Ohh, Gülüm benim! Seni bulmakla, soyuttan somuta indirdim ben 'güzel'i. Güle gül demek, değiştirir mi doğasını gülün? Benim estetik anlayışımın nerelerden geçip de biçimlendiğini biliyor musun? Sen benim her yere ve her şeye ömrümce çizip durduğum 'güzel'din; seni birdenbire yanıbaşımda bulmuş olmanın sarhoşluğunu ölçebilir misin? Bir denklemdi bu; rakamlar yerlerine konuldu.. Değişmez ki bu sonuç; bin kez de çözsen denklemi, hep aynı sonucu

alırsın! Sana 'Kadınım!' dediğim an, denklemi çözmüş olmanın büyük coşkusunu yaşamıştım ben; filozofun 'Buldum' deyip haykırmasıydı o, hâlâ haykırıyorum: Kadınım benim!

Evet, dünyayı yapmaya, önce kendimizden başlamalıydık; bilmediği, yaşamadığı bir şeyi, bir toplumcu nasıl ister başkaları için? Dünyada ne varsa, hepsi insan'ın kurtuluşu yönünden değerli veya değersizdir. Gerisi palavra! Ben, insan'ı kurtarmak için savaşım veriyorum; yani kendimi! Her şeyin değerini kendime, bu demek bana oranlayarak göstermeye çalışıyorum, yoksa bütün savlarım havada kalır. Amaç, insan'ın mutluluğu mu? İşte, mutluluğun yolu ölesiye sevmekten geçer, sonsuz aşktan geçer, a kardeşim! diyebilmeliydim ben: Şimdi onu diyorum; ama lâfla değil, eylemle, örnekle, somutlayarak!

Teorik olarak bisiklet sürülmez. Bisiklet, bisiklete binilerek sürülür. Gidonun ağırlığını, pedalin direncini duymalı, tartmalıyım ben. Bunu teoride ne görebilirim, ne gösterebilirim.

Ah, ölçülü oluşumuz da burdan geliyor: Çevreyi biliyoruz, çevrenin değer yargılarını biliyoruz; etkisini- tepkisini biliyoruz; ve taş taş yükseltiyoruz yapımızı. Doğru; kendimiz için bir mutluluk düşünmeyi öğrenmemiştik şimdiye dek. Bu neye benzer bilir misin; su taşıyıcının susuzluktan ölmesine! Peki, suyu kim taşıyacak susamışlara?

Hayır Sevgilim; su taşıyıcı, su iletecekse susamışlara, her şeyden önce kendisinin suya doymuş olması gerekir; yoksa düşüverir yarıyolda susuzluktan!

Evet, seviyorum; şu yeryüzünde herkesin mutlu olması için, yorulmadan savaşabilirim..

(...)

Sabah. Dışarda yine yağmur var. Erkenden kalktım ve domates çorbası içtim. Birazdan, şu 'örnek' rezaletleri görmeye gideceğim.

Bugün 8 Mayıs. 8 Mayıs yani!

Hadin, ne duruyorsunuz, kutlasak ya!

Bugünkü işim; Sosyal Adalet'in bu sayısının yazılarının bir bölüğünün düzeltilmesi.. Örneğin Behice Boran'ın, bizim Mehmet Halil'in, Hilmi Özgen'in, bizim Hüseyin Korkmazgil'in ve Hasan Hüseyin'in yazılarının... Uzaktakiler kolay sanırlar bunu. Dergi ellerine geçti mi, işin alınteri yönü unutulur gider. Yemeği yerken mutfağı ve mutfakçıyı düşünür müyüz? Hasan Hüseyin hem yazı yazar, hem de dizilmiş yazılara bakar. Uzaktaki rahatsız olmadan okusun, uyansın, yararlansın diye. Ne yazık ki, 'emek' henüz anlaşılamadığından bu yorgunluğa ve özveriye saygı duymak kimsenin aklından geçmez. Onlar imzaya bakarlar, ün'den anlarlar, arka plânda sayısız emekçiyi ne düşünürler, ne de onlara arka çıkmak gelir akıllarına.. İşte, saatlerimi verdim, şimdi bitirdim bir sürü yazının dizgi düzeltimini. Bunu benim, kılı kırk yararak yaptığımı uzaktaki ne bilsin; bir dergi çıkar, ve uzaktakinin eline varır; kitap, gazete için de böyle.. Uzaktaki onu, bitmiş haliyle alır ve tüketir. Sanır ki Hasan Hüseyin, yalnızca yazı yazıyor. Bilmez ki Hasan Hüseyin, Onur Kurulu'ndan İl Yönetim Kurulu'na, oradan Basın-Propaganda Bürosu'na, oradan da-günlük ekmeğinin dışında -Sosyal Adalet'in mutfağına koşuyor...

Hah, postacım geldi!

(...)

Anlamıyorum, seni böyle getirip tenime yapıştıran, yüreğimin içine sokan nedir bu mektuplarda? Gerçekten, aşk mıdır bu, aşk bu mudur Azime? Bu ne bitmez tükenmez heyecan böyle? Sen mi değişiyorsun günden güne, ben mi değişiyorum, yoksa bu aşk mı büyüyor kendiliğinden, anlamıyorum! Artık dingin karşılamam gerek postacıyı, öyle değil mi? Ne gezer! Günden güne daha da çarpıntılı oluyorum...

Bana Cumhuriyet'ten kupür yollamışsın. Okudumdu. Güldümdü. Ama yine güldüm. Beyefendi 'korkuyormuş' Kavel'den sözetmeye! Eh, demek böyle buldu yolunu 'Kavel' demenin! N'aapalım, bu da yeter! Oysa, eskidi artık Kavel. Maden-İş'e bağlı 61 sendika, 15 Mayısta greve gidiyor, ne haber?

Ahh, ne zaman yüreklenecek bu ülkenin aydını, Azime?

Mektubunu okudum, attım cebime, Parti'ye gittim. Toplantım vardı. Üyelerden kimileri Bursa'ya, kongreye gitmişler, toplanamadık. Nerden kalmış bu likör, yine içtim! Yeditepe'ye baktım şöyle. Anlaşılan koyamayacak diye Sosyal Adalet'e verdiğim şiiri, Bozok da koymamış mı! Canım sıkıldı elbet; çünkü değiştirmiştim şiiri. Yeditepe, eski biçimiyle koymuş. Ben, Sosyal Adalet'tekini beğeniyorum elbet. Yarın da Yelken, o aylar önceki - orada bulunanlarca!-didiklene didiklene turşusu çıkmış röportajı korsa, hiç şaşmam!

Bu ülkenin insanı budur işte; ithalâtta hile, ihracatta hile, hep küçük hesaplar..."

Hasanoğlan'a gitmişsiniz. *"O müthiş yağmur"* yağıyormuş yine. Uykusuzmuşsun. Hızlı gitmiş, hızlı gezmiş, hızlı dönmüşsünüz. Şimdi aravermiş yağmur. Tatlı beyaz bulutlar oradan oraya seğirtiyormuş Ankara'nın üstünde. Armutların, kirazların yaprakları parıldıyormuş ıslak ıslak. Balkonun altındaki toprağı belliyormuş bir çocuk. Onu seyretmişsin bir süre. Sığırcıklar, az ötedeki bahar otlarının arasında yemleniyormuş. Uzaklara baktığında, sis içinde görüyormuşsun Ankara'yı. Şu yakında, Sigorta Hastanesi açılıyormuş. İki ay önce çıkan ve dört ay sonra yürürlüğe girecek olan yeni yasaya göre sigortalının yakınları, bedava sağaltılabilecekmiş bu hastanede. Hemen annenle babanı düşünmüşsün... *"... Kürtçüler beraat ettiler, biliyorsun. Sosyal Adalet'in bu sayısına minik bir yazı koydum ol bapta. İdam - beraat karşıtlığını suratlarına çarpmak için yetkililerin! Akşam, idam; sabah, beraat! Böyle saçma dâva görmedim ben!*

(...)

Uff, yine uyandı fırtınalarım! Senin bazan bir 'çocuk sesin' var, o çıkıyor ortaya; bir 'çocuk yüzün' ve 'çocuk sesin'... Kendini bıraktığın zamanlar yakalıyorum senin bu yanını. Bir çocuk fısıltısı halinde konuşuyorsun. Sokulmuş öylece, inanılmaz bir güzellikte, birşeyler anlatıyorsun. Anlamıyorum anlattıklarını, ama iliklerime kadar yaşıyorum. Ağzın o çocuk ağzı; sesin, o çocuk sesi; yüzün, gözlerin, sokuluşun.. o

çocuk havanı getiriyor hep. Çıldıracak gibi oluyorum o zaman işte! Hiç bitmesin o halin; seni çok yaşatacak olan, o halindir işte. Taze yeşil gibi, akarsu gibi, filiz gibi bir yanındır o senin. Mektuplarında da sık sık rastlıyorum buna...

Yüreğim, yavru kuşun kanadı gibi yine!"

Yaşantını sen öyle gün gün, satır satır anlattıkça; ben de merak etmeyi ve kimi şeyleri sormayı öğrendim: "*... Onur Kurulu mu dedin? Topladım elbet! Ne mi yaptım? Akladım gazeteciyi. Neyi cezalandıracağız ki? Kokuşmuş her taraf, her tutum, her davranış.. Bastık aklamayı. Bunlarla mı uğraşacağım! Sendika'nın kendisi bile cezalandırılmalı aslında, değil üyesi...*

Hasanoğlan hikâyesi bitti Sevgilim. Sabahları böyle bir yolculuk pek hoş oluyormuş meğer. Dipdiri duyumsadım kendimi.

Ama, gerçekten acıdım o evlere. 300 ev, öylece yatıyor. Camlar kırılmış, sıvalar dökülmüş, her yan yıkık. 15 milyon lira.. yatıyor öylece! Erken olduğu için fotoğrafçı götüremedim. Kendiler sağlayacak birkaç resim. Yazı yapacağım; ya Akis için, ya Sosyal Adalet'e.. Bakalım.. Bir öğretmen - müdür'ün evinde sütlü kahve içip döndük.

Tanin mi? Tanin, sıkıyönetimi izliyor galiba. İhsan Ada'yı bir görüp bir yitiriyorum. Hazırlık ilerliyor, diyor; ben de bir şey sormuyorum. Köşemi alsaydım Tanin'de...

Saat sabahın 9'u. Kakaolu sütle çilek reçeli yedim. Tıraş oldum. İstanbul Radyosu'ndan dadaşları dinliyorum..

Birden değişti ezgi. Senin sevdiğini bildiğim ezgi başladı:.. uyu uyan sar beni/ yâr olduğun bileyim!

Oldum olacağımı.

İşte, yeniden kapanıyor hava. Çocuk bahçeyi bir hayli soktu düzene.

Bizimkiler Bursa'ya taşınıyorlar, kongre var. Ben yine gitmiyorum. (...)"

Evet, Bursa'ya da gitmek gelmedi içinden. Arkadaşların Bursa'dayken, sen Ankara'da birşeylerle oyalandın. Çünkü o günlerde seni avutabilecek tek şey, mektuplarımdı. Buna hem inanmak istemiyor, hem de suçluluk duyuyordum: Gerçekten değişmiş miydin?

Bizim oralarda ne çok önem verilir 'Hıdırellez'e!

- İki, birbirini çok seven peygamber buluşurmuş.. derdi Azime Ninem; belki de, derdi, kışla yazın son kez buluştukları gündür! O yüzden, derdi, Hıdırellez gelip geçmeden, sakın içgömleklerinizi çıkarıp atmayın!

Güzelim 1 Mayıs'tan sonra Hıdırellez soğuk geldi Uşak'ta; komşu kadın, bu sabah ben geçerken seslendi pencereden:

- Ya tepemize dolu yağacak, ya da Murat Dağına kar!

Seninle sevdim sobayı.. demiştin bana; senden daha çok üşüdüğüm doğrudur.. Bir bakıma yalnızlıktır üşümek; sobayı yaktığım zaman bu daracık odanın genişlediğini duyumsuyorum, yaşanan bir yer oluyor, benden önce eşyaya siniyor sıcaklık.. Hem soba yanıyorsa, erkenden yatağa sığınmıyor insan. Elektrik ampulü, zemindeki tahta.. gölgeler daha neşeli oynaşıyor duvarlarda.

Dağbaşında da öyleyimdir Sevgilim. Bir yere vardım mı; ilk işim çalı çırpı toplayıp, büyücek bir ateş yakmak olur. Çalıştığım yerleri düşünüyorum, Anadolu'nun kimsesizliğini.. Iğdır'da, ortaokul duvarının dibinden, Aras'ın uzak bir koluna bağlı bulanık bir kanal geçiyordu; o kanalın bir arkı evimin bahçesinde, taş merdivenin dibindeydi.. Geceleri yatmadan önce, bir toprak testiye o bulanık sudan doldururdum. Şafakta; tabanı balçık, üst yanı durulmuş bir su elde ederdim o bulanıklıktan.. İlk gittiğimde, bir çaydanlık su kaynatıp, kuru ekmeğimi kaynar suya bandığım an keyiflenmiştim: Hayat başlamıştı!

Sıcaklık...

Uyanıkken düşüncelerim, uyurken düşlerim, hep sana ilişkin. En son yaşam biçimim bu oldu. Yetiyor bu bana; üç yıldır bir arada olduğum kişilerden koptum diyebilirim, kimseyi aradığım sorduğum yok; onların da benden uzaklaşmış olma-

ları, bir yıl önce karabasan olurdu, şimdi yokluklarını duyumsamıyorum...

Bu akşam 'Kırmızı Pantolon'a gidecektik. Bir Japon filmi. Her yer doluymuş; yarına yer ayırttık. Ufuk gibi çocuklar için Vali'nin özel izni var sinemalara.

Ordan berbere geçtik. Berber, kibar bir adam; biz dükkâna girince müşterisini çırağına bıraktı; erkeklere özgü bir yerde beni bekletmemek için Ufuk'un saçlarını kendi kesti.. Senin saçların da pek uzamıştı, değil mi? Uğrayıver bir akşam sen de bizim gibi...

Yatağa birlikte girdik Ufuk'la; bir masal okuyalım dedik. İkinci sayfada uyudu Ufuk. Hani diyordun ya: *"... Bahar Sevgilim, bahar!"*

Bizim tren, her sabah 8'de, kuzu kuzu geliyor istasyona. Senden bir şeyler bırakıp gidiyor İzmir'e doğru. Günde iki üç kez yoruluyorsun Ulus Postanesine; Kızılay yakasındaysan Yenişehir Postanesine.. Oysa, hepsi bir defada geliyor onların. Söyledim bunu sana ama, dedin ki bir gün:

- Sen ne bileceksin ki, kendim günde üç posta mektup almışım gibi mutlu oluyorum ben!

Kırmızı Pantolon'u gördük Sevgilim: Bulunç sorunları, aşk ve kıskançlık ve öldürüm... Sondaki trajedi, sinirlerini bozdu izleyicilerin; Ufucuksa, sonuna dek izledi, hiçbir yorumda da bulunmadı!

Yalınç bir öyküydü aslında, tatlı yerleri de vardı. Olay, Japon Denizinde, küçük bir balıkçı köyünde geçiyordu. Müzik vardı, Uzak Doğunun müziği.. Engin maviler ve engin bir güneş vardı. Sürekli denizaltı ve kıvıl kıvıl balık gördük. Hani hep dersin: *"... renkli balıklar/ burunlarından öpülesi..."*

İşte, anlamsız bir gece daha! Özlem bitmeli! Gözlerimizi kaldırınca görebilmeliyiz birbirimizi, elimizi uzatınca tutabilmeliyiz; yanak yanağa olunca uykunun rengi değişiyor, gözgöze olunca yaşamanın tadı... Garipti, çok garip; bütün gece, filmdeki müziğin içinde yüzdüm durdum...

Gecenin sonuna doğru, uzun bir tren düdüğü, keskinle-

mesine çizdi havayı. Geliyor mu gidiyor mu belli değil. Ve mevsim başlayalı en güçlü, en gürültülü, en heyecanlı bir yağmur! Keşke her gece yağmur yağsa, her sabah güneş açsa! Çok severmişsin, yağmur sonu güneşlerini, buharlarını, kokularını... *"Ama"* diyorsun, *"uzadıkça uzayan, ertesi sabaha kalan yağmurdan da illallah!"*.

Evet, tadında kalmalı her şey.

Buldozerler - nereden duymuşsa, 'dağdeviren' diyor onlara Ufuk-yakınımızda; gece gündüz Nato yolu yapıyor!

İvedileyin, kim çalıştırıyor insanları yağmurun ve karanlığın altında?

İşte, uzun gece ilerliyor, yalnızlıkta! *uzatın ellerinizi yalnızlığıma.../ çıkarın öpüşülmemiş günleri hesaptan/ elele gözgöze sırsıklam/ derin hızlı sular gibi yaşamak / insan sesi dalgalanan şu yeryüzünde....*

Issız saatlerin soğukluğu, havâda belirsizlik.. Uyuyan ufacık bir oğlan çocuğunun günyanığı yüzünde eldeğmemiş bir rüya.. Ve masada, su dolu bir bardakta, bir demet mor leylak.. Bu somut sessizlikte, saatin hiç durmayan çıtçıtları ve kulağımda, tuhaf bir çınlama: Beni mi anıyorsun bu saatte Hasan Hüseyin? Ne demiş Karacoğlan:.. gözüm seğiriyor/ yâr mi gelecek?..

Sessizlik üşütür insanı.

Başım ağrıdı, günboyu.

Kış geri mi geliyor ne?

Sana bir eldiven getirmiştim şubatta; Uşak'lı bir kadının elörmesi.. Hiç eldiven giymedim ömrümde, demiştin.

'Davullu Ninni', yaman bir şiir! Niye hiçkimse, ağzını açıp da bir şey söylemedi, anlamıyorum?

Kahvaltıdaydık. Gazetelere bakıyor ve çay içiyordum. Ufuk, yumurtasını en sona bırakmıştı. Birden sordu:

- Anne, 'kıtlık' ne demek?

Dilimin döndüğünce anlatmaya çalıştım. O üsteledi:

- Yani.. İyi bir şey mi, kıtlık-yoksulluk?

Şaşırdım;

- Tersine, dedim, kötü - acıklı bir şey!

Öyleyse.. neden, dün gece yüksek sesle okuduğun şiirde, Hasan Hüseyin Baba, *kıtlıkları sev/ yoksullukları sev...* diyordu?

Bu çocuk, benim sandığımdan da fazla ilgileniyor seninle. Korkuyorum, zamanından önce büyüyecek!

- Bu türkü acı şeylerden sözediyor ama, ölüm zamanına daha çok var, öyle değil mi?

Dedi bir gün. İhtiyarlığın dışında da 'ölüm zamanı'nın olabileceğini bilmiyor daha..

Bu çocuklar, demiştin hani; bu çocuklar apaçık önümüzde, haziran gökleri gibi!

Sosyal Adalet gecikti yine. Gelmiş olsaydı onu okurdum bu gece. Bu kez de birilerinin, kimbilir nerelerine vurdun! Önce gülüyorlardır yazdıklarına, sonra deli oluyorlardır öfkeden...

Günler geçiyor. Genel bir uykusuzlukla dolanıyorum.

Her gün yepyeni şeyler öğrenmekten şaşkın, her gün senden mektup almaktan mutlu, her gün sana yazmaktan telaşlı, her gün postacının yolunu gözlemenin çevreme karşı ne anlatılmaz bir başkaldırı olduğunu düşünmekten sorumlu... ha babam dönüyor zamanın çarkı; adım adım, gün gün yaklaşıyoruz sana.

- Ufuk, diyorum, Ufucuk, bugün hangi gündeyiz?

- Bugün pazartesi Anneciğim, yeni bir haftaya başladık!

Ve kitaplar kitaplar.. Otuz yıllık ömrümde bile, şu üç dört mevsimde yazdığım kadar çok şey yazmadım, hiç bu kadar çok kitap okumadım, bu kadar telefon, bu kadar telgraf, bu kadar heyecan, bu kadar uykusuz gece... Durmadan okuyorum; olsa olsa, sana yetişememekten korkuyorumdur!

- Biz ozanlar, demiştin bir gün, dünyada her şeyden sorumluyuzdur!

Bunu ben; insan olan insan, her şeyden sorumludur biçiminde algıladım. Okuyorum ve bilmek istiyorum.

Ufuk, bir sana bakıyor, bir bana bakıyor; okuma yazma hevesini kamçılıyoruz çocuğun. Enikonu olgunlaştı. Yaşam'a, durmadan okuyup yazmaktan oluşan bir anlam biçti. Ben senden geri kalmamaya çalışıyorum, Ufuk da benden geri kalmamaya çalışıyor! Bu yaştaki çocuğun dünyası oyundur; oyunlarını okuma-yazma üstüne kurdu Ufuk!

Bitişiğimizdeki evi yıkıyorlar. Bizimki gibi bir kulübeydi. Daha iyisini yapacaklar herhal? Adam, kendisi uğraşıyor çoluk çocuğuyla. Ufukcuk, tuğla filan taşıyordu küçüklerle. Yağmur yeniden başladı. Islanmış, eve çağırdım.

- Ateşi yakalım mı?

Bir kitabın üzerine yanyana eğilmiştik; uyuyakalmışız. Dünya tatlısı Ömer, camı tıklattı. Pencereye temiz, pespembe, ışık yağmuruymuş gibi bulutlar inmiş.. Fırlayıp açtım kapıyı.

Ömer ve sen; ikiniz eşikte duruyordunuz!

Gözlerime inanamadım, yumdum, bir daha açtım:

- Siz ha, ikiniz!

O anda tanıştınız ve sarılıştınız.

Gözleri yaşlıydı Ömer'in. Gencecik köy öğretmeni! Toroslar'ın en ormanlık yerinden, Kızıllı Dağlarından aylarca mektup yazdığı ozanla; yağmurlu ve dalgın bir mayıs sabahında, hiç ummadığı bir yerde, bir eşikte karşılaşıyordu!

Sana döndüm:

- Neden haber vermedin?

Güldün sen.

Ömer'e sordum:

- Neden geldin, hani Barış?

Birdenbire asker oluvermiş Ömer; İzmir'de, erlere okuma yazma öğretecekmiş bir süre...

Meğer, Afyon'dan bu yana, ayrı kompartmanlarda, aynı trendeymişsiniz Ömer'le.

Hayli gecikmeliymiş tren. Yağmurun içinden, ipince, apak trençkotunu savurarak, çıkagelmiştin işte! Kirpiklerine dek ıslanmıştın, gülüyordun. İstasyondan bana; aranızda birkaç adım uzaklık, ikiniz de yürüyerek gelmiştiniz, yağmurda!

Bütün bir pazar gündüzü; ne yaptık, ne konuştuk? Puccini'den aryalar kalmış aklımda.. Hiç susmadı radyo.. Sonra, Ömer anlattı, dinledik; sen anlattın, dinledik.

Sonunda, omuzuna vurdun Ömer'in;

- Aldırma, dedin; kullanmasını bilen için, bir güzel dinlenme kampıdır askerlik!

Çabucak bitti gün. Yine yağmurun içinden, yine çekip gittin sen. Düş görmedik, değil mi? *ak çiçek/sarı çiçek/ mor çiçek/ karasaban/ kerpiç dünya/ ve hacılaklak/ kurulmuşum izmir treninin yumuşacık vagonuna/ elimde anayasa/ madde 1 madde 2 madde 3 / o bakıyor bana bana / bir garip / ben ona başka garip / dağlar çiçek açar - veysel dert açar / trenimiz / tiki tak tak / tiki tak....*

Akşamdı. El salladık. Hep böyle olmadı mı? Biz daha bir yalnız, çevremiz daha bir boşalmış... Hiç durmadan gidiyor senin tren... *ben şu gelincikleri erzincan'da da görmüştüm...*

Pazartesi. Sen şimdi neresindesin yolun?

Güneş doğmuş üstümüze, cıvıltılar var, Ömer'in hazırladığı kahvaltının kokuları var.. Kavuşmalarla özlemeler, birlikte uçuşuyor havada. Dün sabah getirdiğin çoraplardan birini giydim; saçlarımı, senin tarağınla taradım. Kadınca duygular yönlendiriyor davranışlarımı. Doymamışlıkla doymuşluk yanyana, içiçe, kucak kucağa.. Akşam karanlığında geldi telgrafın: *"İyiyim. Trende çok güzel bir şiir yazdım. Mektup postada.."*

Az sonra Ömer de gidecek. İki elimden birden tuttu ayrılırken.

Çok sevinçliyim! dedi. Hoşçakalın! dedi. Yalnızca bir ozan, bir yazar.. değil o, dedi; büyük ve başbaşka bir insan! dedi.

Gözlerinin içiyle gülüyordu Ömer. Ta gönlünden koparak titriyordu sesi...

Biz, bir kez daha kaldık o ıslak istasyonda. Zayıf bir kadın, uçtu uçacak bir çocuk..

Salı. 19 Mayıs, bayram sabahı. Resim öğretmeninin annesi, erkenden ayağa kaldırdı sokağı: Hadiiin, ne duruyorsunuz!

Benim canım evden çıkmak istemedi; ama oğlumu bayrama gönderdim. İhtiyar kadının eline sıkıca yapıştı Ufuk; zıplaya zıplaya gitti bayram yerine. Bacakları incecikti, elinde bir demet kırçiçeği vardı..

Tepeden tırnağa bekleyiş. Bir bisiklet sesi, bir insan gölgesi, bir ufak sesleniş: Posta!.. *posta gelmiş diyorlar/posta gelmiş /kahvenin camlarına sulu sepken vuruyor/dağlar /ölüm diyorlar...*

Senin derinliğine indim sayamam kendimi. Seni olanca benliğinle kavrayabilmiş değilim belki. Ve yüzdeyüz belki, hiçbir zaman da tanımış olmayacağım. Bırak, senin bilmediğim yanlarından korkmayı sürdüreyim! Yalnız insanlara özgü, bulanık bir haz mıdır bu biçimiyle korku? İnsan; inananlara yakışır, taparcasına sevince; demek hayranlık, saygı, korku.. kavramlarını da yeni baştan düşünmeye başlıyor, biraz da bilgeleşiyor.. Seviyorum; bu, her şeyi içine almıyor mu? Seni seven kadın, Hasan Hüseyin, senin tüm yazgını taşıyacak!

Ne mavi bir sabah, bilsen!

Bal arıları var odanın içinde!

Ve mavi bir kelebek girmiş açık pencereden. Sarı-beyaz, ufacık, önemsiz bir tane daha onun ardında.. İkisi de ısınmış, sevinçli...

Mektupların... Oynayan, konuşan, capcanlı, renkli, çoksesli şeyler bunlar; müzik gibi, resim gibi, çok boyutlu adı konulmamış bir şey gibi; senden parça parça kopup geliyor her sabah bana. Seni tanımadan önce de; senin düşündüğünü anlatırkenki hızına ve sesine, şakalarındaki vurucu güce, söylediğin herbir sözün gerisinde yatan çok-anlamlılığa ve lirizme, oturttuğun biçimin karşıkonulmaz güzelliğine tutkundum, baştan koydum bunu. Ama, her yazdığını fiziğinle yanyana getirebiliyorum çoktandır; sözlerin ve elyazın, bende pek çok şeyi birden tamamladı: Mektuplarınla her sabah sevişiyorum ben! Telefondaki ilk ses, gitmiyor kulağımdan: Şiirindeki ses bu! dememiş miydim? İşte yeni bir ağustos yaklaşıyor; ilk karşılaşmamızda, tren penceresinden yüzünü ilk gördüğüm an düşündüğüm de aynı şeydi: Elyazındaki ve imzandaki yüzdü bu!

Evet.. Senin her mektubun şimdi, hem benim bir eksik yanımı tamamlıyor; hem de, engin ufuklar açıyor önümde!

Aşksız yaşamanın, yaşamamak demek olduğunu öğrettin bana bir de!

Niyazi Ağırnaslı, Bakanla ahbaplığına güvenerek heveslenmişti ya bizim işe; en son demiş ki sana:

- Hasan Hüseyin, Canım Kardeşim; bir bardak soğuk su içelim, demiyorum ama, hele zamana bırakalım biz bu sorunu...

" Eylülden öte yol yok," diyorsun artık; *"eylülde istifa edersin, biter!"* Ömer daha somut konuştu giderken:

- Sana, 'kesinlikle ayrılma mesleğinden' diyordum ama; Hasan Hüseyin'i yüzcek de tanıdıktan sonra diyorum ki, eylülde askerliğim bitecek, yeniden maaşa döneceğim; Kızıllı'da ayda 57 lira yetiyordu bana; oysa 457 lira alıyorum, demek her ay 400 yollayabilirim size!

Uşak yine karıştı! Benden yana olanlarla bana karşı olanlar...

Hazır konu buldular, konuşup duruyorlar; Lise Müdürü Bay Kurtiş, en fazla tedirgin olanlardan.. Önceki yıllar beni hep göklere çıkardığı için, şimdi kendini nasıl bağışlatacağını bilmiyormuş; "posta münasebetlerinden dolayı", "halk tarafından ikaz" ediliyormuş. Aylardır "karanlık" yaşıyormuşum, ikide bir "esrarlı" kaybolmalarım varmış!

Evet, fazla uzadı, bitsin artık. Uşak'ta İnonü'yü taşlayan yobazlar, bir kadını niye taşa tutmasınlar ki!

Sen durmadan anlatıyorsun, bize göre çok masum, kimilerine göre "günahkâr" aşkını: " *İlk olarak gök gürledi bugün. İlk olarak bu pazar tel çekemedim sana. Evdeyim. Bu yağmur, bu kurşun renkli gökyüzü, bu sensiz yağmurlu mayıs! Burda olsaydın, yalnızca ıslanmanın zevki için çıkardık şimdi dışarı. Yağmuru gözkapaklarımızda duymak için çıkardık. Islak ıslak öperdim saçlarını...*

Salondayım. Bir sıcaklık istedi canım, sobayı yaktım. Ankara'nın gittikçe uzaklaşan dağlarını gözlüyorum. Önümde, yeşilliğe yatmış bir avuç bahçe toprağı.. Evler, tavuklar, sığırcık kuşları, kadınlar, çocuklar, pencerelerde ev-içleri.. Az önce, Hasanoğlan Rezaletevleri yazısını bitirdim. Çiftliğin Domuzları.. dedim, başladım yazıya! Bilmem, belki az değiştirerek Akis'te yayımlarız. Olmazsa, bu haliyle başka yerde çıkar. Akis havasında yazı yazmak gücüme gidiyor. Bu konuda Patronla da anlaşmam gerek hem; belki dergisinde ele alınmasını istemez bu konunun..

Yazıyı alıp bir yana koydum; şimdi sıra yemek yemeye, bakkala gitmeye, sonra başka yazılara, dergi karıştırmaya geldi. Bak şu radyodaki türküye: ... iki durnam gelir / bağdat elinden...

Canım, canım Pir Sultan!

Bakkaldan döndüm. Bir ara kesilir gibi oldu yağmur. Bölük bölük mavileşti gökyüzü. Yolun ortasında durdum, doya doya kokladım havayı. Ne güzeldi ıslak kumları Onurlu Sokağın.. Adamlar, çocuklar pencerelerden sarkmış; herkes yağmura bakıyordu. Derken, boşanırcasına yine başladı yağmur! Hiç bozmadım, ağır aksak yürüyüp geldim eve.

Halil Aytekin geldi. Takıldım adamcağıza bir süre, şakalaştık. Kızaramıyor; çünkü zaten kırmızı, giderek mor.. bizim Aytekin!

Sonra, daha başkaları geldi. Keyifliyim bu pazar. Ah, hep böyle olmayı ne kadar isterim! Bursa Kongresinden gelenler, iyi etmedin, dediler, gitmemekle; bundan iyi fırsat mı olurdu!

Basmış küfürü Balaban:

Domuz! demiş benim için; Koca Aşık, n'oolacak.. Dünyayı gözü görmüyor ki!.

Bursa'ya birlikte gideceğiz Sevgilim; ölsem gitmem, hiçbir yere, sensiz!

Ne duydum, biliyor musun; bir dağ kuşunun sesini! Yandaki bozuk yamaçta.. Eskiden, bu evler yapılmadan önce, kırbayırmış buraları. Dağkuşlarının mekânıymış.. Evler yapıldıktan sonra da, ayrılamıyor zavallılar buralardan. Işıkların yandığı, yağmurun diner gibi olduğu bu akşam saatinde, balkona yakın ötmesi, pek duygulandırdı beni. Kuşların bu garipliklerini, kimbilir, belki de gariplik bendedir, vaktiyle Ağustos Şiiri adlı şiirimde şöyle bir dizeyle vermeye çalışmıştım:

... göçmüş kıtalar üstünde kuşlar dönüyor garipsi...

Aman, ne yalnızım şu akşam saatinde!

Nerdesin Azime, nerdesin Aşkım?

Bursa'ya, haziran ya da temmuzda gidelim olur mu? Üç gün kalsak Balaban'da, yeter. Bir güzel çekeriz kafayı; seyreyle gümbürtüyü! İkimiz de sarhoşsak, nasıl kızdırıyorum

Bala'yı, bilsen! Gelenler anlatıyorlar; Balaban, evinin kapısından girene soruyormuş:

- Hani ülen, rakı getirdin mi, rakı?

Göreceğim geldi hınzırı!

Dün bir arkadaşla konuşuyorduk. İzinden gelmişti. Bir ara söz, Aragon'dan açıldı; Aragon deyince aşk geldi aklımıza, aşk deyince Elsa.. Meğer Aragon, bu yakında bir şiir kitabı daha çıkarmış: Le Fou d'Elsa-Elsa'nın Delisi! Yani kendisi. Ağlamak geldi içimden. Altmışbeşe geldi yaşı Aragon'un, hâlâ âşık Elsa'sına. Şu kitabı bulmalıyım; Hachette'e söyleyeyim, getirtsin bana..

- Her gün mektup yazar mısın? diye sordu arkadaşım.

- Evet! dedim; kimi de iki, üç...

İyi çocuktur, liseden arkadaşım, karakter sahibi, sağlam, bilgili.. Yazılarını Yön'e ve başka yerlere ben veriyorum..

İçini çekti;

- On gün oldu ayrılalı, dedi; deli gibi özledim.. Aşk, Azizim, her şeyin temeli aşk! İnsanı sevmek, Kardeşim; sevmeyen kişi, bir halt yapamaz şu dünyada. Önce seveceksin, sevme yeteneğin olacak.. Hey Koca Aragon!

Çok özledim Azime, ayrılır ayrılmaz başlıyor özlemim!

Koşmak, koşmak, sislere karışıp kaybolmak istiyorum: Çok özledim!

Demek Ağlasun yolu kapalı, ha? Ben de Gürün'den alamıyorum haber. Çünkü, danışmadım kendilerine. Kafa işte; demek benden bunu bekliyorlardı! I-ıh.. gözümün ışığı olsa takmam! Özellikle bu konuda kimseye söz hakkı tanımıyorum. O kadar çok özel konum ki bu benim; kimsenin iyi-kötü konuşmasını, oy bildirmesini istemiyorum. Ben kendilerine sadece 'evlendim' diye yazdım.. Bu konuyu, hâlâ bin yıl önceki durumuna itmek istemiyorum. Severken danıştık mı kimseye? Bizi anlamaya çapları yetmiyorsa, anladıklarıyla

kalsınlar. Biz saygıda kusur etmeyiz, değil mi? Bakkal Ahmet'le evkızı Melahat evlenmiyorlar; Azime'yle Hasan Hüseyin, yaşamlarını birleştiriyorlar; azıcık aklı olan saygı duyar bize. Haklı değil miyim; bir şey mi istiyoruz biz kimseden? Hem her şeyi olduğu gibi sürdüreceksek, değiştirmek istediğimiz nedir bizim? Ben bir düşün'ü, bir inan'ı eylemleştirememişsem çelişkiye düşmüş olmaz mıyım? Ne dedimse onu yaptım şimdiye dek; pahalıya mal olduğu çok oldu elbet.. Ne yapayım? İlerici gibi konuş, gerici gibi yaşa! Ben yıllardır kendimi 'en az'a göre eğitmiş, yetiştirmişim; hiçbir şey sarsamaz bu yüzden beni. Belbağladıklarımın kalleşliğinden başka! 365 gün soğan ekmekle yaşarım, hem de kahkaha atarak.. Fakat, inandığım-belbağladığım birinin sapması, kuyularda gibi karartır beni, kan oturur yüzüme.. Beni kendi sularına çekmeye çalışırlarsa, babam olsa annem olsa silker atarım.. Düşsel mi konuşuyorum, bilmem ki? Aslında, yazar babacığım, vazgeçemez benden. Pek yalnız kaldı şu günlerde.. Baylan'ı da gönderemeyişim, hiç iyi olmadı.. Bencillik mi benimkisi, bilmem ki?

(...)

Kar yağmış İdris Dağına!

Mayıs ortası, kayısı çağlası nohut kadar; hâlâ soğuk hava!

İki kocaman yazı yazdım, bakalım nerde çıkar?

Az sonra yatacağım. Yüzümü saçlarına gömdüğümü düşleyeceğim, ayaklarını avuçlarıma aldığımı düşleyeceğim, uyumaya çalışacağım.. Hadi, yaklaştık işte.. Elele çıkmak üzereyiz kendi kıyımıza..

Ben Kavaklıdere'de, Yılmaz Gümüşbaş'larla otururken; pek yılmıştı gözüm çamurdan.. Sıvaşıktır Kavaklıdere'nin çamuru, sakız gibidir.. Burası öyle değil, kumlu.. Islanmaksa, eh, razıyım ıslanmaya.

(...)

Bugün pazartesi. Ne etsem, senden geçip de geliyor bana günlerim. Bir şeyi sana benzetiyorum, bir şey sen oluyorsun, senden bir şeyler akıyor.. Durmadan sen! Güzel bir müzik, işte, 'Seba Melikesi'nin Gelişi', sen olmuşsun o; güzel bir haber, sen; güzel bir hava.. sen oluyorsun; heyecanlarım hep seninle ilgili. Yepyeni bir 'zaman' getirdin bana; böyle değildi pazartesilerim, salılarım.. Şu oda, şu ev, şu sokak, şu yatak, şu sofra.. hiçbiri böyle değildi; yepyeni bir perspektif bu!

Neler bekliyor beni bugün?

Öğleye doğru senden mektup alacağım. Ağır bir zarf olacak bu; kalınlığına bakıp koşturacak benim iyi yürekli postacım. Şöyle bir tartacağım elimde zarfı; seni yaşıyormuşçasına, yüreğim kabara kabara, soluğum kesile kesile, dolup dolup taşarak, okuyacağım onu...

O saate kadar, düzensiz bir zaman parçası; ondan sonra yeni bir düzen.. Sonra? Hayal kurmaya hiç gelmiyor benim yaratılışım; bak işte, kesik kesik oldum yine!

Vaktiyle; yaptığım her işte bir kuruluk, bir renksizlik vardı; demek bende eksik olan senmişsin.. demiştim sana. Benim mektuplarıma güzel mi diyorsun? Sen bende kendini okuyorsun Güzelim! Senin kafanın içi güzel, tutumun - davranışın güzel.. Benim mektuplarım güzelse, senden geldi bu güzellik. Öyle kaptırdım ki kendimi senin dünyana; parça bölük, ne bulursam, ne yakalarsam aktarıyorum, senin güzel dünyandan sana!

Bir çocuk geldi. Evrim adlı bir dergiden sözetti:

- Ne olur, dedi, birşeyler yaz dergimize; sen yazarsan etkisi başka olur. Eline kalemi alan, ipe sapa gelmez lâflar ediyor şiir konusunda. Senin konuşacağın gün, bugündür.. Yaz bize; biz yazsak ciddiye almazlar...

- Getir, dedim; bana derginizin önceki sayılarını getir, bir bakayım...

Dedim, savdım. Ne yapayım?

Sorun şu: Son aylarda bir 'günah çıkarttırma' dır aldı yürüdü. Toplumcu sanatın ağır basması, dalgalandırdı ortalığı, kimi kaytarıkları itiraflara itti. Dergiler çıkıyor, eski dergilerde iddialı yazılar çıkıyor, iletiler filan.. çıkıyor, çıkıyor! Toplumcu sanattan yana olanlar istiyorlar ki bu konuda yazılar yazalım, polemiğe girelim, kaynasın ortalık. Sen doğal ki görmüyorsun o dergileri. Görsen, neler de neler! Beli-kırık, raşitik 'Ataç Türkçesi'yle ne iletiler, ne hikmetler savrulmuyor! Kimi gün şöyle bir gözattığım oluyor...

Dergideyim. Bu sayıda Akis, 'Aşk' diye bir konu tutturdu: Gençlik Ve Aşk. Üniversite çevresinde yapılmış, alaturka yöntem bir 'sormaca' dan alınan sonuçlar değerlendiriliyor. Hazırlanan 40 sayfalık yazı, redaksiyon için bana geldi. Ondan bir 'yazı' yapıp makineye vermem gerekiyordu. Önce kısa yazıları gözden geçirdim; arada İş Alemi'ni kotardım; sonra kolları sıvayıp esas yazıya geçtim. O sıra mektubun gelmemiş olsaydı, yazıyı bitirmem olanaksızdı! Mektubun şevk verdi bana, diriltti nerdeyse! Yazıyı bitirdiğimde, 18'e geliyordu saat. Attım kendimi Ulus'a. Gevezelik ettim birileriyle, yemek yedim..

- Otur oturduğun yerde!

Demişler, binyıllardan beri, bize!

Dememişler ki: İnsanlar ne diye acı çeksin?

Hayır, hayır, hayır; odun haline getiremeyecekler beni! Kendilerine benzetemeyecekler! Ben neyin yıkılması, neyin yapılması gerektiğini çok iyi biliyorum. Burjuva yozluğu içinde çırpınan, 'her şeyi yıkma-her şeyle alay' eğilimi, bana göre değil. Yadsıdığım düzenin züppeliğiyle ele alamam her konuyu, yargılayamam. Kafam değdi değeli, seçtiğim köşetaşlarını yitirmemeye baktım ben. Çamurda çırpınanların, çamurdan kurtulanlara nanik yapması kadar komik ne olabilir? Dörtbuçuk âvarekasnak, üçbuçuk bulvar yozu, ikibuçuk salak.. ve bunların arasında, asal madenler

gibi pırıl pırıl duran, savaşım veren birkaç kişi...

Ne diye acı çeker insanlar?

Ne diye acı çekmesinler ki Gülüm?

(...)

Bugün bizim işyeriyle toplu-sözleşme yapacağız ve ben, genel temsilciyim!

Eve gitmem gerekiyor...

Şu birkaç gündür, sevinçli miydim? Sevinç de denmez buna, garip bir taşkınlık içindeyim. Bir kaynama bu.. Yüreğimi tutamadığım günler var, biliyorsun, onlardan biri.. Şu Bakanlıkta hiç tanıdığım olmasaydı, kimi işleri daha iyi yoluna kordum gibime geliyor. Korkuyorum, bu sümsükler tez gidecek, Adalet Partililer yapacak senin atanmanı! Şu son günlerde iyi not almadı benden tanıdıklar.. Kimi zaman, mayıs sabahlarıyla yıkanıyor içim; ne iyi sabah bu, şu insanlar ne yiğit! diyorum; kimi zaman, allah kahretsin hepsini! deyip çıkıyorum, kapkara oluyor içim. O tansiyon, o zikzak, o yükselen grafik.. ve o çarpıntı!

Sevmek ne güzel şey Azime; seni sevmek ne güzel!

Söz, o kadar yaya, yetersiz, zavallı ve ilkel kalıyor ki... Sevmek kavramının binlerce yıllık anlamı tütüyor gözlerimden, parmakuçlarımdan, dudaklarımın titreyişinden.. Söz nedir ki!

Ağzının bir kıyısında, esinti gibi bir gülümseme görmüyor muyum bazan; fısıltı gibi bir 'Canım!' demiyor musun; güzel başın, en güzel bir çiçek gibi açmıyor mu; ben işte, oluyorum olacağımı!

Şu anda Vivaldi'nin 'Dört Mevsim'ini dinlediğimi biliyor musun!

Hıh.. Şu anda, Türkiye'nin en felâket gazete patronuna karşı, Hüseyin Korkmazgil baştemsilci! Hava öyle elektrikli ki.. Çevirdim önümde hafif hafif çalan radyonun düğmesini. Bizim 'pazarlık' daha birkaç gün sürer. İşçi olmayan bilmez bunun anlamını. Bakalım, nasıl bir sonuç alacağız? Grève gider bunun sonu, iyi biliyorum!

Elim, radyonun düğmesinde.

Düşünceliyim, öfkeliyim, sevmekten ve sevilmekten yorgunum...

Mutluluktan sarhoşum.. Yalnızlıktan ezik..

Çıktım dergiden.

Ulus'un o saatteki kalabalığı, sanki kımıldayan bir rölyefti. Kimdi bu adamlar, bu kadınlar; neydi bu biçimler, renkler, bu sesler?

Önce Sendika'ya geçtim; kararlar vardı imzalanacak.

Oradan Parti'ye..

Esat Çağa ile Ağırnaslı oturuyorlardı. Bursa Kongresinden dönmüşlerdi. İkisi birden ayağa fırladılar. Gözlerimden, yanaklarımdan öptüler.. Bugüne dek bana hep 'sekter' mişim gibi bakarlardı oysa! Aybar'ın kongre konuşması çok yankı uyandırdı, tepki yarattı. Zafer, Yeni İstanbul, Milliyet, Ulus.. gazeteleri veryansın ediyorlar. Kıbrıs konusundaki görüşünü koymuş Kongre'de Aybar; kıyamet bundan koptu. Millet Meclisi'nde de sözkonusu olmuş bu. Ağırnaslı da Çağa da bundan dertli..

- Birazcık politika bilmek lâzım canım, ortalık belli! dediler birağızdan.

Ben bu görüşte değilim Güzelim; bu millet, bu politika numaralarından bıktı usandı. Gerçek neyse o söylenmelidir halkà. Kemal Satır Efendi gibi, gerekirse bütün dünyaya karşı dövüşürüz; istersek Kıbrıs'ı altı saatte alırız.. demek, neyi kurtarır ki? Lâf! Taktisyen olmalıymış! O taktik, bu taktik.. Bal gibi oportünizmdir bu! Armut piş, ağzıma düş.. Aybar gerçekten saygıdeğer bir lider tutumuyla konuşmuş. Bir görüşe karşı da olsan, dinlemen gerek. Kendi görüşlerini alkışlamadı mı, sekter derler adama...

Seçime giremiyoruz Sevgilim. Formalite eksikliği yüzünden. Bunda hiçbirimizin suçu yok elbet. Yürürlükteki 'mevzuat' böyle buyuruyor!

Ha, Sosyal Adalet için Şekibe Çelenk'in titizlik gösterdiği yazıyı geri aldım; başka bir şeyler koyduk. O yazıyı yeniden yazıp, önümüzdeki sayıların birine vereceğim.

Niçin uyandım bu saatte, kim uyandırdı beni?

Uyurken de, uyanıkken de yaşamanın güzelliğini, seni sevdikten sonra anladım ben!

Bütün varlığımla seviyorum. Demek Hasan Hüseyin sevince, böyle severmiş!

O kadar heyecanlıyım ki şu anda! Hasan Hüseyin, yalnız ve ancak seninle vardır, sakın unutma!

Hep kendimi eleştirirdim, yeterince 'gerçekçi' değilim diye.. Ben seni sevdikten sonra gerçekçi oldum; evet, bir gerçek bu! Bir bakıma, karmakarışık bir dünyam vardı benim; seni sevdikten sonra düzene girdi bu dünya; eşya ve tüm öteki varlıklar, yerli yerini aldı kafamda. Düzenleyici ve yöneltici bir güç var sende, benim gördüğüm bu. Hayır diyemezsin buna; kimi gerçeklere ben, düşünerek değil, yaşayarak vardım; örneğin, seni yaşıyorum şimdi!. Hayatımın en sert dönemecinde buldum seni. Aradığım sendin. Sanki yıllarca hazırmışım gibi sana, hiç gürültüsüz, öz yatağında akan bir su gibi, 'bütün' oluverdim seninle. Başarmak isteyen bir erkek için, kadınsız bir dünya düşünülemez; ama 'büyük kadın'sız! Ne dersin buna? İçimde, öyle büyük şiirler yazma isteği uyandı ki seni sevdiktan sonra.. Nasıl anlatayım, şu günlerde, peteğimi sıvamakla uğraşıyorum, balını yapacağın günler yakın.. diyor içimden bir ses. Belki de, senin sesindir bu! Sen istersen 'iyi' olabilirim ben; istemezsen..

Ohh, bunu nasıl düşünebilirim?

Evet, şu anda Haendel'in 'Seba Melikesi..'ni dinliyorum.

(...)

Duramadım, Parti'ye yollandım yine.

Sadun Aren, Aslan Başer ve ben, bir 'üçlü' kurup

söyleştik. Parti'nin seçime girmesi gerek.. diyor Aren; 15 ilde örgütün tamamlanmış olması koşulunu kaldıran bir yasa çıkmışmış vaktiyle; Anayasa Mahkemesi bulup çıkarmış güya bu yasayı. Yüksek Seçim Kurulu'na hemen başvurulacak. Seçime girme kararını alabilirsek, bizim Büro'ya çok iş düşecek. Radyo konuşmalarının hazırlanması, propaganda yönteminin seçimi, broşürler... uuu, hep bizim işimiz olacak!

Aren bir ara sordu:

Senin bir kitabın çıkıyormuş bugünlerde: Ööhhhööö! adıyla. Onu biz, Sosyal Adalet Yayınları I. diye çıkartsak, nasıl olur?

- Hay hay!

Dedim. Sadun Aren bu konuyu Remzi İnanç'la konuşmuş, ben istersem, hemen böyle bir şey yapılacakmış.

(...)

Evet Güzelim; kitap şu anda diziliyor. Gerçi 'Toplum Yayınları' olarak duyuru yapılmıştı; ama istersek değiştirebiliriz. Sanıyorum 5 bin satar bu kitap. Yön ve Sosyal Adalet okurları alacaklardır. Geliri Parti'ye.. Yarın, Seçim Komitesi de oluşturuyoruz; bu demek, daha hızlı bir çalışma dönemine giriliyor!

Biliyorsun değil mi; bu gece saatleri 1 saat ileri alacağız. Ne saçma şey, zamanı saat ayarıyla egemenlik altına almaya çalışmak! Saat âyarı-Kıbrıs- Aydemir dâvası; Millî Kalkınma Triyosu! Ankara Radyosu, çay pişirme dersi veriyor şu an. Dünyanın hiçbir radyosu, böylesine komik değildir doğrusu! Türkiye gibi geri kalmış bir ülkenin devlet radyosu değil de, sanki Hacımustâfendinin ev radyosu! Yozlaşma başladı mı böyle oluyor demek ki...

17 saat sonra sendeyim Gülüm!

Hayır demek yok!

Sadece, şu zamanı kısaltmanın bir yolu olsa...

Hep yolda geçiyor en güzel saatler.. Ama ne saatler! Heyecandan, serilip kalıyorum kompartmana.

Hayır, geleceğimi bildiren bu mektup, ben varıp döndükten sonra geçecek eline. Böylece, istasyonda beklememiş olacaksın sabah ayazında.. Evet, faytona atlar gelirim ben.

Evet, kimseden bir şey istediğimiz yoktu. Yeter ki postamız düzgün gidip gelsin! Bireycilik miydi bu? Hayır! Önce kendimiz erinç içinde olmalıydık ki; iyi şeyler yapabilelim, yaratabilelim, yararlı olabilelim.. Birey olarak güçlü olmak zorundaydık; bizim gücümüz de erince koşulluydu, hepsi bu! (...)"

Mektupların kırık dökük.. Yoksa yordu mu bu aşk seni?."

İkide bir böyle yazar olmuştun: *Satırların arasını okumakta ustayımdır ben!"*

Ben pek kendimi ölçecek durumda değildim. Bana göre, son hızla gelmişti dersyılının sonu. Sayısız sınav kâğıdı, bir dolu zorunlu ödev.. Her akşam sana mektubumu yazdıktan sonra, oturuyordum kâğıt tomarlarının başına. Sessiz, minik bir gölge gibiydi yanıbaşımda Ufuk.

Yorgunsam da.. kesinlikle hırçın değildim ben; o hırçınlık sana özgüydü sanki: *"... Mektuba başlamadan önce yemeğe çıkmıştım. Evliya Çelebi'nin anlattığı lokantalar bunlar hep. Değişen ne? Hiç! Şu yemek, Evliya Çelebi zamanında da vardı, bugün de var.. Şu yüzler, şu müzik.. Neyse, lokantanın pikabında bir türkü vardı, sözlerini sevdim:.. alageyik gibi boyun sallarsın... Sözleri kimindi bilmiyorum! İmge hoşuma gitti. Sandım ki minyatürler canlanıp geliyor üzerime. Masalar, duvarlar, sesler, sözler, renkler.. hep alageyik oldu birden. Zamanın dışına çıktığım duygusuna kapıldım. Neye baksam, ne düşünsem, 'alageyik gibi' boyun sallıyordu.. Şiirdeki*

kadına bak, nasıl yakalamış halk ozanı, hayret! Yemek yedim mi yemedim mi; ödedim hesabı, çıktım. Dışarda cadde vardı, otomobil sesi vardı, yağmur vardı, insanlar vardı, karanlık vardı.. Ama, 'alageyik gibi boyun sallayan' kadın da vardı! Of, âşığım ben, seviyorum ben, özledim çoook! (...)"

Hava yine kapalı. Ne biçim mayıstır, anlayamadık gitti. Kirazların meyvaları gözükür oldu, hâlâ soğuk var. Sonra birden başlayacak sıcaklar, dayanabilirsen dayan!

TİP Genel Başkanı Aybar'ın Ankara'ya girmesini yasakladı Sıkıyönetim. Belirsiz bir süre için yasakladı. Parti'nin gazetelerdeki yorum ve kışkırtmalara verdiği yanıtı elden dağıtmakta olan 6-7 Tip'li, yine Sıkıyönetimce İzmit'e Çorum'a Tokat'a Amasya'ya.. sürüldü. Bir de bir kız varmış aralarında. Kızın sana yazdığına göre; İzmit'te, komiserin kızıyla gezip tozuyormuş! Hilmi Özgen, Cevdet Kudret, Yahya Kanbolat ve Aslan Başer'le bir kavrum olup oturmuşsunuz Parti'nin balkonunda; iyiymişsiniz, herkes herkesle şakalaşıyormuş. Kafanın içinde tren tren yolculuklar olduğu halde, günün dayattığı fıkraları ardı ardına anlatıyor, kırıp geçiriyormuşsun ortalığı. Sonra, Parti'nin gazetelere yanıtlarını ve İsmet Paşaya çekilecek telgrafı hazırlamak için bir odaya çekilip çalışmışsınız: "*... Zaten, hiçbir şey olmuyormuş gibi günlük işlerimizi yapıyor; günün belli bir saatinde de Parti'ye atıyoruz kapağı!..*"

"Aman" diye yazıyormuş Samsun'dan Oğuz Koyutürk; " yazılar bitiyor, kolla Çaltı'yı"!

Sabah geldin, akşam döndün. İkimiz de bir şey anlamadık. Uşak yağmur altındaydı: "*... El salladım size. Yüreğimi aldım elime, salladım. Uzakta, bastıran gecenin ölü ışıkları içinde bir kırmızı şemsiye.. öylece.. O hep kaldı kafamda. Sonra, yağmurlu bir karanlık.*

Sensizdim, birbaşıma.

Aşksız yaşamak.. Hayır, yaşamamak olurdu bu; kabuk, posa, biçim..

(...)

Hah, aklıma geldi: Parti seçime giremeyecek denilince; Aybar, bağımsız olarak girmek istemiş seçime; o konuşmasından sonra, İstanbul Seçim Kurulu, bağımsız adaylığını kaldırmış. Fakat hemen, Yüksek Seçim Kurulu'na 'itiraz' edildi. Savaş kızışıyor gibime geliyor! Mayıs tekin değil.. gibi bir duygu var içimde...

Ohh Canım benim, Canlarım!

Aklım Uşak'ta kaldı. Doya doya bakamadım gözlerine, doya doya öpemedim avuçlarını! Bir sızı, bir eziklik, bir eksiklik içindeyim. Sanki pınara kadar gidip, su içemeden dönmüşüm! Kulaklarımda hep su sesi, sesin, Sevdiğim!

19 Mayıs mı dedin?

Dergi'nin dinlencesi yok. Gazetelerin de yok ya.. Hem, çoktan öldü 19 Mayıs, gözümde. Özünü yitiren her şey ölmüştür bence. Kupkuru biçimlere hiç dayanamam. Giderek, düşmanlık bile duymaya başlıyorum böyle içi boş törenlere!

Nelerden, ne kadar uzaklaşmışım, bir bilsen!

Şu anda güneş doluyor odama. Mayısın en güneşli sabahı! Sanki güneş birkaç tane.. Sanki yerden de fışkırıyor güneş! Yıkandım, tıraş oldum, üzüm hoşafı içtim. Bir saksağan, çılgın gibi ötüyor bahçede. Ne şamatacıdır saksağanlar!

Sayıklayarak, bol düşlü geçirdim geceyi.

Ohh, bakamıyordum gözlerine, yüreğim eziliyordu.

Sami Gürel'le karısı geldiler. Çocukları hasta. Akşam birlikte çıkacağız, yolcu edeceğim onları. Pek az kimseye 'dost' dedim bugüne dek. Bunlardan biri de Sami-Leman çifti olsun, olur mu? Başka? Behice Boran'lar, Aren'ler, Abdürrahim'ler, Aybar'lar, Çelenk'ler.. Ve daha başkaları.. Dostlarımız, Azime!

(...)

Sami'leri uğurladım ve döndüm.

Sensizliğim, ince ince kanıyor sanki. Kafamı toplamama olanak var mı?!..."

Sıkılıyormuşsun. Telefon çıkaramamışlar; durup dururken telgraf çekmişsin bana. Kemal Bilbaşar'a mektup yazmış, bir kez de onun için gitmişsin postaneye. Parti seçime girerse; seçim giderleri, en az 30 bin lira tutuyormuş. Ne kadarını aranızda toplayabilirmişsiniz, bunu konuşmuşsunuz arkadaşlarla: *"... Zaten bir avuç kişiyiz; bütün yük bize. Ödenti, bağış, seçim gideri, yazı, örgütleme işi, ayak hizmetleri.. hep bize! (...)"*

Senin 'Ööhhhööö!' için gerekli 2500 lirayı Parti, Sosyal Adalet'e yatırmayı kabul etmiş. Kapağa 'amblem' konulsun mu, bunu tartışmışsınız. Tanesi 3 liradan, 5000 basılıyormuş.

Geçen yıl bugünleri düşünüyorum. Herkesin ağzında bir 'cunta' sözüdür dolaşıyordu. Yine böyleydi hava. Takılıyordum çocuklara:

-Beş günlük ekmek alın, çekilin evlerinize!

Diyordum.

Demek bir yıl geçti! Oysa bana, beş-on yıl geçmiş gibi geliyor. Uuu-uuu, nerelerde kaldı 21 Mayıs? Sen n'aapıyordun geçen yıl bugünlerde? Ben mi? Aşksızdım ben! Aşka hazırlıyordum, sana hazırlıyordum kendimi! Bir su içmiş, birdenbire değişmiş gibiyim. Bir kapıyı itmiş, yepyeni bir dünyaya açılmış gibiyim. Bir yolun sonunda, sevdiğime kavuşmuşum! Çok mutluyum Azime, Karım Benim!

Dün Ulus'tan geçiyordum. Halkın yüzde yetmişi dediğimiz o kitle, Ata'nın heykelinin taşlarına oturmuştu. Kodamanlar, kimbilir neredeydiler! Çok duygulandım birden; Kurtuluş Savaşı'nı da bunlar, işte bu yüzde yetmiş yapmıştı; babam da vardı içlerinde!

Şimdi, alacalı bulacalı giyinmişler, oturmuşlar heykellerin dibine, kendi renkleriyle kutluyorlar bayramı!

Birşey bekliyorlardı âdeta!

Memleketi soyup soğana çevirenler yoktular heykellerin dibinde. 19 Mayıs onlar için değildi. Onlar için sadece tatil ve eğlence vardı. Kurtuluş Savaşında da yoktu onlar. Sömürgeci saldırganlarla işbirliğindeydiler. Şimdi olduğu gibi!

Hadi gel artık, gel de birlikte düşünelim, birlikte görelim bu ibret tablolarını!

(...)"

Üç gün haber alamamışsın benden. Olur şey değil!

Sanki tıkanmış posta!

"...Birden, nasıl da güçsüz, yıkık, yenilmiş bir hale geldim.. Sanki, yapayalnızım dünyada şu an! Ölüler arasındayım sanki; ne dillerinden anlıyorum çevremdekilerin, ne dilimden anlıyorlar. Biçim, biçim, her şey kupkuru biçim! Şu işte, saat 20 griliği; şu, yalnızlığı koyulaştıran akşam..Haftayı yıl saydığım şu günlerde, tam üç gün senden haber alamamak ne demek! Dün geceki azıcık sevincim bile burnumdan geldi bugün. Oldukça iyiydim sana mektubumu postaladığımda; ne bilirdim Dergiye gelince havamın bozulacağını? Çok sıkıldım bugün, çook! Kafatasıma çiviler çakılıyor, sanki sonsuza salınan bir salıncaktayım. Başdönmesi, göz kararması, öfke, telaş, merak... Parti'de toplantıya çağırdılar, gitmedim! Birden, o kadar uzaklarda kaldı ki bu adamlar; müthiş yalnızım, hepsi bu! Ben mi kaçıyorum onlardan, onlar mı uzaklaşıyorlar benden? Altımda entertip gürültüsü, yandaki sazda cırlak kadınlar, caddede korna sesleri, polis düdükleri.. Avuçlarım yanıyor Azime! Saat 22.00 Saat 23.00... Nasıl uyurum bu gece ben?

Ne garip! Geçen yıl bugün, bu akşam, erkence gitmiştim eve. Oysa, gitmezdim pek.. Her akşam eğlenirdim arkadaşlarla, gidin gidin.. çıkmayın evlerinizden, sakın ha!

O akşam; nedense, sanki hiçbir şey olmayacakmış gibi, erkence gitmiştim eve; bir şeyler okumuş, bir şeyler çiziktirmiş, yatmış uyumuştum.. Birden, bir gürültüyle uyandım. Uçak ve makinelitüfek sesiydi bu. Pencere açıktı, yanaşıp baktım. Aaa-aaa, kıyametti dışarısı! Tam karşıda, ayın hilâli, öylece duruyordu. Bir acayip aydı; ürkek, uzak, soğuk ve kanlı.. Uçaklar perende atıyordu havada. Hemen radyoya koştum ve Ankara'yı çevirdim: Rezalet! Jetler, penceremden girecek nerdeyse..

Sonra öteki evler... birer ikişer uyandılardı.

21 Mayıs, benim için böyle olmuştu geçen yıl. Tam bu gece, bu saatlerde başlamıştı 'Aydemir Hareketi'. Demek 1 yıl oldu!

Bu geceyse, tam tersine, çok sinirliyim. Ama bunun nedeni değişik; dünyamın merkezinde sen varsın artık. Sevincim, sinirliliğim, hüznüm seninle ilgili, yalnız seninle!

Düşünüyorum da.. Ne kadar bağlandık günlere, saatlere, dakikalara!

Saat 02.00.. Bitti dergi. Gidiyorum.

(....)

Kalkalı çok olmadı. Soğuk bir duş. Çivi gibiyim. Geceyi atlatmışım, postaya yaklaşmışım. Atlet fanilayla oturuyorum salonda. Bol güneş ve derece 22 filan. Bugün de toplantılarım var. Kızıyorum bazan. İstiyorum ki, bütün ilişkilerimi kesip atayım; ne kadar kurul, kurum, kuruluş varsa hepsinden! Bugüne kadar, senin uzakta oluşun yüzünden bir oyalanma saydım bütün bu işleri, kendimden kaçış saydım. Ama, bitti artık, bitsin! Aslında, benim alanım değil hiçbiri.. Hele geçsin şu birkaç gün de; bir gün bile ayrı kalamayız artık biz. Yaratıcı yanım, ancak seni yanıbaşımda görünce çıkacak ortaya!...."

Boşunaydı kaygıların!

Durmadan yazıp yolladıklarımı, bazan da böyle, birikmiş olarak alacaktın bir günde! *"... Off! Hâlâ gelemedim kendime. Şu üç gündür, doğdum doğalı çalışmamış yanları çalıştı beynimin, yüreğimin, sinirlerimin; meğer her gün yeniden kendi kendini keşfeden bir ülkeymişim ben; sevdikçe çok, özledikçe, tasalandıkça, bir bir buluyorum kendi bilinmez yanlarımı. 'Merak'ın yüzünü tanımak mı istiyorlar; çeksinler benim yüzümün resmini! 'Özlemek'in nasıl bir şey olduğunu bilmek mi istiyorlar; izlesinler beni! 'Aşk'ı mı tanımak istiyorlar; filme alsınlar beni!*

Neydi o halim, neydi üç gündür çektiğim benim?

Hâlâ deli gibiyim!

Şunu somut olarak gördüm: Aşk, bir sistemdir! Güneş sistemi gibi bir şey... Endişesiz, kaygısız, meraksız, telaşsız, özlemsiz, kıskanmasız, öfkesiz, sevinçsiz, dalgalanmasız, inip çıkmasız, yakıp yıkmasız, ve acısız.. aşk olmaz! Bütün bunlar ve daha milyonla şey, aşk sistemini oluşturur. Şu üç gün içinde bütün bunları yaşadım ben; tek tek değil, hepsini birarada yaşadım!

Yani aşkı yaşadım ben!

Elbet bilirsin; baharda, şafak vakti; insanın evreni birden kavraması, duyumsaması, algılaması vardır bir; yürek nasıl olur o zaman, kan nasıl olur, hücreler nasıl olur... Nasıl, bağırmak, ağlamak isteği duyar insan! Oh, işte öyle... Bir yerdir orası; öyle bir yer ki, en işlenmiş, en gelişmiş, en eğitilmiş yaratık olduğunu ansızın duyar insan. Bir büyük sistem içinde, amansız bir düzen içinde, bir yeri olduğunu, daha doğrusu o yerin kendisi olduğunu algılar, duyumsar insan. Ne müthiştir! Ölümle kalımın birleştiği, eşanlamlı olduğu noktadır orası!

Sevince özlüyor insan; kıskanıyor, kuşkulanıyor, öfkeli oluyor, çocuklaşıyor, yiğitleşiyor, titizleniyor, sabırsızlanıyor, korkuyor, görmüyor-duymuyor, basitleşemiyor, umursamazlık edemiyor... Ne bileyim, yepyeni bir kişilik ve kimlik kazanıyor...

Aşk... Aşksız hiçbir şey yoktur, sanat da yoktur!

Büyük işin olduğu yerde mutlaka aşk vardır. Enerjinin dönüşümü mü? Belki! Ama hayır.. İnsan'ı kurtarmayı amaçlamış her büyük işin ardında kocaman bir aşk vardır. Eğilim, ilgi.. bunlar, pedagojik terimlerdir ancak. İnsanoğlunu büyük işlere iten, zorlayan, yönlendiren.. aşktan başka bir şey değildir. Ama, o işin içinde eriyip yokolmamıştır aşk; yine, öylece duruyordur, olanca başatlıkla.. Ve elbet, her gün büyüyerek!

Geçenlerde bir yerde, 'bilinç'in ne olduğunu tartışıyorduk. Türlü açıklamalarda, tanımlamalarda bulunuldu. Ben de dedim ki; bilinç, insanoğlunun onbinlerce, yüzbinlerce yıllık deneyimlerinin bütünüdür. Tavşanı çiğ çiğ yiyen ilk insan, ateşte etin daha lezzetli olduğunu bilemezdi, düşünemezdi de.. Yangın çıktı, diyelim orman yandı, orman hayvanları kavruldu.. Kavrulmuş eti yiyen insan, böyle daha lezzetli olduğunu gördü, söndürmedi ateşi! Tuz da öyle.. Ve toprağı yitirmemeye çalıştı... Artık, ateşin ve tuzun bilincine varmıştı! İnsan, ateşe ve tuza bilinçliydi; yeni şeyler deneyebilirdi; ateşi ve tuzu, o insanın yavrusu, hazır buldu.. Yani o bilinci 'miras' aldı!

Yirminci yüzyıl insanının aşkı da bilinci kadar geniş, köklü, çokrenkli ve derindir. Kalıtımla bize kalan sevme yeteneği, bizde daha bir derinlik kazanmıştır. Benim çocuğumsa, benden daha çok sevebilecektir. O, benden daha büyük aşk çekecektir. Şu on-onbir aydır çektiğim aşk acısı ve yaşadığım aşk sevinci, elbette ki bünyemde değişiklikler yaptı, birşeyleri değiştirdi bende. Bu, nasıl olur da geçmez çocuğuma? Benim bugünkü halim, nasıl olur da yepyeni, sevmeye yetenekli bir sinir sistemi vermez çocuğuma? Hele bu değişim, ana ile babada aynı zamanda olmuşsa, varsa, çocuk nasıl olur da payını almaz bundan?

Kâğıda dökülecek şeyler mi bunlar?

Ama ne yapayım? Konuşmak istiyorum, böyle seviyorum

seni bu gece, böyle sevişmek istiyorum!

Kimbilir nerede üstüste birikmiş mektuplarımı *"yutar gibi"* okumuş, bitirmişsin. Yenilerini istiyormuşsun! *"Kör bir rüzgâr gibi"* dolaşıyormuşsun Akis'in koridorlarında. Derken, atmışsın kendini dışarı. Önce Sendika'ya, oradan Parti'ye geçmişsin. Hava güzelmiş, atkestaneleri çiçeklenmiş Ankara'da, akasyalar uçuşuyormuş.. Çiçek, böcek, rüzgâr, toz, parfüm kokuyormuş ortalık, güneş kokuyormuş.... bu güzellik sendeyken / öldürür niceleri.. diyormuş türkü; ıslıkla çalıyormuşsun türküyü bulvarda; bu dayanma gücü sendeyken, arşınlarmışsın daha caddeleri! "*... İnsan ne yapacağını, nere gideceğini, kiminle dayanışacağını bilsin yeter ki.. Gerisi fasa fiso!.*"

Aybar'ın Ankara'ya giremeyişi, günün konusuymuş. Parti de seçime giremiyormuş zaten!

Yeniden sıkılmışsın boş konuşmalardan; vurmuşsun kendini bulvara: *Bütün bunlar, iktidarı elinde tutanların ne yapmak istediklerini açık seçik gösteriyor. Kafalarının içi ayna gibi ortada. Gericilerin etkisinde kalarak, sansürden geçmiş bir piyesi yeniden sansüre sokan heriflerden ne hayır gelir! Memleketi çağdışı herifler yönetiyor Sevgilim; ırkçılar, şeriatçılar, nurcular, DP artıkları yönetiyor. Hükümetse, onların ağzına bakıp rota çiziyor kendine, anla gerisini! Hükümet, gericilerin, cumhuriyet ve demokrasi düşmanlarının parametrisi âdeta, uydusu.. Asılan Menderes'in çömezleri, gittikleri her yerde, fatiha okuyorlar halkın canına; ses çıkaran yok! Ama, Aybar'ın haklı ve tertemiz sözleri, nerelere çekiliyor, ne çarpık durumlar yaratıyor! Hükümette egemen konumda olan CHP ise, seçimlere yakın, boncuk dağıtıyor seçmene. Biz, Yönetim Kurulu olarak, yapabileceğimizi yapmaya çalışacağız. Parti, en küçük bir sapma göstermeden yürüyecek yolunda.. Ne zaman yaşamıştı Galileo?*

Ne düşünüyordunsa, nikâh için 'acele' ediyordun.

Önümde, yıl sonu Öğretmenler Toplantısı vardı. Oysa, nikâh belgesini, 'nakil' dilekçesine eklemeliymişiz ki, *"gerekçemiz sağlam olsun"!*

Umutla karamsarlık arasında gidip geliyordun; *"biliyor musun"* diyordun, *"... Adnan Cemgil hapis yatarken, karısı Nazife Cemgil, Yozgat Lisesinde öğretmenlik yapıyordu! Hem de DP'nin o en azılı günlerinde... Bugün çok gerilerdeyiz o günlerden..."*

Bursa'dan Balaban gelmiş. Gecenin 3'ünde senin eve çıkmışsınız. Şiir okumuşsun ona; *"iri iri"* konuşmuşsunuz sabaha dek. Balaban biraz uyumuş gün doğarken; sen yatağa bile girmemişsin.

Erkenden Akis'e gelmiş, kahvaltıyı Dergi'de yapmışsınız. *"Dalgın, sinirli, kararsız"*mışsın yine. Son birkaç gün kaldı; bu kez de, başıma bir şey gelir korkusuna saplanmışsın. *İşte o zaman, ne kendimi bağışlarım, ne dünyayı! (...)"*

Balaban; yatıştırmaya çalışıyor, oraya buraya, tanıdıklara taşıyormuş seni. Derken, Hakkı Torunoğlu, TİP Bursa İl Başkanı ve Müşküle Muhtarı gelmişler. Şuydu buydu derken, açılmışsın biraz.. *"...O rezil röportajı koymuş Yelken. Utandım yaptıklarından; resmen boşaltmışlar yazımın içini! Ne memleket ama, ne insanlar ama!*

... bu aydınlar/ ne aydınlar...

İğreniyorum, gülüyorum, kızıyorum.. Ve dimdik yaşıyorum!

Hadi.. Balaban ve Hakkı, selam ve saygılarını yolluyorlar.

Aşkım, öfkem, uykusuzluklarım, yaşama sevincim benim; gel kollarıma!"

Tamam, dedim telefonda; başıma bir iş gelmeden ayrılacağım burdan. Bundan böyle karşılıklı sen ve ben varız.

Ne ki, yöntem olarak; yürekleri bizim için çarpan birileri var ki, onlara danışmamış, gönüllerini almamış, yapacağımız işi haber vermemiş olursak kırılırlar. Çevremizin de bizi sarıp sarmalaması, mutluluk için bir başka koşuldur.. Annene babana, 'evleniyorum' diye haber ver; koşup gelemeseler bile, uzaktan kutsasınlar bizi.. Benim babama da danış; evlenmek üzere olduğumuzu bir de senin ağzından öğrensinler...

- Peki! dedin; elbette!

Babama uzun bir mektup yazmışsın. Kendini, Gürün'lü bir ozan olarak yeniden tanıtmışsın; işinin gücünün bu olduğunu, şiirler yazarak toplumda yerini almaya çalıştığını belirtmişsin. Bugünlerde evleneceğimizi; kendisinden ve annemden gönül rızası beklediğimizi... filan.

Babam, seni bekletmeden yanıt vermiş; kısa ama açık anlatımlı, az çok buyruksal biçemli bu mektubu hemen bana yolladın. Özetle şöyle diyordu babam: "Oğlum Hasan Hüseyin; etraflıca yazdığın mektubu, anlaşılması gerektiği gibi anladım. Azime bizim, evliliğimizden sonra on yıl bekleyip de kavuştuğumuz ilk çocuğumuzdur. Onu mutlu etmeyecek hiçbir durumu biz kabullenmeyiz; istekleri ise baştâcımızdır. Tanrıdan size bahtiyarlık dilemekteyiz. Ne var ki, bir baba olarak, yüreğime düşen kaygıları ifade etmeme izin ver: Meslek hanesine bir 'ozan' olduğunu yazmışsın. Saygı duyarız. Gençliğimde çok keman çaldım, ut çaldım; çok şiir okudum, türkü söyledim; sanata yabancı sayılmam.. Benim gözümde sanatçılar sıradan insanlar değildirler. Derin hassasiyetleri nedeniyle bungun insanlardır, çünkü mutlulukları yokuşa sürülmüştür.. Sanatının yanında ufak el hünerlerin vardır elbet; aç açık kalmazsınız.. Esasen kızımı, kendi başının çaresine bakacak gibi donattığıma inanıyorum. Benim demek istediğim başka: Sanatçı hassasiyetinle hayata kötümser bakar, şair inceliğinle içine kapanır da; elbet istemeyerek, kızımı bunaltırsın diye korkarım.

Bunun dışında ne diyeyim; selamet olasınız. (imza)"

Bu mektuba fena halde alınmışsın. Hemen karşılık verdin babama. Çocuklar için kaygılanmamalarını, Azime'yi Ufuk'u ve Barış'ı bir bütün olarak algıladığını, birbirimize gerçek bir sevgiyle bağlandığımızı.. yazmışsın.

Öncekileri, bunu, ve Ömer'e yazdıklarını hep sakladı babam.

Ama, bayram kartları dışında, bir daha mektuplaşmadınız. Seni sonuna dek mert bir insan olarak tanıdı, her zaman güvendi ve saygı duydu; yalnız o ve annem değil; kardeşlerim ve öteki yakınlarım da sana hep bu gözle baktılar ölünceye dek.

Şükrü Baba, heyecanlı bir mektup yazdı bana. Çok sevindiğini bildiriyor, oğluna sahip olmamı, onu çekip çevirmemi rica ediyordu. İnci dizisi gibi bir elyazısı vardı Şükrü Babanın. Otuzundan sonra öğrenmiş; özenle kullanır, çok önem verirdi bu yazıya. Özel olarak yıllarca mektuplaştım kendisiyle. Her yazdığıma, isterse küçük bir yılbaşı kutlaması olsun, kesinlikle mektup yazarak yanıt vermiştir. Beni başından sonuna hep sevdi, yüreğinde benim varlığımı özel bir yere koydu her zaman. Benimle dertleşirdi; öteki çocuklarından, giderek senden bile yakındığı olurdu. Hele Gülşan Anayı sık sık çekiştirmekten zevk duyardı. Bahçesinde yetiştirdiği göksulu armutları, sarısultan elmaları, hele o amasyaları özenle ve aylarca saklar; mevsimin herhangi bir gününde, bir gelenle gönderiverirdi Ankara'ya... Geçmişe ilişkin bütün bu tatlı şeyleri; yerde, çok renkli bir Sivas kilimine bağdaş kurmuş, gözyaşlarımla yazıyorum. Bu kilimi Şükrü Baba, ileri bir yaşında, omuzunda getirmişti evimize...

"Seni istiyorum! diye üsteledin; *"...Bu, seni arzu ediyorum.. demenin ötesinde bir şey, anlıyor musun! Seni bütün dünyaya yeğliyorum demek de yetersiz; seninle, yaşam denilen büyük olayın bundan sonrasını birlikte omuzlayacak,*

öncesini şimdisini geleceğini paylaşacağız.. Yine eksik söyledim: Seninle, şu yaşantı var ya, anlamlı anlamsız tüm ayrıntılarıyla, olanca gerçekliği, coşkuları ve elbet sorumluluğuyla; tek bir insanmışız gibi, kavramalıyız onu! Seni istiyorum'un anlamı bu!"

Tepeden tırnağa titriyordum; her anlatımınla, sımsıcak, başdöndüren duygularla sarsılıyordum. Çoktan almıştın kendine beni. Ne var ki, bütünleşemezdik; sen Hasan Hüseyin'din, sana ancak eklenebilirdim...

Sen kendi havandaydın: *Baylan bi liste tutuşturdu elime. Anafartalar'da, bizim Akis'çilerin alışveriş ettikleri bir mağaza var; 37'yi doldurdum, 38'den gün alıyorum, bu yaşıma dek düşünmediğim ne çok şey varmış! Hepsini bir çırpıda aldım, getirdim eve. Taksitle!*

Mutfak öteberisi tamam; salona dört koltuk attım, bir de kitaplık..."

5 Haziran günü Ankara'ya, hem Ağlasun'dan, hem Gürün'den birer telgraf gelmiş; Kâmil Baba, Şentepe Merkezbankası Evleri'ne, Şükrü Baba Akis'e çekmiş: "Telinizi aldım; nüfustan ve hükümet tabipliğinden olumlu cevap tellendi; mutlu evlenme kolaylığı diler, gözlerinizden öperim, imza Kâmil Karabulut."; "Telinizi aldım, nüfusa uğradım, muamele tamam gönderdik dediler, biz iyiyiz, gözlerinizden öper, tebrik ederim, imza Şükrü."

-Hiçbir eksiğimiz yok, dedin telefonda; her iki baba da yanımızda!

Son bir ayıklama yaptım, ne var ne yok gözden geçirdim. Zaten bir hayli oluyor, fotoğrafları yırtmış, mektupları yakmıştım; dışımızdaki, eski yaşantıma ilişkin bir çöpün bile anlamı kalmamıştı artık...

Barış'ı Ağlasun'dan getirdiler; yeniden rahatladım.

Üzerinden otuzdört aydır geçtiğim Uşak yollarını, yağmurda son kez yürüdüm çocuklarımla. Geçen yıl bu vakitler; ölmeden, topu topu bir ay önce mi ne, şöyle demiş Nâzım: kapayın pencereleri sımsıkı/ çocukları sokaklara bırakmayın/ yağmurlar ölüm taşıyor tohumlara/ paslı yağmurlar yağıyor/.../ yağmurlar yine yalnız güneş taşısın tohumlara/ çocuklar yine koşabilsin yağmurların içinde/ pencereleri yağmurlara açabilelim yine...

Ne var ki bu dizelerde, neden sıkışıyor kimi zaman benim de yüreğim?

Ah.. İlk kezmiş gibi, seninle ayak basacağız, yeni dünyamıza biz. Birçok şeyi bilsek de; seninle ilk kez öğreniyormuşuz gibi, adım adım başlayacağız yaşama; senin gözlerin bizde, bizim bakışımız sende: ... *koşan geyik koşan at /uçak gemi motosiklet/ yüzmek biraz şarkıdır/ suda balık biraz şarkı/ bindirin yalvarırım/ bindirin çocukları arabalara/ ürke korka sürmeyin arabaları/el çırpsınlar çocuklar/ çığlık atsınlar/ bu fırsat geçmez ele birdaha/ / yalvarırım uçurun çocukları / uçan kaçan birşeylere/ bindirin çocukları/ bırakın denesinler kanatlarını...*

Yalnız, hem de taksitle, yeni şeyler alman tedirgin etti beni; dünya tedirgindi; ya ansızın, ikimiz de işsiz kalırsak?

Gidiyorduk.

İşte, alıp başımızı gidiyorduk çocuklarla.

Her şeyi bir bir geride bırakmaktı, en güzeli!

Ekinsel birşeyler vardı ki; ayıklanmış ve biriktirilmiş; parayla pulla tartılamayacak ve bizden zoralınamayacak çeyizlerimizdi onlar, yüreğimizde-kafamızda onları getiriyorduk birbirimize.. Ve yepyeniden, nelerle karşılaşacaksak, birlikte yürüyerek göğüslemenin eşiğiydi geleceğimiz yer!

Hangi yaşta buluşmuşsak; o yaşın önümüze çıkardıklarıyla bir dil, bir anlaşma çerçevesi oluşturmuştuk aylardır. Kendimizle getirdiğimiz sayısız o şeylerin içinde, yer

bile yoktu öteberiye. Kitaplarımız, evet; kitabın dışında herhangi bir şeyin anımsatacaklarıyla bilincimizi yormak, adımlarımızı tökezletmek istemiyorsak ve eşyanın önümüzde bir yığın oluşturup daha öteyi görmemizi engellemesine göz yummayacaksak; işte böyle, arınmış ve yeğni kalmalıydık karşılıklı: *"... Hiçbir şeyi olmayan milyonlarca insan var yeryüzünde; aslolan, yaşamayı ve yeniden üretmeyi bilmektir..."* dememiş miydin bana!

Nisanda Dost'ta yayımlanan 'Kavel Olayı' başlıklı yazım, bu kez Yeni Ufuklar Dergisinin 1 Haziran '64 sayısında çıktı!

Çok mahçuboldum. Yeni Ufuklar, yeğlediğim dergiydi elbet, aylar önce yollamıştım yazıyı; çıkmayacağını sanıp Dost'a vermiştim...

Hemen ardından, 25 lira da para yolladı Vedat Günyol; bu benim, ömrümde aldığım ilk 'telif ücreti'ydi. Telaşla geri yolladım o parayı; bir mektup yazıp, daha önce Dost'ta çıktığı için, Yeni Ufuklar'dan para alma hakkımın olamayacağını bildirdim.. Vedat Günyol, parayı bir daha postaladı bana; mektup da yazıp dedi ki: " Bizim muhasebemizden çıktı artık o; başka yerde de yayımlanmış olsa, biz ilkemizi uygularız!"

Dönüp dolaşmıştık; işte yine, haziran sınavları gelmişti.

Arada, birkaç günlük dinlence var.

Seni aradım;

Çoluk çocuk, dedim, sondan bir önce gelip kapını çaldığımızda, bize bir yer yatağı ser; öylece uyuyalım, bir gece, bir gündüz, bir gece daha!.

- Sizi trenden alacağım, dedin.

Ertesi gün üçümüzü trenden aldın.

- Nerdeyse, dedin, Polatlı'ya dek geliyordum; fakat, denk getiremem de, ben oralarda bakınırken siz geçer gidersiniz diye korktum...

Sevinçli, rahat görünüşlü ve güleçtin. Terlemiyordun artık.. Orda bir yere uğradık;

- Susamışsınızdır!

Dedin; biz seninle soğuk bira içtik, çocuklar limonata.. Satıcının soğutucusunu gösterdin bana;

- Biliyor musun, dedin; derler ki Nâzım Hikmet, kaçmadan on gün önce evine buzdolabı almış!

Güldüm:

-Nerden çıktı bu öykü?

O dediğin, ondört yıl önce olmalıydı; o yaşımda ondört yıl, tarih kadar eski geldi bana. Sen ekledin:

- Bir buzdolabı da ben aldım!

Baktım, sıcacık gülüyordu gözlerin. Sordum:

- Nasıl ödeyeceğiz?

- Taksitle.

- Aldın mı, alacak mıyız?

- Aldım. İçini Baylan'la doldurduk bile...

İyi. Emekli Sandığı'na iyi ki borcum yoktu. Hemen borç isteyip rahatlatacaktım seni.

- Bir de; üç dört yıl sıkı durursak, Gazeteciler Yapı Kooperatifi'nden bir evimiz olacak seninle!

- Doğru mu söylüyorsun; nasıl, nerede?

- Çankaya'da, dedin; bağ bahçe ortasında, bizim için bir site kuruluyor; 90 arkadaşız, seninle evlilik gündeme gelmeseydi, dünyada aklıma gelmeyecek bişey!

Ben çok sevinmiş, daha çok da şaşırmıştım.

Sen anlatıyordun:

- Mesleğimiz ozanlık dedikse, gazetecilikle çelişmez, öyle değil mi? Bir sosyalist olarak, ve şu ülkede milyonlarca insanın evsiz barksız olduğunu bile bile, Çankaya'da bir mülk sahibi

olmayı; seni Ankara'ya beklerken kafama koyduğumu yadırgamazsın umarım?

Çelişmez. Yadırgamam. İnancımızla ilgisi yok.. Yeryüzünde birini sömürmeden; tam tersine, kendi emeğinle, başını sokacak bir yuvaya sahibolmak istemenin.. nasıl demeli, çok masum bir istek olduğunu düşünürüm!

Sahibolmak dedin de.. Sevgili basınkartımı cebimde, durup durup okşuyorum, biliyor musun! Ona çok geç sahiboldum.. uzun işsizlik yıllarından sonra!

- Sitenin adını filan koydunuz mu?

- Ha.. Ankara'lı gazetecilerin bu ikinci sitesi olacak; adına 'Basıntepe' dedik. İlki, Çankaya'ya sağdan çıkan yokuşun kıyısında, daha önce kuruldu...

- Gider görürüz, değil mi?

- Elbette. Hele ne olacağı biraz belirginleşsin...

- Neden daha önce söylemedin?

- O denli çok şey konuşuyoruz ki, sıra yeni geldi buna!

Kalktık.

Çocuklar ve ben, birbirine sokulup küçülmüş, yumaklaşmış üç insandık; eve değin, bizi birbirimizden çözmeye çalışmadın. Hep gülüyor, şoförle şakalaşıyordun. Bir babakuş kabarmasıyla açtın kilidi. Ev, kırçiçekleri kokusundaydı, haziran dolmuş gibiydi balkondan içeri...

Baylan Kız, kaptığı gibi aldı çocukları, bağrına bastı.

Öteki gelişlerimde balkondan bakmamışım; karşı tepeler, silme gecekonduydu. Bizden önce yurtlarından kopup da Ankara'ya gelmiş olanlara, biraz yüksekten bakacaktık doğrusu!

Şöyle bir baktım sana: Önce Gürün'den, bir 'sürgün'lükten kopmuş, sonra da, apayrı bir iklimin kızı olan beni canının içine almıştın; şimden sonraysa, o uzaklardan gelip, çarkına kapıldığı düzene tırnaklarıyla tutunmaya çalışanlarla kendi yaşantın arasındaki köprüyü, yazarak kurmaya çalışacaktın.

- Senin işin zor!

Dedim içimden.

Seçtiğin yaşam biçimini bir ucundan tutabilmek, açıkçası sana, eyleminin hiçbir döneminde ters düşmemek için; hem kendimi yeni baştan tanımalı ve tartmalı, üstelik geldiğim yerlerle bağlarımı koparmamalı; hem de seni, her gün artan bir güçle sevebilmeli, severken daha yakından tanıdığım ölçüde omuz verebilmeliydim..

Yoksa kendime mi demiştim; işin zor diye?

Dur, önce yuvayı yapalım; dişi kuş erkek kuş demeden yapalım; bu senin yanın yören, bu da benimki.. demeden.

Gözlerimi yumdum. Uzak ve sıcak bir denizin dalgaları vuruyor kıyıya; getiriyor, götürüyor, köpürüyor... kendi mavisini usul usul yayıyor deniz, gözlerimin ardındaki dünyaya! Önümüzde ne var? Şu güzel, şu yaşanası yeryüzünün bir ufacık köşesinde, hem kendi kozamızı öreceğiz; hem de çevremize ilmekler atmaya çalışırken neler görecek, nelerle yaşayacağız, ne kırılmışlıklara tanık olacağız kimbilir? Koşup koşup düşeceğiz, düşüp doğrulacağız; dayanışarak kazandığımız ekmeği kimbilir kimlerle bölüşecek, bölüştüğümüz ekmekte bile kimlerin alınteri bize değin akıyor, hep düşüneceğiz, hiç unutmayacağız.. O bir lokma ekmeğin ardında günboyu koşturan alınteri insancıkları şimdilerde düşe kalka, yanlışları doğrulardan kâh ayırıp kâh ayıramayarak, şurada burada örgütleniyorlar; sağdaki soldaki partilerin, sendikaların ardında umut bağlayarak, umutlanmayarak, oy vererek, oyunu esirgeyerek, bilinçlenerek, bilinçten ödü koparak... ama değişiyorlar; biraz ileri, biraz geri yol alıyorlar!

Ve sen, onlara adamışsın kendini; apaçık önüme serdiğin koşul bu!

Kâh bir kördöğüşünün ortasında buluyorsun kendini, kâh pırıl pırıl düşlere soyunuyorsun. Gündüz ana avrat sövüyorsun, artıdeğeri yancebine indiren işverene; sonra kalkıp, Altındağ'da gece toplantılarına koşuyorsun.. Gidip Tuzluçayır gecekondularında küçük dilini yutacak gibi oluyorsun:

- Söyle bana Azime, nasıl ayakta kalabiliyor bu insanlar, ne ile yaşıyorlar?!

Eve dönüyorsun; bağlama çalıyorsun gecelerce...

Şiir yazıyorsun: *alttan bakıyorum dünyaya/taban ağır/ taban sancılı / taban kızgın/ ve kalabalık..."*

Haziran geceleri serin.

Ne çok önemsedik birbirimizi!

Birbirimizi önemsemekte, tüm bir geleceği bulduk!

- Ne düşünüyorsun?

Bana en çok sorduğun soru buydu. En yanıtsız bıraktığım da buydu..

- Birçok şeyi birden.. dedim ve ekledim bir gün: Ne demiş Nâzım, "...ağaçlar duruyor, eski sıralar ölmüş / park boris, hürriyet parkı olmuş/ sade seni düşündüm kestanenin altında/ sade seni, yani memed'i / sade seninle memed'i, yani memleketi...."

Yıkmak ve yeniden yapmak.. Ne çok kullanılmıştır bu lâf!

Biz de çevremizi değiştirmek ve yeniden kurmak gibi bir savla çıkıyorduk işte yola! Hoşlanmadıklarımızı açıkça belirtmek ve hüküm bildirirken birbirimizi desteklemek... O ilk yıl, gözlerimizin içine bakmak ve dosdoğruyu söylemek oyununu çok sık oynadık. Karşılıklı bilmediğimiz milyonla şeyi bu yolla açığa çıkarıp bu yolla karşımızdakinin özelliklerini buluyor ve bu yolla uyum arıyorduk. Uyum.. ödümüz kopuyordu oportünizmden; bu, yeni öğrendiğimiz ve öcü gibi korktuğumuz bir sözcüktü. Hele birbirimize karşı! En çok sorgu-

ladığımız yanımızdı, nelerin kendimizden, nelerin karşımızdakinden ve nelerin birlikte oluşumuzdan kaynaklandığı! En çok değer verdiğimiz şeydi, evlilikte hiçkimsenin bilmediği, denemediği, belki de denemekten korktuğu bir biçimi yaratmak...

Bununla böbürleniyorduk..

- Evliliğin de şiiri yazılacaksa, diyordun sen, önce ikimiz, o biçimi yaratmalıyız: *yepyeni bir düzendi gelişin / yoluna başkoyduğum ülkemdin /.../ eskidi biryerleri zamanın/ eskidi gözleri kadınların/ sen geldin/ evler eskidi birden/ eskidi evimsilerde kölemsi yalnızlıklar...*

İkimiz olunca, bundan bir kenetlenme doğacağını ve görülmemiş bir sevgiyle birbirimizi donatacağımızı, bundan böyle ne yaparsak o donanımdan çıkacağını düşünüyorduk; kırçiçeklerini incitmeden, Kalaba'nın arkalarından Keçiören sırtlarının bozulmamış yeşilliklerine tırmanırken...

Biz konuşurken; üç adım önümüzden, elele giden Ufuk'la Barış, yağmur altındaymış gibi, susarak yürürlerdi; çıplak bacaklarında bahar otlarının çizikleri, küçük adamlar gibi düşünceli adımlarla...

Bilincindeler miydi dersin, yaşantımızdaki o çok önemli değişikliğin?

Sonra dönerdik senin evine; bir Beethoven koyardın pikaba, yanyana uzanırdık yerdeki kilime...

Hâlâ Beethoven dönüyor, Mozart dönüyor... derken Haçaturyan yayılıyor havaya. Sen yerinde duramıyorsun; çocuklar, Japonya'daymış, Eskimo ülkesindeymiş, Afrika ormanlarındaymış gibi, Muson yağmurlarında sellerle akıp gidiyorlarmış gibi.. renkli ve çok köşeli duygularla dolup taşıyorlar. Onlara şimdiye dek ne anlatmışsam; hepsini ezgilerde bulduklarını düşlüyorlar; küçücük kafalarının içinde oluşan gepgeniş bir imgelemle, geçip gideni ve şimdi gelmekte olanı kavramaya çalışıyorlar! Yattıkları yerde sırtüstü ta-

vana bakıyorlar ve dinliyorlar. Geride bırakılmış babanın onları özleyip özlemediğini, üzgün mü, şaşırmış mı.. bir gün onu yeniden görecekler mi.. Tüm bunları ve daha başka şeyleri annelerine havale ederek; bu yepyeni, bu çok ilginç, bu kavranması zor babayı sevmek gerektiğini düşünüyor olmalılar..

Çünkü; eğer anneleri gülümsüyorsa, dünya çok kolay ve yaşanası demektir!

Döndük. İlk sınava yetiştim.

Ömer, asker; Manisa'da temel eğitimde. Askerlik şaşırtmış onu; Kızıllı Dağlarındaki özgürlüğü arıyor, yanıbaşımızdaki Manisa'dan kopup gelemiyor. Umduğumun binde biri kadar bile hak ve yetki sahibi değilim.. diyor; öğretmenlik filan sökmüyor burda.. sırtı boz urbalı, saçları dipten kesik, üstü başı kirli; bir ağaç dibinde mektup yazan erlerden biriyim ben de.. diyor. Az sonra, yüznumara musluklarından birinde fanilasıyla külotunu sabunlayacakmış, soğuk suda. Diyor ki: "Hasan Hüseyin'in Erzincan'da çektiklerini düşündükçe, halime şükrediyorum elbet!"

Geldiğim gün özledim yine seni. Derinlerden bakışlı, akıllı gözlerin gitmiyor aklımdan. Savaş yahut deprem sonrası bir belde gibi göründü yine Uşak gözlerime; yıkıntı, uzaklık, boşalmışlık, yabancılık.. Dün, görülmemiş bir yağmur yağmıştı.. Sabahtan beri de, o kırmızı bulutlar dağılmadı üstümüzden.

Ama günler geçiyor. Biz de iyice içimize kapandık.

Bir iki sınavı geride bıraktık..

10 Haziran öğlesi, Akis'ten telefon ettin liseye; 'yıldırım' telefondu belki, sınavdan çağırdılar:

Elmanın yarısı sen, yarısı ben, Cancağızım! Yıldırım nikâhla, 11 Haziran öğleye doğru evleniyoruz: Çocukları al, trene atla, yarın en geç kuşluk vakti burda ol!

Telefon, lise müdürünün odasındaydı; müdür, makam koltuğuna kaykılmış, beni seyrediyordu;

- Evleniyor muyuz, 11 Haziranda mı? diye haykırdım almaca.

Pencerede ışığı akşam olmadan yakılmış, geniş arsanın ortasında bir başına duran kulübeye koştum:

- Evleniyoruz! dedim, hazırlanalım..

- Evleniyor muyuz? dedi Barış.

- Hasan Hüseyin'le mi? dedi Ufuk.

Üç dakikada hazırlandık. İzin almak için ne zaman vardı, ne de bir makam.. Kulübenin kapısına not yapıştırdım: "Postacı Kardeş; yolda mektubum vardır, sakla, olur mu!"

Ankara'da, 11 Haziran günü, kuşluk vakti indik İzmir Treninden. Çocuklar, geceyi ayakta geçirmekten bitkin, eve tırmanan takside uyuyakaldılar.

- Yer bulamadınız mı Kuzum?

- Sorma! dedim, her yerde kötülükle uşaklık, beceriksizlikle kıyıcılık kolkola! Uşak'ta, tam zamanında durdu tren; çocukları attım içine, kendim atladım. Ne ki her yer doluydu; iki kompartman da kapalıydı. Camlarına "cüzzamlılara mahsustur" yazıp, Afyon'a dek boş tutmuşlar. Hastası, yaşlısı, çoluk çocuğuyla millet ayakta! Afyon'a gelince, yazıları kaldırdılar, ordan binen hatırlılara açtılar kompartmanları..

Şoför, ardına bakmadan bir küfür savurdu; sonra,

- Lânet olsun! dedi; adam olmaz bu millet...

O gün sesini çıkarmadın sen; sonradan, *'Cüzzamlılara Mahsustur!'* öykünü yazmışsın biz gidince.

Ufuk'la Barış'ı Baylan Kıza bırakıp, aynı taksiyle döndük. İkimizin de üzerinde birer fanila ve pantolon vardı.. Kulağıma eğilip fısıldadın:

- Benim barışçı şiir dünyamın taçlanışı olacak bu evlilik. Yoksa, nikâh falan umurumda olmazdı; sen benim karımsan, bu demek öncesiz ve sonrasız, birbirimiz için var olmuşsak, devlet onayı ne yazar! Seviyorsam, nikâhın ne önemi, ne de anlamı var; sevmiyorsam, yine öyle!..

Sonra, gülerek ekledin:

- Dostlarım, dedin duraksayarak, kaygılılar... Artık uzun bir süre aralarında olamayacağımı düşünüyorlar! Malûm, yeni evlilikler; eski evliler takımı için, hele bekârlar dünyası için, birer kayıptır...

Altındağ Evlendirme Memurluğunun önündeki taş merdivende; Parti'nin savunmanı Yunus Koçak, Hamdi Konur ve yine Parti'nin saymanı Abdürrahim Uluğer, bizi bekliyorlardı. Onlar da heyecanlıydı, tepeden tırnağa, biz de! Dostların, üçü birden, nikâh tanığımız oldular. Onların kahkahaları arasında attık imzalarımızı. Yunus Koçak, sırtına bir yumruk attı;

- Haydi Koca Şair, dedi; Nâzım'ın hapse girdiği yaşta, sen dünya-evine giriyorsun!

Sen hep gülüyordun. Hamdi Konur da durup durup diyordu ki:

- Yaaa Korkmazgil, demek deli raporu alıp, yıldırım nikâhla evlenmek de varmış yazgında!

Akis'in doktorundan almışsın 'deli raporu'nu: " Derhal evlenmesi gerekir, hastadır, sorunları vardır..."

- Şimdi ne yapıyoruz? dediler tanıklarımız.

- Gazi Çiftliği'ne gideriz, dedin; kafaları çekeriz!

Gülüşün sevimli.. ama birazcık ağlamaklıydı;

- Bu bizim günümüz, dedin; öyle mutluyum ki!

Beşimiz Çiftliğe gittik. Açıkhavada, gölgede bir masa: Yemeklerimizi, votkayı ve meyvasuyunu ısmarladık.

- Bolca yeşil marul! diye garson çocuğun arkasından seslendin.

Radyo açıktı;

- Şansımızdan 'Lalo' var! dedin.

Ama bir dakika sonra kanalı değiştirdiler.

Senin, limonlu votkayı ve yeşil marulu ne çok sevdiğini gördüm orda. Bol bol konuştunuz; ben sizleri dinledim. Sol yanımda oturuyordun, kim ne söylese basıyordun kahkahayı..

Söz döndü dolaştı; arkadaşların, senin ne çok yazdığına, verimliliğin doruğunda, doğurgan bir yazar oluşuna, nerde, hangi konumda olursan ol, yazmadaki rahatlığına.. ve hele halk sözlerini, deyimleri kullanırkenki dil zenginliğine, söyleşir gibi yazmandaki ustalığa getirdiler konuyu..

Ben de dedim ki:

- Bugün, 11 Haziran 1964; tam bir yıl önce bugün, Sosyal Adalet'in 11 Haziran 1963 günkü sayısında, Türk-İş'in grev ve toplu sözleşme yasaları konusundaki tutumunu irdeliyordun; benim için çarpıcı bir deyimi kullanmıştın o gün: Tuz Kokarsa'ydı fıkranın başlığı. *"... Uyan ey emekçi uyan"* diyordun; *"...et kokarsa tuz ekerler, ama, ya tuz kokarsa?"*

Yine o günlerde Ankara'yı anlatırken, *en son model amerikan demokrasisiyle en son model yağma düzeni yanyana..."* diyordun.

O zaman konu, işçilere ve Türk-İş'in tutumuna kaydı. Beş kişilik düğün soframız, Türkiye İşçi Partisi'nin bir semineriymiş gibi, arıkovanı işlerliğinde düşün-alışverişine dönüştü. Hamdi Konur'un tatlı biçemine ilk o sofrada tanık oldum; Yunus Koçak'ın çevreyi umursamaz esprilerine de.. Abdürrahim Uluğer, daha ölçülü ve sessizdi. Sen, durup durup yeşil marul getirtiyordun sofraya. Güneş, dallardan öteye eğilmişti, yine altın rengindeydi...

Derken.. Çantanı açtın, 5 kitap çıkardın sen: Basımevi kokulu 5 kitap!

- Dostlar, dedin; bu benim ikinci kitabım, 'Öööhhhööö'!

Masamızda oturan, evliliğimizin ilk gününün tanığı bu üç has insana tek tek imzaladın kitapları; kendin için ayırdığına, "Kişisel kitaplığımındır. H.H." diye yazdın; benimkine yalnızca, "Azime; bugün, 11 Haziran 1964!" dedin.

Öööhhhööö! politik öykülerin ağır bastığı, ince ama zevkli bir kitap olmuş. Sosyal Adalet Yayınları'nın; kitabın geliri, TİP'ne kalacak. Kapak düzeni Sait Maden'in. Sosyal Adalet Yayınları'nın da, Sanat ve Edebiyat Dizisi'nin de ilk kitabı. İçinde 14 öykü yeralmış. Yayınevi, arka kapakta seni; " Kavel adlı şiir kitabıyla 1963 Yeditepe Şiir Armağanı'nı alan Hasan Hüseyin, Hüseyin Korkmazgil'den başkası değildir.." diye tanıtmış. Evet, kitabın yazarı, Hüseyin Korkmazgil olarak verilmişti: " Yazdığı gibi yaşayan ve yaşadığı gibi yazan Hüseyin Korkmazgil; *'en büyük düşmanım kalleşlik, döneklik, şarklı kurnazlığı ve emeğe saygısızlıktır. Her çağ, her dönem başka gülmüştür; ama ben, öfkenin kahkahasını yakalamaya çalışıyorum. Çünkü yaşadığımız, sessiz bir öfkeden başka bir şey değildir. Sessiz ve sürekli bir öfke! Bu öfkeden neler doğacağını zaman gösterecektir. Mizahçı, kralın soytarısı değildir! Gerçekçi olmak zorundayız; yazarı, sanatçısı, düşünürü kaytaran ülkeden hayır gelmez! Benim namus anlayışımı emek belirler...'* demektedir.." diye bir not düşülmüştü.

Dergi ve gazetelerde daha önce yayımlananların bir bölüğü olan bu öykülerin epeycesini değişik zamanlarda okumuş olmakla birlikte; o gece trende, Uşak'a dönüş yolunda bir kez daha toptan okudum. Bir kez daha anladım ki; düzyazın, en az şiirde kullandığın dil ve anlatım kadar çarpıcı, temiz, sürükleyici.. konular yönünden de, çok ilgi çekiciydi!

Birkaç saat kaldık Çiftlik'te; tanıklarımız mı ödedi yiyip içtiklerimizin parasını, sen mi; ayrımsamamışım. Sen ötekilerden daha çok sarhoş olmuştun.. Sofradan kalkarken; omuzlarımıza, ikimizin birden sarıldı Yunus Koçak:

- Hadi bakalım; sakın unutmayın, duygu ve akıl işidir evlilik, sakın unutmayın!

Kent merkezine gelince dağıldık. Ulus'ta otobüs değiştirdik. Benim kucağımda, nerden aldığımızı unuttuğum güller vardı.

- Biliyor musun, dedin, bir tek hazirandır gül ayı; öteki aylarda gül olsa da, yapaydır!

İkinci otobüsten indik; kendi yokuşumuza yöneldiğimizde;

- Girsene koluma! dedin.

- Becerebilir miyim?

- Ne dedi Yunus Ağbi: Evlilik, akıl ve duygu demektir!

- Hayır, duygu ve akıl.. dedi!

- Ciddi bir iştir de.. dedi mi?

- Evet evet, gayet ciddiye almamız gerek...

Ve acemice girdim koluna.

Yokuşu, konuşarak çıkıyorduk. Ben pek az içmiştim; ama sen, aşırı bir duygusallık içindeydin. Bir ara, gözyaşlarını tutamadın; birkaç kez sordun:

- Biz şimdi evli miyiz seninle?

- Evet, evet, evet!

- Unutma bunu: 11 Haziran bugün!

- Unutmam!

Ölümsüzlük filan istemiyorum; ama doyasıya yaşamalıyım! Çok, çok sayıda mutlu insan yüzü görmeliyim; en önemlisi, güneşe, yağmura, aşka doymalıyım.. güzel insan yüzlerine, sıcak yüreklerin dostluğuna doymalıyım...

Yürürken, otururken, konuşurken, giderken, uyurken.. gerilmiş yay gibisin, gerilmiş ve boşaltılmamış bir yay gibi! Tutkuyla konuşuyor, konuştuğun gibi yazıyorsun.. Bu kez akşam güneşi mutfak penceresinden girmiş. Güneşin vurduğu yerde, düşteymiş gibi uzun uzun dikildin...

- Ağbi, dedi Baylan, yemek yiyecek misiniz?

Dosdoğru bana baktın:

- Şimdi bu akşam, nasıl gönderirim sizi ben!

Gülmeye başladım. Sen üsteledin:

- Hayır, gitmeyeceksin, derhal istifa edeceksin! Bir daha oraya dönmeni istemiyorum...

- Tamam.. dedim, tamam; eşyamı toparlayıp geleceğim.

- Eşya filan gerekli değil, istemiyorum gitmeni!

Baylan ürkek bakıyordu; çocuklar da.. Çok içmiştin.

- Dur bakalım, dedim; evleneli kaç saat oldu ki; hemen yüklenme sorumluluğumuzu! Gideceğim, sınavlarımı tamamlayacağım, kitaplarımı, çocukların resimlerini, senin bir yıldır yazdıklarını.. alıp döneceğim...

- Ne kadar zamanımız var?

- Bir saat sonra çıkalım!

Salona geçtik. Fransızca şiirler okudun; sonra aruzdan..

Türkü söyledin, ıslık çaldın, çocukları tavana atıp tuttun.

Çiftlik'te içtiğin votkanın üstüne hem şarap, hem rakı içtin. Kiraz mıydı o ara yediğimiz, yoksa çilek mi? Kiraz olmalı..

- Senin her şiirin, dedim, işlenmiş bir yapıt; ne ki, her konuşman, başlıbaşına bir patlama!

alttan bakıyorum dünyaya/ bir ilkbahar kokusu ellerin öfkesinde/ toprakta suda havada bir bambaşkalık / ölü buyruklar dökülüyor telsizlerden/ çok sesli bir ölüm gibi ayrılık.

Sonradan öğrendim; lise müdürü, yazılı bir yakınma yollamış Valiye. Kâtip Baloğlu, çok kızıyordu müdüre; yazının bir örneğini bana gizlice verdi. Daha sonra, bilmem ne kurulu toplanmış; sınav ortasında 1 gün izinsiz il dışına çıktığım için, 3 günlük maaş kesme cezası verilmiş; savunmamı filan almadan uyguladılar bu cezayı.. Bense, buncağızla kurtulduğuma şükrettim!

Ayırtman ve gözcü, beş kişiyiz salonda; önümüzde okunacak 550 'edebiyat' kâğıdı var. Arkadaşların ikisi, fakülteyi bu yıl bitirmiş. Ben çabuktukça, onlar yokuşa sürüyorlar; biri-

miz okuyup ötekilerimiz değerlendirecekmişiz! Bu yöntemle bir sınav kâğıdına 21 dakika harcandı..

- Aman, dedim, ne yapıyorsunuz!

- Biz devlet memuruyuz, dedi biri, emir kuluyuz; kâğıtlar ne zaman biterse, o zaman serbest kalırız...

- İlk sınavınız mı?

Onlara bir hesap yaptım: Böyle böyle, tam 9 iş günü gerekiyor!

- Hem, dedim, aynı dikkatle çalışamayız, dağılırız zamanla; ya gerideki, Ortaokul Türkçe sınavları n'oolacak?

Tartıştık. Sonunda, kâğıtları bölüşmeyi kabul ettirebildim.

Ufuk'la Barış okul bahçesindeydiler. Öğleyin onları aldım, ayakkabımı onartmaya birlikte gittik. Ama dükkânlar dinlencede! Koca Uşak, öğlen uykusuna yatmış..

Dış mahallelere doğru yürüdük. Bir baraka bulduk, bir eskici dükkânı. Adam, dükkânı kapatmış, içerde uyuyormuş. Komşusu uyandırdı:

- Kalk bakalım, sana iş çıktı!

Adam sinirli, sapsarı bir ihtiyar. Homurdanarak kalktı; topuğuma baştansavma birkaç çivi çaktı, elime tutuşturdu. Şuna bir oyun edeyim.. dedim içimden; çıkardım, onun ummadığı bir para verdim; çocukları ellerinden tuttuğum gibi çıktım barakadan. Hızla uzaklaşıyorduk ki; ihtiyar, neye uğradığını şaşırmış gibi koştu ardımızdan:

- Allahaşkına çıkarın o babıcı, daha iyisini yapayım!

Ah, zavallı, iyi insanlar! Kırmadım kendisini, verdim; bir on dakika daha uğraşıp doğru dürüst yaptı işini...

Eve geldik. Telgrafın var: *"Özledim, çok özledim!"*

Salı. Sabah 6' da uyandım. Tam kalkacaktım, yine uyumuşum. Seni gördüm düşümde: Bizimle gelmişsin; yürüyoruz sokaklarda, sen de ben de çok mutluyuz.. Kolunu

omuzuma atmışsın; hangi dilden bilmiyorum, eski bir havayı söylüyorsun, çok işlenmiş bir sesle. Evet, eski olmalı.. Uyandım, saat 6.15!

08'de başlandı sınav kâğıtlarının okunmasına.

Bölüştük ama, ben saatte 20 kâğıt okuyorum, arkadaşlar 3!

Akıl alacak gibi değil; konuşuyorlar, şakalaşıyorlar, çay sigara içiyorlar.. saptanan saatte gelmiyorlar; hepimiz tam tekmil değilsek, bir gün önce kapattığımız dev zarfın kırmızı mührü açılamıyor!

Biraz sıkıştırmış olsam, diyecekleri şu:

Biz senin gibi yeni evli değiliz; hem, ivedilesek, kalan zamanı ne yapacağız?

Ufuk'un çene altında sert bezeler oluştu, acı çekiyor çocuk.

Yine de, sessizce kalkıp geliyorlar benimle okula!

Ben hızlandıkça, arkadaşlar, kendi yöntemleriyle frenlemeye başladılar beni; sonunda, yaşlı İhsan Bey akıl verdi:

Ah Hocânım, ah... Sizin için çok zeki derler; ama görüyorum ki, kimi şeylere hiç de ermiyor aklınız! Kuzum, toysunuz siz! Ben söyleyeyim: Kendi kâğıtlarımızı bir an önce bitirip yönetim'e teslim etsek ne olur? Falan sınavın gözcülüğü, filan sınavın ayırtmanlığı.. olmadı, feşmekân işlerin yapılıvermesi.. bin türlü iş çıkarırlar başımıza! En iyisi, ağır aksak gitmektir; kendi işinizi bir türlü bitirememiş görüneceksiniz ki, kimse size angarya yükleyemesin!

Dokuz yıllık öğretmenim; hiç böylesini düşünmemiştim!

Burada ne biçim engellemelerle ay sonunu bulacağımı sana bildirmeliydim..

Yoruldum, dedim; bugünlük ara verelim!

Bahçe kapısında bir grup arkadaşı bekler buldum! Meğer Ankara dönüşü benden düğün şekeri beklemişler Bir şey

çıkmayınca bu tuzağı kurmuşlar. Haydi, hep birlikte pastaneye gittik. İki masayı birleştirdiler..

- Evlendiğimi nerden duydunuz?

- Biz duyarız!

İçlerinden biri Rıfat Ilgaz'ın kızıdır: Gönül. Geçende mektup almış babasından. Sevinçli bir mektupmuş. Senin ve benim hakkımda, tatlı dokundurmalarla doluymuş Rıfat Beyin mektubu...

Akşam Nevin'de toplandık. Sahavet'in kardeşi, Almanya'da konservatuvar bitirmiş, bizden lise diploması alacak.. Formalite! Genç adam, kusursuz bir kemancı.. Bize yine Mendelson çaldı ve daha başkalarını.. Mutlu bir gece oldu.

Kâğıt okuyucular engelleme'yi yoğunlaştırınca, bıraktım işi. Doğru Musa Eran'a çıktım, valiye..

Vali beni hastaneye sevketti.

- Asabiye'den, dedim, 15 gün rapor alıp gideceğim; her şeyden bıktım!

- Anlıyorum, dedi Vali; gelecek yıl burada değilsiniz?

- Efendim, Uşak bitti artık!

Gülümsedi:

- Kızım sizi çok seviyordu!

Tam kapıdan çıkıyordum, telefon çaldı. Vali dinledi ve bağırdı telefona:

- Dilediği yere dilekçe vermekte serbesttir!

Eliyle 'dur' dedi bana. Almacı yerine koyduktan sonra, yüzüme baktı; aynı usanmış gülümseyişle açıkladı:

Makam atladı.. diyor Lise Müdürü. Bence önemi yok ama; siz isterseniz okul doktorundan dolaştırın bu işi...

Teşekkür edip gittim. Yolda bir arkadaşıma rastladım;

- Lise Müdürü iblisin teki! dedi; sen bilmiyorsun elbet, okul doktorunun Ankara'ya gittiğini! Aklısıra zora koşacak seni...

-Yaa!

Dedim kaldım. Bana verse verse 'asabiyeci' verir raporu.. O da mı izinli? Devlet Hastanesi, Denizli'ye yolladı. Aman ne iyi; gece trenine atladık çocuklarla.. Önce Isparta, ordan Ağlasun, ordan Denizli...

- Dilerim bahtiyar olursunuz! dedi babam.

- Ateş almaya mı geldin, Kızım! dedi annem.

Tam 11 ay sonra, sana yeniden, Ağlasun'dan seslendim; ne kadar başka bir konumda, ne yeni, ne inanılmaz bir havada!

Ertesi gün Denizli'de gezdik çocuklarla. Pamukkale'ye çıktık. Gece, bir çaybahçesinde oturduk, yolda tanıştığımız turistlerle.. Sokaklar gece bile canlı, her yer ağaç ve su. Havada yabanincirininkine benzer bir koku var!

Bir mutluyduk ki!

Kafamdan silip atmıştım sınav kâğıtlarını, lise müdürünü, lâçka olmuş öğretim dizgesini ve yediden yetmişe Uşak ilini!

Döndüğümüzde, üç haftalık raporu, lise kalemine verdim. Denizli'li ruh hastalıkları doktorunun tanısı, "melankolik depresyon" du.

Eşkiden böyle miydim, bilmiyorum; lâkin sana ayak uydurmaya çalıştığım doğru: Sen kendin başdöndürücü, gözkamaştırıcı, çıldırtıcı bir hız'dan oluşmuş gibisin. Ya çevremde ne gördüm bugüne dek? Durgun, ağıraksak, giderek devinmeyen adamlar! Ama bak, kadın arkadaşlarımın hakkını yemiş olmayayım; onlar, işin sonu 'nikâh' la bitti diye sevindiler, yaptığım işi onayladılar!

Ya erkekler?

Kanına dokundu hepsinin! Açıkça yanımda yer alan Vali ile, olayları saygılı bir uzaklıktan izleyen kayınbiraderlerimden

başka herkes, düşman gibi baktı bana; kiminle karşılaşsam, başını çevirip gidemediyse, süklüm püklüm yanıma yaklaşıyor:

- Doğru mu, bir şey duydum da?..

- Evet! deyince ben; ürküyor sesimin ışıltısından!

Ölü gibi bakan gözlerini aralıyor; fakat dilini yutuyor...

Yarın 18 Haziran. Biz seninle 'dünya evi'ne gireli yedi gün olmuş, ama ayrıyız. Normal zamanda olsa, evlenme izni verirdi yasalar bana; biz, bu gizliliği yaşamak zorundaydık.. Evet, yarın Ufuk, beş yaşını dolduruyor, tam beş yıl geçti; beş yıl önce yarınki gün, Ufuk'u bir bayram günü doğurmuştum; bayram olduğu için, kimsecikler yoktu Kayseri Devlet Hastanesinde. Ağır griple ortada dolaşan bir ebe, köylü bir gençkız kurtarmıştı beni.. Ufuk'un miniminnacık varlığını göğsümde sıkmış, artık yeryüzünde yalnız değilim.. diye düşünüp, yummuştum gözlerimi. Senin bilinmediğin bir dünyada, ne çelimsiz bir avuntu! Nitekim, Ufuk'u da yalnız bırakmamış, bu kez Barış'ın varlığını gerekli görmüştüm...

Duyuyor musun beni; artık, seninle ve onlarla, anlamı olan bir bütünlüğe erdim ben.

- Sende kadınlığı yaşayacağım.. dedin, geçen hafta bana.

Kadınlık, bundadır Hasan Hüseyin; bu bütünlüktedir.

Bu bir haftada, bana her yere peşimden ya mektup, ya telgraf ulaştırdın; Ağlasun'a, Denizli'ye, Uşak'a: *".... Bu akşam 21'lerde geldim eve. Çok yağmur yağıyordu. İyice bir ıslandım. Nedense, zevk verdi bana ıslanmak. Otobüsten selsele bir yağmura indim. Durakla ev arası felâket çamurdu. Eve girdiğimde sırılsıklamdım. Oysa kravatlıydım bugün.. Yağmur ve kravat! Eh, yaşadım bu akşam bu komikliği. Saçlarımdan sular akıyordu. Ne zaman ıslanacağız seninle birlikte? Bir güzel ıslanalım, olur mu? Ama, bitiyor haziran yağmurları!*

Yağmur yüzünden mi gecikti telgrafın?

O halde yarın? O kadar uzak ki yarın!

Babandan mektup vardı sana; senin burda kalacağını sanmış. 'Azu!' diye başlamış mektuba.. Ben sana hiç 'Azu' demeyeceğim; Azimem diyeceğim hep. Ölürken bile 'Azimem!' diyeceğim!

Öööhhhööö!'de fazla kusur yok; ama beğenmedim Sait Maden'in kapağını.. neyse...

Sen burdan ayrıldıktan sonra Bakanlığa gittim. 'Evlenme Cüzdanı'nı burnuna dayadım M.K. Yılmaz'ın. Ankara ilçelerinden birine atanmanı yapacağına söz verdi.

- Değirmen gitmiş, şakşağını arıyorsunuz siz! dedim; neyi kurtaracaksanız...

- Herkes kendi önünü süpürsün! dedi Genelmüdür.

Gidinin süpürgecibaşıları!

Bu CHP, hep böyledir işte; kendi kendilerini süpürür bunlar!

(....)

Sabah 8'de uyandığımda, yağmur dinmişti. Geceden, Gürün'e ve Ağlasun'a yazdığım mektupları zarfladım. Biraz oyalanıp çıktım sokağa. Güneşli, çocuk yüzlü, yunmuş arınmış bir Ankara uzanıyordu önümde. Bu bizim Onurlu Sokak, iğde ve gül kokuyor, hanımeli kokuyor! İçim sızladı birden; ne kadar benziyor sana, ne kadar çok düşündürüyor seni, yağmurdan sonraki bu güneşli sabahlar! Off, tuttum işte kendimi..

Senin ağzından bir dilekçe yazdım Bakanlığa. 'Azime Korkmazgil' diye imzaladım. Ölünceye kadar, bu ad senin artık Azime!

(...)

Uzun bir yağmurluk giymiş postacı, az önce getirdi telgrafını. Az sonra yine sağanak var; bulutlar, yürüyüp gelmeye başladı bile. Ne tuhaf, mahalle mahalle yağıyor sanki; Kızılay

selsele örneğin, Opera kupkuru!

Telgraf, dün gelmiş Ankara'ya; fakat postacı, ben ıslanacağıma, Hasan Hüseyin sıksın dişini.. demiş olsa gerek!

(....)

İnönü, 'sokaktaki adam'a karşın, Johnson'la görüşmeye gidecek. Bütün o bildiğin partiler, güvenoyu vermemeye çalışacaklar. Gece, İl Merkezinden İnönü'ye tel çektik, Kıbrıs konusunda Türkiye İşçi Partisi'ne danışma gereği duymadı diye..

Bak, radyoda bir haber: Ağlasun-Sagalassos Harabeleri'ni turizme açmak için para ayrılmış! Yapıntılarla değil Gülüm, yıkıntılarla kalkınmayı umuyoruz. Rumlar, Yunanlılar azıtmasınlar da ne yapsınlar; gömütten, lâhitten, türbeden başka bir şey kalmamış ki ayakta!

Bir kitap okumak zorundayım bugün. Fakat rezalet! Sigorta Hastanesinde asistan bir doktorun sayıklamaları. Benim liseden arkadaşımdı; megaloman olup çıkmış oğlan. 'Halk Cephesi' kuruyor, lider pozları takınıyor, öğretileri tartışıyor ve sonunda, 'sosyalist doku üzerinde kapitalist dinamizm' yavesiyle kurtarıyor vatanı. Onlar ermiş muradına... 5000 adet bastırmış kitabı, kendi 'doktrin'inin yazgısı belli olacakmış! Çünkü ben, 'lisenin en sert, en kavgacı, en ödünsüz' öğrencisiymişim vaktiyle!

Evet, ben uyumayınca, bizim Baylan da kitap okudu bu gece: Önce Eflatun Cem'in Dertli Kaval'ını bitirdi; şimdi Aziz Nesin'in Ölmüş Eşek'ini okuyor. Zevkle okuyor, durup durup gülüyor.. Ah, anamın inadı olmasaydı, bu kız bitirmez miydi ilkokulu!

Hayır, uykuda gibiyim. Yanımda olmayışına inanasım gelmiyor bir türlü! Aşkın, gerçekliği itmesi gibi bir şey bu. Aşk? Oooo, en büyük gerçeklik o! Ama, 'mekân' ögesi eksik onda.. Nasıl da özledim, bilsen!

Bugün hiç çıkmadım evden. Düşe benzer bir haldeyim. Ne kadar güzeldi yüzün, ne güzel bakıyordu gözlerin, ne kadar canlı, sıcak, karşıkonulmaz!

Akşama kadar yağmur yağdı, akşama kadar oturdum salonda. Beethoven'den, Schubert'den, Schumann'dan müzik dinledim, kitap okudum.

(.....)

Bana her şeyi anlat, n'olursun.. Kirazlar kızarmış mı Ağlasunda?

(...)

Bugün, toplu sözleşmelerin yazılı biçimini aldım; henüz iyice inceleyemedim ama, fena sayılmaz. Yarın Çalışma Bakanı filan da gelecek, tören yapılacak. 1 Mayıs'tan yürürlüğe girecek sözleşme. Eğer hırgür çıkarmadan öderlerse, 1 Temmuzda iyi para geçecek elimize. Kirayı, ufak tefek borçları ödedim. Zaten öğrenim taksitleri bitmişti. Bir de senin atanman yapılırsa.. Haydi bakalım, temmuz ayı iyi gelecek bize!

Hakkı gelmişti. Birlikte yemek yedik. O gazeteleri karıştırırken, ben de oturdum; uzun, rahat, iğneli iplikli bir yazı yazdım, Emekçi'ye; Adnan Cemgil'e göndereceğim. Başlığı, 'Namus Dedik de..'!

Şu anda, dedim Hakkı'ya, onu düşünmüyor muyum, başka hiçbir şeyin önemi yok! Haziran gecelerini severdim, şimdi Azime'yi seviyorum, geceleri alıp başımı gitmeleri severdim, şimdi Azime'yi seviyorum; mitingleri severdim, şimdi Azime'yi seviyorum; güller açmayagörsün haziranda, dilim tutulurdu heyecandan, şimdi yalnız Azime'yi seviyorum! Ne gazete sarıyor beni, ne müzik, ne eğlence... Her şey küçüldü gözümde, silindi... Taşmış suyu, o küçük gözeden geri doldurmak istiyorum, olmuyor! Sular, kayıp kayıp gidiyor avuçlarımdan! Duraklarda bir başka Hasan Hüseyin'im, otobüslerde başka, toplantılarda başka, işte başka, yatakta başka.. Havam oynadı Hakkı, çaresi yok!

Boynunu büktü, gülümsedi Ressam.

- Her şey aklıma gelirdi de, dedim, böylesi seveceğim gelmezdi! Onu ben ne çok sevdim, Hakkı, anlatamam Canım Dostum!

- Oğlum, evlendin işte.. Hâlâ mı?

Demez mi Hakkı!

Yeni başladım! dedim.

Başkaları da soruyor:

- Hâlâ mı?

Düşünüyorum da; çevremde dönen şu insan kılıklı yaratıkları, hayvanlar kadar sevdiğime inanamıyorum. Kötü belki ama, gerçek! Ne bu böyle? Ölüsünü sırtlayan üşüşmüş çevreme! Hâlâ mı.. diyorlar; zavallı ölüler!

Ne bilsinler?

Eksik, yarım, içsiz yaratıklar bunlar. Bilmiyorlar ki, bizi bugünkü yerimize binlerce, onbinlerce yıldır aşkı yaşayanlar alıp getirmişlerdir. Ah, içsizlik, özsüzlük.. Buğday taneleri gibi birbirinin benzeri yaratıklar... İki uç arasında en kısa yolda görünüp kaybolan yaratıklar!

Ben çok yalnızlık çektim Azime. Seni sevdikten sonra anladım bu yalnızlığın büyüklüğünü. Kurtuldum! Dünyada yalnız ikimizmişiz gibi almıyor muyum seni kollarıma, bitmezliğine gömmüyor muyum başımı; birden, yanım yörem bütün dünyam temmuz olup taşıyor! Kurtulmuş ve çoğalmış buluyorum kendimi... Aşksız insan, yaratmayı bilmez, yaratamaz her şeyden önce! Bir tek seven insan, milyonlarca sevmeyenden güçlüdür. Dağım demedim, tarlam demedim, evim sokağım ağacım fabrikam.. demedim bugüne dek; ama karım diyorum işte! Bak işte, okumuyorum, ellerini, gözlerini okşuyorum gezindiğin kitaplarda.. Biz ikimiz, anadan doğma denilecek kadar, eşyadan kopmuş kimseleriz. Hiçbir zaman, eşyaya çizmedik birbirimizi; ne sen beni, ne ben seni, eşyâ ile

düşünmedik.. Ama şu kitap, soyunup bıraktığın şu kazak, ütüleyip kaldırdığın şu mendil.. ne bileyim, eşya değil ki bunlar, senden parçalar, esintiler...

Ohh, nerde şu 25 Haziran, gelsene artık!..."

Yine her gün yazıyorduk.

- Posta sana çalışıyor Ağbi!

Diyecek kadar, kendini sana yakın duyumsuyormuş, "*Ulus Postanesinin, merdivenleri yuvarlanır gibi inip çıkan dağıtıcısı*"!

Cinsellik konusunda saygılı yaklaştık birbirimize. Görmüş geçirmişliğimiz, okumuşluğumuz, hele doğamızın 'sevgi' ögesini ilk plânda tutmaya daha yatkın oluşu, ve iki aydın olarak öncelikle kendikendimize olan saygımız.. rol oynadı bunda. Hele sen, ölçülü olmayı daha bir yeğliyordun; benim edilgin doğamı bildiğin halde, daha çok benim seni isteklendirmemi bekliyordun. Doyumsuz görünmekten hele, ödün kopuyordu.. Gerektiği yerde hasmına; elin kolun sesinle, güç kullanmaktan çekinecek adam değildin ama; kadın'a karşı kaba erkeklik gücü gösterisinden tiksinecek ölçüde, bir yerlerden geçtiğin anlaşılıyordu. Aslında, bir araya geldik mi söyleşilerimiz, geneldeyse mektuplarımız, utangaçtı: *"Herşeyim benim!"* diye yazıyordun, *"özledim.. çabuk gel, uyuyamıyorum!"..*

O günlerde; cinsellikle doğrudan ilgisi olmamakla birlikte; kökeni cinsel'e dayanan bir olay olmuş: Canciğer arkadaşın Hakkı'yla söyleşiyormuşsunuz. Kızdığın birine, ana-avrat okkalı bir küfür yollamışsın. Çevreden duyanlar olmuş, Hakkı sıkılmış, seni uyarmış; o zaman sen, hakeden o kişiye sövgünü, daha bir vurgulayarak yinelemişsin.. Boş bulunmuş Hakkı;

- Büyüklük karmaşası var sende!

Deyivermiş.

Gerçekten incinmişsin sen; günlerce ruhunda bedeninde bir şeyler zedelenmiş gibi durgun dolaşmışsın.. Hakkı anlattı bunu bana;

- Aslında, dedi, karşı-cinsi ya da cinselliği aşağılama anlamı içermiyor onun sövgüleri!

Çoğunca; doğa, insan ve sanat sevgisinin, anlık duygulanmaların, çevremizde olup bitenlerin, politikanın, inançlarımızın ve ülkülerimizin ve gündelik ama çok çok soyut özlemlerimizin doldurup taşırdığı o ayların mektupları, yürek ağrıtacak kadar içtenlikli ve masum; 20 yıl, pek hızlı geçti, gözümüz gibi koruduk o mektupları ama, bir gün olsun açıp da bakmaya vaktimiz olmadı hiçbirini. Onlara senden sonra dönmek, dünyanın en zor işiydi.

Ben şimdi, o zor işi yapmaya çalıştım!

Haziranın son günü müydü ne, Ankara'nın Büyük Garından son kez aldın bizi. Hava sıcaktı. Erken bastırmış bir yaz titriyordu betonda. Ufuk'u Barış'ı beni, üçümüzü birden, göğsünde sıktın;

- Bitti! dedin; artık hiç ayrılmayacağız...

Çok değil, 12 ay bile olmadı; yine böyle karşılamıştın. Ağustos sıcağındaydı Ankara; çokça bira içmiştin beklerken, durmadan terliyordun; terliyor, gülüyor, eğilip eğilip bize bakıyordun..

İlk işimiz; yaşantıyı, günlük gereksinimlere göre düzenlemek oldu; ikimiz arasındaki yazışmalardan başladık işe: Gördük ki, geçmiş 12 ay içinde, sen bana altmışbeş telgraf çekmişsin, ben sana kırkyedi! Genellikle, mektuplarımızın birbirimize ulaşmayacağından kaygılandığımız hafta sonları çekiyorduk teli; kimi de, yolculuk sonunda varacağımız yere ulaştığımızı bildirmek için...

Telefon çarpıntılarındaki, uzaya karışıp gitmiş söyleşiler ve sevdâ sözleri, bu telgrafların dışında!

Her gün mektup yazmışız birbirimize, her gün mektup almışız birbirimizden; temmuz 63'ten haziran 64'e, senden bana üçyüzyetmiş zarf dolusu mektup gelmiş 12 ayda; binsekizyüzaltmış sayfa! Ben de sana, 12 ayda yüzseksenbeş zarf postalamışım, binüçyüzelliyedi sayfa yazmışım!

Ben, aşağı yukarı altı-yedi sayfa koyuyormuşum her zarfa; sen, kimi gün bir sayfa, kimi gün yarım sayfa, kimi gün kırk sayfa!

Ben ne yazsam postalıyordum; senin, içkiyi fazla kaçırdığın zamanlar yazdıklarını göndermemek gibi bir tutumun olduğunu, sonradan öğrendim.. Yazışmaya başladıktan kısa süre sonra renkli, pelür, büyük sayfalara dökmüşüz işi. Aylarca ve aylarca; sarı beyaz pembe mavi.. pelürler gidip gelmiş aramızda; kimi aylar, rastlantı, aynı sayıda mektup yollamışız.. ama üstünlük, her zaman sende kalmış!

Biz Ankara'ya geldikten sonra, eve yerleşirken; seninkileri ve benimkileri numaraladık; tümünü, senin Erzincan'dan Sivas'tan Gürün'den dolaştırıp getirdiğin, kalın tahtadan yapılmış, içi çam sakızı kokulu asker çantasına yerleştirdik.

O mektuplar o çantada bekledi.

Sen, o günden başlayarak, yeni, yepyeni şeyler yazdın.

Çünkü yazmak, varolma biçimiydi sende; yaşamanın öteki adıydı.

Ağlasun, Eylül 1991-Ankara, Şubat 1993

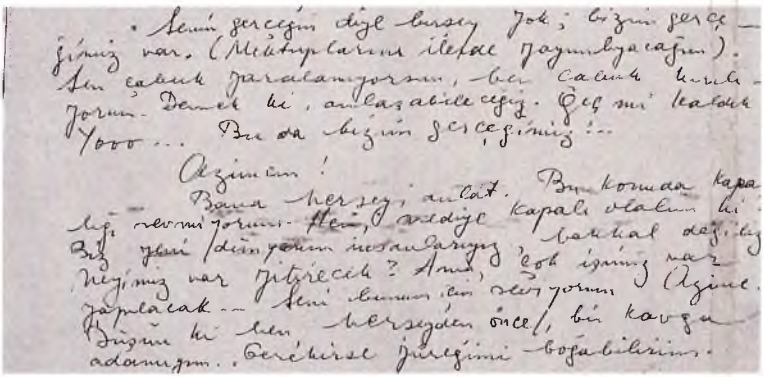
(birinci kitabın sonu)

Azime (Karabulut) Korkmazgil

Ağlasun'da doğdu. Ağlasun İlkokulunu, Manisa Kız Sanat Enstitüsünü, Çapa Öğretmen Okulunu, Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi. Iğdır'dan Nevşehir'e, Uşak'tan Ankara'ya.. hep Anadolu okullarında çalışarak ekmeğini kazandı. Yörüktür, hiçbir yere göç etmedi; köyden kente, özgürlüğün yollarında, barış arayışında, açıla açıla yürüdü. Her zaman âşıktı; iki kez evlendi. Üç çocuk annesidir, emekli öğretmendir; Ağlasun'da, Hasan Hüseyin'e adadığı babaevinde yaşar...

Yayınevimiz; Azime Korkmazgil'in Hasan Hüseyin'i anlatan bu yapıtını yayımlamaktan kıvanç duyar.

ISBN 975 7273-84-8